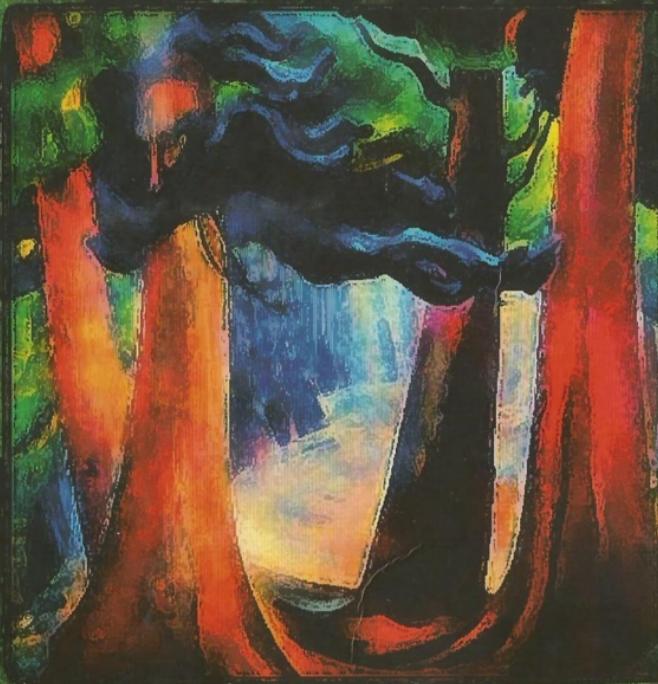

Literatür®

Orman Sevdalısı

SUSAN VREELAND

ÇEVİRMEN SELİM ÖZGÜL

ORMAN SEVDALISI SUSAN VREELAND

TARİH
içinde
ROMAN
içinde
TARİH

LİTERATÜR
TARİHSEL
ROMANLAR
DİZİSİ

SUSAN VREELAND

Orman Sevdalısı

ÇEVİREN

SELİM ÖZGÜL

LİTERATÜR YAYINLARI: 629
Tarihsel Romanlar Dizisi: 36

ORMAN SEVDALISI
Susan Vreeland

Kitabın Özgün Adı:
The Forest Lover

Çeviren
Selim Özgül

Genel Yayın Yönetmeni
Kenan Kocatürk

Kapak Tasarımı
Tansel Baybara

Baskı Öncesi Hazırlık
Emel Atik

Birinci Basım, Mart 2012

Baskı ve Cilt:
Ömür Matbaacılık A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi No. 20
Haramidere 34524 İstanbul
Tel: (0212) 422 76 00
Faks: (0212) 422 46 00
www.omur.com.tr

ISBN: 978-975-04-0605-8

© Susan Vreeland, 2004

© Copyright 2012, Literatür: Yayıncılık
Bu kitabın yayın hakları Akçalı Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla
Literatür: Yayıncılık, Dağıtım, Pazarlama San. ve
Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Kitabın tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde çoğaltılamaz,
dağıtılamaz, yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

Sertifika No: 10843

LİTERATÜR®
Yayıncılık, Dağıtım, Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
İstiklal Caddesi, Emgen Han, No: 47 Kat: 4
Beyoğlu 34433 İstanbul
T 0(212) 292 4120
F 0(212) 245 5987
E literatur@literatur.com.tr
www.literatur.com.tr

*Etkili konuşmalar yapan
C. Jerry Hannah'ya...*

Somut gerçeklerden daha güçlü bir şey var:
her şeyin altında yatan ve ona anlam kazandıran bir ruh,
bir ruh hali, bir genişlik; beğenmiyorsan cehenneme kadar
yolun var şeklinde Batılı bir sesleniş ve onun içinde yer
aldığı ezeli ve ebedi olan uçsuz bucaksız bir boşluk.

—Emily Carr

Tüzbinlerce 1966 (Hundreds and Thousands, 1966)

Çok yaşlı bir orman bu.
Homurdanan çam ağaçları ve hemlock'lar
Yosunlardan sakal yapmış ve yeşil kıyafetlere bürünmüşler
Alacakaranlıkta belli belirsiz görünür
Bir zamanların Yaşılı Druid'leri gibi dururlar
Seslerinde keder ve kehanet belirtisi vardır.

—Henry Wadsworth Longfellow

Evangeline, 1847

Teşekkür

*Y*ardım gören bir insan, üstünde çalıştığı konuyu daha iyi kavrıiyor. Emily Carr'ı anlamama katkıda bulunan pek çok kişiye teşekkür ediyorum. Özellikle, *The Life of Emily Carr* (Emily Carr'ın Yaşamı) adlı kitabından dolayı Paula Blanchard'a; *The Laughing One: A journay to Emily Carr* (Güler yüzlü Biri: Emily Carr'a Doğru Bir Yolculuk) adlı kitabından dolayı Susan Crean'a; *Northwest Coast Native Culture and the Early Indian Paintings of Emily Carr 1899-1913* (Northwest Coast Yerli Kültürü ve Emily Carr'ın Kızılderililerle İlgili İlk Dönem Resimleri, 1899-1913) adlı kitabından dolayı Gerta Moray'a; *Emily Carr and the Art of Emily Carr* (Emily Carr ve Emily Carr'ın Sanatı) adlı kitabından dolayı Doris Shadbolt'a; *Emily Carr: A Biography* (Emily Carr: Bir Yaşamöyküsü) adlı kitabından dolayı Maria Tippett'e; ve *Carr, O'Keeffe, Kahlo: Places of Their Own* (Carr, O'Keeffe, Kahlo: Kendi Yerleri) adlı kitabından dolayı Sharyn Udall'a minnettarım. Ayrıca her biri farklı bir bakış açısı sunan; Amanda Hale'in, Edith Hembroff'un, Robin Laurence'in ve Stephanie Kirkwood Walker'ın çalışmalarının hakkını teslim etmek istiyorum.

Bir başka anlayışın deneyimi içine girmek ürkütücü olabilmektedir; fakat Carr bu durumu zevkli kıلان ciltler dolusu günlükler ve öyküleyici resimler bıraktı bize. *Klee Wyck*; *Hundreds and Thousands* (Yüzbinlerce), *The Journal of Emily Carr* (Emily Carr'ın Günlüğü); *Growing Pains* (Artan Acılar) ve *The Autobiography of Emily Carr* (Emily Carr'ın Yaşamöyküsü). Bunların tamamı Clarke, Irwin ve Şirket tarafından yayınlandı; ayrıca Doreen Walker tarafından düzenlenip, İngiliz Kolombiyası Üniversitesi Basımevi tarafından yayınlanan, onun mektuplarından oluşan *Dear Nan* (Sevgili Büyükanne) bana onun, ağaçlarını olduğu kadar, “vinlayıp gidecek ve ortalığı heyecana boğacaksın” türünden kendine özgü sözlerini de öğrenme olanağı sağladı.

Bu kitabın yazılma sürecini kapsayan on yedi yılda, yaptıkları devamlı edebi rehberliklerinden dolayı Asilomar Yazarlar Konsorsiyumu'ndaki arkadaşlarına; Carr'ın yayınlanmamış yazılarını elde etmemeye olanak sağladığı için İngiliz Kolombiyası Eyalet Arşivleri'ne; cesaret vermesi ve ilk dönem müsveddelerini okuyup bana, koşturtmayı gereklirecek bir durum olmadığını söylediğinin için yazar Bill Kittredge'e; Seattle Sanat Müzesi'ndeki Northwest Coast Kızılderili Sanatı'nın eski kuratörü Steve Brown'a; Emily Carr'a ilişkin anılarını paylaşarak bana, yazılı belgelerde bulamadığım bilgileri sağlayan, İngiliz Kolombiyası'ndaki Campbell River'dan Flora Sewid'e; Emily'nin ruhunu benimle paylaştığı için aktris ve yazar Helena Hale'e; her defasında bir sorunun yanıtıyla birlikte gelen kütüphaneci Ross Parker'a; varlığıyla projeyi zevkli kıلان, İ Kolombiyası'ndaki Victoria'da bulunan Emily Carr Evi'nin kuratörü Jan Ross'a; düşüncelerini memnuniyetle paylaşması ve yerinde öğütleri nedeniyle John Baker'a; çok aydınlatıcı ve bir dönüm noktası niteliğine sahip, *Carr, O'Keeffe, Kahlo: Places of Their Own* (Carr, O'Keeffe, Kahlo: Kendi Yerleri) adlı sergiyi tasarlayıp yaşa-

ma geçirmekteki bilgeliği, sergiyle birlikte hazırlanan kata-logun yazılarını yazması ve bana Emily'nin kendi kendini efsaneleştirme tarzını anlama konusunda cesaret vermesi nedeniyle küratör Sharyn Udall'a ve bu kitabın tamamlanması için gitmem gereken sayısız yolu benimle birlikte yürüyen eşim Kip Gray'e teşekkür etmek istiyorum.

Bölgemin İlk Ortaya Çıkan Ulusları'nın kültürleri, yerli sanatı ve İngiliz Kolombiyası'nın doğal tarihi üzerine şefkatle sunduğu bilgi dolu yardımcılarından dolayı Nu'u'chah'nulth Halkı'ndan Ron Hamilton'a (Wuuyaakiihtuu) en derin şükranlarımı sunuyorum. Bu vesileyle, simdiye deðin kazandığı onur verici unvanlara ek olarak, ben ona yeni bir isim veriyorum: Chamactl (Mangal Yürekli).

Ve her zaman için görkemli sedir ağaçları kadar sağlam olan benim rehber üclüme (C. Jerry Hannah, Barbara Braun ve Jane von Mehren), yol gösterneleri, konuyu iyi kavramları ve bana güven duymalarından dolayı sevgilerimi ve en derin şükranlarımı sunuyorum.

Bu kitapta hepiniz bana verdiklerinizin bir parçacık karşılık bulduğu ve size özel bir an bulabilirsiniz.

YUKON

TRIBES
of
BRITISH
COLUMBIA
and
SOUTHERN
ALASKA

Birinci Bölüm

Salmonberry, 1906

Smily, heybesiyle örme yiyecek sepetini kaptı ve pelerinin rüzgârin şakirtisine bırakıp, incecik bir duman bulutu altında uzanan uçsuz bucaksız Hitats'uu üzerinde gezdirdiği gözlerine bayram ettire ettire kumsalın yolunu tuttu. Sedir ağaçları bir yandan çam ağaçlarını ite kaka kendilerine yer açarken, bir yandan da köye doğru uzanan dallarını sallıyorlardı. Dik başlı bir çam ağacı devrilmiş, yosunlara karışan ve dalgaların dövdüğü yapraklarıyla birlikte kökleri yerinden sökülmüş halde yerde yatıyordu. Rüzgâr, yeni filizlenen bir sword fern'i sarsıp duruyordu. Nihayet o buraya, yani ağaçların öncelikli olduğu, okyanusun salt su olmanın ötesinde yağmurlu da olduğu ve Nootka'ları aralarına alan ormanla denizin devamlı çatışıp durdukları yere gelmişti.

San Francisco'ya gitmiş fakat orayı sıkıcı bulmuştu; Londra'ya gitmiş, orası da bunaltıcı gelmişti. Kanada Pasifik Demir Yolları'na ait bir trenle, Kayalık Dağları'ndan geçmiş, oranın keskin virajlarında soluğu kesilmişti; ve bunun yanında eyersiz bir atın üstünde şapkasını sallaya sallaya, geniş gökyüzüne doğru haykırarak, Western Cariboo'daki bir hayvan çiftliğine de gitmişti. İngiliz Kolombiyası'ndaki Victoria'da,

doğduğu yer olan boyalı, kuş kafesine benzer iki odasıyla, soğuk görünümlü ve sergili bir salonu bulunan sarı boyalı eve gitmiş fakat orada da ikiyüzlülükten ve yerilmekten başka bir şeyle karşılaşmamıştı.

Fakat bu, ah bu, dalgaların dövdüğü, tuz ve deniz yosunu kokan; bol yağmurlu, kuzgun muhabbetleri ve başka sırlarıyla birlikte uzakta bir hayal gibi beliren capcanlı ormanlara ve fırtınaların yalayıp temizleyerek hoş bir gümüş parlaklıği kazandırdığı sedir ağacından yapılmış konaklara sahip, her tarafı hayat dolu Vancouver Adası'nın batı kıyısı yok mu! Sekiz yıl önce geldiğinde gördüğü haliyle kıyasladığından, burası şimdi daha vahşi, daha özgür ve daha baştan çıkışıcıydı. Yoksa değişen kendisimiydi?

Kumsalda deniz tarağı toplayan ve artık bir genç kadın haline gelen Lulu, onu bir mil ötedeki vapur iskelesinden buraya getiren kiralık kanodan çıkar çıkmaz tanıdı. Emily'nin, resim malzemelerini koymak için resim bezinden yaptığı torbasını taşıyan Lulu onunla birlikte yürüken, cüzamlı bir görüntüsü olan havlayan köpek sürüsü onlara doğru seğirtti. Emily bacaklarını geniş bir biçimde açarak onlara, "Durun orada" diye bağırdı.

Lulu köpekleri uzaklaştırırken saç örgüleri havada uçuşuyor, çivit mavisi uzun eteği dalgalanıyor ve sırtındaki sepette bulunan deniz tarakları çatırdıyordu. Emily'nin yanına gelerek, "Özür dilerim. Bunlar korkunç yaratıklar" dedi.

Onlar, konak denilen ve pek çok aileye atadan, dededen miras kalan konutların en büyüğüne yaklaştılar; bu konut, kıpkırmızı bir hal almış güneş rengine boyanmıştı. Lulu kapı girişine asılan bir postu aralayarak Emily'i içeriye geçirdi.

Sakin gitmeye kalkışma. Kız kardeşi Dede'in iki gün önce salonda yankılanan öfke dolu talimatı hâlâ beynini kemirip duruyordu. *Kim olduğunu sanıyorsun sen ...?*

Adımını içeriye atarken bir karşı koyma isteği kapladı içini.

Balık ve yağ kokularıyla odunların dumanından yayılan keskin kokunun kuşatması altında kaldı. Ateşin etrafındaki platformun basamaklarında oturan çizgili, pamuklu elbiseler giymiş kadınlar mırıldanarak, merakla ona bakıyorlardı. İçlerinden bazıları yaptıkları işlere ara verdiler. Başına kırmızı renkli başörtüsü bağlamış yaşılı bir kadın gözlerini kışmış onu izliyordu; muhtemelen o, başına ekose kumaştan garip bir İngiliz tam'ı geçirmiş bu beyaz kadının, kendilerinin, dünyanın bir tarafına itilmiş bu köyünde ne aradığını merak ediyordu.

“Merhaba” dedi Emily.

Kadının onu duyduğu, altdudağındaki kırırdamadan anlaşılıyordu ancak.

“Gemi kaptanı bir iki saat önce ona, ”Nootka’lar dostluk kurmak için fazla hevesli değildir” demişti.

“Fakat ben misyonerlerle birlikte kalmak üzere geldim” dedi Emily.

“Onlar bir ay önce eşyalarını toplayıp gittiler. Yerinizde olsam bu konuyu tekrar düşünürdüm.”

Kaptanın sözleri kaburgalarının altına inen bir darbe gibi gelmişti. Böyle olduğunu bilseydi Dede bundan müthiş bir zevk duyardı. Dede onu, Kızılderililerle birlikte el değimemiş bölgelere gitme çılgınlığı konusunda terslemiş ve bunu, ailesinin el âleme karşı küçük düşürülmesi olarak nitelemiştir. O yine de, Ucluelet’teki iskeleyede gemiden inmişti ve şimdi bu konağın içindedeydi; üstelik hata yapmış olabileceği korkusundan da siyirlmiş halde.

Lulu hâlâ ağaç gövdelerini andıran kalın direkler arasına kurulmuş bir hamaktan çıkıveren bir adama başıyla selam verdi. Adamın saçları, parlak bakır rengindeki çenesinin hi-

zasında kesilmişti, üstünde bol bir yün pantolonla deri ayakkabı vardı, çorapları yoktu.

Lulu onu saygılı bir biçimde, "Şef Tlehwituuua" diye tanıttı ve ona, onun yanıt verirken kullandığı Nootka dilinde birkaç kelime söyledi.

Emily adamın yumuşak bakışlı gözlerinin araştıran bir biçimde kendisine kaydığını hissetti. "Siz kimsiniz?" Emily onun bu soruyu sorduğundan emindi. Kendi kendine sıkılıkla sorduğu aynı soruydu bu. Kişiirtici birası mı, yoksa yapayalnız, evde kalmış bir kız mıydı? Amaçsız bir şekilde hobisiyle meşgul biri mi, yoksa kendini sanatına adamış bir ressam mıydı?

"Şef Tlehwituuua, başka bir misyoner ailenin geleceğini biliyordum. Alçalan deniz her zaman için geri döner diyor" dedi Lulu. Şef konuşmaya devam ediyordu. "Kocanın nerede olduğunu soruyor."

Emily, "Misyoner karısı değilim ben! Söyle ona, Lulu. Ben daha önce misyonerleri ziyaret etmek için gelmiştim sadece. Senin beni o zamandan tanıdığını ve adımın Emily Carr olduğumu söyle ona" diyerek torbalarını yer bıraktı ve şapkasını çıkardı.

Bir başka ses İngilizce olarak, "Misyoner karısı değil o!" dedi.

Orada bulunanlar mırıldanmaya ve karşılıklı gülüşmeye başladılar. İçlerinden biri kahkahalarla güldü. Adamlardan biri onun uyluğuna bir tokat attı. Şef elini kaldırdı ve odada sessizlik sağlandı. Onun Emily'yi hatırlamadığı besbelliydi. Şimdi saçları kısa kesilmiş olabilirdi. İlk geldiğinde, tam bir Viktorya dönemi kadını gibi saçları uzundu ve toplayıp tutturmuştu. Muhtemelen saçları şimdi onlara yamru yumru bir örme başlık gibi görünüyordu.

Şef, Lulu'yla bir şeyler konuştu. "Misyoner karısı değilse neden gelmiş öyleyse? diye soruyor" dedi Lulu.

"Be defa resim yapmak için geldim. İzin verip vermeyeceğini sor ona. Köyun ve muhteşem kanoların resimlerini yapmak istiyorum."

Daha önce yaptığı, Victoria'daki Beacon Hill Park'ın ve İngiltere'deki ormanlık alanla deniz kıyısının resimlerini göstermek için resim çuvalından yarı dolu suluboya defterini çıkardı. Bir özür dileme isteği duydu. Buradaki görkemli Douglas çamları ve sedir ağaçlarıyla kıyaslandığında, İngiltere'deki ağaçlar cılız kalıyordu. Sonucu kestiremiyor. Heyecan verici bir öneride bulunmuştu.

Neden buraların resmini yapmak istiyor diye sorarsa, ne yanıt verecekti ona? Aradıklarını sunmak üzere kendisini davet eden vahşi yerleri buralarda bulabileceğini umut ederek gelmişti buraya.

Şef, elinde bir fırça varmış gibi, dairesel bir işaret yaptı ve kâğıt destesine bakarak başını salladı.

"O senden şimdi resim yapmanız istiyor" dedi Lulu.

"Şimdi mi?"

Bu bir davet mi, yoksa bir emir miydi? En iyisi onu bir emir olarak kabul etmektı. Kendisini izleyenlerin yakıcı bakışları altında, önceden bir taslak çalışması yapmadan resim yapabilecek miydi? San Fransisco ve İngiltere'deki sanat okullarında geçirdiği yıllar ona bunu öğretmemiştir. Son yılları, artık sahip olduğunu düşündüğü niteliklerini göstermek için, kendisini kanıtlama çabasıyla geçmişti hep.

Şefin merakla izlediği suluboya setini açtı. Kendisi bir konu bulmaya çalışırken, şef burnunu boyalı kutularına yaklaşırak onları tek tek kokladı. Bir köşe direğinin birleştiridiği duvarlar boyunca uzanan sedirlerin üzerinde, oyularak yapılmış balık tutan bir adam resmi vardı; evdeki en göze çar-

pan şey de buydu. İşte bu işini kolaylaştırbilirdi. Zor bir perspektifti. Bir an duraksadı. Olmamıştı. Sayfayı kopardı. Etrafındaki insanlar homurdanıyordu. Resme baştan başladı; balıkçı adam figürünü de ekledi, sepetler, battaniye yığınları, sedir ağacından oyularak yapılmış sandıklar, duvara asılı, boğa kelp'inden yapılmış halkalar ve oltaların üstünü kaplayan, katlanmış kahverengi bez parçalarını andıran kuruşulmuş balıklar yaptı. Kalkıp gitmesini isteyebileceklerini düşünerek resmi çabucak bitirmeye çalıştı. Fakat nereye gitdecekti? Vapur, Ucluelet'e bir hafta süreyle uğramayacaktı.

Emily resmi bitirdiğinde Lulu ona, "Benim resmimi yapar mısın?" diye sordu.

İh! Resimler donuk ya da ölü oluyordu. Emily, Lulu'nun şimdije değin kendi yüzünün resmini görüp görmediğini merak etti. "Resmini yapmamı gerçekten istiyor musun?" diye sordu.

Lulu başını ileriye doğru uzatarak, "Biz, aklımızdan geçmeyen şeyleri teklif etmeyiz" diye karşılık verdi.

"Özür dilerim" dedi Emily.

Lulu ateşin yanına diz çöktü ve Emily onun resmini yapmaya başladı. Kafasını kaldırıp baktığı her seferinde Lulu'nun etkileyici siyah gözlerinin kendisini izlediğini görüyordu. Yetişkin çocukların kırmızı eşarplı kadınlar, belli etmemeye çalışarak bakıyorlardı fakat onların hiçbiri yaklaşmaya cesaret edemiyordu.

Lulu, "Victoria'da yaşayan Nuu'chah'nulth kabilesine mensup kadınları da görüyor muydun ?" diye sordu ona.

"Beyazların Nootka dediklerini mi kastediyorsun?" diye sordu Emily, şaşırarak. Fakat Nootka'larla Songhees'ler arasındaki farkı anlatmayı başaramadı. "Arada sırada. Songhees kabilesine mensup kadınları da görüyordum" dedi.

"Nerede yaşıyor onlar?"

“Songhees’ler bir orman alanında yaşıyorlar. Nootka’lar sahillere kamp kurmuş olabilirler.”

“Victoria’da ne işe uğraşıyor onlar?”

“Meyve, balık ve sepet satıyorlar.”

Emily ona, Songhees’lerin, kalabilecekleri yönünde hep vaatte bulunulan Victoria’nın Inner Harbor bölgesindeki orman alanından nasıl atıldıklarını anlatmak istemedi.

“Başka?”

Emily, genç kızlığında, Çamaşırçı Mary’nin arka veranda önlüklerini kolalamasını gözünün önüne getirdi. “Bizim çamaşırlarımızı Songhees kabilesinden bir kadın yıktı; fakat yirmi beş yıl önceydi bu.”

Lulu'nun gözleri şiddetle yanmaya başladı. “Sizinle birlikte mi yaşıyordu o?” diye sordu.

“Hayır. Chinatown’ın ilerisinde küçük bir evde yaşıyordu.”

Emily fırçalarını temizledi. “İşte. Bitti” dedi.

Lulu, sanki gözlerini ayırinca ortadan kaybolacakmış gibi izliyordu resmi. “Bu, ben miyim şimdi? Çok hoş bir kadın olarak yapmışsun beni” dedi.

Kırmızı eşarplı kadın resme bakmak için öne çıktı. Bakışlarında hiçbir anlam yoktu. Yürüyerek uzaklaştı, yerdeki bir sandığı açtı, yan yana sıralanmış sedef düğmelerle süslü koyu mavi renkli bir battaniyeye sarındı, sonra tekrar ateş yanan yere doğru döndü, ahşap bir sandığın üstüne çöktü, kırmızı renkte bağlarla bağlı ak saçlarından iki tutamı omuzlarından aşağıya indirdi ve çenesini yukarıya kaldırarak poz verdi.

“Bu benim büyük teyzeciğim” dedi Lulu.

Emily dişlerini göstere göstere güldü. Görmek için geldiği asıl şey kendisini bekliyordu şu anda. Alnındaki teri sildi ve yeniden çalışmaya koyuldu.

Teyzecik buraliydi. Sedir ağacından yapılmış bir evde oturduğundan, rüzgâr ve güneş yüzünün şeklini değiştirmiştir. Onun gülme ve üzüntü ifade eden yüz çizgileri, engebeli bozkırlardaki sel yarıklarını andırıyordu. Alevler, çıkmıtlı şakak kemiklerinin birini aydınlatıp ötekini gölgede bırakken gizemli bir görüntü veriyordu ona.

Neşesi giderek artıyordu. Onu kendi haline bıraktılar. Şartsızı bir şeydi.

Teyzecik, dişlerini göstere göstere güldü ve Nootka dilinde, Lulu'yu kıkır kıkır güldüren bir şey söyledi. "O seni hatırladı" dedi Lulu.

Teyzecik, işaret parmaklarını kaşlarının üstüne götürdü ve ellerini şakaklarının üstünde kanat gibi çırptı.

"O senin kuş kanatlarını andıran kaşlarını hatırlıyor" dedi Lulu.

Emily kahkahalarla güldü buna. Kaşlarından birinin oldukça geniş ve yüksek kemerli oluşu ona, her şeyi sorgulayan biriymiş görüntüsü veriyordu.

"Senin gülümsemeni hatırlıyor. Şimdi daha da büyümüş" diyor.

Doğru. O, İngiltere'ye biçimli bir kum saatı gibi gitmiş ve otuz üç yaşını doldurduktan sora, insanların olgun olarak tanımladığı birisi olarak dönmüştü. Sekiz ay boyunca zorunlu yatak istirahatıyla ve önüne koydukları bal, reçel ve patates püresi dağlarını yemeye zorlanarak (yaptıkları buydu), sıla hastalığıyla bünyeyi rahatsız eden başka bir şeyi iyileştirme vaadinde bulundukları bir yer olan, sopa gibi sert kuralların geçerli olduğu Suffolk Sanatoryum'unda hapis kalmıştı.

"Daha büyümüş mü? O halde şimdi daha da büyük gülebileceğimi söyle, teyzeciğine."

Emily Teyzecik'in resmini bitirdiğinde, suluboya resimlerin üçünü birden yatacak yer olarak kullanılan sedirin üstü-

ne yerleştirdi ve geriye çekildi; vücudundaki bütün kaslar taş kesmişti.

“Bunlar senin” dedi Emily.

Resmi görmek için üzünen insanlar kendi aralarında Notka dilinde konuşuyordu. Şefin geçmesi için yol açtılar ve onun arkasından kendileri de resme yaklaştılar. Kısa bir süre sonra şef, Emily'ye dönerek onaylar anlamda başını salladı ve çıkıştı.

“Onun bu tavrı, benim burada kalıp resim yapmama izin vermek anlamına mı geliyor?” diye sordu Emily

Lulu gülmesine engel olamadı. “O her zaman için senin resim yapmana razıydı. Seni resim yaparken görmek istedi sadece.”

Emily, içini rahatlatan bir kahkaha attı.

Teyzecik ona bir kâse dolusu somon rengi salmonberry uzattı ve Emily'nin anlayamadığı bir şey söyledi.

“Siz burada yatacaksınız” dedi kadınlardan biri. “Teyzecik öyle istiyor.”

“O benim annem, Rena” diye açıkladı Lulu.

Bütün bu insanlarla bir arada mı yatacaktı? Evli insanlarla? Yaşlılarla? Şefle? Hep birlikte aynı odada? Buraya ait değildi o, her duvarında On Emir asılı, resmi bir havası olan misyoner evine de ait değildi. Gördüğü her yer, kız kardeşinin vaaz sözleriyle donatılmış evini andırıyordu daha çok; bu da onu çileden çıkarmaya yetiyordu. Ama orada, hiç değilse etrafında olup bitenler midesini bulandırmıyordu.

“Teşekkür ettiğimi söyle ona. Misyon Evi’nde yatacağım ben.”

“Rena onun sözlerini çevirdiğinde, Teyzecik'in kaşları çatıldı.

Kahretsın. Bencilce bir hata yapmıştır.

Rena, "Misyoner karısı olmadığından emin misin?" diye sordu.

Aman Tanrım. Dede'le Lizzie'nin, kutsal mürit kaşıklarıyla çay karıştıran ya da dizleriyle salonun halisini aşındıra aşındıra ibadet eden kadınları gibi bir misyoner karısı olmak! Onlardan birine ne zaman ve nerede rastladığını kesinlikle anımsamıyordu. Sadece, evin her odasına yayılan, misyoner ailelerin Cumartesi Okulu'yla ilgili düşünceyle, kendisinin, sınıflardan birinde ders vermeyi kabul etmediğinde, Lizzie'yle Dede'in ikili öfkesinin derisine işlemiş olduğu kalmıştı aklında. Kaldı ki Hitats'uu'ya, "Bir siwash köyünde dinsiz yerlilerle birlikte yaşamak gibi küçültücü bir düşünce"yi hayata geçirip, Dede'in taşralılara özgü öfkesini ateşleyen bir misyonerlik amacıyla gelmemişi. Peki hangi amaçla gelmişti? Anlaşılmaz ve gereksiz bir hakiki İngiliz Kolombiyası'sı araştırması yapmak için. Saçma. Bizim evin içinden hiçbir farkı yok.

Emily kendi kendine güldüğünü fark etti; gırtlaktan, derinden gelen ve sesli bir gülüştü bu. "Hayır. Misyoner karısı değilim. Bundan eminim" dedi.

Teyzecik, "Klee Wyck" dedi. Ötekiler de gülerek aynı sözü tekrarladılar.

Emily, "Bunun anlamı nedir?" diye sordu.

"Gülümseyen Biri" dedi Rena. "Sensin yani."

Bunun üzerine Emily, onları memnun etmek için bir kez daha güldü.

Sedir Ağacı

Emily sabahleyin resim torbasını omzuna aldı ve sis içindeki sahile doğru yürüdü. Deniz kokusunu içine çekerken ağızının ve boğazının deniz suyuyla ısladığını hissetti. Geriye dönüp ormana baktı; kendi yaşadığı yerdeki Beacon Hill Park'ın ormanlık alanından daha sık, daha karmaşık ve daha gizemliydi burası. Nasıl resmedebilirdi onu? Hiçbir sanat okulunda, böylesine geniş ve insanı hareketsiz kılan görkemli bir sahnenin nasıl resmedileceği öğretilmiyordu.

Cocuk sıkışmış ve tutamaz olmuştı artık. Misyon Evi'nden oldukça uzaktaydı. Ormanın iç kısımlarına doğru koşturup bir sedir ağacının gövdesinin arkasına saklandı ve uzun etegiyle iç etekliğini yukarı çekerek çömeliverdi. Dede buna çok şaşıracaktı şimdi. Güzel. Dede kendini insan dürtülerinin üzerinde görüyordu.

Gök gürültüsü gökyüzünü yararak yayılırken, Emily dehşete düştü. Yağmur, ağaç dallarının oluşturduğu gölgeliklere işlemeye başladı. Bloknotundaki suluboya resimler zarar görecekti. Daha sık ağaç dallarından meydana gelen bir örtü bulmak için ormanın derinliklerine doğru gitti; orada şen şakrak çocukların figürleriyle çevrili, kavisli bir sembol res-

medilmiş küçük bir ahşap ev gördü. Evin girişinde bir post asılıydı.

“Merhaba” diye seslendi; fakat yanıt beklerken, sadece baştankaraların seslerini duyabildi. İçeri girdi. Düzenlenmiş toprak zeminin ortasındaki ateş yakılan bir çukura, dumandan dışarı çıkması için açılan bir delikten yağmur iniyordu. Arka duvarın karşısındaki sedir ağacından yapılmış bir sedirinin üstüne, oyularak, hoş bir biçimde, ringa kemiği şeklinde yapılmıştı; kenarlarına dikey olarak yivler açılıp süslenmişti. Özenle çalışmıştı birisi. Elini, ustalıkla yapılmış eserin üstüne götürdü. Böyle sine basit bir ihtiyaç maddesini sık bir şeyle dönüştürebilmek ancak sevgiyle mümkün olabilirdi.

Çamaşırıcı Mary, Kızılderili kadınların kendi dönemlerinde böyle yerlere geldiklerini söylemişti. Tanıdık hoş bir koku geldi: bakırımsı, balıksı, kendi kokusuna benzeyen fakat sedir ağacıyla, nemli küllerle ve yağmurla harmanlanmış bir koku. Belki de yalnızca Nootka kabilesine mensup kadınların bildiği kutsal ibadetler yapılıyordu burada. Onların özel mekânlarına davetsiz girip de, onlarla nasıl aynı şekilde davranacaktı?

Yağmur durur durmaz onlarla birlikte tekrar kumsala gitti. Üç erkek çocuk, yan yana sıralanıp onun karşısına geçti ve kıkır kıkır gülmeye başladı. İçlerinden birinin burnunun altında kabuk bağlamış bir yara vardı. Hiçbirinin ayağında ayakkabı yoktu. Soğukta yalın ayak dolaşan bir çocuk kadar onun canını acıtan hiçbir şey yoktu. İpinden tuttuğu bir deniz yosunu sürükleyen en küçüğünün sırtında bir gömlek vardı sadece. Giderek yükselen notalarla A-B-C-D diyerek şarkı söylüyor, bir yandan da Emily'nin duyup duymadığını anlamak için ona bakıyordu. Ötekiler gülerek onu dürtüklediler. O ise, deniz yosununu yere düşürerek koşmaya başladı.

Kahverengi kalçalarının bingil bingil edişine gülerek, “F-G” diye bağırdı.

Sedir ağacının kütüklerinden yontularak yapılmış bir sürü kano gelgit hattı boyunca sahile çekilmiş ve her birinin uzun ve zarif bir biçimde tasarlanan baş tarafına, düş gücüne dayalı resim yapılmıştı. Bunlardan birinde siyah, beyaz ve kırmızı renklerle yapılmış alaycı bir kurdun bütün dişleri dışarıdaydı ve tek bir insan gözüne sahipti. Mavi ve sarı renkli kantlarını yan tarafını tamamen kaplayacak şekilde açmış gururlu bir Thundrbird, bütün kanoyu uçmaya hazırlanan bir kuşa döndürmüştü. Kırmızı renkli gözleri ve kıpkırmızı uzun bir dili olan yeşil renkli deniz yılahı dalgaları yalamak üzereyken görünüyordu.

Victoria'da her yıl Kraliçe'nin doğum gününde yapılan kabile kanosu yarışlarında alkış tuttuğu çocukluğundan beri Kızılderili kanolarını seviyordu. *Kloottchmen* (Birlikte daldırılan mızrak biçimindeki on kürekle tekneyi hareket ettiren ve erkekler kadar sert yapılı olup basma elbiseler giyen yerli kadınlar) yarışlarında durmadan el sallar ve heyecanla havaya zıplardı. Dede her defasında poposuna tokat atarak ona, "Sakin ol ve bir hanımfendi gibi davran" derdi.

Nihayet, resim yapabiliyordu artık . En iyi açıyı bulmaya çalışarak kanoya doğru bir zig zag çizdi fakat sonra vazgeçti. Lulu bir kayanın karşısında yere eğilmiş duruyordu. Kendisinin kulübede olduğunu tahmin edebilecek miydi acaba?

Lulu kafasını kaldırdığında onu gördü. "Kanolarımızı begendin mi?" diye sordu.

"İnsanın içi açılıyor" dedi Emily, "Çok güzel yapılmış bunlar. Çok güzel bir yer burası."

Lulu başıyla onu onayladı. "Tam bakılacak ve dinlenecek bir yer burası. Burada bulduğumuz gerçek huzur bize yeniden hayat veriyor."

Emily, "Evet. Tam da benim ihtiyaç duyduğum şey" diyerek onun yanına oturdu.

“Victoria’da da güzel yerler var mı?” diye sordu Lulu.

Bütün kubbeleri ve kemerleriyle birlikte, bir zamanlar orman olan yere kondurulan Eyalet Parlamento Binası’nı görmüş olsaydı Lulu ne düşünürdü acaba? Her karıştı taş yığınına döndürülmüştü. En ufak bir orman alanı kalmamıştı. Ya taşılara, Japon faytonlarına, bisikletlere, zillerini çalan sokak araçlarına ne demeli? At üstündeki silindir şapkalı işadamlarına? Goodacre’ın iğrenç kokan mezbahalarına götürülmek üzere sürüler halinde şehrə kaydırılan sığırlara? Sahil boyunca çamurlara batmış haldeki terkedilmiş hurda gemilere? Adım başı karşılaşılan meyhanelere? Çin afyonu ekilen alanlara?

“Orası çok farklı.”

“Songhees kablesine mensup hanım mı yıkıyor sizin çamaşırlarınızı şimdi?”

“Hayır. Ben kendim yıkıyorum. Kız kardeşlerim de kendileri yıkıyorlar.”

“Sen kaç kişiyle birlikte yaşıyorsun?”

“Tek başına değilim.”

“Ailen yok mu?”

“Kız kardeşlerim Victoria’da yaşıyor. Ben Vancouver’da yaşıyorum. Victoria’dan altmış mil uzakta, anakarada.”

Lulu kaşlarını çatarak baktı. “Seninle birlikte yaşayan kimse yok mu?” diye sordu.

Lulu’nun şaşkınlığına yanıt olarak, “Bir kuşum var, o beni yalnızlıktan kurtarmaya yetiyor” dedi Emily; fakat bir kuş bu konuda ne kadar etkili olabilirdi? İşin şakasıydı bu; dört kız kardeşi olmasına karşın o yine de yalnızlığı derinden hissediyordu.

“Ben her şeye rağmen sizin yaşam tarzınızı seviyorum. Pek çok aile bir arada yaşıyor. Hiç kimse yalnız değil. Dışarıda kalan kimse yok.”

“Evet” dedi Lulu, konuşmaktan çok nefesini dışarı verme şeklinde. Gerginliğinden kurtulmak için sedir ağacı kabuklarını örmeye başladı.

“Çok hoş bir kokusu var bunun. Ne yapıyorsun bununla?”

“Kız kardeşimin bebeğine üstü baklava dilimli bir havlu yapıyorum. Birini de *hisyuu* için yapacağım. Döverek ezdim onu. Gerçekten yumuşacık olmuş.”

“*Hisyuu* mu?”

“Ayın çağrısını hissettiğimizde kadınlar kulübesine gideriz biz.”

Emily'nin boğazı düğümlendi. “Oturup beklemekten başka bir şey yapmadığınız küçük bir evden mi söz ediyorsun?” diye sordu.

“Hayır. Sadece oturmuyoruz. Yaşlı kadınlar orada bize bir şeyler öğretiyorlar.”

“Bütün zamanınızı orada kalarak mı geçiriyorsunuz?”

“Bazen yapacak iş güç bulamıyoruz.”

“Nasıl yani?”

“Balık mevsiminde ırmakları geçemiyoruz veya denize giremiyoruz. Som balıkları çıldırır o zamanlar.”

Lulu'nun ciddi bakışları ve hiç kırpışmayan gözlerinde onun, balıkların öfkesine inandığına dair bir ifade vardı. Çok garip bir inançtı; fakat oldukça büyüleyiciydi: Balıklarla insanlar iç içeydi. Delicesine ziplayan, kuyruklarını sallayan, pörtlek gözlü, konuştu konuşacak ve coşkuyla titreşen gümüşrengi som balıkları.

“O dönem bizim kuşların ve rüzgârin sesini dinleme zamanımızdır; ayrıca geceyi ve gündüzü hissederek yaşadığımız bir zamandır. *Hisyuu*'ya kan akar o dönemde. Onu orada yakarız. Külleri tekrar toprağa döner. *Hishuk ts'awaak*.”

“Ne demek bu?”

“Her şey bir ve tek şeydir.”

Emily, "Epeyce bir süre bu konuyu düşündü ve onu resim bloknotunun üstüne not aldı.

Emily, "Senin İngilizcen şimdı daha iyi" dedi Lulu'ya

"Ucluelet'teki konserve imalathanesinde öğrendim. İngilizce, Çince, Japonca... Her dilden bütün sözcükler bir kesim masasının üstünde bir arada olurdu" diyen Lulu kıkır kıkır güldü ve ellerini kulaklarının etrafında çevirerek daireler çizdi. "Fakat Chinook dilini herkes biliyordu. Hiç durmadan konuşurduk" dedi.

"Peki, konserve imalathanesinde çalışırken ay çağrısının başladığı günlerde ne yapıyordun?"

Bu soru çok kişisel gelmiş olabilirdi. Lulu'nun yüzü bulutlandı ve kabuk örmeyi bıraktı.

"Bazen işe gidiyordum. Bir defasında da kulübede kaldım. Tekrar işyerine döndüğümde benim yerimde Çinli bir kız vardı. Dolayısıyla artık orada çalışmıyorum.

"Özür dilerim" dedi Emily.

Karamsar bir düşünce Lulu'nun dudaklarının büzülmesine neden oldu. "Victoria'daki Nuu'chah'nulth kabileşine mensup kadınlar ne yapıyordular o günlerde?" diye sordu

Emily başını salladı ve yavaş bir biçimde, "Bilmiyorum" dedi.

Lulu'nun sesinde hüzünlü bir ifade vardı. "Kadın kulüplerindekilerin Hıristiyan olmadığını biliyorum. Sen bunu bildiğin için anlattım, buraya hiçbir misyoner gelmez; bir tek sen geldin. Burada beyazlar gibi Hıristiyan olan kimse yok. Misyonerler gittiği zaman burada hiç kimse Tanrı Babamız duasını okumaz. Misyon hanımlarına anlatma bunu" dedi.

"Hayır, Lulu. Anlatmam. Önemli bir şey değil bu."

Emily kimseye bir şey anlatmadı ama başka bir şey yaptı; o kulübeyi tekrar buldu.

Onu bulmak için, bir ormanı kuşatan salal çalılarının ağı içinde kalan köyün arkasına doğru yürüdü. Gövdelerinin uzunluğu iki yüz elli feet'i bulan ve beyaz çamlar karşısında birlik oluşturan iri yapılı, açık kahverengi Douglas çamları rüzgâra karışan kokularını dört bir yana yayıyorlardı. Onun en çok sevdiği şey, batıdaki kırmızı renkli dayanıklı sedir ağaçlarının, dallarındaki püsküllü uçları dansçıların zarif parmakları gibi asılı duran batının soluk tepeli hemlock'larına sığınak oluşturmasiydi. Ciğerlerini ormanın güzel kokularıyla doldurma isteği duyarak, kendini kuşatan havayı derin derin içine çekti.

Bir karga öttü ve sonra o karga bir sedir ağacının dallarıyla gövdesi arasına yerleştirilmiş geniş ve kare şeklindeki bir tahta kutunun üstüne kondu. Ne işi vardı onun orada? Bir ağacın tepesinde insan yapısı bir şey? Kutuyu daha iyi görebilmek için bir salmonberry çalılığına doğru kaydı ve orada ağır bir deniz yosunu ve humuslu toprak kokusuyla karşılaştı. Alt dalları budanmış yedi tane sedir ağacının gövdelerinin tepeye yakın yerlerinde birer kutu vardı. Bazıları dağılmıştı, birkaç tanesinin kapağı sağlam duruyordu sadece.

İçlerinden birinin altına, bir hayvan maskesi oyulmuştu ve bir tutam yosunun içine yatırılan bir kayak küreği parçası oraya özenle yerleştirilmişti. Yerlere kemik saçılmıştı: yosun kapladığı için rengi yeşile dönmiş insan kemikleri. Kutular dan düşmüş olmalıyıldılar. Bir şok dalgası sardı onu. Yeşil renkli bir kafatasının üstünde sümüklüböcekler geziniyor du. Tüyüleri diken diken oldu. Nasıl gelmişti bunlar buraya? Kutulara fide ekilmişti; içine konan bir şeylerle besleniyor olmalıyıldılar. Burası aynı zamanda kutsal bir yer olmalıydı. Ve o buradaydı; ayakları, kaburga ve uyluk kemiklerinin

tam ortasındaki ıslak yosunlara gömülüyordu. Bu denli itici bir şey nasıl kutsal olabilirdi?

Rüzgâr ıslık çalıyordu; ruhlar mıydı yoksa bunlar? İstasyonda bulduğu bir kâğıdı aklına getirdi; üstünde el yazısıyla, *17 Mart 1906 Vaazı. Tanrı, rubu zayıf olanları esirgesin*, yazılıydı. Nootka'ların ruhu zayıf *değildi*. Lulu'nun kovduğu köpekler ruh doluydu. Burası ruhlarla sarsılıyordu. Yaprakların arasından kendisine bakan ve ensesinde soluyan o ruhlar tarafından sarıldığını hissediyordu.

Belki de buradan ayrılmış gitmesi ve bu gördüklerini kimseye söylememesi gerekiyordu. Yavaşça geriye çekildi; fakat çok derinden hissettiği burayı resmetme dürtüsü ona engel oldu. Yosun kaplı bir kütüğün üstüne yavaşça oturdu. Nemin dışında bir şey siziyordu eteğinden içeriye doğru fakat görünürde hiçbir şey yoktu. Suluboya kutusunu yavaşça açtı. Kuttadan, derin sessizliğe karşı oldukça gıcırtılı bir ses çıktı.

Suluboya defterini almak için resim torbasına uzandı. Rena'nın pide ekmeği yere düştü. Bir anda dört tane iri karganın sesi duyuldu ve kapmak için çabucak ekmeğin üstüne çullandılar. Ötekiler etrafına toplanarak onun suratına doğru kanat çırpımla başladılar. Çünkü o buraya ait değildi. Bu saklı yerin bekçileri kargalar olmalıydı.

Kargalar ekmeği çabucak bitirdiler, verecek başka ekmeği olmadığı için ona lanetler yağdırıldılar ve sonra da ormana geri dönerek kaybolup gittiler. Emily onlara minnettar kaldı.

Cünkü nihayetinde kuştu onlar.

Sulu boyaya kutusunu açtı ve ilk sayfadaki aylar önce İngiltere'de yaptığı, konusu orman olan bir çalışmaya baktı. Resimdeki incecik akan bir çay nefesini kesti. Sayfadaki porsuk ağacının omurgası yoktu. Zayıf ruhluydu, dünyevi bir gizemi yoktu; hiçbir anlamı olmayan, öylesine bir kompozisyon-

du. Teknik-yorum-konu, bunların üçünü de gözden kaçırılmıştı. Beş yılı geride bırakmış fakat hâlâ hiçbir şey elde edememişti.

Sayfayı yırtıp lime lime etti ve porsuk ağacı paramparça oldu.

Gözlerini dikerek, önünde duran ve sayıları giderek azalan biçilmiş ağaç gövdelerine, çirkin kutulara ve kemiklere baktı. İngiltere'deki ağaçları resmettiği gibi, yani aralarında yaşayan inanlarla bağ kurmadan, yeşillliğin hafif ve yumuşak esintilerini resmettiği gibi, resmedemiyordu onları. Yosun kaplı kafatası, hafızasında yer etmişti. O parlak yeşil limon rengini de kullanmaya cesaret edebilmiş miydi? Gerçek olmayan bir rengi vardı; oysa o kemikler gerçekten. Kendisinin burada kalıp resim yapmasına izin veren ve bugün onun ne yapmak istedğini bilmeden yaşamlarına devam eden insanlar tarafından sevilen bir erkeğe ya da bir kadına aitti onlar. Ezercesine tutuyordu fırçayı elinde.

Buranın kutsal mahremiyeti onun amacıyla bağıdaşmıyordu. Bir tek fırça darbesi vurmadan geri çekildi.

Kısa bir yürüyüşün ardından, boyluca bir cranberry çalılığının üst tarafındaki kulübenin çatısını gördü. Bir ses duyabilmek için kulağını o tarafa verdi fakat ancak kurbağaların viyaklamasını duyabildi; duvara resmedilen sembolü incelemek için yavaşça çalıların etrafını dolaştı. Tam olarak oval bir şekil sayılmazdı. Daha çok, iç çevre uzunluğunu takip eden kırmızı renkteki ortak merkezli şeritlerle birlikte, siyah renkli dış çizgilere sahip, baş aşağı duran bir armut biçimindeydi o. Nefesini tuttu ve gözlerine inanamayarak bir an tereeddüt etti. Yoksa bir rahim miydi bu?

Bu en mahrem şeyi bir yapının üstüne koymak! Görselerdi, kız kardeşleri dehşete düşerdiler. Onlar asla kadınların mahrem yerleri hakkında fısıldamazlardı. Sadece, Emily ilk defa kirlenen külötunu kirli çamaşırların arasına sakladığında, Çamaşırçı Mary onu mutluluk duyarak tebrik etmişti. Çamaşırçı Marry'in tepkisinden hiç kimseye söz etmedi, toprağa gömülen tohumlar gibi içinde saklı tuttu onu ve kendinden bir parçanın farklı bir dünyaya ait olduğunu hissetti hep.

Kulübeden içeriye girdi ve orada Lulu'yu gözünün önüne getirdi; eteğini olabildiğince yukarıya çekip bir şal gibi omzuna attı ve üstüne bastığı tel tel sedir ağacı yapraklarını kabarta kabarta yürüken, hâlâ bir genç kızmış gibi, genişçe açtığı çıplak bacaklarının arasında yapış yapış, ıslak bir şey vardı; ve bu arada ona kadın olma gerçeğini anlatan yaşlı kadınlar da gözünde canlandırdı.

Yere diz çöktü. Ellerini, orada bulunan sedirin, onun zafif yapısının ve parmaklarına haz veren yivli kenarının üstünde gezdirdi. Annesine kare şeklinde bir tabut yaparak onu ağaçların tepesine taşıyan aynı kişi yapmış olabilirdi bunu. Resim torbasını kucaklayarak dışarıya doğru yürüdü. Bir kocanın kestiği ağaçlardan yapılan duvarlar ve sıkıca tutturulup, hiçbir şekilde rüzgârin girişine izin vermeyen köşeler, doğmuş ve doğacak çocukların ve resmetmek için hayalinde bir kadının mahrem yerine, rahmine giren bir adamın resimleri; kısacası kulübeye ilgili her şey, onun çok sevdiği kadını anlatıyordu. Böyleştişeyleri dile getiren bir çizimi nasıl yapabilirdi?

Çok doğal bir şeye yakından dokunma isteği duydu ve sannıyla yaşamına güç katmak için, onu derinlerinde hissetmek üzere elini rahmin üzerine koydu.

Lady Fern

Smily dersten önce, Jessica'nın görmesi için, çizimleriyle suluboya resimlerini Vancouver Hanımlar Sanat Kulübü'ndeki bir masanın üzerine sererek, "Sanırım o âdet görmeyle ilgili bir kulübeydi" dedi. "Şu simbol bir rahim olabilir."

"Oh, aman Tanrım. Ve sen o kulübeye girdin?"

"Üstelik de orada hiç kimsenin olmadığı bir zamanda."

"Bu kız. Orada kendi resminin çizilmesine izin verdi, ha?"

"Hayır. Onu bir konakta çizdim. Buraya koymayı ben tasarladım; fakat köye ait bu görüntüleri ve kanoları görünen şekliyle yaptım."

"Peki bu ne?"

"Cenaze evini mi soruyorsun? Kendi kafamdan çizdim onu. Oraya oturup petunyaların resmini yapar gibi resim yapmak çok marazi bir durumdu."

"Fakat bundan haz almışsun sen."

"Evet."

Kulübeden çıkan Lulu'nun resimlerini yaptığı için memnuniyet duyuyordu. Fakat orası çok özel bir yerdi, tabut ağaçları da öyleydi ve o oradaydı; birer kartpostal gösterir gibi

gösteriyordu o resimleri. Çay servisi yapan iki kadını gördüğü sırada resimleri tekrar çantasına koydu. "Bunlarla ilgili bir şey söyleme" diye fısıldadı. "Bunlar sadece senin görmen içindi" dedi.

Emily, Jessica'yi sedirin üstüne çıkartıp poz verdirmek istedı. Narin yapısı, kırmızı saçları ve zarif duruşıyla oldukça sık olacaktı; fakat Emily, San Fransisco'daki sanat okulunda geçen günlerinden, Jessica'nın derslerinden geri kalmak istemeyeceğinden adı gibi emindi; şimdije deðin onun üzerinde bir çalışma yapmayı akıl edememiþti. Bunu düşünmek onu çileden çıkardı. Jessica'yı dersten alikoymayacaktı.

Onun yerine Edwina'ya poz verdirdi; oturtup, bacak bacak üstüne attırdı. Edwina'nın eteðinin katlarını düzeltirken, "Bu hafta fazla karalama yapmamaya çalış" dedi, "Etek üzerinde çalışırken, fırça darbelerin rüzgâr eser gibi gönlünce savrulsun." Başarabileceklerinden kuþku duyuyordu. Serbest çalışma alışkanlığı zor kazanılıyordu.

Atölye kapısı güm diye duvara çarptı. Emily tam da, Madam Başkan denilen Priscilla Hamilton'un, başı dik ve elleini iki yana açarak, sallana sallana içeriye girdiği sırada döndü. Her zamanki gibi geç kalmıştı. Priscilla'nın, bir keçiyi bile korkutacak türden, flamingo pembesi renkli tüyler takılı geniş şapkası üzerine iltifatlarda bulunmak için herkes çalışmayı bırakmıştı.

"Queen alışveriş maðazalarının bulunduğu Regent Street'teki küçük bir maðazadan aldım bunu. Bu şapkayla, ayın renkte güzel, şirin bir yazlık elbise giyerek Ascot yarışlarına gittim. Kraliyet Bölümü'nün hemen yanına oturduk. *Onların* ne giydiklerini söyleyeyim mi size?" dedi Priscilla.

Emily, Jessica'nın çizimiyle meþgul olduğunu fark etti; çalışmayı sürdürten tek kişi o idi.

Emily, "Hayır!" diye kükredi. "Modeli küçük görme saygısızlığı bu. Tir tir titremeyi bırak ve burada bulunuş amacımızı aklına getir" dedi. Hatalarını görünceye deðin onların çalışmaya ara vermelerine izin verdi. Dirseðini kaydırma, kolunu aşağıya indirip gevsetme" dedi Priscilla'ya.

Priscilla'nın kafası dikiliverdi. Tepesindeki flamingo, sanki gökyüzüne doğru kanatlanacakmış gibi hafifçe sallandı.

"Gözlerini dikip istediðin kadar benim çalışmama baba bilirsin, sıralayacaðın eleştirileri dinlemeye hiç niyetim yok.

"Eğer bir hatam yoksa, ücret ödeyerek beni tercih etme nedenin budur."

Emily bir başkasına döndü. "Parmaklarını değil, bileğini kullanarak çiz. Parmaklarıyla çalışman çizim yapmanız zorlaştıracı, dedi.

"Zor işleri severim ben."

Emily bir an için Priscilla'nın ağız kaslarının seğirdiðini gördü. Güzel Allahım! Bu bir komplot mu? Dilini tut, dedi kendi kendine. Ellerinde resim bloknotu olan bu kelebekler ödüyor senin paranı.

"Bu elinle ilgili ne sorunun var senin, söyler misin bana lütfen?"

Bütün gözler Jessica Howard'a yöneldi. Emily gülmesine engel olamıyordu. Jessica dışarıdan gelen bir Amerikalıydı. Altlıklarına çarpan çay bardaklarının sesi duyuluyordu.

"Kendi eline bak, Jessica. Avcunla oranına baktığında parmaklarının uzunluğu nasıl?"

Jessica elini iyice inceledikten sonra çizimine baktı ve sonra parlayan gözleriyle yukarıya doğru baktı. "Parmakları çok kısa yapmışım, değil mi?" diye sordu.

"Sonunda başaracaksın. Gözünü, bir parçanın ötekine oranını belirlemeye alıştırma meselesi o."

Bütün öğleden sonra eve gidip kendi kendine resim yapmayı arzu etti fakat Jessica dışında yapılacak bir sonraki resim çalışması için yer belirlemek üzere onunla birlikte gitmek istiyordu. Vancouver'da arkadaşım diyebileceğim tek kişi o idi. Biriyle yürüyüse çıkmak sıkça yaptığı bir şey değildi. Peki, dedi Emily.

Onlar iskelelerin olduğu yere gitmek için, kesimhanelerin ve Klondike'ın araç gereç satan dükkânlarının önünden geçen West Hastings Street'in tahta kaldırımlarından yürüdüler. Emily tütün tabakasını çıkarıp bir sigara sardı ve gökyüzüne doğru dalgalararak yükselen bir duman bulutu üfledi.

“Sanat tutkunları. Nedir bunların bekentisi? Tek düşünükleri övgü duymak mı?” dedi

“Bırak konuşsunlar. Onlar hiçbir zaman sanatçı olamazlar; senin gibi olamazlar” diyen Jessica'nın gözlerinde bir hayranlık parıltısı belirdi.

“Onlar firçalarını nasıl tutacaklarından çok, çay fincanlarını nasıl tutacaklarıyla ilgilenirler” dedi Emily.

“Ne? Onların sanat konusunda ciddi olduklarını düşünüp söyleme bana.”

“Hıh. Priscilla ve kendini kafasındaki flamingoyla birlikte sergilediği uyduruk bir Knightsbridge aksanı. Şimdi o eğreltiotları ya da karga tüyleriyle süslü bir şapka giymiş olsayıdı, bu en azından onun nerede olduğunu farkında olmasını sağlardı.” Jessica'nın kahkahalarla gülmesi karşısında o ga-yet neşeliydi.

Onlar Water Street'teki çamurlu Cordova Sokağını geride bıraktılar ve Burrard Koyu'na gitmek için hızlı hızlı yürüyerek meyhaneleri, içki ve sigara satan dükkânları, büyütüče-resim izlenen vagonları, genelevleri ve Kıızılderili fahişelerin beklediği yeri geçtiler. Vapur İşletmeleri'ne ait iskelede

mangal servisi yapan yaşlı bir Çinli kadından deniz tarağı çorbası satın aldılar. Kâğıttan yapılmış bir güneşliğin altın-daki kadının kahverengi dişleri dikkat çekiyordu. Sedir ağaçlarından oluşan orman alanını acı bir sesle çığneyerek, bıçılmış tahtalara dönüştüren Hastings Hızarı'ndan yayılan yaş ağaç talaşının kokusuya karışmış bir balık kokusu geliyordu kesimhanelerden. Emily homurdanmaya başladı. 'İlerleme' diyordu babaları. O ise, Sömürgecilik diyordu. Victoria, Londra'dan daha İngiliz olmaya çalışırken, Vancouver, Pasifik'in Liverpool'u olmakla meşguldü.

Tomruk dizileri suyun yüzeyinde ringa kemiği şekilleri meydana getirmiştir; kulübede gördüğü sedirin ütüne yapılan şekillerin aynısıydı bunlar. Lulu'nun her şey bir ve tek şeydir, derken kastettiği bu muydu yoksa?

"Muhtemelen bu tomruklar uzakta görülen orta alan, orman ve dağların üç efendisiyle ilgiliydi."

"Neredeyse endüstrinin tamamı onların zevkine göre çalışıyor, Madam" dedi Jessica.

"Aslında Ascot yarışlarına yaptıkları gezilerin karşılığı bunlar."

Kanada Pasifik Demir Yolları önündeki limanda bir İmparatoriçe gemisi göründü. Emily olduğu yerde durdu.

"Hu, böyle bir gemiyle kuzeye gitmek istemez miydin? Babam gitmişti. Beni de götürmesi için çok yalvarmıştım. Bunun felakete davetiye çıkarmak olacağını söylemiştii. Kendisi macera olsun diye İngiltere'den ayrılmış fakat bunu ailesinden esirgememişti" dedi.

"Şimdi neden gitmiyorsun?"

Emily bir küfür savurduktan sonra güldü. "Her zaman için hayatı zehir edecek bir şey bulunur" dedi.

"Öyleyse neden batıdaki o Kızılderili köyüne tekrar gitmiyorsun?"

“Hitats’uu’ya mı? Oraya gitmek çok zor. Vancouver Adası’nın batı kıyısında orası. Bu da, ya altı saatlik bir yolculuk ya da Victoria’ya giden bir gece yarısı feribotuya oradaki kız kardeşlerime zorunlu bir ziyaret demektir; ya da öteki türlü, adanın batı kıyısına giden vapurla bir buçuk gün yolculuk yapmak, ki o da hava güzel olursa; çünkü haftada bir gün çalıyor.”

“Bu durum daha önce sana engel olmamıştı ama. Gerçek neden nedir, sen bana onu söyle?”

“Benim tüylerimi diken diken eden kaçınılmaz tartışma konusu bu işte.”

“Hı?”

“Kız kardeşlerimle aramızdaki tartışma konusu. ‘İlkel insanlarla birlikte sosyalleşme’ye çalışarak ailemizi küçük düşürme konusu” diyerek alaycı bir biçimde güldü. “Bu da benim oraya gitme isteğimi daha çok artırıyor” diye ekledi.

“Aptalca bir neden bu. Oraya gideceksen, sevdiğin için gitmelisin.”

“Orayı sevdiğim nereden biliyorsun?”

“Çizimlerinden biliyorum, aptal. Ayrıca onlara bakarken yüzünde beliren ifadeden biliyorum.”

“Aşk pek çok biçimde bürünebilir. Nefsinden feragat etme biçimine bile. Hitats’uu, korkunç derecede yalıtılmış bir yer. Nasıl bir sonuçla karşılaşacağımı aklıma bile getirmeden gitmiştim oraya. Lulu adındaki kız Victoria’yı görmek için can atıyor. Ondaki değişim sürecini hızlandırmak istemiyorum.”

“Tek bir kişi mi? Aşırı bir tahminde bulunmuyor musun?”

Emili omuz silkerek bakışlarını geminin üzerinde dolaştırdı. “Şu geminin baş tarafındaki çizgiye bak. Her şey beyaz renkli şirin bir kemerin içinde toplanmış” dedi.

“Çizgi ve renk söz konusu olunca gözünden hiçbir şey kaçmıyor, değil mi? Her şeye ve herkese resim malzemesi olarak bakma takıntısı var sende, yaşam bundan daha büyük değil midir?”

“Büyüktür. Al işte, şu tahıl çuvallarıyla kafalarına çiftçi şapkası giymiş Çinli balıkçılara bak. Güçlü bir biçimde tekrarlanan şekiller. Kuvvetli vurgular.”

“Fakat onlar senin için birer insan değil, bir sahnede yer alan şekillerden ibarettir sadece.”

“Hitats’uu’da resmettiklerim şekillerin ötesinde şeylerdi.”

Gözlerini dikerek, Kuzey Vancouver'a uzanan Burrard Koyu'nun karşı tarafına ve sahili kucaklayan Squamish Orman Alanı'a baktı; burası Vancouver'a öylesine yakındı ki, tek başına bir ziyaretçiye değil, bütün bir şehri etkisi altına alıyordu. Orada yaşayan Squamish'lerin bile tabut ağaçları olabilirdi. Lulu'nun dediği gibi, burası öyle bir yerdi ki, onun enerjisini sürekli kılabilirdi.

Onlar rihtimin doğu ucundaki bir yolu kullanarak liman bölgesindeki kulübeleri geçtiler. Otlarla kaplı meyilli bir araziden aşağıya doğru uzanan skunk cabbage, yosun ve lady fern'le dolu dar bir bataklık uzanıyordu. Onun ötesinde ise, yer yer ağaçlarla gizlenmiş küçük bir körfez, kurulu bir çadırla kamp alanına, sahile çekilmiş bir sandala ve demirli bulunan daha büyükçe bir tekneye barınak sağlıyordu; tekne, gövdesiyle kıyaslandığında oldukça büyük kaçan uçuk kırmızı renkli uzun bir pilot kabinine sahipti; baş kısmına yakın yere uykulu bir hayvan gözü resmedilmişti ve içinde, rasgele kıvrılıp tepesine ince bir çiftçi şapkasından kapak yapılmış bir soba borusu bulunan hoş görünümlü güdüük bir tekneydi bu. Kabinin tepesine de küçük bir Fransız bayrağı çekilmişti.

“Ağaç kavından yapılmış bir tekne bu” dedi Emily.

Jessica pek oralı olmadan başını çevirdi. "Peki bu adam kim?" diye sordu.

Ağaçların gölgesinden kısa boylu, geniş omuzlu ve başında kenarları aşağı kıvrılmış bir şapka bulunan sakallı bir adam çıktı; adam bir dereden geçti ve ateş yakılan çukurun yanına bir çalı yükü indirdi.

Emily, "Sahneye uyuyor bu adam, değil mi?" diyerek bir parça lady fern kopardı.

Oradan ayrılip meyilli araziden aşağıya indiler; adam döñüp onlara baktı.

Jessica, Emily'yi dürttü. "Bir şeyler söyle" dedi.

Emily, "Bu teknenin sahibi siz misiniz?" diye sorarak elindeki fern'i tekneye doğru savurdu.

"*Non, mademoiselle.* O, benim sahibim."

"Biz onu çok beğendik" dedi Jessica.

Adam güldü. "Keyfinize bakın" dedi.

Emily, Jessica'ya, "Hava güneşli olsaydı, ırmaktan gelen şu tomruklar ilginç gölgeler oluşturacaktı" dedi, mırıldanarak. Kamp adamakıllı kalıcı görünüyordu. "Burada daha ne kadar kamp yapacaksınız?" diye sordu adama.

"Duruma bağlı."

"Ne durumuna? Hava durumuna mı?"

"Kürklerimi satıp bitirmeme bağlı" diyen adam sandaldan bir post yiğini alarak çadıra götürdü.

Jessica iki elini birden uzatarak, "Bunun resmini çizmek istiyoruz" dedi.

Adam Jessica'nın yaptığı el kol hareketinin aynısını daha abartılı bir şekilde yaparak konuştu. "Bunun bir yere gittiği yok" dedi.

"Ama teknelerinizle, kampınızla, her şeyinizle birlikte."

Adam kolunun üstüne bir post yatırdı ve sanki o canlılığını da, konuşuyormuş gibi, hayvanın küçük kafasını hareket ettirdi. viyaklarcasına bir sesle, “*Moi aussi, s'il vous plaît*” diyerek başını salladı.

Emily'yle Jessica birbirlerine döndüler ve adamın garipliğine şaşarak güldüler. “Bu onların hoşuna gidecektir” dedi Jessica.

“Bu derken adamı mı kastediyorsun ” diye sordu Emily, fısıltıyla. “İki hafta içinde” dedi sesini yükselterek, “pek çok hanım gelecektir.”

Adam ellerini savurarak. “Ah, fakat onların hiçbiri sizin kadar güzel olmayacaktır, mesdemoiselles” dedi.

Granville Street'te kiraladığı evin kapısını açtığında, gri renkli tüyleri ve kırmızı renkli kuyruğu rüzgârda kabaran Joseph, “Ben bir İngiliz kargası değilim” dedi, sanki öyle olma ihtimali varmış gibi.

“Haklısun. Senin kişilik duyguna hayranım” diyen Emily pelerinindeki yağmur damalarını silkeledi ve elindeki eğreltiotlarını suya koydu.

“Kötü söz söyleme” dedi Joseph, mırıldanarak.

Emily parmağını kafesin içine uzattığında, Joseph göğsünde dokunulmasına ses çıkarmadı.

“Canlı şeylere dokunmanın beni nasıl çılgınca mutlu ettiğini biliyorsun, değil mi, Joseph? Yalnızlıktan nasıl da sıkılmıştim” dedi.

Joseph artık sıkımsaya başlayan, uzun bir “auk!” sesi çıkardı.

Emily, “Kapı mı çalınıyor?” diyerek kapıyı açtı. Veranda, muhtemelen yirmi beş yaşında, zayıf bir kadın duruyor-

du ve geniş yapılı omzunda bir şal vardı. Dört köşesinden tutarak taşıdığı bir bezle sarılı, yamru yumru geniş bir şey tutuyordu elinde.

“Sepetlerimi görmek ister misiniz? Sepet ister misiniz?” diye sordu kadın.

Muhtemelen dört beş yaşlarında bir kızla bir erkek çocuğu, kadının kahve rengi eteğinin altına yarı saklanmıştı ve her birinin elinde, fazla büyük olmayan bir un çuvalı vardı. Beklendiği gibi yağmur yağıyordu; kız yanaklarındaki ıslaklılığını yüzüne yaydı. Hiçbirinin ayağında ayakkabı yoktu.

“Özür dilerim. Sepet alacak param yok.”

“Paranız mı yok? Belki sepet karşılığı verecek elbiseniz, gömleğiniz vardır.”

Erkek çocuk hapşırarak burnunu annesinin eteğine soktu.

“İçeriye girin” dedi Emily.

Anne bir an tereddüt etti, sonra çocukların ayaklarını sildi, elini kızın sırtına koydu ve içeriye girerken, oğlanın kızın peşinden gelmesini bekledi. Kadın kendi ayaklarını sildi, içeriye doğru bir iki adım attı, önce ayaklarının ucuna basarak yürüdü ve sonra bohçasını açmak için çömelip, tekrar doğruldu. Saç örgülerinin arasındaki açıklık başında kalıcı bir çizgi oluşturmuştu. Sırtındaki şalın içinde muhafaza ettiği bir başka bohçadan ıslak, minik bir yüz bakıyordu.

Emily bir mendil çekardı ve elini bebeğe doğru uzatarak kadına baktı. “Yapabilir miyim?” dedi.

Kadın çok üşüyordu, yüzünde şaşkınlık ifadesi vardı ve başına sallayarak onay verdi.

Emily işaret parmağını katlayarak onun, bir ceviz gibi buruşmuş tatlı, kahverengi yanağına ve yeni yeni dikilmiş burnuna hafifçe dokundu. Dokunduğu sırada bebek yay şeklini almış dudaklarını içine çekti. İnanılmaz zevkli bir andı, çabucak geçti.

Kadın sepetlerini sergilemek için bohçasını açtı. Bunlar yuvarlak olanlar, bunlar kare şeklinde olanlar, bunlar dik-dörtgen şeklinde olanlar ve bunlar da düz seleler; hepsinin kangal biçiminde kulpları var, köşeleri karşılıklı olarak bağlı ve ayrıca hayvan ve eğreltiotu biçimindeki geometrik modellerle süslü.

“Bu sepetler çok güzeldir.”

Kadın çocukların torbalarını da boşalttı ve daha küçük sepetleri ortaya attı. İçlerinden bir tanesi masanın ayağına doğru yuvarlandı ve oğlan yakalamak için hemen sepetin üstüne atladi.

“Neyden yapılmış bunlar?”

“Sedir ağacının kökünden.”

Emily farklı bir modeli işaret ederek, “Ya bu neyden?” diye sordu.

“Kiraz ağacının kabuğundan” dedi kadın.

“Bu siyah olanı da mı öyle? Zigzaglı mı bu?”

“Hayır. O farklı bir model. Atkuyruğu bitkisinin köklerinin kabuğundan yapılmış. Şimşekle yağmur fırtınasını temsil ediyor onun deseni. Su tutmak için kullanılır.”

“Ah.” Kadın amaçla desenin kaynağı arasında bir bağlantı kurmuştu. Emily, göbeğinin etrafından, kiraz kabuğundan dalgalı bir hat geçen bir sepete dokunarak, “Peki bu?” dedi.

Kadın mahcup bir biçimde, hafifçe gülümşedi. “Yılan” diyerek, eliyle kıvrılıp giden bir yılan taklıdi yaptı. Yılanın toprakta bıraktığı izin deseniydi o. Parlak bir düş gücünün ürünüydü. Emily kadının yüzüne baktı: ne aşağıya ne yukarıya dönük yuvarlak burun delikleri, keskin kenarlı bir ağız, zarif kaşlarının altına yerleşmiş koyu renk gözler ve sedir ağacı renginde pürüzsüz ten. Lulu'dan biraz daha yaşlıydı. Emily uzunca bir yatay ana hattan geçen kısa dikey çubuklardan meydana gelen bir sepeti eline aldı. Yarım düzine çu-

bugün birer ucu, yatay olana dayanıyordu. "Som balığı mı bu model?" diye sordu Emily.

Kadın, yüzündeki memnuniyet ifadesiyle, evet anlamında başını salladı. "Som balıklarının kemiklerinden yapılmış bu. Eski usul değil bunlar. Benim kendi tarzım."

"Sen bir sanatçısın" dedi Emily.

Genç kadın başını salladı. "Ben yalnızca sepet yaparım" diye karşılık verdi.

En büyüğü olan oval birinin kapağı vardı. Emily onu eline aldı. Sepetin içi de dışı kadar düzgündü. Deseni, açılmış kuş kanatlarını andırıyordu. "Çok sık bir sepet. Ne kadar bu?"

Kadının gözleri fal taşı gibi açıldı. "Bir dolar. Kartal'dır o."

"Bu kadar güzel bir sepet için bir dolar hiçbir şey değil." Kadının yüzünde bir gülümseme belirdi ve topuklarının üstünde geriye doğru sallandı. Emily sepeti yere bıraktı. "Çok güzel bir sepet fakat onu bugün satın alamam" dedi.

"Eski elbiseleriniz de olur."

"Burada hiç elbisem yok; fakat Victoria'ya, eve gittiğimde sana biraz elbise getiririm. Belki o zaman elinde kalmış bir sepetin olur."

Tepesinde dar bir çatısı, kapısı ve iki penceresi olan, dışındaki çubukları siyah renkli ve dikdörtgen şeklindeki bir başka sepet dikkatini çekti. "Bu nedir?" diye sordu Emily.

"Kuzey Vencouver'daki Squamish İbadet Evi. Benim kilişim o. Orman Alanı'nda yaşıyorum ben" diye karşılık verdi kadın.

"Elinde kalan bir sepet olup olmadığını nasıl öğrenirim?"

"Gelir, sorarsınız. Sepetçi Sophie derler bana."

"Benim adım da Emily Carr."

Ciyaklayan papağan, çocukları şaşırttı. "Onun adı Joseph. Konuş onunla. O sana, söylediğlerinin aynısını söyleyecektir" dedi Emily.

Sanki o, kafesle birlikte uçup gidecekmiş gibi çocukların papağana iyice yaklaştılar ve çocuk, "Merhaba kuş. Merhaba" dedi.

"Merhaba kuş" dedi Joseph. "Kötü söz söyleme."

Çocuklar nefesleri kesilerek geriye çekildiler ve şaşkınlık içerisinde annelerine döndüler. Birkaç dakika geçmeden tekrar kuşa yaklaştılar.

Emily hayalindeki Sophie'nin resimler, alçılar, boyalı malzemeleri ve fırçalar arasındaki halini izliyordu. "Bir sanatçı" dedi kendi kendine.

"Birsanatçı. Auk! Zanatçı Em'ly."

"Kız kardeşlerim arkadaşlarına beni böyle anlatıyor; bunu onlardan öğrendi" dedi Emily.

"Sesi çok gür çıkıyor. Squamish halkın Kartal'ını andırıyor bu" dedi kadın. Bunu söyleken kadının ağızının etrafında bir memnuniyet ifadesi belirdi. "Yalnız bunun sesi biraz daha güçlü" diye ekledi.

Emily gülmesine engel olamadı. "Sanırım dinlesem iyi olacak" dedi.

Sophie'nin, Emily'nin karşısındaki davranışları Lulu'nunkinden daha rahattı; belki de bu onun şerefe yakın yaşıyor olmasından kaynaklanıyordu. Onda, Lulu'da olmayan bir kendi halinden memnun olma görüntüsü vardı.

"Çay ister misin? Çocuklara reçelli ekmek verebilir miyim?" diye sordu Emily

Sophie tereddüt etti. Birleşik dudakları aralandı.

"Neden yağmurun durması için biraz beklemiyorsun?" diye sordu Emily.

Kadın, iri gözleri yalvarırcasın bakan kızına bir göz atarak, "Yağmur önemli değil" dedi. "Pekâlâ, çocuklar için bekleyelim" diyerek Emily'ye döndü. "Sizin de çocuklarınız var mı?" diye sordu.

“Hayır. Evli değilim ben. Hem eş hem ressam olamıyorum.”

“Yok mu? Ben bir eşim ve aynı zamanda da bir sepet imalatçısıyım.”

Çocuğun, sesindeki beliren bir şaşkınlıkla, “Burada ne kadar çok eşya var” demesi onu yanıt verme zorunluluğundan kurtardı.

“Eşya atmak zor geliyor. Üst üste yiğar, uğraşırım onlarla, ben böyleyim işte” dedi Emily.

Emily ekmeğin üstüne kalın bir üzüm marmeladı sürdü, oğlan onu çabucak yedi ve yanakları mosmor oluverdi; fakat kız, acele etmeden, elindekinin tadını çıkarıyordu.

Sophie resimleri tek tek inceledi. “Siz ağaçları seviyorsunuz” diyerek kırık kırık güldü. “Fakat ormanları tanıtmıyorsunuz. Ormanların rengi koyu olur. Bundan daha koyu olur. Daha ...” diye konuşmasına devam ederek, burnunu kıristırıp omuz silkti. Onun pervasızlığı acı vermişti. Emily Hitats’uu’da yaptığı suluboya resimlerine baktı. Daha nasıl olacak? Nasıl koyulaştıracaksın onu? dedi.

Lulu’yu kulübedeyken gösteren resminin önüne geldiğinde, Sophie’nin gözleri alevlendi. “Squamish kabilesine mensup kadınlar bunu çok uzun zaman önce yapıyordular. Artık yapmıyorlar. Kilise papazını çılgına çeviriyor; o yüzden yapmıyorlar şimdi” dedi.

“Fakat bu Hitats’uu’da’ydı”

“Siz hiç Westcoast köyüne gittiniz mi?”

“Bu benim Weascoast’lı arkadaşım Lulu.”

Sophie kaşlarını çatarak baktı. “Lulu Hıristiyan değil” dedi.

“O, iyi bir insan.”

“Hıristiyan değil o.”

Sophie ayağa kalktı, doğruldu ve başını salladı. “Hoşça kalın, Squamish Misyonerlik Orman Alanı’na gelin ve bir Hi-

ristiyan köyünün resmini yapın. Bizim bir kilisemiz var. Beni unutmayın, Sophie Frank. Jimmy Frank, benim kocam olur. Frank diyorum ben ona. Sahilde çalışıyor. Hemen suyun kenarında yaşıyoruz. Orada, Sepetçi Sophie diye sorun beni.”

Emily gülümsedi. “Güle güle, sen de buraya gel. Kısa zamanda gel” dedi.

Douglas Çamı

Kız kardeşi Lizzie, "Babamızın doğum günü için gelmekle çok iyi ettin" dedi.

"Onun doğum günü mü? Bugün mü?" Emily, alışılmış derinden gelen ses tonundan daha yüksek bir sesle, masumiyetini öne çıkararak, "Bak şu işe!" dedi. "Eski elbiseler için gelmiştim ben" diyerek Kanepenin üstündeki kullanılmayan elbiselerden oluşan yiğininin en üstünden, güclükle karar vererek bir bluz aldı.

Lizzie, "Bizimle dalga geçme" diyerek, eskimiş, pembe renkli Paskalya kıyafetini yiğinin üstüne bırakıp, ince ve uzun parmaklarını bir an için havaya kaldırdı.

"Eğer kafandaki düşünce buysa, ben seninle birlikte gitmiyorum."

"Annene ve babana karşı saygı ol, Millie."

"Mezarlıklarını ziyaret etmekle elde edilen hiçbir tanrısal lütuf yoktur, Lizzie. Eğer onların bedenleri Nootka'ların yaptığı gibi, katlanıp ağaçların üstündeki sandıklara koyulmuş olsaydı, belki bir iki esinti hissedebilirlerdi ve o zaman ben de gidebilirdim" diyerek kırık kırık güldü ve yıpranmış, gösterişli bir eteği eline aldı. Eteğin üstündeki orman yeşiliyle karşı karşıyaydı.

“Carr’ın bütün kızları babalarının doğum gününde onun mezarını ziyaret ederler. Annemizinkini de” dedi Alice. “Sen neden gitmiyorsun?”

“Onun mezarını görmek, olsa olsa, söylediğİ bazı sözler nedeniyle ona karşı duyduğum öfkeyi artırır.”

Onun söylediğİ sözlerden biri şuydu: *Senin gibi asileri yakmalı ya da ibreti âlem için meydanlarda asmalı.* Evde hâlâ onun sözleri yankılanıyor.

“Sen eskiden bizimle birlikte giderdin. Bizimle birlikte gitmekten hoşlanırdın?” dedi Lizzie.

“Hayır. Siz benim gitmekten hoşlandığımı düşünmek isterdiniz.” Onun olduğu yıl bastığı on yedi yaşından beri, gösterdiği aldatmaya yönelik saygıdan nefret ediyordu.

Dede salona geldi ve Emily, sözlerini duyup duymadığını anlamak için ona bir göz attı. Ağızının etrafındaki parantezleri andıran, yüzündeki biçimsel bir denge içinde meydana gelmiş kırışıklıklar, onu kaçırmaya yetecek, rasgele ve anlamsız bir gülümsemeye karşı bekçilik ediyordu.

“Şimdi bizimle birlikte gideceksin, yoksa...”

“Yoksa yemek vermeden mi yatağa göndereceksin beni? Lütfen, Dede. Senin bildiğin tek rol, ebeveyn rolü oynamak mı? Otuz üç yaşındayım ben; farkında değilse anımsatayım, üstelik biktim artık.”

Şu anda olduğu gibi, onun kızgınlık belirtisi olan, nefesi ni tutup, uzun süre burnundan solumasının nedeni, aralarındaki büyük yaş farkydı.

Dede yün kumaştan eski eteğini ve ona uyan ceketini özenle katladı ve onları yiğinin üstüne koydu. “Bunlar bir kilise için mi, yoksa bir yetim pazarı için mi?” diye sor.

“İkisi de değil. Kuzey Vancouver Orman Alanı’nda yaşayan Squamish kabilesine mensup bir kadına götürüreceğim bunları.”

“Bir Siwash mı?”

Emily çirkin sözden iğnelendi.

“Bunu bize doğru düzgün anlatmadığın için adisin sen” diyen Dede takım elbiselerine, sanki yiğinin üstünden kapıp almak istermişcesine baktı.

“Sepet satarken benim evime gelmişti. Elbiseleri önü-müzdeki hafta ona götürüreceğim.”

Lizzie çörek şeklinde kıvrılmış saçlarındaki dışarı fırlamış bir teli içeriye alırken, “Elbise karşılığında sepet veriyor” dedi. “Bunları ona bizzat kendin götürmek zorunda değilsin. Çok kişisel bir şey bu” dedi.

“Yardımseverlik faaliyeti için gitmiyorum. Arkadaşlık için gidiyorum.”

“Açıkça söylemek gerekirse, sen bu tekin olmayan ilkel insanlarla birlikte sosyalleşmeyi bizim görmezden gelemeyeceğimizi ne zaman kafana sokacaksın? Ailemizi küçük düşürüyor bu durum.” Dede'in nefes alıştı hırıltılı bir hal almayı ve uzamaya başladı. “Eğer babamız hayatta olsaydı, o da bunu onaylamazdı.”

“Evet, onaylamazdı: Deposunun önünde kuyruk oluşturan Songhees'ler'e, üstünde kurtçukların kaynaştığı çuval çuval üzümleri satan babam.”

Dede, “Millie! Nasıl olur da böylesine iğrenç bir iddiada bulunabilirsin? O kesinlikle böyle bir şey yapmadı” diyerek keskin bir çığlık attı.

“Gözlerimle gördüm. Hatta o bana, “Kızılderililer kurtçuklara aldırmış etmez” demişti.

“Yalan bu.”

“Boyle düşünmek işine geliyor” diyerek, onu başından atmak için ellerini savurdu. “Onun kemikleriyle randevuna geç kalacaksın” dedi.

At arabasının tekerlekleri çakılların üstünde sinir bozucu bir sesle gıcırdamaya başladı. Hatta salon bile ona sıkıntı veriyordu. Babasının, tilki ve kaz resimli duvar kâğıtlarına sinmiş törpüleyici sesi, onun körfefe dönük pencerelerinden bakan İngiliz primrose'larına ve çuhaçıçeklerine yaslanmış halde, siyah renkli taklit mermerden yapılmış İngiliz tarzı şömine rafının üstünde, ondan kalan bir miras gibi duruyordu. Fotoğraftaki babası, at kılından döşenmiş sandalyesinin üstünden, Emily'e yan yan bakıyordu. Onu anımsatan her şeyin kendisini, nasıl zımpara kâğıdı gibi aşındırdığını Vancouver'a gidip gelinceye deðin fark etmemiþti.

Koyu yeþil renkli eteði yanına aldi ve dikiþ sepetini almak için, evdeyken Alice'le paylaþtığı yatak odasının merdiven basamaklarını ikiþer ikiþer çıktı. Eteðin kenarından baþlayıp, dikey olarak kesti, ön tarafında boydan boyan bir yarık açtı, aynı kesimi arka tarafında da yaptı ve kestiði yerlerin kenarını içe büküp dikerek, parçalı bir etek yaptı. Ata binmek için giyilecek bir etek yapmıştı. Eteði giyerek küçük bir resim bloknotunu cebine soktu ve kendisinin eski biniþ dizginlerini bulmak için ahıra gitti.

Kız kardeşleri döndüğünde, Wilma'yi arabadan çözerek dizginleri taktı ve tahta yolu tırmanmaya koyuldu; Wilma'nın çiplak sırtında, kíc tarafına yakın oturmuş, bacaðını sallayıp duruyordu. Wilma yan yan kayarak gidiyordu ve Emily sıkı durmak için atan yelesinden koca bir tutam almıştı eline.

“Sen ne yaptığını sanıyorsun?” dedi Dede.

“Kendi yöntemime göre babamla barış yapacaðım” diye karşılık verdi Emily.

“Millie, hiçbir kadın bacaklarını ayırarak ata binmez. Burası İngiliz Kolombiyası.”

“Ama *biz* Kanadalıyız” diyen Emily, topuğuyla Wilma’nın yan tarafına dokunarak, eşkin yürüyüşle yoluna devam etti. Wilma’nın toynaklarının gümbürtüsü Dede’in öfkesinden geriye kalanları bastırıyordu.

Mutlu geçen çocukluğunda, babasıyla birlikte kuşları gözlemlediği ve resim yapmak amacıyla ilk gezilerini yaptığı Beacon Hill Park, yalnızca birkaç blok ötedeydi. Kiraz dalı keserek yaptığı resim sehpalarını ne güçlüklerle taşıdığını anımsaması, ona eğlenceli geldi. En sevdiği bölgeye, yani bakır ormanlara doğru yol aldı. Tepenin eteğinde, değişik boylarda beş tane Douglas çamı gördü. Babaları onlara, içinden gelerek ve havalı bir biçimde, Beş Kız kardeş derdi bir zamanlar.

Kiyıdan esen rüzgârin etkisine çok açık bir konumda, biraz çarpık olan en küçükü ötekilerden ayrı duruyordu. Bu ağaç, o idi. Neredeyse onun aynısıydı ve tüm ailenin geçmişini bilen Alice'e göre ağaç, ondan iki yaş büyüktü. Dört yaş büyük olan, uzun burunlu ve kusursuz olmak için dua eden Lizzie, Tanrı hakkında her şeyi biliyordu. On dört yaş büyük olan zarif ve gösterişli Clara, aileden kaçip erken bir evlilik yapmanın yolunu yeterince öğrenmişti. Düzgün bir sırt yapısına sahip ve bir deri bir kemik olan, on beş yaş büyük Dede her konuda bilgisinin olduğunu *savuyordu*.

Bacakları aralanmış halde durmaya devam eden Emily, dört tane düzgün çam ağacı resmi çizdi; fakat beşinciyi abartılı bir çarpıklıkta, dalları sivri uçlu ve bir yana eğilmiş bir ağaç olarak çizdi. Temiz tırnaklı güzel kızlarvardı ve salon-daki çay partileri için ineklerin ahırında oyuncak çörek yapmayı yeğleyen Emily de oradaydı. Ne garip, hepsi de aynı köktendi.

Babalarının da aklından geçmiş olmalıydı bu. Sevgi gosterisinde bulunduğu tek çocuğu o: vahşi, cadı ve öyle olduğu anlaşılıncaya degen, uzaktan yakından alakası yokmuş gibi görünen bir peri: *erişilmez bir şeyi elde etme heyecanına kapılma çılginlığı ve orman perilerinin esinlemesiyle ortaya çıkan bir coşku yaşama*. Evet! Pekâlâ öyleydi.

Kendisi büyüyüp gelişirken bu ağaçlar ne kadar da güçlü görünümlerlerdi gözüne. Şimdi ise seyrekleşmiş ve o kadar da güçlü görünmüyordu. Wilma'yı piknik alanına doğru sürdü. Bir Garry meşesi gördü. Dar bir geçitti orası. Bir kuş yuvasına bakmak için o kadar kaba ve pürtülü kabukların arasında saatlerce nasıl oturabilmiş? Piknik battaniyesinden öteye geçip maceraya atılmayan kız kardeşlerine oradan bakarken muhtemelen yedi yaşındaydı ancak. Babası aşağıya inmesini istediginde onu dinlememişti; bunun üzerine o da, söz dinlemeyi öğrenmesi için onu orada bırakmıştır. Babası da onun gibi kuşları çok seviyordu. Anlayış göstermesi gerekiirdi. Emily dışarıya çıkıp onu beklemeye karar verdi. Yüreği kaldırımayacak ve kesinlikle onu almak için geri dönecekti. Fakat dönmedi. Karanlıkta tek başına evin yolunu tuttu. Babası, "Benim minik orman perim, bu dünyada her zaman her istedığını yapamazsan" dediğinde ona katılmadığı için hâlâ memnuniyet duyuyordu.

Eve döndüğünde Wilma'yı kaşağılayıp yemledi ve kendisi İngiltere'deyken Dede'in, bir rahibe ofis olarak kullanmak üzere kiraya verdiği ahırın zemininin düzeltilmiş olan yarısındaki bir sandığın üstüne oturdu. Dede'in beş yıl önce ölen Kraliçe Viktorya'yı memnun etmek istercesine yapıştırmış olduğu cicili bicili duvar kâğıtlarına bakarak başını salladı.

Alice ona bir bardak çay getirerek içeriye girdi. Saçlarını aşağıya sarkıttı ve kestane rengi dalgalar halinde çağlarcasına omuzlarından aşağıya gönderdi.

“Otuz üç yaşındayken küstahlıktan ve dik başlıklıktan hükümlü” diyen Emily’nin yüzünde zoraki bir gülümseme belirdi. “Birbirlerine hırlayan sokak kedilerine benziyoruz biz.”

“Farklı bir davranış bekleyemezsin onlardan.

“Biliyorum. Biliyorum. İyilik yapanlar. Hüküm gününde Tanrı’nın defterinde yer alırlar.” Fakat yapılan iyiliklerle iyi iş arasında da fark vardır. Keşke Emily bir insanın toplam yaşamında hangisinin daha önemli olduğunu bilseydi.

“Belki de ben güçlüklerle boğuşup durduğum için fazla geçimsizim. Sizin hepinizin bir amacı var hayatı. Senin anaokulun var. Lizzie’nin misyonerlik Derneği var. Geçici annelik yapan Dede şimdi yetimhanenin müdür yardımcısı oldu. Clara evlendi. Peki benim neyim var? Ben niçin yaşıyorum?” dedikten sonra yüzündeki yanıtını okumak istercesine Alice’e baktı. “Keşke peşine düştüğüm şeyin, çok sevdigim yerlerin resmini yapmak ve bunu insanlara bir şey ifade edecek kadar iyi yapmak olduğundan emin olabilseydim; işte o zaman gerçekten önemli olmayan öteki konularda hiç homurdanmadan, bu yönde attığım her adımdan zevk alabilirdim. Ve işte o zaman kendi kendimi yemezdim.”

“Bazen bir şeyi tam anlama noktasına geliyor fakat sonuçlandıramıyorsunuz.”

Anlamsız bir biçimde duvar kâğıdından bir parça kopardı ve derin bir nefes aldı. “Oh, hayat veren kuru saman, at ve toprak kokuları.” İngiliz sarmaşığı desenli duvar kâğıdına tırnaklarını geçirdi ve lime lime ettiği parçaları çıplak zemine attı. “Ahır, ahırdır” dedi.

“Millie! sen gittiğinde, Rahip Strathmore bu ahırı satın almak istedi fakat Dede satmadı. Çünkü o senin burada gene resim yapmak isteyebileceğini düşündü.”

Emily bir süre sessiz kaldıktan sonra, “Hiç anlamıyorum. Nasıl olur da, o bir gün bu denli şefkatli, başka bir gün taş kalpli olabilir?” dedi. Kâğıtları yırtarak elde ettiği şeritleri top haline getirdi. “Bütün bu kavgaların ne zaman başladığını bile hatırlamıyorum” dedi.

Alice kıkır kıkır gülmesine engel olarak, “Isırıklar yüzünden olmuş olabilir” dedi.

“Öyle mi düşünüyorsun? Ben muhtemelen sekiz dokuz yaşlarındaydım o zamanlar.”

Pazar akşamlarının yemek masası etrafındaki sonu gelmez Kutsal Kitap okuma seanslarından biri sırasında başlamıştı o. Babaları koca sakalı ve yumuk gözleriyle, dua etmek için Dağ'a çıkan Musa peygamberi andırıyordu. Okuma sırasının geçmesinin ardından sözcüklerin telaffuz edilmesi çalışması bittikten sonra o, İncil'ini bir perde tutar gibi tutarak tekrar çizim yapmaya dönmüştü. Lizzie onu sert bir şekilde dürterek uyarınca, Emily çizimini saklamak için çat diye İncil'ini kapatmış ve sesini kesip konuşmasına engel olmak için onu kolundan ısırmıştı. Karşısında oturan Dede de iyice nişan alarak Emily'nin dizinin altına bir tekme savurmuştu.

Hastalığı engel olduğundan annesinin görevini kendisi üslenip onu yatağa soktuğunda, dişlerini iyice bastırarak o da Dede'i ısırmıştı. Alice odanın öteki tarafında bulunan kendi yatağında nefese kalmış ve gözleri irileşmişti. Dede, Lizzie'nin dinsel metinlerinden günahkârlığa karşı birini ıslık sesiyle okumaya başlamıştı.

Bu arada dizginler çekilmiş ve Dede binici kırbacının yeni bir kullanım şeklini öğrenmişti.

“Hatırladığım kadarıyla, ben Dede’i ısırdığımıda sen pis pis gülmüştün” diyerek çizdiği resmi Alice’e gösterdi. “Beşinci kız kardeşin ne kadar büyümüş olduğunun göstergesi- dir bu” dedi.

Alice’ın yanakları seğiriyordu. “Farklı olmaktan hoşlanı- yorsun sen. Bu konuda da bayağı başarılısun” dedi.

“O beni hep dışlıyordu.”

“Aptal olma. Sen dışında birisi olmak için yaşıyorsun. İkisini birlikte yapamazsın.” Alice bir mola verdi ve çay bar- dağını kaldırdı. “Seni özlüyorum, Milie. Belli etmeseler bile onlar da özlüyorlar. Benim için bir şey yapar mısın?”

“Nedir o?”

“Bizim salona koymak için kendi resmini yapmayı istiyo- rum. Bir kaşı hep yukarıda ve devamlı kuşku duyan (fazla er- demli görünmeye çalışanın sıkıntılarını pek yaşamamış birinin bakışı) birini görmek istiyorum” diyerek göz kırptı.

“İh! Aldatıcı görüntülerin yer aldığı resimler. Pişmiş kü- mes hayvanları gibi kolu kanadı kırılmış ve yüksek yakalı fantezi elbiselerin içinde boğulan insanlar.” Beş çam ağaç-ının resmini uzatarak, “Onun yerine bunu al” dedi.

Kartal

Ertesi hafta Emily küçük bir feribottan inerek Burrard Koyu'na yarım saat uzaklıktaki Kuzey Vancouver iskelesine ayak bastı. Kabaca resimlendirilmiş bir afiş, ok işaretiyle gösterilen *Şehirdeki Yerleşim Alanları*'nı tanıtıyordu. Emily kesinlikle Squamish Misyon Orman Alanı olması gereken, sahile yanaşmış, sedir ağacından yapılmış birkaç kalanın bulunduğu yere giden, sol taraftaki bir kaldırımdan tarafa döndü.

On dakika yürüdükten sonra karışık bir koku aldı: deniz tuzu, soba borularından çıkan duman, ölü balık, gelgitlerin gerçekleştiği sırada kaybolması için sahile atılmış çerçöp. Martılar çöplerin üstündeydi. Hiçbir tane konak yoktu. Buna karşılık bir kilisenin etrafına toplanmış, birkaç sıra halinde, beyaz boyalı tahtadan kulübeler görünüyordu. Kaldırımdan başlayıp, taze bahar otlarının arasından geçerek ön kapıya kadar uzanan yollar vardı. Tavuklar bitki sapları arasında kasıla kasıla yürüyordular. Elindeki çubukla topraktan patates kazan bir kadın ayağa kalktı.

“Günaydın” dedi Emily. “Sophie Frank’ı tanıyor musunuz?”

Kadın evet anlamında başını salladı. “İki ev ötede. Sepetçi Sophie” dedi.

Ağaç kabukları, kökler ve odun yiğinlarının arkasında, akıntıdan gelen bir kütük dayalı ve biraz yan yatmış ikinci evdi. Salal çalışmalarıyla salmonberry’nin üstünden çekilen bir ipe çamaşır asılmıştı. Emily geriye dönerek merakını gizleme çabası içine girmeyen kadına bir göz attı. Sophie’nin ön kapısı açıldı; yalın ayaklı, kendisine oldukça büyük gelen bir etek giymiş küçük kızı seke seke oynarken Emily’yi gördü ve donup kaldı. Saç örgülerini sallayarak hızla dönüp, tekrar içeriye kaçtı.

Bir anda, gülümseyen yüzündeki bir karşılama ifadesiyle Sophie kapıda belirdi. “İçeriye gel” dedi

“Burayı bulmak hiç de zor olmadı, aynen senin dedığın gibi oldu” dedi Emily.

Balık yağı kokusu aşıyordu üstünden. Ev yapımı iki tahta sandalye, tahtadan bir masa, oyma ağaç tabaklar, kaplar ve emaye bir lavabo, kapağında Buckingham Sarayı’nın resmi bulunan Royal Crown marka bir sabun tenekesi, takta sandıklara kaldırılmış kırmızı renkli Hudson’s Bay marka battaniyeler, yerel desenlerle süslü, bezden dokunmuş iki halı ve bir kanepe; ev pis değildi, dağınıktı sadece. Emily, çocuğun kendievinde korkuya kapıldığını fark ederek rahatsızlık duymaya başladı.

Yerdeki battaniye yiğini, içine gömülüen çocuğu neredeyse görünmez hale getirmiştir. Çocuk her hareketi izliyordu. Ortaya kurulan bir odun sobasından yayılan hafif bir sıcaklığa rağmen, kadın çocuğu alıp sobanın yanına koymak istedii.

Kız, çenesini göğsüne yapıştmaya devam ederken, bir yandan da belli etmeden ona bakıyordu. Emily ona, “Adın ne senin?” diye sordu.

Kız çabucak kendini duvara yapıştırdı.

“Bunun adı Annie Marie. Meryem Ana’mızın adını taşıyor” diyen Sophie gözlerini dikerek, bir çiviye asılı duran, kâğıt üzerine yapılmış Meryem Ana resmine baktı.

“Ne hoş.” Meryem Ana’yı çok severim. Boşboğaz biri değildir o.”

Sophie dudaklarını siktı ve yüzündeki memnuniyet ifadesiyle başını salladı.

“Çok güzel uzun saç örgülerin var, Annie Marie. Bunları annen mi ördü sana?” diye sordu. Emily.

Kız çenesini birkaç santim yukarıya kaldırarak evet anlamında başını salladı.

“Bu da Tommy” diyerek, kafasıyla ona hafifçe vurdu ve yüzündeki tüm kasları harekete geçirerek güldü. “En büyüğü” dedi.

“Merhaba Tommy” dedi Emily. Tommy gözlerini kırpıştırdı. “Benim konuşan kuşumu hatırlıyor musun?” Çocuk bir şey söylemek için ağını açtı fakat öksürüğü ona engel oldu.

İkinci bir odadan bir kız daha çıktı.

“Kaç çocuğu var senin?” diye sordu Emily

Sophie, “Üç” derken, sözcük bir zafer bildiris gibi yankılandı.

“Bunlar, Margret Dan’ın çocukları. Hadi şimdi evinize gidin, Shaula. Evinize gidin, Rosie. Emily, Sophie’yi ziyarete geldi, deyin annenize.”

Kıkır kıkır gülerek kapıya seğerten kızlar bir sandalyenin üstüne koyulan gaz lambasını deviriyorlardı az kalsın.

Sophie tavandan aşağıya sarkan fakat derin olmayan sepet türünden bir beşiğin üstündeki örtüyü kaldırdı. Emily bebeğin minik yüzüne baktı; öylesine buruşuktu ki, annesinden almıştı bu özelliğini.

“Dert etme. Giderek büyüyecektir o” dedi Emily. Sophie çocuğun yanağına bir fiske vurdu ve Emily’yi de aynısını yapmaya davet etti. Emily elbise yığınını bir kolunun üstüne aktardı ve bebeğin kahverengi tenine dokundu; öylesine yumuşak ve serindi ki Emily’nin parmakları sızladı âdetâ. Sophie beşiği sallamaya koyuldu.

“Bebeklerden üçü yaşıyor. Dördü öldü. Sana göstereceğim onları”

“Dördü! Korkunç bir şey bu, Sophie. Nasıl oldu?”

Sophie doğruldu ve yüzünü başka tarafa döndü.

Emily dehşete düştü. O soruyu sormaması gerekiirdi. Tek birini kaybetmiş olsaydı bile! Fakat dördünü birden. Ayrıca o çok da genç görünüyordu.

“Sana biraz elbise getirdim” dedi Emily. Geleğini beklediği bir başka olumsuz yanıt gecikti bu kez. Sophie elbise yığınına uzandı. Onun kaşlarını çatarak bakması Emily'nin kaşlarını çatarak konuşmasına engel oldu. “Uygun olmayanları atarsın” dedi.

Sophie'nin gözlerini bir serinlik tabakası kapladı. Elbise yığınınyı yere bırakı ve onları çıplak ayağının ucuya yaydı.

“Biraz da çocuk kıyafetleri bulsaymışım, iyi olacakmış” dedi Emily.

Sophie kumaşları parmaklarıyla inceleyip tekrar yere bıraktı ve onları döşemenin kıyısına küredi. Bir yorgunluk bertisiyle omuzlarını geriye çekti ve derin bir nefes aldı.

“Giyilecek şeyler değil bunlar. Bunlardan kilim yapılır.”

“Oh.”

Berbat bir andı. Derin bir sessizlik oldu.

“Kilisemizi görmek ister misin?”

“Evet, onu görmek isterim.” O ne düşünmüştü acaba; bütün beyaz kadınlar kiliseleri ziyaret etmiş miydi? “Ben her şeyi görmek isterim” dedi.

Sophie öteki odaya geçti ve poposunun etrafında siyah kadife şeritler bulunan, dümdüz bir etek giyerek geri döndü; bebeği çözdü, yünlü bir şala sardı ve sonra da sırtına sıkı sıkıya bağlayarak ön kapıdan çıkış yola koyuldu. Emily, Tommy ve Annie Marie onun peşinden gittiler. Sophie, tahta kaldırımı adımını atar atmaz geri döndü ve tekrar içeriye girdi. Dışarıya çıktığında ayağında ayakkabı vardı. "Zarif hanımlar kilisede ayaklarına ayakkabı giyerler" dedi.

Sophie kaldırımda, kilisenin çan kulesinin tersi yöne, sol tarafa döndü. Attığı her adımda ayakkabının topuğu kayıyordu; önünde bir kadının toprak kazdığı eve vardıklarında, Sophie ayakkabılarını tahtaya daha sert vurmaya başladı ve tak tak diye ses çıkardı. Kadın kapının eşiğine geldi.

Sophie tahtalara, çıktıığı tak tak seslerine ara vermeden basarak, "Merhabaaaa, Bayan Johnson" dedi.

Oradan geçerken, Emily kadın yüzündeki beklenentin düş kırıklığına dönüştüğünü gördü.

Kısa bir süre sonra Sophie, fısıltıyla, "Beyaz bir adamla evlenmekle iyi ettiğini düşünüyor. Fakat o şimdi hayatta değil" dedi.

"Ah, bu kötü işte."

"Hayır, kötü değil. Hiçbir iş yapmaz bu kadın; sepet örmez, çocuk doğurmaz, konserve imalathanesinde çalışmaz... O bütün zamanını, zavallı Johnson'ın denizde ölmesi hakkında konuşarak ve masa örtülerini yıkayıp, biz onun beyaz bir kadın olduğunu düşünelim diye, onları salal çalışmaları üzerinde kurutarak geçirir. Kocasının gemisi ona para gönderir. Hiçbir iş yapmaz o."

Emily boğazını temizledi. Haklısun. En iyisi hiçbir iş yapmamak. Kaldırımda yürüye yürüye çan kulesinden uzaklaştılar ve ora ya varmak için ikinci bir bina sırasının olduğu yola saptılar. Ne ilginç; dolambaçlı yol, Bayan Johnson'un evine gidiyordu sadece.

“Bu gördüğün bina, bizim okulumuz. Frank’la ben okumayı burada öğrendik ve benim bebeklerim de ileride burada okuyacaklar” diyen Sophie ellerini açıp takdim edercesine bir tavırla, binaların isimlerini söylemeye başladı. “Okul. Kilise. Kutsal Kalp Misyon Kilisesi.”

“Çok sık.”

Çiçeğe durmuş iki kiraz ağacının arkasında, beyaz renkli sekizgen bir kulenin tepesi görünüyordu. Denize karşı dimdik duran, basit bir ahşap Gotik’ti bu; kendine özgü bir tarafı yoktu fakat burada muazzam bir etkileme gücüne sahipti.

Kilisenin içinde tütsü kokusuyla karışmış, ürpertici, ağır bir hava vardı. Yağ lambasından gelen solgun ışık dösemeyi aydınlatıyordu ve oturulan sıraların altınsarısı bir parıltısı vardı. Oyulmuş bir deniz tarağı kabuğuna kutsal su doldurulmuştu. Emily orada bulunan, üstüne badem gözlü ve uzun cüppeli bir azizin resmedildiği heykelin, oyularak yapılmış ahşap kaidesini inceledi. Gizli bir hayvan görüntüsünü andırıyordu sanki.

Sophie parmaklarını suya daldırıp haç çıkardıktan sonra Emily’ye döndü ve onun da aynı şeyi yapmasını bekledi. Emily karşı çıktı. Çünkü ibadetler kendi dininde dayanak arayanlar içindi; fakat Sophie’nin sabit bakışı, bekleneni içinde olduğunun işaretini veriyordu ve o da Sophie’yi tekrar güdündirmek istemiyordu. Bir parmağının ucunu suya daldırdı.

Emily gıcırdayan bir sırانın kenarında oturan Sophie’nin üzerine çöken sakinliği hissetti. Onun yanına oturdu ve o anda Annie Marie geldi ve kucağına gelmek için annesinin dizlerinin dibinde kırıdanmaya başladı. Emily, Annie Marie’nin saçlarının güçlü parıltısına dokunma isteği hissetti fakat o geriye çekildi.

Emily önünde duran Tommy’nin başına baktı ve dehşete düştü. Altarın arkasında bir Kutsal Kalp resmi asılıydı: Dikenli bir bitkinin sarıldığı, bir insan uzungunu andıran, şe-

sız ve kasvetli bir görüntüye sahip, ayrıca Kızılderili kırmızısıyla gölgelendirilmiş, kadmiyum kırmızısı renginde, etlice bir cisimdi bu. O bulanık renkli şişkin domatesin, tapınma eylemine nasıl esin kaynağı olacağını gösteren bir Hıristiyanlık mucizesiydi bu. Emily yan tarafa bir göz attı. Sophie gözlerini dikmiş ona bakarak ibadet ediyordu. Dört çocuğunu kaybettikten sonra nasıl yapabiliyordu bunu?

Kalbin her iki yanında bulunan heykel koyma yerinde, tahtadan yapılmış küçük boyutlu Hazreti Yusuf ve bebek yaştaki İsa'yı kucağında tutan Meryem Ana heykelleri vardı. Yanan mumların alevleri titriyordu. Şeytanca bir düşünce sardı Emily'yi. Lizzie bir hafta sadık bir Piskopos, ertesi hafta Presibiryendi; bir tek din yetmiyordu ona. Daha sonra kız kardeşi, kiliseye gittiğinin duyulması üzerine onu sıkıştırdığında o, bir Kızılderili Katolik kilisesine gittiğini söyledi. Her zaman her şeye burnunu soktuğu için, bu itirafın onun kaşlarının çatılmasına yol açacağı çok açıktı.

Dışarıya adım attıklarında Sophie uzun otların arasında açılmış ve sıkça kullanılmışa benzeyen bir yola girdi. "Ölen bebeklerimi göstereceğim sana şimdi" dedi.

Bunu söyleken hiç heyecanlanmaması şaşırtıcıydı.

Mezarlık sahilden başlayarak, ormanın arkasına doğru uzanıyordu. Sophie birkaç tane menekşe mavisi camas çiçeği topladı ve mezarlığın sedir ağacından yapılmış giriş kapısını açtı. Hiç tabut ağacı yoktu burada. Onun yerine mezarlığın ortasında, sırayla değil de, gelişigüzel yerleştirilmiş mezarların üstüne ciliz bir gölge düşüren uzun ve beyaz renkli bir haç vardı. Kimi mezarlarda, çalıların neredeyse görünmez hale getirdiği tahta haçlar vardı sadece. Kimilerinde mezar taşı vardı, kimileri ise kazıklardan yapılmış çitlerle çevriliydi. Sophie parmaklarını kazıkların üzerinde gezdirdi ve fısıltıyla, "Tam bir Hıristiyan" dedi.

Yönüne granitten yapılmış bir mezar taşına döndü. "Bu mezar, arkadaşım Margaret Dan'ın bebeğinin. Oyma haçına dikkat ettin mi? Kendisinden daha büyük. Fakat Margaret Dan'ın sadece üç bebeği var bu mezarlıkta." Yeni açılan bölüme doğru yürüdüler. "İlk gösterdiğim Casamin'di. Benim ilk oğlum" dedi. Onun mezarı, yalnızca adının yazılı olduğu ensiz ve boyasız tahta bir haçla belirtilmişti. Sophie yaprakları süpürmek için çömeldi.

"Nasıl öldü o?" diye sordu Emily.

"Onu her gün Ata Heykeli'nin önüne uzanıp yatması için buraya getiriyordum. Allah tarafından delirtilmiş olabilirdi o" diye yanıt verdi Sophie.

Emily, Sophie'den, bilimsel bir terim kullanmadan hastalığın adını söylemesini bekledi. "Özür dilerim ama nasıl dayanıyorsun buna?" diye sordu.

Sophie ayağa kalktı, göğsünü şişirdi. "Bir süreliğine de olsa, bir bebeğe sahip olmak, hiç olmamasından iyidir" dedi. Sanki bir temel ilkeyi savunuyormuş gibi çıktıydı sözler ağzından.

Emily kimi yerleri blackberry çalışmalarıyla kaplı ve kimi yerlerinde ise açıklıklar bulunan sarkık bir tel çite varincaya kadar onun peşinden gitti.

"Ooooh!" dedi. Çitin öteki tarafındaki ahşap bir figür onu çok şaşırtmıştı. Minimal olarak oyulmuştu, kadın mı erkek mi olduğu açıkça belli değildi fakat kesinlikle bir insan figürüdü bu; çenesi aşağıya düşmüştü, geniş omuzlu biriydi ve çitin dışındaki mezarlara bakarken düşüncelere dalmıştı. Tam anlamıyla bir yas abidesiydi o. Rengi, hava koşulları nedeniyle gümüş grisine dönmüştü ve dikey bir çatlak gövdesini ikiye ayırmıştı.

"Nedir *bu*?" diye sordu Emily.

“Ata Heykeli. Şef Mathias diktı onu. Atalarımız, öldükten sonra bile Squamish'lere yardım etmeyi sürdürürler” diye açıkladı Sophie.

Sophie sanki onu kendisi yapmış gibi, kafasını kaldırdı ve çenesini, yan yana duran iki küçük tümseğin etrafını çeviren çitin üstüne koydu. “Benim ilk bebeklerim” dedi. “Trina ve Lucy. İlkizdiler.”

Gebeliklerinin çoğu doğumla sonuçlanmış. Sophie'nin kendisi daha bir kız çocuğuken ikiz bebek sahibi olmuş olmalı.

“Onlar neden burada değiller?” diye sordu Emily.

Sophie baş parmağını dişlerinin arasına aldı. Vaftiz edilmişlerdi. “Çok çabuk öldüler” dedi.

Emily, kendisinin, Sophie'nin yaş dolan gözlerinin içine doğru çekildiğini hissetti.

Sana şimdİ Maisie'yi göstereceğim” diyen Sophie'nin yüzünü sevinç kapladı, sanki ... sanki ne? Maisie daha mı önemliydi? Çitin dışındaki bebekler önemli değil miydi? Yoksa o can sıkıcı bir duruma son vermek mi istemişti? Sophie eteğini, dikenli berry çalışısından yukarıya kaldırdı ve yavaşça döndü.

Emily de döndü ve çitin iki tarafından birbirlerine bakan Ata figürüyle büyük haçı gördü; biri sanatkâr elinden çıkmışa benziyordu ve etkileyiciydi öteki ise, sade ve derme çatmaydı. Sophie'nin onların her ikisine de gösterdiği saygıya bakarak aralarında bir ayırım yapamıyordu.

Emily oradaki bazı yazıları okudu. *Mary Chepxim 1893-1897. Matthew Chepxim 1896-1902, ırmakta boğuldu. Sevgili Jack Hanry, 1881-1889. Marcus Thom sadece 1901.*

“Bunların çoğu çocuk. Böyle bir şey nasıl olabilir?” diye sordu Emily.

Sophie gözlerini kaydirmakla yetinerek, Emily'ye tepe-den bakan bir bakış baktı. "Sen fazla bir şey bilmiyorsun. Hayır" dedi.

Bir anda Emily'nin tüyleri diken diken oldu ve sert bir karşılık vermeye hazırlandı. Sophie'nin, kendisinden anlayış göstermesini beklediği duygusuna kapıldı. Çiçek hastalığı, kızamık, enflüenza... Kızılderili çocukların hep ölümcül mü olmuştu hastalıklar? Doğmuş olmanın, hiçbir zaman yaşamak anlamına gelmediği çok açıktı. Fazla bir şey bilmiyor-du.

Sophie üstünde, *Maisie Frank'in aziz hatirasına 1903-1905* sözleri bulunan gri renkli kambur bir taşın önünde durdu.

Beyazlara ait sözlerdi bunlar. Vancouver'daki bir mezarlı-ğşa mı gidip öğrenmişti o bunları acaba?

"Annie Marie'nin doğumuyla onunki arasında fazla bir zaman farkı yoktu. İyi anlaşıyorlardı ama ne yazık ki biri öldü. Bir kardeşle birlikte büyümeleri çok iyi olurdu. Eşyalarını paylaştılar. Bu da onların iyi yetişmelerini sağladı."

"Senin hiç kız kardeşin var mı, Sophie?"

"Hayır. Yalnızca erkek kardeşlerim var. onlar Squamish köyünde yaşıyorlar. Senin var mı?"

"Evet. Dört tane. Fazla bir şey paylaşmasak da."

Sophie, sanki Emily mümkün olmayan bir şeyden bahse-diyormuş gibi, gözlerini kısarak merakla ona baktı. "Çok kö-tü" dedi.

Belki de Sophie'nin bakışlarındaki, şaşkınlık ifadesi değil, bir yargıydı.

Emily, Sophie'nin, mezar taşının kavisine sevgiyle doku-nuşunu izledi. Kim bilir belki de o bunu şimdiye deðin yüz-lece kez yapmıştı ve hayatta olan çocuğuna gösterdiği kadar sadakat gösteriyordu o mezar taşlarına.

"İyi bir ustanın elinden çıkışmış benziyor bu, Sophie."

“Mezarcı onu bana ucuza yaptı. İleride kendisine daha çok ölü bebek getirebileceğimi söyledi ve onu bana ucuza yaptı.”

“Olamaz!”

Sophie, sanki, “Kim bilir?” demek istercesine, başını bir yana eğdi.

Emily, Annie Marie'nin onu duyup duymadığını anlamaya çalıştı. Sophie'nin buraya gelmesinin çocuğu üzerinde nasıl bir etkisi olabilirdi? Bu en azından onların, annelerinin, kendilerini hâlâ ne kadar çok sevdiğini görmelerini sağladı. Annie Marie, sepet yapmak için toplanmış ve bükülü duran çubukların kuşattığı otların arasına oturmuştu. Yuvarlak yüzü, bakır rengi bir ay gibi aşağıya dönüktü ve kumral renkli saç tellerinden kimileri güneş ışığı altında titreşip duruyordu. Bacakları bir yelpaze gibi açılmış, basma eteğinin altından dışarı çıkmıştı. Belki bir gün Sophie, onun, Annie Marie'nin resmini yapmasına izin verirdi; fakat şu anda onun isteği, Ata heykeli'ydi.

Sophie'nin gözleri yukarıya, ağaçlara doğru kaydı. Sonra Tommy'nin omuzlarına dokunarak, Emily'ye bir göz attı ve kafasını yavaşça geriye yatırdı. Emily, geniş bir yay çizerek mezarlığın üstünde süzülen bir kartalı görmek için tam zamanında yukarıya baktı; kartal, boyluca ve sivri tepeli bir çahnın tam tepesine kondu.

“Çok görkemli. Kanatları çok güçlü” dedi Emily.

“Göz öndeysken başka bir anlam ifade ediyor” dedi Sophie.

“Ne gibi?” diye sordu Emily.

Sophie, “Farklı insanlara farklı şeyler ifade ediyor” diyecek bakışlarını Emily'den uzaklaştırip Tommy'ye sevgiyle gülümsemi. “Uykun mu geldi? Dinlen öyleyse” diyerek, otların arasında, Ata heykeline giden bir yolu gösterdi. Tommy çitlerin arasındaki boşluğa doğru yürüdü ve figürün dibine yan yatarak kıvrıldı.

“Kusursuz bir resim bu. Bu figürün resmini yapsam iyi olmaz mı?”

“Hem de Tommy oradayken mi?”

Sophie'nin gözleri fal taşı gibi açıldı ve dudakları gururlu bir gülümsemenin öncesindeki (O) biçimini aldı. “Evet, onu seninle paylaşıyorum” dedi.

Onlar Ata heykeline yaklaştılar ve Emily sade görünümlü figürü olabildiğince göz alıcı hale getirecek şekilde kara-kalemle resmetmeye başladı. Annie Marie, Emily'yi izlemek için onun arkasına sokuldu. Emily, onun ufak tefek ve sessiz varlığına hayran kaldı. Farklı açılardan bakarak iki resim yaptı; daha sonra iki de suluboya resmini yaptı. Onları Sophie'ye gösterdi. Sophie büzülmüş dudaklarının arasından bir ıslık sesi çıkarırken, Emily derin bir mutluluk hissetti.

Sophie iki küçük odası bulunan evde çay yaptı. “Ardıç meyvesi bu, iyi gelir ...” diyerek, elliyle karnını típişladı. Şekilli bir çay fincanına çay doldurdu. Emily fincanını incelemek üzere eline aldı. Fincanın bir tarafında Kralice Viktoriya'nın nişanı vardı.

Sophie, Emily'nin şaşkılığını görerek, “O benim de Kralice'm” dedi.

“Evet. Ben ... Evet. Hepimizin Kralice'sidir o.”

“Sophie onaylar anlamında kararlılıkla başını salladı.

“Bu çaya zamanla alışlıyor” dedi.

Tommy, istekli bir biçimde oyun oynuyordu ve Sophie'nin ayaklarının üstündeki kendi battaniyesine doğru hapşırıldı.

Emily cebinden mendilini çıkararak ona uzattı. Tommy kafasını kaldırıp ona baktı. Emily, “Hınkır” dedi ve çocuğun, söylediği şeyi yapması Emily'yi memnun etti.

Tommy, Emily'nin yanındaki kanepeye tırmadı. Emily kolunu kaldırınca çocuk, koluna dayanarak başını Emily'nin göğsüne yasladı.

“Sen tam bana göresin” dedi Tommy.

Emily gülümsemi ve bir süre kımıldamadan oturdu. Dışarıya açılan kapıdan, dizlerini oldukça geniş bir biçimde iki yana açmış halde, salal çalılarının yanına çömelten Annie Marie'yi izliyordu. Çocuk üstündeki tozları çırptı, taşları ayıkladı ve bir çubuk alarak yere çizgi çizmeye başladı. Hoşuna gitmeyince yaptıklarını sildi ve kendini oyuna kaptırarak tekrar çizmeye başladı; her seferinde daha da kendini veriyor ve yüzündeki umut ışığı tazeleniyordu. Tommy uzaklaşırken Emily, onun Ata heykeliyle birlikte yapılmış suluboya çalışmalarından birini alarak Sophie'ye uzattı.

Sophie elleriyle ağzını kapattı. Başını sağa sola salladı.

“Evet, Sophie. O, senin.”

Sophie ellerini yavaşça indirdi ve yüzünde kocaman gururlu bir gülümseme belirdi; kaşları kabardı, hatta kulakları bile dikildi. Bir kamışın sivri ucuyla kâğıdı deldi ve resmi Meryem Ana resminin karşısındaki bir çiviye astı.

Misk Siçanı

K Türk tüccarının ahşap tekneleri hâlâ onun anımsadığı zamanlardaki gibi iç gıcıklayııcıydı. Koyun üstündeki sarp kayalıkta durup baktığında, büyük teknenin kırmızı renkli pilot kabini daha uzun ve dar görünüyordu. Eğrilmiş soba borusunun, nereye yöneleceğini bilmeyen pek çok açısı vardı. Ve yana eğilmiş ince bir çiftçi şapkasından kapak yapılmış olarak! Onların güclü seren direklerinin, bir Fransız bayrağıyla tilki kuyruğunu yukarıda tutmaktan başka bir şeye yaradığı yoktu. Tekne, uykulu bir hayvan gözünü andıran gözüyle ona bakıyordu ve Sophie'nin kilisesindeki aynı badem göze benzeyen, kırmızı ve siyah renkle yapılmış bir şekilde çevrelenmiş baş tarafına, açık siyah renkte bir halka resmi yapılmıştı. Bordasına bağlanmış filikaya gelince o, bir bot değil, hakiki bir yaratıktı. Onun baş taraftaki kürekçisinin yanaklarında kızıl renkli favorileri vardı; üst yarısı iç tarafa kıvrılan, etkileyici ve keskin dişlere sahipti ve seren direğinin yanında kırmızı renkli paletler duruyordu.

Adamın çadırının bile kendine has özellikleri vardı: Bir tarafı öteki tarafından uzundu, yer yer yamaları vardı, çadır direklerinde tilki kuyrukları asılıydı ve çadırın tepesine tüy-

lü, küçük bir kafa yerleştirilmişti. Vücut bulmak için kendinden geçen heyecanlı hayaletler gibi, rüzgârda çırpınarak kuruyan, ırmağın sürükleyiip getirdiği bir çift odun parçasının ucunda bir çift uzun yuhanna asılıydi. Bunun resmini yapmak harika bir şey olacaktı. Emily, “*Qui, Mesdemoiselles*” dedi ve başını salladı. Eğer o daha sonra tamamlanmak üzere adamakilli resim taslakları alacaksa, bu onun, kelebekleri eğitmek durumunda kalacağı günlerin sonrasında olmayaacaktı. Oradan ayrıldı, skunk cabbage bataklığının üst tarafindaki bayırdan aşağıdakiler çıktınlı bir kaya parçasına doğru yürüdü ve resim sehpasını oraya kurdu.

Bir resmin yarısındayken, büyük tekneden gelen bir çığlık duydu. “*Mon Dieu! Pourquoi tu me tourmentes?*” (Bir küfür sertliğinde söylemişti sözler). Adam iki deri tulumu sandalın içine fırlatıp, ardından kendisi atladı ve kıyıyla doğru çektiği kürekleri. Tulumları ağaçsız kalmış küçük bir körfeye götürdü ve orada su doldurdu. Çadıra doğru yürüken Emily’yi gördü. “*Attention, mademoiselle!* O tepeden aşağıya kayacaksınız, çamura saplanacaksınız” dedi.

“Şu büyük olan ne tür bir tekne?”

“O şahıs, *un bateau sauvage*.”

“O şahıs mı? Ne işe yarar o?”

“Kavga eder. Her zaman o bir yöne gitmek ister, ben başka bir yöne.”

“Teknelerinizi neden boyamıyorsunuz?”

“Karanlık bölgeleri hafif bir şeyle dövmek için.”

Adam su tulumlarını yere bıraktı ve dar bataklık bölgenin karşı tarafına geldi. Sakallarının dışında kalan yanakları rüzgârdan ve güneşten yanmıştı. İnce burnıyla küçük yanakları, sakalıyla kahverengi dağınık kâkullerine rağmen zarif bir görünüm veriyordu ona. Güderi pantolon ve bir gömlek giymişti: James Fenimore Cooper’ın *Deri Çorap M-*

salları'nın uzağında bir adamdı. Genç kızlık çağında, sayfaları ipek kâğıtlar kadar yumuşayıncaya degen, tekrar tekrar okumuştu onları.

Adam oyun oynarcasına gözlerinin etrafındaki deriyi kıristırıp, kaşlarını çatarak baktı.

“Siz bu teknenin resmini çizdiniz, matmazel, başınıza bala açacaktır o.”

Emily güldü. “Adı ne bunun?” diye sordu.

“*La renard rouge*. Dişi bir tilki bu” dedi adam.

“Nereye gidiyorsunuz onunla?”

“Kuzeyde beni ne kadar uzağa götürmeye karar verdiyse oraya kadar.”

“Tek başınıza mı?”

“Tek başıma.”

“Alaska'ya gittiğiniz de olur mu?”

“Bazen. Ya da ırmakların yukarı tarafına doğru. Nerede kürk ticareti varsa oraya.”

“Kuzey nasıl bir yer?”

“Vahşi bir yer. Girilemeyecek kadar sık ormanlar var orada” dedi, ellerini olabildiğince açarak. “Uçsuz bucaksız topraklar. Bir yerden bir yere gitmek haftalar alıyor. *Tout le temps*, yağmurlu. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor. Çalılar hep üstünüze üstünüze geliyor. Çıldırtıyor insanı” diye ekledi, üstdudağını bir tarafa, altdudağını bir tarafa kaydırıp, komik bir yüz ifadesine bürünerek.

“Başka nasıl bir yer?”

“Nasıl olmasını istersiniz? Çatırdayarak denize düşen buzullar mı? Ruhlar gibi çığlık atan ya da ihtiyar bir adam gibi homurdanan kuşlar mı? *Oui*, öylesi de var” derken adamın gözleri kocaman oldu ve sesi gırtlaktan gelmeye başladı. “Vahşilik öylesine *formidable* ki, insanın içi dışına çıkıyor ve tüyleri diken diken oluyor” diyerek ellerini titretti. Resim

konuları Emily'nin başını döndürdü. "Olağanüstü bir serüven gibi görünüyor" dedi.

"Ne? Çocuk musunuz siz? Bu yalnızca ticari bir olay" derken adamın konuşması kopuk kopuktu.

"Konaklar da var mı orada?"

"Bazı köylerde hayvan resimlerini andıran resimler yapmışlardı" dedi, ellerini havaya savurarak. "Ve direklerin üstü garip yaratıklarla doluydu."

"Totem heykelleri miydi onlar?"

"Peki, kış festivalleri nasıl yapılıyordu?"

"Hakikaten, nedir o?"

"Onu anlatmayacağım size, anlatamam çünkü."

"Neden anlatamazsınız?"

"O bir sırrı. Siz beni, buradan size, tepeye doğru bağırıtmak mı istiyorsunuz?"

"Evet."

"Yapamam. Sizin buraya, kampıma gelmeniz gereklidir."

Adam döndü, filikasına atladı ve küreklerle asılarak koydan uzaklaştı. Hepsi bu muydu? Onu meraklar içinde bırakıp mı gidecekti?

Evet, o buraya resim yapmak için gelmişti ve resim çiziyordu; değişik mesafelerden ve farklı açılardan bakarak bir-biri ardına taslak resimler çiziyordu. Aralarında karamsarlık havası olanlar da vardı, mutluluk yansitanlar da; hiçbir hesap kitap yapmadan çiziyordu. Karakalemi kırıldı. Hiç önemi yoktu. Bir başka resme başlamak için bir sayfa koparıdı. Rüzgâr onu elinin altından alıp sahile doğru uçurdu. Bir başkasına başladı, ardından bir başkasına ve derken bloknotu bitirdi.

Eve vardığında, posta kutusundan bir mektup aldı. Zarfı yırtarak açtı.

Sayın Bayan Carr,

Yönetim kurulumuzun yapmış olduğu toplantı sonucunda, vermiş olduğunuz eğitimin bizim amaçlarımız açısından yetersiz kaldığına ve bundan sonra sizin bizmetinize ihtiyacımız olmayacağıni size bildirmeye karar verdik.

*Bayan Priscilla Hamilton, Başkan
Vancouver Bayanlar Sanat Kulübü*

“Ne!” okuduğu sözler karşısında gözlerine inanamıyor-
du; yıldırım hızıyla odanın öteki ucuna geçti. “Yetersiz! Pöh!
Ne anlar bunlar?” dedi Joseph'a. “Cahil ve vahşi bunlar. Sa-
nat konusundaki düşünceleri tarih öncesinden kalma. Bun-
lara ders vermektense açıktan ölmeyi yeğlerim.”

Joseph, “Açıktan ölmeyi yeğlerim” sözünü iki kez yinele-
yerek onu taklit etti.

“Akıllı, ben gidersem sen de gideceksin” dedi Emily.

Çaydanlığı, çarparcasına sobanın üstüne koydu. Jessica haklıydı. Sanat konusunda ciddi değildi onlar. Sadece çiçek-
lerle kendilerinin resimlerinin yapılmasını istiyorlardı.
Haklarının olmadığı şeylerde hak iddia eden flamingo şap-
kalılar. Tütün tabakasını çıkarıp bir sigara sardı, sigarasını yaktıktan sonra mektubu tutuşturdu ve Priscilla'nın zarafet-
ten yoksun imzasına ulaşıcaya degin, kâğıdın kızaran kena-
rını izledi.

Ne yapacaktı şimdi? Sadece birkaç ay yetecek kadar para kazanabilmişti. Eve geri dönmeyi aklından bile geçiremezdi.
Tam da buraya yerleşmeye başladığı bir zamandı. Jessica bu-
radaydı. Yeni arkadaşı Sophie buradaydı. Orman alanı bura-

daydı. Olanaklar buradaydı. Köy gelişiyordu. Resimlerini doldurmak için, her ay ormanda kesim yapan baronların yeni yeni evleri çıkıyordu ortaya. Fakat yaşamını sürgit sağlayacak bir birikimi yoktu.

Son işini gözden geçirdi. Onların hiç mi iyiliği dokunmamıştı kendisine ya da kendisi onları kendine ortam sağladıkları için mi sevmişi sadece? Sanat kişisel bir şey olamazdı. Ortaya çıkan eski korkuları omurgasına işlemeye başladı. Ata heykeli güçlü bir kompozisyondu ve Tommy'nin de onun altında olması onu fazlaıyla değerli kılabildirdi. Zaman zaman Annie Marie'yi de çizme isteği duyuyordu. Arkadan baktığında çok çarpıcı görünüyordu o ona. Muhtemelen o daha önce resim çizen birini hiç görmemişti. Bayanlar Sanat Kulübü'nün primadonnaları onu resim yaparken kesinlikle izlememişlerdi. Annie onu izledi ve sonra da tozun toprağın içine çekildi. Çocukların yetişkinlerde görüp de hoşlandıkları şeyler taklit etmeleri gayet doğaldı.

Bir sigara daha sarıp yaktı ve önceki sigaranın kül tabağında hâlâ yanmakta olduğunu gördü. Kül tabağını bir tarafa itti ve bir duyuru yazısı yazdı: *Emily Carr çizim ve resim dersleri vermektedir. Sadece çocuklara. 570 Granville Street. İlk ders ücretsizdir.* Asla yetişkinlere ders vermeyecekti. Nankörler. Fakat çocuklarambaşa bir şeydi. Jessica kızlarını kaydettirirdi, ayrıca onların da arkadaşları vardı. Bu şekilde hoşça vakit bile geçirebilirdi.

Koyun üstündeki bayırın tepesinde duran Emily, köpeğin boynundaki kaba saba, siyah beyaz renkli tüylerin arasına parmaklarını geçirdi. Köpek ona hoş geldin dercesine davranıyordu ve bu onların birlikte ilk yürüyüşü oldu. Onun han-

tal hantal yürümesi, Emily'nin adımlarını koca koca atmasına, kollarını sallamasına, derin derin nefes almasına ve kendini yürekli hissetmesine neden oluyordu.

Bataklığın bir tarafından öteki tarafına uzanan uzun bir tahta geçit gördü. Daha önceki ziyareti sırasında rüzgârin, çizimini uzaktaki uç tarafına uçurduğu geçit, taşlardan yapılmış dört ayak üzerine oturtulmuştu. "Bugün burada senin dışında karşılaştığım en iyi şey şu köprü oldu" dedi. Boynundaki tasmasıyla hemen arkasından gelen köpekle birlikte yokuş aşağı dikkatlice yürüyerek, geçmişen geçip bataklığın karşı tarafına geçti. Yürüken denge sağlamak için ayaklarının ucuna basıyordu ve köpeğe karşıya geçmesini söylüyordu.

"Akıllı çocuk!" diyerek köpeğin çenesinin altını okşadı. "Çocuklarla iyi geçineceksin, değil mi? Resim gezilerimiz sırasında, onları aynen koyunlar gibi bir arada tutacaksın" dedi.

Köpek morarmış diliyle Emily'nin elinin dişini yalarken, öyle yapacağına dair söz verir gibiydi. İş için bir gereklilikti bu köpek; bu yüzden Dede'den, banka căzdanına müracaat etmesini isteyecekti. Emily çizimlerini topladı. Her şeye rağmen fena sayılmazdı.

"*Mademoiselle!*" diye seslenen adam çadırından çıkarken gülümşüyordu.

"Emily. Benim adım Emily."

"Bu tepenin yokuşunu tırmanabilecek kadar *une dame courageuse*" dedi adam ve elindeki bezi gösterişli bir biçimde sallaya sallaya reverans yaptı. "Claude Serreaue, kürk tüccarıyım. Son kalanlardanım fakat en iyisiyim. Bütün iyi insanların çıktığı yerden, yani Poitiers'denim. Yaşadığım yeri göz önünde bulundurarak siz bana Claude du Bois diyebilirsiniz" dedi. Dişlerini ortaya koyan komik bir gülümsemeyle dilini sakallarının arasından dışarıya çıkarıp kampının arkasında-

ki ormanı işaret ederek, "Çizim yapmak için tekrar gelecek misiniz?" diye sordu.

"Evet, aynı zamanda kış festivalinin nasıl bir şey olduğu-
nu öğrenmek için" dedi Emily.

Adam, "Şş" diyerek, parmaklarını dudaklarının üzerine
koydu ve etrafındaki ağaçlara doğru baktı. "Orman bizi du-
yabilir." Sonra korkmuş bir insan taklidi yaparak gür kaşla-
rını yukarıya kaldırdı.

Oldukça güçlü kuvvetli bir açık hava adamının böyle tu-
haf davranışlarında bulunduğu görmek bayağı eğlenceliydi.

"Vaatte bulunduğuuz hanımlar nerede?"

"Onlar hiçbir zaman gelmeyecekler."

"Puf mu oldular? Uçup gittiler mi?"

"Yaşlı bir İngiliz çoban köpeğine döndü bu. Billy, bunun
adı. Satın aldım bunu. Havuz balığı satın almak için süs hay-
vanları satan bir dükkâna gitmiştim; bununla birlikte dön-
düm.

"*Mon dieu.* Hali gibi görünüyor bu. Gözleri var mı bu-
nun?" diyen Claude, Billy'nin kafasındaki kaba saba tüyleri
kaldırdı. "*Ab, bon. Les voila.* Ne? Kuyruğu yok mu? Ne işe ya-
rar bu?" diye sordu

Emily onun, kendi yaşamındaki boşluğu doldurmaya yara-
dığını aklından geçirerek, "Sevmeye yarar" dedi. Adamın ağızı
açık kaldı. "Ne? Bir köpeği bir adama mı ye yeğliyorsunuz?"

"Köpekler kendileriyle konuşıldığı sırada kayıklara at-
layıp gitmezler."

"Batakliktan geçebilmeniz için tahta almak üzere hızara
gitmiştim ben; fakat döndüğümde siz gitmiştiniz!"

"Ben...ben bilmiyordum öyle olduğunu."

"Evet, şimdi size kış festivallerini anlatacağım."

Emily'yi çadırın girişine doğru götürdü; giderken par-
maklarıyla onun bileğini tutuyordu. Konuşurken, kapalı du-

daklarının arasından bir ateşi alevlendirmeye çalışır gibi ses çıkarıyordu. Emily onun kırışıklıklarla kaplı boynunun arkasına dikkatle baktı.

Adam, parlak kahverengi ve kaymak gibi postlardan yapılma bir battaniye serdi yere. "Deniz samuru. Neredeyse şimdi avlanmış gibi duruyor. Çok nadir bulunur bu" dedi.

Billy postları kokluyordu. Emily Billy'yi bir kenara çekti ve tasmasını, oraya ulaşamayacağı uzaklıklı takı bir ağaca bağladı. Köpek orada şekerleme yapmaktan hoşnut görünüyordu. Sere serpe uzanmıştı yere; daha çok bir haliya benziyordu. Emily postların yanına oturmak için kamp taburesini açtı.

Adam, "*Non, non*" diyerek, cömert bir biçimde postları işaret etti. "Sizin için onlar. Başka kimse için değil. Benim için bile değil" dedi. Kalın ve parlak kunduz postlarını çadırın girişine açtı. "Büyük çaplı kürk ticareti bitti artık; fakat nerede bulacağınızı bilirseniz hâlâ birkaç güzel parça var" diyerek ellerini kürküne üstünde gezdirdi ve onu da aynısını yapmaya davet etti. Emily onlara dokunmak için çadırın girişine doğru eğildi.

"Oh, inanılacak gibi değil! İçimdeki bir şey ot, yosun, tüy ve kürk gibi şeylerdeki canlılığı hissetmeye bayılıyor."

Adam başka kürkler de getirdi. "Alın, bunlardaki canlılığı da hissedin, misk sıçanıyla Amerika vizonu bunlar" dedi.

Emily kürke dokunurken adamın kahverengi gözleri onun üzerine sabitlendi. Parmaklarını, ağaç köklerini andıran kürküne tüyleri arasında salıyor ya da uzun tüylerin arasında geçiriyordu. Hissettiği duyguya eritiyordu onu. Adam onları, Emily'nin sırtını dayaması için çadırın girişine yığıdı. Sonra Emily kendini onların içine bırakıdı.

"*Ab, bon. C'est bien?* Ateş çatırtıyla yanmaya başladı şimdi. Bizi kimse duyamaz. Şimdi size, kış festivallerini ve günlerce süren *Grandes fêtes*'leri anlatacağım. Şeflerden biri bir heyke-

lin dikilişine tanıklık etmeleri için öteki köylülerini davet eder ve orada yüzlerce şey dağıtır: kurutulmuş som balıkları, Hodson Bay marka battaniyeler, leğenler, araç gereçler, İngiliz tabakları ve daha bir sürü şey.” Dışarıya doğru daireler çizip ellerini savurarak, “Giysi, yağ, tahıl çuvalları, şeker; hatta bazen bir hızar makinesi ve hatta bazen de bir kano” dedi.

“Neden?”

“Bütün bunları yapabilecek güçte olduğunu göstermek için. Kendilerinin düzenledikleri festivallerde bu kadarını yapamayan öteki şefleri utandırmak için. Benim için iyi bir iş, *oui?*”

“O araç gereçleri ve İngiliz tabaklarını nereden buluyorlar?”

“Benden elbette” dedi adam, göğsünü tokatlayarak.

“Kış festivallerinde olup bitenlerin hepsi bu kadar mı?”

“Gurur duyulan konuşmalar, ziyafetler, içki içmeler ve davul çalmalar. Yavaş adımlarla dans eden tüylerle süslü bedenler. İnsan gibi konuşan kuzgunlar. Kuzgunlar gibi dans eden insanlar. Trans haline geçmeler” diyerek, duman ve güreri kokusunu içine çekti ve gözlerini kısarak Emily'ye doğru eğildi.

“Vahşice şeyler oluyor orada”

Emily'nin hayal gücü harekete geçmişti. “Bir gün onlardan birini görmek istiyorum. Kim bilir belki de onu resmederim” dedi.

Adam yanaklarını şışirdi. “*C'est impossible.* Beyazlar için mümkün değil bu. Veya hanımlar için. Yasa tanımadır onlar.”

“Ama siz. Siz gördünüz onları.”

“Benimki iş icabı, *ma beauté.*”

Sert yaşam koşullarına alışık biri için oldukça nazik sayılabilecek bir biçimde misk sıçanı postunu okşayarak Emily'ye doğru eğildi. O şimdi Emily'nin gözüne yarı yerli

bir adam görünüyordu: kabile sırlarını bilen ve her mevsimin oğlu olan ilkel bir adam. Emily kendini tamamen kaptırmış bir halde baktı ona; sonra hafif ve bildik bir gülümseme belirdi adamın yüzünde.

“Siz buraya sadece resim yapmak için gelmediniz, *non?*”

Gözleri sakin bir hal aldı, parladı ve yaklaşarak Emily'nin yüzünde dolaştı. Elini Emily'nin başının arkasına yerleştirdi ve onu yavaşça öptü. Göstereceği tepkiyi görmek için geriye çekildi, alaycı bir şekilde güldü ve tekrar öptü; sakalı yumuşak, dudakları ise zorlayıcıydı. Emily istemiyordu. Adamın, başının arkasında bulunan elinin kavrayışı sona erdiği halde Emily kımıldamadan duruyordu. Birlikte, bakışları birbirlerine kilitlenmiş halde ve nefes almadan oturdular.

Çılgınlıkta *bu*. Emily çok şaşırmıştı; bir yandan da hiç şaşırıyordu.

“Duyabiliyor musun onları? Davul sesi mi bu?” diye sordu, fısıltıyla.

Emily kulak kabarttı fakat kendi kalbinin atışından başka bir şey duyamadı.

“Bu sesleri bir kez duysan, bir daha asla unutamazsin.”

Emily'yi geriye doğru eğdi ve öpüşmeleri bu kez daha uzun sürdü. Kürk, Emily'nin kollarını okşuyordu. Adam parmağını onun boynundan başlayarak köprücük kemiğine doğru gezdirdi. Gözleri, ateşten gelen bir ışiktan noktalar yansıtıyorodu âdet; orman kokuları ve hayvansal içgüdüleri olan bir adamdı.

İçini dışını babasının sesi kapladı. *Kadın olmanın ne demek olduğunu kavrasan iyi edersin, ayartılmazsin o zaman.* Yerinden fırlayarak ayağa kalktı ve bacakları adama doğru dönük resim sehpasına uzanıp onu önüne aldı.

Adam bir kahkaha attı. “Anlıyorum. Sen kadın bedeni içinde bir kızsın sadece.”

Emily sehpayı bir kenara itti ve yanaklarının yandığını hissetti.

Adam ellerini arkasına almış, gösterişli bir tavır sergiliyordu. "Bir şey yapmayaçağım" diyerek yanında duran postu tipişladı. Emily tekrar oturdu.

"Şimdi sana heykellerden bahsedeceğim" dedi adam.

Güçlükle dinliyordu onu. İçindeki her şey harekete geçmişti. "...Klanlarını temsil eden hayvan resimleri oyulmuştu sedir ağaçlarının gövdelerine..." derken adamın sesi gitmiş gibiydi. Emily onun sözlerinin tümünü yakalayamıyordu. "...Ya da tarih anlatmak." Babasının erkekler hakkında anlatıklarına çok ters gelse de, Emily adamın ellerinin, misk sıçanı postunu yavaşça ve heyecan verici bir şekilde okşamasını izlemeye devam etti. Claude onun yüzünü okşar gibi okşuyordu... Emily içinde çalan davulların sesini hissediyordu.

Adamın söyledikleri doğru çıkmıştı.

Emily büsbütün delirmiş halde eve döndü. Babasına da kendisine de lanetler yağdırıyordu. Bunca yıldan sonra, on dört yaşındayken geçirdiği o korkunç günün kâbusu hâlâ üzerindeydi. Lanet olsun o adama, diyordu

Ehlileştirilmemiş. Vahşi bir Kızılderili'den farkı olmayan babası, Emily büyükçe bir bahçe kulübesinin içindeki bankın üstünde oturduğu sırada söylemişti. Bunu, onun masumane cinsel arzularını bastırmak için yaptığı söyлемiştir. *Emily, kadın olmanın ne demek olduğunu öğrensen iyi edersin, kimse seni ayartamaz o zaman... Erkek onu zorlayarak sokar, sen de içine almak zorunda kalırsın.* Avcunu, hedefleyerek, dosdoğru götürüp Emily'nin bacaklarının arasına koydu; neredeyse kemiklerine deziyordu ya da ona öyle geliyordu. Emily onun

elini itivererek bacaklarını kapattı. Artık orada onunla daha fazla kalamazdı; koşa koşa eve gitti. Bu olay, yıllarca, güzel olması gereken şeyleri mahvederek onun kafasını insanlık-tan uzak düşüncelerle doldurdu ve şimdi bile onun, ürkek ve aptal aptal davranışmasına neden oluyordu.

O gece uykusu bölüne bölüne uyudu. Claude'ın anlattığı, kürkler ve yakılan ateşlerin ışığında dans eden, tüylerle süslenmiş bedenlerin görüntüleri düşlerine girdi. Bahçedeki kulübede bir küçük bahçe küreğinin sapını bacaklarının arasına sokan babasını da gördü düşünde. Ellerini kalçalarına koymuş, kural tanımayan Dede'i de gördü. *Tek başına kuzeye gitme düşüncesi bile senin ne denli gülünç olduğunu göstermeye yeter. Kim olduğunu sanıyorsun sen? Buna izin vermeyeceğim.*

Fakat bu tek başına olmaz, dedi, geriye dönerek.

Babasının yaptığı edepsizliği açıklayacağına yemin ederek hemen yataktan kalktı. Nerede kalmıştı onun yürekliliği? Billy'nin karnını doyuruktan sonra, çizim malzemelerini toplayıp yola koyuldu. Kendisi elindeki kamp taburesiyle aptalca davrandıktan sonra Claude'ın elinden ne gelirdi? Pe-ki kendisinin nasıl davranışması gerekiirdi?

Tilki

Emily Billy'yle birlikte koyun üst tarafındaki bayıra tırmanırken, Claude bir ateş yakmış, şişe geçirdiği patatesleri pişiriyordu ve samur kürkünden battaniyesiyle öteki kürklerini yere sermişti.

“Benim geri doneceğimi nereden bildin?” diye sordu Emily.

“Resmini bitirmemiştin” diye yanıt verirken alaycı bir sırtış sergileme biçimini almıştı adamın ağızı.

Emily tekrar gülümsedi ve boşta kalan ellerini beline koydu.

“Oh-ho!” diyerek başını salladı adam.

Emily, Billy’yi yine bir ağaca bağladı ve gidip postların üstüne oturdu. “Sana totem heykelleri hakkında sorular sormaya geldim” dedi.

Adamın altdudağı, somurturcasına aşağıya sarktı.

“Kuzey Vancouver’da bir Squamish arkadaşım var” dedi Emily. “O beni orada bir mezarlığa götürmüştü ve oyularak yapılmış bir insan figürü gösterdi. Bilmek istiyorum, totem heykelleri öyle bir şey midir?”

“Boyu ne kadardı onun?”

“On ya da on iki feet diyebilirim.”

Adam güldü. “Şu sedir ağaçlarını görüyor musun? Onları, dalları budanmış halde ve tepesine kadar resimler yapılmış şekilde düşün. Gözleri, gagaları, dişleri olan ve birbirinin üstüne binmiş kanatlarıyla ormandan çıkıp sana bakan yaratıklar getir gözünün önüne” dedi. Kanat açar gibi kollarını açıp Emily'nin üstüne eğilerek, “*Comme ça*” dedi.

“Onlar köylerde bulunuyor, değil mi?”

“Çoğunlukla. Kimi köyler terkedilmiş olduğu halde heykeller hâlâ yerinde duruyor. Birden karşısına çıkabilirler ya da rüzgârin uğultusunu duyabilirsin; vu vu diye hayalet gibi sesler çıkarır. Derken yakınlarda birinin olduğunu fark edersin ve bir tilki gibi yavaş ve tedbirli bir biçimde hareket edersin.” Omuzlarını kaldırıp ellerini ileri uzatarak, kürklерden birini Emily'nin dizinin üzerine koydu. “Fakat oralarда bir yerde olduğunu bilsen bile, birini gördüğünde ister istemez sarsılıyorsun. Şöyledi” diyerek tehlikeli bir görüntüye bürünüp yaklaştı ve parmaklarıyla Emily'nin köprücük kemığının altından göğsünü tipişladı. Bir titreme dalgası sardı Emily'yi.

“Görmek isterdim onları.”

“Korkutabilirler seni.”

“Ben de korkutulmak istiyorum.”

Adam, “Oh?” diyerek onun üzerine doğru eğildi.

“Bütün kıyımı görmek ve ırmakların yukarılarına kadar gitmek istediğimi söylemek istiyorum. Resim yapmak için.”

“Bu mümkün değil. Tek başına bir kadın için mümkün değil.”

Evet ama o buradaydı; teni rüzgârdan yanmış, güçlü kuvvetli, sert rüzgârlara gülerek karşı duran, özgür yaşayan, sa-dece kabaran denizin geri çekilmesini umursayan ve geniş olanaklılara sahip bir adam vardı yanında.

Ayrıca onun, komik görünümlü, ufk bir de teknesi vardı. Peki kendisini buraya bağlayan neydi? Çocuklara ders vererek kazandığı para da hiç öyle yiğinla değildi. Onunla birlikte kuzeye doğru yolculuğa çıkışını hayal etti. Hem de yaz mevsiminde. Çarçabuk olacak bir hazırlıkla.

“...için bile mümkün değil” diyerek, adamın sözlerini hatırlamaya çalıştı: “Une dame courageuse?”

Adam Emily'nin telaffuzuna güldü. Onun eğlenmesi Emily'nin kendisini iyi hissetmesini sağladı.

“Bir güzel hava macerası. Yağmurun gerçekten nasıl bir şey olduğunu görmek için bekle. Ve bir timsahınki kadar büyük çeneleri olan sivrisinekleri görmek için.”

Çarçabuk Emily'nin koluna ve boynundan kulak memesine kadar minik çimdikler attı. Tüyüleri diken diken oldu Emily'nin.

“Hitats’uu'ya tek başıma gittim.”

“Tek başına mı gittin?”

“Bütün bir haftayı orada geçirdim. Hayran kaldım oraya.”

“Üç beş tane basit konağın hayran kalınacak nesi var?”

“Her yerine. Ayrıca halkına. İnsanlar gördükleri gibi. Olduklarından farklı görünme çabası içerisinde değil. Onların hep birlikte yaşamayı becermelerine hayran kaldım. İhtiyaç duydukları şeyleri yapabilmelerine. Çok hoş şeyler yapıyorlar. Sedir ağacından hasırlar, sepetler, hamaklar...” Emily âdet kulübesindeki sediri gözünün önüne getirdi; öylesine özen gösterilerek yapılmıştı ki, gösterilen o yoğun sevgiyi kıskanmaktan başına ağrı girmiştir.

“Her şey duygusal doluydu.”

“Belki de duygusal dolu olan sendin” diyen adamın gözleri parlıyordu. “Sandığından da fazla.”

“Onlar geleneklerine göre yaşıyorlar ve doğayla da uyum içindeler.”

“Öf! Sen de masal kitaplarının gözüyle bakıyorsun. Onları fırtınalar karşısında kahkahalar attığını mı düşünüyorsun? Soğuk ısrımlarına? Pumalara? Öldükleri yerde gülüklerini mi sanıyorsun?”

Emily için bir patatesi ortadan yardı ve metal bir tabağaya koydu. “Attention. Sıcak” dedi.

“Senin yaptığın gibi demek istiyorum. Dışarıda yemek pişirip dışında yatıyorlar” dedi Emily.

Adamın altdudağı gülünç bir biçimde aşağıya sarktı. “Benim seçimim değil bu” dedi.

“Nedeni ne olursa olsun, bizde olmayan bir şeye sahip onlar.”

Adam, “Biz mi?” diyerek patatesten bir parça ısrırdı.

“Yani şehirlerde yaşayan kimseler olarak biz diyorum.”

“Peki şuna ne dersin, *ma philosophie?*” diyerek, yarı hoşgörülü yarı alaycı bir biçimde sırtarak güldü.

“Doğanın işleyişile ilgili de bilgileri var onların” diyen adam altdudaklarını sarkıtıp kaşlarını çatarak baktı ona.

“Yaşanılan yerler nasıl da insanların yaşamını sürdürmesine olanak sağlıyor.”

“Bu söylediğinden emin misin? Güneydeki bir köyde bir hafta kalarak kuzeydekilerin ne yaptıklarını bilebilir misin?”

“Gözümle gördüklerimden biliyorum” diyerek, heyecanlı bir biçimde postlara vurdu Emily; samur çok kaygandı, Amerika vizonu ise avcunu karıncalandırıyordu.

“Haida, Tlingit, Tsimshian, Kwakiutl. Bu kabilelerin hepinin birbirine benzediğini sanıyorsun, değil mi? Gitksan, Nisga'a, Mamalilikala. Hepsi aynı, öyle mi?”

Bu isimlerin hepsi sırlı doluydu ve onun aksanında titreşiyordu. Birbirlerinden farklı olabilirdi. Hepsi de çok ilginçti. “Öğrenmek istiyorum. Hem de her şeyi” dedi Emily.

“Her şeyi mi?”

“*La renarde Rouge.* İki kişi sıgar mıyız ona acaba?”

“Peki dört ayaklı halıyı ne yapacağız?”

“Senin ticaret yaptığın köylerin resmini yapabilirim.”

“Çadırda uyuyabilir misin?”

“Evet.”

“Ateşte yemek pişirebilir misin? Yağmur altında yaşayabilir misin?”

“Evet. Evet!” diyen Emily, açık duran parmaklarını misk sıçanı postunun tüylerinin arasına soktu.

Adam, sanki bir konu üzerinde düşünüyormuş gibi kulağıının arkasını kaçırdı.

“Kuzeydeki ormanların ve misk sıçanlarının kokularını taşıyan kürklerin üstünde uyuyabilirim” dedi Emily.

Adam Amerika vizonlarından birini aldı ve onu Emily'nin yanağına ve boğazına dokundurdu. “Çıplak olarak temas ettiğinde daha çok ısıtıyor” dedi. Nefesi peş peşe meydana gelen patlamalar şeklinde yakından geliyordu.

“Evet” dedi Emily, fısıltıyla.

Adamın dudakları, onun teninde dolaşıyor ve öpüyordu.

İlginc sözcükler kullanarak aldığı zevki anlatıyordu, mirıldanarak.

Dil dokunuşları nedeniyle, kısa süreli titremeler geçiyordu Emily. Ayrıca, geriliyor, ürperiyor ve başı dönüyordu.

Emily'nin düş gücü belirsizliğe doğru yol almaya başladı. Adamı durdurması gerekiirdi. Hiç vakit kaybetmeden. Hemen o anda. Adam, omuzlarına bastırarak Emily'yi geriye doğru yatırdı, öptü ve boynunu yaladı. *Erkek sokar, sen de içine almak zorunda kalırsın. İlkinde yırtarak girer içine.* Dur. Dur artık, diyerek, yumuşacık güderinin altında taş gibi duran adamı göğsünden hafifçe itti.

“Dişi tilki, benimle alay ediyorsun.”

Ellerini açarak Emily'yi ayaklarından yakaladı.

“Çok erken gidiyorsun.”

Emily Billy'nin tasmasını çözdü ve bayıra tırmanmaya başladı.

Adam, “Yarın geliyor musun?” diye seslendi. “Kuzey hakkında konuşuruz.”

Ona yanıt verecek nefesi kalmamıştı Emily'nin.

Perişan bir halde kendini eve doğru sürükledi. Kendisi olmaktan çıkmıştı. Verandadan geçerken parmaklıklardan tutunuyordu; çünkü bacakları kendini taşıyamıyordu. O gece gözlerini dikerek odasının penceresinden, bir inci gibi parlayan aya baktı ve parmaklarını Billy'nin kaba tüylerinin arasına soktu. Aşk hakkında ne biliyordu gerçekten? Fazla bir şey bilmiyordu. Hızla geçmişe döndü ve hayatında yer alan tek adamı, Hitats'uuya yaptığı ilk geziden sonra eve dönerken karşılaştığı gemi muhasebecisi Mayo Paddon'u aklına getirdi; sicilinde kiliseye gitmek gibi iyi bir özellik olduğundan, Dede ve Lizzie tarafından kabul görecek bir adamdı. Öf! Ta Londra'ya kadar peşinden gelmişti; çok dil dökmüş, altı kez evlenme teklifinde bulunmuştu; canını sıkıyordu ve resim çalışmalarını kesintiye uğratıyordu. Ona karşı zerre kadar bir istek duymamıştı içinde; çocukluk düşlerindeki yağmurkuşu gibi ıslık çalabilen oglana benzemiyordu o. Yarım ayın aralığında dinlenmek için gökyüzüne doğru dörtnala giderken, bir beyaz atın üstünde kendini onun kollarına bıraktığında, ondan meşe palamudu ve hoş bir kuru ot kokusu geliyordu.

Belki de Claude haklıydı. Belki de dünyaya masal kitabı gözüyle bakan kendisiydi. Dede ona yeterince olgunlaşmadış olduğunu kaç kere söylemişti. Peki gerçek aşk çocukluk fantezilerindeki harikuladeliğin yarısı kadar bile değilse? Bir yeri taparcasına sevme duygusu nasıl gelişebilir? Bir gül

koncası gibi sımsıkı sarıldığını hissetti. Ya babasının o kaba anlatımı bir abartıdan ibaretse? Ya kendisi onun cinsellik hakkındaki uyarılarını yanlış anlayıp aşkla karıştırdıysa; ömür boyu hiç bir fırsatı değerlendiremeden ve tek başına yaşlı bir bakire olarak mı ölecekti? Babasına, hâlâ üzerinde etkisini sürdürmesi için izin verecek kadar aptal biriydi.

Âşık olma konusunun yanında bir de kuzey bölgесine gitme konusu vardı. Claude'ın, kendisini yanında götürüp götürmeyeceğini öğrenmesi gerekiirdi. Müthiş haz duyduğu öpüşmelerinin her anında kendini kaptırdığını hissediyordu; fakat aslında kendini kaptırması diye bir şey söz konusu değildi. Ama şimdı buna hazırıldı; gereğini yapacaktı.

Billy'yi bu kez evde bıraktı. Hızlı hızlı yürüdü ve eğimli arazinin başında durdu; şaşkına döndü. Tekneler gitmişti. Çadıra dokunulmamıştı; fakat tekneler yerinde değildi. Claude da yoktu. Ciğerleri soğuk deniz suyuyla doldu. "Hayır, hayır" demişti hep, şimdı bir parçacık evet diyebilirdi; ama adam ortada yoktu. Rüzgârdan korunmak için çadırın karşısına geçti ve orada iki saat bekledi. Tam iki saat. Dört tane sigara içti ve köpüklü dalgaların hareketli şekillerini izledi. Rüzgâr, siyah renkli martıların tüylerini kaldırıyor ve çadırda şimşek çakmasını andıran bir çatırtı meydana getiriyordu.

Alacakaranlıkta Claude'ın teknesi, duyulan egzoz sesiyle birlikte köye girdi; sandıklarla dolu flikası vardı yedeğinde. Emily'nin boğazından gelen bir çığlık yükseldi ve kendini suyun kıyısına attı.

Claude sahile yanaştırdığı flikasından çıkarken olabildiğince kocaman gülümseyerek, "Matmazel Cesaret!" diye ses-

lendi ve Emily'nin başını arkaya eğerek öpmeye başladı; bütün bunlar sakin bir biçimde olmuştu. Emily'yi çadırın içine götürdü. Öykü anlatmıyordu bu kez. Çadırda kürkler de yerinde yoktu. Hepsi satılmıştı. Onların yerine, kuzeydeki köyler için bekletilen battaniye stokları vardı. Claude daha ne kadar kalacaktı burada acaba?

Claude dizlerinin üzerine çöküp, ovalaya ovalaya Emily'nin ellerini ısıttı; battaniyelerin arasında ona bir yer açtı ve onun, capcanlı olan kollarıyla uyluklarını biraz daha ovaladı; Claude'ın gözlerinde bir derinlik ve parlaklık vardı.

“Neden kendini ısıtmak için çadıra girmedin?”

“Senin teknenin gelişini görmek istedim. Ve sana uzak kuzeyin soğuklarından korkmadığımı göstermek için.”

Claude bir kaşını kaldırarak, “Uzak kuzey mi?” diye sordu.

Claude'ın gözlerinden, kendisinin, ona önceki günküden farklı gördüğünü okuyordu. Claude köstebek derisinden ceketini çıkarıp bir kenara attı. Emily gözlerini dikerek onun, yıllarca kürek çekmiş olmanın belli bir şekle soktuğu omuzlarına ve göğsüne baktı. Adamın, yüzünde, boynunda ve omuzlarında gezinen elleri geriye doğru yatmaya zorluyordu onu. Sarımsı kahverengi bir ayı andıran yüzü, Emily'ye daha da yaklaştı. Fransızca olarak, fısıltıyla konuşuyordu. Emily, parmaklarını onun saçlarının arasına geçirdi. Claude'in dudakları onun dudaklarını araladı. Göğüslerini vantuzladı. “Yuvarlak ve dolgun” diye mırıldandı. Emily'nin, yeni farkına vardı, aşağılarda bir yerinde, derinlerine doğru içine işleyen kırırtılı bir şey vardı; ıslak bir şeyin etkisi altındaydı. Adamın, eteğinin altındaki öteki elinin dizlerinin arasına doğru kaydığını hissetti.

“İrmakta yüzen som balığı gibi bir şey miydi bu?”

Bir zorlayarak sokma, yırtılma ve kanama olacaktır. Bacaklarını sımsıkı kapatıverdi.

Claude durdu, biraz bekledi ve öpmeye başladı. “*Comme ça. Doucement*” derken, sözleri ve sesi yumuşaktı.

Emily güven duyarak bacaklarını gevşetti ve kendini bıraktı. Sanki denizdelermiş gibi, başka bir şey onu durduruncaya deðin birlikte yuvarlandılar. Baba değil. Baba denmeyecek kadar zalm, diye geçirdi içinden. Claude’ın kaba saba saçları ellerinin altındayken, göðsuné bastırarak onu geriye doğru itti.

“Benimle alay etme” dedi Claude, boğuk bir sesle.

“Affedersin. Öyle bir niyetim yoktu” derken her an çığlık atmaya hazırkı onun önünde. Kendini çadırdan dışarıya attı ve bayır yukarı koþmaya başladı. Geriye dönüp baktı ve gevşek bir kadın olduğunu düşünerek kendinden nefret etti.

Claude, sırtında gömleği olmadan ve ellerini kalçalarının üstüne koyarak çadırın girişinde durdu ve rüzgâra doğru bağırdı: “Eğer şimdi giderseniz, matmazel, bir daha gelmeyin!”

Emily ertesi gün hiç konuşmadan, pencereden sızan yağmur tabakasını izledi. Onun, akiþkan bir cama benzediðini geçirdi aklından. Saçaklardan aşağıya yağmur suları iniyordu. Yataðında oturduğu yerden Billy’ye tek tek vererek büsküvi yedirdi. Köpek, Emilly’ye tapınmaya başladı; fakat bu muhtemelen onun ikramlarından kaynaklanıyordu.

Eğer şimdi giderseniz, matmazel, bir daha gelmeyin. Matmazel: Onun olabildiðince şen şakrak söylediði sözcük nasıl da çirkinleşmişti. Bir kere olsun adıyla çağırmamıştı onu. Evet, babası onun bedenini simsıkı tutabilirdi; ama kalbini asla tutamazdı. Claude’ın son sözlerinin etkisinden kurtulabilmesi mümkün değildi.

Kendini, taslaklarını çizdiği koyla kampın resimlerini boyama işine vermeye çalıştı, ne var ki onu engelleyen bir şey

vardı; tıpkı Claude'ın engel olduğu gibi. Onun yanında birisi için gülünç sayılabilen bir panik halindeydi. Fakat aşk yaşamaktan kaynaklanan bir korku değildi şu andaki. Tıpkı annesinin yaptığı gibi, babalarının planına uygun olmayan, kendisine ait tek bir arzusu olmadan, Tanrı buyruğu gibi, tapınarak yaşanan bir pratiğin kendisini nasıl ayakta tutacağıyla ilgili düşünceydi. Elini kolunu bağlayan korkunç bir düşünceydi bu.

Babasının kaba konuşmalarının ertesi gün annesi ona, James Körfezi Köprüsü'nde buluşarak, işyeriyle ev arasındaki mesafenin son düzüğünü babasıyla birlikte yürümelerini söylediğinde o, her zaman yaptığı gibi, gene karşı çıkmıştı. Annesi böyle davranışının nedenini soruncaya degein sessizliğe bürünmüşt ve huysuzluğu üstünden eksik olmamıştı.

“Kilisedeki kutsal bir adam gibi oturuyor. Öyle olmadığı halde neden Tanrı gibi davranıyor, anne. Tanrı değil o” dedi. Annesine nedenlerini anlatırken şoke olmuş ve çok utanmıştı.

“Berbat bir kara kargasın sen, Emily. Karga gibi gagalıyorsun onu” dedi annesi, tüberküloz hastalığına yakalanıp solunum sorunu yaşayan birinin konuşmasını andıran bir biçimde.

Aynı sözleri yinelemenin anlamsız olduğunu bildiğinden, “Tanrı değil o” dedi bu kez, fısıltıyla.

Annesinin yüzündeki ifade yumuşamıştı; Emily'nin, babasının Tanrı olmadığını fark etmiş olmasından ve kendisinin, hem de karısı olarak, bugüne degein onu öyle sanıyor olmasından dolayı çifte bir mahcubiyet hissediyordu sanki. Annesi onun, gördükleri karşısında gözlerinde oluşan yargıyi okudu ve ona karşı çıkmadı. Pekâlâ o zaman, dedi kendi kendine. O, yani Emily Carr kesinlikle bir adamlı bu şekilde yaşamayacaktı anlaşılan. Sahte bir dindarlık görüntüsünün ar-

dında ve gizli bir ahlaksızlığın hüküm sürdüğü bir evde asla yaşamayacaktı. Böyle bir evde yaşamaktansa, bir teepee'de ya da burned-out ağacının gövdesinde yaşamak daha iyi. Haykırarak söylüyordu bunu kendi kendine. Onlar karşı karşıya geçip heykel gibi durmuşlar, tipatıp aynı olan iki çift gri renkli gözle birbirlerine bakıyorlardı; gözlerin iki çifti de annenin, Emily'nin asla kabullenmeyeceği bir yaşam tarzına sahip bir kadın olduğunu biliyordu. İki kadın da, önce ötekinin konuşmasını bekledi; fakat ikisi de konuşmadı.

Claude'la gitmek öyle bir yaşam anlamına gelir miydi? Kendisinin resim yapma isteğini hesaba katmadan, onun işi gereği, onun istediği yere ve istediği zamanda gitmek? Yine de buraya çakılıp yalnızca aşk ve geriye kalan daha ne varsa onları düşünüp durmaktan iyiydi.

Yağmur pencereyi döverken nabızı şiddetle atıyordu. Birinin gelip kendisini sakinleştirmesini bekledi. Fakat hiç kimse gelmedi. Bu sahanak yağmur altında geri donecek olsa Claude ne yapardı? Onu alır çadırda götürürdü. Aralıksız yanın yağmurun onu durduramadığını ve onun kuzeye yolculuk edebilecek bir kadın olduğunu görürdü.

Annesinden daha güclüydü. Hâlâ kendisi olabilir ve özlemi duyduğu şeyleri yapabilirdi. Utangaç biri ya da bir hizmetçi olmayacaktı. *Une dame courageuse*. İçinde çalan davulların sesini duyabiliyordu. Kafasıyla ve bedeniyle buna hazırlıdı. Boğazına ve göğüslerinin arasına iki damla lavanta kokulu tuvalet suyu sürdü ve sonra pelerinini alarak şemsiyesiyle koya giden yolda yürümeye başladı.

La Renarde Rouge gitmişti. Filika gitmişti. Çadır yerinde yoktu. Ateş yakılan çukurda sadece ıslak küller vardı. Deniz,

kabarmış ve gri bir renk almıştı. Bomboş koy mahcup edi-yordu onu. Rüzgâr etine işliyor ve rahmine bıçak gibi sapla-nıyordu âdetâ.

Çok uzağa gelmişti. Claude, onun buraya ne güçlüklerle geldiğini ve hazır olduğunu bilmiyordu. Sabrı tükeniyordu. Kurumaya başladı ve tamamen kuruyacağından da emindi.

Şemsiyesini sürükleye sürükleye ve su birikintilerine bata çıka yürüyordu; her su sıçratışı, kendisine hiç kimsenin za-vallî bir görüntü verdiremeyeceği konusunda, taze bir güçle söz verdiriyordu kendi kendine.

Billy içerisinde, kapının arkasında onu bekliyordu. Emily onu hafifçe sıkıştırdı. Ayakkabılarnı, tekmeleyerek bir ke-nara itti, elbiselerini çıkardı ve yorganın altına girdi. Billy çe-nesini Emily'nin yastığının üstüne koydu. Onun, Emily'nin gözlerinden on on beş santim kadar uzaktaki sulu gözleri üz-gün olduğunu anlatıyordu. Emilly, Billy'nin boynuna koy-mak için elini ona doğru uzattı.

Hayır, kurumayacaktı. Fakat hiçbir şey, ne onun adı ne de sözcüklerin yankılanışı, onu anımsatamayacaktı ona. Yatak-tan kalktı ve körfenze ilgili resimlerden birini yırtarak yağ lambasını yaktı.

Durdu. Tam tavındayken iyi bir işt en vazgeçmek saçma-lıktı. Toyluk olurdu bu. Üstündekilerin kalanını da bir yiği-nin üstüne fırlatıp attı ve tekrar yatağın üstüne çöktü.

“Haydi Billy. Gidiyoruz” dedi.

Ladin

Jessica Cumartesi günü yapılan dersten sonra kızlarını almak için atölyeye geldiğinde, ellerine birer çörek almış, şarkı söyleye söyleye kapıdan çıkan bir grup kızla karşılaştı.

*Em'ly evde kalmış bir kızdır.
Bütün elbiseleri ev yapımıdır.
Şişko ve bodurdur.
Bütün ayakkabıları kaba sabadır,
Fakat o ASLA birçin degildir!*

“Nedir bu iğrençlik!” dedi Jessica. “Kim yaptı bunu?”

“Ben yaptım” dedi Emily, anlamsız bir biçimde; ve kızlar kahkahalarla gülmeye başladılar.

“O bize Hiawatha'yı da öğretti” dedi Jessica'nın en büyük kızı Megan. Sesinde gizemli bir hava vardı. “Ve, ‘Yaşlı bir orman bu, yosunlardan sakal yapmış homurdanan çamlar ve hemlock'lar’”

En küçükleri olan Louise, “Bak!” dedi, tırnaklarını göstererek.

Emily kıkır kıkır güldü. Yüz resimleri çizmişti onların üstüne.

“Bugün altı yeni öğrenci daha geldi. Beş tane de geçen hafta gelmişti. İkinci bir sınıf açacağım. Bunun dışında, Megan’ın okulu da önümüzdeki hafta başlamamı istiyor. Bu sefer para sorunum olmayacak.”

“Nereden geldi bütün bunlar?” diye sordu Jessica.

“Şurası çok açık ki dernekteki kadınlar, benim kızlarına karşı aşırı eleştirel yaklaşmadığımı ya da kırıcı davranışmadığımı, sadece kendilerine karşı öyle davrandığımı çok iyi biliyorlar.”

“Sen bana karşı aşırı eleştirel yaklaşmıyorsun; ben de bu yüzden hiç ilerleme sağlayamıyorum.”

“Neden sağlayamıyorsun?”

“Onlar seni kovduktan sonra bende düşüş başladı.”

“Bir aydan fazla zaman geçti sen bunu bana yeni mi söylüyorsun? Kızlarla birlikte gel, arada bir ben sana uygun gelecek bir iki eleştiri mırıldanırırmı; eğer bir işe yarayacaksa.”

“Bu benim için dünyalara değer.”

“Öyleyse, pazartesi günü onlar okuldayken, benimle birlikte orman şarkısı söylemeye gel.” Squamish arkadaşım Sophie’yle birlikte Stanley Park’a, iç kısımlara, gideceğiz. Daha önce oraya hiç gitmedim. İçine girmeden asla anlayamazsınız ormanları der o. Birlikte resim yapabiliriz.”

“Gerçekten? Yetişkinlere bir daha asla ders vermeyeceğini söylemiştin.”

“Saçma. Ayrıca ben orada ders vermeyeceğim demedim.”

Görünürde bir yol olmadan Emily, Sophie’nin arkasından yürüyerek bir hanımeli öbeğinin içinden geçti ve poposunu

koyup oturmak için yere baktığında, iğne yapraklardan oluşan bir battaniye görüntüsü ve humuslu toprağı görünce devrilen kütüklerin üstüne tırmandı. Billy'nin tasmasını hızla çekti. Kokusunu aldığı bir şey vardı onun; burnunu uzatıp bir yeri kokladı ve sonra vazgeçti. "Haydi, Billy" dedi. Tommy'yle Annie Marie de Billy'nin yanında yürüyordu ve daha sonra Jessica da geldi geriden. Kozalaklılar familyasının göge doru yükselen ağaçları, yüz feet yukarıdaki tepeleriyle gölgelik oluşturuyorlardı. Yaşadığı değişiklik duygusu nedeniyle mahcup oldu. Ormanın iç kısımlarına doğru ancak yirmi dakika yürümüş ve bir şehrin yakınlarında olduğu duygusunu kaybetmişti. Rüzgârda kımıldayan her çalı tehdit oluşturu-yordu ve sezdirmeden yaklaşan bir pumanın sıcak ve hırıltılı nefesi vardı ensesinde. Sanki bir park değildi burası; balta değimemiş, ayak basılmamış vahşi bir ormandı. Burası, tipki Claude'ın kuzey hakkında anlattıkları gibiydi: *Vahşilik öylesine ürkütücü ki, içinizin dışınıza çıkarmaya yeter.* Böyle söylemiş ve ardından korkmuş gibi yaparak kaşlarını kaldırmıştı.

Biçimsiz bir şekilde bir kozalağa basarak dengesini kaybetti. Dikkat et! Unut Claude'ı! dedi kendi kendine. Kendinden bir şeyin Claude'a doğru gidip kaybolduğunu hissetti ve tekrar bütünlenme ihtiyacı duydu. Gözyaşı döktüğü günlerin tekrar gelmesini istemiyordu.

Bir kız olarak sorun yaşadığında acısını dışa vuruyordu; yüzünü toprağın serin ve yeşil renkli yanağına bastırıyor, onun taze kokularını içine çekiyor ve toprağın gömülü kalbinin atışlarını hissetmeye çalışıyordu. Keşke bunlar bir son bulsaydı artık.

"Buraya gelmememiz gerekiydi diye bir duyu taşıımıyor musun?" diye sordu Jessica.

"Hayır, burası tam da olmamız gereken yer" diye karşılık verdi. Vancouver'a hareketinden hemen sonra elektrikli

tramvaydaki bir kadının anlattıklarını aklına getirdi; Stanley Park'ta garip şeyler oluyordu: intiharlar, pumalarla ayıların saldıruları vb. Kendisinin uzağında olan şeylerdi bunlar; fakat şimdi, Sophie'yle birlikteken, yeni yağmış bir yağmurun ardından ortaya çıkan berraklık içinde ve çalıların arasından esip gelen rüzgârin ürkütücü sesiyle kendinden geçiyordu. "Derin bir nefes çek içine şu havadan" dedi.

"Ben bir yudum sıcak kahveyi yeğlerdim"

Tommy, bir ladin ağacının gövdesi üzerinde meydana gelen, yarı mantar şeklindeki bir fungus'u işaret etti; parlak kırmızı kahverengi tepesiyle bir çatı oluşturmuştu, krem rengi göbeğinin altında gözenekleri vardı ve kenarları zarif bir biçimde bükülmüştü.

Sophie fisiltıyla, "Bu bir *tc'i*'dir" dedi. "Bir kaklatıl işaretti."

"Nedir o?" diye sordu Emily.

Sophie, "Ormanların vahşi kadını" dedi ve ciddi bir görüntüye bürünerek Tommy'ye baktı. "Kaklaitl, çocuklara, günbatımında evde olmalarını yoksa kendisinin onları yılalardan örülümiş sepetine koyacağını anlatmak için bırakır onu. Meryem'in isteyip de İsa'ya sahip olduğu gibi, o da bir erkek evlat ister; ben de istedim ve sahip oldum" dedi.

"Nasıl bir şey o?" diye sordu Tommy.

"Vahşi siyah saçları var" diyen Sophie, eliyle kafasının etrafında hızlı bir şekilde dairesel hareketler yaptı. "Tahta bacaklı" diye devam ederek, esnemeyen ve bükülü kalmış bir ayakla abartılı bir biçimde topallayan birkaç adım attı ve yanaklarını çukurlaştırmak için içine bolca hava çekti. "'Huu, huu' diye bağırrır ve ancak gerçek bir sessizlik ortamında duyabilirsin onu" dedi.

Onların hepsi seslerini keserek dinliyordu onu; Jessica öne doğru eğilip elini kulağının arkasına koyarak dilemeye

başladı. Sanki birisi kapalı duran ahşap sandığa tokmakla vuruyormuş gibi yankılanan, derinden bir ses geldi.

Annie Marie, "Bu, o! Bu, o!" diye bağırarak Sophie'nin eteğinin altına sığındı. Tak tak sesi gene geldi ve kabartılı bir yüzeye çarparak dağılan bir sese dönüştü; Emily'nin çok sevdiği bir tür gıdaklama sesini andırıyordu bu.

"Kuzgun'dur bu" dedi Sophie.

"O bir kuş değildir" dedi Annie Marie,

"Yüz türlü ses çıkarır o" dedi Sophie. Ağaç dallarının meydana getirdiği bir kubbeden çıkan, pes ve girtlaktan gelen bir tür yodel'in izlediği çan sesine benzer bir zil sesiydi duyulan ses. "Bu da o" dedi Sophie.

Sophie birdenbire duruncaya degein, onlar ormanın derinliklerine doğru ilerlediler. Sophie, Lulu'nun daha önce söyleditiği gibi, sanki onları aklında tutması ona daha sonra güç verecekmiş gibi, bir şeyin görüntüsünü, kokusunu ya da büyüsünü yakalamaya çalışıyor gibiydi. Tam bir sessizlik içinde olduğu yerde duruyordu, ona doğru uzanmıyordu; niyeti varsa onun kendiliğinden gelmesini bekliyordu. Emily sonucun nasıl olacağını görmek için dairesel bir hareket yaparak döndü.

"Bütün bu sulu yeşillikler yiyecek ihtiyacımızı karşılamaya yeter" diye mırıldandı. "Jessica, likenlerin oluşturduğu desenle kaplanmış şu ladin ağacının gövdesini gördün mü? Yeşil renkli misket limonları sararmaya yüz tutmuş."

"Bak" dedi Jessica.

Ağaçlar katedral kemerini andırır şekilde, kemer biciminde eğilmişti. Güneş ışınları ladin yapraklarının arasından içeriye doğru süzülüyordu.

"Sizin kilisenin pencerelerinden içeriye süzülen aynı tatlı ışık bu, Sophie" dedi Emily.

"Peki yeşilliklere ne diyeceksin?" diye sordu Jessica.

“Prusya yeşili diyeceğim ona; denizin ve gökyüzünün kardığı sıradaki rengine benziyor o.”

Emily eliyle, kayaları tümsekli yastıklara dönüştüren ve bir ilmekli haliya benzeyen bir tutam yosunu süpürdü.

“Parlak zümrüt yeşili” dedi Jessica.

“Gölgedekileri saymazsa. İşte Hooker’ın orta yeşil dediği renk.”

“Yüzlerce türden yosun var” dedi Sophie, gururlu bir biçimde. “Her biri farklı renkte.”

“Şuna bak” diyerek, Jessica sürgün vermiş çürüyen bir kütle licorice fern’leri işaret etti. “Taze bahar yaprakları gibi yeşil zeytin renginde” dedi.

“Şu sedir ağacının yeşil yaprakları için viridian kullanacağım. O daha koyu. Ve hemlock dallarının peşinden gelen şu líkenler içinse, şu donuk zeytin yeşili rengi veren gri renkle krom oksit kullanacağım. Şu renkleri solumak istemez misin?”

Emily onların, ciğerlerini temizlediğini akıldan geçirdi ve ormanın, kendini bağıra bastığı duygusunu hissetti.

Onlar dökük bir haldeki resim sehpasını kurdular.

“Şimdi resim yapacak misiniz?” diye sordu Annie Marie

“Evet. İzleyeceğin iki kişi var şimdi.”

Annie Marie kafasını ileri geri salladı ve söylenenlerin gerçek olduğunu öğrenince ağızı açık kaldı. Billy, şekerleme yapmak için yapraklardan meydana gelmiş yarı kuru bir yatak buluncaya degein burnunu çekip durdu. Kendine uygun bir yatış pozisyonu bulmak için olduğu yerde dönüp duruyordu.

“Allah aşkına, Billy. Neden akıllı uslu durmuyorsun?”

Bir süre sonra Jessica, “Konu seçimine nasıl karar veriyorsun? Her şey öylesine iç içe ki” dedi.

“İnsanların resmedilemez bir şey bu, demelerinin nedeni bu işte. Acele etme.”

Güneş yön değiştirdi ve gönderdiği ışınlarla bir gölet, eriyik haldeki pirinç madeni gibi parladı. Olağanüstüydü. Aydınlatma gücünün en üst noktasıydı bu. Sağ taraftaki en yakın ağaç gövdesi, en koyu değerde olacaktı. Bunun dışındaki her şey aralarda olacaktı. Duygular sözcüklere döküldü ve Emily o resmin altına şunları yazdı: *Buranın görkemli görünüüsü ve buzurlu ortamı, harika bir şey.*

❀

Emily, öğretmen-öğrenci işbirliğiyle düzenlenen sergisinin öncesindeki telaşlı günde, daha sabahlığını bile çıkarmadan ayağını sürüyüp duruyordu, kapının yavaşça çalındığını duyduğu sırada kartlara öğrencilerin isimlerini yazıyordu. Kız kardeşlerinin olabileceğini düşünerek açtı kapıyı. Verandada, bebeğiyle birlikte Sophie vardı sadece. “Resimleri asmak için yardıma ihtiyacın var mı?” diye sordu.

“Oh, Sophie, sen bunun için mi koyu geçerek buraya kadar geldin? Ama senin yapman gereken kendi işlerin var.”

“Sepet işi her gün yapılır; ama resimlerin bugün asılması gerekiyor.”

Üşümüş olmalısın diyerek ona çay yaptı ve önceden kalan sebze çorbasını ısıttı. Yemeğini yerken kaygılı görünüyordu Sophie.

“Ne derdin var, Sophie?”

“Bayan Şef Joe Capilano. İkimizi, birlikte kilisenin merdiveninde otururken görmüş. Şimdi tutturmuş benden, seni kendisinin evine götürmemi istiyor.”

“Bu güzel bir şey. Ben gitmekten mutlu olurum.”

“Hayır” diyen Sophie'nin altdudağı aşağıya sarktı. “Seni onunla paylaşmak istemiyorum. Sen benim arkadaşımsın, onun değil” dedi.

“Evet; ama bir dosta yeterli olandan daha geniş bir yürekim var benim.”

“Hayır. Seni Bayan Şef Joe'ya kaptırmak istemiyorum.”

“Sophie, hiç kimse senin yerini alamaz. Sen her zaman için benim en iyi arkadaşım olacaksın. Seninle birlikte daha çok şey paylaşacağız.”

Sophie yüzünü yukarıya çevirdi, yanakları şişti ve gözleri kıstı. Kâsedeki çorbanın kalanını içti ve sonra onlar birkaç blok ötedeki atölyeye doğru yola koyuldular.

“Senin iki evin mi var? Tek bir kişi ve iki ev?”

Emily kapıyı açtı. “Bu benim yattığım ev değil. Çalıştığım yer burası” dedi.

“Neden aynı yerde hem yaşayıp hem işini yapmıyorsun? Tek iş. Tek yer.”

Savurganlık gibi görünüyor böylesi. Neyin peşindeydi o? Resim yapmaktan başka bir yaşam umudunun mu?

Sophie çocukların duvara civiyle tutturulmuş bir dizi suluboya resmine dikkatle baktı: martılarla birlikte çizilmiş, ırmakta sürüklenip gelen odunlar, Billingsgate Balık İskeleleri, tekneler, balık ağları, gelgitlerin oluşturduğu su birkintileri içinde görülen balıklar... Alnını kaçırdı. “Fazla yukarıya asılmışlar” dedi.

Emily geriye çekildi. “Bir hata yok onlarda. Göğüs hızında yapılmış” dedi.

“Fakat onların yüksekliği bu resimleri yapan bebeklere göre değil.”

Emily çekicin kafasını başparmağına vurdu. “Pekâlâ. Sen kazandın” dedi. Resimleri aşağıya indirdi ve Sophie duvarlar boyunca onların tekrar asılacağı yüksekliği belirlerken, o da Sophie'nin gösterdiği yerlere civilleri çaktı.

“Bu koca çocuklara neden bebek diyorsun?”

“Çünkü anneleri onları bebeklik çağındayken daha çok severler.”

Asılacak resim seçerken, ikisi aynı anda aynı resmi uygun gördüğünde, birlikte çalışma, mırıldıyla konuşma ve kıkır kıkır gülмелерden duyulan sevinç kaplıyordu içini; ve ancak kız kardeşlerin duyabileceği bir sevinç bu, diye geçiriyordu aklından.

“Annie Marie, Billy’ninkilerden hoşlanacaktır” dedi Sophie.

“Biliyorsun, o benim derse gelebilmiş olsaydı bu çok hoşuma giderdi.”

Sophie başını salladı. “Sadece beyaz çocukların var orada” dedi.

“Bu yalnızca senin kafan da olan bir şey, Sophie, benim değil.”

Onlar Emily'nin çalışmalarını duvara astılar; pek çoğu Stanley Park'la ilgiliydi ve çocukların çalışmalarının üstüne sıralanmıştı. Onların karşılıklı olarak astıkları en büyük suluboya resimlerden biri, bir sedir ağacı korusuna vuran güneş ışığının yarattığı aydınlichkeit, öteki ise, Ata heykeliydi. Sophie ellerini kalçalarının üstüne koymuş, Dede'in önünde duruyordu; kim bilir, belki de Ata beyazlara hitaben de etkili konuşmalar yapacaktır” dedi.

Onlar çalışmalarını hava kararmaya başlarken bitirdiler.

“Eve rahat gidebilecek misin?”

Sophie eliyle havayı yararcasına bir hareket yaptı. “Kanyu kürek çekmeye hazır halde bırakmıştım” diyerek bebeği şala sardı.

“Suyu geçerken çocuğu yeterince ısıtmaz o. Bu gece burada kalmak ister misin? Benim evimde demek istiyorum?”

“Hayır. Diğer bebeklerimle Frank nerede olduğumu merak ederler.”

“Benim paltomu al öyleyse diyerek onu Sophie'nin omuzlarının üstüne attı.

Sophie şalın klapasını okşadı ve gözlerini dikerek şaşkınlık içinde Emily'ye baktı. “Yalnız ödünç olarak alıyorum. Kıs'a süre içinde geri getiririm” dedi.

“Yarın akşam sergiyi izlemeye gel. Gelirken Jimmy'yi de getir.”

“Hayır. Ata heykeli yeterli.”

Kapıdan çıkarken bebeğinin gözleri yumuldu. Sophie gericie dönerek güldü. “Bir daha ki sefere ormanın rengini da-ha koyu yap” dedi.

Emily serginin açılacağı sabah Alice'e, “Dizzie'yle Dede de gelmeyi düşünüyor mu?” diye sordu.

Alice, sanki rolü tam bir konsantrasyonu gerektiriyormuş gibi bir havaya bürünerek eldivenlerini çantasına soktu. “Hayır. Evet. Lizzie biraz keyifsiz ve ...” dedi.

“Pekâla. Söylemek zorunda değilsin.”

Aice dudaklarını sarkıttı ve çabucak sergiye döndü. Hemen çocukların çizimlerine doğru koşturdu; fakat Hitats'uud'a yapılan çalışmanın önüne geldiğinde tek kelime konuşmadı.

“Hırıltılı bir ses bile ölüm sessizliğinden iyidir” diye geçirdi içinden.

Alice, Lulu'nun, âdet görme kulübesinden çıkarken görüldüğü resmin önünde durdu. Oranın geleneklerinden habersiz birinin anaması mümkün değildi onu; fakat duvara resmedilmiş rahim ve çocuk figürleri ona bir ipucu verebilirdi belki. Eğer Dede olmuş olsaydı, gözünün önündeki gerçek karşısında kesinlikle şoka uğradı ve o gece yatakta ken-

di kendine gülmesine engel olamazdı. Fakat Alice öyle bir şey yaşamadı; o kendiliğinden ortaya çıkışmış bir mahremiyet anı diye geçirdi aklından.

“Düş görüyor gibiyydi.”

En azından bu gerçekti.

Alice çabucak ata figürüne geçti.

“Odadaki en büyük şey olmasına rağmen insan, gözünün seçemediği bir şeyle karşı karşıyaymış gibi bir duyguya kapılıyor.”

“Ben... Çok haşin bir görüntüsü var bunun” dedi, sedir ağacı korusunun suluboya resmine döndüğü sırada. “En çok da bu hoşuma gitti. Işık, dalların arasına nasıl vuruyor. Neden *Katedral ışığı demiyorsunuz?*”

“Sana öyle mi görünüyor? Oh, Alice, benimle birlikte oraya gelmeni istiyorum. Stanley Park'a. İç bölgeye. Öylesine derin, öylesine sessiz ve sakin ki; bir insana, bir bedene ve bir ruha şifa verebilecek yer orası. Oradayken, nefes alduğımın farkına vardım. Tanrı kasvetli bir kilise ortamına sığmaya-
cak kadar büyütür; fakat ben orada O'nun, ağaçların ara-
sındaki boşluklarda olduğu duygusuna kapılıyorum.”

Alice nemli gözlerle bir süre onu izledi; sanki o yıllarca, ası kardeşinin Tanrı'ya inanıp inanmadığını gözlemlemiştir de, gönlü şimdi rahatlampıtı.

Emily, yüzünde mahcup bir gülümseme ifadesinin belirliğini hissetti. “Seni burada görmek ne güzel. Ailemin en azından üçte birinden fazlasının beni desteklediğini söyleyebilirim.”

“Dörtte bir” diyerek düzeltti Alice onu. “Clara'yı unutuyorsun.”

“Evet. Clara da var. Sadece beşte birimiz evli. Bu işte bir gariplik yok mu sence? Bir anlam ifade etmiyor mu?”

“Özel bir anlam ifade etmiyor. Fakat üzücü bir durum.”

Onlar bir süre tartışmadılar; sessiz kaldılar. Daha fazla uzatma şansı olmayabilirdi. "Babam hiç sana yönelik bir so魯turma yapmış mıydı? Sana karşı hiç kırıcı olmuş muydu?" diye sordu Emily.

Alice ona garip bir bakış baktı. "Hayır. O bana karşı hiçbir zaman sıcak davranmadı. Fakat ben, senin kara kargalık döneminde yaptığı gibi, asla ondan nefret etmedim. Onun neden en çok seni sevdiğini anlayamadık biz."

"Beni sevmeydi o."

"Kesinlikle en çok seni seviyordu. Biz hepimiz bunun farkındaydık. Bize baktığından daha farklı bakıyordu o sana."

"Nasıl yani?"

"Gözlerini ayırmadan bakıyordu sana, diyeyim. Koruyucu ve kollayıcı bir biçimdeydi sanırım; çünkü içimizde en genç ve en güzel olanı sendin. "Oh, şu çekici gözler ve koyu renkli saçlarla çok güzel bir kız olacak bu" derdi senin için hep.

Emily homurdandı. "Donuk gözler demek istiyorsun sanırım; ayrıca sağ gözüm soldakinden büyük. Sağdaki kaşım daha kalın. Oldukça geniş bir yüzüm var. Yanaklar bisküvi hamuru gibi. Kırıvır kırvır saçlar. Hamal omzunu andıran omuzlar."

Alice onu susturmak için, "pekâla, pekâlâ" diyerek elliğini havaya kaldırdı. "Babamın sana olan ilgisi Lizzie'yi hâlâ öfkelendiriyor. Emin olduğu tek yöntemle, yani senden daha Hıristiyan görünerek babasının sevgisini kazanmaya çalışırken, onu böylesine öfkeli kıلان şey buydu işte" dedi.

"O sadece İncil'e başlama yöntemiyle kazandı onun sevgisini."

Alice, kendisinde görülmlesi pek alışındık olmayan bir biçimde, muzipçe güldü. Seninle hiç dobra dobra konuşmadı mı, yani erkeklerden veya cinsel konulardan söz etmedi mi?" diye sordu Emily.

Alice ona baktı; Lizzie'nin ya da Dede'in, ahlaki üstünlüklerini ileri sürmeleri karşısında uğradığı bir şaşkınlıkla değil, inanılmaz bir etkileme gücüyle bakıyordu. Alice'in bakışında gerçek bir masumiyet vardı; yaşama bakışı öyleydi onun. Ve bu bakışı, Alice'in başını hafifçe sallamasıyla okumuştu o. Sadece kendisi muhatap olmuştu. Şükürler olsun. Babası ötekilerle konuşmamıştı bu konuyu.

İlk gelenler Jessica'yla ailesiydi. Annesi, babası, büyük annesi ve büyüğbabası içeriye akın ettiler. Vancouver Sanat Kulübü'nün sık bir biçimde giyinmiş mensupları bir grup halinde geldiler. Onlar içeriye girerken Emily, Jessica'ya alaycı bir biçimde güldü. "Bir kremalı pasta gösterisi" dedi. Son gelen kişi kapıdan içeriye girerken Emily, "İlginç. Aralarında Madam Başkan yok" diye ekledi.

"Onu davet edeceğimi mi sanmıştım?"

Sophie de yoktu. Halbuki gelmeyi çok arzu ediyordu o.

Pek çok kimse çocukların çalışmalarının canlı ve özgün olduğunu söyledi. Annebabaların gözleri parladi. "Siz iyi bir öğretmensiniz" dedi kadınlardan biri. Emily başını eğerek ona teşekkür etti. Onlar onun, omzuna şal atmış üç Nootka kızının yer aldığı çizimini "büyüleyici" olarak nitelendirdiler ve mürekkepli kalemlle yapılan, köy konulu bir çalışmaya da "ilginç" diye ifade ettiler.

"Neden kaşlarını çatıyorsun?" diye sordu Alice, fısıltıyla. "Bu sözlerin senin ayağını yerden kesmesi gerekiirdi."

" Büyüleyici ve ilginç olmak istemiyorum ben. Anlamsız laflar ederek sinir bozan hanımlara bırakalım onu."

"Allah aşkına, Millie, senin istediğin nedir?"

Emily kulübenin üstündeki rahim görüntüsüne takıldı. “Derinliği olan bir şey bu” dedi.

Emily bir adamın, “Kızılderililer hakkındaki şeyler beni ilgilendirmiyor” dediğini duydu.

Bu söz onun içine işledi. Alice'in elinden çörek tepsisini aldı ve tam o adamın yanından geçebilecek şekilde, oradakilere ikramda bulunarak odaya doğru yürüdü. Daha sonra aynı adam, her biri on iki dolar olan sahil manzarasından iki tane satın aldı. Emily öfkeden yanaklarının kızardığını hissetti. Adama çörek tepsisini uzatarak, “Buyurun, biraz alıp evinize götürün” dedi.

Odanın bir kenarında duran Emily fısıltıyla, “İnsana, hiçbir şey soğuk madeni para kadar bedeninin kasıldığını hissettiremez” dedi.

Denizyılanı resmedilmiş kanonun yer aldığı Hitats'uu'yla ilgili suluboya resmin önünde duran birkaç anneye, kanoların resmini çizmeleri için yetişkin öğrencileri Kuzey Vancouver'daki Misyon ormanına götürme planından söz etti. “Kolay çizilebilen basit şekillerdir bunlar. Çocuklar çizgi çizmeyi öğrenecek ve aynı zamanda kanoların baş tarafındaki hayvan figürlerini görmekten hoşlanacaklardır.” Kadınlar dimdik durarak birbirlerinin gözlerine baktılar.

Sergiden en son ayrılan kişi Jessica oldu. “Sana anlatma ihtiyacı duyduğum. Onlar çocuklarını orman alanına götürmemi istemiyorlar” dedi.

“Kumsaldan öteye gitmeni istemiyorlar.”

Anne babalar kano resimleri istemiyorlar, diyen Jessica elini onun avcunun içine koydu. “Bunu bilmen gerektiğini düşünüyorum. Eğer öbür türlü yapmaya kalkışırsan onlar çocukların geri çekebilirler. Ben yapmam, biliyorsun. Benim kızlarım seni çok seviyorlar, Emily; ve ayrıca sen benim neler hissettiğimi de biliyorsun.”

Bir yanıt bekleyen Alice'in kaygılı gözlerinin kendi üstsünde olduğunu fark etti. Jessica ceketini giydi.

"Sorun kano değil, değil mi, Jessica?"

Jessica sonunda, en az Alice kadar acı duyarak, Emily'yle yüz yüze geldi. "Hayır. Kano meselesi değil. Korku hali o" dedi.

"Bütün bu kereste tüccarlarının ve gemi kâtiplerinin dindar karıları yerli olan her şeye küçümseyerek bakarlar. Onlar Kanada'yı bir Avrupa taklidine dönüştürmek istiyorlar ve başka her şeyi görmezden geliyorlar" dedi. Masadan bir çörek aldı ve onu un ufak edinceye degin avcunda ezdi. Alice çabucak kirintıları süpürdü.

O titizlikle, Lizzie'nin yargılamaları ve Dede'in demir disiplini altında yaşamak! Eğer öğrencilerini kaybeder de burada bir yaşam kuramazsa bundan başka çaresi yoktu. Ya da orman alanına yakın bir yerde, Alice'in anaokulu, Lizzie'nin misyoner topluluğu ve Sophie'nin çocukları (onun gözünde her şeye değerdi) kadar sadakatle içinde yer alacağı, resme bağlı olan kendi yaşamını sürdürdü. Çocuk sınıfları aşırı derecede riskliydi. Aldığı risklerin, sanatının geleceği için hesapladığı noktada olması gerekiirdi.

"Teşekkürler, Jessica. Onlara çocuklarını, Burrard Koyu'nun *uygar* yakasında tutacağımı söyleyebilirsin."

Mew Gull

O rman alanındaki ağaçlık yolda Billy'le birlikte yürüren rüzgâr, Emily'nin eteğini bacaklarının arasına savurdu. Ellerini ceplerine soktuğunda, Sophie'nin koyduğu pürüzsüz istiridye kabuğunu fark etti.

Aylardan şubattı. Kar birikintisi, kaldırımlarda çamur oluşturmuştu ve buzlanma nedeniyle bazı tahtalar yerinden oynamıştı. Çöküntülerin üstüne basa basa yürüyordu ve eteğine kirli sular sıçriyordu. Önünde zigzag çizerek yürüyen Billy, som balıklarının başları, taze otlar ve hayat belirtisi olan bir şeylerin kokusunu alıyordu. Bir Mew gull, iniltili ve kederli bir çığlık attı. Emily ona karşı bir yakınlık duydu. Annie Marie'ye, ipliklerden yapılmış saç örgüleri olan bir oyuncak bebekle kirazlı tart; Tommy'ye, bir uçurtma; bebek için ise, üzerinde düz siyah-beyaz çizgiler bulunan el örmesi bir pelerin getirdiği Noel'den bu yana görmemişti Sophie'yi. Aradan çok uzun zaman geçmişti; fakat kış ayları sepet sezonyudu. Dolayısıyla havaların iyi olduğu zamanlarda yaptığı gibi, sokak satıcılığı koşturmaları sırasındaki çay ya da çorba molası için gelmemiştir. O günden bu yana geçen zaman içinde onu görmek için orman alanına gitmişti birinde; fakat

Sophie'yi orada bulamamıştı. Ve Bayan Johnson, "Bugün gitti ama nereye gittiğini bilmiyorum" demişti.

Orman alanının ardından dumanlı dağlar ve kapkara gökyüzü, denizin üstüne inmişti. Üstlerine gri renkli muşambalar örtülü, kıyıya çekilmiş kanolar karaya vurmuş köpekbalıkları gibi duruyorlardı. Su birikintilerinin yüzeyinde gri-yeşil renkli köpükler görülmüyordu. Köyün, çamur içinde kalmış bir görüntüsü vardı; her zamankinden daha issızdı, bomboştu ve tek bir yeşil sürgüne hasretti. Emily kurşun gibi ağır bir günde topuklarını çatlamış kaldırım tahtalarına vuruyordu.

Bebek sesini andıran ciliz ses gene geldi ve onun tüylerini ürpertti.

Emily, Sophie'nin kapısını çaldı. Kapı aralandı. Kadınların ağlaması feryatlara dönüştü. Bakır rengi bir yüz, demir kırmızı saçlar ve mavi renkli bir şalın arasına sarkan, abalone'den yapılmış geniş bir küpe gördü. Kaşları yukarı kalktı. Kapı açıldı. Dumandan ve ıslak yünden gelen kokular sızyordu dışarıya. Billy'yi dışarıya oturttu.

Döşemenin ortasına serilen mat renkli bir tülün üzerine çam ağacından küçük bir tabut yerleştirilmişti. Tommy'nin, Ata heykelinin altındayken yapılmış suluboya resmi tahtanın üstündeydi: burnunu hıkkırmazı istendiğinde söz dinleyen ve güven duyan gözlerle bakan tatlı çocuk Tommy. Emily'nin boğazı düğümlendi. Sophie duvarın karşısına geçti; kül rengi yüzünde üzüntülü bir ifade vardı. Göz göze geldiler; ancak Sophie hıckırıklara boğuldı.

Bir grup kadın şallarına bürünmüşt ve yerlere battaniyeler serilmişti. Gözler ve dudaklar sımsıkı kapalıydı, kimileri ise öksürüp duruyordu. Ve hiç kimse onun varlığını fark etmiyordu: kişik gözlerini dikerek ona bakan ve pas rengi bir battaniyenin üzerinde oturan kadın dışında. Hemen yanında Ba-

yan Johnson'un kahverengi bir şalla örtülmüş başını fark etti. Kapıya gelen yaşlı kadın da grubu katıldı. Emily kapalı odanın ağır havasında bunadığını hissetti ve kendini yere bıraktı.

Sophie, mine kaplı bir leğenden daha küçük ve daha sığ olan bir başka leğene su boşalttı ve onu kadınlardan meydan'a gelen bir grubun yanına götürdü. Onlar leğendeki suyla teker teker yüzlerini yıkadılar. Sophie leğeni Emily'ye uzatlığında, pas rengi battaniyenin üstünde oturan kadın ona soğuk bir bakış baktı. Belki de sermonide yer alması, onun Sophie'yle olan dostluğunu pekiştirecekti. Sophie leğeni ona doğru yaklaştırdı ve gözlerini suya doğru çevirdi. Emily elle-rini suya daldırdı. Böyleşi basit ve yetersiz sözcüklerden nefret etse de, "Üzgünüm" dedi, fısıltıyla.

Kadınlar Sophie'ye, şaşkınlık içinde bir köşeye çömelmiş Annie Marie'ye ve sonra da birbirlerine hitaben Squamish dilinde mırıldanarak bir şeyler söylediler. O köşede eksikliği fark edilen bir şey vardı: sepet-beşik! Emily gözleriyle odayı taradı. Oda darmadağınıktı. Kiraz ağacı kabukları, sedir ağaçının kökleri, sıçan kuyrukları ve bir zamanların düzgün yığını yerine, sağa sola saçılmış, bitmiş haldeki sepetler vardı.

Mor renkli bir şala bürünmüş kır saçlı kadın yerinden kalkarak öteki odaya kadar Emily'nin peşinden gitti. "Benim adım Sarah, Sophie'nin teyzeciğiyim" dedi, yumuşak bir ses tonuyla.

"Sen Emily misin?"

Kadın, eliyle yatağı tipişlayarak onu oturmaya davet etti. Tüyülerden yapılmış el yapımı yatak, ince ve biçimsizdi. Yatağın yanındaki pencere kırıktı ve boşluğu kapatmak için kullanılan malzeme, mavi renkli basmadan dikilme tanıdık bir elbiseydi. Artık çok dar gelen, kendinin eski elbiselerinden biriydi.

“Sophie seni seviyor. Senin dürüst biri olduğunu söylüyor.”

“Evet, o beni sever.”

Sarah'ın kaşlarının üstünde, derisinde çizgiler meydana gelmişti ve bir gözü ötekinden büyüktü. Geniş burun deliklerinden başlayarak ağızının etrafına, çenesine doğru yay şeklinde, kusursuz bir biçimde uzanan çizgiler vardı; annelere özgü, soylu bir görünümeye sahipti.

“Neden oldu bu?”

“Çetin geçen bir kişi. Pek çok insan öldü. Margaret Dan...” diyerek kapı aralığından, pas rengi battaniyenin üstünde, Sophie'nin yanında dimdik oturan kadına doğru baktı. “Bir bebeğini daha kaybetti” dedi.

Margaret Dan'ın duymuş olması gerekiirdi onu. Emily'ye soğuk bir bakış baktı. Sen buralara ait değilsin, der gibiydi gözleri. Neler çektiğimizi bilemezsin sen, diyordu sanki.

“Yetişkin olanlar da ölüyor.”

Enflüanzadan mı? Boğmaca öksürüğünden mi? Orman alanına yayılan kızamıktan mı? Neden ölüyordular?

“Peki Sophie'nin bebeğine ne oldu?”

“Gitti. Vaftiz edilmemişti. Sophie bebekleri vaftiz ettirdiği zaman Ata'yı kızdırdığını düşünüyor.”

Sophie alacakaranlıkta koyda kürek çekerken o çocuk sırtındaydı. Onun o gece çocuğu eve sokmaması gerekiirdi.

“Sophie ufklığı dört gün boyunca elinde tuttu. Onun tek ilacı, dokunmaktı. Sonra Tommy hastalandı ve kanlı öksürük başladı. Sophie artık Tommy'ye de dokunamaz olmuştu.”

Eğer farkına varmış olsaydı, o burada olur, onu besler, sıcak tutar, ilaç verir ve Sophie'ye yardım ederdi. “Ben ne yapabilirim? Benim yapabileceğim bir şey var mı?” diye sordu.

“Hayır.”

Annie Marie bir battaniyeyi sürükleyerek paytak paytak odaya yürüdü ve gelip Sarah'ın kucağına sokuldu. Sarah

onun saçlarını okşadı, Annie Marie kendisini onun göğsüne bıraktı ve onun mor renkli kâkülüyle oynamaya başladı. Sarah yanağını çocuğun başına yasladı. Emily, Annie Marie'nin çıplak ayaklarını tuttu; denizden çıkışmış gibi soğuktu. Emily onları kurutuncaya kadar sildi ve sonra eteğiyle sardı.

Sarah fısıltıyla, "Orman alanına kötü bir ruh geldi" dedi. "Kimseye bir şey söyleme. Bunu söylediğim için *nipniit* kilise sede beni cezalandırır. Kilise papazları bunu yapabilir, biliyorsun. Fakat ben yaşılı bir kadınım. Ruhları bilirim. Sophie'yle Margaret kavga edip duruyorlar. Kötü ruh hoşlanmıyor onlardan. Margaret'in bebeği öldü. Şimdi de Tommy öldü."

Zemindeki tahtalara doğru ıslık çalarak esen rüzgâr rutubet, hastalık ve vücut kokularını harekete geçiriyordu. Ölünün ardından ağlamalar tekrar başladı. "Burada üç gün böyle geçer" dedi Sarah, "*nipniit* gelinceye kadar."

Sarah eliyle büyük odanın kapısını işaret etti ve onlar orada bulunan grubu katıldılar. Kadınlar oldukları yerde sallanmaya başladılar. Göğsünün üzerinde bağıladığı ellerinin üstünde eğilerek, Emily de ileri geri sallanmaya başladı. İlk başta kavrayamadı, kadınlar durdular ve Margaret Dan su kabını tekrar getirdi; ancak durmadan, onun yanından geçip gitti. Emily'de görülmez olma isteği belirdi. Kadınlar gıdıkları gibi sesler çıkararak Sophie'yi teselli edici sözler söyleterken bir başka kadın, grubun yanına gitti ve onların her birinin avcuna bir şey koydu. Kadının yün eteği Emily'nin koluna sürtünürken, avcunun içine bastırıldığını ve dairesel bir parçanın dörtte birini andıran soğuk bir şeyin varlığını hissetti. Şaşırılmış bir halde Saraha döndü.

"Sophie sana tanıklık yapmış olmanın karşılığını ödüyor" dedi Sarah, fısıltıyla. "Ağrıta katılmış olmandan dolayı teşekkür etmek için."

Emily “Pöhl!” diye nefesini dışarıya vererek, “Bana teşekkür ediyor!” dedi.

Sophie için bu mahallelere uğramak sepet örmekten daha zordu. Onu eliyle kavrayarak kaburgalarına yasladı.

“Bundan sonra ne olacak?”

“*Nipiit* buraya gelecek. Peder John. Biz mezarlığa gideceğiz ve o orada bir konuşma yapacak. Tommy’nin ruhu günbatımına karışacak.”

Herkes ayaktaydı. Emily, Sophie’nin yanına yaklaştı ve onu, Margaret Dan’ın sert bakışları altında kucaklamak için kollarını açtı. O şimdiye deðin Sophie’yi kucaklayan birini hiç görmemiþti. Kollarını indirdi.

“Tommy hiç ağlamamıştı” dedi Sophie.

Emily onu onaylar anlamda başını salladı.

“Casamin’imi iki kez kaybetmişim gibi bir duygum hissediyorum. Altı bebek gitti.”

“Çok üzgünüm. Benim yapabileceğim bir şey var mı?”

“Margaret Dan’inki dört oldu şu anda. Şu tabutu görüyor musun?” dedi. Çatlayıp dağılmış, kaba saba ağaç ek yerinden ayrılmış ve civileri gözüküyordu. “Kuzey Vancouver’daki tabutçu bunun Kızilderili çocuklara yeterli olduğunu söylüyor” diyerek dönüp gülümsedi. İnanılmaz bir şeydi; hakikaten hiç üzülmüyormuş gibi gülüyordu. “Bak, Emily! Bir yıgin sepetim var. Margaret Dan’ın oðlu gibi Tommy de, üzerine haç oyulmuş koca bir beyaz mermer taþa sahip olacak” dedi.

Kapı açıldı ve içeriye iki adam girdi. Sanki daha önceden tanışıyorlarmış gibi, Billy onların arkasından burnunu uzattı.

“Frank” dedi Sophie. “Bu Emily.”

Jimmy Frank’la Sophie Squamish dilinde yavaş bir biçimde konuþtular. Frank’ın yüzünde hiçbir ifade yoktu. Gözlerinin altındaki yaþlı deri aşağıya sarkmıştı. Kalın saçlı ve kaslı

ellere sahip biriydi. Ayağında ağır bir iş ayakkabısı ve sırtında buruşuk bir paltosu vardı. Emily paltonun eskiden ne renk olduğunu çıkaramadı.

Frank, Emily'ye döndü. "Sophie bütün gün sizden söz ediyor: resim yapan beyaz kadın. Benim evimde aileden biri gibisiniz siz."

"Teşekkür ederim. Burada olmak her zaman hoşuma gitdiyor" diyen Emily daha uygun bir zamanda kendisini besleyecek bir mutluluk tohumunun kucağına düştüğü duygusuna kapıldı. "Tommy için çok üzgünüm" dedi.

Jimmy Frank başını salladı ve Billy'nin kulaklarının arkasını okşadı. "Sizin köpeğiniz mi bu? derken parmakları Billy'nin boynunda geziniyordu.

"Evet. Onun adı Billy."

Jimmy yere çöktü ve iri ellerini Billy'nin sıkı ve sağlam bedeninin üstüne koydu. Aralarında dostluk kuruncaya değin uğraşarak onu sakinleştirdi. "Sen iyi bir köpeksin Billy. Oğlum bana senden söz etmişti" dedi yumuşak bir ifadeyle.

Jimmy yatak odasına gitti ve siyah renkli dış duvarın gevşek duran iki tahtasını kaldırdı. "Eski Kızılderili usulü" dedi Sophie, gözlerini Sarah'tan Emily'ye kaydırıp, dudaklarını sıkarak.

"Sarah, böylelikle ölüm ön kapıdan gelmeyecektir" dedi.

Jimmy tabutu açıklıkta, dışında duran adama doğru iterken Sophie ona sırtını döndü. Sophie, annelerin izlememesi gereği şeklinde bir gelenek olduğu için mi sırtını dönmüştü, yoksa beyaz bir arkadaşın önünde sergilenen yerli geleneğinden dolayı utandığı için miydi?

Annie Marie ve Sarah dışında herkes çiseleyen yağmurda dışarıya çıktı. Kadınlar şallarıyla battaniyelerini başlarının üstüne koymuşlar, erkekler ise fötr şapkalarını giymişlerdi. Emily'nin hiçbir şeyi yoktu. Kapı aralığından bakan Sarah,

onun başında bir şey olmadığını fark ettiğinde dışarıya koştu ve kendisinin mor şalını onun başına koydu. Duman ve ıslak yün kokusu geliyordu ondan.

“Teşekkür ederim” dedi Emily.

Billy heyecanlı bir biçimde teker teker insanları koklamaya başladı. Emily sonunda onu çıplak bir çaliya bağlamak zorunda kalıncaya degen, ona birkaç kez, “Hayır, Billy, otur oraya” dedi. Billy biraz mızmızlandı. “Üzgünüm, Billy; ama oturup orada kalmak zorundasın.”

Papaz, töreni başlatmak için geldi. Jimmy Frank’la öteki adamlar tabutu taşıdılar. Jimmy acısını içine attı ve hipnotize edici bir ses tonuyla, “*Aadidaa, Aadidaa*” diye bir şeyler söyledi.

Sophie tabutun peşinden yürüyordu. Margaret Dan, Sophie’yle birlikte yürümek için Emily'nin önüne geçti. Emily kendisinin yaklaşımından memnun olmayan Bayan Johnson’la yürümek durumunda kaldı. Emily fısıltıyla, “Zavallı Sophie” dedi.

Bayan Johnson, “Sandığın gibi, onunla dostluk kuramazsan” dedi.

“Neden kuramam?”

“Biz farklıyız. Sen farklısun. Fazla beklenkiye girme. Bu sana sadece acı verir. Bilirim ben.”

Onlar mezarlığa giden yolun kalan kısmını konuşmadan yürüdüler.

Topluluk, loş ışıkta inci rengini alan haçı geçti ve onun arkasındaki yeni açılmış bir bölüme vardı. Emily'nin ayakkabıları çamura saplanıyor ve yağmur omuzlarına işliyordu. Papaz monoton bir ses tonuyla, “*domini spiritu sanctu*” sunu okudu ve ardından Squamish ya da Chinook dilinde konuşmaya başladı; Emily onun İngilizcede ne anlamına geldiğini söyleyemiyordu. Grubun arkasından ve yuvarlanıp çığlık

atan martıların altından Emily yalnızca rüzgâra kapılan kimi sözcükleri duyabiliyordu: "Tanrı'nın yüzü miniklerin üzerinde parlıyor." Papazın, "Tanrı'nın merhameti ölçülemez" sözünü nasıl açıkladığını duyamadı fakat küçük bir çukurun yanında duran minik tabutu görmek için çok açık bir görüş hattına sahipti. Yağmur, ağacın sarı rengini koyu sarıya dönüştürmüştü ve suları etraftaki derelere akıyordu. Emily gözlerini dikip yerdeki çatlak damarlara baktı ve bu *nipniit*'in fazla zaman almamasını umut etti.

Mezarlıktayken Sophie'nin gözlerinde yaş yoktu. Sanki yaşam bundan ibaretmış gibi, gözü yaşlarına boğulmuş kadınlar sıra sıra dizilmişti. Sophie, yanından geçerken Ata heykelinin haçına baktı; fakat çitin öbür tarafında, Tommy'nin bebek kardeşinin puta tapanlar arasında yattığı yeri göremedi. Dinsel sözlerin söylenilmesi, bunlara karşılık verilmesi ve cenazenin mezara koyulup üstünün örtülmesi işleminden sonra insanlar monoton bir sesle mırıldanmaya başladılar ve başlarını öne eğip birbirlerine hoşça kal diyerek evlerinin yolunu tuttular. Sophie dönüşte Emily'yle birlikte yola koyuldu; fakat Margaret etrafta dolaşıp durarak yüzündeki gücenme ifadesiyle Emily'ye baktı. Ne yapması gerekiirdi? Bir kenara çekilib, gözlerden uzak mı olsaydı?

Ağır adımları pat pat diye ses çıkarıyordu ormanda. "Daha çok bebek istiyorum" dedi Sophie. "Frank böyle düşündüğü biliyor. O da öyle istiyor. Kızılderili Erkekler ölünceye deðin güçlü olmak için ilaç içerler."

İleride Jimmy omuzları çökmüş halde yorgun adımlarla yürüyordu; elleri çatlamış ve kirliydi.

Sophie yavaşladı; Emily onun kafasında bir düşüncenin şekillenini izliyordu. Sophie'nin gözleri puslandı ve sesi belirgin bir ciddiyet ifadesi aldı. "Fazla bebeğim olursa birini seninle paylaşacağım" dedi.

“Sophie!” Sen neler söylüyorsun? İnsanlar bebeklerini paylaşmazlar.

Sophie'nin suratı asıldı ve ileri doğru yürüdü.

Ciddi olabilir miydi o? Emily nefesinin kesildiğini hissetti. Sophie'yi çok derinden yaralamıştı.

“Kafana takma. Geri vermek üzere olacak nasıl olsa” dedi Sophie, omuzlarının üstünden, kırılan sözcüklerle.

Sophie onunla birlikte yürümek için birkaç dakika bekledi. “Bir kızım olursa adını Em’ly Maria koyacağım.”

Emily rahat bir nefes aldı. “Bu çok hoş bir şey olur” dedi.

Emily biraz ileride başı açık bir halde yağmur altında duran Sarah'ı gördü. Eline küçük bir sedir çalısı almış Sophie'nin evini süpürüyordu.

Sophie ileri fırlayarak bir çığlık attı. “Hayır! hayır, Teyze-cik! “Burası bir Hıristiyan evi. Eski usullere ihtiyacımız yok bizim.”

Sarah, süpürmeye devam etti. “Ölümü temizliyorum ben” diye mırıldandı.

Sophie, Sarah'ın elinden fırçayı kaparak çamurun içine fırlattı. “Hayır, ben Hıristiyan bir kadınım. Benim Hıristiyan bir arkadaşım var” dedi.

Emily çekindi. Bu onun yararına olan bir tirad mıydı acaba? Omuzlarını kaldırıp başını bir yana eğmiş duran Bayan Johnson'a bir göz attı: “Bak, gördün mü?” dercesine bir bağıstı bu âdetâ.

Emily şalı Sarah'a vererek geri çekildi.

Sophie'ye bakarken, Sarah'ın ıslak gözlerinin etrafındaki ince deri buruşmuştu. “Kim olduğunu bilmiyorsun sen” dedi.

Katil Balina

Emily, Alice'le birlikte Skagway oteldeki odalarında kalırken yağmur perdelerinin içinden geçen hayalet benzeri figürleri izliyordu; şimdije degen anımsadığı en yağışlı yaz mevsimiyydi bu. Kuzeye doğru uzanan sahil hattını etkisi altına alan sis ve üç gün boyunca yağan sağanak yağmur resim çalışmasını sürdürmesini olanaksız hale getirmiştir. Kasaba içine kapanmıştı. Yukon'daki dağ geçidinde bulunan Kolondike altın madeninin bulunduğu on yıldan fazla bir zaman öncesine dayanıyordu. Analiz ofisleriyle salonlar danyıklı tahtalarla kaplanmıştı. Gürültü patırtı son bulmuştu. Sis düdükleri acı acı ötüyordu.

“Sancı tutmuş ineklerin böğürmesine benzıyor” dedi Emily.

Alice alnını pencereye dayayarak, “Burada bütün zamanımız boş geçti” dedi.

İyi bir fikir gibi gelmişti bu: görme duyusunun zayıflamasının kötü sonucu, ekmek keserken bir parmağının yarısını kesen Alice'in acısını azaltmak için ona yardım etmek üzere Alaska kıyısına bir yolculuk yapmak. Dede bile bu düşünceyi paylaşıp onu vakıf parasına bağlı kalmaktan kurtar-

mişti. En iyisi, Claude du Bois'ya ihtiyaç duymadan kuzeyin yolunu tutmaktı. Fakat Alice'i neşelendirmek, sabırla sürdürülen çabaları gerektiriyordu.

“Bilirsin, ben birini neşelendirme konusunda iyi bir adres değilim; fakat en azından bir çaba gösteriyorum. Bak şimdi” dedi Emily

İkisinin birlikte yağmurdan sırlısklam olmuş bir halde karikatürüne çizdi: Islanmışlardı, yağmur şemsiyelerinin üstüne bardaktan boşanırcasına yağıyordu; Alice'in sol elinde kocaman bir bandaj çıkıştı, öteki elinde bir kazma vardı; Emily'nin omzunda bir kürek görülmüyordu, kulağının arkasına boyalı fırçaları tutturulmuştu ve her ikisi de kocaman bir lastiğin içine girmiş, bir göleti geçmekteydi. Karikatürün altına da şöyle yazmıştı: *Islak Bir Tatilde Altına Hüküm Eden Kızlar*.

Alice kendisi de karikatürde yer almamasına rağmen gülmekten kendini alamadı.

“Bunu Dede'e göndermemi düşünüyorum” dedi Emily.

“Bana rağmen gelmesi gerekiirdi onun.”

“Ooh, zavallığım. Biz bir süre daha sıkıntılarımıza katlanalım.”

“Eğer bir parmağını kaybedersen sen de zavallı olursun ve fırça tutamazsun.”

Bu düşünce onu kendine getirdi. “İzlaklısın. Özür dilerim” dedi.

Emily, bodur parmaklarıyla onların yumru yumru boğumlarını dikkatle inceledi; Alice'inki gibi kadınsı değildi, sağlam bir vuruş gücüne sahipti onlar. Sadece bu yüzden seviyordu o bunları.

“Bir seferinde anaokulu öğrencilerini uçurtma uçurtturmak için parka götürmüştüm” dedi Alice. Uçurtma bir çalının içine indiğinde, çalının üstündeki yavru bir kuş uçurt-

manın ipine dolanmıştı. Onun kurtulmasını ne kadar da çok istemiştim. Çocuklar çığlık atıyorlardı. Fakat ben yaklaştı-ğında kuş kanatlanarak yükseldi; ip bacağını kesmişti.”

“Peki sen ne yaptın?”

“Kuş uçtu gitti fakat ayağı avcumun içine düştü” derken Alice'in çenesindeki bir kas seğirmeye başladı.

“En azından o bir çocuk değildi.”

Alice'in sağ eli hasarlı olan sol elinin üstüne kaydı. “Me- sele bu değil. O kuş yaralıyordu. Bir başka kuş onu görebilirdi. Kusurlu yaratıklardan uzak durur onlar.” Ses tonu yükseldi, sesi ince ve tiz çıktı fakat yumuşaktı. “Muhtemelen onun hiçbir zaman bir eşi olmayacağı” dedi. Gözleri yaşar- di anlayış bekliyordu.

Emily elini Alice'in elinin üstüne koydu. Böyle bir şeyi as- la tahmin edemezdi. Neredeyse kırk yaşına bastığı halde Ali- ce hâlâ sevgi bekliyordu. Muhtemelen parmağının sakatlan- ması bu umudunu azaltmıştı. Alice'e göre ufacık bir cırkin- leştirici kusur onun evlilik şansını öldürmeye yeterdi.

Aynı anda sevgi ve hüüzünle dolup taşığını hissetti. Bütün kız kardeşlerinin içinde en güzeli Alice'ti. Bir fındığı andı- ran kahverengi gözleri altın gibi parlıyordu, yüzünün rengi Şam gülü rengindeydi, gür ve kumral saçlarla taçlanmıştı. Alice'in en sevdiği rengin limon sarısı olduğunu, İnciçiceği marka pudrayı tercih ettiğini ve hatta Alice'in sağ tarafına dönerek uyuduğunu biliyordu; fakat Alice'in umudu ve düş kırıklığı henüz sınanmamıştı, bu yüzden de o konuda bilgisi yoktu.

Ne diyebilirdi? Umutlarını yitirdiği anlar olmuş, onları gömmeye çalışmış ve geriye kalan tek şey ise, onu geceleri derin düşüncelere daldıran koyu bir yalnızlık olmuştu. Clau- de onu hiç aklına getirmiş miydi acaba? Her gece kampta tek başına kalırken bir parça yalnızlık duygusu hissetmiş miydi?

Gene ateşte patates pişirmiş miydi ve birbirlerini yillardır tanıyorlar gibi çok doğal bir biçimde, “Attention. Sıcaktır” dediğini hatırlıyor muydu? Ona bir şans daha vermek için kampta bir gece daha kalmayı arzu etmiş miydi?

Alice'in arkasında durup onun boynunu ve omzunu ovaladı. “Biz bu hayatı yaşadık ve çögümüz ihtiyacımız olan şeyle sahibiz. Sonra içinde bulunduğuuz koşullar ve geçirdiğimiz kazalar bizden bir şeyler alır götürür (bir el veya ayak parmağımızı, bir arkadaşımızı ya da düşlerimizi) ve biz bu hayatı yaşamaya devam ederiz; ve belki de bir şeyler öğrenme şansımız olur. Kaybederiz ya da etmeyiz; ama yaşamaya devam ederiz.”

Alice, Emily'nin ellerini sarsarak, omuzlarını silkeledi. “Lizzie'nin aile içindeki vaazına benziyor. Bu rol sana uymuyor” dedi.

“Biz bu hayatı yaşamaya devam ederiz. Sanırım ben bu sözü Sophie'den öğrenmiştim.”

“Kim o?”

“O elbiseleri götürdüğüm bir Squamish kadın. Sen kaybetmekten mi bahsediyorsun? Altı çocuğunu kaybetti o kadın. Altı çocuğunu kaybetti ve o hâlâ dimdik ayakta.”

Alice ürktü. “O kadın onlara yeterince baktırmamış olmalı” dedi.

“Öyle değil, pek çok yerli kadının başına geliyor bu durum. Onlar beyazların açtığı felaketler yüzünden ölüyorlar, Alice. Elementlerin zararlı etkilerine maruz kaldıkları için ölüyorlar.”

“Kendini kandırma.”

“Sedir ağacı gibi sağlam bir kadın o.”

“Sen onlara gerçekçi bir biçimde bakmıyorsun?”

“Ben onları insanlar olarak görüyorum; hepimiz gibi kusurları bulunan fakat gerçek insanlar olarak.”

“Sen onları Longfellow'un figürleri olarak görüyorsun. Her şeye bu gözle bakıyorsun.”

“Bu doğru değil!”

“Senin ideal Kızılderilin. Gözden kaçırduğın pek çok şey var, Millie. Senin romantizmin gözlerini köreltmış. Senin resimlerinin hiçbirisi onları kir pas içinde, sarhoş halde ya da sokaklarda yatarken göstermiyor.”

“Bunun onlara ne yararı olur? Onları bu şekilde gören yeterince insan yok mu etraflarında? Ben bu gürüha katılmak istemiyorum. Onlarla ilgili anlatılan şeyleri anlamam mümkün değil; fakat gördüğüm ve sevdiğim şeyler var.”

Alice gözlerini devirdi. “Biliyorum. Genç kızlığımızda onu gece yataktakta aklına sokmuşsun. ‘Gitche Gumee kıyılارında, parıldayan Big-Sea-Water’ın kıyısında ...’” Alice, yüzündeki inandırıcı olmayan bir ciddiyet ifadesiyle, kolunu uzatıp avcunu aşağıya yöneltti ve elini soldan sağa doğru hareket ettirdi.

Sırıtarak gülen Emily ellerini çadır şekline getirerek, “...Nokomis'in kulübesi' oldu” dedi.

“‘Ay’ın Kızı, yani Nokomis...’ diyen Alice gözlerini dikip kafasının üstünde hayali bir ayı tutan parmaklarına baktı onun.

İkisi birlikte kahkahalarla güldüler. “Görüyor musun, Alice? Bir şeye masal kitabına bakar gibi bakmak bazen iyi geliyor.”

Yağmurdan kurtulmayı umarak Skagway'den ayrıldılar ve dağların meydana getirdiği V harfinin içine yerleşmiş Sitka limanına vardılar.

“Çok hoş bir gün, değil mi?” dedi Emily. “Şu gökyüzüne bak! Saf bir gök mavisi.”

Rıhtım boyunca, etrafa katran ruhu yayan, temel kazıklarının karşısında sallanıp duran balıkçı tekneleriyle kanolar vardı. Emily derin derin nefes aldı ve halinden memnun bir biçimde pöh diye nefesini dışarıya verdi. “Kendini biraz maceraya vereceksin” dedi.

Kerchiefed Tlingit kadınları mallarını (meyve kapları, tahta kaşıklar, boncuklu tulum; parmaklıklı eldivenler, hayvan dişlerinden yapılmış kolyeler, geyik toynaklarından yapılış çingiraklar...) satmak için yol boyunca çömelmiş ve yılınlarına yaslanmış halde müsteri bekliyorlardı.

“Sen daha önce bunları görmüş müydün, Millie?” diye soran Alice kırmızı, turkuvaz ve siyah renklerle boyanmış ağaçtan yapılmış minyatür kano sergisinin önünde durdu. “Ne hoş. Kaç para bu?”

“İki dolar” diyen kadın Alice’ın ayaklarına baktı.

Alice, “Çok pahalı. Hoşuma gitti; fakat çok pahalı. Belki tekrar dönerim” diyerek oyalanıp vakit kazanmaya çalışıyordu. “Başka bir şey bulamazsam geri dönerim” dedi.

Emily çekine çekine, belli etmeden satıcıya bir bakış baktı; yanındaki öteki satıcıya eğilip kusursuz bir İngilizceyle, “En çok pazarlık yapanlar, parlak ayakkabılı olanlar” derken, kadının bronz rengi geniş yüzünde hiçbir tepki yoktu.

Emily mahcup oldu ve Alice’i çekip oradan uzaklaştırdı. Karşıda, yaklaşık bir metre uzaklıkta, tek taraflı, arkası açık bir davulun arkasına geçip, bir battaniyenin üstüne oturmuş genç bir adam vardı. Davulun üstüne, geyik derisinden yapıldığını belirten bir not ilişirilmişti. Alice daha yakından bakmak için yere çömelirken adam davulu ona uzattı. Üstünde, iki açıdan görülen bir kartal resmi vardı; profilden bakıldığından, vahşi bakışlı ve kantları iki yana eşit olarak

açılmış, sanki cepheden görünmüyormuş gibi, bir kuş gövdesi ve başı görülmüyordu. Adam ona bir davul tokmağı uzattı. Alice, tokmağı kuşun göğsüne vurduğunda, derinden gelen güm diye bir ses yankılandı ve yarattığı titreşim onun kollarına doğru yayıldı.

“Bunu daha önce yapmış mıydın?” diye sordu Emily.

“Babam” diye karşılık verdi Alice.

Emily, “Davulun çok güzel olduğunu söyle ona” diyerek para çıkarmaya başladı. “Bu davula sahip olmaktan büyük onur duyacağımı söyle ona” dedi.

Emily, Alice’le birlikte, köyün karşısındaki, mavi-gri renkli dış cephesiyle, soğan şeklinde kubbesi ve ufak kubbeleri olan St. Michael Rus Ortadoks Katedrali’ne doğru yürüken, adamın memnuniyet okunan bakışları onlarla birlikte kalmıştı. İçerisinin loş ortamında tütsü ve erimiş mum kokusu vardı. Emily, Son Yemek’i betimleyen bir dizi ikondan meydana gelen süslemeyi inceledi: Rengi kararmış gümüş kaplı kaideker üzerindeki sararmış fildisi üzerine çok net bir biçimde, kederli yüzler ve aşağıya bakan gözler resmedilmişti. Ortaçağdan kalma olduğu kesindi.

“Sanki Polonya’ya ya da Rusya’ya ayak basmışız gibi” dedi Alice.

“Sophie olsa bundan çok hoşlanırdı. ‘Tam Hıristiyan’ derdi ve parmak ucunu öperek bir müridin ayağına dokunma çüretini gösterirdi.”

Alice ona iğneleyici bir bakış bakarak, “Bir yargılama belirtisi mi görüyorum?” diye sordu.

“Hayır sadece bir sempati belirtisi” dedi Emily.

Bir ayin yapılmıştı. Cemaat mensuplarının çoğunluğunu Tlingit’ler meydana getiriyordu; fakat onlar eski bir Slav dilinde şarkılar söylüyorlardı.

“Bu seslerin onlar için ne anlamı olabilir?” dedi Emily. “Onların şarkılarında rüzgâr ya da kuzgun taklitleri mi yer alıyor?”

“Şş.”

Emily davulu, arkasındaki çapraz parçalardan tuttu ve tokmağı kaldırip kartalın göğsüne göğsüne, gergin deriye vurdu. Derinden gelerek dalgalanan bir ses dalgalar halinde yayıldı. Kafalar ona doğru çevrildi. Alice tokmağı elinden kaptı ve onu çabucak dışarıya çıkardı.

“Sen akıllanmazsın, Milie. Senin yanında insan mahcup oluyor” dedi

Emily kahkahalarla güldü. “Bu gece insanların uykuya dalmadan önce akıllarına neyi getireceğini düşünse” dedi.

Onlar bir otelde yer ayırttılar ve vapurdan bagajlarını gerektirdiler. Bu arada Emily yakınlarda bir yerli topluluğu olup olmadığını sordu. Otel sahibi onları Tlingit köyüne giden Sitka Kanalı boyunca uzanan Katlian Street'e yönlendirdi.

Gelgitlerden geriye kalan yosun ve alkalik tortuları etrafı güçlü bir koku yayıyordu. Bulutlar hızla hareket ederek bir an için parlak gün ışığının gelmesine olanak sağlıyor ve sonra yerini serin bir gölgeye bırakıyordu. Onlar bir köyün kenarında durdular ve parlak kılıçları andıran güneş ışığını yakalayan boylu pirinç bitkilerinin arasına baktılar. Hi-tats'uu'dakiler gibi geleneksel konaklar yoktu. Burası, seyrek evleriyle daha çok Sophie'nin orman alanını andırıyordu. Evlerden birinde, tepeliğin altına yapılmış bir karabatak resmi vardı. Tek bir taneydi.

“Çok kasvetli ve sıradan” dedi Alice.

“Hiç totem heykeli yok” diyen Emily bu duruma bir anlam veremiyordu. Claude, kuzeyin dört bir yanında heykellerin olduğunu söylemişti.

“Şu yıkıntı üzerinde dalgalanan kırmızı renkli fanila parçalarının ne diye orada olduğunu sanıyorsun?”

“Som balığı ağları onlar. Çok ince. Hitats’uu’da ve Sophie’nin orman alanında görmüştüm onları.”

Güneş doğdu; ve tam da onların olduğu yere vuruyordu, kırmızı-turuncu renkli alevler gibi aydınlatıyordu onları ve tenlerinde kısa ve paralel çizgiler meydana getiriyordu.

Emily, söğüt ağlarının üstüne gerilen balık ağlarının ötesinde kıyıya çekilmiş kanoları ve yassı kayıkları gördü. “Kim bilir, belki de o kanoların üstüne resmedilmiş birtakım yaratıklar vardır” dedi. “Hadi, biraz daha yaklaşalım.”

“Hayır. Onun kötü kokusu ta buraya kadar geliyor” dedi Alice.

Kapıdan bir kadın çıktı; yavaş ve kalça sallayan bir yürüyüş tarzıyla onlara doğru geliyordu.

Alice, “Hadi, buradan ayrılalım” diyerek geri çekildi.

Emily onun peşinden gitti. Yoksa Claude onun duymak istediği öyküler mi anlatmıştı sadece? Yavaşça kafasını sallayarak, “Burada neden hiç totem heykeli olmadığını anlayamıyorum” dedi.

Onlar Tlingit köyünün karşısındaki kasabanın arkasına doğru yürürken sabah sis kalkıyordu ortadan. Emily ahşaptan yapılmış bir maden cevheri yıkama kanalının taslak resmini yapmak için durduğu sırada Alice gezine gezine ilerliyordu. Bırkaç dakika içinde telaşla geri döndü ve Emily’yi sert bir şekilde kolundan çekti.

“Yaptığın şeyi bırak, burada tüm geziye degecek bir şey var” dedi.

O civarda, eğilmiş halde ve ladin ağaçlarının gizlediği bir totem heykeli vardı; kendilerine olan uzaklığını yirmi mil bile yoktu.

“A! Aman Allahım!”

Bir ayı, balık tutan bir adam, bir kuş ve onun tanımlayamayacağı başka yaratıklar üst üste sıralanmış bir halde duruyordu; hepsi de parlak kırmızı, parlak turkuvaz, beyaz, gri ve siyah renkler kullanılarak resmedilmişti.

Emily onun boyuna bakarak, “Burada bulunacağını biliyordum” dedi.

“Süslü püslü, ha?” dedi Alice.

“Bir lütufta bulunulmuş; fakat yaratıcı bir ruhla yapılmış.”

Alice ona, *“Totem Heykeline Gider”* yazısı bulunan bir tabloyı gösterdi. Tabeladaki yazı, Haida ve Tlingit heykellerinin adalardaki ve anakaradaki köylerden alınıp onarıldığını, yeniden boyandığını ve bir hükümet parkına taşındığını bildiriyordu.

Onlar düzenli aralıklarla yerleştirilen heykellerin bulunduğu ve ladin ağaçları sıralanmış bir sokağa girdiler. Burada karşılaştıkları, öncekinden de ilginçti. Dipteki yaratığın, her neyse, siyah renkli gözleri vardı; Claude’ın teknesine resmedilmiş gözlere benziyorlardı. İnsan gözüne benzıyordu ve gözkapakları vardı.

“Acayip bir şey” dedi Alice.

“Belki de bizim kullandığımız güzellik ve çırkinlik kriterleri burada geçerli değil. Birazcık aşama kaydetmemiz gerekiyor olabilir.”

Alice boğazını temizleyerek kafasını eğdi. “Şuraya bak” dedi.

Bir resim sehpasının önünde orta yaşı bir adam oturuyordu. Emily'le Alice göz göre geldiler ve ona doğru yürümeye başladılar.

Adam fötr şapkasının kenarına dokunarak, "İyi günler" dedi.

Alice selamlamaya karşılık verdi. Adam tuvalini tamamlamak üzereydi. Üç heykellin yer aldığı bir kompozisyondu bu; ancak bir tanesi önündeydi.

"Güzel bir resim tekniği" dedi Emily.

"Kız kardeşim de sanatçı" dedi Alice.

Adam onu onaylar anlamda başını salladı. "Ted Richardson, Minneapolis'liyim" dedi.

"Hep Kızılderililerle ilgili şeylerin resmini mi yapıyorsunuz?" diye sordu Alice.

Bu soru daha çok bir eleştiri gibi gelmişti. Alice'in sert üslubu yanlış anlaşılabilirdi. Onun niyeti adamı kendisiyle konuşmaya yönlendirmekti sadece.

"Daha çok heykellerin resmini yapıyorum. Yerel motifler için büyük bir pazar var. Yirmi yıldır her pazar gelirim buraya" dedi adam

"Buraya mı? Bu aynı parka mı?" diye sordu Emily.

"Her zaman buraya değil. Kimi zaman iç bölgeye; ya da adalara giderim."

"Gideceğiniz yere nasıl ulaşıyorsunuz?" diye sordu Emily.

"Kızılderililer ücret ödemek koşuluyla herkese kılavuzluk yaparlar. Paranın dili vardır. Eski usuller geçerliliğini kaybediyor. Altının ne anlama geldiğini biliyor onlar. Şeflerden biri altın karşılığında babasının heykelini sattı. Bunnlar tükenmez; eski heykel bunlar."

"Başka nerelerde bulunur?" diye sordu Emily.

"Nass ve Skeena ırmaklarının yukarı tarafında Tsimshian kabilelerini bulacaksınız. Haida, asıl olarak Queen Charlotte Adaları'ndadır; Tlingit ise Alaska'da."

Alice, adamın resmettiği gerçek heykeli göstererek, "Şu, tepepedeki nedir, bir melon şapka mı?" diye sordu.

"Evet. Bir beyaz adamı anlatmak için kullanılmış. Bir utanç heykeli bu: Şeflerden biri, açlıktan ölmek üzere olan Bostonlu bir adama rastlar ve onu alarak evine götürür. Şef'in kızı adama hizmet eder. Sonra adam, şefe kumar oynamasını öğreterek ona borcunu öder. Daha sonra ise, kumarda, Kızılderili'nin bütün kürklerini kazanır ve kızını da yanına alarak çeker gider."

Emily, Claude'ın böyle bir şey yapmamış olmasını dileyecek, "Aman Tanrım!" dedi.

"Korkunç bir şey bu" dedi Alice. "Onlar bu oyma sanat eserlerine tapınmıyoruz o zaman?"

"Hayır. Bunlar sadece onların kendilerini özdeşleştirdikleri güçlü atalarını temsil ediyorlar."

Emily, "Eserlerinizi nerede satıyorsunuz?" diye sordu.

"New York'taki bir galeri ne kadar götürürsem götürüyim, hepsini alıyor."

Emily, İngiltere ve San Francisco dışında yaşamını resim yaparak sürdürülerin olduğunu bilmiyordu. Üstelik de o, totem heykelleri yapıyordu!

"Yarın burada çalışacak misiniz, size katılabilir miyim?"

"Tabii. Memnun olurum."

Emin olmak için Alice, "Onun resmi iyi mi sence?" diye sordu.

"Kompozisyonu güzel" diye yanıtladı Emily.

"Sadece önünde duran şeyin resmini yapmıyor o." Her şeyi birlikte taşıyor."

"Fakat o üç heykeli çok zarif bir biçimde bir araya getirmiş: Yukarıdaki hâkim figür, sadece aşağıdaki iki figürün yakından görülmemesini sağlıyor; ve öteki iki figür, yüksekliklerini ortaya koymak için uzakta tutulmuş.

Alice ellerini salladı. "Fakat gerçek heykelde melon şapkalı bir adam ayının üstünde değil. En yukarıdaydı o. Bunun bir anlamı olabilir" dedi.

Emilly'nin ondan hoşlandığını görmek, Alice'i memnun etmişti. "Hm. Değişim çok zaman alıyor demek!"

Emily ertesi sabah, öğlen vakti tekrar kasabaya dönebileceği ihtimalini göz önünde bulundurarak Ted'e öğle yemeği getirdi.

"Hangisinin resmini yapmak istersiniz?" diye sordu Ted.

Emily sırtarak, "Hepsinin" diye karşılık verdi. "Yaz mevsiminin kalan kısmını burada geçirmek istiyorum" dedi.

Ted'in alnında hafif bir kaş çatılması belirdi.

"Fakat ben yapamam, bildiğiniz her şeyi bana çabucak anlatın ki hemen resmini yapalım. Ted ilk sıradaki heykele döndü. Örneğin, Tlingit'le Haida arasındaki farkı anlatabilirsiniz. Şu gördüğünüz, bir Tlingit ev heykelidir ve evin içinde ya da üstünde olabilir; dolayısıyla fazla uzun olmaz. Her figür, altındakilerden ve üstündekilerden bir çizgiyle ayrılır ve biçimleri yuvarlaktır." Onlar bir başkasının yanından geçerken duruverdiler. "Burada yatay bir çizgi olmadılarından şekiller iç içe geçmiş" dedi.

Onun altındaki bir kuşun alnına, bir kunduzun abartılı büyülükteki dili uzanıyor ve kimi yaratıkların bacakları bir ayı kulağı meydana getiriyordu.

"Çok zekice tasarlanmış. Haida'mı bu?"

"Evet. Bildin. Haida heykelleri daha iri ve daha uzun oluyor. Kenarları daha keskin ve resimsiz olur."

Emily, hayvanların gergin ve baskı altında olduğunu fark etti. Oymacılar, alanı, gerçek hayvanların büyülüklülerini

göz önünde bulundurarak değil, genişliği giderek daralan bir biçimde oranlayarak bölmüşlerdi. Bir kunduz, balina kadar geniş olabilirdi. Bir ayı, bir kunduzdan daha büyük olabilirdi. Bir gaga, bir kuşun gövdesinden daha geniş olabilirdi. Ya da bir kurdun gözlerinin açısı, şeytansı görünüm sağlayacak şekilde olabilirdi. Kim bilir belki de oymacılar sahip oldukları serbestiyi görerek kendi kendilerine kıkır kıkır gülmüşlerdir. Fakat onlar yaratıcılığın ilk başlarında serbestilerini, hayvanların biçimleri konusunda kullanıyorlardı. Fakat o, Ted'in onları heykel üzerine uygularken anladığı serbestilerden farklıydı.

"Bütün hayvanların şekillerini biliyor musunuz?" diye sordu.

"Evet. Gördükçe geleneksel karakteristikleri daha iyi anlayacaksınız. Bir kunduza iki diş; bir kartala çengel gaga; bir kuzguna dümdüz gaga; bir ayıya kısa burun ve yuvarlak kulaklar..."

Emily kendini onların sahip olduğu resmetme gücüne ve yaratıcılığına kaptırarak dalıp gitti. Tanıdıkça, onlar gözüne daha az garip görünyordu.

"Her biri bir öncekinden daha büyük görünüyor" dedi.

"Şefler şöhretlerini heykellerin etkileme gücüyle inşa etme yarışına girmişler" diyen Ted, Emily'ye yan yan baktı. "Burada rekabet işe yarıyor" dedi.

Keşke bunları Sophie de görebilseydi. Bunlar ona güç ve gurur verirdi.

"Kuşkusuz, parktaki bu heykellerden gerçek resim elde edemezsiniz" dedi Ted.

"Neden?"

"Renkler aslina uygun değil. Beyazların imal ettiği parlak boyalar bunlar. Tlingit boyaları başlangıç için daha elverişli ve hava koşullarına daha dayanıklı."

“Boyalarını nasıl yapıyor onlar?”

“Onlar, doğru kehanette bulunan medyumlar gibi mineralleri toz haline getirip, çiğnedikleri yumurtalarla karıştırıyorlar. Siyah renk, Ketchikan yakınlarındaki bir zengin demir yatağından alınan kırmızı renkli aşitaşının yakılmasıyla elde ediliyor. Pas kırmızısı, Yakut Mağarası'ndaki zincifre tortusundan yapılıyor. Turkuvaz, Kruzof Adası'ndan alınan kalaydan; yeşilimsi bakır rengi ise, Bakır Irmağı'ndan elde ediliyor.”

Emily, mineral bulmak için kanolarıyla çok uzaklara yolculuk edecek kadar heykeli çok seven ve değerini bildikleri tozları resimli deri tulumlara koyarak ellerinde sallaya salla-ya taşıyan Tlingit kabilesine mensup aileleri aklına getirdi. Bu düşünce onu anlatılmaz bir biçimde mutlu etti.

Ted parmaklarını gür saçlarının arasına geçirdi. “Hangisinin resmini yapmak istersiniz?” diye sordu.

“Suya dalan şu katil balina neden olmasın? Ben onun, burnunun üstünde dengede durma tarzından çok hoşlandım.”

Onlar malzemelerini balığın önüne taşıdılar ve Ted şekillerin yerlerini belirledi: en altta, en önemli figürle tıknaz bir kartal; onun üstüne ise, bir balina-kumru. Sırtına da dil şeklinde ahşap bir sırt yüzgeci eklendi. Kuyruğunun üstüne çöken bir kurt, ardından bir kurbağa, onun ardından da kafasının üstünde bir karabatak bulunan bir adam. Emily, bu insan ve hayvan karışımından çok hoşlandı.

Heykel üzerinde, ana şekilleri birbirine bağlayan ve ayıran yukarı doğru çizilmiş iç çizgiler vardı. Ted ona bundan söz etmemişi; görmemişti onu. Önceki gün yaptığı resimde, figürleri farklı bir düzende yerleştirmek için çizgiyi kesmişti. Alice'inkinden farklı bir nedenle bir ihlal durumu hissetti. Bölme işlemini yapanın hatırlısına, bu heykeli tamı tamına gördüğü gibi boyayacaktı.

Ted'in fırçasını, hiç şaşmadan, Çin kırmızısına, turkuvaz yeşiline ve Payne grisine daldırışını izledi. Belki de onun figürlerinin çok belirgin olmasının nedeni buydu. Fakat Emily bunu nereden biliyordu? Daha önce yağlıboyayla hiç resim yapmamıştı. İngiltere'de kadın ressamlar suluboyayla resim yapmazlardı. Yağlıboyayla resim yapma konusunda sadece erkeklerde eğitim verilirdi.

Emily bir süre sonra Ted'in kendi çalışmasını incelediğini fark etti. "Bu resmi kendim yapmak isterdim" dedi Ted.

"Gerçekten mi? Teşekkür ederim!"

Ted, Emily'ye, hiç hesapta yokken dokunup, onu güçlü bir biçimde çözüğünün farkında olduğunu gösteren, uzun süreli ve çözümlemeye yönelik bir bakış baktı. Sonra çabucak resimlerini topladı.

"Gitmiyorsunuz, değil mi? Gün ışığının çekilmesine daha altı saat var!"

Ted sehpasını katladı.

"Daha gerçekçi heykelleri nerede bulabilirim?"

Ted yanıt vermedi. Biliyordu ama ona söylemek istemiyordu. Emily aldatıldığı duygusuna kapıldı. Ted kamp taburesini çat diye kapattı ve enerjik bir biçimde ağaçlı sokağa ve totem heykellerine doğru yürüdü.

Emily bir an şaşkınlık geçirdi ve onun ardından koşarak, "Sorun nedir?" diye sordu.

Ted yürümeye devam etti; şimdi daha da hızlı gidiyordu ve ileriye doğru bakıyordu. "Bir şey yok. Gurur duymalısınız" dedi.

Emily onun gitmesine alırmayarak geri döndü.

Kendisinin resim çalışması mı onun gitmesine neden olmuştu acaba? Tekrar işinin başına döndü. Evet. Verilmiş bir söz vardı. Bir söz vermişti. Bunu yerine getirebilirdi. Yerinden fırlayıp bağırmak istedi.

Ürkütücü bir şekilde *kluu klak* diye sesler çıkararak kafasının üstüne çullanan bir kuzgun, *kraaak* diye şiddetli bir ses çıkararak tekrar ormana döndü. Etkili bir konuşmayı o. Beğenilmiş olmasını umut etti Emily.

Vadilerin üzerinde hareket eden duman kümelerinin dışında, ormanı ve yolcu evinin üzerindeki köyleri saklayan yağmur ya da sis yoktu. Emily geminin parmaklarından sımsıkı tutunmuştu ve bakışlarını, insanı geçmişe götüren heykellerin geçit töreninden ayıramıyordu. Hatta beslenmesini bile, elma ve sandviç yedirerek Alice sağlıyordu.

“Çok yazık, bir göz banyosu yapmaya yetecek bir süre kadar bile sahile yakın bir yerde duramıyoruz.”

Mürettebatın biri, “Balinalar sancak tarafında!” diye bağırdı.

Bir sırt yüzgeci, suyu yardı; sonra üzerinde beyaz benekler bulunan iri bir siyah gövde göründü. Ardından iki tanesi keyifli keyifli ağızlarından buğú çıkardı.

“Emily orada başkaları da var” diye bağırdı.

Alice, “Hani, nerede?” diye haykırdı.

Emily doğru açıyı yakalayabilmek için onun arkasında durarak işaret etti. Alice nefesini tutmuştu. Balinalar yavaş bir biçimde sırtlarını kabarttılar ve birbirleriyle uyumlu hareketler sergileyerek çekip gittiler. İlkın kavisli sırtları ve sırt yüzgeçleri suyu yardı, sonra onlar yanlarını ve bir ara da gövdelerinin bir yarısını ortaya çıkardılar. Sonra bir ara kuyruklarının parçalarını parıldattılar ve hepsi birden, derin ve uzun süreli bir dalış gerçekleştirdiler.

Alice korkuya, “Ve Tanrı büyük balinaları yarattı” dedi.

“Gizemli şeyler insanı karşısında eğilmeye zorluyor, değil mi?”

Emily bir balina toteminin ilginç güzelliğini canlandırdı kafasında. Şimdiye deðin çok az sayıda insanın gördüğü ve muhtemelen bir daha da göremeyeceği yüzlerce gizemli heykel vardı. Fakat onların resimleri farklı bir şeydi. Onun üstesinden gelebileceği bir şeydi.

Karanlık sulara dalması gerekmisti. Bu düşüncenin sadece bir parçası herhangi bir zamanda görülebilecekti (balina kuyruðunun yassı parçalarından biri, bögrü, sırt yüzgeci) fakat onun bütününe ulaşmak mümkün olmayacaktı. Emily, balinaların kendisini aşağıdan çektiðini, ormanın kendisini dürtüğünü ve totemlerin kendisini daha bir sıkı tutuðunu hissetti.

“Önümüzdeki yıl çocuklara Alaska hakkında ders vereceðim” dedi Alice.

Emily, “Biliyorsun, senin yaşamın düşündüğünden daha dolu geçiyor. Kamu okullarının yapamadığı bir şeyi başarmak, yani ‘inatçı’ öğrencilere ders vermek gibi bir misyonun var senin” diyerek kolunu Alice’ın beline doladı. “Şimdi de benim var” dedi.

“Biliyorum. Gece yarılarına kadar eve dönmediðin zamanları biliyorum.”

“Ama hava aydınlichkeit olduğu sürece ben resim yapardım.”

“Öyle olması benim kaygılanmayacaðım anlamına gelmezdi.”

“Özür dilerim” dedi ve Alice başını eðerek özürünü kabul edinceye kadar bekledi. “Hitats’uu’un dışında, gizemli ve duygularımı anlatmaya yetecek kadar gerçek bir şey bulamamıştim fakat dün bu durum değişti.”

“Öyleyse nasıl bir misyonun olduğunu anlat bana.”

“Totem heykellerini resimlerde yaşamak. Bu sanatın yok olmakta olduğunu söyledi, Ted. Bir kuþak sonra tamamen

yok olup gidecek onlar. Ortaya çıktıkları kendi köylerinde çürüyüp tekrar ormana dönmeden ya da misyonerler onları anlaşılabılır bir Hıristiyan tepkisiyle yakmadan önce onların bir kaydının tutulması gerekiyor.”

“Millie!”

“Heykeller, Kıızılderili annelerin, bebeklerinin peş peşe ölmesi karşısında gözyaşlarına ve acıya boğulmadan önceki geçmişin parlak dönemlerinin ve sağlıklı toplumlarının anımsatıcılarıdır. Benim yapabileceğim bir şeydir bu. O üzüntülere rağmen ayakta durabilmek için.”

“Dede’in sana izin vereceğini mi sanıyorsun? Yüz yılda beklesen o sana, putlarının resimlerini yapa yapa putperestlerin köylerini dolaşmak için bizim vakıf parasından bir kuruş vermez.”

“O halde o kuruşları kendim kazanmalıyım.”

“Oralara gitmek için büyük güçlüklerle karşılaşmayacak mısın?”

Yalnız başına bir kadın için imkânsız bu, demişti Claude. Gözlerini dikerek denize baktı. “Kolay şeyler benim ilgimi çekmiyor” dedi.

Atkuyruğu

Emily kızarttıgı tavuğu Sophie'nin masasına koydu. "Annie Marie nerede?" diye sordu.

Sophie öteki odaya doğru işaret ederek, "Uyuyor" dedi.

Emily kafasını kapı aralığına uzattı ve başparmağı ağızında, ayağında kendisinin aldığı ayakkabılarla çoraplar bulunan ve bir yanının üstüne kıvrılmış yatan Annie Marie'yi gördü. "Yatakta mı giyiyor onları?" diye sordu.

"'Emily'nin ayakkabıları' diyor onlara. İçerideyken hiç çıkarmaz; dışarıda da giymez. 'Kirlenir' diyor" dedi Sophie.

Emily, Sophie'nin yanına, yere bağıdaş kurup otururken kıkır kıkır güldü ve içerisindeki yiğininin üstünden aldığı erguvan rengine çalan koyu renkli bir şeridi göstererek, "Nedir bu?" diye sordu.

"Atkuyruğu kökünün kabuğu."

Sophie halka şeklindeki bir sedir ağacı kökünü kiraz ağaçının köküyle birlikte sardı ve onu, altındaki halkaya bir bizle diki. Çalışırken parmakları uçuyordu âdetâ, ipi çekiyor ve tekrar dönüyordu. Uçları tepede beliren tümsekklere uzanan atkuyruğu köklerinden yapılan ve uzun bir yatay şekilde dekore edilen, göz kamaştırıcı bir dikdörtgendi sepet.

“Nedir bu model?”

“Kano.”

“Ah.” Tümsek yer, baş taraftı. Gövdesizdi; sadece baş tarafları vardı. Onlardan yedi tanesi, açık bir tohum zarfındaki bezelye tohumları gibi, kanolardan dışarı bakıyordu. Kanonun altında ise, gücü azalmış bir dalgalar kümesi vardı. “Ortadaki kafa neden daha büyük?”

“Annie Marie o.”

Sophie'nin çocukları, hayatta olanlar ve ölenler, hep birlikte, bilinmeyen yerlere gitmek üzere dalgaların üzerine binmişlerdi.

Sophie sepet-beşiğin asılı olduğu yere baktı ve gözleri yaşla doldu. Emily elini Sophie'nin bileğinin üstüne koydu. Sophie elindeki bizi Emily'nin kucağına düşürerek öteki odaya gitti ve Tommy'nin, Ata heykelinin altında çizilmiş resmiyle döndü.

“Minik bebeğim, yeterince tanıma fırsatım olmasa da, Tommy hâlâ benim kalbimde yaşıyor; orada duvarda duruyor” diyerek elindeki resmi götürdü Meryem Ana'nın karşısına astı.

“Böyle iyi oldu, Sophie.”

Sophie tekrar gelip onun yanına oturdu ve henüz tamamlanmamış sepeti kucağına aldı; fakat çalışmaya başlayamıyordu.

“Onun bana kumsalda üç taş oyununu öğrettiği zamanı hatırlıyorum” dedi Emily. Sonunda ben taşları aynı anda, çarçabuk, pat diye yere düşecek şekilde attığında ne kadar da mutlu olmuştu. Çığlık atarak sıg suya atlayıp ikimizi birden adamaklısı islatmıştı.”

Sophie dalgın ve anlamsız bir biçimde, gözleri bugulanaarak gülümsedi. Belki de artık bu kadarı yeter, demek istemişti. Emily bizi ona geri verdi ve kendine gelmesini sağlamak için “Taştan mı yapılmış bu?” diye sordu.

“Kemikten.” Atalardan birinin kemiğinden yapılma.

“İnsan kemiğinden mi?”

“Hayır. Bir hayvan atanın.”

Sophie nasıl olur da hem ona hem İncil'e inanabilirdi?

“Bu benim anneannemin biziyydi. Akıl dolu öyküleri var bunun.”

“Sizin kullandığınız her şeyin bir öyküsü mü var?”

“Hemen hemen her şeyin diyebilirim. Her renk için ayrı bir öykün yok mu senin?”

“Her rengin yarattığı bir duygusal var. Tutkunun rengi, kırmızı; mutluluğun rengi, sarı. Ve yeşil, oh, yeşil: gelişmekte olan şeylerin ihtişamı ve ruhu.”

“Öyküler duygulardan doğar. Eskiden bütün büyükanne-ler öyküler anlatırıldı.”

“Artık neden anlatmıyorlar?”

“Dinleyen yok. konaklar yok; dolayısıyla bir ateşin etrafına toplanmış insan kalabalığı yok. Şimdilerde kilise papazları öyküler anlatıyor.”

“Bu onun yerini tutmaz ama, öyle değil mi?”

“Hayır. Şarkı söylemek onun yerini tutmaz. Büyükkannem ilk ayinde *nipniiit*'in herkese, artık eski şarkılar söylemeyein, dediğini söylemişti. Yoksa cehenneme gidersiniz, demişti.”

“O vaz mı geçmişti?”

“Hayır” derken yüzünde kederli bir gülümseme belirdi. “İçinde bir acı ya da öfke hissettiğinde şarkı söyleydi o” dedi.

“Bazen içinden geleni yapmak önemlidir; her ne olursa olsun.”

“Ben küçükken, hasta olduğu için bebek yaştaki kardeşim şarkılardan söyleydi o. Salal çalılarının içinde devamlı kargalar öttüğünden uyuyamadı kardeşim; bu yüzden ben kalkıp onlara doğru bir sopa fırlatırdım. Daha çok gürültü yaparak uçar ve bir ağacın üzerine konarlardı. O beni oraya götürür ve

kargalara, torununun yaptığından dolayı üzgün olduğunu söylerdi. Kargalara bir şey atılmayacağını çok iyi bilir o.”

“Daha sonra bir şey attın mı?”

“Umarım, atmamışdım; fakat kardeşimi çok seviyordum. Öyküler zamanında insanlardan önce kargalar sepetçilik yapardı. Şimdi ise sepetçilere yardım ediyorlar.”

“Kargalar mı sana yardım ediyor?”

Sophie başını bir yana eğdi. “Hm. Evet. Öyle. Büyükanı nem kendi büyüğünnesinin bir zamanlar bir karga gördüğünü söylemişti. Karga bütün gün ötermiş ona. Kargaya neden böyle ötüp durduğunu sormuş. Karga, eskiden Kuzgun gibi pek çok ses çıkarabildiğini fakat şimdi tembelleştiğini söylemiş. Sadece bir tek ses çıkarabiliyormuş. Farklı sesler çıkarmak istemiş. Yapmaya çalışmış. Başarılı olamamış. İğrenç bir ses çıkmış ancak. Dolayısıyla şimdi ben de her sepeti farklı yapıyorum. İşte karga bana böyle yardım ediyor.”

Parmakları tekrar çalışmaya başladı, kendi iradeleriyle hareket ediyorlardı sanki; halkaları bir araya getiriyor ve ip geçiriyorlardı. Dişleriyle sımsıkı geriyordu ipi.

“Öteki sepetçiler de mi farklı sepetler yapıyorlar?”

“Hayır” derken altdudağını sarkıttı ve burun büktü. “Tek düz olması insanın uykusunu getiriyor. Be de bu kanolu olandan sadece bir tanedir. Şimdi sen bana bir öykü anlat. Alaska’dan bahset.”

“Böyle bir şey isteyeceğin hiç aklıma gelmemiştir.” Emily bacaklarını germeye hazırlandı. Sitka ve totem heykelleriyle ilgili her şeyi ortaya döktü. Her heykel farklıdır; bunu öğrenmekten mutluluk duyacaksın. Jimmy’yle senin onları görmenizi isterdim.”

Sophie sırtını dikleştirdi. Pot mu kırmıştı yoksa?

“Onlar kaybolup gitmeden resimlerini yapmak istiyorum, hem de hepsinin.”

“Çok etkili bir anlatım güçleri var. Bir kayıtlarının olması gerekir” dediği sırada Sophie'nin yüzünde kasvetli bir ifade belirdi ve Emily aralarında görünmez bir duvarın yükseldiğini hissetti.

“Ne?” Onların resmini yapmak hata mı?”

Sophie omuz silkerek dudaklarını sıkıca büzdü.

“Benim elimden gelen bir şey bu, Sophie. Anlıyor musun? Kardeşin hasta olduğu ve senin kargalara sopa fırlattığın zamanki gibi. Ona yardım etmek için.”

Sophie çalışmayı bıraktı.

“Başka köylerde resim yapmış olsa ydım, ilişkimizi etkilemez miydi?” diye sordu Emily.

“Eskiden bizim totem direklerimiz vardı” dedi Sophie, sert bir biçimde. Çok eskiden, daha ben doğmadan önce. Evlerin içinde olurdu. Uzun zaman önce bir tomruk tikaması yüzünden ırmak taşmıştı. Bütün evler ve totem direkleri sular içinde kaldı. Kiliselere bir şey olmadı; dolayısıyla insanlar artık direk yapmıyorlar.”

“Bu yüzden mi?”

“Ne sanıyorsun? Elbette bu yüzden.”

“Onların hepsini bulmak çok mu zor?”

“Evet” derken söz kurşun gibi çıkmıştı ağızından.

“İmkânsız mı bu?” “Öyle denebilir.”

“Bir kürk tüccarı bana, bir kadının, kuzeydeki yerlilerin yaşadığı köylere tek başına yolculuk yapmasının mümkün olmadığını söylemişti.”

Sophie bağlama ipini sert bir biçimde çekti.

“Benim misyoner kız kardeşim Lizzie, bazı köylerin beyaz ziyaretçileri istemediğini söylüyor. Doğru mu bu?”

“Evet. Frank'ın kardeşi var; o bilir. O, beyaz bir adamın tomruk işinde çalışmak için kuzeye gitmişti. O bilir” derken kaşlarını çatıp dudaklarını büzdü.

“Bunun neresinde hata var? Yapmamam gerektiğini mi düşünüyorsun?”

Sophie ona sinirli bir bakış baktı. “İçinden gelen şeyi yapmanın önemli olduğunu söylemişsin sen bana; içinden gele ni yap” diye yanıt verdi.

“Fakat *sen* yapmamam gerektiğini mi düşünüyorsun?”

Sophie onu bekletirken, kiraz ağacı kökünün kollarını dişlerinin arasına almıştı. Emily'nin beynini, Bayan Johnson'un *fazla beklentiye girme*, sözü kemiriyordu.

“Vazgeçmek için ne kadar istiyorsun?”

Emily, “Bu sözlerden huzursuzluk duydu. “Ne kadar olursa” dedi.

“O zaman sanırım *sen* bir şeyler yapabilirsin?”

Umduğu gibi olmamıştı ama en azından bu da bir şeydi.

Emily, Meryem Ana, Musa ve altında, *benden başka tanrıın olmayacağı* yazısının bulunduğu taş tabletlerin yanındaki bir resme dikkatle baktı. “Bu resim yeni mi?” diye sordu.

“Senden söz ettiğim bir sırada Peder John vermişti onu bana.”

“Benden mi?”

Sophie kendine özgü mahcup bir tarzda güldü, köşesini yapmak üzere sepeti çevirdi ve onu dişleriyle tuttu. “Sen Katolik değilisin. O, ayinde başka tanrılarla sahip olanların cehenneme gideceğini söyledi. O bununla, Katolik olmayan birini kastettiğini söyledi; dolayısıyla bu yüzden geceleri uyku uyuyamıyorum. Ona senin, benim bebeklerimi çok sevdığını ve iyi bir beyaz kadın olduğunu söyledim. O bunun önemli olmadığını söyledi. Senin, Kutsal Ruh'un resimlerini yaptığıni söyledi ona. O zaman olabilir, dedi” derken Sophie'nin yüzü zafer kazanmış edasıyla parlıyordu.

“Kutsal Ruh'un resmini yapmak mı? Ben sadece hayvan ataların resmini yapmaktan söz etmiştim. Yapıp yapmamam

konusunda soru sorduğumda bana yanıt vermemeye nedenin bu muydu? Totemler Kutsal Ruh olmadığı için miydi?

Sophie sepeti kucaklayarak göğsüne kaldırdı ve “Senin adına korkuyordum” dedi.

“Nasıl olur da benim Kutsal Ruh'un resmini yaptığımı söylersin? Sen benim, Tanrı, bir aziz ya da bir meleğin yer aldığı resmimi hiç görmedin.”

“Biliyorsun. Yeşil” dedi. Bunu söyleterken şeytanca bir güllüş belirdi yüzünde ve gözlerinden kıvılcımlar saçılıdı; çok mutlu görünüyordu. “Aynen senin söylediğin gibi; gelişmekte olan şeylerin ihtişamı ve ruhu” dedi.

Aye

Hadi, Billy. Çık yukarıya!” diye seslendi Emily, salanan iskelenin üstünden. “İşte buradayız! Fırınlı Alert Koyu’ndayız.”

Billy, kıyıya yanaşmış, sallanıp duran teknenin içine atladı.

“Nedir o? Wifle-wofle’ler mi buldun?” diyen tekne sahibi onun tasmasından tutarak salladı. “Çık yukarıya!” dedi Emily.

Bir dalganın üstündeyken, Emily onu arkasından itti. Billy kendisine söyleneni anladı ve iskeleye tırmandı. Silkelendi, kendini beğenmiş bir havası vardı ve hep kendi dediğiini yaptırmış gibi görünerek kasılıyordu.

Gelen her dalganın tekneye doğru yükseldiği bir sırada, tekne sahibi bir başka eşyayı uzattı: Emily'nin küçük heybesi, resim torbası, yiyecek kutusu ve katlanmış suluboya resim sehpasıyla tabureden oluşan, iple bağlanmış bir yük. Adam onu homurdana homurdana attı yukarıya. “Ne doldurmuşsunuz bunun içine? Kurşun mudur, nedir?” dedi.

“Evet. İnciller var onun içinde.”

Emily resim sehpasıyla taburesini Billy'nin sırtına bağladı, sırt çantasını da kendi sırtına aldı; nefes alamıyordu.

Vouncover Adası'nın iki yüz yirmi beş mil doğusundaki ufak Cormorant Adası üzerindeki bu köy ve burada karşılaşacağı insanlar ya onun projesini başlatacaklar ya da çöpe atacakları; aynen Jimmy'nin sık sık söylediğii gibi.

Tekne sahibi, "Bir hafta" diye seslendi ve ayrılmak için hızını artırdı.

"Bekleyeceğim sizi" dedi Emily. Her zaman sorun olan denge sağlama işini halletmeye çalışarak geniş adımlarla yürüyordu. Billy tasmasının çekildiği yöne doğru gitti; iskeleye çıkış olmanın mutluluğunu yaşıyordu. "Yavaşla ve saygılı ol. Biz misafiriz" dedi Emily.

Emily sert zemin üzerinde etrafa bakındı. Ne kadar ilginç, harikulade bir manzara var, dedi. Kuş sürüleri, kurtlar, ayılar, testere dişli deniz yaratıkları; hepsi de ya oyularak ya da resmedilerek yapılmıştı. Kimileri direklerin üstüne yiğilmişti, kimileri de çatıların tepesindeydi. Yırtıcı hayvanların toplandığı bir hayvanat bahçesiymi burası âdet! Sophie burada olsaydı, bundan çok hoşlanırı. Ses verebilmis olsalardı; uluyacaklar, ötecekler, acı acı çığlık atacaklar ya da hırlayaçaklardı. Kendisi için düzenlenmiş bir karşılama töreni miydi yoksa bu?

Yan yana sıralanmış konakların önünden geçerek, yerleşeceği misyon evine doğru yürüdü. Dış cephesi tahta kaplı üç ev ve iki katlı bir okul, Anglikan kilisesini kuşatmıştı. Emily yüzünü buruşturdu. Mazgallı bir çatıyla dökme demirden bir süs mü var yoksa onun üstünde? Bunlar ne yapmaya çalışmışlar Allah aşkına? dedi kendi kendine. Misyon evinin etrafına kazıklar çakılarak yapılmış beyaz renkli bir çit onu ayrı tutulması gereken şeylerden adamaklı ayıryordu.

Billy, burnunu ıslak bir deliğe soktu. Emily, "Billy, yapmal!" diyerek onun tasmasını çekti. "Eğer temiz olursan, en azından ilk izlenim açısından iyi olur" dedi.

Dantelli masa örtüleri ve süslü İncil dizeleriyle donatılmış salonda onu, Rahip Alfred Hall karşıladı ve sıksa karısıyla, sivri burnu ve talihsiz bir adı (crane, İngilizcede turna ve vinç anlamına gelmektedir ç.n.) olan, eğitim misyoneri Bayan Winifred Crane'le tanıştırdı. Her biri, kendine özgü bir adı olan som balığıyla birlikte, kırmızı renkli kalın çizgilerle resmedilmiş balıkçılar şeklindeki İsa müritlerinin çalışma programlarını çıkarıyordu o. Emily, Alice'ten aldığı taştan yazı tahtası ve tebeşirlerle Lizzie'den aldığı on iki pound ağırlığındaki kullanılmış İncilleri yere indirdi.

“Off! Mürit başına bir pound düşüyor” dedi.

Bayan Hall ona suçlayıcı bir bakış baktı fakat oda ve yeme içme parasına karşılık olduğunu düşünerek onları geri çevirmedi. “Biz size Saint Michael Okulu’ndaki misyonerlik çalışmalarımızdan bahsederken bir çay almak ister misiniz?”

“Hayır. Teşekkür ederim. Ben bir an önce işime başlasam iyi olacak.”

Bayan Hall omuzlarını kaldırıldı. “Sahiden” dedi.

“Hava da adamaklı aydınlıkken gideyim ben. Akşam yemekte anlatabilirsiniz.”

Bayan Hall, “Saat beş. Saatiniz var mı?” diye sorarak, bir sandalyenin arkasındaki dantelli örtüyü düzeltti.

“Evet” dedi Emily.

Çakılı sahil, yürümeyi güçleştiriyordu. “Benimki gibi ağır erkek ayakkabıları giymek istemez misin, Billy, hı?”

Emily şiddetli bir biçimde heykellerin yanında olmayı arzuluyordu. Yavaş yavaş eşyalarını al, dedi kendi kendine. Kamp taburesini ve harap haldeki resim sehpasını açtı. Bulunduğu yerden bir köy panoraması elde edebiliyordu. Sonra

totemlere daha fazla yaklaşmaya çalıştı. Ön planın sol tarafında bulunan iki zarif kanonun tekne kısmı üzerinde uçar halde kuş resimleri vardı. Resim kâğıdının kenarına, *koyu kırmızı ve yeşil renkli kanatlar, sarı, turuncu ve kızıl renkli gagalar*, yazısını yazdı. Aynı köşegendeki kelp'in ipleri, izleyicinin gözünü, kumsalın ilerisinde, orta uzaklıktaki tezgâhlarla som balığı yerlestiren iki kadına ve deniz tarağı kabuklarıyla, uzak sağdaki konserve imalathanesine götürüyordu. Arka planda evler, heykeller ve orman görülmüyordu.

Üç tane çocuk, kelp'i, onun istediği açının dışına sürükledi; fakat o, deniz tarağı kabuklarının kenarlarını kullanarak mesafeyi böldü. İzleyicinin gözüne kılavuzluk etmesi açısından gayet iyi, dedi kendi kendine. Çocukları, kendisini gözetlerken yakaladığında onlar kıkır kıkır gülmeye başladılar.

“Merhaba” diye seslendi onlara. Bayan Hall'dan, sözcüğün Kwakwala dilinde söylenişini öğrense iyi olacaktı.

Çocuklar, daha yakına gelmek için izin ister gibi bir hali olan ve kendilerinden büyükçe, muhtemelen on, on bir yaşlarındaki bir kızın bulunduğu kumsala bakıyorlardı.

“Uzun bir yosun, ha? Ne yapacaksınız onunla?” diye sordu Emily.

“Konservecilik oyunu oynayacağız. Kesip satacağım bunu” dedi büyük olanı; “ayrıca o onu satın aldı” diyen en küçüğü, birkaç çakıl taşını göstermek için kumlarla kaplı avcunu açtı.

Emily, “Bunun ne kuşu olduğunu söyleyebilir misiniz?” dierek, çatıya oturtulan tahtadan yapılmış iri bir kuş figürünü işaret etti. “Buraya uçup, bana gelmeye hazır o” dedi. Kanat çırpılar gibi ellerini çırptı ve gelip başının üstüne konacakmış gibi, kuşun taklidini yaptı. Çocuklar kahkahalarla güldüler. “Kartal mı o?” diye sordu.

“Hayır.”

“Kuzgun mu?”

Çocuklar kafalarını salladılar ve hiçbiri yüksek sesle yanıt vermedi.

“Peki, nedir öyleyse?”

“Hep birlikte, “Karabatak” diye bağırdılar.

“Kara kaz! Tanımam gerekiirdi” dedi Emily. Onların, bir kuş ölüsunü koklamakla meşgul olan Billy’yi izlediklerini fark etti. “Ona dokunmak mı istiyorsunuz? Çocukları sever o.” Bir anda altı el birden uzandı Billy’ye; köpek, mutluluktan cig dansı yapıyordu ve yaladıkça yalıyordu onları. Boy-nuna bir oyuncak boyunduruk geçirdi ve kafası aşağıda, arkası yukarıda, havlamaya başladı.

“Neden bunun kuyruğu yok?” diye sordu ortanca olan.

“Şuradaki, tahtadan yapılmış kocaman deniz yaratığını görüyor musunuz? Nedir o?”

“Katil Balina, o”

“Bir gün Billy kumsalda uyurken Katil Balina denizden çıktı ve onun kuyruğunu, bir yengeç gibi, kırt diye ısırıldı” diyen Emily, elini ortanca çocuğun burnunun dibine yaklaştırıverdi. Çocuk gülerek geriye çekildi.

“Siz burada ne yapıyorsunuz?” diye sordu en küçük olanı.

“Resim yapacağım. Sizin resminizi; eğer izin verirseniz.”

“Önce benim resmimi yapın” dedi büyük olan.

“Ama, bana adını söyleyeceksin” dedi Emily.

“Freddy.”

“Freddy Kartal mı?”

“Ötekiler kahkahalarla güldüler. “Hayır” dediler.

“Freddy Kuzgun mu?”

Çocuk kuvvetli bir biçimde başını salladı.

“Oh, biliyorum. Freddy Karakaz.”

“Hayır! Freddy Hannah.”

“Pekâlâ, önce senin resmini yapacağım.”

Emily çalışırken, bir yandan da ötekilerin isimlerini öğreniyordu. Tommy bebeğin ablası Tillie iyice yaklaştı. Emily, Freddy'nin şefin yeğeni olduğunu ve Toby'nin amcası Hayward James'in de heykel ve maske oymacısı olduğunu öğrendi.

“Ben de oymacı olacağım” dedi Toby.

İşte! Yerli sanatları hâlâ canlılığını koruyordu. “Harika!” Büylesine açık bir kanıt vardı ortada. Bundan biraz yararlanabildi. “Nereden biliyorsun?” diye sordu Emily ona.

“Çünkü annem öyle istiyor; amcam benim kirpiklerimden birini çekti ve onu resim fırçasına yerleştirdi; fırçanın kilları oklukirpi killarındandı. Onu koruması için bir kutunun üstüne Tunderbird resmi yaptı; ben yeterince büyüğümde amcam onu bana verecek.”

Ve bu arada Emily, Toby'nin kirpiğinin, eğer gözlerinin değilse, amcasının işine yarayacağını akıldan geçirdi. “Güzel” dedi.

Köyün resminin çizimini bitirdi. Şimdi tam zamanıyordu. Totemler için gelmişti o buraya. En yakındaki heykelin üstündeki kurdun önüne yerleşti. Onun oval burun deliklerini, hatta sağ gözündeki çatlağı bile çizdi. Ayrıntılar ve oranlar konusunda hata yapmamaya çalışıyordu. Kurd'un üstündeki Ayı'nın resmini yapmak için başını geriye yatırdı. Ayı'nın dişlek ağızı, yırtıcı ve alaycı bir görünüm sergiliyordu. Nasıl olur da sen benim resmimi yapma cüretinde bulunursun, der gibi bir hali vardı. Burun deliklerinden, duman püskürtür gibi buğular gönderiyordu. Bu ayrıntıyı boydan kısaltmaya gitmeden nasıl yakalayabilirdi? Aşağıdan bakıldığından, bu ayayı çıktılı bir burun ve burun deliklerinden başka bir şey gibi göstermeyi nasıl başarabilirdi? Kapana kısılmış gibi hissediyordu kendini. İhtiyaç duyduğu bir şeyin kendisine huzursuzluk vereceğini aklına getiremiyordu.

Saatini kontrol ederek, "Hadi, Billy. Akşam yemeğine geç kaldık" dedi.

Kuzgun

Sef Wakias sizi konağına davet ediyor” dedi Bayan Hall, yemek masasının üstüne bir ekmek sepeti yerleştirdikten.

Emily, ipuçları bulmak için etrafına bakınarak, “Yanlış bir şey mi yaptım” dedi. Bayan Winifred Crane katlanmış bir peçeteye burnunu sokmuş duruyordu.

“Onlar sizi karşılamak istiyorlar, sanırım” diyen Bayan Hall’ın sesindeki sakinlik, yemek masasının başında duran iri yapılı bir adama göz atışına eşlik ediyordu.

“Herkes otursun” dedi Bayan Hall.

“Bu Kızılderililer temsilcisi William Halliday’dır” dedi Rahip Hall, masanın baş tarafından. “Eğer cumartesi geceleri kaldırdığı kadehlerini hoşgörüyle karşılarsanız, iyi bir İşkoçyalıdır o.”

İskoç geriye yaslandı ve kızıl renkli sıvri sakalını sıvazlayarak, “Sözünü ettiğin azıcık bir şey, Muhterem. Tamamen ilaç niyetine” dedi.

Emily, adamın karşısına otururken, “Kızılderililer temsilcisi mi?” diye sordu.

“Kızılderililerle İlgili İşler Departmanı’ndan.”

Emily, "Şansa bakın!" diyerek, sanki kutsal emanetlerin saklandığı bir mekândaymış gibi, Bayan Hall'in, tavuk çorbası ve meyve püresinden yapılmış tatlıları masaya koyduğu sırada, adamlı konuşmak için ağını açtı. Emily, Rahip'in monoton bir sesle mırıldandığı yemek duasıyla, kendilerine lütfedilenlerin değerini bildiklerini ifade eden mırıldanmaları bitinceye kadar bekledi. Bunun yanında Bayan Hall'de gayet memnun görünüyordu.

"Bu civardaki totem heykellerinin yerini biliyor musunuz?" diye sordu Emily.

Adam, "Elbette" diyerek, ağızına bir kaşık meyve tatlısı götürdü.

"Peki, oraya nasıl gidilir?"

"Onu da biliyorum" dedi, ağızındaki lokmayı çiğnerken.

"O halde sanırım siz bana yardımcı olursunuz? Onların hepsi kaybolup gitmeden, yapabildiğim kadar çok resimlerini yapmak istiyorum."

"Evet anlıyorum. Korkmuyor musunuz onlardan?"

"Neyden korkmuyor muyum? Totem heykellerinden mi?"

"Kwakiutl kabilesinden. Yaz aylarında köyler boşalıp, insanlar konserve imalathanelerinde ve balık kamplarında çalışmaya başladıkları zaman bir kano kiralayıp gidebilirsiniz oraya; ama tavsiye etmem, özellikle de yalnız başınıza gitmenizi."

Bayan Hall kâseyi uzatarak, "Biraz daha patates alır misin, William?" diye sordu.

Halliday ağızının yağını sildi. Onlarla birlikte sosyalleşmek için onların, geçmişte kalan bir yaşamın izlerini taşıyan köylerinin ve putların resmini yapmak, eğer niyetiniz bu ise, bir antikacının ilgi alanına girse de, bu beni sizin karakterinizi sorgulamaya götürür, Bayan Carr."

Emily elindeki çatalı bıraktı. "Benim karakterim sağlamdır, sizi temin ederim. Benim sorguladığım şey, putperestluktur. Onların, totem heykelleri üzerindeki figürlere tapındıklarını biliyorum."

"Tam olarak öyle değil, hanımfendi" Halliday, ağızı patatesle doluyken. "Fakat totem heykelleriyle kış festivalleri birlikte gider ve sorunun kökeninde kış festivalleri vardır."

"Hangi sorunun?"

"Onların putperestlikleri sorununun. Nerede kış festivali varsa, orada ilerleme sağlanamamaktadır; ve hükümet de..."

Rahip Hall, "Ve bunun yanında misyonlar" diyerek konuşmaya katıldı.

"İkimiz de insanlarımızın gelişme göstermesini istiyoruz; böylelikle onlar bölgeye, beyazlarla aynı oranda yararlı olacaklardır. Şu gördüğünüz kana, kış festivalleri süresince boy verir, dolayısıyla ben, Kızılderililerle İlgili İşler Departmanı'nın bölge müdürü William Ditchburn'un talimatları doğrultusunda onları engellemekle görevliyim." Bunları söyleşken yüzünde tatlı bir gülümseme belirdi.

"Aynı oranda?" Eğer bu düşüncesinde samimi ise, övgüyü hak eder, değilse ahrette hesabını verirdi.

"Korkarım ben hâlâ anlayamadım."

"Kış festivalleri düzenlemek, hediyeler için savurganca para harcamayı gerektiriyor; topluluklar arasında gösterişe ve çılgınca rekabete yol açıyor; ağaç kesim işine, tarım alanlarına ve konserve imalathanelerine Kızılderililerin istihdam edilmesi konusunda çıkan çatışmaları körüklüyor; ve ayrıca hastalıkları, tembelliği, külhanbeyliği, sorumsuzluğu ve, eğer bilmek istersen, fahişeliği yaygınlaştırıyor." Bunları, sözlerine vurgu yapmak için elindeki çatalı birkaç kez Emily'ye doğru sallayarak, ezbere bilinen bir duayı tekrarlar gibi, pürüzsüz bir biçimde anlatmıştı.

“Daha belagatlı bir biçimde konuşamaz miydım” diye geçirdi aklından Muhterem Hall.

“Benim resimlerimin geçmişte kalan bir yaşam tarzını betimliyor olabileceğini söylediniz. “Geçmişte kalan” derken tam olarak neyi kastettiniz?”

“Neyi olacak, asimilasyonu, elbette. Eğer değişime karşı çıkarlarsa, kesinlikle kendi yıkımlarını kendileri gerçekleştireceklerdir” dedi Halliday.

“Anlıyorum.”

“Şöyle ya da böyle, şu anda gördüklerimizin ortadan kalktığı bir zaman gelecektir bu bölgeye. Şunu aklınızdan çıkarmayın, bunların en inatçısı Kwakiutl kabilesidir. En iyisi onlarla iç içe olmamaktır.”

“Eğer sorun yapmazsanız, bir sorum daha var. Claude Serreau ya da Claude du Bois adında bir kürk tüccarını tanıyor musunuz? Komik görünen bir teknesi var onun.”

Bay Halliday kıkır kıkır güldü. “Oh, Ormanların Claude’ı diye tanıtır o kendini. Tuhaftır bir adamdır; fakat iyi birisidir. Kızılderililer severler onu.”

“Alert Koyu’na hiç geldi mi?”

“Pek çok kez geldi, sanırım. Kuzeye giden tüccarlar burada mola verirler.”

Emily peçetesini katladı. “Burası her şeyden önce bir Kwakiutl köyüydü. Biz burada misafir olarak bulunmakta-yız. Ben davet üzerine gelmiştim ve kalkıp gideceğim” dedi.

Bay Halliday dirseğini masaya koyarak çenesini eline dayadı ve Emily’ye bakarak şakalar yaptı.

“Gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederim, Bay Halliday. Lezzetli yemekleriniz için size de teşekkür ederim, Bayan Hall” diyen Emily, gururlanan Bayan Hall’ın çıkıntılı şakağındaki menekşe rengi damarı görüyordu. “Resim yapmak, insanı amma da açtırmıyor” dedi.

Emily dışında geçen birkaç dakikanın ardından kapayı Billy'nin üstüne kapatarak, "Seni götürmesem iyi olacak Billy. Döndüğümde seni güzelce kaşırıım" dedi.

Billy zavallı görüntüsüne bürünerek Emily'ye duygusömürüsüne yönelik bir bakış baktı. Emily ona dokunmak için kapıya uzandı; fakat Billy geri çekilerek sızlanmaya başladı.

Hall'ların evinin kapısı açıldı ve Bay Hall dışarıya çıktı. "Bu sıranın en sonucusu ve boyalı olan tek ev" dedi. Çitin üstüne tuttuğu bir el feneri vardı elinde. "Daha sonra buna ihtiyacınız olacak" diye ekledi.

Onun gösterdiği ilgi Emily'yi şaşırttı. "Ya! teşekkür ederim" dedi.

Çan kulesinin tepesine bir kunduz indi; onun şekli, eflatun rengi gökyüzüne karşı bir siluet oluşturuyordu. *Hav, hav, hav* diye ses çıkarıyordu. Bir meydan okumaydı bu. Emily'nin yakında neyle karşılaşacağını nereden biliyordu ki o?

Köydeki beyazlarla Kwakiutl'ları ayıran çamurlu yola doğru yöneldi; iskelenin gıcırtısını ve küçük dalgaların çığlığı sesiyle sahili dövüşünü hissediyordu. Belki de o kutsal bir şeyin resmini çizmişti. Bir daha yapmasını yasaklayabilirlerdi. Halliday'e daha fazla soru sorması gerekiirdi. Duyduğu heyecanla korkuları çatışma halindeydi.

Dişler, pençeler, alev saçan burun delikleri ve açılmış kanatlar konakların önündeki heykellerden onun üzerine üstüne geliyorlardı. Her yer gagalarla doluydu. Kuzgun'un gaganın düz, Kartal'ının ise çengelli olduğunu anımsadı.

Emily en sondaki evin duvarını enlemesine boydan boya kaplayacak şekilde açılmış uçuk kırmızı ve siyah renkli kanatları gördüğünde, Halliday'in boyalı ev derken duvar boyasıyla boyalı değil, resimlerle süslü demek istedigini fark etti. Çatının bir parçasıymış gibi duran görkemli bir oyma

heykel, yukarıdan aşağıya sarkıtlarak evin ön cephesine tutturulmuştu. Emily olduğu yerde durdu. En alttaki Kuzgun figürünün tahta kaldırımının yaklaşık on feet üstüne inecek şekilde bir çıkıştı oluşturulan muazzam büyülüklükte bir gagası vardı. Gerçek yaşamda hiçbir kuzgunun gagası, kafasına oranla bu denli büyük olamazdı ve kuşu, düşecekmiş gibi yana yatırmazdı; fakat burada, eve tutturulması sayesinde düşmesi engellenmişti.

Kuzgun figürünün yukarısında, ön pençelerinin üstüne çeşitli yüzler, uzun bir gaga, bir adam ve direkten aşağıya kayan Kurt'un resimleri yapılmış Ayı'nın figürü vardı. Tepeye ise, pençeleriyle tuttuğu Katil Balina'yı kantlarının altına almış Thunderbird figürü yapılmıştı. Heykel sayesinde bu ev köyün en ilgi çeken evi haline gelmişti. Emily'nin göremediği tek şey, evin kapısıydı. Bu, Halliday'in şakacı özelliğinden kaynaklanan bir düşüncenin sonucu muydu acaba? Emily, gaganın altından geçerek evin uzak köşesinin etrafında dolaştı. Evet, kapı oradaydı. Kapalıydı. Kapıyı çaldı. İçeride kimse yoktu. Tekrar ön tarafa yürüdü.

Kuzgun'un gagasından gıcırtılı bir ses geldi. Bir açıklık var! İpler gevşetilip de alt gaga kaldırımı dayandığı sırada, içeride turuncu renkli bir parlaklık belirdi. Alt gaganın içi, vapur iskelelerinde insanların kayarak düşmesini önlemek için kullanılan sürgülü bir iskeleydi âdetâ. Emily'nin ayakları hareket etmiyordu. Asıl gariplik ve ortaya koyulan yaratıcı tasarım gücü, onun en vahşi rüyalarında gördüklerinin daha ötesindeydi. Eğer Halliday'in söyledikleri doğru olsaydı Claude burada olurdu. Şimdi öyle bir şansı olsaydı, "Bak ben de geldim buralara" derdi ona.

İpten tuta tuta gaganın üzerine doğru yürüdü. Bir iki adım attı. Topuklarını güvenli bir biçimde bir sonraki parçanın üzerine koydu ve onun boğazının içine doğru baktı. Alevlerin

ışığı her şeyi yumaşatmıştı. Erkekler orta yerde yanın bir ateşin etrafına kurulan bir iç platformun üzerinde oturuyorlardı. Turuncu, boz ve çivit mavisi renginde elbiseler giyip omuzlarına şallar örten kadınlar çocuklarıyla birlikte bir sıra geride oturuyorlardı. Totem kuşa doğru bir adım daha atmak, kültürel bir bölünmeyle karşı karşıya gelmek anlamına gelecekti. Tereddüt etti; korkudan değildi fakat onu tam olarak hissetme arzusundan kaynaklanıyordu bu.

Kumsalda resmini çizdiği Tillie adındaki kız kapının iç tarafında oturuyordu. "Gelin" dedi Tillie ve onu duvardaki halkalara asılı duran bull kelp'in yanından götürdü. Heykellerin üstünü kaplayan kurutulmuş som balığı parçalarının çok hoş bir paralel çizgiler düzeni vardı; kutuların, duvarların ve kirişlerin üstündeki sedir ağacı tohumlarının düzeni gibi ya da adet görme kulübesinin sedirinin üstündeki çok zarif parçaların görüntüsü gibiydi.

Tillie, Emily'yi, pantolon askılı ve yanaklarında, iz bırakılmış yolları andıran oyuklar bulunan bir adamın yanına götürdü. Adam gülmüyordu; ancak yüzündeki ifade sertti. Pürüzsüz ve parlak bir yüze sahip daha genç bir adam, İngilizce olarak konuştu.

"Bu, Nimpkish Kabilesinin en üst düzeydeki yöneticiSİ Şef Wakias'tır. Onun tacı ise, Kuzgun'dur. O ayrıca taç olarak, denizlerin güçlü yaratığı Katıl Balina'ya ve ormanların kuvvetli ve ayağına çabuk yaratıkları olan Ayı ve Kurt'a da sahiptir. Şef Wakias beş tane kış festivali düzenledi. Onun büyük bir serveti var: dağ keçilerinin yününden yapılmış otuz tane festival battaniyesi ve dört kano. Ayrıca beş tane som balığı ırmağı, yedi tane deniztarağı kumsalı ve Kuş Yiyen Adam denilen Huux-huuk sergisine sahiptir."

Sergi sahibi olmak; ne demektir bu? diye sordu Emily, Sophie'ye. Sözcü Emily'ye arka tarafını işaret etti. Emily ar-

kasına döndü. Duvarda, kırmızı ve siyah renklerde, kanatları açık halde, ürkütücü bir görüntüsü olan oyma kuş figürü vardı. Bir uçtan öbür uca, aşağı yukarı on beş feet gelirdi. Ön taraftan bakıldığındá gövdesini görmek mümkünü; fakat kafasıyla devasa gagası, kendi davulunun üstündeki gibi profilden görülebiliyordu. Siyah-beyaz renkli ürkütücü bir göz ona bakıyordu.

Emily'nin boğazı düğümlendi. "Kuş yiyen adam mıydı o?" Bu terimi mi kullanmak zorundaydilar? Beyaz ressamları yutmak için gagasını da açmış mıydı?

Sözcü, başını eğerek, "Siz kimsiniz?" diye sordu.

"Benim adım Emily Carr, Kanadalıyım."

"Bunun dışında?"

Kumsalda karşılaştığı üç çocuk çenelerini dizlerine dayamış, kir pas içindeki bir yerden dikkatle onu izliyordu. Çocuklar muhtemelen onun bir sonraki söyleyeceği şeyi biliyorlardı. Emily onlara, bana bir ipucu verin dercesine baktı. Çocuklar oldukları yerde sadece şöyle bir kırıldandılar; kendilerini zor tutuyorlardı. Onların arkasındaki bir sırada oturan Tillie ona bakarken yüzünde hiçbir ifade yoktu.

"Eğer yapabilirse, köyünüzün ve totemlerinizin resmini yapmaya geldim. Büyük bir güçe ve gizeme sahip soylu şekiller onlar."

Şef başını öne eğdi. Emily'nin, Sophie'den, Chinook dilinde birkaç kelime daha öğretmesini istemesi gerekiyordu. Büttün kabilelerin konuştuğu bu evrensel ticaret dili ticari mal-lar kadar değerliydi. Şef, devam edin anlamında başını eğdi.

"Benim kayda değer fazla bir şeyim yok. Kuzey Vancouver'daki Squamish kabilesinden sevgili arkadaşım Sophie Frank'ın yaptığı Kartal desenli bir sepetle, bazıları ormanların çevik ve akıllı yaratıklarından sansar, Amerika vizonu ve samur tüyünden yapılmış otuz tane resim fırçam var. Ayrıca

çok iyi konuşan bir kuşum ve Kuyruksuz Köpek Billy'nin kaldığı bir kulübem var."

Çocuklar kahkahalarla gülmeye başladılar. Emily gülmesine engel olarak tekrar Şef Wakias'ın sabit bakışıyla karşıya geldi.

Sözcü, "Siz temsilci Halliday'in arkadaşı misiniz?" diye sordu.

Oh, asıl meseleye gelinmişti. Bir sessizlik çöktü. Çatırtıyla yanın ateşten çıkan sesler duyuluyordu. Neydi onun duymak istediği şey?

Dürüstlük! Ya öylesinizdir ya da değil.

"Bay Halliday'le tanıştım; ama onun arkadaşı değilim" dedi Emily. Onlar çok fazla beklenti içerisindeydiler; ama neyin beklentisi? "Ben Freddy Hannah'ın arkadaşıyım" dediğinde, Freddy ciyaklarcasına bir ses çkardı. Odanın içinde mırıldanmalar başladı. Emily resim dosyasını çıkararak onun resmini gösterdi. "Bu resmi Freddy Hannah'ın amcası olarak size veriyorum" dedi.

Genç adam resmi alarak Şef Wakias'a verdi; Şef'in yüzünde bir gülümseme belirdi. Şef Wakias, "Evimin kapısı size her zaman açıktır" derken sesi, dalgaların sürüklediği çakıl taşlarının çıkardığı sesleri andırıyordu.

Kadınlar Emily'ye, izgarada pişirilip skunk cabbage yapraklarının üzerine konmuş som balığıyla reçelli pide verdiler. Bayan Hall'ın meyve tatlısının üstüne koymak vardı simdi bunu, dedi. Som balığından birkaç parça yedi ve beğenisi ni ifade eden bir şeyle mırıldanıp, parmaklarını yaladı.

Şef Wakias, "En güzel tarafı yanaklarıdır" dedi ve Emily'ye koyu renkli ve çok hoş kokulu bir et parçası uzattı.

Emily et parçasının üzerindeki çizgileri dikkatle inceledi; avcunda sık aralıklarla çizgiler çizdi. "Sedir ağacına benzıyor bu" dedi. Şef Wakias gülümsedi. O anda Lulu'nun sözünü ha-

tırlamaya çalıştı: Her şey bir ve tek şeydir; fakat bunun Kwakwala değil Nootka dilinde söylemesi gerekiyordu. Balık-tan bir parça alarak yedi ve yüzünde, onun tadından hoşlan-dığını ve lezzetli bulduğunu gösteren bir ifade belirdi.

Genç bir kadın ona, içeriye girdiği sırada, oradaki insan-ların yemekte oldukları, yaklaşık puro büyülüüğündeki gü-müşrengi balıklarla dolu bir sele getirdi. Üç tane çocuk sıri-tarak ona bakıyordu. Bir tanesi balığı birazcık hareket ettir-di; ötekiler kaşlarını çatarak her iki yanından sert bir biçim-de dürttüler onu. Tillie, omzunu tipişlayarak ona öğüt verici birkaç söz söyledi. Çocuklardan biri balığın başından biraz-cık ısrarı.

“Bir balığı bütün olarak yediğimi hatırlamıyorum; balı-ğın olmasını kastediyorum” dedi. Ötekinden ancak bir santim kadar kısa olan parçayı eline aldı ve gözüne yaklaştırdı; diş-leriyle, yüzgeçlerinin arkasını hedefleyip ısrarı ve çiğneme-ye başladı.

“Hm. Güzel” dedi. Eğer ağızındaki çatur çutur sesleri kafa-sına takmasaydı, tam zevkine varacaktı. İçerisi odun dum-a-nıyla doldu. “Nedir bu balığın adı?” diye sordu.

“Oolican” dedi genç kadın.

Emily onları tıka basa yediğine inandırmak için karnını tipişladı. Yüzü, kurumuş bir mantar gibi kırışıklıklarla dolu bir kadın ona doğru ilerledi. Onun kir pas içindeki yerden güçlükle ilerleyışı, çocukların bile sesinin kesilmesine neden oldu. Kadın, bir hayvan şeklinde oyulmuş, dikdörtgen bir kap uzattı ona. Kabin bir ucunun bükümüne, favorileri ve iş-lenmiş kabuklardan yapılmış gözleri olan ve madeni levha-nın oksitle yakılması sonucu şekil verilen bir yüz oyulmuştu.

Emily, “Çok hoş bir kap bu. Fok mu, yoksa Su Samuru mu?” derken düşürdüğü ‘a’ harfini çocuklardan kapmış ol-maktan son derece memnun oldu.

Yaşlı kadın kabı Emily'nin çenesinin altına getirerek, "Ye" dedi.

Cürümüş domuz etiyle karışık bayat balık yağı gibi iğrenç bir koku yayıldı Emily'nin üstüne. Boğazı tıkandı. Yarı saydam ve beyazımtırak renkli bir et yiğini, parlak küçük parçalar halinde duruyordu. Emily ona bir göz attı. Şef Wakias göğsünü şişirmiş ve omuzlarını geriye çekmiş bakıyordu. Emily'nin şimdi mi, yoksa daha sonra mı? diye sorması gerekiirdi. Jelatinli ve nemli cisim dokundu. "Bu çok özel bir şey olmalı. Nedir bu?" diye sordu. Becerebildiği en alelade ses tonuya sormuştı soruyu. Kadının vereceği yanıtını beklemeyip, nefes almadan ağızına bir lokma koydu.

Kadın delici bir bakış bakarak; "Ayıbalığı yağı" dedi.

"Bir gün önce bizim sahile bir ayıbalığı geldi. Orada öldü" dedi Şef'in sözcüsü.

Tadı fena değildi; balık etinden çok et tadı vardı. "Çok yumuşak. İnsanın ağızında dağılıyor. Bu hale nasıl getirirsinuz bunu?" diye sordu Emily.

Şef'in sözcüsü soruyu kadına tercüme etti. Kadın, "Bu sabah kendim çiğnedim onu" dedi.

Şaşkınlıktan, Emily'nin ağızı açık kaldı. Emily'nin dışında herkes kahkahalarla güldü.

Kadın şaka yapmıştı.

Kadın kabı Emily'nin köprücük kemiğine dokundurdu; yüzünde hiçbir anlam belirtisi yoktu. Sınav henüz sona ermemiştir. Asıl önemli olanın ikinci parçayı yemek olduğu çok açıktı. Emily'nin zoraki gülümsemesi sırasında, ancak kurbağa sesine benzer bir ses çıktı. İkinci lokmayı ağızına götürdü. Midesindeki meyveli hamur tatlısı başkaldırıyordu; fakat o gülmesine engel olarak ağızındaki lokmayı çiğneyip yuttu. Kadın, başıyla onayladı ve kabı uzaklaştırdı; herkes kahkahalarla gülerek ondan küçük birer parça aldı.

Onlar, Emily'nin, kadın gelmeden önce mesgul olduklarını sandığı aynı şeyleri yapmaya devam ettiler: Çocuklar çakıl taşlarıyla oynadılar; yaşlı erkekler ağır ağır yükselen duman bulutları altında pipolarını tüttürdüler; kadınlar ladin ağacı kökünden şapka dokuyup, sedir ağacı kabuğundan hasır ördüler. Gözlüklerini takmış bir nine, dizlerini sıcak tutacak bir dizlik örüyordu ve genç bir kadın yanına bebeğini yerleştirdiyordu. Halliday'in sözünü ettiği yaşam biçiminin reddi demek değil miydi bu?

Şef ve sözcüsü, Emily'i, kendi ateşlerinin başında oturma-ya davet ettiler.

“Karlukwees'e gittiniz mi hiç?” diye sordu Şef.

“Hayır.”

“Guyasdoms'a gittiniz mi?”

“Hayır. Orada heykeller var mı?”

“Evet. Ayrıca çok güzel resimlendirilmiş evler de var.”

“Oraya nasıl gidebilirim?”

“Bir yol olacaktı. Mimkwamlis miydi?”

“Hayır. Kaç tane Kwakiutl köyü var orada?”

“Kwakwaka'wakw köyleri, deriz biz onlara. Sayları epeyce var. Kimilerinde balık avlanır, kimilerinde de kış festivaleri düzenlenir” dedi. Karnını tipişlayarak güldü. “Hiç kimse bilmediği yerler var. Polisler adalarda yollarını şaşırıp kayboluyorlar” derken, sarkan derisinin altında kalan gözleri parlıyordu. “”Kwakwaka'wakw kış festivallerinden güzel öyküler çıkar” dedi.

“Muhteşem olmalı onlar?” Şef bir şey söylemedi; anıla-rında kaybolup gittiği besbelliydi.

Ateş yanınca çukurda korular parlıyordu. Çocuklar battaniye yiğinlarının üstüne kıvrılmışlardı ve elleri henüz tamam-lanmamış sepetlerin üstünde kımıldamadan duruyordu. Şimdi sormanın tam zamanıydı

“Yarın sizin o muhteşem Kuzgun'unuzun resmini yapabilir miyim?”

Şef, başını öne doğru bir kez eğerek ona onay verdi.

Emily'nin sabah yaptığı ilk şey, bacağına doğru eğilen Billy'yle birlikte, evlerin önünde bulunan tahta kaldırımının üstündeki Kuzgun'un önüne oturmak oldu. Kuzgun'un, köşe tarafında aşağıya kıvrılan göz kapaklı ve kibirli gözü, Emily'nin içine işleyerek arzularını ateşledi. Alt gaganın üstünde, komik tarzda ürkütücü bir ifadeye sahip, geriye dönümüş bakan bir insan yüzü vardı. Önceki gece gözünden kaçmıştı onun bu özelliği. Yüzün ve yukarıdaki bir yığın figürün referans resimlerini sıkı bir biçimde çizdi. Fakat evin bütününen resmi içinde kuzgunun bir ayrıntısına yer vermesi gerekseydi heykelin üst kısmını keserdi.

Bu kadar uzun bir şekil üzerinde nasıl uyum birliği sağlanabilirdi? Sıra sıra evlerle kıyaslandığında, orta bölgeye profilden görünümde hâkim olan şekil nasıl olur da daha küçük olarak yerleştirilebilir? Emily'nin heykellerin geri çekilme hattını gösterme tarzı, onun neyi feda edebileceği konusunda bize bir fikir vermektedir. Ön planın alt tarafında yer alan bir kanonun baş tarafı referans ölçüsü olarak alınabilir mi? Bunun en iyi çözüm olup olmadığından emin değildi. Etkili kompozisyon, doğru örneklerin ortaya koymasıyla meydan'a getirilebilirdi; ama nereden bulacaktı onu?

Kuzgun için Kıızılderili kırmızısı, Prusya mavisi ve siyah renkler; heykelin, doğal halde bırakılan, güneşten ağarmış, sedir ağacı kısımları için koyu kahverengi aşılıboyasıyla kırmızıya çalan kahverengi karışımı bir renk kullanarak çalışmaya başladı. Fakat bunlar yeterli değildi; asıl şeyin dramı eksikti.

“Öteye git, Billy” dedi. Onun yattığı yerden bakarak tam açıyi yakalamak istiyordu. Dürterek, Billy'nin uzaklaşmasını sağladı. “Bir ressam köpeği olman için yeterince uysal olman gereklidir” dedi.

İç çekip sızlanarak, ama ben öyle rahat ediyordum, diyor-
du köpek âdetâ.

“Oh, solgun bir petunya gibi surat asma öyle” dedi Emily. Bir şeyin nesnelliğinin ötesine geçerek resmetmek! O gaga-
nın onu yapmaya davet ettiği şey buydu. Onun içinde her
türden ötüşler, viyaklamalar, gıdaklamalar ve bir kuzgunun
çıkarabileceği tıkkıtlar mevcuttu. Ve onun sayesinde, kona-
ğıın kendi içinde bütün öyküler, kahkahalar, ağıtlar, bebek
çağıtları ve nesillerin ölüm tıkkıtları mevcuttu. Fakat bun-
lar bir resimde nasıl dile getirilebilirdi?

Emily suluboya resim yaparken temel şekilleri dayanak
aldı. Gökyüzünün yansıtıldığı yerde rengi açmak ve gaganın
üstündeki fazla boyayı almak için boyanın üstüne kuru fır-
çasını bastırıyordu. Resimdeki gözün öfke dolu olması gere-
kiyordu. Üst tarafındaki kemiğin rengini koyulaştırdı. O pa-
rıldayan totemin acayıplığı ve vahşiliğiyle kıyaslandığında,
kendi yaptığı hâlâ fazlasıyla uysaldı. Emily daha yürekli ol-
maya ve hata yapmamaya çalışıyordu; fakat suluboya çalışır-
ken bunu nasıl sağlayacaktı? Fırçalarını, öğrencilerini döv-
dükleri sopalara bastırıp temizleyen ve kendilerini sanatçı
sanan o İngiliz akademisyenler onu sakatlamp ve işinde çe-
kingen hale sokmuşlardı. Keşke resimlerin duyguları nasıl
dile getirebildiğini bilen birileriyle konuşabilme olanağı bu-
labilseydi.

Gaga, gıcırdayarak açıldı ve Şef Wakias ortaya çıktı.
Emily'nin ona resimlerini göstermesi gereklidir. Kusursuz ol-
madıkları söylenemezdi; fakat elinden gelen buydu.

“Günaydın, Emily Carr.

“Günaydın. Güzel bir sabah. Aylardır tanık olduğum en güzel sabah bu.”

“Niçin?”

“Sizin muhteşem kuzgununuzun resmini yapıyorum. Çok etkileyici bir konuşması var onun.”

Şef Wakias onun resmini incelerken dudaklarını sıkıyordu. Emily'ye dönerek, “İleride kış festivallerine gelirsiniz” dedi.

Claude onların yasalara aykırı olarak düzenlendigi söylenmişti. Lizzie de onları vahşi sarhoşların eğlencesi diye nitelendiriyordu. Halliday ise, onları dinsizlik olarak görüyordu. Emily onların alışılmamış ve büyüleyici olduğunu biliyordu. Davet edilmek, Kuzgun'un gagasının arasında yürümek anlamına geliyordu.

“Bu çok hoşuma gidecek” dedi.

Sedir Ağacı

Emily, "Jessica'nm alışılmış, Beethoven'in Beşinci Senfonisi'yle kapı çalmasını duyunca, "Gir, kapı açık" dedi.

Jessica ona elindeki bir gazete kupürünü sallaya sallaya göstererek, "*Province*'da çıkan bu yazıyı gördün mü?" diye sordu.

"Gazete almıyorum. İnsanların gelişmeleri birbirlerine bağıra bağıra anlattıkları zamanlar daha iyiydi" dedi Emily."

"O halde bunu kendi kendine okumadıkça, ben sana bağıra bağıra anlatmak zorundayım, sanırım" diyen Jessica kupürü onun önüne fırlattı.

Emily Albert Koyu'ndaki Kurt figürünün üst tarafındaki Ayı'nın çizimini yapmaya devam ediyordu. Burun deliklerini nasıl yapacaktı? Gerçek totem üzerinde, onların içinden çıkışken resmettiği duman bulutlarına hayran kalıyordu. Dumanı içerisinde bıraktı. "Çok mu süslü, ha?" dedi. Resmi kol mesafesinde tutarak, "Ne diyorsun? Burun deliklerinden çıkışın mı, yoksa sade olarak mı kalsın?"

"Sade kalsın."

Joseph, "Sade kalsın" diye yineledi kafesin içinden.

“Sıçanlar. Ne biçim arkadaşınız siz?”

Jessica, “En iyisinden” diyerek, parmağını gazete yazısı üzerinde salladı. “Sen hep meselenin özüne inmemekten şikayet edersin. E, Paris’teki... okuyayım onu sana.

“Paris’teki mevcut sanat bareketi, konuların aynen kopya edilmesini değil, onları renklerle ifade etmeyi amaçlamaktadır. O daha etkili fırça çalışmaları sayesinde, nesnelerin doğasını anlamadan, geniş kapsamlı yorumlanmanın ve onları bir şeyle üzerindeki salt bir süs olarak kullanmaktan ziyade, ışık ve renkle şekillendirerek ortaya koymayan yolunu aramaktadır. ‘Sanatçının amacı’ der André Derain, ‘çarpıcı renkler ve güçlü çizim modelleri kullanarak, bir konu karşısında gösterilecek duygusal tepkinin olabileceğini en güçlü ifadesini ortaya koymak olmalıdır.”

Jessica kupürü ona uzatırken, “Senin sözünü ettiğin şey değil mi bu: Duygusal tepki?” diye sordu.

Emily’nin nefesi kesilmişti gerçekten de. “Evet” dedi.

Burun deliğinden duman çıkıştı! Duygusal bir tepkisi vardı buna karşı; fakat onu incecik duman bulutları çizmekten başka hangi yöntemle ifade edeceğini bilemiyordu. Makaleyi tekrar okudu ve bütün bir kiş mevsiminin çalışması olan duvarlardaki Albert Koyu’yla ilgili suluboya resimleri dikkatle gözden geçirdi.

“Ben hiç modern değilim. Fazla titizim ve eski usulcuyum; ve bu huyumdan nefret ediyorum. Benim renklerim form tutturamıyor. Onlar heykelleri süslemekten başka bir işe yaramıyorlar. Benim çalışmalarım, ‘nesnelerin doğasını anlamaya’ da hizmet etmiyor. Ne yapacağımı bilmiyorum” diyerek, kalemini masanın üzerine fırlattı. “Ahhh, Jessica. İn-

giltere'de insanlar devamlı Paris'te neler öğrendiklerini konuşurdu; aslında o anda valizlerimi toplamam gerekiirdi."

Joseph, "Ahhh, Jessica" diye mırıldandı.

"Fakat bu sana, senin hep şikayet ettiğin konuyu, yani sanat adına yapılacak, insanların burada düşünebildiklerinden çok daha fazla şeyler var, dediğin konuyu anlatmıyor mu?"

"Evet, buradaki lanet olası boşluk" derken, masanın tablasına vurarak işaret parmağını havaya kaldırdı. "Eğer şimdi hiçbir şey *yapmadığımı* görebiliyorsam, bir şey yapmanın eşliğinde olmam gereklidir. Şu anda, *yapacaklarımı* kafamda tasarlamam gerekiyor sadece. Makaleye bir göz attı. "Ama bu sözlerden hareket ederek ne söylenebilir? Tek bir resim bile yok" dedi.

"O halde? Gidip onu gözünle görmen gerekmez mi?"

"Ahhh. Senin ağızından çıkanı kulağın duymuyor" diye karşılık verirken elden ayaktan gittiğini hissetti. Paris varken Londra'da çalışmakla çok büyük hata ettim" dedi.

Jessica yerine oturdu. "Eminim oraya giderken pek çok nedeninvardı."

Lanet olası nedenler. Anlamsız nedenler, yabancılık korkusunu, üstesinden gelinmesi mümkün olmayan bir dil, dayanılmaz yalnızlık, uçsuz bucaksız bir şehir..."

"Londra bir köy değil, o da bir şehir, Emily."

"O zaman öyle görünmüyordu" diyerek, bir sözcük bulmaya çalışıyordu gibi yapıp ellerini çırptı. "*Formidable*" dedikten sonra Fransızca telaffuzu karşısında alaycı bir biçimde güldü. "Pek çok şey gösterdi orası bana. Londra'da, Paris'te görebileceğim kadar çok şey gördüm: Şehir dumanı, hep koşturma halinde olan kalabalıklar ve her türden gürültü partıtı."

"Amacım, sende kötü bir duyguya uyandırmak değildi, Em." diyen Jessica onun elini tipişladı. "Senin, benim hiçbir

zaman olmayacağı kadar gelişmeye susamış olduğunu biliyorum” dedi.

“Şimdi oraya gitmek için nelerimi vermezdim?”

“Peki sana engel olan nedir?”

“Her şey. Ben buraya kök salmışım. Anıtsal bir yapı gibi hissediyorum kendimi. Alert Koyu’ndaki şef karşıladı beni. O bana ötekiadalara nasıl gidebileceğimi anlatacağını söyledi. Yaptığım Kuzgun evinin resmine bakarak güldü. Bunun benim için ne anlam ifade ettiğini biliyor musun? Eğer şimdi Paris’e gidersem, bu yeni sanatı öğreninceye kadar gececek onca zamandan sonra döndüğümde o beni tanımayabilir.”

“Peki, ya gitmezsen?”

Emily, Ayı'nın burun deliklerinden çıkan buhar kümelebine baktı. “Eğer gitmezsem, bu makalenin dediği gibi, nesneleri yüzeysel olarak aynen *kopya etmeye* devam edeceğim” dedi, tırnağıyla makalenin olduğu kâğıda birkaç kez vurarak.

“Anlamıyorum. Senin hep yapmak istediğin şey değil miydi bu? Totemlerin kaydını tutmak istemiyor muydun sen?”

“Alert Koyu’na gidinceye kadardı o. Şimdi daha kişisel bir şey istiyorum; fakat nasıl yapacağımı bilmiyorum” dedi. Bir iç çekti. “Yenisini resmetmek için Eski Dünya’dan kaçmayı düşünürken tekrar Eski’sinin kucağına düştüm” dedi.

“Demek gidiyorsun!”

“Hayır. Sen gideceksin ve onu bana anlatacaksın. Sen bu işin üstesinden gelirsın.”

Jessica'nın ağızı açık kaldı. “Fakat ailem” dedi.

“Ya! Bunun nasıl bir işe kalkışmak olduğunu anladın mı şimdi?”

“Ayrıca Paris’tे sürekli tartışarak kafa patlatan o sanatçıları gözünün önün getir.”

“Ve hep birlikte yeni şeyler denemek, hep birlikte mücaudele vermek. Belki de bir başkasının resimle ilgili yaptığı şeyler konusunda kafa patlatmak” dedikten sonra kağıdın kenarıyla oynamaya başladı. “Bunu alabilir miyim? Dilenmek için Hazine Bekçisi’nin yanına gittiğimde elimin altın-da bulunsun” dedi.

“Kimdir o?”

“Kraliçe Dede. Her şeyin sahibidir o; ayrıca bizden meydana gelen üç kişilik de rahibe grubu var. Bir zamanlar onun koyduğu kuralı çığneyip ailennin para işlerini yürüten danışmana gitmiştim de, beni bayıltıncaya kadar kırbaçlamıştı; dayak yerken, çok büyük ve güçlü olacağım, diye bağıriyordum.”

“Bunu bana hiç anlatmadın.”

“Bir kimsenin aile yaşamında yer alan, gurur duyabileceği bir olay değil bu. Ertesi gün liseyi bırakıp San Francisco’daki sanat okulunun yolunu tuttum ve soluğu senin yanında aldım. Elindeki gazete kupürünü sallayarak, “Evet, bunu alabilir miyim?” diye sordu.

“Evet; ama sen gittiğin zaman benim kızların Joseph'a bakımını üslenmelerine izin vermen koşuluyla” diye yanıt verdi Jessica. Emily güldü. “Bu ne acelecilik, Jessica. Kararsızlık yaşayarak ben daha kendime yeterince eziyet etmedim” dedi.

Annie Marie, Sophie'nin evindeki kedi beşiği denilen oyun ipini Emily'ye uzatırken, “Suyu mu çok seviyorsun, yoksa gökyüzünü mü?” diye sordu. Emily oyun ipini eline alırken. “Gökyüzünü, sanırım; çünkü onda pek çok renk yer alabiliyor” diye yanıt verdi.

“Su da öyle” dedi Annie Marie. “Okyanus da öyle.”

Annie Marie ipleri tutma sırası kendine geldiği her seferinde Emily'ye bir soru soruyordu. “Senin en çok sevdiğin...” diyerek başını yukarıya kaldırıp, “resim mi, yoksa ağaçlar mı?” diye sordu.

Emily gülümseyerek, “Benim için onların ikisi de aynı” dedi.

Buradakileri kastediyordu; Paris'tekileri değil. O çok sevdiği yeri nasıl bırakabilmişti?

Annie Marie burnunu buruşturdu. “Dans etmeyi ve şarkısı söylemeyi seviyor musun?” diye sordu.

“Evet, dans etmeyi ve şarkısı söylemeyi seviyorum” dedi Emily.

Margaret Dan kaldırımın üstünden seslenerek, “Geliyor musun, Sophie?” diye sordu. Sonra açık olan kapının eşiğine gelerek içeriye doğru eğildi. Emily'yi görür görmez doğruluyverdi. “Ah” dedi. Dudaklarını sıktı. Sonra da arkasını döndü ve çekip gitti.

Emily koku yayan beyaz köpüğün gözeneklerine işlediğini hissediyordu âdetâ.

“Gönlü geniş değil onun” diye mırıldandı Sophie.

“Bayan Johnson’la yaşanan da mı aynı sorun? diye sordu Emily. “Bizim, yani seninle benim çok farklı olduğumuzu ve bu yüzden de dost olamayacağımızı, söylüyor o” dedi Sophie.

“Burada beyaz birisi tarafından sevilen tek kişi olmak istiyor o.”

“Kıskanıyor mu? Seni mi kıskanıyor?”

Sophie'nin kaşlarının çatıklığı gururlandığını ifade eden bir sıritışa dönüştü ve “evet” diye yanıt verdi.

Sophie içinde araç gereçler bulunan sepeti alırken, Annie Marie de kendi ayakkabalarını eline aldı. “Hayır. Giy onları” dedi Sophie.

Annie Marie çorabının tekini çıkardı, Emily onun önüne çömelerek, "Bunları dışında da giymeni istiyorum. O zaman ayakların acımayacaktır. Hadi, lütfen" dedi.

Annie Marie bu yeni düşünce karşısında bir an için kaşlarını çatarak baktı, çorabın tekini giydi ve Emily'nin, ayakkabalarının ipini bağlamasına izin verdi.

Billy'yi de yanlarına alarak yola koyuldular. "Bütün bu çayır çimen kokuları içinde kendini minik bir süs köpeği sanıyor" dedi Emily.

Annie, "Buranın adı ne, anne?" diye sordu, Billy'nin kafasını okşarken. Kafasını kaldırıp Emily'ye bakarak, "Yerlerin adı olur" dedi.

"Aylshun, yani Ayak Altına Serilmiş Yumuşak Topraklar" dedi Sophie.

Uzun bir mürver ağacının ilerisinde bir başka bataklık çayırı uzanıyordu.

"Peki oranın adı nedir?" diye sordu Emily.

"Ay-Aylshun, yani Öteki Ayak Altına Serilmiş Yumuşak Topraklar" dedi Sophie.

Annie Marie kıkır kıkır güldü ve bir baştankara gibi sekmeye başladı. Emily'ye başka bir şans tanımadan, "Ayulsun'u mu, yoksa Ay-Aylshun'u mu çok seviyorsun?" diye sordu, ciyaklarcasına. "İkisini de" diye yanıt verdi Emily.

Emily, Jimmy'nin oyununu gözünün önüne getirerek, Annie'yi olduğu yerde döndürüp, onun saç örgüsünü başına arkasından tutarak kıvırıldı. Eğer Paris'e gitseydi bu güzel günleri çok özleyecekti.

Onlar Kakmakulth'taki bir akçaağaç korusundan geçerek ormana girdiler ve akarsuyun ormana doğru çağrıldadığı Huphapai'ye vardılar. Billy de bir tercihte bulunup arka ayağını kaldırırken, Sophie sedir ağaçlarını inceliyordu.

“Annem sedir ağaçlarının kabuklarını soyacak” dedi Annie Marie.

“Sepet yapmak için sedir ağacı kabuklarını kullanacağın akıma gelmemişi” dedi Emily.

“Sepet yapımında kullanmıyorum. Sedir ağacı kabuğu çocuk bezi olarak kullanılabiliyor; çok yumuşaktır.”

Emily, Sophie'nin bebek beklediğini fark etti.

“Bak, anne. İşte kocaman bir ağaç” diyen Annie Marie, ağaçın ne kadar büyük olduğunu göstermek için bir ağaçın etrafında döndü.

Sophie burun kıvırıldı. “Ah, o çok büyük” dedi, uzun eteği ni iki tarafından tutup, enlemesine çekerek, “Gövdesi gitgi-de kalınlaşırken kabuğu da kalınlaşmış onun; çok serttir şimdi o. Genç ağaçlarındaki daha yumuşak olur.”

Annie Marie'nin minik çenesi, asılan suratıyla birlikte titremeye başladı.

“Ama o sepet tabanı için çok uygun bir ağaçtır” derken Sophie'nin yanakları yuvarlak bir hal aldı. “Böyle büyük ağaç olduğu zaman uzun kökleri de çok fazla oluyor. İçinden birini çekip aldığımızda zarar görmüyor” dedi.

Annie Marie, “Bir kök kaz, anne. Ben bu ağacı çok seviyorum” diyerek ağaçın gövdesini tipişladı.

Sophie, yumuşak ve çamurlu bir yerde, akarsyun kıyısındaki bir ağaçın yanında, porsukağacından kesilmiş kazı sopasını yere sapladı. Bir kök buldu ve ağacın tepesine doğru bakarak, “Sen Yukarıdaki, kökleri böylesine düzgün bir ağacı bu akarsyun kıyısında geliştirip büyütüğün için sana şükranlarımı sunuyorum. Bu güzel ağaçtan yalnızca bir köke ihtiyacım var. Onu boşa harcamayacağımı söz veriyorum. Güzel bir sepetin yapımında kullanacağım onu” dedi.

Sophie bir süre bekledi ve diz çökerek, kökün her iki yanından boylu boyunca çamurları yardı ve kökü, Billy'nin su

ıctiği akarsuyun bulunduğu yere doğru takip etti. Suyun parıltısı ve çağlıtı öylesine davet ediciydi ki Emily dayanak yapmak için bir elini çamurun içine sokup suya eğildi ve öteki eliyle avuçlayarak su içti.

Rüzgâr, hareket eden parmak uçları gibi, yaprakların ucunu başka yöne çevirdi. Emily ağaçların meydana getirdiği kubbenin altında bir şeyin varlığını hissetti. Tanrı sadece bir çan kulesinin olduğu yerde var olmaz. Peki Tanrı yalnızca İngiliz Kolombiyası'nın ormanlarında mı vardı, Fransa'daki ormanlarda yok muydu? Korku ve inatçılık onu evet demek zorunda bırakmıştı. Sophie'yle ağaç aynı havayı paylaşıyor ve birlikte nefes alıyordu sanki. O da nefes aldı; nefesindeki orman kokusunu en az bir yıl yetecek kadar içine çekmek istiyordu.

Emily'yle Annie Marie, Sophie'nin giderek incelen, uzun ve dalsız bir kökü çekişini izledi. Bir kök kendince bakabilir ve kendi koca ağacını görebilir miydi? Kim bilir belki de onun, yarattığı güzelliğin farkına varmadan, Toprak Ana'sının sağladığı besinleri bilincsizce emmesi ve durmaksızın hep yukarıya can vermesi gerekiyordu. Emily, umarım işin aslı böyle değildir, diye geçirdi aklından.

Eğilerek bir kütüğün yanındaki Billy'ye sarıldı. "Burada bir ruh varmış gibi geliyor bana" dedi.

Emily bir anda Sophie'nin gözlerinin şaşkınlık içinde ırı-leşliğini gördü; sanki beyaz arkadaşının gözünde şaşırtıcı bir şey görmüş de, ilk bakışta onu anlayamamış gibi bir hali vardı.

"Ruh, bir insana ancak ormanda gelebilir" dedi Sophie.

"Nasıl olur bu?" diye sordu Emily.

"Kuzgun'un sesiyle ya da Kurt'un ulumasıyla olabilir. Kurt onu iyi bir avcı haline getirir. Karabatak, iyi bir balıkçı ya da kano imalatçısı yapar; ona güç verir. Düşünce gücü verrir. Herkesin bir ruh gücü vardır. Ona kavuşturmak gereklidir."

“Gerçekten sana bir kuştan ruh gelebileceğine inanıyor musun?”

Sophie omuzlarını doğrultup göğsünü kabartarak, “Evet” dedi.

“Ama Sophie sen sağlam inançlı bir Katoliksin.”

“Dinle ilgili bir konu değil bu. Kızılderililikle ilgili bir şey bu.”

“Sende her ikisi de mevcut.”

“Nasıl yorumlarsan yorumla.”

“Bu kadar basit mi?”

Sophie, daha genç ve daha ufak bir ağacın yanına gitti ve onun ince uzun gövdesini inceledi. İlkinci bir dua daha okuduktan sonra durdu ve çakisıyla, ağacın bel kısmı sayılabilcek bir yerdeki kabuğu yatay bir şekilde yardı. Lifli kabuğu yerinden bir miktar kalkıncaya kadar çekip kesilen yeri merakla inceledi. Gövdesini geriye doğru yatırıdı ve kabuk, uzun, ince bir şerit halinde, hissiztili bir ses çıkararak soyuluncaya degein onu kıvırmaya devam etti.

Annie Marie olduğu yerde sabırsızca kırıdanıp duruyordu. “Ooo, bu çok güzel, anne” dedi. Sophie soyulan yüzeylere baktı: gövdeye ve kabığın iç tarafına. “Yeni doğmuş bir bebek derisi gibi. İlk defa gün yüzü görüyor” dedi.

Ağacın fildişi rengindeki yüzeyinden çok hoş bir koku veren berrak bir özsuyu damlıyor ve gözlerinin önünde hemen koyulaşıyordu.

“Sihirli bir şey bu” dedi Emily.

Sophie güldü ve elindeki çakisıyla gümüş grisi dış kabuğu iç kabuktan ayırdı. Kabukların kenarlarını aralar aralamaz çekip ayırdı. Sophie'nin dudakları zarif bir O biçimini aldı ve gözleri irileşti. “Gördün mü? Kolaymış, değil mi?” dedi

“Sana ruhunu veren ağaç olmalı bu” dedi Emily.

Sophie şerit halindeki kabukları katlayıp paketledi ve onu bir sedir ağacı kabuğuyla bağladı. Kabuğun iç tarafı canlı, Annie. Bak, giderek rengi kızarıyor” dedi.

Annie Marie ayakkabılının tozunu silmekle meşguldü.

“Nasıl olur da bir insan onda kendi ruhunu bulur?” dedi Emily, yarı kendine hitaben ve onun gizemliliği üzerine kafa yorarak.

Sophie çenesini öne uzatmış, Emily’yi inceliyordu. Ağzının köşelerinden aşağıya inen kırışıklıklar derin yarıklar meydana getirmiştir; karmaşık bir konuda karar vermeye çabalıyor gibi bir hali vardı âdetâ.

“Pekâlâ Sophie, anlatmak zoruna değilsin. Ben sadece yüksek sesle düşünüyordum kendi kendime.

Sophie kabuk yükünü çözdü ve yeniden iki düğüm attı; alnındaki çizgilerin sayısı artmıştı. “Bunu yalnızca sana söylüyorum, başka kimseye değil” dedi.

“Ah, kesinlikle, Sophie. Hiçbir yerde sözünü etmeyeceğim.”

“Güce kavuşmak için, insanlar oraya tek başına giderler, oruç tutarlar ve dua ederler. Sakın ol. Dinle. Hazır mısın?”

“Nereye giderler?”

“İssız yerlere, vahşi yerlere, çetin yerlere, kutsal yerlere.”

“Neden vahşi yerlere gidiyorlar?”

“Ruhlara, gerçek olduğunu kanıtlamak için kendini tehlikeye atıyorsun. Sonra onların konuştularını duyuyorsun. Kendini kanıtlaman gerekiyor. Şiddetle yardıma ihtiyaç duyduğun da olur.”

Onun arzusuna karşı gelmek olmazdı. Emily, Şef Wakias’ın evinin önünde durduğu sırada, Kuzgun'un gagasının ruhunu ve dramını yapacağı resme aktarmak için müthiş bir istek duymuştı. Kendini tehlikeye atmak, yalnız başına olmak ve çetin

yerler konusu söz konusu olduğunda Paris'i başka türlü görmesi mümkün olmuyordu.

"Ormandaki ruhlar, insanın bir şeyler yapmasına ve yaratmasına yardım ederler mi?"

"Ruhlar, aletlerin içine girerler. Her şey bir güce sahiptir: Gerdanlı Dalgıç, Baykuş, Kunduz, Kurt ve Katil Balina."

Alice'le birlikte gördükleri asılı balinalar tam bir güce sahipti. Fakat Katil Balina ona Paris'te nasıl eğitim verebilirdi.

"Sadece hayvanların mı ruh gücü olur?"

Sophie, "Şimşek'te, Rüzgâr'da, her şeyde olur!" derken Emily'nin yanakları ve kaşları kabardı, gözleri parlادı ve olabilecek şeyleri düşündükçe daha bir canlılık kazandı.

"Peki, ağaçta da bulunur mu? Bir ağaç güçlü bir ruha sahip olabilir mi?"

Sophie omuzlarını kaldırarak, "Onun hakkında konuşmak iyi olmaz. O seni terk edebilir veya hastalandırabilir" dedi.

Evet bunu anlamıştı. Özlem duymasını sağlayan ruh onu terk ederse, hasta *olurdu*. Emily, Sophie'nin attığı sedir ağacı kabuğundan lifli bir parça alıp burnuna tuttu. Ağaç bu lifler sayesinde soluk alıyordu. O, şehir dumanı solurken ormanların büyüleyici kokusunu şiddetle arzuladığında ya da trenlerin gürültüleri arasıdayken onun, derin bir sessizliğin hâkim olduğu yerlerini özlediğinde, bundan, yani İngiliz Kolombiyası'nın ruhuna sahip olan bu ağaçtan yararlanabilirdi. Bu sedir ağacının kendisinin ruhsal gücü olmasını umut ederek kabuğu cebine koydu.

Annie Marie umursamazlıkla kafasını yana çevirip, "Onu neden yanına alıyorsun?" diye sordu.

Emily bir kez daha onun burnunu típişlayarak, "Onun hakkında konuşmak iyi değildir" dedi.

Annie geriye çekildi. Yüzünde, önceki ciddi ifade tekrar ortaya çıkmadan bir anlık hafif bir gülümseme belirdi. Emily

bu ciddi görüntüye bakarak, Sophie'nin, kendisine, onların yankılanmalarını bastırmak için bütün bir ormana ihtiyaç duyacakları kadar özel bir şeyden, yani ruhlar âleminden söz etmeye, yerli geleneklerinin ötesine geçtiğini gördü.

“Bana ruhlar âleminden söz ettiğin için teşekkür ederim sana” dedi.

Sophie başıyla onaylayıncaya deðin bekledi ve tütün tabakasını çıkararak bir sigara sardı; ve sigarasını yaktı.

Sophie torbasından ahşap bir pipo çıkardı ve içmek için ne kullanıyorrsa, içine ondan doldurdu; ve yaktı. “*Kinikinik* bu” diyerek piposunu Emily'ye uzattı. “Sadece yaprak” derken yüzünde alaycı bir sıritiş belirdi. “Görmek gereken şeyleri görmeni sağlayacak yapraklar” dedi.

Emily pipoyu aldı ve keskin ve odunsu kokuyu içine çekti. Karşılığında, kendi sigarasını Sophie'ye uzatırken başının döndüğünü hissetti.

Sophie dumanı içine çekti, dışarı verdi ve ardından güldü. “Çok sert değil, hı?” dedi.

“Hayır, çok sert değil” diye karşılık verdi Emily.

Emily pipodan bir nefes daha çekti. “Benim de paylaşacak bir şeyim var artık. Daha iyi resim yapmanın yöntemini öğrenmek için Fransa'ya gidebilirim şimdi” dedi.

Sophie, ağızından kaçırarak, “Daha koyu yapmasını öğrenmek için mi?” dedi sertçe ve ardından sırtmaya başladı.

“Olabilir. Henüz karar vermedim” dedi Emily.

Bir kunduz öttü; yarı insan, yarı öte dünyalıya benzıyordu: her âlemde bir ayağı olan. Kendisinin, Kuzgun'un gagasının arasındaki halini andırıyordu bir parça.

“Kuzgun'un gagasından bir Nimpkish konağına yürüdüm. Orada benim için yeni bir şey başladı, planladığımdan daha büyük bir şeydi bu; ve şimdi tekrar dışarıya yürümek zorundayım.

“İleride gene gidersin” dedi Sophie.

“Korkarım öyle olacak. Fransa'da pek çok şey yolunda gitmeyebilir.”

“Bırak, yolunda gitmesin. Gider, görürsün.”

“İlk başta yaptığım şey senin içindi. Senin kendini eskisi gibi güçlü ve mutlu hissedebilmen için sana totem heykellerini göstermiştim. Şimdi aynı şeye kendim ihtiyaç duyuyorum.”

Sophie güldü. “En güzel paylaşım şekli” dedi.

Onlar, Annie Marie'nin, Billy'nin yeleğine eğreltiotlarını iple tutturmasını izlerken ikinci pipolarını da bitirdiler. Sophie torbasından, deriden yapılma küçük bir kese çıkardı ve onu açarak orta parmağını, içindeki koyu renkli bir maddeyi içine daldırdı. Sonra Sophie yüzündeki garip bir gülümsemeyle parmağını, yan yatırıldığı yanağından aşağıya doğru kaydırıldı ve orada kızıl kahverengi bir iz belirdi.

“*Tamalbh*. Kızılderili boyasıdır bu.”

“İlaçtır bu. Çok yaşlı bir ladin ağacının gövdesi üzerindeki mantarlardan elde ediliyor.” Ladin ağacı çok etkili bir ilaçtır. O maddeden öteki yanağına da sürdü. “Adet gördüğüm günlerde toprağa daha yakın olmak için kullanırım bunu. Kendimi daha güçlü hissetmek için. Bebek doğurmak için, daha çok bebek doğurmak için bu” dedi.

Emily torbanın parlak maddeye baktı. Billy ona ağını burnunu sokmaya çalışırken Emily de onu uzaklaştırıyordu. Emily o maddeden yayılan misk kokusunu içine çekti.

Onun da kendini çok güçlü hissetmeye ihtiyacı vardı; Paris'e gitmeye, resim doğurmaya, hem de çok sayıda resim doğurmaya ihtiyacı vardı. Gün ışığı, altında o sedir ağacının köklerinin geliştiği ve gidasını aldığı çamurun üzerinde bir parıltı meydana getiriyordu. Parıldayan çamurun üzerinde belli belirsiz şekiller dans etmeye başladı. Emily, daha net gö-

rebilmek için gözlerini kırpıştırdı; fakat hâlâ doğması beklenen resimler, kahverengi yüzey üzerinde parlayıp duruyordu. Emily'nin gözleri Sophie'nin gözlerine kilitlendi. İki parmağını serin çamurun üstünden yavaşça kaydırıp yüzüne sürdü.

Billy burnunu öne uzatmış, ne halt ediyor bu kadın dercesine Emily'yi izliyordu; tüm bedeni tetikteydi ve Annie Marie'nin, üstüne tutturduğu eğreltiotları titreşip duruyordu.

Sophie kafasını geriye yatırıldı; ritmik nefes alışverişini tamamen bir şarkılalı alımıştı. "Ay-e, ay-e, ay, ay" derken Sophie'nin sesi ilk hecede yüksek çıktıyordu, ötekilerde alçalıyordu. Son çekirdiği ses, pöf diye püskürttüğu nefese karışmış halde gürültülü bir biçimde geldi. Sophie bir süre sessiz bir biçimde oturdu ve sonra yavaş yavaş yerinden kalkarak kök aldığı ağaca baktı.

"Sen, yukarıda hüküm süren Yaratan, ağaçları ve kökleri yaratıyorsun, hayvanları ve insanları yaratıyorsun. Görüyorsun, ben yoksulum. Altı tane bebeğim öldü. Beyazlara satmak üzere güzel sepetler yapabilmem için ellerime güç ver ki, bebeklerim için Hıristiyan geleneğine uygun mezar taşı satın alabileyim."

Sophie'nin duygulanması Emily'ye geçti; bir iç sarsılımasıydı bu. Öylesine derin, öylesine doğaldı ki! Öylesine de kendine özgüydü. Sophie'nin mezar taşlarının onun açlığını gidermesi gibi, onun resim yapması da her zaman kendi açlığını gidermeye yardım edebilir miydi? Kendi derinliklerine inmiş olsaydı, resim yapma arzusu da saf ve kendine özgü olabilir miydi? Eğer öyle olsaydı, yetenek ve akıl da sağlanabilirdi. Dalların yön değiştirmesini izleyip ağaçların arasında nefes alışını net bir biçimde duyabilmek için olduğu yerde durdu.

Emily, derin sessizliğe doğru, "Sen, ormanda hüküm süren" diye mırıldanmaya başladı: "Sen bana resim yapma ar-

zusu verdin. Görüyorsun, yapayalnızım ve içimdeki derin sevgiyi boşaltacak hiçbir yerim yok. Bu toprağın ruhunu görebilmesi için gözlerime görüş gücü ver. Uzak ve issız vahşi diyarların vadilerinde yürüyecek olsam da, bir ruh sesi duy-mama yardım et. Dallarıma güç ver ki, doğru, gerçek, güzel ve önemli bir şey yaratabileyim.”

İkinci Bölüm

Serçe

*M*adam Bagot elindeki pırasalar ve ayağındaki menekşe rengi yatak odası terlikleriyle dar sokakta durdu ve üst kattaki pencereye doğru bağırdı: “*Maurice, réponds au téléphone.*” Konuşurken etli çenesi sallanıyordu.

Emily geçitten geçerek geldi ve içerdeki havayı kokladı: sarmışak, sigara ve küflü hali. Kalçaları ve göğüsü şarap rengi hırkasını zorlarken pansiyoncu kadın savaş baltasını içeriye doğru savrulabilir diye, kendini pansiyonun kapı girişindeki duvara yasladı. O, Madam’ın, ne olduğunu anlamak için çarçabuk her tarafa bakacağını biliyordu; buna rağmen aptal gibi olduğu yere çakılıp kaldı. Madam’ın siyah saç lülesi bir fırtına bulutu gibi görünyordu. Emily ona bir adres gösterdi. Madam’ın, Alman sosislerini andıran bodur parmakları adresin yazılı olduğu kâğıdı hemen kaptı.

“*A gauche au boulevard Montparnasse, deux rues, et puis à gauche encore*” dedi.

Emily, avucu açık şekilde elini uzattı ve önce sola, sonra sağa hareket ettirdi. Kafasını bir o yana bir buyana çevirdi ve sonra ancak mantık yürütebilen bir kimsenin anlam verebileceği, “Bundan daha iyisini yapamaz mısın? diyen bir bakış

bakarak Madam Bagot'ya döndü. Madam onu omuzlarından kaba bir şekilde tutup döndürerek, kâğıdı pat diye onun avcuna bastırdı ve elindeki pırasaları sola doğru sallayarak, "Allez, allez" dedi.

Emily, kalkıp Montparnasse bulvarına gitti ve orada bir at arabasıyla onu izleyen konvoyun geçmesini bekledi. Cadde boyunca yan yana sıralanmış kitapçılar, caféler ve atölyeler vardı; ve onların üstünde, kaprisli demir parmaklıklarına aراسına gerilen iplere çamaşır asılmış balkonlara açılan apartman penceleri vardı.

Emily, yelpaze şeklindeki büyüleyici kaldırım taşlarını inceleyerek kaldırıma çıktı. Örme sepetinin içinde kokulu bezelye çiçeği ve bir somun ekmek bulunan bisikletli yaşlı bir adam, yoldan çekilmesi için göbeği sallana sallana ona bağırdı. Emily onun geçmesini sağlamak için geriye çekildi; o neredeyse içinde Alert Koyu'yla ilgili suluboya resimler bulunan çantasını su birikintisinin içine düşürüyordu. Rüggarda savrulan bir gazete gelip bacağına tutundu; tekme savurarak onu bacağından düşürdü. Çocuklar ona kahkahalarla güldüler ve Emily kaşlarını çatarak bakınca kaçtılar. Kaçarken ayaklarındaki *sabo*'ları takır takır ses çıkarıyordu.

Yorgunluktan halsiz düşmüş olmalydı, çabuk etkilenen Alice gibi biraz kestirmesi gerekiirdi; fakat ikinci gündündeydi; bekleyerek geçirecek zamanı yoktu. Vakıf parasını avcuna sayıp ona yiyecekmiş gibi bakan Dede bankada ona, "Sadice bir yıl" demişti. O yüzden her günün hesabını iyi yapması gerekiyordu.

St-Beuve sokağındayken geriye döndü. 32 numaralı işyeri, etrafa hoş bir ekmek kokusunun yayıldığı bir *boulangerie*'ydi. Ekmek kokusunu taşıyan esintiyi bir kez daha karşıladı. 30-28 numaralı dükkânının kirli vitrin camlarından bakarak, kapanlar ve patlıcan gibi tombul tombul görünen,

kuyruklarından asılmış doldurma farelerle gerçekleştirilen bir gösteriyi izledi. Bir de Fransızların güzelliğe düşkün olduğu sanılırdı! 26 numaralı işyerinin tabelasında *La Remise de l'Artiste* yazısı okunuyordu. Fırçalar, çizim kâğıtları ve yağlıboya tüpleri saçılımçı vitrine. Gördüğü olanaklar onu heyecanlandırmaya başladı; fakat duygularına baskı yapan şeylerin ucuz mu, pahalı mı olduğunu bilmiyordu: *Baguettes de peintre* yazısıvardı bir yerde. Baguette. Bunun bir ekmek çeşidi olduğunu düşündü. Sonra ekmek satan dükkâna doğru yürüdü. *Baguettes et miches* yazısıvardı orada. Kafasını salladı. Ressamlar ne tür ekmek yiyeceklerdi ki?

24 numaralı işyerinin ziline bastı ve kapının soyulmuş kahverengi boyaya tabakasıyla oynamaya başladı. Kapıyı kızıl tenli bir adam açtı.

“Merhaba. Siz Harry Phelan Gibb misiniz?”

“*Oui, Mademoiselle.*” Bugüne deðin ona böyle hitabeden ikinci erkek o.

“Yanlıyor olmalıyorum. Bay Gibb'in İngiliz olduğu söylemişti bana.”

“*Oui, Mademoiselle.* İngilizim ben.” Böyle söyleken adamın yüzünde en küçük bir gülme belirtisi bile yoktu.

Emily ona, kendisine Vancouver'daki sanatsal araç gereçler satan bir maðazadan verilen tanıtım mektubunu uzattı. Adam mektuba, sanki Emily, “Ben yeni Paris sanatını ögrenmek istiyorum” diyormuş gibi bakıyordu. Lanet olsun. Aptalca bir ifadeye benzıyordu. Ve bu adam burada, tüm Paris deneyiminin kendisine aktarılması konusunda anahtar bir role sahip olabilecekti. “Ve bu yeni bir bakış açısı” diye ekledi.

Adam bir dudağına daha çok bastırıp, ince dudaklarını bükerek alelade bir gülüş sergiledi. “Siz pek çok Parisliye öncülük ediyorsunuz. Van Gogh yirmi, Cézanne ise dört yıldır mezarında yatıyor; ne var ki sanat eseri koleksiyoncuları

şimdi onları satın almıyorlar ve üstelik yeni olanlara da küçümseyerek bakıyorlar.”

“Şimdi yeni olan nedir?”

“Onların yetiştirmeleri: Léger, Picasso, Braque, Matisse, Modigliani, Derain, Rouault ve pek çok eğilim.”

Adam isimleri öylesine çabuk kustu ki, Emily onları hafızasına yerleştirmeye fırsat bulamadı. Muhtemelen cehaleti yüzüne yapışıp kalmıştı. Adamın eli kapıya uzanmak üzereydi.

“Fransız sanat akademilerindeki sanatçıların duygularını çarpıcı renkler ve abartılarla ifade ettiklerini okuyorum” deyiverdi hiç düşünmeden. “Benim öğrenmek istediğim işte bu. Bana bunu anlatabilir misiniz, bunun bir adı var mı?”

Adamın yüzündeki sahte gülüş yeniden belirdi. “*Les faunes*. Kullandıkları vahşi renklerden dolayı eleştirmenler onları vahşi hayvanlar olarak adlandırırlar; fakat kabul görmezler. Bunların dışında bir de, az sayıda kübistler var.”

“Onu nerede görebilirim?”

Adam, dudak büktü. “*L'Académie*'de değil. Çoğu galeriler onu sergilemiyor. Ekim ayında açılan *Salon d'Automne*'da görebilirsiniz onu. *L'Académie*'nin hor gördüklerini sergiliyorlar orada. Ve özel atölyelerde. Bu arada, on beş dakikalığına burada sergilenecek o” dedi.

Emily'yi, kendini okumaya vermiş kızıl saçlı bir kadının bulunduğu, ışık banyosu yapan geniş bir atölyeye götürdü çabucak.

“Karım, Bridget. Bu” dedi. Doğruluğundan emin olmak için mektuba baktı. “İngiliz Kolombiyası'ndan ressam Emily Carr” diye ekledi.

Porselenden bir heykelcik kadar zarif görünen Bridget başını çevirip çenesini yukarıya kaldırırken poz veriyordu âdetâ. “Oh, o kadar uzakta demek” dedi.

“Buraya gelmek bir ay alıyor” diye karşılık verdi Emily.

“Bunların çoğuna çığrenk deniyor” dedi Gibb.

Şaşırtıcı renklerdeki resimler parıl parıl parlıyordu. Uçuk menekşe ve gök mavisi renkli tene sahip, ince yapılı ve geniş kalçalı çıplak heykeller, parlak kırmızı yatak örtüleriyle, sıcak aşılıboyası renginde kumlar üzerine uzanmışlardı. İzleyeni şoka uğratma amacı güdülerek onların anatomik yapılarıyla oynamıştı.

Adam, sıradaki kişinin öne çıkışmasını ya da yana kaymasını isteyen ağızı sıkı bir banka veznedarı gibi, ona, “Matmazel'in tepkisi nasıl oldu acaba?” diye sordu.

Emily'nin yanıtı can alıcı bir öneme sahipti.

“Basit tarzda bir aldatmaca var. Yerli Kanadalı sanatında gördüğüm biçimle oynama bu; fakat o sadece süsleme yapmak için değil, konunun temel özelliklerine vurgu yapmak için yapılıyor.”

“Hayır. Süsleme yapmanın ötesinde bir şey için, anlatılmak istenen ifade etmek için yapılıyor.”

Emily, soğuk renklerin karşısına sıcak renklerin çıkarıldığı, tamamlayıcı canlı renklerin kullanıldığı ve bir renk gösterisinden ibaret dağ sıralarında, kalın bir biçimde uygulama yapılan parıldayan peyzajları görmek için etrafına baktı. “Renkler karşısında yıldırim çarpmışa döndüm. Onlar...” diyerek parmaklarını havada gezirdi.

“Çığrenk” diye açıklama yaptı adam.

“Çığ” dedi Emily. Sizin kullandığınız renk, karışım olmayan, şu yeşil rengi takip eden kırmızı ton.”

“Karışımı göz yapar. İzlenimcilik. Çok özel yeni bir şey değil.”

Ana hatlar, Post-İzlenimcilik'tir. Siz bunu daha önce hiç gördünüz mü?” diye sorarken adamın sesi daha da yükselişti.

“Hayır” dedi Emily.

“Fakat onu kendi çalışmalarınıza adapte edebilirsiniz. Ne var ki bir tek yeni resim tarzından daha fazlası var. Koca bir deneyiciler grubu var. 1910'un sanatı büyük ölçüde uzlaştırıcı bir özelliğe sahipti.”

“Şimdi ise herkesin keyfine göre.”

Adam, “*Alors, Matmazel Carr*” diyerek onun evrak çantasını işaret etti. “Sanırım, Bana gösterecek bazı çalışmalarınız vardır?” dedi.

Emily, o anda tırnaklarının avcuna saplandığını hissetti. Onun çalışmaları bir kıyaslama yapıldığında, yavan ve aptal aptal sırtan şeyler olarak kalacaktı. Başını salladı. Bunun içinde sadece araç gereçlerim var diyerek, bitişikteki dükkânnı işaret etmek için belli belirsiz elini salladı. “Bana nerede çalışacağımı söyleyebilir misiniz? diye sordu.

“*D'accord*. Siz bir kadınsınız; dolayısıyla, hiç kuşkusuz, sizin çalışmalarınızın pekiştirilmesi gereklidir. Bu da erkek örneklerine açık olmakla sağlanabilmektedir.”

Paris dedikleri buydu demek. Adresin yazılı olduğu kâğıdı buruşturdu ve yüzünde belirecek ifadeyi engellemeye çalıştı.

“La Grande Chamiére sokağındaki l'Académie Colorossi, Montparnasse bulvarının öbür ucundadır. Karma sınıf yapmışlar; kadınlarla erkekler bir arada. Fazla iş yapmıyor. Bir süredir Van Goghvardı orada; bir de Gauguin.”

“Bana yağlıboya dersi verirler mi?”

“Tabi ki verirler.” Kapının önündeyken güldü ve ekledi: “Gene gel ve neler öğrendiğini göster bana.”

“Teşekkür ederim!” Böyle söylediğine göre büsbütün kötü olamazdı.

Colarossini'nin kasvetli ve rutubetli yağlıboya atölyesinde Emily'nin yüzünü ter ve neftyağı dumanı bastı. Aralarına sıkışamayacağrı kadar birbirine yakın ve iç içe geçmiş resim sehpaları arasında iyi bir konum elde etmek için kımıldanıp durdu. Burasıyla, bu odayı kullanarak gürültülü bir şekilde kanalizasyon borusuna atık su pompalamaya çalışan ekip arasında kalan yerde tam bir kargaşa vardı.

Her şeye rağmen o buradaydı; resim yapıyordu ve ders alıyordu.

Onun yağlıboya resim dersi hocası André Laffont atölyeye yıldırım hızıyla girdi; Emily'nin yanında resim yapan uzun boylu bir adamın sehpasının yanında durduğunda, siyah kaşları birbirine bitişti. Eğer Emily masa, sandalye ve platformun üstündeki figürün değil de, kırpıldığı besbelli olan siyah saçlarıyla Laffont'un resmini yapsaydı, onun adını *Medieval Despot* koyardı. Hoca, sanki son üç haftadır orada bir kadının bulunduğu fark etmemiş gibi, şaşkınlık içinde dönüp ona baktı.

Emily'nin resmine bir göz atarak suratını astı. Emily'nin midesi kasıldı. Etrafındaki tuvallerde gördüğü, lekesiz parlaklıktaki renkleri kullanmaya çalışıyordu; fakat onunkiler kimi yerlerde çamurlu, kimi yerlerde ise iyice kontrolden çıkışmış görünüyordu. Uzun yağlıboya fırçaları hem ağır hem de alışılması güç oluyordu. Hoca, sular seller gibi akan bir Fransızcayla konuşup, ellerini tuvallere vura vura geçerken, Emily'nin kılı bile kırırdamadı. Övgüye değer mi bulunmuştu, yoksa gülünç duruma mı düşmüştü?

Ayak kemeleri ağrımaya başladı. Ayakta durarak resim yapmaya alışık değildi; haftanın her günü üç saat ders görmekten ayakları isyan ediyordu. Etrafındakilere sempatik bir görüntü sergiliyordu ve kadın ressamlar için gerekli bir kıyafet olan elbiselerindeki gül kırmızısı leke dikkatini çekti.

Lekeyi gidermek için neftyağıyla silmeye başladı; fakat o, pigmenti, zaten lekeli bir palete dönüşmüş olan iç etekliğine doğru göndermekten başka bir şey yapmadığını biliyordu.

Laffont ikinci kez onun yanına gelip, “*Vous avez de bonnes couleurs, mais il faut les employer à communiquer la structure, pas simplement comme de la couleur mise sur un dessin*” dededen önce, iki saniye süresince onun resmine kücümser havalarda bakarken, Emily resmiyle değil, elbisesiyle ilgileniyordu.

Emily, kulağını ve ağızını işaret edip, başını salladı.

Hoca ona, “*Faut communiquer la structure*” diye bağırdı.

Emily ona dönüp, “Ama renkler” diye bağırrarak karşılık verdi. “*Couleurs*” diyerek kendi kendine taklit yaptı. Avcunu açarak, “*oui*” dedi, sonra elini ters çevirip, “*Non?*” dedi.

Hoca, “*Oui*” dedi ve oradan uzaklaştı.

Emily şaşırılmış bir halde, yanı başında çalışan, saçları darmadağın, oldukça bol ve boyalı lekeli bir önlükle çizgili jarse fanila giymiş ve sırik gibi duran genç adama doğru döndü.

Adam, o ince ve kadınsı dudaklarının arasından dökülen ağır bir aksanla, “O, şekilleri belirgin hale getirmek için *chi-aroscuro* kullan, diyor” dedi.

“Siz İngilizce konuşuyorsunuz!” dedi Emily, iç rahatlaşmasıyla öfkenin çatışma halinde olduğu besbelli bir sesle. “Bunu neden daha önce söylemediniz?”

“Bugüne degen tek kelime etmediiniz. Bildiğim tek şey, sizin dilsiz olabileceğinizdir.”

Adam, boyalarını bir kenara koydu, temizlemek için fırçalarını kabina daldırdı ve sonra can sıkıntısıyla ayakları etrafında bir temizleme bezı aradı. “Lazım olduğunda asla bulunmaz!” dedi.

Emily kendi bezini onun eline tutuşturup, "Bunu alın" dedi. El hareketleriyle bezin tamamını ifade ederek, "Bunun hepsini alın, yeter ki onun ne dediğini söyleyin bana."

"Bir *café*ye gidelim, orada anlatırıım."

Emily adamın adının Paul olduğunu öğrendi, onun arkasından, merdivenlerden aceleyle indi ve la Grande Chau-miére sokağına girdiler; sokak öylesine dardı ki, altı katlı binalar sokağın üstüne yatmış gibi görünüyordu. Montparnasse bulvarına doğru yürüdüler. Onun Raspail bulvarıyla buluştuğu yerde, birkaç büyük restoranla birahaneler kaldırımlara masalarını koymuşlardı: Le Dôme, Le Sélect, La coupole ve La Rotonde.

Paul, "Bütün önemli olaylar, mutlaka bunlardan birinde yaşanır" dedi ve kırmızı renkli geniş bir güneşliğin altından trafiğe doğru çıkıştı oluşturan Café de la Rotonde'a doğru başına salladı. Emily kaldırımin üstünde bir an tereddüt yaşadı. Paul onu belinden kavradı ve birlikte bir otobüs, bektaşı üzümü yüklü bir el arabası, gümüşrengi uskumruların sergilendiği bir başka araba ve çığlık atan bir çift motosikleti atlatarak yollarına devam ettiler.

Paul, dışarıya koyulmuş masalar ve sokağa bakan örme sandalyelerden hangisine oturacakları konusunda titizlik gösterdi. "Bütün ressamlar buraya ya da Le Dôme'a gelirler" dedi, alçak sesle. Sarı renkli şalı olanı görüyor musun? Amedeo Modigliani o İtalyan. Aslında burada yaşıyor; kadın peşine düştüğü ya da sokaklarda dolaştığı zamanlar dışında" dedi.

Şalını omzuna atmış, bir sandalyede oturup istiridyesini höpürdeten İtalyan, elini kolunu sallaya sallaya bir şeylere sövüp sayıyordu.

"Neye kızıyor o öyle?"

"O şiir okuyor sadece."

Paul iki kahve siparişi verdi.

Yan masada kehrivar renginde bir içecek, izmaritlerle dolu bir kül tabağı ve kırmızı renkli bir çift eldivenin başında omuzları çökmüş bir kadın oturuyordu. Gözlerinin altında gölgeler ona umutsuzluğa düşmüş görüntüsü veriyordu. Alice buraya hiç gelmez, pansionlarının buraya o kadar yakın olmasının hiç önemi yok. Paris'in iyi bir yanı vardı; sigara içmesi kimsenin dikkatini çekmiyor ve kimse dönüp bakmıyordu. Gauloise kötü kokuyordu ama Sophie'nin piposunu hatırlatıyordu ona.

Sigara içme taklidi yapan kadın bir şeyler söyleyerek elini uzattı. Emily ona, paketten bir sigara çıkarıp verdi. Sonra kadın kibrit istedi. Emily, kadının masasıyla karşı karşıya bulunan okyanus gemisinden aldığı kibritin sonuncusunu ona verdi.

“Sen *américaine*, değil mi? diye sordu Paul. “New York’lu musun?”

“Hayır. İngiliz Kolombiyası’ndanım.”

“*Colombie*? Cangıl mı demek istiyorsun? Papağanlar mı? *Cafe*’nin geldiği yerden mi?

“Hayır. Ben Kanada’nın uzak batısındanım.”

“Ah. Orada hiç papağan olmaz.”

Emily, Joseph’ı gözünün önüne getirdi. “Hayır. Ama kuzgun bulunur. Cangillarda değil, büyük ormanlarda iri kuzgunlar olur. Oradaki sedir ağaçlarının boyu altmış metreyi buluyor. Yerliler onları oyarak, üst üste birçok hayvan figürünün yer aldığı heykele dönüştürüyorlar. Totem heykelleri diyorlar onlara. Benim burada bulunma nedenlerimden birisi budur: onları layıkıyla, etkili ve anlamlı bir biçimde nasıl resmedebileceğimi öğrenmek” dedi.

Paul biraz geriye kayarak İtalyan’ın masasındaki konuşmalara kulak verdi. Emily’nin açıklamaları boş gitmişti.

Vahşi ormanlardaki papağanlar konusunun akibetine uğramış olabilirdi. "Mösyö Laffont'un benim sehpanın başında neler söylediğini anlat bana" dedi.

"Bütünlük sağlayıcı renkler kullanmayı söyledi" dedi Paul.

Emily pöf diye nefesini dışarı verdi. "Ben öyle yaptığımı sanıyorum!"

"Hepimiz her zaman yaptığımızı sanırız ama o yapmadığımızı söyler."

"Ne yapmamızı istiyor o? Hiç değilse birkaç örnek göster sin."

"‘Chiaroscuro’ der o. ‘Eğimleri göstermek için renk karışımı yapın. Bakmayı öğrenin’"

"Nasıl bakmayı?"

"Çığrenkler karıştırılmaz. Renkleri mattır onların" diye rek kahvesinden bir yudum aldı. "Anlamıyorum. Bir yıldır Colarossi'deyim ve şu anda kafam ilk başladığım gündekinden daha karışık" dedi.

Paul gençti fakat gri gözleri, donuk ve yorgun görünüyordu. Onun samimi itirafı Emily'nin umudunu kırdı bir parça.

Sandalyesinin arkasını fincan tabakları yiğinına doğru yatırın İtalyan'ın masasındaki insanların sayısı artmıştı.

"Soldaki, Henri Matisse. L'Academie de la Grande Chau miére'den. Daha önce onunla tanışmıştım. Renk karıştırmaz o. Taslak çizer."

Paul onlara doğru yiyecekmiş gibi bakıyordu. Onun tanıdığı kişi gelmişti şimdi; onlara katılma ihtiyacı duyuyordu, Emily engel olmamış olsaydı kalkıp onların yanına gidecekti.

Emily *café* parasını masaya bıraktı ve "Gitmem gerek" diyerek ayağa kalktı. "Teşekkürler. Yarın sana yeni bir bez getireceğim" dedi.

Emily daha sonraki haftalarda anlama çabalarının yanında, uğradığı şaşkınlıklar ve Fransız sabırsızlığıyla mücadele etti. Renk yaratmayla ilgili birkaç kitap vardı; renk yapımı yaşamsal bir öneme sahipti. Yağlıboya, suluboya çalışmalarında hiç karşılaşmadığı şekilde fırçasını tutuyordu. Paul derslere gelmekten vazgeçmişti. Laffont, Emily'yle fazla ilgilenmiyordu. O ötekilerin çalışmalarından bir şeyler kapmaya çalışıyordu. Claude'ın Matmazel Cesaret'i yoktu burada. Neredeydi onun ruh getiren sesi?

Alice her şeye bayılıyordu. Amerikan Öğrenci Yurdu'nda Fransızca ve tarih dersleri alıyordu ve uzun yürüyüşlere çıkip, bir gazetede önerilenlerin hepsini yerine getiriyordu. Paris onu kendine getirmişe benziyordu. Eskisinden daha çok gülyordu. Fransızca bir sözcüğü hatırlamaya çalışırken, farkında olmadan, kısalan parmağının bulunduğu sol elini sallıyordu.

Sıcak geçen bir eylül ayının cumartesi gününde Alice peynir, baget ve iki şeftaliden meydana gelen bir paket hazırlayarak, pansionlarının yakınlarındaki mezarlığın gölgelerinde piknik yapmak için üstledi.

Onlar sivri uçlu demir parmaklıklarını takip ederek Gotik tarzda farbanlanmış mezar taşlarını geçtiler. Granit dilimlerin üzerinde kediler uyuyordu ve sevgililer çimenlerin üzerine uzanmışlardı.

Emily'yle Alice, kireçtaşından yapılmış bir melek figürüünün karşısındaki banka oturdular.

“Taş. Paris demek, taş demektir. Evden ayrıldığımız anda orman dünyasını geride bıraktık” dedi Emily.

“Bu taşların ve taş yapılarının bazlarının ne denli yaşlı olduğunu bir düşününsene. Notre Dame'ın temeli on ikinci yüzyılda atılmış. Seni ürpertmiyor mu bu?”

“Yaşları, kimi sedir ağaçlarınınki kadar var.”

Emily çantasından sedir ağacı kabığının parçasını çıkardı.

“Onu dünyanın bir ucundan alıp buraya mı getirdin? diyen Alice, birkaç serçenin önüne baget kırıntıları attı.

Emily kabuğu burnuna tutarak, “Bu kabuk bana burada bulunmamın nedenini hatırlatıyor” dedi. Yaprakların arasından kalay rengi gökyüzünden parçalar görebilmek için başına arkaya yatırıldı. “En azından birkaç ağaç bırakmışlar Paris’tे. Bu mevkii çok seviyorum ben” dedi.

“Seveceğini biliyordum. Zaten buraya da onun için geldik.”

“Bana iyilik yaptın, Alice. Teşekkürler.”

Onlar, serçelerin titrek hareketlerle önlerine atılan kırıntıları kapaşmasını izlediler. Uysal olanlar saldırgan olanlardan arda kalanlarla yetiniyorlardı.

“Kırıntılar. Ben sadece öğrenim kırıntıları alıyorum” dedi Emily.

Alice, “Belki de sen fazla beklentiye giriyorsun. Kendinle ilgili konuda demek istiyorum” diyerek birden ellerini birbirine vurdu. “Neden öğleden sonraları dışarıya çıkmıyorsun ve biz birkaç galeri görmeye gitmiyoruz? Onlar ücretsiz.”

“Gibb aslında galerilerin yeni şeyler göstermediklerini söylemişti.”

“O halde Luxembourg Gardens’a gidebiliriz. Fazla uzak değil.”

“Parklarda gezmekle resimler boyanmıyor.”

“Bir hafta sonundayız, Millie. Burası Paris. Muhtemelen bir daha da burada olmayacağız.”

“Eğer ben hızlı bir şekilde iyileşme göstermezsem, kesinlikle olmayıacağım. Hafta sonları da çalışmam gerekiyor.”

Alice, son kırıntıları da yem kapma yarışına girmekte ürkük davranan bir serçenin önüne attı. Serçe onları kapmak için seke seke taştan yapılmış melek figürüne doğru gitti.

Emily, "Alice, bak! Bu, taş melek" diyerek Alice'in kolunu kavradı ve ona çarçabuk bir şeyler söyledi: "Şaşkınlık verici! Onun, üst tarafı mavimtirak beyaz, alt tarafları ise, uçuk bir kömür karası değil mi sence?"

"Hayır."

"Ya, bana öyle görünüyor. Şeklini görüyorsun, değil mi?"

"Genel olarak."

"Buna o şekli veren, renk değişiklikleridir. Şimdi anlıyorum bunu. Laffont'un anlatmak istediği şey bu işte!"

Alice başını bir yana eğdi ve gözlerini kısarak ona baktı.

Emily, meleği daha dikkatli bir biçimde incelemeye başladı; gözünün önünden gideceğinden korkuyordu sanki. Evet. Kesinlikle. Farklılık, taşın renginin açık ya da koyu olmasında değil, onun asıl renginden kaynaklanıyordu.

"Eğer bu görme duyusuyla ilgili bir temel ilkeyse onu her yerde görürüm, resimlerde nasıl göründüğüne bakarım. Pekâlâ, Alice. Yarın Salon d'Automne'a gidiyoruz. Orayı bulman gereklidir. Beni de peşine takarsın."

Onlar, Champs-Elysées'ye giden *métro*'ya bindiler ve indikten sonra yürüyerek, kestane ağaçları altındaki bir kukla gösterisiyle çocukların içine kurulmuş dönme dolaplarının yanından geçtiler. Emily, etrafı çeşitli geometrik şekillerle çevrili avlularla binaların, neo-klasik taş yüzeylerindeki renk değişimlerini izliyordu. Üzerinde bir aperatif reklamı bulunan çizgili café şemsiyesinin altında, akışkan zümrüt yeşili renginde elbiseli olan bir kadın opal yeşili renginde bir içeceğin yudumlayarak poz veriyordu. Emily adımlarını yavaşlattı.

“Apsinthe” dedi Alice fısıltıyla, sanki yüksek sesle söylemenin bir sakıncası varmış gibi. Pelin otundan yaptığı söyleniyor onun.”

“Elbiseye, Alice. Ben onun elbiselerine bakıyorum.”

Elbiselerin, kadının göğsünün üstündeki kısmı daha sarındı, dizinin altındaki katlanan yerlerde ise, gölgeler daha maviydi. Yeni gözler, diye geçirdi aklından. Yeni gözlerle bakıyordu artık!

Yivli sütunlar, çatıları kavisli camlarla kaplı ve giriş kısmının tepesine mermerden yapılmış sanat tanrıçası yerleşti rilmiş Grand Palais’ye geldiğinizi bildiriyordu.

Emily, “Bu yapı bir şeyler anlatmak için inşa edilmiş” dedi, anıtsal verandasına ve kemerli kapısına çıkan geniş merdivenlere tırmanmaya başladıkları sırada.

Ana galeri, insanın gürültü patırtıdan aklını oynattığı bir yerdi. Tutkular, yüzlerce resme harcanan pigmentle yansıtılmış. Kükürt sarısı, kırmızı lake ve gök mavisi renkler, yerden tavana kadar yan yana asılı duran çerçevelerinden çıkarak yayılıyordu etrafa.

“Cafcaflı ve üstelik de kullanılan renkler doğal değil” dedi Alice. “Kırmızı renkli bir gökyüzü? Yeşil ve turuncu renkli bir köprü? Mavi renkli atlar?”

“Her şeye rağmen onlar gene de etkileyici. O makalede anlatılmak istenen şey de budur: renklerin insanlar üzerinde duygusal etkilerini.”

Salondan salona yürüdükleri sırada, Emily eşyalara göz atmaya başladı. Fırça çalışmaları göze çarpıyordu. Boyayla oluşturulan sırtlar, nesnenin şeklini takip eden fırça darbele rinin peşinden geliyordu. Figürlerin ve nesnelerin ana hatları siyah renkle çizilmişti. Bakış açısı kesinlikle sabit değildi. Asıl olan abartılı, önemsiz olansa belli belirsiz yapılmıştı.

Alice'in cılız sesi, sanki bir rüyadan uyandırılmış gibi geldi ona. "Sen gerçekten böyle resimler mi yapmak istiyorsun?"

"Nasıl resimler? Hangi resimler? Onların hepsi birbirinden farklı."

Alice, parmağını şakağına koydu. "Renkler birbirlerine uyum sağlamıyor. Özür dilerim, Millie; ama o bende baş ağrısı yaptı."

Emily tekrar sergiye giderken, Alice bir bankın üstüne çöktü. Emily döndüğünde, Alice'i Fransızca gramer kitabıının üstüne eğilmiş halde buldu; burnu neredeyse sayfaya değiyordu, duruşu tam da Emily'nin hissettiği gibiydi: iç kاراتıcıydı. İlk önce hangi tekniği denemesi gerekiirdi? Eve dönerken yolda şekiller üstüne üstüne geliyordu. Etrafında gösterişli elektrik direkleri, kare şeklinde taş kuleler ve süslü melek heykelleri bulunan Alexandre Köprüsü'nü geçtikleri sırada, Paris'e dair ne varsa, her şey üstünde bir ağırlık yaratıyordu.

"Bunca isim arasında yükselen yıldızların kimler olduğunu bilmiyorum."

"Bilmek zorunda mısın?"

"Onu da bilmiyorum."

Yorgunluktan yatağa yiğilip kaldı.

Bir alt kattaki keman dersi alan öğrenci, onu çıldırma noktasına getirinceye deðin aynı dört notayı tekrar tekrar gıdıklatıp durdu. Gürültüyü duymamak ve daha önce gördüğü şeyleri gözünde canlandırmak için gözlerini kapadı. Bolca kullanılan ve iyice yedirilen boyalar, vitrinden düşen gölgenin içinden geçerek kendine yol açıp gidiyordu. Kemandan gelen sesler, turuncu, kırmızı, menekşe renklerinde ve yağlıboyanın saydamlığından uzak görüntüsü eşliğinde görülebilir bir hal alıyordu. Pencereden kayıp gittiği duygusuna kapıldı.

Alexandre Köprüsü'nün üstünden sarı-mavi renkli Sein Nehri'ni görüyordu. Karışım olmayan pigment harçları yüzüyordu önünde: Prusya mavisi renginde ağaçlar, çığlık atan turuncu renkli yüzler, lekeli ve parlak kırmızı renkli gökyüzü parçaları... Uyuyor muydu, yoksa uyanık mıydı?

Bir eliyle mavi renkli pırasaları tutan Canavar Madam Bagot öteki eliyle yağlıboya fırçalarını ona doğru sallıyordu. Laffont, sanki sesini yükseltmesi onun anlamasını sağlayacakmış gibi bağıra bağıra konuşuyordu. Emily, köprünün altındaki suya batmakta olduğu hissine kapıldı. Nefes alamıyordu, durmadan öksürüyor, feryat ediyordu; Alice'in gelip yüzünü tokatladığını fark edinceye degenin renkli sudan çıkmamıştı.

“Tamam, Millie. Sadece bir rüyaydı o” dedi Alice.

Ter içinde kalmış, tir tir titriyordu ve battaniyeye sımsıkı sarılmıştı. Güvenli bir yerdeydi.

“Konuş benimle” dedi Alice ona.

“Neredeyse kırk yaşına basmış yetişkin bir kadın cahil olduğum için bana bağırıyor. Çok az ilerleme sağlamışım” diyerek, aşağıya kayıp örtüyü çenesine kadar çekti. “İşte böyle bir geçmişten geliyoruz biz” dedi.

Alice, yanağını Emily'nin yanağına bastırarak, “Köklerine karşı bağışlayıcı olman gereklidir” dedi.

“Beni köylü yaptığı için, çok sevdiğim köyüme karşı bağışlayıcı olmam mı gerekiyor?” diyerek Alice'ten tarafa döndü. “Düzelir miyim, bilmiyorum?” dedi.

“Neden benimle Fransızca dersine gelmiyorsun?”

“Sanat için işleyen saatin her tıkirtısına ihtiyacım var benim.”

“O halde Gibb'e git ve ona eleştirilerin İngilizcesini nereden bulabileceğini sor. Yeter ki *bir şey yap*”

“Pekâlâ. Pekâlâ.”

Emily, Gibb'in atölyesine gitti ve hemen konuya girdi.

“Siz ders veriyor musunuz?” diye sordu, gergin bir biçimde, kendini onun işaret ettiği model sezlonguna bırakırken.

Gibb, gözlerinde bir şefkatlilik ifadesiyle, “Sadece ilkbahar ve yaz aylarında” diye yanıt verdi.

“Peki o zaman ben nereye gidebilirim? Sadece bir yıl yetercek kadar param var; dolayısıyla nerede daha çabuk eğitim alabileceğimi söyleerseniz memnun olurum.”

Gibb, parmaklarını bir araya getirerek ağını kapattı, düşünmeye başladı ve büyüklerinin üstünde mora çalan kırmızı bir boyalı lekesi bıraktı. L'Atelier Blanche'taki John Duncan'a git. Post-Empresyonist tarzlarıyla tanınan bir İşkoç'tur o. O seni sana uygun olmayan şeylerden arındırır ve derslerde gereken şeyleri de İngilizce olarak anlatır. Seni bennim gönderdiğim söyle ona. Sonra ilkbaharda bana gene gelirsin” dedi.

Fergusson, kırmızı yün atkısını boynuna atmış ve onu tüvit kumaştan ceketinin altına sokmuştu. Öğleden soranın geç bir saatiydi ve artık onun gitme zamanıydı. Koca koca elli olan, gür sesli ve iri yapılı bir adamdı; içerideyken koca atölyeyi kaplıyordu ve o orada olmadığından ise, öteki öğrenciler orada olsa bile, atölye bomboş geliyordu insana. Fergusson, Emily'nin yanına bir tabure çekti.

“Küçük şeyler üzerinde çok sıkı çalışıyorsunuz, genç hanım” dedi.

Emily gülmesine engel olamadı; çünkü kullanılan terim kendisine pek uygun değildi.

“Şekillerinizi basitleştirin ve bu kompozisyon içindeki tekrarları görün” dedi.

Emily üzerinde bir figür bulunan tuvalini inceledi. “Ya hiç tekrar yoksa?” dedi.

“Ah, var, bundan eminim. Kadının omzunun yuvarlaklığını ve yuvarlak masa tablasının kenarlarını görüyor musunuz? Onların ikisi de aynı kavisi alıncaya deðin açın onları. Size ritim kazandıracaktır bu” dedi. “Ritim; mesele budur işte.”

“Bunu kendi başına görebilmek ulaşımaz bir şeymiş gibi geliyor bana” dedi Emily.

Dede'in sözleri içine oturmuştu. *Sen kendini ne sanıyorsun da, Paris'te sanat eğitimi almaktan söz ediyorsun?*

Kendisinden daha genç olsa da, Furgusson ona babacan bir biçimde gülümsemi. “Ufukta görünüyor o; ama siz daha farkında değilsiniz. Sanat bir insanın yaptığı bir şey değildir sadece. Onun, yani kendisinin yansımasıdır. Ve sizsiniz. Kaygılarınızdan sıyrılin biraz” dedi.

Onun yüreklenirmesi Emily'ye hız verdi ve o aşırı derecede çalışmaktan bitkin düştü. Bir haftadır devam eden baş ağrısı midesinin bulanmasına neden oluyordu; öyle ki fırça tutamıyor, yemek yiymiyor ve yataktan çıkamıyordu. Alice eve telgraf çekerek onun durumunun ciddi olduğunu bildirdi ve onu Amerikan Student Hostel'in (Amerikan Öğrenci Yurdu) revirine götürmek için bir taksi çağırdı.

Hasta kabul eden hemşire, “Şikâyetiniz nedir?” diye sordu.

“Kendimi öldüresiye dövülmüş ve canlı canlı derim yüzülmüş gibi hissediyorum” diye yanıt verdi Emily.

Doktor, yatakta dinlenmesini önerdi. Emily gözlerini dikerek açık kahverengi battaniyeye, krem rengi duvarlara, yatakların arasına doğru uzanan perdelere ve beyaz renkli

üniformalara baktı. Gözlerini açık tutmaya zorlayan hiçbir şey yoktu etrafta. Düzensiz uyuyordu, zaman kavramını yitirmiş ve kendini koyuvermişti.

“Hemşireler benim iç etekliğimi aldılar” diye homurdanıyordu Alice’e. “Onun rengi, en azından bana neden burada olduğumu hatırlatıyordu. Onu geri istedim. Kaldırıp atmışlar. ‘Sağlık açısından uygun değildi, Matmazel’ dediler. Bu ne cüret!”

Alice ona sert bir bakış baktı. “Şu senin, çocuğunu kaybettikten sonra normal yaşamına devam eden Kızılderili arkadaşın hakkında bana Alaska’daki anlattıkların neydi? Üstelik senin kaybettığın şey de, topu topu kirli bir iç çamaşırın” dedi.

“Haksızlık bu” diyen Emily, Alice’e sırtını döndü.

“Yedi gündür buradasın. En kısa zamanda ayağa kalkmazsan, evin yolunu tutmak zorundayız” dedi Alice.

“Hayır.”

Alice battaniyenin üstüne bir telgraf koydu ve oradan ayrıldı.

Tıpkı Londra'daki gibi. Aynen tahmin ettiğim gibi. İkinci kez büyük bir şehirdeki hastalığa yakalanman sana bir şeyler anlatmış olmalı. Vazgeç su sanat tutkusundan. Eve dön. Evde kal. Dede.

Emily telgrafı odanın öteki ucuna fırlattı.

Alice ertesi gün ona bir saksı içinde safran çiçeği getirdi. Emily onun menekşe renkli taç yapraklarına dokunurken bir mücevhore dokunuyordu sanki. Çiçeğin parlak sarı göbeği, bir sarp kayanın yamacında titreşiyordu âdetâ.

Alice onu umutlandıracı bir biçimde, “Bundan Luxemburg Gardens’da çok var” dedi. “Her yer yeşil zeytin rengi yapraklarıyla dolu” dedi, kollarını açarak.

“Nereden öğrendin bu rengin adını?” diye sordu Emily.

“Senin boyalı tüpünün üstündeki yazıları okudum ve tercüme ettim” diye yanıt verdi Alice. Tavana bakarak yanaklılarını içine çekip, “Bütün kiraz ağaçları çiçeğe durmuş. Onların çiçek açtığını göremeyecek olmam çok kötü” dedi.

Emily yataktaki doğruldu. Zamanın çabucak geçip gitmesi onu şoka uğrattı. İlkbahar gelmişti neredeyse. Özlemine dayanamıyordu onun; yeni bir sanat yaratıyordu onun renkleri. Meyveler dilini serinletirken, kendini kayısı, mandalina, nar ve elma yeşiline daldırarak şifa buluyordu. Alice onu kendinden daha iyi tanıyordu. Onun iyileşip resim yapmaya başlamasını isteyen bir kız kardeşi o.

“Teşekkürler, Alice. Harika bir şey bu. Bir haptan daha iyi. Böyle dayanıksız olduğum için üzgünüm” dedi Emily.

Kız Kardeşler

*E*mily kendini kanalın kenarındaki bir bankın üstüne bıraktı. Yapabildiği tek şey, dünkü Paris treniyle kısa bir yolculuk yapmak ve bugün, kiraladığı odasından çıkış kaldırım taşları üzerinde dört blok ileriye kadar yürümek olmuştu. Harry Gibb'in burada yağlıboya derslerine özel dikkat gösterme vaadi onu bu kasabaya, yani Crécy-en-Brie'ye gelmek için harekete geçirmiştir.

Taze kır havası solumak ve kanal boyunca sıralanmış evlere zarif bir biçimde banyo yaptıran ışıklar üzerinde gözlerine ziyafet vermek yetiyordu şimdilik. Kolları dirseklerine kadar köpükler içinde olan kadınlar, kanal boyunca sıralanmış taştan yapılmış yıkama yerlerinde çamaşırlarını tokaçlıyorlardı. Kadınlar çömelmiş halleriyle ona, yerden ağaç kökü çeken Sophie'yi hatırlatıyorlardı. Söğüt ağaçlarının sarkan dalları suyun yüzeyini fırçalıyordu. Esen rüzgâr ışığı kırıp, yeşil sıvayı parçalayan küçük dalgalar meydana getiriyordu. Bu eylemi nasıl resmedebilirdi? Onun fırça darbeleri kesik dokunuşlardan ibaret olacaktı: yeşil renkli ışık demetleri, mavi renkli parçalar, kırmızı ve menekşe rengindeki bölgeler, sarı renkli orta alan... Bunların tümü-

nü, su yüzeyinde titreşen ışığı resmederek yansıtılırdı ancak.

Kanal yolu boyunca ışlık çalan Gibb'in karşısına bir köprü çıktı. Asık suratlı yaşılı Gibb ışlık çalışıyor! Elinde bir parça peynirle pembe renkli bir zambak buketi vardı.

“Güzel bir mevki burası, öyle değil mi?” dedi Emily. “Bu ışıkta su pek çok renk çıkarır ortaya.”

“Tıpkı gölgelerle olduğu gibi. Onlara zıt renkler alırlar.”

Gibb köprüye doğru döndü. “Yarın sabah erkenden bu köprüyü kullanarak tepenin dibine giden yolu takip et. Gölgele hâlâ uzunken orada ol, ne demek istediğimi oraya varlığında anlarsın. Ders için saat on birde orada olacağım ben. Unutma, geldiğimde bana gösterecek bir şeyin olsun” dedi.

Gösterecek bir şey! Onun ancak kendini ayakta tutmaya yetecek kadar enerjisi vardı. Gibb ayrıldıktan sonra Emily odasına çekildi ve tüylü yatak örtüsünün üstüne uzandı. Toz zerreleri gün ışığı huzmesi içinde girdap oluştururcasına done done üzerine geliyordu. Tatlı bir dinginlik içinde gözlerini kapadı. Sadece yarı saat sürdü bu durum.

Emily karanlıkta kendi horlamasına uyandı. Bir yanının üstüne döndü. *Madem resim yapmayacaktınız, o halde buraya niye geldiniz?* diyen Gibb'in sesi yatağın üstünden, uzakta kopan bir gök gürültüsü sesi gibi geldi.

Yataktan sıçrayarak uyandı. Hava tekrar aydınlanmıştı. Üstünde hâlâ dünkü elbisesi vardı, araç gereçlerini topladı, taburesini ve yeni aldığı portatif resim sehpasını katladı, suluboyaları alta, yağlıboyaları üste koydu ve çabucak dışarıya çıktı.

Ağaçların ve evlerin kaldırım taşlarının üstüne gölge düşüreceği kadar erkendi henüz. Bir bagetle bir salam satın aldı ve soluk almadan köprüyü geçip birinci tepeye vardı. Yapraklarını yenileyen kavak ağaçları yol üzerine diyagonal göl-

geler düşürüyorlardı. Ne renkti onların gölgeleri? Koyu bir kirli aşılıyası renginde görünüyordu. Gibb'in ondan göstermesini istediği şey bu değildi, değil mi? Eğer o kendisinin gördüğü şeyi onun da görebileceğini düşünmediyse, kastettiği şey neydi o zaman? Onu başından savmak mı istiyordu.

Kulübelerin içlerine, bitkilerden oluşan çitlerin, kavakların ve yaban güllerinin sarmaladığı çalıların arasına uzandı. Ne şaşırtıcı bir mucize. Daha dün elden ayaktan kesilen Emily Carr burada, hem de Paris'in tam göbeğinde yine resim yapıyordu ve günü boş geçirmesine fırsat vermeyecek kadar gözünü üstünden ayırmayan birinden ders almak üzereydi.

Gibb başında çiftçilerin giydiklerinden bir hasır şapka ve elindeki iki elmayla aheste aheste yürüyordu.

“Harika bir gün” dedi Emily.

Gibb elmaların ikisini de havaya kaldırdı, onları evirip çevirdi ve daha göz kamaştırıcısını, bolca kırmızı-turuncu çizgileri bulunan ve uçuk sarı renkli olanını Emily'ye verdi. Onun tuvaline ve önlerindeki sahneye bir göz atarak, “Ağaçların bu gölgeleri yerden daha mı sıcak, yoksa daha mı soğuk?” diye sordu.

“Daha soğuk” diye yanıt verdi Emily.

“Renkleri nedir?” diye sorarak bir yanıt bekledi. “Bulma-ya çalışın” dedi.

“Yeşil ve mavi onların rengi.”

“Doğru. Kavaklarla gökyüzü yere serilmiş gibi duruyor sanki.”

“Görme yetisine sahip olduğum bunca yıldır bunu daha önce neden fark edememişim?”

“Gözlerimizi, nesneleri tanıယacak şekilde kullanmayı ya-şayarak öğreniriz; fakat renkleri tanımayı, bilincli bir çaba göstermeden öğrenemeyiz” diyerek Emily'nin fırçasını eline

aldı ve onun bir yanını parlak kırmızı boyaya, öteki tarafını ise turkuvaz rengi boyaya batırdı. Emily'nin nefesi kesildi.

“Abartmaktan korkmayın” dedi, kulübelerin yanında durduğu sırada.

“Kesinlikle bunu yapacak cesaretim yok.”

“Şimdi yapmalısınız. Resminizin kalan kısmının benim biraz önce yaptığımla uyumlu olması için paletinizi elinize almanız gereklidir. Şu alizarin kırmızısının yanına menekşe kırmızısıyla virgüller yapın ve yanına da kırmızı-turuncu renkli bir nokta ilave edin; bakın o zaman şu çiçekli bölge nasıl bir hal alacak.”

Emily söylenenleri aynen yaptığında, renklerin tuvali titrettiği görülmüyordu gerçekten. “İşte benim hep yapmak istediğim şey buydu” dedi.

Gibb; Emily'nin yanına eğilip biçimde bir görüntü sergileyerek güldü. “Yanınızda başka tuvaliniz var mı?” diye sordu.

Emily resim torbasından küçük bir tuval çıkardı ve Gibb aynı kompozisyon üzerinde fakat onun daha önce görmemişti renkleri, hatta şimdi bile peyzajda görmemişti renkleri kullanarak çalışmaya başladı. Emily'yi yeni bir hayranlık ve minnettarlık duygusu kapladı. “Sahnenin ötesine geçerek yapacaksınız resmi. Kafanızdakini aktaracaksınız oraya” dedi Gibb.

“Sanat, görünen gerçeklerin kopya edilmesi demek değildir; algılamayla (fırçasıyla Emily'nin resmini işaret etti) tasarlama (başını eğerek kendi resmini gösterdi) arasındaki farkı görebilmektir. İşte bunu öğrendiğiniz zaman asla tekrarlama yoluna gitmeyeceksiniz.”

Zıt renklerle resim yapın yapa her geçen hafta daha iyiye gittiği yönündeki inancı pekişıyordu ve kullandığı renkler doğal manzaradaki renklerin aynısı değildi. Alice her hafta sonu Paris'ten geldiğinde Emily ona, onun hoşuna gidecek bir şey gösteriyordu.

Emily'nin odasında oldukları son sabah vaktinde Gibb pi- posunun lülesinden tutup, ağızlık kısmıyla onun tuvalini işaret ederek, "Limon yeşilinin yanında sarı renkli aşılı boyası kullanarak tepeyle nasıl bir tezatlık meydana getirdiğini görüyor musunuz? Güzel bir çalışma oldu. Kurumaya bıraktığınız sırada onu bana gösterin. Ayrıca yarın da gösterin" dedi.

"Niçin?" diye sordu Emily.

"Bunları göstermek istediğim birisi var. Kafanıza takmayın. Geri alacaksın. Sanırım bir gün iyi bir kadın ressam olacaksınız" dedi.

Gibb oradan ayrıldıktan sonra Emily tuvalini gererek çalışmaya koyuldu; hissettiği tek şey, bir şeyler yapma faaliyeti içerisinde olduğuuydu. Çekiç kullanıyordu. Ölü bir noktaya sağlam bir vuruş yapar gibiydi. *Kadın* ressam! Yerine koyarak eliyle tuttuğu bir çiviye kaşlarını çatarak baktı ve çekici indirdi; fakat çekiç parmağına geldi.

Alice küçük heybesiyle Emily'nin odasına daldı.

"Sinirime dokunmaktan başka bir anlamı yok bunun" dedi Emily kendi kendine. "Gibb, benim bir gün iyi bir *kadın* ressam olacağımı söyledi. 'Bir çocuğa ya da bir eşege iyi bir işinin olacağını' söylemesi gibisinden" dedi. Başparmağını ağızına götürerek emdi. "Bu adamın hiç durmadan benim bir parçamı ezdiğini görmüyorum musun?" dedi.

Alice titreyen sesiyle, "Hayatta sanattan başka şeylerin de olduğunu görmüyorum musun?" dedi. Yüzü al al olmuştu.

“Sorun nedir?” diye sordu Emily.

“Hafta sonu olmadığı halde benim burada bulunmam senin kafanda soru işaretini uyandırmıyor mu?” diye karşılık verdi Alice.

Emily elindeki çekici bırakarak, “N’oldu?” diye sordu.

“Bir telgraf geldi” dedi Alice.

“Dede’in her zaman tekrarladığı, derhal eve dönün talimatlarından biri olmasın bu” diyen Emily civiyi bir vuruşta yerine çaktı.

Alice, “Hayır!” diye bir çığlık attı. “Lizzie’den geliyor bu telgraf. Dede ölmüş” dedi.

“Ölmüş mü?” Doğru olamazdı. Boğazı düğümlendi. Kollarını açarak Alice’e sarıldı; göğsünün üstünde küçükük kılıyordu o. Onu sakinleştirmeye çalıştı. Alice’in gözyaşları iki yanağını da ıslatmıştı.

“Nasıl olmuş?” diye sordu.

Alice yatağın üstüne çökerek telgrafı ona uzattı. Menen-jitten. Sekiz gün çekmiş ve ölmüş. Lizzie ona çay yapmaya gittiği sırada ölmüş. Lizzi en son anında onun yanına başında olmamaktan dolayı kendini suçluyormuş. Sallama çay. Dede, çayını çok severdi. Çay fincanına, Londra argosuyla, sen ve ben derdi. Emily, mırıldana mırıldana, kollarının arasına aldığı Alice’le birlikte sallanıyordu.

Dede öldü. Ömründe bir gün olsun gün yüzü görmedi. Birkaç tane Yardımsever Kadınlar toplantısı düzenledi, kim-sesiz çocukların yararına çalıştı, evin geçimini sağladı ve yıllar-ca mutfağı idare etti. Böyle mi olacaktı? Çekip gitmek bu ka-dar kolay mı? Göz açıp kapayıncaya kadar. Elli beş yıl geçmiş. Annemizden fazla yaşadı.

“İnanamıyorum” diyen Alice’in aklına gelen bir düşünce onu yeni hıckırıklara boğdu ve Emily onu daha sıkı tuttu; Alice’in omzuna dokunan başparmağı zonkluyordu.

“Onun, yaşlı kadınları battaniyeye sararak at arabasına bindirmesini hatırlıyor musun? diye sordu Alice. “Onların sağlığı için, derdi o. Gerçek olan bir şey vardı ki, arabaya binmeyi seviyordu o.”

“Arabaya bindiğimiz o anlar onunla olmaktan en çok mutluluk duyduğum anlardı.”

“Kendimden bir parça yitip gitmiş, evimizden çalınıp götürülmüş gibi geliyor bana” dedi Alice.

“Hayır.” Onun bıraktığı iz hep kalacaktır orada.

O, Dede’i, Fransa’ya gideceğini bildirdiği günü sıksa asker haliyle görmüştü; parmakları kanepenin kolunda ritim tutarken elinin incecik kemikleri inip inip kalkıyordu ve Paris’in Bohemlerle dolu olduğunu söylüyordu, mırıldanarak. Gerçek dünyaya karşı pek çok bakımından hoşnutsuzluğunu sürdürmek için harcadığı enerji onu hayat dolu olmaktan alikoymuştu; kırılgan bir hale sokmuştu. Emily o zaman Dede’in parmaklarını izlerken, gerçeğin, Dede’in müthiş korumacılığının altında saklı olduğunu anlamıştı: kural tanımadız kız kardeşinin başına, Dede’in kendisinin kıyısından köşesinden bulaşmayacağı ve yardım faaliyetleri arasında kesinlikle yer olmayan bir yaşam şeklinden kaynaklanan garip ve tehlikeli bir şey geleceği korkusu.

Alice’in omzundan ayrıldı ve onun dik bakışlarının belirli bir yere odaklanmış olduğunu gördü. “Dede öyle sırk gibi görünmekle birlikte yine de sağlıktı” dedi Alice, burnunu çekerek.

“Banyo kabımda derimi yüzünceye kadar sırtımı ovalayarak stres atardı.”

Alice bıyük altından güldü. “Sen ona ihtiyaç duyardın; çünkü hep inek ağılındaki pisliklere bulanmış olurdun” dedi.

“Ama yerimden kimildadığımda beni pata küte dövmesi gerekmezdi.”

“Sen sadece yerinden kımıldamakla kalmazdın; tırma-lardın onu. Merhamet göster biraz. O sadece annemiz öldük-ten sonra bizi layıkıyla yetiştirmeye çalışıyordu.”

“Şimdi o da öldüğüne göre onu da mı azızteştireceksin? Onun beni kırbaçla döve döve yetiştirmesi gerekmektedi. Mer-hamet göster biraz! Onun beni kırbaçla dövmelerini aklıma getirdiğimde nasıl merhametli olabilirim?”

Alice anılarının içine çekildi.

“Benim olmadığım bir sırada Molly’yi polise vurdurdu-ğunda ne kadar üzülmüştüm. Bill’ye sahip oluncaya kadar öylesine uysal bir köpeğim olmamıştı. Bir kız kardeş nasıl böyle bir şey yapabilir?”

“Bütün mesele, Molly’nin onu birazcık ısırmış olmasiydı.”

“Ardı önü bir yavru köpeğin hata yapması. Dede kinciydi. Bunu inkâr edemezsin, Alice.”

Alice’in gözlerinden yaşlar boşandı.

Emily bir kez daha onu omuzlarından tutarak sarstı. “Özür dilerim. Seni ağlatmak istememiştim. Gerçek olan şu ki, annemiz öldükten sonra hayatımızın yönü değişti ve ona engel olacak kimse kalmadı” dedi.

Sonunda Alice sakinleşerek çayını bitirdi. “Her şey Lizzie’nin üstüne kaldı. Yapılacak her şeyi tek başına yapmak zorunda kaldı” diyerek elindeki boş zarfı avcuna vurup, “Londra’dan bizim için yer ayırttım. Bunun bulabileceğim en kısa yol olduğunu düşündüm” dedi.

“Bizim için mi?”

Suyun pek çok rengini ortaya seren bir kanal köprüsü için kullanacağı bomboş bir tuvalin görüntüsü ilişki gözüne. Na-sıl titreştireceğini akıl etmek üzereyken, suyu yaran ışıkta vazgeçmek ve anlaşılmaz bir resim gerçeğini öğrenmeden pes etmek; Dede’in mezarındayken kazandığı bir zafer ola-bilirdi bu ancak.

Elini Alice'in elbisesinin kolunun üstüne koyduğu sırada başparmağının bir parça kan topladığını gördü. Alizarin kırmızısı rengindeydi. Öylesine ani gelişmişti ki, her şey göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir sürede olmuştu.

“Eve sen tek gitsen iyi olmaz mı?”

Alice parmaklarının arasına aldığı bir parça teyelle oynamaya başladı.

“Benim için burada kalmak daha önemli” dedi Emily.

Alice telgrafa uzanıp onu zarfa koydu ve zarfı da cüzdanının arasına sokarak yavaşça kapattı.

“Kal öyleyse” dedi.

Gibb

*H*arry, Paris'te gözaltına alındı" dedi Gibb'in karısı, Bridget.

"Gözaltına alındı" diye yineledi Emily, üstüne basa basa. Crécy'de bahar çabucak sona ermişti. Şimdi burada, Bretanya kıyısında St. Efflam'da onu bekleyerek zamanını boş harcamak istemiyordu. Yaz mevsimi için ayırdığı parayı çırkarıp saydı. Gereğinden fazla harcama yapmıştı.

Bridget keyifli bir gülümsemeyle, "Gibb senden, yerel konulu beş ayrı resim yapmanı istiyor; döner dönmez inceleyeceğ onları" diye ekledi. Gülmesi maksatlı bir hal aldı. "Öteki öğrencilerin sayısını ikiye indirdi. İçlerinde en çok senden söz ediyor" dedi.

"Hmm. Ne zaman gelecek?"

"Cumartesi günü"

"Haftada beş! Beşe çıkarmam gereklir bu sayıyı."

Bridget, Emily'nin yanağını tipişladı. "Bu önemli bir rol oynayabilir" dedi.

Emily sabahleyin, bir kayalığa kadar uzanan buğday ve mısır tarlaları arasındaki sınır ağaçlarını takip ederek gitti. Dalgaların gümbürtüsü ve martıların *kliiv*, *kliiv*, diye çıkar dikkeleri sesler Sophie'nin evinin bulunduğu kumsalı andırıyordu. Sırf onların sesini dinleyebilmek için buranın resmini yapmaya başladı. Yüzünü yukarıdaki kumsala çevirdi ve içinde, taştan yapılmış bir çiftlik evinin önünde saban tamir eden ve başında sarı renkli hasır şapkası bulunan iki çiftçinin yer aldığı bir kompozisyon oluşturdu. Ertesi gün altınsarısı ve yeşil renklere bürünmüş, sıradan işlerin yapıldığı bölgeler ona parlak çiğrenkler kullanma olanağı tanındı. Süpürgeotunun kokusunu resmedebilseydi onu da yapacaktı. Daha sonra, siyah-beyaz renkli ineğini kirbaçlayan, bacakları tahrış olmuş sütçü kız onu beklemeye devam etti. Tepeden tırnağa çürümüş, kapı girişlerinde kemerleri ve bodur görünümlü kubbeleri bulunan eski bir kilise, Gibb'e gösterdiği ilk resim oldu.

“Güzel. Cézanne gibi, bu kilise üzerinde uyguladığın biçimde ısrar ediyorsun” dedi Gibb, onu gördüğünde. “Doğal olmayan renkler kullanarak riske giriyorsun. Hantal fakat çaba harcandığı belli oluyor. Resimde ruh var yani.”

“Bu hantallıktan nasıl kurtulabilirim?”

Gibb ona boş boş baktı. “Çalışarak” dedi.

Emily, her gün bahçesinden kendisine selam veren iri yarı köylüye “*Bounjour, Madame*” diye seslendi. Bir pazar günü Emily onun yanından geçerken, kadın bağını tipişlayarak, “*Héloïse*” dedi. Başında kenarları kolalı, beyaz renkli geniş bir başlık vardı. Emily gözlerini başlığa dikerek fırçasını havaya kaldırdı. *Héloïse*'nın yüzü külrengine dönmüştü ve elle-

ri kelebek gibi oradan oraya konup duruyordu. El örgüsüyle birlikte bir sandalye çıkardı. Sağlam bir duruş sergileyerek poz verdi ve yüzündeki ifade ciddileşti; Yüksek Sanat'ın bir gereğini yerine getiriyordu sanki. Emily güldü.

Sonra Héloise eliyle işaret ederek büsküvi ve süt ikram etmek için onu içeriye davet etti; taştan yapılmış bir ocağa koyduğu çelik tencerede çorba karıştırırken, kestane rengi eteği ve uzun önlüğüyle hayatından memnun görünüyordu. Etrafını kuşatan birkaç basit eşya vardı: toprak kazan, kepçe, yağ lambası, sepet, oturma yeri sağlam yapılmış sandalyeler... Sophie'nin evi kadar dağınıktı ortalık. Loş ışıklı odada, Emily kafasında çeşitli şekiller tasarladı: yayıkta saplı süpürgeye, körüğe kadar, ne varsa... Hepsi de geometrik biçimlere sahipti: oval şıklar, yarım yuvarlaklar, sütunlar, dikdörtgenler... Héloise'in kendisi, dikdörtgen bir çıkıştı üstünde asılı duran bir yumurta şeklindeydi. Emily resim dosyasını açtı. Héloise güldü ve sanki Emily onu anlayabiliyormuş gibi keyifli keyifli konuşmaya başladı.

Emily resmi bitirdiğinde Héloise'ı kucakladı ve dik açıyla inen ışığa doğru yürüyerek, yapraklı bir bölgeden ve yeşil bir kanonun yanından geçti. Uzakta daralan, uçuk boz renkli bir çizginin önüne beyaz dikdörtgen şıklar sıralanmıştı. Ürkütücü bir duyguya uyandırıyordu insanda. Héloise'in evine yürüken, ot yığınının bulunduğu yerde, devasa büyülüklükte, aşılı boyası renginde bloklar vardı. Onların yanında ise, dört açılı silindirler üzerinde belirli yüzeylere sahip, Vandeyke kahverengisi üç köşeli ikizkenar yamuklar vardı. Bir at olabilirdi bu şkil. Gerçi ne olduğunun önemi yoktu. Sahip olduğu şıklar ve yüzeyler kadar ilginçti kendisi. Eve dönerken şıklarla yüzeyler, bir tek gerçeklik olarak etkisi almıştı onu. Nefes almakta zorluk çekiyordu. Totemleri resmederken kullanabilirdi *bunu*.

Ertesi gün kopan, yaz mevsimlerinde görülen türden, şimşekli yıldırımlı bir fırtına Emily'yi eve hapsetti ve o geometrik şekilleri kimi zaman basitleştirerek kimi zaman da abartarak, tekrar tekrar, Alert Körfezi'yle ilgili suluboya çalışmaları yaptı. Yağmurlu geçen üç gün boyunca odasında resim çalışmasına aralıksız devam etti; yerlilerle ilgili resim konularını değişik şekillerde ifade etti. Dördüncü gün kapısına, yırtık bir şemsiyeyle Gibb geldi. Emily onu içeriye aldı ve görmesi için yeni ve eskiden yapılmış çalışmalarını onun önüne serdi.

“Bakıyorum, kavramaya başlamışın artık” dedi Gibb.

“Neyi kavramaya?” diye sordu Emily. Her seferinde onun ağzından lafı kerpetenle alması gerekiyordu.

“Yeryüzündeki nesnelerin görünen halleriyle, onların, düz yüzeye taşıdığı şeklindeki farkı.”

“Ve pigmentin birbirine karıştırılmadan kullanılmasını mı?”

“O da var. Héloïse'la ilgili bir resme baktı ve gülmesine engel olamadı. “Gauguin bu Britonları başlıksız resmetmişti” dedi.

“Yerlileri konu alan resimlere ne diyorsun?”

“Hiç estetik kaygı gözetilmemiş; tam sana göre.”

“Hiç mi? Ne kadar olması gerekiirdi?” diye tepki gösterdi Emily.

“Parisli galericilerden kimileri Afrika heykeli sergiliyor. Picasso, resimlerinde Afrika motiflerini kullanmıştı; Gauguin de ilkel sanata düşkünlük göstermişti.”

“Yerli motiflerin kullanıldığı resimler satılır mı sence?”

“Bir gün belki; fakat daha engin bir deneyimle ve kendi ruhunu yansıtan düşüncelerle resim yapmadan önce değil.”

“Ben öyle olduğumu sanıydum. Sen bana hep ruh enerjidir, diyordun.”

“Gibb, dudaklarını büktü. “Hepsi o kadar değil; kişisel bir izlenim bu” diyerek, bir eliyle Şef Wakias’ın Kuzgun gagasını işaret etti. Öteki eliyle de Héloïse’ın kulübesini gösterdi. “Hangisinde var o? diye sordu.

“Her ikisinde de!” diye yanıt verdi Emily.

Gibb, başını sallayarak oradan ayrıldı.

Emily öğleden sonranın kalan kısmını odasında sigara içerek, volta atarak ve iki resmi ruh açısından karşılaştırarak geçirdi. Fakat hangisinde ruh olduğuna bir türlü karar veremedi ve Gibb’e açıklama yaptıramadığı için kendi kendini iyip durdu. O kafa karışıklığında resim yapamıyordu; sonunda Jessica’ya mektup yazdı.

12 Temmuz 1911

Bu kırsal bölgede aptal aptal sıritıp duruyor olabilirim; fakat bir görsen neler neler öğrendim! Bu yeni ve keyifli resim yapma yöntemleri kimi günler aklımı başından alıyor, kimi günler ise, üstüme çöken korkularım beni elden ayaktan ediyor. Hocam, rubumdan kaynaklanan düşünceler doğrultusunda resim yapmam gerektiğini fakat benim çalışmalarımda bunu göremediğini söylüyor. Ancak bu bir görme meselesi değil; bir duygudur: ormanın benim içime işlemesi ya da rüzgârin vuu, vuu, diye ses çırkararak çam ağaçlarına doğru esmesi ya da totemlerin gözlerinin geriye dönüp dik dik bakması şeklinde. Ab, nasıl da özlüyorum bunu. Eve döndüğümde sana anlatacağım bir sürü şeyim var. Dönmem konusunda çaba harcadığın için teşekkürler.

Senin eski yaygaracın, Emily

Emily sabah yataktan kalkarak pencereyi açtı. Yerde su birikintileri vardı; fakat çalışabileceği kadar kuru sayılırdı. Tekrar çalışmaya başlayıp ona çalışmalarını göstermekten başka ne yapabilirdi? Ayağına galoslar geçirerek güçlükle köyün dışına doğru yürüdü.

Yeryüzü, bir yağmur sonrası parlaklığını içinde civildiyordu. Sehpasını ve taburesini hazırladı, fırçasının bir tarafına antimon boyası, öteki tarafına boz renkli çiğ toprak boyası sürdü ve önceden karakalem çalışması bile yapmadan, inişli çıkışlı buğday tarlalarının resmini çabucak bitirdi.

Rüzgârin esintisi, sallana sallana havayı resmeden binlerce akışkan resim fırçası gibi, buğday fidanları üzerinde küçük küçük dalgalar meydana getiriyordu. Onun ruhundan kaynaklanan bir düşünceydi bu. Fırçalar. İlk yaptığı resimleri eline aldığında, onların renkli boyama kalemlerine benzeyen sıhri karşısında hayretler içerisinde kaldı. Eğer fırçasını eline alsaydı incecik bir çizgi çizecekti; kâğıtla çok az temas edecek fakat bastırıkça kalınlaşacaktı. Yeşil pigment batırılan fırçayla, bileğini hareket ettirerek bir yaprak resmi ortaya çıkarabilirdi.

Şimdi uzaktan, bileğini oynatarak, bir ot yığınıyla yanındaki köylülerin resmini yapıyordu.

Ailesine ait bir köpeğin resmini babasının iri eline tutuşturduğunu aklına getirdi. Babası ona bir göz attıktan sonra, "Hmm" demiş ve tekrar gazetesini okumaya dönmüştü. Fakat yedinci doğum gününde bir kartın altında, babasının bildik el yazısıyla yazılmış, *Köpeklerde, kuşlarda ve ineklerin ağıllarında ihtişam gören Millie'ye*, yazısı vardı. Ayrıca bunun yanında, sekiz parça dikdörtgen şeklinde pigment kalıbı ve üç tane de sarı renkli ince fırça vardı.

Emily bir kadir kıymet bilme coşkusıyla çiftçilerin resmini yaptı; ortaya da, üstünde uçuk boz çiğ toprak boyası

renginde kıyafeti olan bir adam figürü yerleştirdi ve eline de bir cisim tutuşturdu. Bir kutu olabilirdi bu. Bir boyalı kutusu bile olabilirdi.

Babası tohumu ekerken, daha sonra onu öldürmeye zorlanacağı duygusuna kapılacağı aklına gelmemiştir. Yıllar sonra onun ses tonundaki kücümseme ifadesini hatırlayabiliyor-du; şöyle söylüyordu: *Bir çocuğun hoşuna giden resimleri boyaması bir şeydir; fakat yetişkin bir kadının bu türden eğlence konularını ciddiye alması başka bir şey*. Resim tutkusunun onu evlenmekten alıkoyacağından korkuyordu. Emily'nin ne istediği umrunda değildi onun. Emily onun elbiselerini menekşe rengiyle Payne grisine, yüzünün rengini ise, sarı aşılıbo-yası rengine çevirdi. Kat kat boyalı geçerek kalın bir boyalı tabakası oluştururken eli havada uçuşuyordu sanki; boyalar içe-riden bir yerden geliyordu âdetâ.

Önceden planlamadan resim yapma, öğeleri hareket et-
tirme ve renklerin duyguları yansıtmasına olanak tanıma
konusunda bir deneydi bu. Evet, bir deneydi; fakat o bunu
mahvetti. Orada yansızan bir ruh değil, öfkeydi. Figürle ilgi-
li duygularını ifade edememişti; dolayısıyla biçim konusun-
da inandırıcı olamamıştı ve renkler bulanıktı. Gibb'den kap-
tiği boş laflar konusunda keskin yorumlar yapma cesareti
görüyordu kendinde.

Ertesi gün Gibb'e, "Çöpe atılacak o" dedi.

"Daha iyi bir şey öğrenmek için sahip olduğun en iyi şeyi tehlikeye atıyorsun. İşte bu yüzden sen bir gün iyi bir ressam, bir kadın ressam olacaksın."

"Neden sadece ressam demiyorsun?"

Gibb'in ağızından sözcük denemeyecek bir ses çıktı. Göz-
leri, köşeye sıkıştırılmış bir hayvanın gözlerini andırıyordu.
Emily onun söyleyeceklerini duymak istemiyordu aslında.

“Neden çalışmalarını bana göstermiyorsun? Veya öteki öğrencilerin çalışmalarını?”

“Onlar bir sonraki yapacaklarını bilmiyorlar; ama sen biliyorsun.”

“Sanırım, ben eskidim. Senden harika dersler aldım, sana minnettarım; ancak seninle birlikte yeterince resim yaptığımı düşünüyorum.”

Gibb'in kaşları, dudaklarının bükülmesiyle ortaya çıkan aynı şekli aldı. Bileğine vurarak bir fırçayı çırptı ve gözlerini dikerek Emily'nin çalışmasına baktı. “*D'accord.* Frances Hodgkins adında Yeni Zeland'lı bir kadın, buranın güney limanı Concarneau'da ders veriyor. Bugün ona mektup yazacağım. Bu resimleri göndermem için bana ev adresini ver.”

Ayrılmakta oldukları gerçeği her ikisinin kafasında da aynı anda netleşti. Emily, aralarında kopmayan bir bağ olduğunu hissetti. Gibb, onun gözlerine ilk defa doğrudan doğruya baktı; gözleri doldu.

“Eve döndüğünde aklında olsun: Eleştirel sert sözler onun madalyasıdır. Sanat jargonundan uzak dur, Emily; ve huzur dolu Kızılderililer diyarından öğreneceklerini öğrenmeye bak.”

Emily, bu sözün her kelimesini tek tek yineledi.

“Bir şey daha var. Bu çok önemli. Grand Palais'deki Salon d'Automne'nu mutlaka gör. Yolun açık olsun” derken kafasını öne doğru uzattı ve bakışları keskinleşti. “Söz ver bana” dedi.

Söyleyeceklerinin önemini anlamasını sağlamak için elini, sanki ona dokunacakmış, kolundan kavrayacakmiş gibi uzattı ona.

Emily nefesini tutmuştu ve evet dokun bana, diye geçirdi içinden.

Gibb'in başparmak tırnağının altında mavi boyalı lekesi bulunan eli havada asılı kaldı.

“Söz veriyorum” dedi Emily.

Frances

Fmily kapıyı çalmadan önce, düzeltmek için, parmaklarını saçlarının arasına soktu. İçeriden, bir kadın cevap verdi; aşağı yukarı kendi yaşlarındaydı, biraz büyükçe denebilirdi ve güçlü kuvvetliydi. Üzerinde, turuncu renkli bir bluz, koyu mavi renkli bir etek ve ön tarafında pirinçten bir toka bulunan siyah renkli beresi vardı. Emily ona kendini tanıttı.

Kadın kapıyı ardına kadar açtı. "Sizi dün bekledim. Buyurun, içeriye girin. Benim adım Frances" dedi.

Emily, çöp yiğinına dönmiş küçük bir odaya girdi ve orada resim sehpalarının üstüne asılmış çamaşırlar, taslak kitaplarının üstüne yiğilmiş tabaklar ve pencere eşliğinde içine fırça koyulan kavanozlarla karşılaştı; duvarların her santi-metrekaresi canlı renklerle kaplıydı. Bir anda kendini evin-deymiş gibi hissetti.

"Kiralık bir oda bulmak bir günümü aldı. Bu kasaba ziaretçilerle dolu" dedi kadın.

"Ağustos aylarında hep böyle olur" diyen Frances, şapkasını yatağın üzerine atarak kırık dökük bir koltuğun üzerine çöktü ve ayakkabılardanın bağını çözdü.

“Öf be! Bütün gün resim sehpasının karşısına çaklı kalmaktan canım çıktı. Ayaklarım zonkluyor fakat ne yaparsın ki harika bir gün ışığı vardı.”

“Harry Gibb bir öğrencilik boş yeriniz olabileceğini söyledi” dedi Emily.

Frances, ayağını ovmak için ayak bileğini dizinin üstüne koydu. “Aslında onun bilmesi gerekiyordu; benim yaz dönemi derslerim bitti. Şimdi öğrenci almıyorum. Sürekli ders verirsem resim yapamam ki.”

Emily homurdanmaya başladı.

“Peki, çantanızda gösterebileceğiniz bir şeyler var mı?”

Emily çantada ne var ne yoksa hepsini çıkardı; onların en üstünde geçenlerde yaptığı, St. Efflam’la ilgili resimler vardı.

Frances, “Kulübeyle ilgili hoş anlatımın ve gösterdiğim çaba hoşuma gitti” dedikten sonra öteki ayağını ovmak için ayaklarının konumunu değiştirdi. “O kiliseye şekil vermek için rengi iyi kullanman gereklidir” dedi.

Demek bu kadın işi *biliyor*. Bu tombul yanaklı kadın söylemek istediklerini azarlamadan söyleyebiliyordu.

Frances, Şef Wakias’ın Kuzgun gagasının bulunduğu resmi açtı. “Ne kadar güzel! diyerek ayağına masaj yapmayı bıraktı ve tavandan aşağıya sarkan çıplak ampulü yakmak için ona kumanda eden ipi çekti. Heykel resimlerini iyice açtı ve her birini dikkatle inceleyerek, “Çok ilginç” dedi.

“Resimler güzel olabilir ama onlar müthiş bir sevecenlikle oyulmuşlar” diye karşılık verdi Emily.

“Savunma yapmanız gereklidir; savunmaya çekilmek zayıf yapılmış insanların işidir. Bunlar benim hoşuma gitti. Bekle bir dakika” diyerek, getirdiği birkaç tabakla bir çanta'yı bir kenara koydu, kendi suluboya resimlerinden meydana gelen bir yiğinini karıştırıldı ve ekose battaniyelere sarınarak

yere oturmuş ve ağır boncuklardan yapılmış kolyeler takmış birkaç yerlinin yer aldığı bir resmi çıkardı. "Yeni Zeland yerli bunlar" dedi.

Yeşil renkli göz kapakları ve mavi-beyaz renkli dudakları vardı. "Şaşırıcı bir renk elde etme tarzına ve ilginç yüze re sahip bunlar" dedi Emily. Fakat yerli çevre koşullarında ele alınmamış. Onların kültürlerini ortaya koyan hiçbir şey yok. Dışarıdan bakılarak yapılmış bunlar."

"Ben bunları en son gidişimde evde yapmıştım. Babam nefret ederdi bunlardan. Dunedin'de bir sanat evi işletiyordu o" dedi. Bu itiraf onun yüzünde alelade bir gülümsemeye yol açtı.

"Onların konu alınmasından mı yoksa ele alış tarzından mı nefret ediyordu?"

"Onlarla ilgili her şeyden nefret ediyordu. Sadece babam değildi onlardan nefret eden. Ben ne kadar farklılık gösterdiysem çevremdeki insanlar da bana o kadar karşı çıktılar."

Bu konu ona bikkinlik vermişti. Peki kendi çevresindeki ler ne âlemdeydi?

Frances totem heykellerinin resimlerini tekrar inceledi. "Biliyorsun, ilkellere dikkat çekmek muhtemelen bizim onlara bir lütfumuzdur. Bunun, bizim içimizde varolan bir şeyin dışa vurumu olduğu hiç aklına geldi mi?"

"Benim görüşüme göre öyle değil. Ve ben bunun lütuf olduğunu düşünmüyorum" dedi Emily.

Frances ona yandan bir bakış baktı. "Kafana takma" diye rek, "Sen bu resimlerden ne bekliyorsun?" diye sordu

"Yok olup gitmeden, onların köylerinde ya da orman alanlarında bulunan totem heykellerinin gerçekçi bir kaydını tutmak istemiştim."

"Peki, ya şimdi?"

"Şimdi bundan da fazlasını düşünüyorum. Onların ruhunu yansıtmayı ya da benim onlara karşı duygularımı dile ge-

tirmeyi amaçlıyorum. Ben o resimlerin önünde dururken kulağıma gelen davul seslerini onlara göndermeyi de.”

“Oh. Fakat bunun ikisini birlikte yapamazsun. Hem kendi duygularını ifade etmekten hem de onların doğru biçimde kaydını tutmaktan söz ediyorsun. Hangisinin daha önemli olduğuna karar vermen gereklidir: sen ya da onlar” diyen Frances'in yüzünde hafif bir gülümseme belirdi. “Eğer istersen yarın birlikte resim yapabiliriz” dedi.

Emily, “Bunu yapmayı çok isterim” diyerek parmaklarıyla masayı sımsıkı tuttu.

“Bir liman adası olan Ville Close'daki asma köprünün üstünde kırmızı renkli balık ağlarını onarırken görmüştüm onları. Saat dokuzda orada buluşabiliriz.”

“Orada olacağım!”

Emily köprüyü geçerken dar açılı sabah güneşinin kafasına geçip omuriliğine kadar işlediğini hissetti. Güneş ışığı, suyun kıyısındaki sarı aşılıboyası rengindeki evleri ve pencelerdeki kutulara ekili kırmızı renkli sardunya çiçeklerini aydınlatıyordu. Deniz kırlangıçları titrek civitleriyle ses veriyor, kahverengi yelkenler kanat çırپıyor ve deniz; maviye çalan yeşil, yeşil zeytin rengi ve hatta manganez moru renginde, parçalar halinde küçük küçük dalgalar meydana getiriyordu. Market tezgâhlarından, salamura yapılmış ringaların tuzlu kokusu geliyordu. Yere eğilmiş balıkçılar, onların tekneleri ve taşınacak balyalar ve serili ağlarla dolu rihtımlar resmedilmek için yalvarıyorlardı âdete. Günün konusu olacaktı bu.

Emily rihtimde Frances'e, siyah bir fötr şapkanın altında uçusan mora çalan kırmızı renkli bir atkıyla kırmızı bir ceketi işaret etti. Bu savruk giyim tarzı hoşuna gitmişti. Orada duran Frances öne doğru eğildi, Emily'nin resim sehpasına doğru geniş ve kararlı adımlarla ani bir hamle yaptı; kolunun tümünü omzundan oynatarak çalışıyordu. Resme bak-

mak için bir an geriye çekilirken kalçası dışarıya fırladı ve sonra tekrar boyaya uzandı; tüm bunlar devamlı ve kendinden emin bir biçimde tek bir harekette olurken, parçalı eteği savrulup duruyordu. Vücutunun bütün gözeneklerine boyanmış ve müthiş bir zarafetle çalışıyordu. İzleyenleri şaşkına çevirecek türden bir çalışmıyordu bu. Zaten onun istediği de buydu: özgürce ve coşkuyla resim yapmak.

Frances birkaç fırça darbesi daha vurduktan sonra dikkatle izlediği Emily'ye, "Monet yerine Matisse'i görmeye başlıyorum. Kesik kesik vuruşlar yerine uzun ve seri fırça darbelerinden müthiş zevk almış olmalı o" dedi.

"Ve ben burada bütün bahar ayları boyunca kesik vuruşlar yapmayı öğrenmek için çalıştım!"

Bunun yanında Frances, kesinlikle yapmamak üzere geldiği halde suluboya çalışması yapıyordu.

"Çok süratli çalışıyorsun. Öfkeden çatlayacakmışsun gibi resim yapıyorsun" dedi Emily.

"Duyguların serbest kalmasını sağlıyor böyle çalışmak. Dene bunu. Yalnız, başlamadan önce iyi düşün; ondan sonra çalışmaya başla."

Emily, resim sehpasını kurarak katlanmış haldeki taburesini açtı.

"Oturma. Onun içinde gezin ve hiç ara verme; aynen dans eder gibi. Bilgece düşünme. Kendini güdülerinin yönlendirmesine bırak."

"Ben bunu bir zamanlar hocama karşı gelme çılgınlığında bulduğum zaman yapmıştım."

Emily, "Harry miydi o?" diyerek hafiften güldü. Şimdi sen aynı hataya düşmeden yap. Fırçanı boyaya doldur ve her darbede iyice boşalt."

Emily ona baktı, düşündü ve kafasında bir konu tasarladı. En ince ayrıntısına kadar ve rahat bir şekilde düşünüp, geo-

metrik şekiller ve yüzeylerden meydana gelen sahneyi önen koyan bir düşünceye daldı. Bir balıkçı teknesinin solundaki filika küpeştesi için yeşil renkli bir kavis oluşturdu. Sağlam bir temele dayanıyordu ve gerçekçiyydi. Bu defa sağ tarafta aynısını yaptı. Yağlıboya paleti üzerinde kırmızı ve koyu mor renkli boyaları karıştırarak bir karışım elde etti ve onu, filika küpeştesinin altındaki gölgeyi meydana getirmek için uzun ve tatlı bir fırça darbesiyle kullandı. Teknenin baş tarafını, siyah olarak taslak halinde çizdi ve sayfanın başından ayrıldı. Bakmak için bir an geriye çekildi, sonra bir başka fırça darbesi için tuvalin üstüne eğildi ve bir ritim tutturarak hızını artırdı.

“Resmin içinde yüzüyormuşum gibi geliyor” dedi Emily.

İçlerinden biri, güneş ışığının başka bir yöne kaydığını ya da renklerin değiştiğini fark edene kadar, Emily'nin, ne kadar olduğunu anlayamadığı oldukça uzun bir süre, birbirleştirence mırıldanarak konuşa konuşa resim yaptılar. Buradaki bu rıhtımda kendisiyle birlikte sallana sallana resim yapan bir başka kadının daha varoluğu duyusunu yaşıyordu: dans ediyor *gibiydiler*. Bir wals değil, çılginca eğlenilen bir danstı bu.

Emily, Frances'i, çalışmasını dikkatle izlerken yakaladı. “Senin hocaya ihtiyacın yok, resim çalışması yapman gerekiyor sadece” dedi Frances ona.

“Benim asıl yapmam gereken, oturup bir nefes almak” diye karşılık verdi Emily.

“Açlıktan geberiyorum ve ayaklarım beni bir dakika bile taşıyacak durumda değil” dedi Frances. Oturmak için taştan bir banka doğru gittiler. Frances ellerini silerek öğle yemeği için sepet-sandığını açtı ve Emily'ye bir salkım üzüm uzattı. “Paris'te nerede çalışın?” diye sordu Emily.

“Calorissi ve l'Atelier Blanche'ta” diye yanıt verdi Frances.

“Calorissi! Geçen yılın Mayıs ayına kadar orada ders verdim.”

“Temmuz ayında geldim buraya.”

Hiç konuşmadan birbirlerine baktılar.

“Keşke... İngilizce yazılmış resim eleştirileriyle karşılaşmasam. Bana yol gösteren hiçbir kitap ya da yayın olmasa. Eğitmenler kücümüşüyorlar beni” dedi Emily.

Frances onu susturmak için elini kaldırdı. “Seni anlıyorum. Bu mümkün değil. Onların şimdiye deðin çalıştırıldıkları ilk kadınım ben. Bu bir ayrıcalık mı yoksa bir deneyim mi bilmiyorum. Gerçekten de bugün yenilik yaratan ressamlar arasında hiç kadın yok. Tek bir tane bile yok. İstisnayım ben” dedi.

Emily'nin duymak istemediği bir bilgiydi bu.

“Yeni sanatın büyük güçleri, tam Montparnasse ve Raspail'in kesiþtiği yerdeki Café de la Rotonde ile le Dôme'da buluşurlar” dedi Frances.

“Biliyorum fakat oraya gitmeye cesaret edemiyorum.”

“Harry Gibb, Matisse'in ilk resmini sattı. O seni onlarla tanıştırabilir.”

“Sanırım Matisse'i orada görmüştüm; fakat Fransızca bilmiyorum.”

“Bütün mesele bundan ibaret değil. Biz sömürgedeniz, ayrıca da kadınız; bu durum da bizi uysal bir hale getiriyor.”

“Bunlardan hangisinin daha kötü olduğuna karar veremiyorum. Sanatımız açısından demek istiyorum.”

“Sömürgeye mensup olmakla ilgisi yok bunun; burada herkes yabancı. Ayrıca onlar bizim İngiliz olduğumuzu sanıyorlar.”

“Gibb bana birkaç kez benim iyi bir kadın ressam olacağı mı söyledi; fakat *kadın* sıfatını kullanmaktan bir türlü vazgeçmedi. Neden korkuyor o?”

Frances elini Emily'nin koluna koydu. "Bu bir hep yukarıya doğru tırmanma meselesidir. Biliyorum. Fakat burada kadınlar sanatçı olarak ciddiye alınmak açısından daha şanslılar; sadece şey değil..."

"Hobistler."

Her gün birlikte resim yapıyor ve seçikleri konuları (kiyıya çekilip ayaklıklar üzerine oturtulmuş tekneler, açık alanlarda çalışan yelken imalatçıları, el arabalarında armut ya da uskumru satan tahta ayakkabılı işportacılar...) aralarında değişim tokuş ediyorlardı. Bütün gün resim yaparak ayakta durduklarından, kendilerini rıhtım kenarındaki tatsız tuzsuz yemekler çıkaran bir lokantaya atıyor ve ardından pansionlarına dönüyorlardı; iki kişilik dünyalarında yaşam sürdürmeye başlamışlardı. Emily, Frances'in oldukça kapsamlı çizgisini denedi. Post-Empresyonist tarzları suluboya çalışmasına uyarladı ve Frances'in renklerinin parlaklığını yakalamaya çalıştı. Onların her ikisinde de başarısız olduğu duygusuna kapıldı.

Bir öğleden sonra kopan şimşekli yıldırımlı bir fırtına onları sular seller altındaki kırsaldan şehre getirdi.

"Çok tatlı bir gündü; buğday tarlalarına, ineklere ve gülhatmilere doydum doğrusu. Sanırım gereğinden fazla Avrupalaşıyorum."

"Asla. Sen buraya aitsin. Fransa özgürleşiyor. İçeriye gir de kurulan" dedi Frances, sokağa açılan eşikte. "Üşüteksin."

Frances içinde onun iç çamaşırları dışındaki tüm giysilerini çıkardı ve kurutmak için onları kaloriferin üstüne astı. "Gururlanma. Sen de benim gibi sırlıskılausın" dedi. Fran-

ces ayakkabılарını bir tarafa fırlatarak ayağına masaj yapmaya başladı.

“Hava sıcak olduğunda Kızılderililer, yağışlı olduğunda ise ressamlar dinlenmeye çekilir” diyen Emily, ceketini ve eteğini çıkararak günlük çalışmalarını sermek için yatağıının üstüne oturdu.

“Şimdi neler yaptığımızı düşün; bütün gün resim yaptık, son paralarımızı bir boyalüpyle bir tek resim kitabına harcadık, oradan oraya gittik ve kiralık odalarda yaşıyoruz” dedi Frances.

“Resim çalışması dışında hiçbir şey yapmadık.”

Frances alaycı bir biçimde güldü. “Bizim yerimizde olmak için can atan bunalmış evli kadınlara nanık yapıyoruz. Kendimizi *kendimize* uydurmak için yeniden yaratıyoruz. *Sanatçular*: Fanny ile Milly” dedi.

“Kendini yeniden yaratmanın ruhsal bir faaliyet olduğunu düşündün mü hiç?” diye sordu Emily.

“Kesinlikle düşünmedim. Pratik bir girişim o. Hırs ve kişisel kazancın karşısına beslenme ve kira giderlerini karşılamayı koymakla ilgili bir şey. Her şeyin, ama *her şeyin* insanın kendini geliştirmesine hizmet etmesi gereklidir. Ben geçmişte nişan bozdum. Annemle babam dehşete düştüler ve açlıktan öleceğimi sandılar; fakat ben kendimi kesinlikle daha özgür hissetmedim.”

Nişanı sanatın için mi bozdun?”

“Elbette. Kendimi çeşitli alanlara ayıramadığımı gördüm” diyerek ayaklarının konumunu değiştirdi. “Sonra Bohem tarzı gezgincilikle kucaklaşmak için buralara geldim” diye ekledi.

“Yıllar önce, hiçbir zaman o denli yakın olmadığım bir evlenme teklifi almıştım; fakat geri çevirdim. Hâlâ resim yapıyor olabileceğim umuduyla Londra'ya kadar peşimden

gelmişti” dedi Emily. “Çocuklarımız olur ve sen *onlara* resim yapmayı öğretirsın” demişti, diye ekledi.

Frances buna kahkahalarla güldü.

“Bu, ona karşı işlediğim acı verme suçunu bastırabilmem için, onun bana verdiği, hayatın güçlüklerine alışmaya çalışma şeklindeki bir mahkûmiyeti kararıdır. Ah, fakat benim vizıldamalarıma dayanamazdım o. Onların hepsinin genç kızlıklarından beri elde etmek için diz çöküp dua ettikleri bir şeyi benim nasıl geri çevirdiğime kız kardeşlerim hiçbir anlam verememişti.”

“Yalnız başımıza olmak, aynı zamanda bizi hayatın güçlüklerine alışmaya da zorluyor” dedi Frances. “Onlar olmadan ne yapacağımız konusunda karar vermeye de zorluyor. Peki ya erkekler? Hiç kimse onlardan bizim vazgeçmek zorunda kalacağımız şeylerden vazgeçmesini beklemez. Onların aileleri, eşleri, sevgilileri *ve* sanatları olur.”

Frances ayağını yere düşürüverdi. “Ah, böylesi daha iyi. Dur, senin ayağına da masaj yapayım” diyerek, hurdaya dönmüş sandalyeyi yatağın yanına çekti.

Emily ayağını geriye çekti.

“Senin ayağın da ağrıyor olmalı.”

“Hayır ben iyiyim.

“Neden topallıyorsun öyleyse? Sen hep böyle aksıyor musun?”

“Sadece yorgun olduğum zamanlarda. Ben genelde oturarak resim yaparım.”

“Burası” diyen Frances, Emily'nin ayağına uzanarak sabisizlikla parmaklarını oynattı.

Emily daha önce hiç karşılaşmadığı gül kırmızısı rengindeki bir bölgenin şişkinliğini fark etti ve zonklamasını hissetti.

“Taş gibi inatçı olabilirsin” dedi.

Emily, "Ayak başparmaklarından birini özlüyorum" dediğinde, Fanny'nin hızla nefes alışını hissetti.

"Nasıl oldu bu?".

"Londra'dayken kesildi. Benim hatamdan oldu. Artık çok geç olup acıdan çılgına dönünceye degen, bir araba kazası sonucu meydana gelen kırık çırık vakasını önemsemeydim."

"Ve ben burada haftalardır ayak kemelerimin ağrısından şikayet edip duruyorum" diyen Frances ellerini onun dizine koyarak, "İzin ver" diye fısıldadı.

"Çok çirkin" dedi Emily.

"Benimki gibi çirkin bir yüze sahip olmaktansa çirkin bir ayağa sahip olmak daha iyidir" diyen Frances tekrar onun parmaklarını hareket ettirmeye başladı.

"Gördüğünde şoka uğrama yalnız" dedi Emily.

Frances başını çevirerek gözlerini kapadı. Emily bacağını kaldırarak ayak bileğini Fanny'nin avcuna koydu. Fanny, Emily'nin ayakkabısının bağlarını çözerek başparmağı olmayan ayağa baktı. Elleri kaskatı kesildi; önce onun kabuk bağlamış topuğuna masaj yaptı, sonra başparmağıyla ayak kemereine uzun uzun bastırdı ve hasarlı yerin rahatlamasını sağladı.

"Daha önce bunu bana kimse yapmadı" dedi Emily.

"Bir ceviz gibi kendini içine kapatıp kimseden yapmasını istememişsindir" diye karşılık verdi Frances.

"Ve üstelik de bunu söyleyen bağımsızlık konusunda vaaz veren bir kadın."

"Şş. Geriye çekil ve gözlerini kapat."

Emily suluboya resimlerini bir kenara koydu ve geriye çekildi. Sakinleştirici ve monoton bir sesle yağmur yağmaya başladı. Gözleri kendiliğinden kapandı. Emily'nin parmak köküne hafifçe dokunan Fanny elleriyle, parmak köklerini hafifçe olmak üzere, onun acıyan yerlerine bastırıyor ve dört

parmağının dip kısımlarını sıkıyordu. Emily, kesik parmağın buruşuk yerine dokunan Fanny'nin yumuşacık parmaklarının şefkatine teslim etmişti kendini. Şimdiye deðin yaðamadığı bir sıcaklık ve bir sapasaðlamlık hissetti; tek istediği, o an olanların devam etmesiydi.

Yaz mevsimi sona eriyor, havalar serinliyor ve onların zamanları giderek azalıyordu. Balık çorbası ve taze fasulye yedikleri bir akşam yağ lambasından yayılan ışık Fanny'nin yüzüne vuruyordu; gözleri parlıyordu. Emily, sanki, aralarındaki masanın üstüne koyulmuş, ilk defa karşılaşacakları bir şey açılabilecekti, bir başkasının gelip işaret parmağıyla dokunmasını bekliyorlarmış gibi bir duyguya kapıldı. Yaþadıkları yeni bir canlılık, her şeyi sevimli bir hale getirmiþti.

Tekneler sanki geceye hazırlanmış gibiydi; donanımları direklerine çarparak metalik sesler çıkarıyordu. Bretanya'ya özgü tahtadan ayakkabilar giyen rihtimdaki bir çift, birbirlerine sokulup tekrar ayrıldılar ve yüzlerinde hafif bir gülümseme belirdi. "Çok hoş" dedi Emily.

"Bunlar yasak aşk yaþayan sevgililer mi yoksa?" diye sordu Frances.

"Hayır. Görünüþe bakılırsa gizli saklı bir şeyleri yok bunların" dedi Emily.

"Emily, sen hiç tutku olayını yaþadın mı? Sanat tutkusundan söz etmiyorum; bir kimseye karşı tutku, diyorum" dedi Frances.

"O türden tutkuların dağıtımında hayat bana karşı biraz cimri davranıyor" diye yanıt verdi Emily.

"Epeyce uzun bir süre babam benim romantik arzularımı felce uğrattı."

“Felce mi uğrattı? Nasıl yani?”

Fanny'nin gözleri, güvenli bir liman bulmak için okyanusta etrafına bakınan birinin gördüğü mavi renk teydi. Ufacık bir kıpırtıdan cesaret alıyordu sanki..

“Benimle çok terbiyesizce konuşuyordu; ‘sokmak’tan bahsediyordu. Dokunmaması gereken bir yerime dokunacağı geliyordu aklıma. Kullandığı sözcükler cinsel ilişkiyi ığrenç hale getiriyordu. Henüz on dört yaşındaydım, bu konulardan uzaktım ve korku içindeydim.”

Frances, Emily'nin elini tipişladı ve duygularını paylaşmak amacıyla, mırıldanarak bir şeyler söyledi.

“Aşkın ve birlikte olmanın zevkine dair tüm beklentilerimi mahvetti. Bu olaydan önce onu çok seviyordum, ona karşı derinden bir sevgi hissediyordum; fakat şimdi asla.”

“Senin adına üzüldüm.”

Bir ağırlığı bir daha asla dönüp bakmayacağı bir yere kaldırıp atar gibi, onu en sonunda, bu kadar kolay bir şekilde bir başkasına anlatıvermek onu çok şaşırtmış ve rahatlamasını sağlamıştı.

“Sanırım böyle yapmakla o beni korkutmaya çalışıyordu; böylelikle tehlikelere karşı tedbirli olacaktım. Bir tartışma sonrasında, küçüklüğümde hep yaptığım bir şeye, yani yalnız başına parka gitmemeye artık izin vermeyeceğini söylemişti” dedi. Başparmağını, bir parmağının tırnağı etrafındaki derinin üzerinde gezdirdi. “Namus, korkutarak koruma altına alınıyordu.” Bu durum, benim ahlak kurallarını hor görmeme yol açtı. Ya da babam yüzünden onu suçlamak kolayına geliyor da olabilirdi ve ben ahlak kurallarını hor gören biri olarak dünyaya gelmiş gibiydim.”

“Ahlak kurallarını hor görmek değil bu, Millie; onların ilerisinde olma sorunu bu.”

“Eğer son otuz küsür yılı babamın baskısı olmadan yaşamış olsaydım, eğer o bana yedinci doğum günümde ilk suluboya setini verdikten sonra ölseymişti, merak ediyorum, o zaman nasıl olurdu? Muhtemelen benim tercihlerim yine aynı olurdu.”

“O seni özlem duyduğun şeylerden uzak tutmuş olabilir.”

“Hayır. Tam olarak değil.”

“Oh?”

“Bir Fransız adam vardı.”

“Burada mı?”

“Hayır. Kendi ülкemde kürk tüccarı bir adamdı. Dene-yimsizdim ve korkuyordum; şansımı kaybettim. Onunla birlikte kuzeye gitmek gibi aptalca bir beklentiyle sınırladım o ilişkiye.” Sigara yakarak bir nefes çekti. “Fakat o ilişki bana aşk denilen şeyin nasıl bir duyguya olduğunu göstermeye yetmişti” dedi.

Frances onun sabit bakışıyla karşı karşıya geldi. “Dindar misin?” diye sordu.

“Evet. Ama kiliseye gidecek kadar değil” dedi. “Dindarlıkla yanıp tutuşan bir aile içindeki asiyim ben. Minberden yönelen o tehditkâr bakışlar, haşlanmış ispanak gibi soldururdu beni; ve Londra'daki kilisenin oturma sırasında, bir rahip eliyle bacağımı okşadı. İğrenç herif, sütü bozuk ihtiyar seks manyağı. Bu ülkenin dört bir yanı kiliselerle dolu; ama bir tanesine bile gitmedim neredeyse.”

“Ama biraz önce dindar olduğunu söylüyordun.”

“Tanrı ormanlardadır. Ah, Fanny, görmeni isterdim onları. Notre Dame'ın kemerli yapısını andıran, uzayıp giden ağaçlar ve devamlı çalan bir org gibi çam ağaçlarına doğru esen rüzgârin uğultusu dışında, aynı kutsallıktaki sessizlik. Eğer hayatında yer alan bir dua varsa, ben onu, Ruh'unu benim çalışmalarımda canlandıracak Tanrı'yı bulmak için okuyacağım.

“Sen O’nun Ruhu’nu çalışmalarında canlandırırsın.”

Emily tuvallerini ve kışlık elbiselerini almak için Paris'e dönmesinden önceki son gece, Frances'le birlikte rihtimdaki restoranda vakit geçirdi; bir kâse dolusu midyeyle bir sürahi şarabı paylaştılar. Emily gözlerini dikerek rihtıma baktı. Işıklar demir atmış teknelere göz kırpıyor ve ay, suyun yüzeyine dans ederek inen gümüşrengi ışık kümeleri gönderiyordu.

“Sen de beni yaz mevsimini tek başıma geçirmekten kurtardın” dedi Frances.

“Sen beni işe yaramaz biri olmaktan kurtardın.”

“Bizim kendi seçimimiz olan yalnızlık...”

“Yaşanacak zevklere sınır mı koyduk?”

“Bağrıma atılan bir pençe gibi” diyen Frances birdenbire peynir tabağının iki yanına koyduğu dirseklerinin üstüne eğildi. “Neden burada kalmıyorsun, Milly? Paris'te bir kişi boyunca birlikte resim yaparız. Aynı atölyeyi paylaşırız. Orada birlikte yaşarız. La Rotonde'daki ressamlarla tanıştırırmı seni. Ayrıca müşterilerle de” dedi.

“Ve ben hiçbir zaman bir sedir ağacının ya da totemin karşısına geçip resmini yapmayacağım? Yıllardır, bana bir yer sağlayarak, beni besleyen bir ilişkiyi terk edeceğim? Ben oradan ayrıldığımdan bu yana kim bilir kaç tane heykel satılmış ya da yok edilmişdir?”

“Yeni Zeland'da kadın ressamlar dayanışma için bir araya geliyorlar” sözü döküldü Frances'in ağızından. “Resim yapmak amacıyla birlikte gezilere gitmeye devam ediyorlar. Bunu yapabilirdik.”

İngiliz Kolombiya'sında bir araya gelmek mi? Hayır. Bu sorumluluğu almak istemiyordu.

“İki kişilik bir ordu” diyerek devam etti Frances. Burada, istedigimiz gibi yaşam sürdürme konusunda tarla fareleri kadar özgür oluruz.”

“Burada öğrendiklerimi çok sevdiğim şeyler üzerinde kullanmak için eve dönmek istiyorum, Fanny. Paris benim ait olduğum yer değil. Ben burada kendim olamıyorum.”

“Bundan emin olamıyorsun. Ben bir defasında eve gitmeyi denedim fakat Paris’ten sonra çok radikal birisi olmuşum. Öyle söylediler” diyerek güldü. “Benim gibi bir radikal! Onlar Kübistleri görmemişler” dedi Frances.

“O halde hiçbir zaman geri dönmeyeceksin.”

“Hayır.”

Frances'in çatalı ince ve tiz bir ses çıkararak bir midye kabuğunun içini kazdı.

“Buna ne zaman karar verdin?”

“Geçen hafta. Senin İngiliz Kolombiyası'yla ilgili söylediklerini dinlerken. Resim yapmak için burada bulamadığım bir şeyin evde kesinlikle olmadığını fark ettim. Sınırlı miktarda olmasına katlanabileceğim kadar çok sevdiğim bir şey yok orada. Şu anda olduğum gibi ülkesiz bir kadınım ben.”

“Seninle aramızdaki fark işte bu. Eğer ruhumun resmini yapmam gerekseydi onu İngiliz Kolombiyası'nda yapardım. Gerekli şeyleri, seni resim yapmak için harekete geçiren herhangi bir yerde bulabiliyor gibisin.”

“Senin sanatın ölecek orada, Millie.”

“Ama ruhum ölmeyecektir” diyen Emily sigarasından derin bir nefes çekti.

“O tapındığın heykellerden önce senin mevcut düşüncelerin solacak ve sen onları belgeselleştirmekten vazgececeksin.”

“Ben onlara tapınmıyorum. Onları çok seviyorum. Hepsi bundan ibaret.”

“Neden? Onları Tanrı tarafından kutsanmış şeyler gibi önemli hale getiren nedir? Senin Kıızılderililere karşı duyduğun romantik aşkın mı? Aşk değil o. O sadece...”

“Fanny! Yeter artık!” diyen Emily şoka uğramış halde masanın kenarına sımsıkı yapıştı.

“Koruma altına alıyor. Muhteşem Beyaz Kadın, Kıızılderililerin heykellerini yok olmaktan kurtarıyor.”

“Gauguin’i mi koruma altına alıyorsun? Picasso’yu mu?”

“Onlarla ilgili konuşmalarına bakılırsa öyle olduğu anlaşılıyor. Kir pas içinde soylu bir biçimde yaşayan, doğanın masum çocukları. Onları nasıl idealleştirdiğini görebilmən için, onlara belli bir uzaklıktan bakman gerekiyor.”

“Yanılıyorsun” derken Emily’nin şakakları seğiriyyordu.

“Sanat dünyasının merkezi Paris’tir, Milly; vahşi diyarların uzak kiyıları değil.”

“Benim neleri teptığimin farkında olmadığını mı sanıyorsun? Her şeyin sanat içinde varolduğu bir yeri mi? Şimdiye deðin sahip olduğum en yakın arkadaşımı mı? Bugüne deðin arkadaşlık ilişkisinden bu kadar haz duymamıştım. Evet bir ceviz gibi içime kapandım. Ayaklarımı masaj yaptığında duygularımı anlatmaya sözcükler yetmezdi. Sanat konusunda konuşabilmek için senin karþıma çıkacak en sonnunu akıllı kişi olduğunu düşünmediðimi mi sanıyorsun? Oradayken, yalnızlık bir fare gibi kemiriyor beni. Kalbimi açabileceðim, ormanlarda dolaþabileceðim, şimdi yaptığımız gibi her konuda konuşabileceðim senin gibi bir arkadaşa evde de sahip olmak için öteki başparmaðımı da verirdim” dedikten sonra uzun ve düzensiz bir nefes aldı. “İngiliz Kolombiyası hiçbir yerin kenarı olmayabilir ama benim merkezimdir.”

“Orayı iki bakımından da istiyorsun değil mi? Aynen totem resimlerin konusunda olduğu gibi: sahicilik ve anlamlılık.

Sen her şeyi iki bakımdan istiyorsun. Hem arkadaşlık hem bağımsızlık istiyorsun.”

“Evet, Fanny, bağımsızlık istiyorum. Ben senin amentün olan şeyi istiyorum.”

Frances sanki bir yumruk darbesi yemiş gibi tekrar sandalyesine oturdu.

Emily koyu renkli sulara, Atlantik'e, ovalara, ülkenin bağına; vahşi, yağışlı ve bereketli topraklara sahip Batı'ya doğru baktı. Sigarasını bükerek söndürdü.

“Kızacağını bildiğim için mazeret öne sürdürmeyeceğim; ama ben dönüyorum.”

Frances yüzünü bardağında kalan koyu renk şaraba çevirdi ve onu bir dikişte bitirdi. Elini Emily'nin elinin üstüne koydu. “Sanırım ben bunu hep biliyordum” dedi.

Kestane Ağacı

Emily, Montparnasse istasyonunda indiğinde yukarıya doğru baktı. Yıllankavi asmaların arasındaki metal çerçeveye merdivenlerin üstünde kemer oluşturuyor ve ince metal çubuklar kendilerini yapraklarla leylakların arasında zarif bir biçimde ortaya koyuyorlardı. Bu neden daha önce hiç dikkatini çekmemiştir?

Tasma takılmış bir yavru Jaguarın önünde şarkısı söyleyen bir kadınla gözünde gözbağı olan bir adam yürüyordu. Paris. İnanılmaz bir şehir! “*Bonesoir*” dedi Emily; fakat onlar yanıt vermediler. Kısa giyinmiş iki orospu ona doğru geldiler. Yüzlerine, kırmızı ve mavi renklerle makyaj yapmışlardı. Onlarda, Vancouver’da Cordova Street’ın Kızılderili kadınlarının yan yan giden arabalarından yoktu hiç. Emily onlara yol vermek için kenara çekilmemişti; onlar omuz sürterek geçtiler.

Ekim ayı ortalarında çıkabilecek olası bir güneşe karşı, Café de la Rotonde’un kırmızı güneşliği geriye çekilmişti. Kestane ağaçlarının yaprakları masaların üstüne dökülüyordu.

Emily el kol işaretleriyle konuşan dört adamın bulunduğu bir masaya koyulmuş ve paçavra ya dönmiş bir evrak çan-

tasına dikkatle baktı. Onların en yakınındaki boş masaya oturdu. Eğer Fanny burada olsaydı, o onlarla konuşurdu.

Fanny. Birlikte oldukları son saatlerinde öğüt verici ve övücü, ilerideki mücadelelerinde birbirlerini destekleyici, iyi dilekler bildiren ve birbirlerine mektup yazma konusunda söz vermeyi içeren sözler söylemişlerdi. Sanki bir parçasını arkada bırakıyordu ve kalbinde bir daha asla iyileşmeyecek olan bir delik varmış gibi geliyordu ona.

Bir *plat du jour* siparişi verdi: yarı� piliç ve *asperges d'Argenteuil*. Fanny kuşkonmazı çok severdi. Burası, garsonların hesabı, masa örtüsü yapılan kasap kâğıdı üzerine yağlı kalemlerle yazdıkları, St. Michel'deki öğrenci restoranlarından- kinden daha pahalıydı.

Koyu kırmızı renkli bir yaprak düştü Emily'nin bileğinin üstüne. Yaprağı, başparmaıyla işaretparmağı arasında çevirirken adamlara bir göz attı. İçlerinden biri temiz giyimliydi; fakat ötekilerin ayağında eski ayakkabılar vardı ve kılıksızdılar. Elbiselerinin kolundaki limon sarısı bir leke, ben buradayım, diye bağıriyordu âdet. Adamlardan birinin, öne eğilmiş ve kırışmış bir fötr şapkası vardı. Onların konuşmalarından duyduğu birkaç sözcüğün anlamını çakarabildi: *perspectif multiplex, peinture à l'huile, coup de pinceau* ve arada bir geçen isimler: Henry, Georges. Fransızca konuşabilseydi, onlara ne söylerdi acaba? Benim adım Emily, sanatçıyım ve param bittiği için eve dönüyorum muderdi?

Hâlâ, ayağından beş santim bile uzakta olmayan evrak çantasına çaktırmadan bir göz atmaktan müthiş bir haz duyuyordu. Kim bilir, belki de adamlardan biri çıkarıp ötekilere bir şeyler gösterecekti. Frankları sayarken, birkaç kuruşun kavgasını eden yaşlı kadınlar gibi tartışıyorlardı aralarında; hatta iyi giyimli olanı bile vardı tartışmada. Kırışık şapkaklı

adam surat asarak ayrıldı oradan. Elbiselerinin kolunda boyalı lekesi bulunan adam homurdanmaya başladı ve ayrılan adamın şarabını bitirdi. Onlar muhtemelen ertesi gün aynı kavgaya devam edeceklerdi. Emily *café'sini* bitirdi ve elindeki yaprağı çantasına koydu; *a souvenir de Paris* idi o.

Ertesi gün Alexanre köprüsünde mola verdi. Bulutlu bir gökyüzünün altında suyun yarattığı renk yelpazesi tamamen kaybolmuştu; yeşil tonlarda parıldıyordu sadece. Sıcak renklerle iç içe geçen bir yılın ardından ülkesinin soğuk renklerine, karanlığa gömülmeye hazır mıydı? Ayrıntılara inmeden, Fanny'nin geniş fırça darbeleri, Gibb'in kendine özgü biçimsel değişiklikleri, La Faffont'un renk değişiklikleriyle elde ettiği biçimsel görüntüler, Fergusson'un tekrarlamalarla tutturduğu ritim ve Çiğrenk ve Empresyonist tarzda boyama yöntemleriyle; fakat kendi görüşü doğrultusunda totemlerin resmini yapmaya hazır mıydı? Taş köprünün duvarına bir yumruk attı. Aynen, yerli inancını taşıyan ve Hıristiyanlığı da inanan Sophie gibi istedığını elde edecekti.

Grand Palaise'ye giden kalabalığın içine karıştı. Salon salon dolaşarak yüzlerce isim okudu yüksek sesle. Fanny'nin, Gibb'in ve Fergusson'un çalışmalarını arıyordu. Hiçbiri yoktu. Onların yerine, Léger, Vilaminck ve Duchamp gibi isimler vardı; tanımadığı isimlerdi bunlar ve çabucak unutacaktı. Kim bilir, belki de dün kendi aralarında tartışan adamların çalışmalarıydı bunlar.

Salonlardan birindeki renk yelpazesi yumuşak renklerden oluşuyordu ve nesneler parçalara ayrılmıştı. Figürler dilimlere ayrılip araları açılmış ve düzleştirilmiş bir portakal kabuğu gibi nesnenin tüm yanlarını hemen önüne seren-

cek şekilde yeniden düzenlenmişti. Bu özellik bir ölçüde Şef Wakias'ın evindeki kuş panosuyla, kendisinin davulunun üzerindeki kartal resminde vardı. Buradakiler düşünceyi daha ileri noktalara taşımıştı. Paris'le İngiliz Kolombiyası arasında kurulan bir bağ vardı; yoksa, Gibb'in ısrarla görmesini istediği şey bu muydu?

Bir başka salona geçti ve orada nefesi kesildi. *La Colline!* Gelinciklerden meydana getirdiği ve Gibb'e bıraktığı, en sevdiği resimdi bu. Şaşkınlıktan, elleriyle ağzını kapadı. Onun yanında da *Le Paysage* vardı; bu da kendine aitti. Gibb'in unvanının Fransızca yazılışıyla kendi adını taşıyordu. Öndeki ağaçların ana hatlarını, ağaç gövdelerini boyamakta kullandığı Kızilderili kırmızısıyla çizmek kendi seçimiymiidi. Gökyüzünü yansitan mavi renkli çatı, kendisinin fikriydi. Gibb'in onları kendisinden neden istediğini düşünmek aklına gelmemiştir. Dizlerinin bağı çözüldü.

Bunları anlatabileceği hiç kimse yoktu etrafında. Bunların ne anlama geldiğini bilecek hiç kimse yoktu yanında. Ne Fanny ne Gibb, ne de Fergusson vardı. Ne de Alice. Jessica da yoktu; fakat en önemlisi, Fanny'nin olmamasıydı. Jürü kariyyla olmasa da, onun için kücümsenecek bir şey değildi bu. Fanny olsa bunun ne demek olduğunu bilirdi. Jessica da biliirdi. Dede kesinlikle anlamazdı. Emily arkasında bir bankın bulunduğu fark edip oraya oturdu ve daha sonra ihtiyaç duyduğunda hatırlamak üzere, o anı hafızasına yerleştirmeye başladı. Kötü bir şeyle; yalnızlık ya da bu türden bir şeyle karşılaşabileceğii hissi vardı içinde. Dünyanın merkezindeki Grand Palais'ye çakılıp kalmıştı. Ve şimdi o, resimlerinin burada olduğunu bilen tek kişiyle, yani bir gün kendisinin iyi bir ressam (bir kadın için) olacağını gören Gibb'le bilmediği diyarlara doğru gidecekti.

Kendi resimleri önünde parlayıp duruyordu; gözleri kamaşıyordu. Elleriyle yanaklarını yelpazeledi. Galerideki görevlilerden biri eğilerek ona bir bardak su verdi.

“Ben iyiyim. Sadece şu...” diyerek, eliyle işaret etti; sesi çıkmıyordu. “Bu resimler benim” dedi.

Adam kaşlarını kaldırıldı. “*Ab! Formidable. Madame*” dedi.

Formidable! Claude'a ait bir sözcüktü. Ayrıca kaşlar da onun kaşlarıydı.

Gözlerindeki yaşları silerken gülümseyip teşekkür etti.

“*Vous êtes américane, non?*”

“Hayır. Kanadalıyım!”

Üçüncü Bölüm

Yaban Mersini

Sophie Vancouver'a dönüşünün ertesi gün, Sophie'yi bulutlu bir kasım ayının sabahında patates ekili bahçede toprak kazarken buldu. "Sophie, Sophie, çok özlediğim arkadaşım Sophie" diye seslendi ona.

Sophie elini sırtına dayarak yavaşça doğruldu. Karnı burnundaydı. "Emily!" derken yüzünü bir heyecan dalgası kapladı. "Annie öldü" dedi.

Emily, kükreyerek, "Hayır, Sophie, hayır" dedi. Kollarını açtı ve Sophie geri çekilinceye kadar geçen kısacık zamanda onun sertleşmiş bombeli karnını kendisininkine bastırdı. Sophie'nin dudaklarının kıpırdadığını gördü fakat hiçbir ses duyamadı.

Tanrı böyle bir şeye nasıl...? Hiç kimse bunun tam bir ömür olduğunu söyleyemezdi; yedi sekiz yaş olsa olsa bir başlangıç olurdu. Annie Marie daha kendi yaşıının ne anlamına geldiğini bilecek yaşıta bile değildi. Soru sormayı ne kadar da severdi Annie Marie. *Sen resim yapmayı mı, yoksa ağaçları mı seviyorsun?* diye sormuştı birinde. Sanki cevabı biliyormuş gibi, *ikisi de aynı*, demişti kendi kendine. Dede bilmezdi. "İkisi de aynı mıydı?" Hayır, Dede ve Annie aynı değildi.

Emily kendisini Annie Marie'nin teyzesi gibi hissediyordu. Sophie şimdi nasıl nefes alıp verebiliyor? diye sordu kendi kendine. Zaman acısını dindirinceye kadar onun üzüntüsünü paylaşmak istiyordu.

Sophie'nin çocuklarını yaşatamamasının nedeni neydi?

“Bunun nedeni nedir sence? Zatürree mi? Tüberküloz mu?”

“Hastalığın adını bilmiyorum. Yalnız, öksürükle gelen bir hastalık bu diyen Sophie, sanki gelecek sorudan kurtulmak istercesine Emily'ye kapıyı açtı. Çocuğun ölümünün dayanılmaz biracıya dönüşeceğini korkuyordu; fakat içeri-deki sepet-beşik umut veren bir biçimde asılı duruyordu.

Bir çocuğun öldüğü bir eve girmek ne kadar da zor bir şeydi.

“Sepet satmakta bir hayli geri kaldım diyen Sophie, dik-dörtgen şeklinde, üstünde kilise deseni bulunan, sapı koyu renkli çubuklardan yapılmış ve tepesinde iki tane uzunca üçgen şekil bulunan kocaman bir sepeti eline aldı. “Gördün mü? Kilisemizin iki çan kulesi var artık” dedi, sırtarak. İki tane olması tek olmasından iyidir. Ayrıca o elektrik ışığıyla aydınlanmaktadır.”

Derdinden uzaklaşıp neşe içinde başka şeylere kafa yormayı nasıl becerebiliyordu? Acısını nereye saklıyordu o?

“Burada elektriğiniz de mi var? Suyunuz da var mı?”

“Hayır. Eskisi gibi, Üçüncü Cadde'de bir çeşmemiz var sa-dece. Fakat şimdi caddelere isim verdiler.” Gözlerini muzip bir şekilde kocaman açarak, “Beyaz bir kadın gibi artık benim de bir adresim var” dedi.

Sophie sepet yığınının arasında bir şey ararken, yerde katlanmış halde duran bir kilim Emily'nin dikkatini çekti. Kili-min kenar kısımlarında iki figür vardı; geniş ve kısa boyluydular, örülerek yapılmamışlardı ve el ele tutuşmuşlardı. Her düğümünde Sophie'nin acıları gizliydi.

Sophie elma sepeti olabilecek büyülüklükte yuvarlak bir sepeti Emily'ye uzatarak, "Bu senin" dedi.

"Sahi mi söylüyorsun? Ne kadar güzel! Nedir bunun üstündekiler?" Sophie, sepetin kenarında bulunan, koşar haldeki peş peşe sıralanmış köpekleri gösterdi.

"Billy köpek bunlar; Frank akıl etti bunu."

"Oh, kuyruksuz tabii. Çok teşekkür ederim."

"Oraya giderek öğrenmek istediğin şeyleri öğrendin mi?"

"Evet, fakat koca koca ağaçların arasından seslenen bir ruhu dinlemek ürkütücüydü.

"Seninle birlikte orman şarkısını söylemeyi sabırsızlıkla bekliyorum; en kısa zamanda kız kardeşlerimi ziyaret edip Billy'yi alacağım

"İlk önce benim ziyaretime geldin, değil mi? diyen Sophie'nin gözleri şaşkınlıktan kocaman oldu ve ellerini ağzına götürdü.

Emily omuzlarını kaldırarak gülümsedi. Yavaş yavaş yürüyerek birlikte kiliseye gittiler.

"Gördün mü? İki tane çan kulesi var. Şimdi eskisinden iki kat daha Hıristiyan" dedi Sophie, kendi şakasına gülerek. "Onun adı bundan sonra Saint Paul'dür."

İçeride, yuvarlak şekilli ve renkli camlarla süslenmiş yeni Gotik tarzda yapılmış bir pencere, kilise sıralarının üstüne renkli şekiller saçılıordu ve havada asılı duran toz zarrecikleri vardı. Emily başını, önündeki sıraya deinceye kadar eğdi. Kendi cüssesinin iki katı büyülükteki bir yükü sırtlanmış bir karınca, döşeme tahtaları üzerindeki pürtüklü yolunda mola vermişti. Emily, Sophie'yi teselli etme konusunda kendini çaresiz hissediyordu. Sophie'nin, Annie Marie'nin elbiseleriyle bir tutam saçını saklayıp saklamadığını merak etti.

Gözlerini kapadı, Annie Marie'yi yere resim çizerken hayal etti ve Dede'i, Kasım ayında pencereleri ardına kadar

açarken gördü: karakter yaratmak için. Annie'yi sadece basit mutlulukları yansitan bir karakter olarak kullanmak onun için oldukça güçtü.

Onlar mezarlıkta yürüye yürüye Margaret Dan'ın oğlu için aşırı büyük sayılabilcek bir işaretle Sophie'nin büyük oğlu Casamin'in mezarını geçerek, Sophie'nin elindeki soğuya gösterdiği Tommy'nin mezarına vardılar. Emily orada oyalanmaya başladı; fakat Sophie onu üstünde, *Annie Marie Frank 1903-1911* yazan tahtadan bir levhanın bulunduğu yerde yeni açılan küçük bir mezara doğru iteledi.

“Tommy'den daha uzun yaşadı o. Aynen Joseph Dan'ın'inde olduğu gibi, üstüne haç oyulmuş beyaz renkli büyük bir mezar taşı alacağım ona. Hem Tommy'ye hem de Casmin'e. Tanrı onların Hıritiyan usulü mezar taşlarına sahip olmasından mutluluk duyacaktır ve bir daha da benden çocuk almayacaktır. Mezarcı paramın Tommy'ninkine yeteceğini söyledi.”

Emily, Sophie'yi kendi çocukların mezarları arasında dimdik yürüken ve onların, toprağın dokuları arasından yukarı doğru yükselen çağlıtlarını dinlerken canlandırdı gözünde; bir çocuğun mezar taşı olursa çağiltısı daha bir mutlulukla yansındı. Bu mantık karşısında kim ne diyebilir?

Sophie fütursuzca, “Yakında bir bebek daha geliyor” dedi ve burnunu havaya kaldırıp gözleriyle çevresinde bir tepki arayışına girdi.

Emily gürültülü ve derinden bir nefes alarak, “Bu hiç akılma gelmemişi” dedi.

Sophie elini karnının üstüne koyarak, “Kocaman, değil mi?” derken, ağızının köşeleri, yanakları, kaşları, kısacası yüzündeki tüm unsurlar, inanılmaz bir şeyin yol açtı, Emily'yi içine çeken bir gülümsemeyle harekete geçti.

“Hayır, Lizzie, gerçekten, Dede'in evin yolu üzerindeki mezarını ziyaret etmek istemiyorum. Ben sadece buraya geldim.”

Lizzie arabanın üstünde, atın dizginlerini şakırdattı ve onlar Victoria'ya yanaşan feribotun sarsıntısını hissettiler. Emily, Lizzie'nin yüzündeki, içерiden iltihaplanmış olan ve kendiliğinden yukarı vurup patlayacağini bildiği bir sivilceyi dikkatle izledi.

Billy'yle tekrar bir araya gelmeleri daha da eğlenceliydi: eve hoş geldin anlamındaki havlamalar, kendinden geçmeler, heyecan dolu lastik top çevirme oyunu ve oturma odasının birazcık da darmadağın edilmesi. Onun maskaralıklarına Lizzie bile gülmeye başlamıştı. Emily'nin, Dede'in mezarını ziyaret etme konusundaki inadından vazgeçilmiş gibi bir hava vardı.

Emily'le Lizzie akşam yemeğinden sonra birlikte eşyaları üst kata taşıdılar. “Sen Dede'in odasında yatabilirsin” dedi iskelede. Şifoniyerin üstünde, onun senin için bıraktığı bir not var. Belki onu okuduktan sonra onun mezarına gereken saygı gösterme konusunda daha mantıklı hareket edebilirsin” dedi Lizzie.

“Ne zaman yazmış onu?”

“O günün öncesinde...” derken Lizzi'nin çenesi titriyordu.

Emily, “Özür dilerim. Anlatmak zorunda değilsin” dedi. Lizzie bir kenara çekilinceye deðin onu kucakladı, Dede'in uçuk mavi renkli odasına yalnız başına girdi kapıyı yavaşça kapattı.

Bir tane saç fırçası, bir kutu talk pudrası, temizlik suyu ve arkası sırlı bir ayna eşit aralıklarla yan yana sıralanmıştı ve onların önünde, şifoniyer örtüsünün üstünde kare şeklinde

bir zarf duruyordu. Emily ayakkabılarını çıkartarak yatağa uzandı, birazcık kestirmeyi düşünüyordu fakat beş dakika sonra zarfı açtı ve Dede'in kusursuz el yazısıyla yazılmış mektubu okumaya başladı.

Emily,

Beni üzen birkaç şeyin olduğunu duymak seni mutlu ede- cektir sanırım; fakat fazla değil sadece birkaç konudan ibaret bu. Sevgili ebeveynlerimizin senden ayrı kalmala- rına çok üzüldüklerini anlamam gereklidir. "Millie'nin sana değer verdığını bilmelisin" derdi annem, sık sık. Onun, ötekilerin sorumlu davranışlarına olan güveni tamdı; fakat seninle için aynı kanıda değildi. Sen çok inatçı ol- duğundan ben seni itaat etmeye zorladım. Belki şimdi, neden olduğun üzüntüler ve bana yüklediğin ağır sorum- luluklar konusunda düşünmek için birazcık vakit ayıra- bilirsin. Şabsen ben ailemi her şeyden üstün gördüm. Sen istedigin her şeyi yaptın. İkimizin de yaptıklarımızla il- gili olarak öbür dünyada verecek yanıtlar bulması gere- kiyor.

Dede

Oturma odasında bulunan masanın altındaki o ilk tekme kadar iyi hedeflenmiş ve öfke dolu bir patak. Dede'in hayat- tayken söylemediklerini mezardan söylemesi mi gerekiyor- du? Yaşam deneyiminin böylesine kıt olması ne acı; son nefesini verirken hâlâ günah defteri karıştırma peşinde. Daha sonra tekrar okumak üzere mektubu heybesine koydu ve De- de'in buz mavisi rengindeki örtüyle kaplı yatağına girdi.

Lizzie'nin, Dede'in mezarını ziyaret konusunda üstelememesini dileyen Emily daha sonraki dört gün boyunca ayak parmaklarının ucuna basa basa evin etrafında dolaşıp durdu. Sabah ilk iş olarak Dede'in yatağını düzeltiyor, resim yaparken sigarasını sadece arka verandada içiyor, Lizzie'nin midesini bulandırdığı için neftyağını dışında tutuyordu; yemek saatlerinde elini çabuk tutuyor ve bir resmin en can alıcı yerinde olsa bile öğleden sonraki çay saatlerini kaçırımıyordu. Dördüncü sabah, çakıl taşlı yoldan bir kargo arabası geldi.

“Benim sandıklarım! Benim Fransız resimlerim!”

“Tam zamanında” dedi Alice. “Onları çay saatinde açabilirlisin. Biz birkaç arkadaşımızı davet etmiştik. Sürpriz olacak şimdi bu.”

Konuşkan ve beklenen içinde olan kadınlar salondaki kol tutuklarına oturdular ve çay fincanlarını dengede tutarak Emily'nin sandığı açmasını beklediler. Tuval üzerine yapılmış ilk resim, bir Concerneau şarap dükkânında kara kara düşünen bir genç kızdı. Kötü bir seçimdi. Hiç kimseden şaşkınlık ifade eden bir söz duyulmadı. Emily ikinci bir resim çekti: şöminenin başına geçmiş, çorap ören Héloise'un bulunduğu bir Bretanya mutfağı. Kabul edilebilir bir resim konusuydu; fakat hiç kimse bir yorumda bulunmadı.

“Héloise bu. Onun meyve bahçesinde çok tatlı şeftaliler vardı” dedi.

Alice'le oradaki kadınlardan biri başlarını eğerek onu onayladılar.

Öteki resim, karaağaçlarla kulübelerin görüldüğü bir peyzajdı. “Ben burayı hatırlıyorum; Crécy'de bir yer” dedi Alice. “Kanal boyunca uzun bir yürüyüş yapmıştık” diyerek kendi anısına güldü. “Çok hoş bu bulut” dedi.

Resimde yer alan soluk renkli tek şey bulutlardı.

“Suyu kırmızı renkli boyayla boyamamı Gibb mi söyledi?”

“Hayır, Alice. Suyun kendisi söyledi.”

Kanal resmini tekrar görmek, eski bir dostu yeniden görmek gibiydi. Emily bir başka resim seçmek için tekrar sandığa doğru döndü. St. Efflam'ın yakınındaki kilise onların hoşuna gidebilirdi; en azından konusunu begenebilirlerdi. O resmi çıkardı. İçeride bir ölüm sessizliği vardı. Taş atalar bu kadar incinmezdi. Fanny'yi aklına getirdi ve Dunedin'deki bir sahne üzerinde çalışıyorumış gibi hisse kapıldı. Onların hepsi resmi gördükten sonra misyoner eşlerinden biri, “Anlamıyorum, Emily. Sen eskiden çok hoş resimler yapardın” dedi.

Bir başka kadın, sesindeki umutsuz bir çabayla, “Ama o Paris'teki galerilerde bulundu” dedi.

Alice çabucak konuyu değiştirerek Fransız yiyeceklerini ortaya attı; Emily'nin çok iyi bildiği bu taktik, onu tartışma konusu olmaktan kurtarmak ya da daha kötüsü, Alice'in kendisinin de bir parçası olduğu bir şeyle karşı karşıya kalmaktan kaçınmak içindi. Emily resimlerini topladı ve onları yukarıya, Dede'in yatak odasına götürdü.

Resimleri yere indirir indirmez yaptığı davranıştan nefret hissi duydu. Resimlerinden utanmıyordu. Kız kardeşlerinden utanıyordu. O kadınların yemek pişirme ve seramik modeller tasarlama konusundaki becerilerini göstermek için bahane olarak kullandıkları sanat konulu çay partilerinden ve all ticketty-boo a without doily out of place sınırlı yaşamlarından utanıyordu. Bunun temelinde yatan ve daha da kötüsü, onların ilgisizlikleri ve yetersizlikleriydı. Yatağa girip sere serpe uzandı. Alice'e ne olmuştı. Fransa onu hiç mi etkilememiştir, eve döner dönmez köylülüğe saplanmış, gözüne perde mi inmişti? Peki ya cesaret abidesi Lizzie'ye ne demeli, Kutsal Kitap'la nefes alıp veren Lizzie ağını açıp da tek söz söylememiştir. Bugüne deðin yaptığı hiçbir şeyin kendisi için bir önemi olmayan Lizzie, St. Efflam Kilise'sinin haçına ba-

karken kayıp giden bir buz parçası gibi düşüncelere dalıp gitmişti. Güzel. Onlar, onun resimlerini görmek zorunda değillerdi.

Emily, Vancouver'a gitti ve West Broadway'de kiraların düşük olduğu bir semtte, bir köşesinde bir mutfak bulunan, dershane olabilecek büyülükte ve ışık alan bir salonu atölye yapmak için kiraladı. Daha sonraki birkaç hafta içerisinde Victoria'daki resimlerini ve elbiselerini alarak buraya getirdi, depodaki mobilyalarla resim sehpalarını taşıdı ve aynen Salon d'Automne da olduğu gibi, bütün çalışmalarını yerden tavana kadar sıralayıp astı; becerebilse tavanı bile kaplayacaktı. Görülebilecek bir yere iki ilan astı: Bunlardan biri, çocuklara resim dersi verildiğini, öteki ise, bir atölye sergisinin açıldığını bildiriyordu. Jessica'da kalan Joseph'ı yanına aldı ve Jessica o zaman her şeyi görmek için oraya gelmek durumunda kaldı.

“Harika! Renkleri çok çarpıcı” diyen Jessica ellerini başına götürdü ve avcuna aldığı bir tutam saçы sıkmağa başladı. Hiçbir şeyden çekinmiyormuşsun gibi bir havan var. Seni gitmeye zorlamış olmadan memnun değil misin şimdi?” dedi, kendini beğenmiş havalarda ve biraz da Emily'ye takılmak için.

“Sen!”

“Sen!” diye yineledi Joseph, tiz bir sesle. “Sen. Sen. Sen!”

“Onlar buraya gelecekler” dememiş miydım sana?” dedi Jessica atölye sergisinde, çörek tepsisinin arkasından. “Şu ana kadar gelenlerin sayısı kırk sekizi buldu.”

Salona sığmayacaklardı neredeyse. Emily hafif bir şekilde ıslık çaldı. Gelenlerin çoğu Vancouver Sanat Kulübü'nden fakat yabancıların sayısı daha fazla; iyiye işaret bu. Emily gürültü patırtı arasında kişisel yorumları duymak için çaba harcıyordu.

Adamlardan biri dili dolaşarak, "Daha çok erkek gibi resim yapıyor" dedi.

Adamın karısı, "Fakat bu resim Fransa'da yapılmış" diyecek ona karşı çıktı.

"Kesinlikle. Onun Van Gogh denilen o çılgın adamdan esinlendiği çok açık. Neyin ne olduğunu anlayamıyorsun. Renkler yanlış kullanılmış."

Emily ona, "Van Gogh hakkında bu denli bilgi sahibi olmanız çok şaşırtıcı" dedi. Ben orada yaşadım fakat onun hakkında zerre kadar bilgi sahibi değilim."

"Nasıl olur! Fransa'nın sizin üzerinde müthiş bir etki bıraktığı çok açık" dedi kadınlardan biri, eldivenini çıkartıp kusursuz parmaklarını Jessica'nın tepsisindeki çöreklerde doğru uzatırken.

Ne aptalca bir gülümseyişi su kadının suratındaki. Eğer küçümseyen bir davranışla karşılaşrsa, kendisinin büyülüksüz taslamayağına dair söz vermişti Jessica'ya; fakat aptalca gülümsemelere karşılık vermeyeceği konusunda verilmiş bir sözü yoktu.

Erkeklerden biri kendisine yol aça aça o kadının önüne geldi. "Siz gerçekten doğada mavi renkli gölgeler gördüğünüzü mü iddia ediyorsunuz? diye sordu.

"Evet, öyle söylüyorum. Gölgeler karşısındakine göre herhangi bir renk alabilir."

Adam homurdanarak dönüp oradan uzaklaştı.

Emily, Jessica'ya dönerek, "Ne küstah adam!" dedi, fısıldayarak. "Şş." diyen Jessica, Concerneau'nun rihtimındaki us-

kumru satıcısının yağlıboya resmini inceliyordu. "Ben ömrümde böyle renk görmedim" dedi, yüksek sesle ve tepsiye vurarak madeni bir ses çıkarttı. "Bunu benim için sakla. Beni görünenin ötesine götürüyor bu resim" dedi.

Konuşmalar sona erdi. Boyunlar ileriye uzandı. Başlar çevrildi. Jessica Emily'nin avcuna paraları sayarken insanlar şaşkınlık içerisinde birbirlerine bakıyorlardı.

Yakası kürklü bir kadın Crécy-en-brie'deki kanal sahnesini işaret ederek, "Yeni Fransız sanatı dedikleri bu öyleyse, öyle değil mi?" diye sordu.

"Pek çok resim yapma tarzından birisi bu" diye yanıt verdi Emily ona.

"Yerin adının nasıl telaffuz edildiğini söyleyin bana" diyerek, oranın adını Emily'ye iki kez yineletti. "Ne kadar güzel bir köy. Oldukça Fransız" dedi kadın ve çantasına uzarak çek defterini çıkardı.

Akşamın son saatlerinde öteki yabancıların içinden iki kişi yüklü bir alışveriş yaptı. Jessica'nın dışında herkes ayrılip gittikten sonra Emily, "Çok eğlenceliydi" dedi. Ayakkablarını çıkartıp attı. "Heyecan yaratacak bir şey olmadı ama bu bir başlangıç oldu" dedi.

Sabahleyin Jessica elindeki iki gazeteyle birlikte kapıyı çaldı.

"Kötü müydü, yoksa fena sayılmaz mıydı?" diye sordu Emily.

"Kötü, kötü" diye seslendi Joseph.

"İkinizden biri kulağıyla duymadan varsayımda bulunmayın."

Jessica yüksek sesle okumaya başladı. “”*Yetmiş tane resimle ortaya koyulan renk cümbüsü, bir başlangıçtan az olamazdı. Maviler çok mavi, sarilar tam sarı, kırmızılar aşırı kırmızıydı. Bunun yanında sergi, Fransız zevksizliğinin ayrıntılı bir biçimde gözler önüne serilmesi açısından ilginçti.*”

“Jöleli fasulye şekerinden bahseder gibi yazmış” dedi Emily.

“Dinle şimdi. *“Bayan Carr'a, Paris Galerisi’nde iki resminin yer alması söylendiği günden beri, onun çalışmalarının kitadaki öteki çalışmalarla aynı özelliklere sahip olmasını bekliyoruz. Yine de bir zamanlar ortağı kasıp kavuracağına inanılan bir kadın ressamin kullandığı renklerle doğayı tabrıp ettiğini söylemek yanlış olmaz sanırım.”*

“Salya sümük ağla, kendini ye bitir.”

“Ye bitir. Ye bitir. Ye bitir” dedi Joseph.

“Sen bu işten ne anlarsın, Joseph? Resim yapmak, hiçbir yeteneği olmayan insanlara yeteneğini göstermek zorunda kaldığın zaman girdiğin uğraşılardan biridir. Kendini bir şey sanan eleştirmenlerin saçmalamaları şu şekilde olmaktadır: ‘Bizler eğitim görmüş ve yetkin kişiler olarak Tanrı, Tanrı’nın oğlu ve Kutsal Ruh adına sanat zevkinin standartlarını belirleme hakkına sahibiz.’”

“Hiç de fena sayılmaz, Em. Dört tane resim sattın.”

“Alıcıların sanat hakkında zerre kadar bilgi sahibi olmalarından değil, sadece Fransa’da yapılmış olmaları nedeniyle. Seni hesaba katmadan.”

Jessica, “Asla tatmin olmuyorsun. Çekilmez birisin. Övgü almazsan kızarsın, alırsın kuşku duyarsın” diyerek eleştiriye son verdi.

Emily çığlık atarak, “Kadın sayfasında yayınlanmış bu yazı!” dedi ve buruşturduğu kağıdı tekrar düzeltti. Bu yazının üstünde, İngiliz aristokrasisiyle ilgili bir dedikodu ve

moda üzerine bir yazı yer alıyordu. Emily kadınsı bir ses taklıdiyle: “*Pantolon giymiş kocasının yanında caka satan bir kadın, bölgede yaşayan tüm iyi kadınların yüzkarasıdır.* Kadın sanatına kadın sayfasında yer verilmemiği çok açık! Bir tane göster bana” dedi.

Jessica ürktü. “Eleştiri değil bu; *Province*’de yazı işlerine ait bir yazı. İmzasız bir yazı” diyerek kupürü masanın öteki tarafına kaydırdı.

Emily yazıyı kendi kendine okumaya başladı.

Emily Carr, yurt dışına çıkmadan önce yerel sâhneleri resmetme konusunda en küçük bir yetenek sergilememiştir; fakat şimdi inanılmaz bir düş gücüünün ürünü olan çalışmalar ortaya koymaktadır. Onun, doğru düzgün bir tek yaprak bile çizmeden, saçma sapan renkler kullanarak doğa üzerinde düzeltmeye gidebileceğini sanma küstahlığı, kendini, sağıksız sonuçlar çıkaran kafasında, kendisinin, doğadan daha tatmin edici olabileceğî düşüncesiyle ortaya koyduğu garip çalışmalarıyla Yüce Tanrı'nın ihtişamını gölgeleme çabası içerisinde göstermektedir.

“Bana, vahşi hayvan! Fauve! lakabını takmışlardı” diyerek kahkahalarla güldü. “Şimdi bu benim için bir erdemlilik ifadesidir” dedi ve gazete kupürünü duvara astı.

Bundan memnuniyet duyan Jessica da içinden gelerek güldü.

Tıpkı Fanny gibi o da dışarıdan biriydi: Paris için çok farklı olmayan fakat Vancouver için oldukça farklı. Hep uçlarda yaşıyordu, bir kez geleneğe uygun davranışma sözü verse kabul görecekti; fakat uygun olmayan kaçamak bir bakış baktığında gülünç duruma düşecek ve aykırı bulunacaktı.

Peki Fanny ne yapacaktı? O da evini bırakıp gülünç duruma da düşen ötekiler gibi rahat edebileceğini sandığı Fransa'ya mı kaçacaktı. Eğer kendisi de aynı şeyi yaparsa Rondonde'da yenilen bir öğle yemeğiyle, Gare du Nord'da muhteşem bir buluşma gerçekleşecek ve birbirlerine yeni çalışmalarını göstereceklerdi.

Hayır buradan ayrılmayı aklından bile geçiremezdi. İngiliz Kolombiyası onun yürekten sevdiği eviydi.

“Bu saçma sapan konuşmalar cevapsız kalamaz.”

“Ruh meselesidir bu, Emily. Onların ruh sahibi olmalarına izin ver!”

Bir mektup kâğıdı buldu ve kupürde yer alan eleştiriye karşı bir cevap yazısı döşendi.

20 Mart 1912

Benim ‘Yüce Tanrı’nın çalışmasını gölgeleme’ çabası içerasinde bulunduğumu iddia eden ismini vermeyen editörünüz, yeni sanat hareketinin ilkeleriyle ilgili zerre kadar bilgi sahibi değildir. Resimler doğadan esinlenerek yapılır, evet bu doğru; ama sanatçı rubuya yapılmıştır. İşte bu nedenledir ki aynı şeye bakan iki kişi aynı şeyi görmez ve onu aynı şekilde ifade etmez. Fransa’yı ya da Kanada’yı bir insanın duygularıyla yoğrulmadan resmetme çabası, bir ağacın üzerindeki yaprakların sayısına kafa yoran insanlar tarafından yapılan bir kopyalama çalışması olur sadece. Onlar renkleri uyumlu hale getirseler bile, duyguları ifade edemezler. Yeni düşünceler büyük çaplıdır ve bunlar büyük ve muhteşem Batı’ya uyum sağlarlar. Benim tarzımın yegâne resim yapma tarzı olduğunu söylememiyorum ben. Ben sadece bunun benim izlediğim bir tarz olduğunu söylüyorum. Yazdığım yazının al-

*tına adını yazma dürüstlüğüünü bile gösteremeyen ve düş
günden yoksun insanlar için bütün bunlar birbir an-
lam ifade etmeyecektir.*

Emily Carr

Emily yazdığını mektubu, alkışladıkten sonra almak için ellerini uzatan Jessica'ya okumaya başladı. "Bana ver onu, postalandığından emin olmak istiyorum" dedi Jessica.

Emily zarfin kenarlarını ıslattı ve yumruğuya vura vura yapıştırdı.

Jessica mektubu kaptı ve ardına bakmadan kapıdan fırladı.

Emily kıs kıs gülüyordu. Fanny'le Gibb bundan gurur du-
yacaklardı.

"Hadi, Billy. Kafanda bir yürüyüş yapma düşüncesi oldu-
ğundan eminim. Gel seninle orman alanına gidelim. Orada
yeni bir bebek bulacağımız konusunda seninle bahse gire-
rim."

Orman alanında esen serin deniz rüzgârı ona zindelik ve-
riyordu. Kiraz ağaçlarının tomurcukları oyuncak bebekler
büyüklüğündeki cilalı fincanlara dönüşmek üzereydi. Bu se-
ne bahar erken geliyor; bu da demek oluyor ki, yaz mevsimi
kapıdadır. Emily bir gezi planlamıştı: müze kütüphanesinde
araştırma yapacak, Chinook dilini öğrenmeye çalışacak,
William Halliday'le Hall ailesine mektup yazacak...

Emily, Sophie'nin kapısını aralanmış buldu; içерiden de-
niz tarağı buğulaması kokusu geliyordu. Kafasını içeriye
uzatarak, "Hey, kimse yok mu?" diye seslendi.

"Bak, Emily. Bebekler!" diyen Sophie'nin yüzü parlıyor-
du. "Vaftiz edildiler!" dedi.

“İkiz mi bunlar?”

“İkizlerin şansı bol olur” dedi Sarah, kucağındaki bebeği sarmaya devam ederek. “Tıpkı yan yana duran iki çan kulesi gibi.”

Sophie bebeği Emily'ye uzatırken, “Bunun adı Em’ly Marie Frank” dedi.

“Hayır bu değil” dedi Sarah.

Sophie battaniyeyi kaldırıldı. “Ah!” diyerek kıkır kıkır gülüdü. “Hayır. Bu, Molly Theresa. Emmie, gözleri düzgün olan” dedi.

Emily yakından baktığında, kucağındaki bebeğin gözlerinin biraz şaşı olduğunu gördü.

Sophie öteki bebeği Emily'nin kucağından alarak, “Bu, Em’ly Marie” dedi, dudaklarını büzüp öpme sesi çıkararak.

“Bu bebekler çok güzel” diyen Emily, Molly'nin yanağına dokunarak teninin yumuşaklığını hissetti.

Sophie'nin mutluluk dolu hali Emily'nin bedenini sarsmıştı. “Emmie senin adını taşıyor” dedi Sophie.

“Bu da senin sevgili arkadaşın Sophie. Bundan daha fazla mutluluk verici bir şey olamaz.”

“Eğer istersen büyüğünce onu sana verebilirim.

“Sophie! Saçmalıyorsun. Bu bebek sana ait. İnsanlar bebeklerini başkalarına vermezler. Bunlar insandır.”

Sophie'nin omuzları düştü ve dönüp oradan uzaklaştı.

Sarah, Emily'ye bakarak, gözleriyle, onun incindiğini ima etti. “Bazı Kıızılderili kadınlar bebeklerini çocuk sahibi olmayan başka kadınlara verirler” dedi.

“Özür dilerim. Bunu bilmiyordum” dedi Emily.

Sophie bebeğini paylaşmayı Tommy'nin cenaze töreninden beri mi düşünüyordu yoksa? Sophie, kendisinin, insanlar bebeklerini paylaşmazlar, demesinden yanlış bir anlam çıkarmış olmamalıydı?

“Yıllardır paylaşma düşüncesini yeterince aklımdan geçirmemiği mi sanıyorsun? Benim söylemek istediğim o değil” dedi. Paylaşma konusunda yansittığı yanlış düşünce içine işledi. “Söylemek istediğim o değildi...” diye devam etti.

“Uzatmaya gerek yok” dedi Sophie, Emily, Marie'nin eliyle oynarken.

“Beyazların dediği gibi, bir Kıızılderili hediyesi olacaktı o” dedi. Sanki yine Beyazların kabul edemeyeceği bir şey teklif etmesinden kaynaklanan şaşkınlığını gizlemek istercesine mahcup bir şekilde gülümsedi; fakat yanlış anlaşıldı. Aslında söyledişi şeyi, yani çok değer verdiği bir şeyi hediye etmemi kastetmişti. Yıllardır bu noktaya gelebilmek için çekmediği acı kalmamıştı.

Mahcup olan Emily, Molly'nin incecik dudaklarını izliyordu; ıslaktı ve kendi arzularına göre hareket ediyorlardı. “Molly Theresa, adını kimden aldı?” diye sordu Emily.

“Uzun zaman önce Squamish kabileinden bir kadının kayığı Raccoon Adası açıklarında alabora olmuştu. Kadın, büyük bebeğini elleriyle tutup küçük olanını da dişleriyle kaldırarak, ayaklarıyla yüze yüze ağaç kesimi yapılan kamp alanına ulaşmıştı. Küçük bebek ölmüş, büyük olanı hayatı kalmıştı. Kadına bu davranışını nedeniyle, Kralice Viktorya tarafından Kraliyet İnsanları Ve Hayvanları koruma Kurumu Madalyası verilmişti. Ben birine Molly, diğerine Emmie adını verdim; böylece onların ikisi de güçlü kuvvetli olacaklardır.”

Sophie'nin yüzünde kocaman bir gülümseme belirdi; yüzü neşeli bir hal almıştı. Bir umut dolu olma hali, hayatın terslikler doğurabileceği bir anda kendine güven duyma ve Sophie'yi mutlu kılmak haliydi bu.

Sophie, Emmie'yi emzirirken Emily Molly'yi kucağına aldı; sonra bebekleri değişim tokuş ettiler. Emily parmağını,

Emmie'nin ayak parmaklarının, misir taneleri gibi yan yana sıralanmış boğumlarının üstüne koydu. Emmie ayaklarını geri çekti.

Sophie'nin ağızından Squamish dilinde birtakım şarkı sözleri çıktı; Sarah da ona katıldı.

“Emily ona, “Ne şarkısı söylüyorsun?” diye sordu.

“Ninni söylüyorum, büyükannemden duymuştum bunu.”

“Bu ninniyi İngilizce olarak söyleyebilir misin?”

Sophie sesini iyice kıstı; sözcükler duyulmaz oldu. “Uyu, yabanmersini gözlü bebek. Uyu, salmonberry dudaklı bebek. Huzurun sabaha dek sürsün. Eğer ay doğmadan ölürsen, se dir ağacından merdiven yapıp seni günbatımına dek izleye-ceğim.”

Gerdanlı Dağçı

E mily, William Halliday'in hükümete ait teknesinin ahşap küpeştesinden sıkıca tutundu; bir elini, ısıtmak için Billy'nin kalın boynunun altına gömerken öteki, rüzgâr ve su serpintisi yüzünden donuyordu; ayaklarını taşınabilir yatak yükünün altına sokmuş, gözünü ondan ayırmıyordu. Vancouver Adası'yla ana kara arasındaki Johnstone Boğazı boyunca sırlanmış sahil hattının çam ağaçları parlak kalay alasımları gibi parıldayan suya doğru eğilmişlerdi. Martılar dar bir kumsalda yan yana sıralanmışlardı ve onların yansımaları ham haldeki parlak aşılıboyası renkli çamurun üstüne vuruyordu; her biri gri renkli bir fırçayla vurulan darbelerin ters yansımıası şeklindeydi.

Halliday'in, Alert Koyu'ndan alıp getirdiği Tillie James adındaki Kwakiutl kabilesine mensup kız, kemerlerin arasında parıldayan bir balina sürüsünü işaret etti; balinalar daha sonra derinlere dalıp gittiler. Emily onları bir kez daha görebilme umuduyla doğrularak ayağa kalktı.

Tillie motorun üst tarafında, oturduğu yerden, "Balinaları görmek bir anlam ifade eder" dedi.

“Ne anlam ifade eder?” diye sordu Emily; fakat Tillie yanıt vermedi.

Düşünüp bulması gerekiirdi onu. Ona göre bu demir almak, yeni yeni sulara dalmak, vahşi ortamlarda yapayalnız kalmak ve Kanada'nın doğal haliyle ne denli büyük olduğunu hissetmek demekti. İçinde bulunduğu 1912 yılı yeni buluşlar yılı olacaktır. Ayrılmadan önce Lizzie'nin dindar dili, putlara tapınma ve yerlilerle birlikte çığınca planlar yapma konusunda zehir saçmıştı; Dede'in yerini doldurmak zorundaydı sanki. O dertten de kurtulmuştu şimdi.

Altı ay süresince ders vererek boğazlardaki adalarda, İnside Passage'da ve İngiliz Kolombiyası'nın bağına doğru akan Skeena Irmağı'nın etrafında yapabildiği kadar totem heykeli resmi yapmak için, yaz mevsiminin altı haftasını değerlendirerek kadar para kazanmıştı. Karşılaşacağı şeyler dönüp duruyordu kafasında. Rüzgâr, martıların sırtındaki tüyleri kaldırıyor ve kendisinin yüzünü uyuşturuyordu. Rüzgârin tuzlu ısırıklarına maruz kalyordu. Tereddütlere son veren tertemiz bir rüzgâr vardı.

Akşama doğru ortalığı kaplayan incecik bir sis tabakasının ardından, çıktıları Alert Koyu'ndan on sekiz mil uzaktaki, sise bürünmüş Guyasdoms köyüne doğru baktı. Bir binayla onun ön tarafındaki bir direğin bir anlık görüntüsünü yakalarken, sanki kendine sürtünen, zarif bir biçimde dokunmuş külrengi ipek bir kumaşın ardından bakıyor gibiydi. Halliday teknenin burnunu kumsala doğru çevirdi ve Tillie onu çekmek için diz boyu derinlikteki suyun içine girdi. Billy ise, onların üstüne su sıçratarak dışarıya atladı.

“Billy, orada dur” diye bağırdı Emily.

Onlar bütün eşyaları indirdikten sonra Halliday, “Yarın değil, öbür gün saat on sıralarında doneceğim. Hazırlanmayı unutmayın. Gelgitler kimseyi beklemez” dedi.

Emily başını öne eğerek kıyıdaki eşyalarını kontrol etti: taşınabilir bir yatak, erzak kutusu, resim sehpası, katlanabilir kamp taburesi, içinde iki tane resim paketi bulunan büyükçe bir torba, resim tahtası, resim dosyası, fırçalar, kalemler, karakalemeler; suluboya resimler için kullanılan aynalık tahtalar... Halliday'e taşitmamış olsaydı bunca yükün altın-dan nasıl kalkacaktı?

“Bizi unutmayın sakın” diye seslendi Emily ona.

Motorun zırıltısı azalıp, teknenin, dalgalar meydana getirirken şlap şlap diye çıkardığı sesler kesildikten sonra tam bir sessizlik oldu. Ne kanolar, ne insanlar, ne de ona yardım edecek bir tek Allah'ın kulu vardı. Dumanın meydana getirdiği girdaplar, bulunduğu yeri ürkütücü ve gizemli bir hale getirmiştir.

“Kimse yok mu?” diye sordu Tillie'ye.

“Herkes balık avlamak için yaz kampına gitti. Bu yüzden o bana, burada seninle birlikte kalmamı söyledi” dedi Tillie.

Emily küçümser bir tavırla ve tüyleri diken diken olarak, “Beni korumak için mi? Sen? Kaç yaşındasın sen?” diye sordu.

“On dört.”

“Daha önce buraya hiç geldin mi?”

“Belki küçüklüğümde bir kız festivaline gelmişimdir.”

“Şimdi de büyümüş sayılmazsun” diyen Emily su yüzeyinde açılan ve giderek genişleyen V şeklindeki yarık içinde bulunan teknenin küçülen görüntüsüne, gri renkli ağaçların meydana getirdiği örtülü alana ve daha da gri renkli olan suya bakıyordu. “Gerçi hiç birimiz büyümüş sayılmayız” dedi.

Tüyü ürperten bir çift çığlık sesi, uzun ve etkileyici bir kemer şeklini alan gümüşrengi sis tabakasını yararak geldi ve sonra kederli bir yodel düzeyine indi. Emily yerinden kımdamadı. Aynı ses daha sonra tekrar duyuldu; kopup gelen

bu iki ses, dünyevi değildi, yarı gülme yarı çıldırma belirtisi taşıyordu ve kendi güzelliği içinde soğuk bir sesti.

Emily yatak yükünü, erzak sepetini ve resim sehpasını sırtlandı. Kütüklerden yapılmış basamaklar, Emily'nin, üstünden bakarak öbür tarafı göremeyeceği yüksekliğe erişmiş çalılarla, yüksek bir kaldırıma dayanan deniz tarağıyla kaplı kumsaldan gelen ve kadife yumuşaklığına sahip yeşil renkli yosunların lekelerini taşıyordu. Nemli tahta kaldırımlar, gittikleri yerde kalın kalın izler bırakan, kızılı çalan kahverengi bir sümüklüböcek ordusunun işgali altındaydı. Tahtalar üzerinde attığı iki adımdan sonra Emily'nin ayağı kaydı. Yatağını yere düşürdü ve düşmemek için çalılara tutundu. Çalıların dikenleri ellerine kollarına batıyordu.

“Sakın dokunma, Tillie. Isırgan onlar. Billy, orada dur” diyerek Billy'yi tutmaya çalıştı; fakat eli ısırganlara dokunda ve birdenbire yanmaya başladı.

Billy'yi boynundan tuttu ve yan yana sıralanmış konakların bulunduğu yere doğru giden tahta kaldırımları takip etmeye başladı. Ev değildi onlar. Birtakım yapıları. Ağaç gövdelerinden yapılmış, evler kadar büyük, görkemli ve fantastik yapıları bunlar. Evlerden birinin cephesine, devasa gözler ve dik dik bakarak sırtan bir ifadeye sahip yüz çizilmişti. Badanalanmış bir çift kapı, ön dış şeklindeydi. Bir kunduz figürüydu bu. Onun bitişindeki evin cephesine, suya dalan bir balina dikey olarak tutturulmuştu. Ağızı açık balinanın üst çenesi, bir veranda çatısı gibi on santim öne çıkmıştı; ve kapı kıpkırmızı renkli bir ağız içindeki dil şeklindeydi: Şef Wakias'ın Kuzgun'unun gagası kadar düş gücüne dayalı bir tasarımdı. Balinanın sırtına, kurbağa bacağına benzeyen bancıklarını bükmüş, neşeli ve ufak tefek yapılı bir adam oturtulmuştu. Kuzgun ise, Balina'nın kuyruğunun iki parçasının arasında yer alıyordu. Bitişikteki evin çatısının üstüne uzan-

mış, uykulu, gri renkli ve iki başlı bir deniz yılanı vardı. Emily onun ne olduğunu iyice anlamak için geriye çekildi; fakat bir sümüklüböceğin üstüne basıp kayarak ısranganların içine yıkıldı ve Billy'nin havlamasına neden olan acı bir çığlık attı.

Elindeki resim sehpasıyla birlikte tekrar ısranganlara maruz kaldı ve uzaktaki bir köyün bir anlık görüntüsünü yakaladı. *Bu da ne?* Ayağa kalktı ve onların arasından kule gibi yükselen devasa bir heykele doğru yürümeye başladı. Kule bir dizi totem hayvanlarından ibaret değil, tek başına bir figürdü ve bir direğin ön cephesine oyulmamıştı, muhtemelen yirmi feet boyunda, kendi başına bir heykeli. Kırmızı renkli gövdesi ve sedir ağacından kavisli karnıyla bir insanı ifade ettiği besbelliydi. Bir kadın olduğu çok açık! Çok çirkin bir kadındı. İri ağaç parçalarından yapılmış ve uçları oyularak şekillendirilmiş, aşağıya doğru sarkan göğüsler; nedir bu böyle? Gözlerle gagalar mı? Kollar, omuzlardan aşağıya inen ayrı ayrı ağaç parçalarından yapılmıştı. Ürkütücü bir görünüşü vardı. Boylu ısranganlar onun, kadının yüzünü görebilmesine engel oluyordu.

“Neyin nesidir bu kadın? Bir büyüğü mü? diye mırıldandı kendi kendine.

Yanıt yoktu. Tillie eşyaların kalanını almak için tekrar sahile indi. Rüzgâr uğultuya esiyordu ve yağmur yağmaya başlamıştı.

Konaklardan ayrı ayrı olarak, bir açık alanda pencereleri ve sivri tepeli çatısı olan ve tahtalarla kaplı dış cephesi beyaz boyalı ufak bir evle Misyon Evi vardı. “Hadi, Billy. Gel bu tarafa” dedi Emily. Billy yüzeyinde, yosunların yanı sıra köpüklü bir tabaka oluşan su birikintisinin içine burnunu sokmuş, bir dakika bekle, diyordu âdetâ.

“Billy! Hemen şimdi gel!”

Tillie, Halliday'in anahtarını kilidin içinde çevirirken içерiden bir koşma sesi geldi. İçerisinin nemli ve loş ıshaklı ortamından küf kokusu geliyordu; Emily kandilini ve kibritini çıkarmak için erzak kutusunun içini karıştırmaya başladı. Tillie biraz odun bularak bir ateş yaktı.

"Miyonerler döndüklerinde odunlarının eksildiğini fark etmezler mi?"

"Çok az bir şey aldık. Yarın gene alacağım. Onlar dönünceye kadar hepsi biter."

Ateşin kıyısında pişirdikleri patateslerle, kızartılmış som balıklarından ve elmalardan yiyecek karınlarını doyurdular. Tillie, Emily'ye, üzerine tapyoka marmeladına benzer bir şey sürülmüş bir parça yiyecek uzattı. "Ringa yumurtalı kelp" dedi Tillie. "Güzel bir şey."

Emily onun soğuk ve lastik gibi olmuş yüzeyinden bir parçayı ağızına koydu; fakat tadı tuzu yoktu. Yüzünü tırılamaya başladı. Yüzündeki yanmayı hissetmesi mümkün değildi; yanağını elbiselerinin yeniyle silmek, sınırlarını daha da bozmaktan başka işe yaramadı.

"Senin, *jumjumclum*'nın içine düşüşünü gördüm" dedi Tillie. "Kwakwaka'wakw geleneğine göre ısrangan yakmasından kurtulmanın çaresi kızılıağac kabuğudur; fakat kullanılırken ben hiç görmedim. Biliyorsun, o burundan kullanılıyor. Kokusu güzel olmadığı gibi, bir de hep burnunda hissediyorsun."

"Kwakwa...?"

"Bizim kabilemiz. Biz Kwakwaka'wakw diyoruz. Siz Kwakiutl diyorsunuz. Böyleyi sizin kolayınıza getiyor."

Tillie burnunu mendiline hıkkırıp onu yüzüne sürme talihi yaptı. Emily onun söylediğlerini aynen yaptı ve bir parça faydasını görür gibi oldu.

"Beni daha önce görmüştünüz, hatırladınız mı? Kumsalda resim yapmışsınız."

“Senin resmini de çizmiş miydim.”

Tillie evet anlamında başını salladı. “Uzun bir süre sakladım onu. Fakat küçük kardeşim Toby yırttı onu. O çok üzüldü ona.”

“Şimdi yeniden yaparım” diyen Emily küçük bir resim torbası çıkardı ve karakalemle, topraktan bir tabak gibi yuvarlak ve kahverengi bir şekilde Tillie’nin yüzünü çizdi. Omzundan aşağıya sarkan bir saç örgüsü vardı.

“Neyin nesidir bu kadın? Şu oyularak yapılmış iri şey nedir?” diye sordu Emily.

“Dzunukwa” dedi Tillie.

“Ne demektir Dzunukwa?” derken, ismi telaffuz ettiği sırada Emily’nin dili derinden gelen bir viziltıyla boğuşuyordu.

“Ormanda yaşar o” diyen Tillie’nin sesi kışındı. “Anneler onun *buu, buu* diye çıkardığı sesleri duyduklarında, ağaçlar gibi hareket edeceklerinden korkarlar. Kollarını açarlar fakat yerlerinden kımıldayamazlar” dedi.

Emily, Sophie’nin, ormanların vahşi kadını hakkında anlatıklarını hatırladı; fakat Sophie başka bir isim kullanmıştı: Kak bilmem ne.

“Ne yapıyor o kadın?”

“Çocukları sepetinde taşıyor ve yemek için onları tütsülüyor.”

“Neden onun memelerinin ucunda kartal gagaları var?”

Tillie onun sorusu karşısında sessiz kaldı.

“Eğer kötüyse, insanlar onu neden evelerine alıyorlar?”

“Her zaman kötü değildir o. Bazen güzel şeyle verir insanlara” derken sesinde müthiş bir yumuşaklıık vardı. “Eğer onu takip edecek olursan, dönüp seni tütsüler” dedi Tillie.

Emily, Tillie’nin saçlarını çizdi. Ortada, saçların iyice ayrıldığı yerdeki göz alıcı kısımları Kızılderili silgisiyle sildi.

Ateş çatırtıyla yanarken Emily çizmeye devam ediyordu, Billy horlamaya başlamıştı ve rüzgâr uğultuyla esiyordu; fakat Emily baykuş ötmesine benzer ancak daha uzun süren bir ses duydu ve “Nedir bu ses?” diye sordu.

“Dzunukwa” diye yanıt verdi Tillie.

“Ağlıyor mu?”

“Hayır. Ağlamaz o. Bebekleri ölen anneler ağlar. Ormana aittir o; *buu, buu* diye ses çıkarır ve bebekleri alır götürür.”

“Bir harpy!” diyen Emily, Annie Marie’yi, Tommy’yi ve bir güve gibi titreye titreye kısacık bir ömür süren isimsiz çocuğu gözünün önüne getirdi. “Alert Koyu’nda çok çocuk öldü mü?” diye sordu.

“Biraz. Benim erkek kardeşlerim öldü. Toby değil. İki de kuzenim öldü.”

“Küçükken Dzunukwa’dan korkar mıydın?”

Tillie evet anlamında çabucak başını salladı. “Annem bana, evden uzaklaşırsan Dzunukwa götürür seni” derdi.

Emily, Tillie’nin, kısık gözlerine yoğunluk ve korku dolu bir ifade vermek için, kaşlarının altını gölgelendirdi.

“Dzunukwa hâlâ yaşıyor mu?” diye sordu.

“Evet. O yüzlerce kez öldü fakat her seferinde de yeniden dirildi. O her zaman geri döner ve ‘Benim güç veren bir ruhum var’ diyerek şarkısı söyle.”

“Nedir onun güç veren ruhu?”

Tillie omuzlarını kaldırdı. “Pek çok hikâyesi var onun” derken, ağızına aldığı bir kelp lifini yemeye başladı. “Onu ancak bazı insanlar anlatabilir, ben anlatamam” dedi.

Emily kalemini bıraktı ve resmi Tillie’ye verdi. Tillie’nin gözleri parlardı ve yüzünde beliren kocaman bir gülümsemeyle Emily’ye teşekkürlerini ifade etti.

Onlar ateşi sönmeye bıraktılar. Dondurucu gece, kare şeklindeki kara bir deliğe dönüşen pencereden içeriye sızdı. Til-

lie battaniyesini yüzüne çekti. Billy huzursuzdu. Emily onu anlıyordu; fakat sürekli tahtaya vurduğu tırnaklarının çırkırdığı ses, canını sıkıyordu. "Billy, yat aşağıya" dedi, yatağının yanındaki yeri işaret ederek. Tillie'nin nefes alıp vermesi hafif bir ritimdeydi. Billy'ye bir fikir verebilirdi bu belki.

Bir gerdanlı dalgıç sesi yağmurun tipirtisini bastırıyordu; karanlıkta yalvaran, ısrar eden, dünyevi olmayan ve Emily'nin şimdiye deðin duymadığı türden sıkıntı veren bir sesti bu.

Emily, gaga-göğüslere sahip canavar kadının, ne gözü olduğu belli olmayan gözlerini dikip kendilerine baktığını hissetti. Yarın, her özelliğini hafızasına kazıyıncaya deðin, bu vahþi koca karının karşısına geçip bakacaktı; müthiş güzellikte bir þey olarak yapacaktı onun resmini.

Sabahleyin yağmur durdu. Emily, ısrınaların etrafından yürüyerek kendisine, Dzunukwa'nın enfes bir görüntüsünü sunan, denizin üst tarafındaki kayalık bir yamacı gitti; Bu ormanların Öfkeli Kadın'ı da arkasındaki ağaçların arasından çıkıp gelmişti sanki. Duman bulutları başının üstünden akıp gidiyordu. Emily'yi ve resmedeceği figürü yoğun bir sessizlik kuþatmıştı. Emily gözlerini dikerek bakıyordu ona. Dzunukwa da dik dik bakıyordu. Bu saklı ve güçlü Karanlık Yerler Kraliçesi dik dik bakıyordu. Emily'nin, onun yüzünün diğer özelliklerini incelemek için gözlerini, Dzunukwa'nın bomboş çukurlarının kavrayışından kurtarması gerekiyordu. Onun göz çukurlarının etrafında beyazımtırak renkli geniş halkalar ve onların üstünde de kaþlar vardı. Yuvarlak şekilde kulaklar tutturulmuştu. Oyularak şekil verilmiş kırmızı renkli ovallikler içine ürkütücü bir görünümeye

sahip yanaklar oyulmuştu. Ağız; onun, sanki bir şişenin tepesine üfleyerek çıkarılan, soğuk ve keskin bir baykuş ötmesine benzer, alçak perdeden bir *buu* sesi çıkarmak isterken uluduğu sırada, dudaklarının aldığı O şeklinin içinden çıkmıtı oluşturan kırmızı renkli dudaklarının yer aldığı gösterişli bir cadı ağıziydi.

Ya o kartal memelerine ne demeli? O boncuk gibi kartal gözleri. Memelerin üstündeki, avını yakalayıp parçalamaya hazırlanan o keskin ve kıvrık gaga. Ne ifade ediyordu o? Tilie'nin anlatmasına rağmen bu Helhag tamamen vahşıydi.

O, bu Sedir Ağacından Yapılma Vahşi Kadın'ın hiçbir şeyden (bunaltıcı orman, yıldırım düşmesi, sel baskını, jaguarlar, yalıtılmışlık, mekânın sınırsızlığı...) korkmadığını görebiliyordu. Oradan geliyordu o; karanlıkta görebilir, kurtlarla yarışabilir, ayılarla mücadele edebilir, nüfuz edilmez olanın içine nüfuz edebilir ve yalnız kalabilirdi. Kendi türünün tek varlığıydı o; eş olabilecek biri yoktu ona, vahşi yaşama ve ölüme karşı durabilirdi ve her ikisinden de korkusu yoktu. Ölümlerden bile yeniden doğabilir ve kendini tekrar toparlayabiliyordu. Keşke kendisinde de onda olan doğal güçten bir parçacık olsaydı. Dzunukwa'nın uzattığı kolların geri çekildiğini hissetti. O kollar bir çocuğu mu çalmak istemişlerdi, yoksa bağına basmak amacıyla mı uzanmışlardı kendine?

Dzunukwa'nın gizemi, kararan gökyüzüyle birlikte iyice derinleşmişti. Yağmur yağmak üzereydi. Daha hızlı çalışması gerekiydi. Bu da yağlıboya değil, suluboya resim yapması demekti. Büyük boy resim kâğıtlarından iki tane çıkardı ve uzun boylu figüre uyacak şekilde dikey olarak yerleştirdi. Büylesine yırtıcı bir yaratığın önünde çalıştığı sürece kendi kendine konuşmak zorunda kaldı. Şekilleri basitleştir. Gövdeyi boyamak için Fanny'nin uzun ve gevşek darbeleriyle

kırmızıya çalan kahverengi kullan. Abartılı şekilde ifade et. Arkasındaki orman renklerini vermek için kollarının üstünde krom oksit renkli gölgelendirme yap. Göğüslere anlam kazandırmak için, onları Gibb'in yaptığı gibi bir parça kadmiyum kırmızısı medyum kullanarak belirgin hale getir. Onun yaptığı nüler gibi parlaklık kazandır. Şu boyayı yanagna sür. Siyah renkli ağız deliğinin etrafını, dudakların etrafında kullandığın kalın ve uçuk Kızilderili sarısıyla çevrele. Halkanın ana hatlarını koyu bir kadmiyum kırmızısıyla çiz. Gözlerin, kulakların ve kolların ana hatlarını ise siyah renk kullanarak çiz.

Meme uçları nasıl olacak? Kısa bir mola ver. Ritimi bir an kesintiye uğrat. Sonra. Ritmi devam ettir. Şimdi de çevreyi oluştur. Isırganları, Dzunukwa'nın bacaklarını yalayan yeşil renkli alevler gibi yap. Fanny'nin uzun darbelerini Prusya yeşili ve viridian rengiyle uygula. Öne çıkaracağın yerlerde sarı renkli aşıboyasıyla yapacağın daha kısa ve daha dar vuруşlarla çalış. Gölгeleri lacivert renkli yap. Ağaçları arka plana, üst üste gelen üçgenler şeklinde basitleştirerek çiz.

Sıra gaga şeklindeki göğüs uçlarına geldi. Ona kafa yormaktan vazgeçti. Anlayamadığı bir şeyin resmini nasıl yapabilirdi? Fakat onların resmini yapmasa, onların varlığından kimsenin haberi olmayacağındı. Yapsaydı, bu sefer de Fanny'nin tahmini doğru çıkacaktı: Kendi ifadesi kendi yarattığı totemin saldığı korku yok olup gidecek, kartal yüzleri hatalı olacak ve resmin geri kalan bölgelerindeki geniş ve yaygın çizgilere kıyasla oldukça daralacaktı.

Dzunukvanın böğürtüleri yine duyulmaya başladı: *Huu, ab, huu. Sen kimsin?* Kendisi ötüyor gibiydi. *Kayıt tutan biri miydi, yoksa ressam mıydı?*

Orada ayrıntıları koruma derdi olmadığından, onu Fransa'da sadeleştirerek daha kolay oluyordu. Bunların hiçbir an-

lamı yoktu. Fakat burada, onlar Kwakiutl kabilesine mensup insanlara ne ifade ederse etsin, onun şefkatle sunulan göğüsleri onun iyi kalpli olmayan bir Doğa Ana olduğunu ortaya koyuyordu. Ayrıca o besleyici meme uçları yerinden koparılabılır ve ayrılabilirdi. Emily koyu renkli kalın bir çizgi çekti, kavislendirdi ve sonra tırpan gibi, meme uçlarına doğru indirdi. Dikkatleri dip tarafa çekmek için meme ucunun öbür tarafına ters görünümlü bir şekil çizdi. Aynı şeyi diğer göğüs için de yaptı ve sivri göğüs uçlarının her ikisinin üstüne de iki yavaş fırça darbesi ekledi. Öylece bırak, ne anlama gelirse gelsin, dedi kendi kendine.

Gerdanlı dalgıcın insanın beyنinde yer eden sesi yine yankıldı; Karanlık Orman Tanrıçası'nın kendisi böğürüyordu sanki. Emily, onun yodelvari ve baykuş sesini andıran sesini terk tekrar ederek vahşi dünyaya döndü.

Kuzgun

Tillie'nin annesi Beatrice James, Emily'nin resim yaptığı Alert Koyu'ndaki kumsalda tatlı bir üslupla bir sır verdi. Abalone kabuğundan yapılmış geniş küpeler takan iri yapılı bir kadın olan Beatrice itibar sahibi bir kadındı. "Şef Wakias seni Şef Tlii-tlaalaadzi'nin düzenlediği kış festivaline davet ediyor" dedi.

"Kış festivali mi! Beni mi davet ediyor?"

Tillie abartılı bir ciddiyet havasına bürünerek, "Şşş" diye azarladı onu. "Mision Evi'ndekilere anlatamazsin bunu" dedi, sırtarak.

"Kocam Mac James'in seni resim yaptırmak için Quatsinu'ya götürdüğünü söylersin Bayan Hall'a. Böylelikle onlar bizi bulmak için yanlış yola gideceklerdir."

Peki Claude bu işe ne derdi? Orada olabilirdi o. Kendisini orada gördüğünde çok şaşıracaktı o. Kaşları çatılacaktı.

Eğer haberi olsaydı Lizzie aklını oynatırdı; fakat Victoria'yaya güneyde iki yüz milden fazla uzaktaydı. Emily ailesine ait salonda misyoner grubunun düzenlediği bir toplantıyı ve Lizzie'nin özenle yaptığı duyuruyu aklına getirdi. Bu Kızilderililer hâlâ putperest cümbüşlerinde yamyam dansla-

rı yapıp sonrada kiliseye gittikleri sürece Allah adına yapacak daha çok çalışma var demektir. Tüm dinsizlik faaliyetlerinin ve geriliklerin kökünü kurutmadan işimiz bitmiş sayılmaz.

Claude onların kış festivallerinde yaptığı her şeyin totemlerle ilgili olduğunu söylemişti ona. Eğer o, totem heykellerini yansittıkları ifade ya da anlayışla resmedebilseydi, onların, kendilerini yaratan insanlara ne ifade ettiklerini ortaya koyabilirdi. Kış festivalleri yasal da olsa, yasa dışı da olsa, oraya gitmemekle aptallık etmiş olurdu.

“Neydi o şefin adı?”

“Şef Tlii-Tlaalaadzi.”

“Çok hoş bir isim bu.”

“Büyük şenlik ateşi anlamına geliyor” diyen Beatrice, “Şenlik ateşine fazla yaklaşırsan ne yaparsın?” diye sordu.

“Geri çekilirim” diye yanıtladı Emily.

“İşte onlar kış festivali düzenlerken ötekilerin yaptığı budur. Onlar kendilerinin o kadar büyük bir festival düzenlemeyeceklerini bilirler. Gözünle göreceksin. Dünya kadar hediye dağıtacaktır o.”

Her gelgit olayı sırasında bütün aileler, sanki balık avlamaya ya da yaz mevsiminde çilek toplamak için tarlalara gider gibi ayrılip giderler. Rahip hall Pazar günleri bomboş duran kilise sıralarına bakmaya gider ve sakatlarla St. Michael'in yatılı okul öğrencilerini gördü ancak. Toplu halde dua eden insanları göremeyince öfkeden sakalı titrer durdu. Eğer William Halliday burada olsaydı, kiliseden dışarı fırlayıp benzinle çalışan teknesine atlayıp güneydeki İngiliz Kolombiyası Bölge Polis Teşkilatı'na doğru yol alırdı. Bu kış

festivalinin onlarca salondan hangisinde düzenlendiğini bilmeden, İngiliz Kolombiyası Bölge Polis Teşkilatı'nın onu engellemek için zamanında buraya gelmesi mümkün değildi; Emily böyle olmasını umuyordu.

Ancak Tillie'nin babasının kanolarıyla yol alıp Johnstone Boğazı'na girmelerinden iki gün sonra içlerinden birisi yerin adını telaffuz etmişti: Knight's Inlet'in (Şövalye Koyu) yukarı tarafındaki Village Island üzerinde bulunan Mimkwamlis.

Toby sırtını kamburlaştırarak, "Mimkwamlis, Cephesinde Kayalıklar Ve Adalar Olan Köy, demektir" dedi, incedeninceye caka satan bir ses tonuyla. Emily'nin yüzündeki ifadeye kıkır kıkır güllererek, "Kwakwaka'wakw halkın Mamalilikala kabilesi orada yaşar" diye ekledi.

Emily duyduğu sözcükler karşısında şaşkınlığını ıslık çalarak ortaya koydu. "Teşekkür ederim, Toby. Şimdi anladım. Fakat festivallerin hemen hepsi kışın düzenlenir, değil mi?" diye sordu.

Toby annesine doğru döndü. "Mimkwamlis'teki şef bir yıl önce öldü" dedi Beatrice. Eğer yeni şef onun adına bir heykel dikmezse çok ayıp olur. Bunu yapıcaya deðin eski şefin haklarını devralamaz o."

"Şimdi polis kimseden kuşkulanmayacaktır" dedi Mac.

Emily kanonun içindeki Billy'nin karşısına yerleşip uyan iki erkek çocuguna baktı; Tillie'nin kuzenlerinden Jack muhtemelen dört yaþındaydı; Alphonse ise, ondan biraz daha büyÜktü. "Bunların anneleri şimdi orada mı?" diye sordu Emily.

"Hayır onlar kış festivali yüzünden tutuklandıkları için gelemiyorlar."

"Onların hapishanede olduğunu mı söylemek istiyorsun?"

“Hayır kış festivallerine gelemeyeceklerini söylemek istedim sadece. Siz dert etmeyin. Onlar beyazları hapishaneye atmazlar. Şimdiye kadar böyle bir şey olmadı.”

Emily'nin bakışındaki bir şey onların hepsini kahkahalarla güldürdü. Meraktan çatlayacaktı Emily.

Bütün aile, dar bir geçide girinceye kadar açık sularda bir ritim tutturarak kürekçi şarkısını söyleyip durdu: “*Si-whwa-kwa, si-whwa-kwa.*” Mac, suyun yüzeyinde yem arayan mavi renkli harika bir balıkçılın bulunduğu yöne doğru kafasını eğdi. Kanoyu kıyıya doğru kaydırırken küçük dalgalar kanonun yanlarını yalıyordu. “Bu gece burada kamp kuruyoruz” dedi.

Emily köpüklerle süslenmiş ve üstüne kurumuş deniz marulları saçılmış, bir ucunda, su yüzüne çıkışmış kaba saba kayalar, öteki ucunda akıntıya direnen bir ağaç gövdesi bulunan ince uzun kumsala bakıyordu. Buralara inen hemlock dalları, eğreltiotunun sapları gibi zarif bacaklar üzerinde hassas bir denge sağlayan uzun boyunlu bu kuşa barınak sağlıyordu. Kano kıyıya vardığında kuş güçlü bir şekilde *grak* diye ses çıkararak havalandı.

“Bir mavi balıkçıl her zaman için insanın kendini iyi hissetmesini sağlar” dedi Emily.

Mac gülümseyerek, “İyiye işaret bu” dedi.

Onlar ertesi gün öğleye doğru Mimkwamlis'e yaklaştılar. Dört bir taraftan tekneler geliyordu. “Bütün bu teknelerle birlikte bir kış festivali düzenlediğini anlarlar mı? diye sordu Emily.

“Onlar bir yerlere saklanıp bekliyorlar; bizim de gözetleme yerlerimiz var” diyen Mac, “Bu arada herkes iyi vakit ge-

çiriyor” dedi. Oğluna baktı. “Ve Toby onun dikiği ilk heykel görecek” diye ekledi.

Her konağın önünde bir tane olmak üzere, yüzü kumsala dönük on altı tane heykelin yüksekliği çatıların boyunu geçiyordu. Konaklardan birinde muhteşem bir kuzgun figürü vardı; Halliday’ın benzinli teknesinden daha büyüğü ve çatının tepesine oturtulmuştu. Kollarını iki yana açmış bir tek erkek figürü vardı; kafası aşırı büyülüktedydi, uzun ve sivri bir şapka giymişti ve kıyıya yakın bir yerde diğerlerinden ayrı duruyordu.

“Yeni bir heykel mi bu?” diye sordu Emily.

“Hayır. Konuşmacılardan birinin figürü” dedi Beatrice. “Göreceksin onu” diye ekledi.

Onların kanoları bembeяз renkli deniz tarağı kabuklarıyla kaplı kumsala geldiğinde Emily, Kwakala dilinde söylenilip, figürün ahşap ağzından gelen şarkı sözlerini duydı. Billy ona doğru havlayınca herkes kahkahalara boğuldu. “O bize hoş geldiniz, diyor sadece, Billy” dedi Emily.

Kıyıda, otuz ayaklı kanoyu ormana sokmak için erkekliden meydana gelen iki sıra oluşturuldu. Emily onlara engel olmamak için Billy’nin tasmasının kayışını kısalttı ve onun çenesini kendi yüzüne doğru kaldırarak, “Her şeye burnunu sokmak yok artık: biz misafiriz” dedi.

Billy gözlerini kırpıştırarak sakin olmaya çalıştı.

“Uzaklaştmak istiyorsanız ben tutabilirim onu” diye öneride bulundu Tillie.

“Teşekkür ederim. O burada bulunan herkesin kendi başına toplandığını sanıyor.”

Emily, kendilerini karşılayan figürün suluboya resmi üzerinde çalışmaya başladı; daha sonra konaklara çıkan, fena halde çarpık bir merdivenin yanında duran ve şapkası olmayan başka bir figür buldu. “Burası görülmeye değer bir

yer. Nereye baksam başka bir resim konusu görüyorum” dedi.

Onlar merdivenlere tırmandılar ve blokların üstünde duran, katranlı müşambayla kaplı yeni bir heykelin yanına varmak için oyunlar oynayan birkaç çocuğu sağa sola itelediler. Şaşırtıcı bir durumvardı. Buna yakından bakmayı ne kadar da çok istiyordu. Heykelin kaidesi on beş ayaklı eğimli bir oyuk üzerine sarkmış halde yerde yatıyordu. İpleri, kaidesinin yanına geçici olarak kurulmuş bir yapı iskelesinin üzerine gevşek bir şekilde yayılmıştı. Bu kadar ağır bir şeyin tekrar nasıl ayakları üzerine dikileceği konusunda fikir yürütemiyordu.

Şef Tlii-Tlaalaadzi’nin konağının önüne, katlanmış halde ve çatıya kadar yükselen yüzlerce battaniye yiğilmişti. El-lişer kiloluk un ve şeker çuvallarının yanında porselen tabak sandıkları, tulumbalar, lavabolar, üzerine resimler yapılmış ladin ağacı köklerinden örülme yağmur şapkaları, oyularak ve resmederek yapılmış figürlerin yer aldığı ahşap kutular, sepetler, gramofonlar ve hatta pedalli dikiş makineleri bile vardı. Polis tekneleri buraya kadar gelse, bunca malı saklamanın mümkün olmadığı çok açıktı. Ayrıca yiyecek madde-leri de vardı: kurutulmuş somon ve kalkan balığı, beş galon-luk tenekelerde oolichan yağı, arpa unundan pideler ve çilek.

“Bögürtlenler, Saskatoon’lar, siyah renkli bektaşızümle-ri ve pis kokulu frenküzümü” dedi Tillie, her birini tek tek gururla göstererek.

İstif edilmiş malların önünde, kimileri altın saat zincirleri kullanan, melon şapkali ve pantolon askılı erkeklerle, iki erkeğin arasında duran, renkli basmadan elbiseler giymiş iki kadın ve onların arasında, görevi olan üçüncü bir kişi vardı. “Haana-aa’dır bu: senin Düşünceni Değiştireceğim

denilen bir oyun. Kemiklerin nerede olduğu konusunda iddiaya girilir” dedi

Oyuncular soğukkanlıydı; fakat birbiri ardına tercihte bulunan izleyiciler kahkahalarla güldü. Hiç kimse kimseyi yaptığı gizleme çabası içerisinde değildi. Bu durum Emily'nin içini rahatlatmaya yetmiyordu.

Ceketinin düğmeleri kopmak üzere olan görevli kadın, iki ayak uzunluğundaki kanodan soapberry servisi yapmaya hazırlanıyordu. Onun yanındaki genç kız, insanların kaşık olarak kullandıkları kürekçiklerden dağıtı. Pantolon askısı kullanan dişsiz bir adam köpükleri höpürdete höpürdete sırtıp, “Kızilderili dondurması bu, yemesi çok kolay” dedi. Emily pembe renkli yumuşacık köpükten almak için kürekçigini kanonun içine daldırdı. Tadı, hem acı hem tatlıydı. Toby, Alphose ve Jack kendi paylarını almak için koşar adım geldiler.

Tillie kahkahalarla gülerek, “Biter diye mi korkuyorsunuz?” dedi

Emily, başlıklarını hayvan yüzleri şeklinde oyulmuş birkaç şefin etrafını saran bir kalabalığın yanında durdu. Onlar, kenar bükümleri kırmızı renkli, Kuzgun ve Kartal modelleri yüzlerce düğmeye süslenmiş, mavi ve yeşil renkli özenle dokunmuş battaniyelerle örtünmüştür. Emily, Şef Wakias'ı görür görmez tanıdı ve hemen içinde, ondan poz vermesini isteme yönünde bir arzu uyandı; fakat Şef başındaki tacıyla ulaşılmas görünüyor.

Beatrice, Kartal başlığında iki yandan aşağıya sarkan as kuyruğu bulunan, geniş yüzlü ve yaşlı adamı, yani Şef Tlili-Tlaalaadzi'yi işaret etti. Sözcüsü, başlığı tekne şeklinde bir yüzük takan ve düğmeli battaniyeyle örtünen şefinin yanında ayakta duruyordu. Tepesinde Kartal figürü bulunan ağır ve oymalı bir bastona tutunarak Kwakwala dilinde konuş-

maya başladı ve kadınlarla erkeklerden meydana gelen kala-balık, heykelin dikilmesine tanıklık etmek için onun etrafında toplanmıştı. İçi oyulan bir kütükten yapılmış davulun arkasında oturan erkekler, önce yavaş, sonra hızlı ve daha sonra da gürültülü bir ritim tutturarak davul calmaya başladılar. Erkekler muhteşem bir seremoniyle örtüleri kaldırdılar. Kalabalık mırıldanarak beğenisini ifade etti ve oyma eseri gördüklerinde sevinç çığlıklarını attılar. Emily, kalabalık yüzünden heykelin tepesini görememesine rağmen, gördüğü Kuzgun, Ayı, Katil Balina ve Kurt figürleri muhteşemdi. Oyma eserlerin kenarları şartıcı ölçüde kesindi ve ağaç pürüzsüzdü; figür kahramanlık özelliklerine sahip ve Emily'nin çıkaramadığı anımlarla doluydu.

Toby kalabalığa doğru ilerleyen ve geçerken herkesle konuşan bir adama başıyla selam verdi. Adamın derisi, Alert Koyu'ndaki görkemli yaşlı heykellerinki gibi zaman içinde kırışmıştı. "Amcam" dedi Toby. "Onun adı, Hayward James; heykeli o oydu" derken Toby duyduğu gururdan olduğu yerde hafifçe havaya sıçradı.

Emily heyecan duyarak birden hatırladı onu: kaşlarından biri amcasının resim fırçasının kilları arasında olduğundan, yıllar önce Alert Koyu'nda daha küçük bir çocukken, büyümeye sanatçı olacağını bilen aynı Toby.

"Göremiyorum" dedi Toby.

Tillie, Jack'ı havaya kaldırırken kendisi de Alphonse'ı kaldırın Beatrice, "Göreceksin" dedi. "Uzun süre hatırlaya-caksın bunu."

Birden söylenen şey gerçekleşti; Toby her şeyi görmeye başladı. Emily boş bir sandık buldu ve onu, üstüne çıkmaları için çocuklara verdi. "Üstünde zıplamayın" diye uyardı onları.

Mac'ın da aralarında bulunduğu erkekler grubu, altından tutarak omuzlamak için heykelin yanına çöktüler. Herkes

sustu. İpler gıcırtılı bir ses çıktı ve heykel birkaç santimetre yukarıya kalktı. Emily az sayıda beyazın anladığı bir işe tanıklık ettiğini biliyordu. Halliday bunu, kuru bir ağaçla yapilan anlamsız bir halat çekme oyunu olarak nitelendirecekti; oysa buradaki herkesin bütün dikkatini vererek izlediği bu olay bu ağaçta tarih, gurur, soyluluk ve sevginin yansığıını gösteriyordu.

Harward James, Toby'nin yanına çömeldi ve ona fısıltıyla bir şeyler söyledi. Hareketlerine bakılırsa, ağaçtan, onun doğasından ve dokusundan sevgiyle söz ettiği anlaşılıyordu. O, sedir ağaçıyla birlikte yaşamış, onun karakterini incelemiş ve onun ruhuna yanıt vermişti. Burada, bu anda sanat aktarılıyordu. Emily, Toby'bin sorumluluğunun bilincinde olmasını umut etti.

Sütun, kaba kuvvetle, alt tarafından, makas gibi çapraz tutulan, daha küçük bir çift destek direğile destekleninceye kadar santim santim yukarıya kaldırıldı. Bunu daha önce hiç görmeyen çocuklarla pek çok kez görmüş yaşıllar, nefeslerini tutarcasına, sessiz ve sakin bir biçimde beklediler. Şefin sözcüsü, ölen şef ve onun atalarının yaşamında yer alan olayları sayarken erkekler dört kez dinlenme molası verdiler. Kuzgun, Ayı, Katil Balina, Kurt ve en yukarıda yer alan figür olan Kartal gökyüzüne doğru giderek yükseldi. Erkeklerden oluşan sıralar ipleri yapı iskelesinin üstüne çektiler ve on dakika içerisinde sona yaklaşıp, heykeli diktiler. İnanılmaz bir biçimde, onu dikmeyi başarmışlardı: Kanatlarını açan Kartal gökyüzünde süzülüyordu. Kalabalığın üzerine doğru esen rüzgâr gibi uğulduyordu âdetâ.

Erkekler, çukuru kaya parçalarıyla doldurdular ve dökükleri toprağı sıkıştırdılar. İpler gevsetildiğinde “Yaşa” sesleri kesilmişti. Alışlardan daha anlamlı bir an, bir yüceltme anıydı bu an. Toby başını arkaya eğmişti. Emily yanağını

onun yanağına dokundurdu. "Bir gün sen de böyle güzel bir sanat çalışması yapacaksın" dedi.

Şef'in sözcüsü artık battaniyeleri dağıtabileceklerini bildirdi. Mac'la Beatrice ciddi bir ifadeyle birbirlerine baktılar. Emily bunun ne anlama geldiğini sordu.

"Çoğu zaman eşyaları bu kadar çabuk dağıtmazlar" dedi Beatrice.

Battaniyeler, isim isim çağrılan insanlara birer birer dağıtıldı. Onun tahminine göre bu, festivalin başlangıç anıydı. Emily İngiliz Kolombiyası Polis Teşkilatı'nın teknelerinin baskın yapıp yapmadığını görmek için omuzlarının üstünden bakıyordu.

Davulcular kütükten yapılmış davullarını Konaklara taşıdılar ve insanlar içeriyi doldururken davullar da calmaya başladı. Emily, Billy'nin tasmasının kayışını bir ağaca bağladı ve ona suyla yiyecek verdi. Emily, Tillie'yle birlikte içeriye girerken kapı eşiğini süsleyen, bel vermiş hemlock'lar yanına dokunuyordu ve yanmış odunların dumanı gözlerini yakıyordu. Boşluktan gelen titrek bir ses kafasını karıştırdı. Büttün bir gagası ve katranla tutturulmuş tüyleriyle birlikte bir ip üzerindeki Kuzgun, odanın bir ucundan öteki ucuna uçuşuyor gibiydi. Adamlardan birinin ateşin üzerine döktüğü yağ, ateşin daha da çatırtılı bir şekilde yanmasını ve odayı aydınlatmasını sağladı.

Emily ve Tillie'nin ailesi yönlendirildikleri yere oturdular. Emily altındaki sıranın titrediğini hissediyordu. Gemi borusu sesini andıran ıslık şeklinde bir ses duyuldu. Emily paniğe kapıldı. İngiliz Kolombiyası Polis Teşkilatı mıydı bu? Sağına soluna bakındı. Hayır. Evin içindeki direğin üstüne sadece Dzunukwa'nın resmi oyulmuştu; ürkütücü değildi, oyulmuş yanaklar tanıdıktı. Duyulan ıslık sesine benzer ses onun dolgun ve açık haldeki ağızına doğru geliyordu sanki.

Nasıl oluyorsa odadaki sessizlik, bir tiyatro perdesinin kalkmasından önceki sessizce yaşanan gerilim gibi, uğursuz bir biçimde artıyordu.

Şef Tlii-Tlaalaadzi, kolunu düzenli olarak sallanan bir tırpan gibi dumanlı havaya doğru sallaya sallaya yürüyerek geçti. Başlığından, girdap gibi dönen kar tanelerini andıran ince ve kalın tüyler saçılıyordu. Görkemli zarafetiyle Şef Wakias'ı, öteki on üç şefi, diğer topluluklardan gelen konukları ve son olarak da Mamalilikala kabilesine mensup insanları selamladı. Sözcüsü onun asasını yere sapladı ve iki eliyle birden birtakım işaretler yaparak üstüne basa basa bazı söyler söyledi; başına arkaya yatırmıştı ve yukarı kaldırdığı kaşlarını bir aşağıya bir yukarıya hareket ettiriyordu; dizlerini bükmüştü ve yumruk gibi sıkıldığı elini sallayıp duruyordu. Törensel, yabancı, yasadışı ve tamamen büyüleyici bir dünaydı. Üstü işlemeli bir şamdanı andıran biçimdeki ayı pençesinden bir başlık takmış bir adamla birlikte oturuyordu. Gagalar kaftanından aşağıya sarkıyordu. Emily onun bir Şaman olması gerektiğini geçirdi aklından. Onu, gagasının kıvrık ucuyla hasta bir kadının midesini eşelerken, kendisinin yeryüzü ve mevsimlerle bağ kurmasını sağlayan sözler söyleterken ve şifalı bitkilerle skunk cabbage köklerinin bugularını boğazına gönderirken canlandırdı gözünde.

Açık duran kapının karşısında, etrafını tamamen hemlock dallarının çevrelediği çömelen bir adam silueti vardı. Adamın, dallardan yapılmış halka şeklinde bir başlığı vardı. Dallar göğsünün üstünde çapraz duruyordu ve omuzlarından aşağıya sarkıyordu. Gözünün etrafındaki halkalar dışında, kömür siyahı rengindeki yüzünün ifadesi soğuk kanlı olduğu izlenimi veriyordu.

“Yamyam bir dansçı olan Haa’maatsa’dır bu” dedi Beatri-ce. “Korkma, gerçek değil o.”

Adam, davul sesleri eşliğinde dans ederek salona girdi ve bomboş kollarında kocaman bir şey saklıyormuş görüntüsü vererek yere çömeldi. O nesnenin hayali ağırlığına rağmen davul sesine göre sık sık ayağa kalkıp yavaş yavaş adımlar atıyordu. Hiç kimse gerçek bir ölü bedenini onun canlandırdığı şekilde taşıyamazdı. Davullar Emily'nin bağırında çalışıyor ve omuzlarını geriyordu âdetâ. Hıristiyanları çok öfkelenen danslardan biriydi bu. İzlememesi gerekiirdi; fakat bakışların alamıyordu.

Dansçının hareketleri insanın ilgisini hem bedene çekiyor hem uzak tutuyordu. Hareketlerinde iyilik ve kötülük güçlerini birlikte barındırıyordu. Bedeni savuruyor fakat uzaklaştırılamıyordu. Havada, bedeni gördüğü yere doğru yöneliyor ve dönüp dairesel bir hareket yapıyordu. Giderek daha gürültülü ve hızlı çalıp birden susan ve çabucak kırık bir ritimde dîmbîrdayan davul seslerine şarkılar eşlik ediyordu. Aşağıya eğildi; diş geçiriyor gibi bir görüntüsü vardı, bir hamle daha yaparak tekrar diş geçirdi ve güm güm sesleri yeniden başlayıncaya deðin içgüdüsel bir davranışla kendine eziyet etti. Gördüğü şeyden uzaklaştı ve kötü ruhu uzaklaştırarak bir orman görüntüsünün arasında kaybolup gitti. İyilik galip gelmişti. Ya da o böyle düşünmeyi yeğlemiþti.

Onlar, gizlilik perdesi altındaki bu tüyler ürpertici pandomimayla ona olan güvenlerini göstermişlerdi; ve o bundan hiç kimseye söz etmeyecekti. O bir sınırı aşmıştı. Arkasında onu bütün beyazlardan ayıran bir uçurum vardı. Evet, bu onu Kızılderili yapmaya yetmemiþti henüz. Ayakları yerden kesilmişti. Claude'ın hiç Haa'maatsa dansı görüp görmediğini merak etti. Budan hiç söz etmemiþti o. Belki bu konuda ona da güvenilmiþti ve bu yüzden onu sır olarak saklıyordu.

Altı erkek, sekiz ayak uzunluðunda, ağaçtan oyularak yapılmış bir ziyafet tabağını içeriye taşıyordu. Bu görüntü kar-

şısında nefesi kesildi. Boylu boyunca uzanmış Dzunukwa'ydı bu; baldırlarından ve kollarından destek alarak duruyordu. Gövdesi, göğüsleri, dizkapakları ve göbeği yiyeceklerin buharıyla dolan oyuklardan ibaretti. Taşıyıcılar, dev kadını doğruca Şef'in önüne koydular, Şef Tlii-Tlaalaadzi, asasıyla kutsarcasına, törensel bir biçimde, boşlukların hepsine tek tek dokundu.

Tillie fisıldayarak, "Gördünüz mü? Dzunukwa da Servet Dağıtıcısı" dedi.

Lütfedip Veren'le Talan Eden arasında hiç fark yoktur. Kim bilir belki de insanlar yokluğun ve varlık içinde olmanın, iyiliğin ve kötülüğün ne demek olduğunu anlatmak için böyle olma ihtiyacı duymuşlardı.

Üç ayak uzunluğundaki oyma kepçeleri kullanan görevliler Şef'e, Dzunukwa'nın yanaklarından ve gözlerinin içinden servis yaptılar. Onlar misafir şeflere, yiyecekleri göğüslerden, Şamanlara ise, karından ikram ettiler. Üzerlerinde kuş gagaları ve hayvan dişleri bulunan kaftanlar giymiş bu adamların sanki Dzunukwa'nın iç organlarını yiyormuş gibi görünümleri Emily'ye ürkütücü geliyordu. Emily, Harward James'i, böyle bir tabak oyarken, Beatrice'i, kaftanların üstünde, hanedan armaları tarzında dişlerle abalone kabukları yerleştirirken, annesinin bizini kullanarak Kuzey Atlantik martılarının gagaları üzerine delik açarken ve onları, yürüken şakır şakır sesler çıkarması için bir Şaman önlüğünün üzerine saçak olarak tuttururken canlandırdı gözünde. Sonra kendisini aynı şeyi yaparken hayal etti.

Kadılar Klan liderlerine ve ailelerine dizkapağı kemikleri içinde servis yapıyordu. Öteki konuklara ise, kızılağaçtan kano şeklinde yapılmış servis tabaklarıyla hizmet ediliyordu; tabakların içinde balık vardı. Salonun dört bir yanına Kurt ve Kurbağa şeklindeki küçük kaplar dağıtılmıştı.

Davulcuların gelen bir işaret üzerine Dzunukwa yavaş yavaş hareket etmeye başladı. Parlayan beyaz renkli gözleri, kan kırmızısı rengindeki yanak oyukları, vahşi siyah saçları, sırtındaki sepeti ve yüzündeki canavar maskesiyle, "Huu, buu" diye ses veriyordu. Ön sıralardaki çocuklar ırkilerek geriye çekildiler.

Tüylerle kaplı Kuzgun kılığındaki bir dansçı kapıdan içeriye seğırtıp odanın içinde dört dönerken arkasındaki, sedir kökünden yapılmış kuyruğu havada uçuşuyordu. On ayak kadar açtığı dev kanatlarını çırparken müthiş bir rüzgâr meydana getiriyordu. Jack onun bacaklarının görüntüsü karşısında geriye çekildi.

Kunduz maskeli dansçı mavi, kırmızı ve siyah renklerle resimlenmiş sık bir heykeltıraşlık çalışmasıyla giydirilmişti ve resimsiz yerlerde sedir ağacının dokusu müthiş bir saten parlaklığını ortaya koyuyordu. Üç ayak uzunluğunda ürkütücü bir gaga açılarak maskenin arkasındaki masum bir çocuk yüzünü ortaya koydu; Annie Marie'nin yüzü olabileceği düşüncesi geldi Emily'nin aklına. Sonra gaga kapanıverdi. Kendisine bir çocuk sunulan Düzenbaz Kuzgun onu kapıverdi ve onu kaptığını herkese gösterdikten sonra saklandı. Bir başka dansçı, güneşini göstermek için açtığı hilal şeklindeki bir ay maskesi takmıştı. Hiçbir şey göründüğü gibi değildi. Maskeler Emily'nin gözünün önünde değişiveriyordu. Yanan ateşin alevleri arasında kuşlar çocuklara dönüşüyor ve sonra tekrar kuş haline geliyorlardı. Dansçıların dokunmadığı kocaman ahşap yengeçler darmadağınık zeminde sağa sola kaçıyorlardı. Ahşap kürekçiklere sahip ufak kanolar, küreklerini hareket ettirerek onların arkasından kayıp ilerliyorlardı. Ağaç kabuklarından yapılmış, kumru tüylerine benzer tüylerden oluşan kuyruğuyla Kartal kirişlerin üstünden inerek, Şef'in yanında oturan genç bir adamın üzerine kondu.

Genç adamın çok korkmuş gibi bir görüntüsü vardı ve kala-balık bu durumdan hoşlanmıştı.

Emily bunları izlerken hayretler içerisindeydi. Davullar kendi bağrında çalınıyordu âdetâ. Kulaklarında uğuldama vardı; fakat davulların sesini dinlemek, dumanları, birbiri ardına ortaya çıkan hayaletleri ve saldıran yaratıkları görmek için can atıyordu. Bir tiyatro, dehşetli bir manzara, bir karnaval, bir dindarlık gösterisi, bir yaşam ve bir sinema sanatıydı bu ve onu anlamaya çalışırken nefesi kesiliyordu.

Resmi devlet görevlisi üniformaları giymiş bir grup insan kapıdan içeriye akın etti. "Ben, İngiliz Kolombiyası Polis Teşkilatı'nın şefiyim..." diye söze başladı içlerinden biri.

Sanki bu bir güldürü oyunuymuş gibi, orada bulunanlar adamı kahkaha sesleriyle boğdular. Emily şaşkınlıktan donup kalmıştı. Adam bir kez daha konuşmayı denedi. Fakat bu kez kahkahalar önceki kadar güçlü değildi. Dansçılardan birkaç tanesi maskelerini yanlarına alarak kapıdan dışarıya çıktılar. Büyükcé olan çocukların onların arkalarından koştu-lar. Görevlilerden biri silahını tavana doğru kaldırılmış ateş etmek için hazır bekliyordu. Hiç kimsenin sesi çıkmıyordu. Polis Şefi konuşuyordu: "İngiliz Kolombiyası Bölgesi'nin, yani Kanada Dominyonu'nun Başbakanının emriyle ve Kı-zılderililerle İlgili İşler Departmanı'nın Bölge yöneticisi William Ditchburn'ün nezaretinde size bu festival etkinliklerini durdurmanızı emrediyorum."

"Serseri kabadayı takımı caka satarak ortalıkta geziniyor" diye mırıldandı Emily.

William Halliday adımlarını geniş geniş atarak bir general edasıyla girdi içeriye; onun ardından da içeride kimlerin bulunduğuğunun tespiti için onun gezici araştırma görevlisi Rahip Hall girdi. Onlar bir an için Emily'le göz göre geldiler; bakışları ürkütücüydü. Festivale katıldıkları için beyaz-

lar da tutuklanıyor olabilirdi. Kanun kanundur. Emily n'olur n'olmaz diyerek resim torbasını sımsıkı kavradı. Fakat hayır. O bu festivalin bir parçasıydı. Bu davranışını Misyon Evi'nde kalması için bir daha asla davet edilmeyeceği anlamına gelse bile, konumunu savunacaktı.

Davul sesleri yumuşak ve yavaş bir biçimde tekrar başladı: salonda bulunan herkesin ortak isteği. Görevlilerden biri silahıyla tavana doğru ateş açtı. Emily dışında duran Billy'nin havlamasını duydu. Bütün davullar sustu. Küçük bir birlik konağın ortasına doğru yürüdü. Şefler hep birlikte ayağa kalktılar. Polis şefi, William Halliday'e danıştıktan sonra; sözcüsüne dönerek değil de, doğrudan Şef Tlii-Tlaalaadzi'ye kaba bir şekilde bağırmaya başladı: "Bu festivali derhal durdurmanızı emrediyorum. Kızılderili Kanunu'na göre festival düzenlemenin yasak olduğunu çok iyi biliyorsunuz. 'Kızılderili festivali olarak bilinen kişi festivali ya da *tamananawas* olarak bilinen yerli dansına katılan kimseler hapis cezasıyla cezalandırılırlar."

Muhteşem gayretkeş. Ah, bu adama herkesin gözü önünde hakaretler yağıdırmayı ne kadar da istiyordu.

Şef Tlii-Tlaalaadzi ileriye doğru bir iki adım attı. Sert ve derinden gelen bir sesle konuştu: "Biz törelerimizin bize yapmayı emrettiği şeyleri, her zaman yaptığımız şeyleri yapıyoruz. Bize dans etmeyi buyuran yasa, sizin Kanada yasınızdan daha eski bir yasadır."

"Bu vahşi bir uygulamadır ve sizin halkınızı uygarlık skalasında asla ileriye taşımayacaktır; üstelik de iç karartıcı bir töre gereğidir. Ayrıca bu Kanada Dominyonu'nun yasalarına da aykırıdır" dedi.

"Bunun Noel kutlamalarından hiçbir farkı yoktur" diye bağırdı" bir başkası.

Mimkwamlis'in adamları Dzunukwa şeklindeki ziyafet tabağını göz önünden kaldırırken, çığırından çıkışmış konuşma-

lar kaplıyordu salonunu. İnsanlar maskelerle kuşları battaniyelerin altına sakladılar ve dans malzemelerini alıp götürdüler.

“Şef, ya bu festivali sona erdirirsiniz ya da benimle gelirsiniz.”

İçinden çıkmaz bir durum vardı. Hava iyice gerilmişti. Herkes ayaktaydı.

“Halkıma atalarının yapmayı söylediğİ bir şeyden vazgeçmesini asla emretmeyeceğim. Bunun ne size ne de Kanada'ya bir zararı var. Sunu iyi bilesiniz ki, Mimkwamlis'in Mamalilikala Qwe'Qw'Sot'Enox kolu olan bizler festival düzenlemekten asla vazgeçmeyeceğiz.”

Kendisini götürmek için İngiliz Kolombiyası Polis Teşkilatı'ndan gelen ekibe doğru yürüken düğmeli battaniyesi parıl parıl parıldıyordu. Başlığından aşağıya sarkan bembe-yaz ince tüyler dalga dalga uçuşuyordu. Ekipte yer alan adamlar, peşleri sıra dışarıya kimsenin gelmemesini sağlamak için silahlarını doğrulttular. İngiliz Kolombiyası Polis Teşkilatı'ndan birisi battaniyeye sarılı iri bir şey taşıyordu.

Herkes sessizliğe bürünmüştü. Emily insanların, kendisinin, meydanın Hall'lara ya da Halliday'e kalmasını istediği şeklinde düşünebileceği kaygısına kapıldı. Sonunda, yaşça büyük olanlar, ailelerin çocukların sayısını bildirmek için gruplar halinde ilerlediler.

“Neden bu kadar çocuk getirdiniz/? diye sordu Emily.

“Eğer bunlar St. Mikes's School'a (Aziz Mike Okulu) ait olsayıdı, dövülür, kapılar üstüne kapatılırdı” dedi Beatrice.

Kimileri konakta kimileri ormanda olmak üzere insanlar kendilerine yatacak yer buldular. Emily, Bill'yi içeriye getirdi ve onu, yolunu kaybetmiş bir yavru kediyle ilgilenir gibi, getirip geniş bir sedirin üzerine yerleştirdi. Annelerin mırıldanmalarıyla gençlerin nefes alış verişlerinin değişik ritimlerinden müthiş bir hız alıyordu.

Toby, Tillie kendisini durduruncaya deðin elindeki sopayla sedire vurup durdu. Sonra Tillie'nin yanından uzaklaşarak dizlerini göðüne doğru çekip yatağına kıvrıldı. Kwa-kiutl olmanın getirdiği zor bir gündü bu onlar için.

Mack ona yeni battaniyesini verdi.

“Teşekkür ederim Mack. Çok naziksin” diyerek battaniyeyi üstüne çekti. “Böyle olacağı akıllarına geliyordu, değil mi? Onlar bu yüzden maskeleri saklamak için önce battaniyeleri yaydılar.”

Mack onaylamak anlamında başını salladı.

“Buraya geldiğim için çok sevinçliyim.”

“Biz de.”

Sabah hava kurşun gibi ağırdı. İnsanlar çok yavaş hareket ediyor ve konuşmaktan çok mırıldanıyorlardı. Şef Wakias, salonun en uzak kösesindeki gruba hitaben bir konuşma yaptı. Hiç kimse maskesini ortaya çıkarmıyor ve hiç kimse dans etmiyordu. Davulcular davullarının arkalarına çökmüþlerdi. Her şeye rağmen sadece orada bulunmaktan dolaþrı bir tür zafer havası vardı.

Konakta bir haber yayıldı: “Kuzgun maskesi kaybolmuş.”

“Onlar onu mahkemeye sunmak üzere alıp götürmüþler” dedi Beatrice. Bundan sonra onu bir müze alır. Eğer maskeyi götürmeselerdi, çocuklardan birini alıp St. Mikes'a götürülerdi. O yüzden bu sefer şanslı sayılırız.”

Öðle saatlerinde festival sakin devam ediyordu. Şef'in sözcüsünün bir elinde oyularak yapılmış konuşan asa ötekinden ise, alın kısmındaki gümüşrengi parıl parıl parlayan, siyah renkli Dzunukwa maskesi vardı. Sözcüklerin üstüne basa basa konuşurken kılı bile kipirdamıyordu.

“Ne dedi o?”

“Mamalilikala festivalini asla durduramayacaklardır” diyor.

“Hayır.”

Emily şaşkınlık içerisindeydi. Beylik bir söz müydü bu acaba?

Dzunukva maskesini önünde tutan sözcüyle yardımcıları hediyelik eşyaları dağıtmaya başladılar. Belki de bu onlara verilen bir yanitti: hırsızlığa karşı gönüllü vermek; saldırغانlığa karşı saygılı davranmak; Dzunukwa onların yeniden toparlanmalarına öncülük ediyordu.

Kızartılmış bir somon balığından payını düşeni ve tabanında *Royal Albert* (*içinde kemik külüü olan tabaklar*) İngiltere yazılı bulunan bir tabağı alması istenildiğinde Emily'nin içini bir ferahlık kapladı. Eğer kendisinden kuşkulananı olsalardı kesinlikle böyle bir hediye vermezlerdi.

Onun en son aldığı hediye, karşılaşma figürünün üstündeki gibi oyulmuş ve aynı zarafetteki, ladin ağaçının kökünden örülme bir yağmur şapkasıydı. “Kesinlikle Mamalilikala festivalinde aldığım hediyyeden duyduğum gururuuyarak giyeceğim onu” dedi, ciddi bir yüz ifadesiyle.

Mack kıkır kıkır güldü. “Skeena Irmağı’na doğru gideceğini mi söylemek istiyorsun?” diye sordu.

Emily evet anlamında başını salladı.

“Ona ihtiyacın olacaktır” dedi Mack.

Orada bulunanlar buna kahkahalarla güldüler ve Tillie yağmurun yağışını canlandırmak için kollarını yukarı kaldırarak aşağı yönelttiği parmaklarını hareket ettirdi. Bunun üzerine Emily şapkasını giyip sırtarak gülmeye başladı. Orada bulunanlar yine güldüler ve Emily onlara sırtarak karşılık verirken yüzündeki ifade daha belirgindi.

Söğüt

S keena Irmağı'nı geçen kadın sayısı fazla değildir.”

Emily nadir görülen bir kafa şekliyle üst dudağının üstüne kondurulmuş bıyıkları olan bir adamı görebilmek için dönüp, arkadan çarklı nehir gemisinin parmaklıklardan ona doğru baktı.

Adam, Emily'ye yaklaşmak için fazla samimi bir biçimde parmaklığının üstüne eğilip, purosunu çiğnemekten rengi kahverengiye dönmüş dişlerini göstere göstere, “Özellikle de tek başlarına seyahat eden beyaz kadınlar” diye ekledi.

Emily bir adım geriye çekildi.

“Kızılderili topraklarında sizin ne işiniz olabilir?” derken, sanki bir çocukla konuşuyormuş gibi son iki sözcüğün üstüne basa basa konuşmuştu.

Emily kıyı boyunca sıralanmış söğüt ağaçlarına bakıyordu. Ne işi olabilirdi onun? Mamalilikala ruhu gibi yüce bir ruha sahip olmak, Vahşi Orman Kadını'nın kendi içinde yaşadığını hissetmek ve korkusuz olmak.

“Görebildiğim kadar çok heykel görmek istiyorum” dedi.

“Hükümet adına mı çalışıyorsunuz?”

“Hayır.”

“Demiryolları adına mı? diye sorarken adamın sol alt gözkapığı seğiriyyordu.

“Müze adına mı?”

“Hayır. Kendi adıma çalışıyorum. Sanatçıyım ben.”

“Eski sanat eserleri mi topluyorsunuz?”

“Kesinlikle öyle değil.”

“Daha önce nereelere gittiniz?”

“Skeena Irmağı’nın ilerisindeki pek çok köye gittim. Kitwanga, Kispiox, Kitsegukla... İki haftadır buradayım. Şimdi de ırmağı takip eden yolumun üstündeyim.”

“Gideceğiniz yere nasıl karar verdiniz?”

Bu konuda yazılan yazıları okudum ve çeşitli sorular sordu.”

Adam kollarını bağladı. “Sorun öyleyse. Adım Alfred Poole.”

Adamın kendine olan aşırı güveni onu çileden çıkarıyordu; fakat o kendisinin bilmediği köyleri bilebilirdi. “Sizce en güzel heykeller nerededir?” diye sordu

“Tartışmasız, Kitwancool’dadır”

“Oraya nasıl gidilir?”

“Kitwanga’dan gelen ırmak kolunun on altı mil ilerisinde orası; fakat siz bir bayan olarak gidemezsiniz. Gitksan’lar vahşi insanlardır. Bu yüzden oradaki heykeller hâlâ yerlerinde duruyorlar. Onlar sizi orada görmek istemezler. Gitksan olmayan bir kimseyi orada görmek istemez onlar.”

“Başka Gitskan köylerinde hiçbir sorunla karşılaşmadım ben.”

“Püff” derken adamın ağızından bir parça tütün döküldü. “Kitwancool farklı bir yer” dedi.

“Kalacak yer bulamazsınız orada. Misyonerler kaçıp gittiler oradan.”

“Benim bir çadırım var.”

“Şu köpeğin sizi koruyacağına umut bağlamadan bir silah edinseniz iyi edersiniz.”

Emily doğrularak dimdik durdu. Elini uzatarak Billy'nin sırtını boydan boyaya sıvazladı. Lizzie de ona aynı şeyi söylemiş, onu yukarı çıkarıp, babasının dolabının çekmecesini açarak onun monogramlı mendiller arasına koyulmuş tabancasını göstermişti. “Eğer oraya gidersen, Allah aşkına bunu da yanında götür” demişti.

Emily mendillerden birini alarak, “Haklısun, Lizzie. Geziye çıktığında ben hep nezle olurum” diye karşılık vermişti ona.

Lizzie'nin çekmeceyi çat diye kapadığı ana ilişkin anısı kendi kendine gülmesine neden oldu.

“Çok ciddi söylüyorum” diyen adam, ceketini, belindeki silahın kabzasını gösterecek kadar araladı. “Kızılderililerin kanun kural tanıtmamazlığı insanı çileden çıkarır” dedi.

“Siz bana hizmet mi veriyorsunuz, yoksa beni işimden vazgeçirmeye mi çalışıyorsunuz? Ben silahtan, Bir Gitksan'dan korktuğumdan daha çok korkarım.”

“Peki, yanınıza bir balta almaya ne dersiniz? Onlar geçen bahar aylarında bir araştırma ekibini baltalarla kovalamışlardı.”

“Ben onların toprakları için gelmiyorum.”

“Muhtemelen aradığınız şeyi bulamayacak ve geldiğiniz yere geri doneceksiniz. Belki de hata yaptığınızı anlayacaksınızdır. Heykeller kırılıp parçalanmış, devrilmiş ya da satılmıştır.”

Satılmıştır sözcüğü onun kulağına çok hoş bir sözcük olarak geldi. Adamın dilini, kaydırma şekli onun neden burada bulunduğuunu ve rekabet istemediğini anlatıyordu ona

“Nasıl olsa kaybolup gidecek bir kültür o” diyen adam ondan, onun amacından ve heykellerden uzaklaşmak istercesine parmaklığının üstünden öteye tükürdü.

“Hayır, öldürülüyör o. Paramparça ediliyor. Arada tek bir fark var” diyerek sert bir şekilde karşılık verdi Emily.

Emily, Billy'nin tasmasından tutarak karşı taraftaki parmaklığa doğru gitti. “Kimi zaman insanlar hayvanlardan üç kat daha hayvan oluyor” dedi, mırıldanarak. “Sözüm meclisten dışarı” diye ekledi.

Emily eşyalarını sırtladı ve dengesini kaybetmemek için iskele tahtasına dikkatli bir şekilde basarak Kitwanga'da gemiden indi.

Alfred Poole gemiden, “Hey, bayan!” diye seslendi: “Unutmayın, sizi uyarmadığımı söyleyemezsiniz.”

Emily, onun boğazını temizleyip parmaklığın üstünden öteye tükürüşünü görmek için ona doğru döndü. Adama küçümseyen bir bakış bakarak tekrar Billy'yi eşyaların kalan kısmını almaya gitti.

Nefesini boşा harcamasına gerek yoktu.

Rıhtımla karşı karşıya bulunan heykel ormanına sadece bir göz atarak Billy'yle birlikte erzak almak için Hudson Körfezi'nin pazarına gitti. Orada bir Gitksan arabacıyla Luther Moody adında bir avcı kılavuzunun o gün Kitwancool'a tahta ve tahlil yükü götüreceğini ve üç gün sonra da geri döneğini duydı.

“O adamı nerede bulabilirim?” diye sordu satıcıya.

“Etrafiniza bakarsınız aradığınızı bulursunuz” diye yanıt veren satıcı başını sallayarak karga burnuna benzeyen burnıyla, uzunca bir çift yuhanna heykelini inceleyen adamı işaret etti.

Emily zayıf ve uzun saçlı arabacıyla yaklaştı ve ona bir yolcu almasının mümkün olup olmadığını sordu. Ağzının kö-

şelerinden başlayıp devam eden çizgilerle alnından aşağıya inen çizgilerin tümünün burnunun ortasında bir araya gelmesi sonucu, kalıcı bir kısık bakışa sahipti adam.

“Sadece siz misiniz?”

“Köpeğim de var. Ayrıca eşyalarım da var.”

Adamın dili, ağızındaki rahatsız edici bir yerden yiyecek kalıntısı çıkarmakla meşguldü. “Ne kadar eder sizce?”

Emily cebinden çıkarttığı beş doları ona uzattı. Adam dişlerinin arasındaki parçayı çıkarabilmek için gürültülü bir emme sesi çıkardı ve parayı aldı.

“Arabada koltuk yok. Yulaf çuvallarının üstünde gideceksiniz.”

“Pekâla.”

Adam dar bir iskelenin yanındaki çam ağacının ardından bulunan bir atla arabayı işaret etti.

“Ne zaman hareket ediyorsunuz?”

“Birazdan.”

Emily bir tane sivri sinek ilacı, kızartılmış som balığı ve köpek bisküvisi alarak arabanın yanına gitti. Eşya yığınının yüksekliği omuz hizasındaydı. “İçinden çıkılmaz bir durumdayız. Çözüm için senin bir fikrin yok mu, Billy?” dedi.

Birkaç tane sandık, kova ve boş bir yağı bidonu buldu ve kovaları ters çevirip, ötekileri de üst üste gelecek şekilde yerleştirdi.

“Şimdi oldu. İşimizi görecek bir merdivenimiz var.”

Parçalı eteğinin üstünde olmasından memnuniyet duyarak, eşyalarını tek tek yukarıya koydu ve sonra Billy'yi almak için aşağıya indi.

“Şimdi benimle işbirliği yapıyor musun, yoksa ben mi seni utandırarak söz dinleteyim?” diyen Emily onun ön ayaklarını en alttaki sandığın üzerine koydurdurdu ve poposundan iterek ilerlemesini sağladı. “Çık. Çık! Çık oraya!” dedi. Billy

mırıldanmaya başladı. Emily, "Evet, yapmaya çalış. *Allez-oop!*" diyerek onu kuvvetlice itti. Billy havlayarak yukarıya tırmandı ve kovaya vurup takır takır sesler çıkarmaya başladı. Emilly, "Akıllı çocuk başaracağını biliyordum" dedi.

"Fakat kendimin aynı beceriyi gösterebileceğinden emin değilim. Koca popomdan itip beni yukarıya çıkaracak bir tek Allah'ın kulu bile yok burada" dedi. Yukarıya çıktığında aradığını bulabilecek şekilde nasıl koyabilirdi onları? Kovalarla yağ bidonunu geri aldı; sandık iskeletlerinden birini ayırdı. Adımını dikkatli bir biçimde yukarıya attı, çıkıştı yapan bir tahtanın üstüne ayağını koydu, boş çikan bir iki ufak sıçrayışta bulundu ve sonunda tırnakları sayesinde kendini yukarıya taşıdı.

Madenciler teknelerine erzak yüklemek için acele ederken, gri renkli gökyüzünde dazlak kargalar zeytin yeşili renindeki ırmağın üzerinde daireler çiziyorlardı. Bir saat geçmişti. Eğer Luther'i aramaya gitseydi, ikinci kez yukarıya tırmanması gerekecekti. Tunedigi yerde oturup beklemekten başka yapacağı bir şey yoktu. Bu kadar uzun zamandır burada beklediğini gören Hudson Koyu'nun pazarındaki insanlar ona kahkahalarla güllerler miydi acaba?

Aslında bu, ırmağın üst tarafında yaptığı gibi yerden yapmaktansa, heykellerin resmini göz göre gelerek çizmek için avantajlı bir durumdu. Figürlerin boyunu kısa gösterme sorununu çözmüştü; fakat Gitksan heykelleriyle ilgili daha büyük sorunun çözümü konusunda hiçbir ilerleme yoktu. Gitksan heykellerinin yanları örtülüydü; dolayısıyla ne cep heden ne de profilden alınan bir görüntü, figürün kapsamını göstermeye yetmiyordu. Yarım profillik bir görüntü almayı denedi.

Takur tukur sesler çıkararak çalışan motor dikkatini çektiği için tekneyi incelemeye başladı. Baş tarafı kavisli ve dal-

galar karşısında gürültüyle çalışan teknenin üstünde, tepesine bir çiftçi şapkası geçirilmiş soba borusu vardı. Rüzgâr nedeniyle Fransız bayrağı şakırdayıp duruyordu. *La Renarde Rouge!*

“Claude de Bois!”

Hiç düşünmeden ayağa kalktı ve kafasını bir ağaç dalına vurdu. At silkinerek arabayı sarstı. Kendini Billy'yle birlikte yulaf çuvallarının üstünde buldu. Billy havlamaya başladı.

“Matmazel Cesaret!” diye seslenen Claude, kollarını geniş bir şekilde açtı. “Ve gözleri olmayan köpek de burada” dedi.

Claude tekneyi bağlayarak kulakları sağır eden motor gürültüsüne son verdi ve iskelenin üstüne atladı.

?*La reine de la fôret* sedir ağacından tahtına kurulmuş!”

Claude iskele hattı boyunca bir saray mensubuna özgü baş eğerek selamlama tavrıyla, Emily'nin tepesinde oturduğu arabanın yanına geldi. “Senin buralarda ne işin var?” diye sordu.

“Görüyorsun ki bekliyorum.”

“Beni mi bekliyorsun?” *Quel changement!* Yanlış hatırlamıyorum seni beklemek üzere bırakılan bendim.”

Emily mahcup oldu. Her şey onun çadırından çıkıyor. Aptalın tekiyim ben, dedi kendi kendine. Onu öpüçüklerle boğmak geldi içinden, öylesine iyi kalpli görünüyordu ki; fakat eşya yığını üstündeki konumu engel oluyordu buna.

“Epeyce uzun zaman oldu” dedi Claude.

“Fransa’ya gitmiştim.”

Claude, “*Mon Dieu!* Benim gibi bir Fransız bulmak için o kadar yol gittin demek” diyerek sırttı.

“Resim üzerine eğitim almak için gitmiştim.”

Claude, “Beni neden hiç aramadın?” diyerek bağırını yumrukluğunda, güderiden yapılmış kıyafetlerden toz dalgaları yayıldı etrafına.

“Ah, ikinci defa kalbimi kıरma. İn oradan aşağıya. “

“Hayır. Buraya çıkabilmek için dünya kadar zaman harcadım” derken kendini Claude'un büyüsüne kaptırmakta olduğunu hissetti. “Kitwancool'a gidiyorum” dedi.

“Ooo, ooo!” diyerek tepkisini ortaya koyan Claude'un ağzından çıkan ses, havayı yaran bir patlama sesini andırıyordu. “Sen kesinlikle, *une dame courage'sın.*”

“Evet, kış festivaline de gittim. Mimkwamlis festivaline.

Claude, “Şş!” diyerek parmağını dudağına götürdü ve kendisine, etrafta casusluk yapacak biri var mı diye bakınıyormuş görüntüsü verdi. “İnanılmaz bir şey bu” dedi.

“Ayrıca Alert Koyu'na ve Guyasdoms'a da gittim. Bunun dışında Kispiox ve Kitsegukla'ya da gittim. Şimdi de Kitwancool'a gitmek üzere yola çıkıyorum Sen oraya gitmiş miydin?”

Claude, “Hayır. Onlar...” derken kaşlarını çatarak bakıyordu. Kitwancool Irmağı çok dar. Çok kayalık bir yer orası. “Bu heykeller yeterince iyi değil mi?” diye sorarken eliyle ırmağın kıyısındaki heykelleri gösterdi ve sonra elini Emily'nin dizinin üstüne koydu.

“En iyi heykeller Kitwancool'daymış; bana öyle söyledi-ler” dedi Emily. Claude'un, elini çok doğal ve samimi bir şekilde dizine koyması Emily'nin kararlılığını etkilemeye yetti.

Luther Moody ve iki genç adam, Hudson Koyu'nun pazarından çıkararak geldiler, arabanın ön tarafına, koltuk olarak kullanmak üzere iki küçük yağı bidonuyla bir sandık koydular ve sonra kendileri de arabaya tırmandılar. Şu işe bak! Adamın şansı hep yaver gidiyor

Claude, elini Emily'nin dizine bastırdı. “Seninle, gitme konusunu tartışamayacak mıyım?” derken ciddi bir ses tonuyla konuşuyordu. “*La Renarde Rouge emrinizde*” dedi.

Claude'un sakallarının arkasından fark edilen garip gülmeme Emily'yi istekli hale getirmiştir. İşte o yanındaydı hem de çok yakınındaydı; güçlü kuvvetli, istediklerini kolaylıkla elde edebilen, cesur ve rüzgâr kadar özgür bir adam.

"Hayır" derken Emily'nin sesi bir kâğıt kadar ince çıkıştı.

Claude, "Kaptan köşkünün sahibi olabilirsin" dedi, ellerini bağına bastırıp omuzlarını hareket ettirerek. "Kürklere sarındığın zaman sımsıçak olursun. Ben filikada uyurum, anlaştık mı? dedikten sonra kaşlarını kaldırılmış, umutlu bir bekleyiş içindeydi.

Yüzünde eğlenceli ve komik bir ifade vardı; her şeye rağmen Emily ona karşı bir sevgi hissediyordu.

"Hayır." dedi Emily, daha kararlı bir biçimde.

Claude'un yüzünün asıklığı, gür sakalının ardından fark ediliyordu. O, Luther'i dikkatle inceledikten sonra ona Chinook dilinde bir şeyler söyledi.

Claude, Emily'ye dönerek, "Kaç günlüğüne gidiyorsun?" diye sordu.

"Üç günlüğüne" diye yanıt verdi Emily.

Attention, Mademoiselle" dedi Claude, sesini alçaltarak. "Sadece kuyruksuz köpeklere güvenin" diyerek devam etti. Başıyla onayılayıncaya degen Emily'nin dizini yavaşça salladı. "Döndüğünde burada olacağım" dedi.

Arabacı atın kıçına bir tokat attı ve araba hareket etti. Emily, Billy'yi sımsıkı tutuyordu.

Claude şapkasını çıkararak sallamaya başladı. Onun arkasından, "*Adieu*" diye bağırdı.

Emily kendini onun coşkusuna kaptırdı ve elini kaldırıp onu selamladı.

Yol, önce bir patikaya ve daha sonra sel sularından arda kalan bir ize dönüştü. Arabada, tahıl çuvalının bir köşesinden başka Emily'nin tutunabileceği bir yer yoktu ve onu da her sarsıntıda elinden kaçırıyordu. Eğer araba yerine ata binebilmiş olsaydı yolculuktan çok zevk alacaktı. Billy'yi yanına alarak ona sıkıca sarıldı. Emily, Claude'un kendini burada görmüş olmasından çok hoşlanmıştı.

“Kitwancool'un kıyısına bir çadır kursam sorun yaşar mıymış?” diye sordu arabacıya.

“Onu bilemem” diye karşılık verirken arabacı ağızındaki bir tütün parçasını tükürdü; fakat rüzgâr onu getirip Emily'nin eteğine yapıştırdı.

Kesin olan bir tek şey vardı: Luther Moody ve iki genç arkadaşı onun Kitwancool'a gidip gitmemesiyle ilgilenmeyordu. Vapurdaki o sivri kafalı dalavereci abartıyordu. Peki ya Claude'a ne demeli? Onun, gitmemesi yönündeki ısrarının arkasında yatan neydi? Ne olursa olsun dikkatli olacaktı.

“Kitwancool'da heykeller var mı?” diye sordu.

“Biraz” diye karşılık verdi arabacı.

Luther Moody'nin* bu kadar uzun boylu düşünmesi ona her şeyi anlatıyordu. Adamın soyadı mızacına uygundu.

Heykeller, kavak ve çam ağaçlarının gölgeleri altında sessizlik içinde sallanıp duruyorlardı.

Emily, kuyruklu yıldızın kuyruğunu andıran bir şekilde, gümüş beyazlığıyla parıldayan köpüklerin kaynaştığı yüksekten akan bir şelalenin yanından geçerken, “Çok güzel, değil mi?” dedi.

Adam yanıt vermek yerine sadece homurdandı. Birkaç dakika sonra da, “Kitwancool'da bir miktar var” diye ekledi.

* İngilizcede moody sözcüğü, karamsar, içekapanık anlamına geliyor. (ç. n.)

Bir elma ve kızartılmış som balığıyla geçiştirilen ögle yemeğinden epeyce bir süre sonra araba derin bir çamura saplandı. Adamlar aşağıya indiler. Emily botlarını ve çoraplarını çıkardı, eteğini topladı ve sivrisinek sürülerinin içine daldı. Bacakları yorgun düşmüştü ve neredeyse yere yiğilmek üzereydi. Kahverengi çamur ayak parmaklarının arasından sızıyor ve her adımda onu içine çekmeye çalışıyordu.

Yolun her iki tarafına, tekerleklerin geçeceği yerlere, uzunlamasına, ikişer tane tahta döşediler ve böylece Luther'in, sırtından destek vererek Emily'nin arabaya binmesine yardımcı olduğu daha kuru bir yere varabildiler. Uzaktan korkunç bir gök gürültüsü duyuldu ve rüzgâr kavak ağaçlarının yapraklarını çilginca titretiyordu.

“Yağmur yağacak galiba?” dedi Emily, Luther'e dönerek.

Luther'in besbelli olan durumlar için sözcüklerini boş harcamaya niyetinin olmadığı çok açıktı.

Eğer gökyüzü birazdan yarılmaya karar verdiyse, Kitwancool yolu kaygan bir bataklık haline gelecek demekti bu. Emily yağmurun, *La Renarde Rouge*'un içinden nasıl görüldüğünü merak etti.

Altı saat sonra Kitwancool'a vardıklarında, Emily bu koşullara alışık olmayan ve ağrıyan ayak bileklerinin yara bere içinde olduğunu gördü. Simsiyah bulutların kapladığı gökyüzü çatılara iniyor ve hemlock'ların tepelerini eğiyordu. Bir kadın, rüzgârda çırpınan çamaşırlarını topladı ve sonra dört bir yan kapalı bir eve girip gözden kayboldu.

“Emily, “Kime soru soracağım ben şimdi?” dedi kendi kendine.

Rüzgârin sesi onun konuşmasını bastırıyordu. Arabadaki adamlar onun varlığını hesaba katmadan aceleyle evlerine gittiler.

Emily eşyalarını arabadan indirerek etrafına bakındı. Billy oldukça güçlü, titrek ve ağlamaklı bir ses çıkardı. "Ah, bırak şimdî ağlayıp sizlamayı. İzin ver de ne yapacağımı karar vereyim" dedi Emily.

Üç yüz yard kadar uzaklıkta iki Kitwancool görünüyordu. Birer pencereli küçük küçük evlerden meydana gelen bu yeni köy, sarp bir kayalığın yanından geçen ırmağın karşı tarafında, yükseklerdeki bir çayır üzerine kurulmuştu. Odun yığınlarına, çamaşır iplerine, kovalara, üzerinde dolaştığı besbelli yerlere bakıldığından, herkesin bu yüksekteki çayırın üzerinde yaşadığı anlaşıliyordu. Tehlikeli bir görüntüsü yoktu; sadece, yoksul ve dostluk yanlısı olmayan insanlar vardı. Hiçbir şey onun bir evin kapısını çalmasını engelleyemedi. ırmağın kıyısında, gözden uzakta ve tenha bir yerde yaşlı bir Kitwancool duruyordu. Bir çift konak yıkıntısı arasında yirmiden fazla yan yatmış heykel vardı; o da buraya bu yüzden gelmişti zaten.

Cadıriyla yatağını Billy'nin sırtına sardı ve kalan eşyaları da kendisi yüklenerek güclükle çayırda yürümeye başladı. Sarp bir yerden inerken dengesini kaybederek poposunun üstüne düştü. Totemlerin altında başına arkaya yatırıp uzunca bir nefes verdi. Ormanda yaşayan varlıklar, insanlar ve hayvanlardan oluşan güzel bir sergiydi burası. Bunların hiçbirinde, o Alert Koyu'nun vahşiliklerinden eser yoktu. Dişler yok. Pençeler yok. Sadece sevimlilik, hoşluk ve zarafet vardı. Heykellerden birinin üstündeki yaşlı bir adam, bir başka heykelin üstündeki, gagası aşağıya sarkmış, zayıf ve kaygılı gözlerinden üzüntü okunan bir kuşa gözlerini dikerek bakıyordu. Kuşun kederli görüntüsü karşısında, adamın yüzündeki belli belirsiz gülümseme oldukça sempatikti. Yüzünde babacan bir ifade vardı. Heykeller, sözcüklerin ötesinde bir dile sahipti. Alfred Poole haklı çıkmıştı; buradaki heykeller harikaydı.

Emily, ırmak kıyısı boyunca sıralanmış söğüt dallarının yanındaki otlarla kaplı alanda etrafı, çeşitli bitkiler bulunan bahçeler ve kısa kısa kazıklar çakılarak ya da direkler arasına çitler çekilerek çevrilmiş, yükseklikleri dört ayağı geçmeyen bir grup ilginç görünümlü ev gördü. Mezar taşı miydi bular? Anıt mı dikmişlerdi? Mezar-evler miydi yoksa? Kimilerinde kapı ve pencere vardı. Pencerelerden birinden içeriye doğru baktı; bir dikiş makinesinin etrafına saçılmış tabaklar görebildi ancak. Bir kadın mezarıydı bu.

Rüzgâr, yağmurun hırpaladığı söğüt dallarının mineral kokularını mezar-evlere taşıyor ve Emily'nin yeleğinin gözeneklerini zorluyordu.

“Pekâlâ” dedi Emily kendi kendine. “Amacına ulaştın.”

Eline bir yağmur damlası düşen Emily ona aldırit etmedi. Sonra bir başkası; ve bir tane daha derken festival şapkasını kafasına geçirdi. Rüzgâr şiddetli esiyordu. Onu arkasına aldı. Resim dosyasının üstünü örtmeseydi bütün çalışmaları mahvolacaktı. Tek başına kurabileceği konusunda güvence veren bir Klondike satıcısından satın aldığı ikinci el çadırı açtı.

“Ardı önü tek kişilik bir çadır hanımefendi. Kurması çok kolay” demişti adam.

Rüzgâr çadır bezini ona doğru dalgalandırıp duruyordu; sonra yerinden oynatmaya başladı. Emily uygun bir köşe buldu ve direğin ucunu çadırdaki yerine sotktuktan sonra yere çakarak iyice sabitledi. Şiddetli rüzgâr çadırı yerinden söktü. Emily, “Kurması çok kolay” diye mırıldandı kendi kendine ve tekrar denemeye girişti. Yine aynı şey oldu. Victoria'da kurulurken gözüne kolay görünmüştü; fakat şimdi yağmur burnundan aşağıya süzülürken öyle değildi. Bir seferinde onu izleyen Lizzie, eğer Tanrı bir kadını dışında yatırmaya karar verdiyse, örtüneceği kürkü de verecektir ona, demişti. Kürk! Claude'un teknesindeki kürklerin içinde uzanıyor

olabilirdi şimdi. Birden, öfkeyle çadırdan tuttu, onunla bir süre mücadele etti, giriş kısmını bularak, ne var ne yok her şeyi onun içine doldurdu. İsteseydi kendisi için de bir yer vardı.

Terk edilmiş konakların ona sunduğu hiçbir olanak yoktu. Onlardan birinin çatısı yoktu. Ötekilerin ise, altında atlارın barındığı birkaç tahtası vardı sadece. Yağmur kıyafetlerinin içinden yeni köye doğru baktı. Sıkı sıkıya kapanmıştı ve uzaktaydı. Adamaklı yağmur altında kalmış mezarlığa doğru baktı. O da iyice kapanmıştı.

Çadırın iki ucundan tuttu ve sürüklemeye başladı. "Hadi, Billy" diye seslendi. Billy havlaya havlaya yürümeye başladı. Emily, "Hadi gel!" dedi. Bu arada gökyüzündeki bir elektriklenme olayının ardından şimşek çaktı ve Billy, Emily'nin üstüne atıldı. Emily, içinde eşyalarının bulunduğu bohçayı, etrafı çitlerle çevrili olan mezar evlerin en büyüğüne kadar sürükledi ve onun ufacık kapısını açtı. Kapının menteşeleri kopmuştu. Billy havlamaya başladı. "Git oraya" dedi Emily. Bohçasını kapıdan içeriye geçirdi, tasmasından tutarak Billy'yi de içeriye doğru çekti ve orada onu dizlerinin üzerine oturttu. Billy havlıyordu. Düşen yıldırımın gürültüsü onu yerinden fırlatmıştı. Emily ön ayaklarından yakaladığı sıçlanmaya devam eden Billy'yi kapı eşiğine kadar sürükledi ve iç taraftan kapının iki yanına da destek koyarak onun kapalı kalmasını sağladı.

"Bir sorun yok, Billy. Sakın ol" diyen Emily kolunu Billy'nin sırtına dolayarak, "Üzgünüm köpek" dedi.

Gecenin karanlığında çürümüş ağaç, küf ve böcek kabuklarından ve kurtçuklardan meydana gelen bataklık kokusu geliyordu. Emily'nin kafasının birkaç santimetre yukarısında bulunan çatıya yağmur vuruyordu ve söğüt dalları, içeriye girmek için kapıyı çalan iskeletler gibi evin sağını solunu

tırmalayıp takur tukur sesler çıkarıyordu. İyice ıslanmış olan Billy, Emily'nin yanına gelerek onun üzerine silkindi. Önemi yoktu. Odanın içi su içindeydi zaten.

Karanlık yavaş etkisini kaybetmeye başlamıştı. Güçlükle fark ediyordu ama sandalyede oturan bir adam vardı. Emily çığlık attı. Billy de havlamaya başladı. Yağmur sesi onların sesini bastırıyordu. Emily, Billy'yi boynundan sımsıkı kavradı. Adamın, tavana degen bir şapkasının olduğu görülmüyordu. Üzerinde bir gömlek bir pantolon vardı; Çakan şimşek içeriyi tekrar aydınlatlığında Emily onun yüzündeki ahşap dokuyu fark etti. Fışkırtıcasına bolca nefes püskürterek rahatladi.

“O sadece oyma bir insan figürü, Billy. Oğluyla torunu bugün bizimle arabaya yüklenmiş bir adam olabilir bu” dedi.

Emily'nin ayaklarının etrafında fareler cirit atıyor, söğüt ağaçlarının dalları çatıyı tokatlıyor; yıldırım, davul gümbürtüsüne benzer sesler çıkarıyor ve yağmur bir yük treni gibi kükrüyordu. Emily, Billy'yi kucakladı; fakat onun ıslak postunun lanolin kokusunu far edince bir çığlık attı. Amerika vizonu değildi ama yine de bir şeydi.

Ona, buralarda yürüyebileceğini ve istediğini yapabileceğini düşündürten kimdi? Ne zaman sonuçlarını kestirmeden düş gücünden kaynaklanan bir faaliyette bulunsa babası hep bu soruyu sorardı ona.

Claude'un, kendisiyle buraya gelme konusunu tartışmaya çalışırken ayak bileğinden tuttuğu anı gözünün önüne getirdi.

Saygıyla karşılamıştı. Saygı duymuştu ona. Öyle de olması gerekiyordı. Kendisinin bunu çok istedğini biliyordu o.

Şimşek çakmasıyla birlikte Gitskan'lara mensup adamın figürünün ana hatları ortaya çıktı. Emily yutkunarak boğazındaki tıkanıklığı giderdi ve sessiz bir biçimde adama hitap

etmeye başladı: Muhtemelen, senin mezar-evine girecek kadar buradaki heykelleri çok seven bir beyaz kadının aklının almayacağı kadar uzun bir süre önce yaşadın buralarda. Sana ya da dinlenme mekânının kutsallığına saygısızlık etmeyeceğim. Bütün istediğim geçici bir süre çatını seninle paylaşmaktır. Sana el sürmeden ayrılacağım yanından.

Emily ondan bir yanıt bekledi; fakat önünde duran figür ağızını açıp bir şey söylemedi.

Sıorisinek

Berbat bir gece geçirmesinin nedeni, uyuyamaması değildi. Mezar-evden çıktıgı sırada, şafağın ilk ışıkları doğudaki yüksek tepeleri aydınlatıyordu. Şükür ki yağmur durmuştu; fakat saçlarının arasında kulaklarının ve ağızının toz toprakla dolduğu hissine kapıldı. Kendine bir çekidüzen vermek için kahverengi bir sel suyuna karışan ırmağın yanındaki bir skunk cabbage bataklığının yanına gitti. Dişlerini temizlemek için kupkuru bir fırçadan başka bir şeyi yoktu. Yukarı taraftaki köyden gelen ağaç kesme sesleri duydu ve Luther'in adamları ve arabasıyla birlikte köyden ayrılmakta olduğunu gördü.

Emily çayırdan geçerken yağmurdan ıslanmış heykellere bakıyordu. Onlardan birinin üstünde, bir kunduzun ağızının içinden dışarıya bakan bir kurbağa figürü vardı. Bir ayının kucağına küçük bir insan figürü sokulmuştu. Bazı insanların kucağında çocukların olduğu görülmüyordu ve onlardan sadece bir tanesinin elinde yavaşça tuttuğu bir kurbağa vardı. Hayvanlardan birkaç tanesi pençelerini, dua eder bir görüntüyle bir araya getirmişlerdi. Eğer Lizzie bu görüntüyle karşılaşsaydı, bu onun Hıristiyan inancıyla dolu yüregini eritmeye yeterdi.

Heykellerden birinde, bir anne kurbağa aşağıya doğru bakiyordu ve küçük kurbağalar direkten aşağıya atlamaya hazır bir halde yan yana sıralanmışlardı. Kurbağa Anne'nin gözbebekleri çocuk yaştaki bir insan yüzüne benzer şekilde oyulmuştu ve alt gözkapaklarının üstünde mimik minik insan elli vardi; sanki her iki gözden de dışarıya doğru bakan bebekler vardi. Çocuklarını izleyen bir anne için bir anlamı olsun diye mi yapılmıştı bu? Gibb olsaydı, bunu oymacının kafasındaki düşüncenin yansımıası olarak görürdü. Eğer bu kaygan kurbağanın, Alfred Poole'un kendisini korkutup kaçırmak için karşısına çıkardığı bir şey olduğunu düşünseydi bundan yararlanma olanağını kaçıracaktı.

Emily sarp bir yerde otururken bir adamın, kollarını öfkeli bir şekilde sallaya sallaya kendine doğru yürüdüğü fark etti.

“Çek git buradan, kadın. Defol” dedi adam.

Billy havlamaya başladı.

“Ben heykellerin resmini çizmek istiyorum. Çizebilir miyim?”

“Müze adına mı çalışıyorsun?”

“Hayır.”

“Biz burada bunların ticaretini yapmıyoruz. Bunu bilmedisin.”

Adam eline aldığı bir kaya parçasını fırlatıp attı. O Billy'nin arka tarafına isabet etti; sırtına inen bir sopa gibi ses çıkarttı. “Hey!” diye seslendi Emily ona. Billy havlamaya başlayarak yerinden çılgınca fırladı. Adam, Billy'nin ayağına gelen ikinci bir kaya parçası attı.

Emily, Billy'yi tasmasından tuttu ve koşarak en yakınındaki konağın arkasına gitti. Billy kalçasını yalarken kendisi de başka bir yerine bir şey olmuş mu diye onun sağına soluna baktı. Bir tarafının kırılmadığı belliyydi.

“Üzgünüm, Billy. Yaşlı ve mutsuz bir adam o. Seni değil, beni incitmekti onun niyeti” dedi Emily.

Emily bir süre Billy'yle birlikte oturdu ve onun yalayıp durduğu çenesinin altını iyice kaçırdı.

Çok ilginçti. Buradaki heykellerin hiçbirini, vahşi Kitwan-cool'un namına uygun değildi. Ne olmuştu da buradaki insanlar böylesine acımasız hale gelmişti? Kesin olan bir şey vardı, o da bu gece Billy'yle birlikte kendilerine dostça yaklaşmayacak bir Gitksan'ın evinde kalmayacaklarıydı. Başka hiçbir seçenekleri yoktu. Çadırı kurması gerekiyordu. O uğursuz mezar-evde bir gece daha geçiremezdi.

Burası nispeten kuruydu ve bir konağın yakınındaki köyden bakıldığındaysa görülmüyordu. Bir süre öylece bekledi ve gelen giden kimseyi olmadığını görünce çalışmaya başladı. Rüzgâr olmadığı için, çadırı kurarken öncekinin yarısı kadar bile sorunla karşılaşmadı.

“İşte biz bizeyiz, Billy. Kitwancool'daki evimizdeyiz.”

Emily'nin kendisi kızartılmış som balığına daldı ve Billy'ye de köpek peksimetinden verdi. Billy ondan bir parça ısrarak, “Çok da kötü değilmiş” gibi bir yüz ifadesine büründü.

Vakit neredeyse öğlen olmuştu ve köyden gelen normal karşılanabilecek bir ses duyuldu sadece. Emily kendine arkadaşlık edecek ve iyi bir yaklaşım gösterebilecek bir tek çocukla bile karşılaşmadı. Halliday, insanların çoğunu yaz aylarında gerçekleştirilen balık avlanılan kumsala gittiğini söylemişti.

Ellerinin ıslaklığına aldırmadan ayı heykelinin resmini yapmaya başladı; fakat iyi bir açı yakalaması için kendini ortaya çıkarması gerekiyordu. Çok geçmeden çayırın üst tarafından bağırıtı çağrırtılar gelmeye başladı.

“Dur, beyaz kadın. Çekil oradan. O heykeli çalamazsın.”

Daha önce sarp yerde dururken gördüğü aynı adam olmayan bu iri yapılı adam, ayaklarını geniş bir şekilde açıp elliğini kalçalarının üstüne koyarak tehditkâr bir görüntü sergiliyordu. Emily'nin boğazı düğümlendi. Adamın üstünde baltası olabilirdi. Ayrıca etraftan da üstüne baltalar fırlatılabilirdi.

“Çalmak mı? Nasıl böyle bir şey yapabilirim? Ben onun resmini çiziyorum sadece.”

“Şimdi resmini çizeceksin, daha sonra da gelip çalacaksın.”

“Hiç de öyle değil. Daha sonra boyamak üzere resmini çiziyorum onların.”

“Bunların resmini yapmanı kim söyledi sana?”

“Hiç kimse söylemedi.” Fakat pek çok insan ona böyle bir şey yapmamasını söylemişti.

Adam sallana sallana bayırda aşağıya inerken göbeği pantolonunun üzerine sarkıyordu. İri parmakları içeriye doğru kıvrılmıştı. Omuzları, karnı, yanakları, çenesi ve hatta burnu delikleri bile yuvarlaktı; fakat Emily onun gözlerinde çeliği bile çizebilecek sivri civiler görüyordu.

“Neden izin almadın?”

“Ben... Kimden? Kimden izin alacağımı bilmiyordum?”

Adamın tüm varlığı tehditkâr bir hal almıştı.

“Hükümetten misin sen?”

“Hayır. Ben sadece kendimden sorumluyum. Bu bölgedeki tüm heykellerin resmini yapmak istiyorum. Nerede varsa. Onlar yok olup...”

Adam kaşlarını çatarak, “E. Onlar yok olup?” diyerek sözün gerisini bekledi.

Emily, Alfred Poole'un orada olup olmadığını merak etti.

“Onlar kaybolup gitmeden. Beyazların, onların kendi yerlerinde ne kadar anlamlı ve güzel olduğunu bilmele ri gereklidir.”

“Bunu yapmak için izin almanın gereklidir”

“Ben geldiğimde siz burada yoktunuz, sizden nasıl izin alabilirdim? Burada olsaydınız sizden izin alırdım. Bu heykel size mi ait?”

Adam Emily'ye değil, heykele baktı.

“Siz ailesinde pek çok taç bulunan büyük bir kimse olma-

lısınız? Sizin adınız nedir?”

“Henry.”

“Bu kadar uzun bir heykele karşılık sadece Henry mi?”

Adam göğsünü kabartarak, “Henry Albert Douse. Fakat ben Henry Jumbo denmesinden daha çok hoşlanıyorum” de-

di.

“Henry Jumbo, benim adım Emily Carr. Çok güzel İngilizce konuşuyorsunuz.”

“Büyük ağaç kesim işinde çalışmıştım.”

“Bu çok soylu bir heykel; fakat onun üzerinde anlamadığım bir figür var. Şu küçük adam ayının kulağından dışarıya çıkıyor. Bana bunun hikâyesini anlatabilir misiniz?”

Adam omuzlarını silkti ve dönüp kaşlarını çatarak baktı. Emily fırsatını bulmuştu. Eğer bu heykel ona ait değilse, onun hikâyesini anlatamayacaktı. Kendisi onun hikâyesini müze kütüphanesinde okumuştu ve şimdi orada anlatılanların gerçek olmasını umuyordu.

“Devam et” dedi adam, elini sallayarak. “İzniniz var.” Emily dosyasındaki çizimi çıkararak adama uzattı. Adam kafasını salladı ve onu yanına almadan dönüp gitti; ve Emily rahatlampı bir şekilde işini yapmaya koyuldu.

Gece, yağmur yine yağmaya başladı ve çadır birkaç yerinden su sızdırıyordu. İki birlikte çadırın içinde kuru bir ye-

re çekilinceye deðin Billy yaðmur damlalarından sakınmak için Emily'ye sokulup durdu. Emily, sabahleyin kalkıp başını dışarıya uzattığında tuvalin üstüne bir miktar su damlamasına neden oldu ve ensesine çadırdan su birikintisi boşaldı. "Ay, Billy, senin gibi kürklü bir tür olmak için neler vermezdim" dedi.

Emily, bir parça ferahlamak için gittiði yerde skunk caba-ge'in kokusunun kapladığı ve sivrisineklerin çöküştüğü ko-yu bataklığın yanından geçen ırmaðın yukarısında gördüğü heykelin resmini yapmak istiyordu. Cildine sivrisinek uzak-laþtırıcı yaðdan sürdü, boynuna bir eşarp bağladı ve iki çift çorap giyerek başına festival şapkasını geçirdi. Bu insan yi-yen ufak tefek birkaç çenenin kendini korkutmasına izin ve-recek miydi? Cesareti ol! dedi kendi kendine, bataklığa doğ-ru yürüdü ve orada resim sehpasını açtı.

Sinekleri kovmak amacıyla bir sigara yaktı ve totemi in-celemeye başladı. Arka kısımlarında uzun bir çıkıştı bulu-nan anlaþılmaz bir yaratık gelip en tepeye konmuştu. Alt ta-rafinà geçerek heykeli incelemeye başladı: oyun oynayan bir grup çocuk, sağ gözünde bir çatlak bulunan kartal, bir başka çocuk grubu ve yer seviyesinde, bir erkek ya da kadın (mu-h-temelen bir anne) olan en etkileyici figür. Geniş bir yüzde, omuzdan omuza uzanan kocaman bir gülümseme ifadesi vardı, aðız yukarıya dönük deðildi ve sadece geniş bir şekilde yayılmıştı. Elleriyle yüzü karþıya dönük bir çocuðu tutan an-ne, eðer onu bir anne olarak düşünürsek, onu gururla göste-riyordu. Sanki kendisini kuþatan sevgiyi hissediyormuş gibi, bebeðin yüzünde de aynı gülümseme vardı. *Totem Anne, Kit-wancool* adını verecekti ona.

Kafasında içini gidiþlayan bir şekil belirdi: Lizzie, bunu bir resim olarak görecekti. Onun kutsal bir şeye, Kızılderili-lerin Meryem anası olarak kabul edilen birine saygısızlık et-

tiğini düşünecekti. Yüzünü öfke kaplayacak ve bir Hıristiyan motifini kendilerine mal eden putperestler düşüncesi aklına geldiği anda ağızı açık kalacaktı.

Emily birdenbire, ellerinin yandığını ve sivrisinek sürüsünden oluşan bir örtüyle kaplandığını fark etti. "Cehennem ateşi gibi yakıyor" diye bağırıp ellerini sallamaya başladı. Yeryüzünde bu şeytanları uzaklaştırabilecek bir sinek kovucu yağıн bulunmaması çok iğrenç bir şey. Kullandığı yağ onları derisinin üstüne yapıştırmaya yarıyordu ancak. Elinde olmadan kazırcasına kaçırdığı cildinin üstüne toplanmışlardı; ellerini suyun içine daldırdı ve bir parça nefes almak için ırmağa doğru koştu.

Dzunukwa, sivrisinekten korkup kaçacak değildi. Her türlü felaket karşısında yeniden toparlanındı o. Ellerine geçirdiği bir çift çorbu çıkartarak ellerinin üstüne çamur sürdü, sonra çorapları tekrar giydi ve işine konsantre olmak için çelik zırha bürünerek yeniden totem anne heykelinin karşısına geçti.

Oymacı annelik duygusunu ahşap üzerinde göstermek için, ninni ve sevgi kaynağı ağızın gülümseme şeklini, üstündeki yanakları yukarıya itecek kadar abartmıştı. Gerçekte, gülümseme yüzün tümünü kapsamazdı; fakat abartı yoluyla, figürün ifade ettiği sevinç dramatize edilmişti. Çocuğun başına hafifçe dokunan eller ve onun aşağıından tutulması orantılı değildi; sanki sevimli bir görüntü kazandırmak için gülümsemenin kapladığı alandan daha dar tutulmuş gibiydi. Fransa'da gördüğü her şeyi Kitwancool'da görmek mümkündü: anlam kazandırmak için nenenin biçimini bozma; nesnenin görüntüsünü tamamen kaybediyordu neredeyse.

Her şeyin biçimlerden ibaret olduğunu düşün, dedi kendi kendine. Anneyle çocuğun kafaları kare şeklindeydi, annenin ağız şekli yuvarlak köşeli bir dikdörtgendi ve kalçaları

aşağıya doğru uzatılmış oval şekillerden ibaretti. Şimdi bu şekillerin kişisel bir şey ifade etmelerini sağla. Sophie'nin ikiz bebeklerini uzattığı sırada yüzünde beliren gülümsemeyi gözünün önüne getirdi. Böyle bir gülümseme bütün bir evi aydınlatmaya yeter; dünyayı dönüştürebilir. Emily gülümsemeyi daha geniş bir alana yaydı. Annenin sağ omzuyla sol bileğini geniş bir şekilde yaparak onları sopa şekline soka tu ve çocuğu saracak kadar güçlü bir görüntü verdi. O bir antropolog değil, bir sanatçıydı.

Sivrisinekler Emily'nin suluboya resmi üzerinde uçuşup duruyorlardı. Islak alanlara konduklarında yapışıp kalıyor fakat kâğıt üzerindeki boyalı alanda hareket edip ip gibi incilik yollar açarak bir şekilde uçmaya çalışıyordu. Onları fırçayla kaldırıp atmaya çalıştığında ise, parçalara ayrıılıyorlardı; kanatlar ve bacaklar kâğıdın üzerine yayılıyordu. Fırçaların aralarına giriyor, boyaların içine konup çırpmıyor ve dikkatini dağıtarak bir ritim tutturmasına engel oluyorlardı.

Henry, Emily'ye doğru hantal hantal yürüyerek, "Neden bu heykeli seçtin?" diye sordu.

Emily boynundaki eşarbı çıkardı. "Çünkü bu bende aile çağrışımı uyandırıyor" dedi.

Henry onun henüz tamamlanmamış çalışmasına baktı. Emily'nin midesine kramp girmeye başladı. Onun kendisine eleştiri getireceğini sandı. Eleştirel gözler yarı doğmuş bir çalışmayı değerlendirmeye başladığında onun kalp atışları du ruyordu. Kaldırabileceği bir saldırıyordu bu. Önce kendisi saldırıda bulunmuştu. Henry resmi incelerken Emily kendini toparladı. Gerçek durumun kaydını göreceğini sanıyordu o. Hiç hoşuna gitmeye bilirdi.

"Sen çılgın bir kadınsın" dedi Henry.

"Kesinlikle öyle değilim. Bu heykelle ilgili duygularım böyle."

“Bütün gün bu heykelin yanında durduğuna göre öylesin. Kafasının içinde beyin bulunan hiç kimse yılın bu mevsiminde gelip de bu heykelin yanında durmaz.”

“Neden?”

Başını bataklık bölgeden yana dönerek, “Sivrisinekler” dedi.

“Biliyorum” diyen Emily en yukarıdaki garip figürü işaret etti. Gaga yerine, kalınca bir kumaşa geçebilecek kadar ince ve uzun organlardan oluşan kaba saba bir çıkıştıya sahipti o: “Canavar sivrisinek.”

Henry'nin kahkahaları ta karnından geliyordu. “Sivrisinek değil bu. Ağaçkakan bu. Sivrisineğin sadece uzun...” diyecek önce ağını dokundurdu, sonra kolunu uzattı. “Hiç kimse. Sadece...” diyerek eline, açılıp çat diye kapanan bir çene görüntüsü verdi.

Emily, gök gürültüsü duyuluncaya degein kahkahalarla güldü.

“Neden heykellerin resmini yapmak istiyorsun?”

Aptalca bir soru değildi bu. Vereceği yanlış bir yanıt resim yapma iznine mal olabilir ve onun orayı terk etmesi gerekebilirdi. Henry, gerçekten merakla dolu kafasını bir tarafa çevirdi.

“Anlamamam bile bunları çok seviyorum. Çünkü bunlar bir ilişkiyi ortaya koyuyorlar. Ağaçlar, hayvanlar ve insanlar arasındaki ilişkiyi. Beyazların ve sizin torunlarınızın çocukların bu ihtişamı görmesini istiyorum.”

Henry, Emily'nin verdiği yanıt üzerine kafa yoruyormuş gibi göründü. “Sen bu gece benim evimde kal. Yağmur yine yağabilir” dedi.

Emily'nin içini bir sıcaklık kapladı. “Teşekkür ederim” dedi.

Henry, sivrisineklerle kaplı elini salladı ve ayrılmadan önce kulaklarının arkasını okşamak için Billy'ye doğru uzandı.

Saatler geçmesine rağmen Henry kapısının önünde beklemeye devam ediyordu. "Bu benim karım, Bayan Douse. Bir Nisga'a şefidir" dedi.

"Merhaba. Ayrıca teşekkür ediyorum" dedi Emily.

Bayan Douse, kolları göğsünün üstünde zar zor kavuşan heybetli bir kadındı. Boğazındaki derinin sarkıklığı bir hindiyi andırıyordu ve saçları tek parça halinde örülüyordu. Fakat asıl önemlisi, ona analık hakimiyeti, yani bir Kralice Victoria görüntüsü veren yanı, burnu ve hiç de anlamsız bakmayan, etrafında çizgiler oluşmuş gözleriyydi. İngilizce konuşmuyor ya da konuşmayı yeğlemiyor, battaniyelerin yiğilmasıyla meydana getirilen bir divanın üstünden emirler veriyor ve gözleriyle Emily'yi izliyordu.

Henry, Emily'yi ayrı bir odaya geçirerek, "Sen burada yatıyorsun" dedi; oda, orta yerinde duran, kapağı açık halde ve beyaz renkli bir tabut dışında bomboştu. "Kafana takma, boştur o tabut. Bir gün lazım olacak diye kendim için burada tutuyorum. Anlıyorsun, değil mi?" dedi. Tabutun içine girdi, oraya uzandı ve genişliğini ölçmek için kolunu büktü. "Biraz dar sanırım, kilo alıyorum. Bundan önce bir başkası vardı; fakat arkadaşım öldüğü için ona verdim."

Emily kahkahalarla mı gülecek, yoksa onun cömertliğini mi övecekti, karar veremedi. "Fakat ben ona zarar vermeden surada, duvarın dibinde yatarım" dedi. Sonra odanın bir köşesinde duran çadırıyla erzak kutusunun yanındaki güzelce katlanmış yatağını buldu.

“Karımı da kafana takma. O, müzelere heykel götürmek için gelen insanlardan hoşlanmaz. Geçen yıl Ottawa’dan gelen adamlar kardeşinden babasının heykelini satın aldılar. Çok az para ödediler. Kardeşi, Hazelton’a giderek paranın hepsini harcadı. Ayyaşın biri. Bir işe yaradığı yok.”

“O yüzden dışarıya sizi mi gönderiyor? diye sordu Emily. Adam kaşlarını çatarak ona soru sormamasını ve durumunun hâlâ tartışmalı olduğunu söyledi. Kendisinin ırmakta bekleyen teknedeki o yağ tulumu alıcının benzerleriyle bağlantılı olabileceğinin düşünülmesi Emily’nin yüzünü kızarttı. Nasıl olduysa, Henry’nin güvenini kazanmıştı. “Teşekkür ederim” dedi ona, fısıltıyla.

Luther üçüncü ya da dördüncü gün gelmediğinden, Emily geri dönüşü konusunda kaygıya kapıldı. Kendini bekleyen Claude'un umudu umutsuzluğa dönüşüyordu. Beşinci gün öğleye doğru yiyecek paketindeki her şeyi yiyp bitirdi ve son kalan elmasını da Henry'nin küçük torunuyla paylaştı. Luther arabayla geldiğinde, Emily evin önündeki bir kütüğün üstüne oturmuş Billy'nin bisküvilerini yiyordu.

“Beni unuttugunuza sandım” dedi Emily.

Luther'in, özür dilemesi gerektiği şeklinde bir düşünce taşımadığı çok açıktı.

Bayan Douse kapının önüne gelerek çok çabuk bir şekilde Henry'ye bir şeyler söyledi.

“O, yaptığın tüm resimleri görmek istiyor” dedi Henry.

“Hemen şimdi mi?”

Henry, “Luther seni bekleyecek” dedi, Luther'e dönerek. “O, resimleri bir kutu vasıtıyla değil, elleriyle yapıyor” dedi, bir kamere kullanmış gibi hareketler yaparak.

“Pekâlâ. Bir gösteri yapalım! Olur.”

Sonra birden hatırlayıverdi: biçimsel değişiklik. Onlar onun bir hata yaptığıni sanacaklardı. Kuşku içerisinde, onların hepsini ağaçların arasına koydu; sayıları yirminin üstün-deydi. Resimleri görmek için gelenlerin dışında köyde sadece birkaç kişi kalmıştı. Resimlere dokunmuyor, suluboyaları kokluyorlardı.

“*Hailat*” diye mırıldanıyorlardı. “*Hailat*”

Emily, “Bu ne anlama geliyor?” diye sordu Henry’ye.

Henry ellerini havaya kaldırıp tombul parmaklarını hareket ettirerek, “Elleri ruh gücüne sahip, demek” diye açıkladı.

Emily bunu zorlanarak kabul etti. “Çok cömertçe bir şey söylüyorsunuz” dedi.

Luther resimleri tek tek inceledi ve heykellerin arka tarafının da kâğıtların arkasında yer alıp olmadığını görmek için onların arkalarını çevirdi.

Emily kahkahalarla güldü. “Arkalarının da resimlerini yaparsam boyalarım biter, diye korktum” dedi.

“Senin Haida Gwaii’ye gitmen gereklidir” dedi Henry. “Uzaktaki adalara. Siz onlara Queen Charlottes diyorsunuz. Oradaki heykeller daha farklı.”

“Nasıl daha farklı?”

“Git kendi gözünle gör.” Eğer kaybolup gitmeden heykellerin resmini çizme konusunda söylediğlerin doğruysa Haida Gwaii’ye gidersin” diyen Henry, Emily’ye sabit bir bakış baktı. “Biz burada kendi heykellerimizle birlikte yaşıyoruz. Kimilerimiz balık sezonunda da burada kalır. Onlara bekçilik yaparız. Onlar Haida Gwaii’ye gitmezler” diyerek bakışlarını karısından başka tarafa çevirdi. Tanu ve Skedans gibi köylerden bazlarında hiç kimse kalmadı. Heykellere göz kulak olacak kimse kalmadı” dedi.

“Orada yaşayan hiç kimse yok mu? Neden?”

“*Pasisiuks*”un getirdikleri yüzünden.

“*Pasisiuks mu?*”

“Beyazlar. Burada kızamık hastalığı var. Orada da başka bir şey var.”

Bunların kendisine anlatılması, Emily'nin dünyadan habersiz olduğu duygusuna kapılmasına neden oldu.

“Haida'daki heykellerin sana ihtiyacı var şimdi.”

Güçlü bir davul sesi gibi geldi bu söz Emily'nin kulağına. Bugüne kadar hiç kimse onun ya da çalışmasının ihtiyaç duyduğu bir şeyden söz etmemişi ona.

“Onlar sana bir şeyle öğretebilirler.”

Kurbağa Kadın'la ilgili resme bakan Bayan Douse, Henry'ye, Gitksan dilinde birkaç söz söyledi.

“Bu heykel karımın ailesine ait” dedi Henry.

“Mizah ve hayat dolu enfes bir heykel bu.”

“Karım resmi kendine bırakmayı istiyor.”

Emily lafı ağzında geveleyerek konuştu. “Kurbağa Kadın resminden bir tane yapmıştım sadece” dedi.

Bayan Douse, Kurbağa Kadın'ın gözlerini inceledi; Emily, annenin gözbebekleri üzerindeki bebek yüzlerini gösterebilmek için olduğundan büyük yapmıştı onları. Bayan Douse'un yüzündeki ifade yumuşamıştı; çocuğuna bakarken kendini görüyormuş gibi bir hali vardı âdetâ. Henry onların resimle ilgili konuşmalarına zaman tanımak için baktılarını karışından başka yöne çevirdi. Hepsinin etrafına sıvrisinekler çöküşmüştü. Onları kovmak için hiç kimsede bir hareket yoktu.

Luther, Emily'ye bakarak başını Bayan Douse'dan yana eğdi; Emily'ye bir işaret verir gibi bir hali vardı. Onun resimlerinden birini isteyen Kitwancol'daki en önemli kişiydi o muhtemelen.

“İyi bir resim değil bu. Kalan boyayla bir tahta üzerine daha büyük ve daha güzel birini yapacağımı söyleyin ona. Kitwancool'daki Hudson Koyu'nun postanesinden postalayacağım onu ona.”

Bunun, sadece köyde resim yapmak için izin istemenin ötesinde bir anlamda geldiğini biliyordu o. Kendisine güven duyulmasını istemekti bu.

Bayan Douse, altında koyu renkli torbacıklar olmuşmuş gözlerini ona çevirdi. Bayan Douse sanki bir soğanı kat kat soyuyormuş gibi, en yaşamsal olanlarına kadar, Emily'nin özelliklerini gözden geçiriyordu. Emily sivrisineğin yiyp bitirdiği boynunu kaşımak istiyordu; fakat ötekiler kılını bile kıpırdatmıyordu. Bayan Douse kendisine dönüp başıyla onaylayıncaya deðin kımıldamadan durdu ve sonra çenesinin altındaki gevşek deriyi iyice sarstı.

Emily de bir anlaşmaya varma seremonisinin gereği olarak başını eğdi ve ardından da Henry'yi bir başka anlamda onayladı: Haida Gwaii'ye gitme konusu. Oraya gitmeye çalışacaktı.

Amerika Vizionu

Emily, Luther'e geriye dönüş ücreti olarak beş dolar verdi.

Luther kafasını sallayarak, "İki seferde de birer beş dolarlık" dedi.

“Seni de mi küçük şeytanlar ısrarı, ha?” dedi.

Billy evet dercesine daha çok kaçınmaya başladı.

Arabanın her sallanışında Emily'nin kafası zonkluyordu. Yedi saattir sırtını bir yere dayama fırsatı bulamamıştı. Her tarafı ağrıyor, açlık, uykusuzluk duyuyor ve ateşinin olduğunu hissediyordu. Tozlu, topraklı yollarda arabanın altın- dan uzayıp giden tekerlek izlerini izlerken Kitwanga'nın arka tarafına vardılar. Araba durur durmaz Billy aşağıya atladı.

Emily, arkasından kendisine, "Matmazel Cesaret" diye seslenildiğini duydu ve kollarını açıp kafasını sallayan Claude'u görmek için döndü.

"Bendeki cesaret jelatinden yapılmış bir muhallebi kâsesini bile doldurmaz. Cehennemden çıktım, geliyorum ben" dedi Emily.

"Ama Kitwancool'a gidip geri dönmemi bașardın."

"Taş kesilip yolun ortasında burada mı bekledin?" Seni tam burada bırakmıştım."

"Hazelton'a gitmiştim" dedi Claude, elini Emily'nin, avcıların kullandığı erkek botlarının bağlarının üstüne koyarak. Bugün de dönmeseydin seni aramaya çıkacaktım."

"Bugün dönmeseydi beni tanyamazdın sen. Bir etoburlar ordusunun saldırısına uğradım. Kitwancool'daki bütün sıvrisinekler dişlerini benim etime geçirdiler."

"Yüzün dev bir çileğe dönmüş" diyen Claude iki elini birden uzatarak onun inmesine yardım etti. Emily'nin, bacaklarının üzerinde duracak hali yoktu; fakat Claude onun düşmesine engel oldu.

Emily, Claude eşyalarını indirirken, başıyla onun davranışlarını onaylayan Luther'e teşekkür etti.

"Senin sıcak bir banyoya ve balık bugulaması bir yemeğe ihtiyacın var; fakat *La Renarde Rouge*'da bunlardan birini halletmeye yetecek kadar yakıt var. Hangisini istersin?"

Banyo mu yapsayıdı? Saçları keçe gibi olmuþtu ve kir pas içindeydi; fakat güverte mi banyo yapacaktı? Düşünmeye gerek yoktu.

"Yemek yemeyi tercih ediyorum. Ben zaten fırın ateþi gibi alev alev yanıyorum."

"Ah, sizin ateþiniz var matmazel?" dedi Claude, kaþlarını kaldırarak.

Emily yüzünü yelpazeleyerek, "Güneşten ve sivrisinekler yüzünden diyorum ya" dedi. "Yemek yemek istiyorum ben."

"Demek karnınız aç, *Oui*?"

Claude'un sırtarak gülmesi, onun, gene kapana kıştırıldığının farkında olduğunu anlatıyordu Emily'ye.

Emily ona sırtarak karşılık verdi. "Sıkı resim çalışması yapmak için beslenmek gerekiyor. Çok sıkı çalıştım. Oyma figürler harikaydı" dedi.

"Harika olan sensin" dedi Claude.

İkisi birlikte Emily'nin eşyalarını tekneye taşıdılar. Emily bir "Oof" sesiyle güverteye ayak bastı, dengesini kaybediyor, kolları tutmuyor ve eşyalarını düşürüyordu. İyi bir manevra değildi yaptığı. Billy ırmağın kenarında sizlanıp duruyordu.

"Kendine güven, Billy. Ben seni geçiremem."

"Mısır unu lapası sever mi bu?"

"Bir hafta boyunca köpek peksimet yedikten sonra mısır unu lapası havyar gibi gelir ona. İkimiz için de geçerli bu."

Claude tencerede kalan lapadan bir kabin içine doldurarak onu Billy'nin burnunun dibinde sallamaya başladı ve sonra tasmasından tutarak tekneye geçirdi. "Gördün mü? Mösyo Billy, *La Renarde Rouge*'u seviyor" dedi. Sonra Claude bir kaba tulumundan su doldurarak onu Billy'nin önüne koydu ve Emily için de güvertede birkaç post seçti.

"Bu gece bunları senin için güertenin altına sereceğiz, Amerika vizonu da olacak elbette, öyle değil mi? Filikayı da kendime ayıriyorum. Söz. Ama sen şimdi git biraz kestir. Ben hemen doneceğim" diyen Claude onu iki yanağından öptü; öperken sakalı tütün kokuyordu ve kahverengi gözlerinde umut parıltısı vardı.

Emily yüzünü soba borusunun tepesindeki çelik başlığın aşağıya vuran gölgesi üzerine koyarak inleye inleye uzandı. Bütün eklem yerlerinden gıcırtılı sesler geliyordu sanki. Ah,

şu kaşıntılardan bir kurtulabilseydi. Gözlerini kapattı ve kendini teknenin hareketlerinin uykuya daldırmamasına bıraktı. Claude'un nasıl bir adam olduğunu gerçekten biliyor muydu? Onun aklındaki, kendisini heyecanlandırmaktı; fakat olmamıştı. Heyecanlanacak enerjisi yoktu. Claude ona Vancouver'daki çadırından kaçıp gitmesini hatırlatırsa, ona kendisinin oradan ayrılip gitmesinden bir gün sonra geri geldiğini söylese miydi acaba?

Hayır.

Claude ona harika olduğunu söylemişti. Bu adamın ilgisini kendi üzerine nasıl çekebilirdi? Kendisi zaraftan yoksun ve şişman sayılabilecek kadar kilolu biriydi; ne Alice gibi narin, ne de Clara gibi gösterişli biriydi. Vahşi ortamlarda hayat süren iki ayaklı türün güzelliklerinin pek fazla olmadığı çok açıkçı. Onun kendi isteğiyle hayatında yer vermediği ve şimdi birden kucağında bulduğu şey neyin nesiydi?

Claude tüm ağırlığıyla ayağını tekneye koyduğunda Emily yukarıya doğru fırladı. Claude bir çuvalın içinden, satın aldığı şeyleri tek tek dışarı çıkardı: iki tane balık, bir karnabahar, patates, pide, bir tane Kızılderili kabağı ve üzerrinde etiket bulunmayan koyu renkli iki tane büyük şişe. "Kahverengi Kızılderili berası bu: vahşi ortamlardaki en güzel şey. Sen yerinden kalkma; ben sana yemek pişiririm" dedi.

Emily bir iç çekerek kürklere doğru geriye yaslandı. Beş gündür sırtı ve omuzları kaskatı kesilmiş olmalıyordu. Kendisine yemek pişirecek ve bakımını üslenecek birine sahip olmak –Claude- gerginliğini azaltıyordu. Gezi beklediğinden daha zorlu geçmişti.

"Teşekkür ederim" sözcükleri döküldü dudaklarından, kapı gıcırtısını andırırcasına.

Claude, Billy'nin su içtiği kabı aldı, içine biraz su koydu ve öbek öbek sebzeleri de dolduruktan sonra ocağa koyup altını yaktı. Balıkları parçalayarak bir tavanın içine yerleştirdi, Emily'nin metal kupasına biraz bira doldurdu ve kendi birasını şişeden içmeye başladı.

Emily boğuluyordu neredeyse. "Buğday tadı var bunda. Açı bir şey; fakat güzel. İyi bir şey" dedi. Birayı koca koca yudumlarla içerken, kupkuru boğazını kaplayan bir sıvıdan oluşan ırmak gibi hissediyor ve rahatlık duyuyordu. Kendine bir sigara sardı ve bir tanesini de Claude'a ikram etti. Sigaradan ilk nefesi çektikten sonra, rahatlamış bir halde kendini kürk yığınının üstüne bıraktı ve gözlerini dikerek kıyı boyunca sıralanmış ağaçlara baktı.

"Şuradaki farklı türden ağaçlara bak. Yeşil rengin tonlarıyla ilgili her şeyi bileceğim bir gün gelecek mi acaba?"

Claude oldukça keyifli görünüyordu ve ona biraz daha bira doldurdu.

"Allah büyükse, hayır" dedi Emily, yanına uzanan Billy'nin kulaklarının arkasını okşayarak. "Eğer yeterince gücüm olsaydı yeşil renk için bir ilahi okurdum" diye ekledi.

"Yeşil her zaman yeşildir. İnsana çığlık attırmaya yetiyor o. Eğer Allah büyük olsaydı, bazı ağaçları mor ya da mavi renkli yaratırdı; ya da her daim gri."

"Yapıyor aslında. En azından Fransa'da görünen şekliyle."

"Kim yapıyor?"

"Çiğrenkçiler."

"Ah, tu parles français maintenant, oui?"

"Non" dedi Emily, burnundan konuşup bir Fransız gibi söylemeye çalışarak.

"Şu ladin ağacını görüyor musun? Mavi-yeşil renkli."

Claude altdudağını sarkıtarak, "Yeşil" dedi.

“Orada kıyı boyunca sıralanmış ve üstüne mavi renkli gölgeler düşmüş şu çam ağaçlarına bak. Şu sarı renkli ışık vuran kavak ağaçlarına, şu uzakta görülen dağlara bak; çok tatlı bir gri-mavi rengi var onların.”

“Sis o gördüğün.”

“Ormanın üstüne çökmüş sis o. Sisin arkasına çekilmiş utangaç yeşil renkler var orada. Yere yatmış uyuyan mat yeşil renkler var. köpek balığı yavrusu gibi kırıçırıçırıyan capcanlı yeşillikler. İlkbaharın göz kamaştırıcı yeşil renkleri.”

“İnsanı çıldırtan tam bir yeşil renk” diyen Claude ona bakarak hafiften bir kahkaha attı. “Şu lastik botları çıkar da parmaklarını biraz hareket ettir. Rahatlarsın. Burada sivrisinek yok” dedi.

“Gitksan oymacılardan biri sinekler tarafından ısırlarak parçalanmış olmalı. Heykelin tepesine, tahtaları delecek kadar uzun bir iğnesi olan dev bir sivrisinek yerleştirmiş. Adamın biri bana, onun ağaçkakan olduğunu söylemişti ama ben onun bir sivrisinek olduğuna yemin ederim.”

Emily çizmelerini çıkardı, çorabı ayağında kaldı ve Claude'a, Anne ve Çocuk heykeli, Kurbağa Kadın ve kendisinden bir resim isteyen Bayan Douse'dan söz etmeye başladı. “O benim için Vancouver'daki topluluğa mensup bir yiğin kadının bir sürü resim almasından daha çok şey ifade ediyor” dedi.

Claude tavadaki balığı çevirdi. “Şimdi nereye gidiyorsun? Nass'in yukarı taraflarına mı? Alaska'ya mı?” diye sordu.

Emily gözlerini dikerek, boylu çam ağaçlarının arasında görünen güneşin parıltısıyla batı taraftaki, Haida Gwaii'nin sularına karışarak denize dökülen ve altınrengi bir görünüm alarak parıldayan ırmak koluna baktı. Henry oradaki heykellerin farklı olduğunu söylemişti. Oraya gitmese ne kaybederdii?

Ayrıca o bir araştırmacı değil bir sanatçıydı. Yerli sanatı konusunda tam bir izlenim edinemese bundan ne çıkardı?

Kendisi Haida olmasa da, Henry Albert Douse için önemliydi o. *Heykellere göz kulak olacak kimse kalmadı*, derken seconde o kederli ve yumuşak ton vardı. Onlar ona bir isim vermişlerdi: *Hailat*. Elleri ruh gücüne sahip olan kimse, demekti bu. Bu onun sadece resimleriyle ilgili bir teveccüh olmaya bilirdi. Onlara, bir şey yapabilme gücüne sahip olduğunu göstermiş olabilirdi. O zaman onlara, sahip olduğu gücü göstermişti ve şimdi ise Henry ondan, Kitwancool'daki heykeller kadar zarif bir şey istiyordu.

Claude ellerini dizinin üstüne koymuştu ve kendi yüzüyle Emily'ninki arasında sadece birkaç santimetre mesafe vardı. "Sana, şimdi nereye gidiyorsun, diye sormuştum. Nas'ın yukarı taraflarına mı? Alaska'ya mı? demiştim" dedi. Kaşlarını umutlu bir ifadeyle kaldırarak, "Ben götürürebilirim seni" diye ekledi.

Kimle gidecekti? Şimdi mi? Eski rüyasıydı bu: resim yapmak ve Claude'la birlikte gitmek. Claude'un komik ve kir pas içindeki yüzüne baktığında, yüzünün her tarafını kaplamış sakalının üst tarafındaki gülümserken şişen yanaklarını dördü; onun parlayan gözleri kendini içine çekiyor ve bir cevap bekliyordu. İki sevgili de olabilecekleri şeklindeki ihtimal, kalp atışlarının hızlanması neden oluyordu.

"Sen nereye gidersen oraya" deyiverecekti nerdeyse.

"Kitwancool'da bir adam, Haida Gwaii'ye gitmemin iyi olacağını söylemişti" dedi.

Claude oturduğu yerde doğruldu ve Billy'yi canlandırmak için bir kurt uluması sesi çıktı. "Haida Gwaii, yani Queen Charlottes, denize seksen mil uzaklıkta" diyerek, kaşlarını çatıp balığa baktı.

“Bazı heykellerin bulunduğu köyler bomboş; onları hissizlara karşı koruyan kimse yok. Bu şekilde ayakta kalamazlar ve ben kuzeye bir daha ne zaman gelebilirim bilmiyorum.”

“Hecate boğazı, ufak tekneler için tehlikeli sulardaki ölüdürücü bir deliktir. Fırtına bulutlarını andıran koyu sis tabakları olur orada ve insanı sinsice sarıp boğan sis çıldırtıyor adamı. Sisli havada yol alacak araç gerecim yok.”

“Beni sen götür demek istememiştim.”

“Clauda tavadaki balığı çevirdi; yüzündeki tüm canlılık ifadesi kayboldu. Konuşmadan geçirilen birkaç dakikalık zaman, bir saat gibi geldi. Claude, Emily'nin önüne metal bir tabakla bir çatal koydu. *“Voila”* dedi.

Emily yemeğini yedi. “Paris'te gittiğim restoranlar kadar güzel” dedi. Claude, dalgın ve keyifsiz bir şekilde gülümseyerek önündeki balığı baş ve kuyruk kısmından tuttu ve dişleriyle parçalamaya başladı.

Emily, “Sence benim yaptığım doğru mu?” diye sordu.

Claude ağızından iki tane balık kılçığı çıktı. “Seni kuzeye getirdiğine göre doğrudur” dedi.

“Yani diyorum ki...”

“Ne demek istediğini biliyorum. Çok doğru ve önemlidir o.”

“Alfred Poole adında bir adam tanıyor musun?”

“Gitksan mı?”

“Beyaz.”

“Hayır.”

“Sanırım o bir tür ajan ya da müzeler veya hukuk koleksiyoncular adına heykel ticareti yapıyor. Bir sivrisinekten daha aşağılık birisi; köylerin kanını emiyor. Doğanın kendine göre uygun bir zamanda yapacağı şeyleri aceleye getiriyor o adam.”

“Gitmem lazım” diyen Claude birasını kafasına diki. “Pazartesi günleri öğleden sonraları Prens Rupert'ten bir ge-

mi kalkar ve Graham Island of the Charlottes'daki Skidegate'e varır" dedi. Filika küpeştesine vura vura, "Renarde seni Rupert'e götürürebilir. Kıyıdan yüz seksen mil uzakta orası; fakat ırmak bizimle birlikte. Oradan Rupert'e açılan kısa bir boğaz var sadece" dedikten sonra kafasını arkaya yatırıdı ve gözlerini kapayarak, "Bugün günlerden ne?" diye sordu.

"Gerçekten bilmiyorum. Cuma mı?"

"Sanırım çarşambayıdı." Onlar Billy havlamaya başlayınca kadar kahkahalarla güldüler.

"Mösyö Billy sen biliyor musun?"

"Hayır o bilmez."

"Ben bulurum" diyen Claude, siyah renkli dört tane yakıt bidonunu güvertenin üzerine koydu. Yere koyduğunda, boş olduklarını belli eden sesler çıktı. Onlardan. Bidonlardan birini iskele binasına doğru yuvarladı.

Emily, ilerisinde duran Claude'a doğru, "Elbette karşılığını ödeyeceğim" diye seslendi.

Claude geriye dönüp sırtarak, "Olabılır de olmayıabilir de" dedi.

Emily'nin içine bir kuşku düştü. Onun, bütün bunları sadece arkadaşlık için yaptığından düşününecek kadar saf olamazdı. Nedeni ne olursa olsun – Haida Gwaii ya da Claude du Bois – kendini müthiş bir şekilde canlı hissediyordu. Çizmelerini tekrar giydi, Billy'yi teknenin dümenine bağladı ve sendeleye sendeleye yürüyerek öteki yakıt bidonunu Claude'un arkasından yuvarlamaya başladı. Kafasındaki biranın uyuşukluğuyla ve nefesi kesilmiş bir halde iskele binasından dönen Claude'un yanına vardı.

"Bugün cumartesi" diye bağırdı Claude. "Şafak vaktinde yola çıkıyoruz; dört buçukta" dedi.

Claude'un yanı sıra o da çalışıyordu; Hudson Koyu'nun pazarından satın aldıkları eşyaları taşıdilar. İşlerini bitirdik-

lerinde Emily'nin ayakta duracak hali yoktu. Claude küçük bir feneri yakarak kapının üstüne astı, filikanın içine bir battaniye attı ve güvertenin alt kısmına kürklerden yapılmış bir yatak açmak için geri döndü. Emily'yi içeriye davet etti. Arada fazla bir mesafe yoktu; iki adımlık bir yerdi. Billy tam ortaya yerleşerek kürkleri koklamaya başladı.

?*Hayır!* Burası senin değil” diyen Claude, hafifçe vurarak onu iteledi; fakat Billy yerinden bile kımıldamadı.

Emily, “Billy, buraya!” diyerek, parmaklarının ucuya ona vurdu ve ona baş taraftaki bir yeri gösterdi. Kışkanarak da olسا, Billy gösterilen yere gitmeye razı oldu; fakat sizlanmayı da ihmali etmeden tabii. Emily bitmiş, tükenmiş bir halde kendini kürklerin üstüne bıraktı.

Emily'nin yanına diz çöken Claude, lambanın ışığında parlayan gözlerle ve giderek alçalan bir ses tonuyla, “İşte sonunda Amerika vizonuna sarınıp yatıyorsun” dedi, fısıldayarak.

“*Oui, Kraliçe pijamalarıyla*” diye karşılık verdi Emily.

Claude suratını astı. “*Non. Rien.* Hiçbir şey giymeden yat” dedi.

Emily ellerini kürkün üzerinde gezdirerek kıkır kıkır gülüdü. “Günün birinde Ottawa'da ya da Londra'da bir milletvekili karısı, bütün bu olup bitenlerden haberi olmadan bu kürkü giyecek” dedi.

Düše kalka yoluna devam etmişti, hiçbir şey engel olamamıştı ona; şimdi de olamayacaktı. İşte buradaydı, bu gece gerçekleştirebileceği: tereddüsüz ya da korkusuz sevmek. Rubert'te ayrılacaklardı. Birbirlerinden hiçbir talepte bulunmayan iki insan bir ırmak kenarında birlikte yürüyordu sadece.

“Erkek botları giymiş bir bakire” diyen Claude bağıntısını çözerek onları çıkardı ve ayağındaki çorapları almak için uzandı.

Emily gerginleşti ve öteki ayağının arkasında kalan baş-parmaksız ayağını gizledi.

Claude, "Bana naz yapma şimdi" diyerek onun öteki ayağını bileğinden tuttu ve beklemeye başladı.

Emily gözlerini kapadı ve ayağının üstüne eğilerek her şeyi anlayan Fanny'yi aklına getirdi. Emily bir güven duyma belirtisi olarak bacağını ona doğru uzattı. Claude onun çoraplarını çıkarmaya başladı. Emily çorabın yavaş yavaş bileklerine, sonra topuklarına kadar indiğini hissetti.

"Ah!"

Emily donup kalmıştı.

"La petits demons! Bir milyon kere ısrırmış! Zavallı kız."

Emily, "Evet ama Anne ve Çocuk heykelinin resmini yapmıştım" diyerek gülümşedi. "Bir sivrisinek sürüsünün kaynaştığı bataklıkta orası" dedi.

Claude yüzüne doğru uzandığında, Emily kollarını açarak karşıladı onu. "Bu kez benimle alay etmiyorsun, değil mi?" diye sordu Claude. Tekne yakıtının kokuları arasında onu, boyundaki, kulaklarındaki ve kaşlarındaki sivrisinek ısrıklarının üstünden öpmeye başladı. Yanına uzandı ve diliyle araladığı dudaklarını öptü, kalçalarına dokunduğunda arzuları artıyor ve onu, farkında olmadan yarattığı dalgaların içine çekiyordu. Emily'yi ateş basıyordu. Bütün vücutunun ateşler içinde olduğunu hissediyor ve midesi bulanıyordu. Claude'un sakalları yanaklarına sürtüyordu ve içinde bir korku vardı.

"Senin kalbin festival davulu mu?" diye soran Claude, bir elini açarak onun kalbinin üzerine koydu. "Arzudan kaynaklanan bir çarpıntı, *oui?*" derken bir kaşını kaldırılmış ve ağızını, biçimlendirilmiş bir şekilde sokarak yüzünde aşk dolu bir gülümseme ifadesi yansıtıyordu.

Emily çalan davulların sesini kendi içinde toplamaya çalışıyordu; yemekten önce hissettiği kalp atışlarıydı bunlar;

fakat Mimkwamlis'teki berbat edilen festivalden duyduğu üzüntü geldi aklına. Davulların sesinin neredeyse duyulamayacak kadar azaldığını hissetti. Claude'a yanıt veremiyordu artık.

Emily'nin yanaklarından aşağıya ter damlıyordu; silmek için elini kaldırdı. Parmakları ve bilekleri şişmişti. Claude onları görünce irkildi. Kafası, boynu ve her yerinin şiş ve ateşler içinde olduğunu hissediyordu. Vücutunun yüzeyindeki acı, içinde baş gösteren bir acıyla birleşip neredeyse dayanılmaz bir hal alıyordu. Keşke banyo yapmayı tercih etseydim, dedi kendi kendine. Soğuk suyla bir banyo yapsam iyi olacaktı, dedi. Yemek ve bira iyi gelmemiştir.

Claude, "Çok sıcak, *oui?*" diyerek, Emily'nin gömleğinin üstündeki iki düğmeyi çözdü. Claude'un bir yere yoğunlaşma çabası oldukça eğlenceliydi. Fanny sayesinde, ona izin vermek kolay geliyordu şimdi.

Claude, "*Mon Dieu!*" diye çığlık atarak geriye çekildi.
"Senin tenin!" dedi.

Emily gömleğini beline kadar çözdü ve kızarmış haldeki yamru yumru görünen göğüslerine ve karnına doğru baktı; kaşımaktan tahrış olmuştu, yara bere içindeydi ve kırmızı renkli noktalarla kabuk bağlamış yaralar vardı.

Claude serinletmek için onun tenine doğru üfledi. "Emilie. Emilie" diye mırıldandı, acılı bir ses tonuyla. Yillardır doğru bir biçimde kendi kendine söyleyip duruyormuş gibi söylemişti onun adını.

"Ne yapacağımızı? Ne yapacağımızı?" diye mırıldanarak ellerini salladı ve güverteye tırmandı. Emily onun kabinde bir şey aradığını fark etti. "*Où est-il? Ah!*" dedikten sonra elindeki bir metal kutuya tekrar aşağıya indi.

Emily dirseklerine dayanarak kalktı.
"Nedir bu?"

“Merhem.”

“Ne tür bir merhem?”

“Şş. Uzan oraya” diyen Claude güderi gömleğini çıkardı.

Emily onun, derisinin altında hareket eden kaslarını izliyordu. Loş ışıkta bile, onun boynundaki bronzlaşmayla yanma arasındaki sınır çizgisini görebiliyordu. Tekrar yere uzandı ve parmaklarını onun göğsündeki kolların arasına soktu.

Claude yapılan özenli çalışma karşısında alaycı bir şekilde güldü. “Gömleğini” diye fısıldadı, çıkarması için elini ona doğru sallayarak. Emily gömleğini çıkardı ve Amerika vizonunu koruyacak şekilde altına serdi.

Claude parmağını metal kutuya daldırıp merhemi parçalar halinde Emily'nin yanaklarına ve boğazına sürdü ve yavaşça ovalamaya başladı. Merhemin serin ve rahatlatıcı bir etkisi vardı; fakat yağ kokusu geliyordu ondan; balık kokusunu da andırıyor olabilirdi.

“Yüzümde şişlik var mı?” diye sordu Emily. Claude evet anlamında başını eğdi. “Zavallı Emilie. Emilie” dedi. Sanki nihayet adını söylemişti de, şimdi tekrar tekrar söylemesi gerekiyormuş gibi söylüyordu onu. Merhemi onun boynundan aşağıya, omuzlarına, kollarından aşağıya ve ellerinin arkasına sürdü. Emily kendini onun kayıp giden okşamalarına bırakarak rahatlادığını hissettive onun yardımcı olmak adına yaptığı her şeye razı oluyordu. Claude merhemi onun sağ göğsüne, göğsünün yan taraflarına sürdü, sonra göğsünü kaldırdı, alt tarafına ve tekrar baştan başlayarak her tarafına sürmeye başladı; masaj yaparken avcuya vantuzluyordu onu. Ellerinin nereye gittiğini bilmemekten kaynaklanan anlaşılmaz bir heyecan içerisindeyken onu uzun bir iç çekiş kurtardı; sonra, sanki kendisine değil de bir başkasına aitmiş gibi o heyecan kayboldu.

“Alors, comme ça. Doucement, oui?” derkenn Claude’un sesi yumuşacıktı.

Claude, Emily’nin öteki göğsüne ve oradan da beline aşağıya uzandı; onun kusursuz ilgisi Emily’ye, onun kendisiyle ilgilenmekten müthiş zevk aldığıni söylüyordu.

“Senin ellerin ruh gücüne sahip” diye mırıldandı Emily, bu yaptıklarının, kendisinin Haida totemlerini resmetmesi kadar önemli olduğuna inanan böylesine kaba saba görünümlü bir adamdaki şefkat duygusuna şaşarak. Eğer içinde bir parçacık istek olsaydı... Fakat nasıl olduysa, bir zamanlar umutlanmış olmasına rağmen o arzusu kaybolmuştu.

Claude’un bakışları, sanki onun derisinin ardını, ruhunu görebiliyormuş gibi derin görünüyordu. “Bildiğimi sanıyorum. Anladığımı sanıyorum: *Passionné* olacaktın. Bana karşı *passionné* olabilecektin. *Mais, no.* Sadece sanat içinmiş. Sadece sanat içinmiş. *Mon Dieu*, sivrisinek kaynayan bir çukurun içinde kalmak: *resim yapmak için!*” diyerek gözlerini yavaş yavaş Emily’nin gözlerine çevirdi; kendini yeni belli eden bir gerçeği yansıtan ıslak gözlerinde koyu bir belirsizlik vardı. Claude ellerini yumruk yaparak çenesine dayadı. “Elimden bir şey gelmiyor. Çok hasta olduğunu görüyorum” dedi.

Emily’nin gözleri Claude’un söylediğlerinin gerçekliğiyle dolup taşıyordu. Sadece sanat için. Bu an için, belki bundan sonrası için de, Claude’un kendi usulüne göre (balık yağına bulanmış olarak) onun arzu edilebilir ve belki de aşık olunabilir bir kadın olduğunu anlamaya yetmiş olmalıydı bu.

Claude, “Bir şey daha var” diyerek, güverteye çıkışın tekrar aşağıya indi ve elindeki ıslak ve soğuk Fransız bayrağını onun göğüslerinin üstüne serdi.

Emily hafifçe güldü. “Bu beni Fransız mı yapacak şimdi?” diye sordu.

“Oui, Mademoiselle. Une dame heroique” diyen Claude elini havaya kaldırıldı; fakat eli kabinin çatısına çarptı. “Pour l'art!” dedi.

Emily'nin avuçlarının içini öptü ve geri çekildi; zavallı bir görünüşü vardı.

Claude'un dudaklarının köşeleri aşağıya sarktı. “Bonne nuit, Emilié” dedi.

“Bonne nuit, Claude” diyerek gülümsedi Emily. “Monsieur Galant” diye ekledi.

Yosun

Ögle vakti, Queen Charlotte Adaları'ndaki rahibin tavsiye ettiği Haida rehberlerinin öncülük ettiği William ve Clara Russ, yedeğinde oyma ağaçtan küçük bir kanosu bulunan benzinli bir tekneyle Skidegate limanına vardılar. "Hazır misiniz?" diye sordu William

Emily, "Bu saate kadar hareket edemeyeceğimizi bilseydim bütün sabah boyunca resim yapardım" dedi.

"Gelgit hazır değildi" diyen William'ın bakışı ona, daha öğrenmesi gereken çok şey olduğunu söylüyordu.

Onu kıskacına alan zaman baskısını kimse anlayamazdı.

Bu tamamen doğru değildi. Claude anlayabilirdi onu. Claude şafaktan önce demir almış ve onun uyumasına olanak sağlayarak lamba ışığında seyir emişi. O dalgalarla nasıl da baş etmişti, tekneye yön veriyor, küçük motoru zorluyor ve sövüp sayıyordu; Prince Rubert'teki limana varırken, çalışır haldeki bir vapurdan hoş bir ritimde buharlı düdük sesleri duyulmuştu; sonra Emily'yi vapur iskelesine götürmüş ve yeterince hızlı yürümediği için kollarını açıp, "Vite! Vite!" diye bağırmıştı ona. İskele üzerindeyken Claude, Emily'nin başını arkaya yatırmış ve onu, geminin düdüğü

ötünceye kadar gelecek dakikaları değerlendirerek, uzun uzun ve içten bir şekilde öpmüştü. *“Bonne chance, chérie.* Kaşınıp durma. Resim yap” demişti.

William'ın sert rüzgârda dikilen saçları siyah renkli sazlıktan yapılmış bir çatı örtüsü gibi görünüyordu ve Clara başındaki örtüyü sıkı sıkıya bağlamıştı. O, Emily'nin ayağındaki erkek ayakkabılarına bakarak Haida dilinde bir şeyler söyledi ve kendisinin erkek ayakkablarını göstermek için eteği ni yukarı kaldırıldı. Onun çıkıntılı ve geniş elmacık kemiklerinin üstündeki deride kırışıklıklar meydana gelmişti ve attığı kahkahalar ta karnından geliyordu. Emily de kahkahalarla güluyordu.

Onlar takımadaların doğusundaki bir sığlığın etrafını dolaştılar ve oradan güneye yöneldiler.

“Bak” dedi William ve başıyla kelp yataklarına sırt üstü uzanan su samurlarını işaret etti. Onlar göğüslerinin üstünde, iki kaya parçası arasına aldıkları deniz taraklarını açarken çatır çatır sele çıkarıyorlardı. İçlerinden biri bir deniz tarağını, bir kayanın üzerinde uyuyan bir başka su samurunu uyandıracak şekilde onun yanına attı.

“Çok komikler” dedi Clara, yüzünü tamamen kaplayan ve kırışıklıklar oluşturan bir gülümsemeyle. Sonra gülümsemi bir anda kayboldu. “Onlar üzüldüklerinde üzüntülerini de belli ederler. Ölen bebeğini yanında taşıyıp günlerce inleyen birini görmüştüm birinde” dedi.

“Balıkların pullarını kazırlar, kuşların tüylerini yolarlar, insanların derisini yüberler; ve siz de aynı tehdit altındasınız” dedi Willliam.

Onların her ikisini de ilgilendiren ortak bir şey vardı ve bu Emily'nin çok hoşuna gidiyordu.

Onlar bütün öğleden sora boyunca ne bir tekne ne bir liman ne de bir tek insan belirtisi gördüler. "Önce Tanu'ya mı gidiyoruz?" diye sordu Emily.

"Evet" dedi Clara, yüzündeki çok hoş bir gülümsemeyle. "Benim naani'nin, yani büyükannemin köyüne" dedi.

"Suyun şapır şapır sesler çıkardığı, deniz bitkilerinin fışıl-daşlığı ve kuzgunların öttüğü bir yer orası" dedi William.

Onlar adalara vardıklarında deniz, top madeninden bir levha gibi dümdüzdü ve Emily şimdiye kadar gördüklerinden daha fazla cangılı andıran yağmur ormanlarına yakından baktı: ıslak yeşilin içine lifler salan ve ıslak bir yaşamla dolu olan karmaşık, anlaşılmaz, tek başına ve yaşı. Uç kısımları, her iki sahilin de üstünde asılı duran alçalmış sis tabakanının tutunmasına yarayan bir ormanla kaplı burnun ayırdığı bir çift koy vardı. William motoru durdurdu ve Clara demir atmak için sicimden yapılma bir ağ içindeki pürtüklü bir kaya parçasını suya indirdi.

"Tanu" diye seslendi o. "Burada pek çok insan yaşadı: yedi kuşak. Bu kıvida Kunduz aileleri, öteki kıvida ise Kartal aileleri yaşıyordu" dedi.

William, Emily'yle Billy'yi götürdü; fakat Emily'nin eşyaları kanoda kalmıştı. William Clara'yı almak için tekrar doneceğini söyledi. Emily dışarıya çıkarak etrafına bakında. Gelgitlerin kumların üstüne yatırıldığı öbek öbek boylu deniz bitkileri, limon yeşili fırça darbelerini andırıyordu. Fırtınaların vurduğu köy, çatlayan tahtalar, rüzgârin aşındırdığı uç kısımlar... Evleri ayakta tutan destekler yağmur ormanına karşı bir arada toplanmıştı ve orada yıkıntıların arasından dışarıya bakan gözler varmış gibiydi. Kanat çırpan bir kuzgun uyarıcı bir şekilde ötüyordu.

“Ürkütücü ve tuhaf bir yer, ha, Billy?” diye mırıldandı Emily.

O da öyle hissettiği için kulaklarını dikmiş Emily'nin bacaklarının dibinde duruyordu.

Emily devrilmiş bir heykelin yanında durdu ve elini, Kunduz'u tutan Ayı'nın yosun kaplı pençesi üzerinde gezirdi. Kurbağa, Ayı'nın bükülmüş bacağının arasından etrafa bakıyordu. Ayibalığı, Katil Balina'nın ağızının etrafında kırırdayıp duruyordu. Emily, daracık alanda bir araya toplanmış bu figürlerin, ağaçtan nasıl yaratıldığını görmekten çok mutlu olmuştu; iri olanlar sadece aristokratik bir görünüm sahipken bunların yüzlerinde neşeli bir ifade vardı. İnsan figürlerinin yer almadığı bu totemler, Gitksan heykellerinden daha özür dünyalıydı.

Çatısı olmayan üç tane evin cephesi, tehlikeli bir şekilde eğilerek birbirlerinin üzerine eğilmişti; her birinin dokuz ya da on tane figür taşıyan muhteşem bir ön cephe heykeli vardı ve en alttakiler giriş olarak kullanılan açıklıklara sahipti. Yıkıntıların arasında yakıtotu ve eğreltiotları bitmiş ve yosunlar her şeye yumuşak bir hava kazandırarak çevreye yemyeşil bir görüntü veriyordu.

“*Eeaye aa mee*” diye fısıldadı Clara. “İki sıra halindeki evlerin kalıntısı olmuş olabilir bunlar; fakat ortada hiçbir şey kalmamış, yok olup gitmiş. Topu topu kırk yıl öncesine ait. Buradakiler, Uzun Süren Kış Festivali Evleri, şuradakiler ise, Yuvarlanıp Giden Bulutların Gürültüsü. Yok olup gitmişler” dedi.

“Çok kötü” dedi Emily.

Onun şu anda gördükleri de bir gün yok olup gideceklerdir; yağmur ormanları tarafından yutulacaklardır. Ve onun kendisi de yok olacaktır. Yıkıntılarla heybetli orman melankolik düşüncelere yol açıyordu. Burada bulunduğuna dair bir

kanıt bırakma ihtiyacının etkisi altındaydı; bu uzak diyarlara insan elinin değişğini görmüştü. Üç ayrı yıkıntıının resmini yapmak için kendine uygun pozisyon yaratmak amacıyla bir kaya çıkıntısına tırmanmaya başladı.

“Hayır, hayır!” diyen Clara ona engel oldu. “Oraya oturma” dedi.

Aşağıya inen Emily, “Oraya neden oturulmaz?” diye sordu.

“Katil Balina’nın ruhu bu kayanın altında yaşıyor” diye yanıt verdi Clara.

Adadaki tüm kayalarla ilgili bu! Ruhlara ayak uydurmak zorunda kalacağı hiç aklına gelmemiştir. Rahip, Clara’yla William’ın ilk din değiştirenler arasında bulunduğu söyлемiştir. Clara’nın, Sophie’nin yaptığı kadar kolay bir şekilde birbirine zıt inançlar arasında gidip geldiği çok açıktı. Emily bulunduğu yerden bir başka uygun noktaya geçti.

William, Clara’yı, elinden tutarak Emily’nin çalıştığı yerden uzaklaştırdı. Emily onları, bir evden geriye kalan yosunlarla kaplı çukurun içine girip, muhtemelen aileye ait ocağın bulunduğu yere otururlarken izledi. Clara, başını arkaya yatarak William’ın omzuna yaslamıştı. Emily onları, hastalannaları durumunda birbirlerine yardım ederken canlandırdı gözünde. Clara’yla birlikteyken kendisini müthiş bir şekilde keyifli hissediyor ve onlar adına mutlu oluyordu.

Onun yaptığı ev resimleri, Empresyonist renklerle yapılan (Evlerin dış cephe tahtalarını, aqua, gül ve lavanta çiçeği renkleri de kullanılarak kumru grisiyle boyamıştı) bir şefkatli aileler anıtı olacaktı. Onların yumuşaklıkları, onun şimdiye deðin denemediği şeyleri ifade edecekti: orada doğan, bencillikten uzak bir şekilde, sevgiyle, paylaşarak, orada birlikte büyüyen, birlikte çalışan, sel sularından birlikte kurtulan ve kayıplar ve ölümler karşısında gözyaþı dökenler için yeryüzündeki en aziz yer olan bir sevgi ocağı.

Emily çalışmasını bitirdiğinde Clara onu, iki kabilenin yaşadığı sahilleri birbirinden ayıran ormanla kaplı buruna götürdü. Yosun örtüsü öylesine kalındı ki, Emily bir süngerin üstünde ışık çalarak yürüyormuş hissine kapıldı. Her adım atışında elması andıran çiy damlalarını eziyordu. Ağaç dallarından yırtık perdeler gibi sarkan likenleri, büyüp olgunlaşmış, kestane rengi beneklere sahip sarı-yeşil renkli berry'leri ve çürüyen sedir ağaçları yüzünden kahverengi bir renk alan su birikintilerinin üzerine eğilen keskin kokulu skunk cabbage'leri takip ederek ilerliyordu. Su gözle görülmez bir şekilde sızyordu: yeraltında içiliyordu; hayır, tertemiz süt höpürdetiliyordu. Kurbağalar farklı perdeden sesler çıkarıyorlardı; sıkı çalışıp mutluluk saçan bir koro oluşturmuşlardı.

“Oh, canlı yaratıkların enfes bir gösterisi!” dedi Emily.

“Hayır. Her zaman canlı yaratıklar olmaz” dedi Clara, ufak kilise çanlarını andırır şekilde asılı duran pembe renkli salal çiçeklerinden bir dalı kendine doğru çekerken. Devrilen bir mezar taşı geriye dönmiş dik dik bakıyordu; gözbekleri vardı onun. Hoş bir görüntüye sahip yosunlar, *Charlie'nin Anısına* yazısının harflerinin üstünü kapatmıştı.

“Ah, özür dilerim” derken, Emily kendi sözlerinin neden olduğu bir şaşkınlık yaşıyordu.

?*Benim naani*'nin erkek kardeşi” diye fısıldadı Clara.

“Onun mezrasında neden dikili bir şey olmadığını sorabiliyor Miyim?” dedi Emily.

“Tanrı totemleri sevmez. Hıristiyan usulü, toprağın altında olmayı gerektirir. Charlie, Tanrı'da çiçek hastalığına yakalanan ilk Hıristiyandi. Ondan sonrakiler gömmeye fırsat vermeyecek kadar çabuk öldüler. Geceleri ölenlerin feryatları duyulurdu.”

Akla gelen hiçbir çare yoktu. Emily gözlerini dikmiş yosun kaplı mezar taşına bakıyordu; ve o anda Sophie'nin mezar taşlarını gördü.

Clara akşam yemeği için, eğreltiotu filizleriyle, gelgitler sonucu meydana gelmiş bir su birikintisinden çıkardığı ah-tapotu pişirdi. Tatlı ve sert bir şeydi. Ateşin başında yemeklerini yerken Clara denize giren totemler, kendi kendine çalan davullar ve sahip oldukları iksirler sayesinde öfkeli bir kimseyi sakinleştiren ve cesur bir adamı ürkek bir hale getiren kabile reisleri hakkında hikâyeler anlattı.

Lavanta çiçeği rengindeki alacakaranlık çöktü suyun üstüne. Suyun rengi mora dönerken Clara, Haida dilinde bir matem şarkısı söyledi.

Emily, "Bunun anlamı nedir?" diye sordu.

"Beyazların bizim eli yüzü düzgün oğullarımızla kızlarımıızı Victoria'ya götürülerini" dedi William. "okullara götürülerini anlatıyor. Onların hepsi orada enfluenzaya yakalanıp öldüler."

Clara ayağa kalkarak battaniyesini topladı. "Ateşin bir paçası yanık kalsın. Ayılar gelebilir" dedi.

"Sen nereye gidiyorsun?"

"Benzinli tekneye gidiyorum. William burada hayaletlerle yatmaz" dedi; fakat acele eden ilk kişi Clara'nın kendisi oldu.

Buna çok şaşırın Emily, onların fenerlerinden vuran ışığın mavi-siyah bir renk alan denizdeki hareketlerini inceliyor. Emily yağ lambasını yakarak çadıra götürdü ve çadır bezi dahil dört bir yanda sürünen sümüklü böcekleri gördü. "Ay!" dedi. Midesi bulanıyordu. Dereotlu hıyar turşusu büyülüüğünde biri yatağına girmek üzereydi. Onları sıyırip atmak için sel su-

larının getirdiği bir odun parçasıyla bir tava aldı eline. Islak gövdeleriyle Emily'nin bileğine yapışıyorlardı. Elinin tersiyle onları aşağıya attı ve odunu da denize doğru fırlattı.

Yatağını kaldırarak silkeledi, yağ lambasının ışığında iyi-ce baktı, ters çevirdi, eski yerinden uzaklaştırdı, hiçbir şey kalmaması için Billy'yi içine alarak yuvarlanmasına izin verdi ve lambayı söndürdü. Yüzünde pireler dolaşıyordu; salyangoz gibi başını içeriye çekti. Tehlike belirtisi olan bir şey var mı diye etrafı dinledi. Ormandan gıcırtılı sesler, homurtular geliyor ve rüzgârda hisşidayan deniz bitkileri yine şş, şş, diye sesler çıkarıyordu. Tanu ölü bir köy değildi.

Onlar ertesi gün oradan ayrılırken Clara kanoda Emily'ye doğru eğildi. "Naani, yani anneannem herkes Tanu'yu temelli terk ettiğinde kuzgunların ağladığını; fakat insanların, hatta bebeklerin bile sessiz kaldıklarını söylemişti" dedi.

Emily sessizliğini koruyordu. Kuzgunlar, uzaklarda kayıp giden bulutların sesine karşı ağıt yakıiyorlardı. Emily, üzüntüden yüreğinin daraldığını hissediyordu. Tanu onların arkasında uzakta bir yerdeyken Emily, Clara'ya, "Bebeğin var mı senin?" diye sordu.

"İki oğlum iki kızım var. Kızlar evlendiler."

"Torunlarınız var mı?"

"Bir zamanlar kızlarımdan birinin altı çocuğu vardı. Şimdi ise, birinin dört, diğerinin iki çocuğu var."

"Ne anlatmak istiyorsun sen?"

"Kızlardan birinin hiç çocuğu yoktu, ötekinin ise çok çocuğu vardı; dolayısıyla o büyük kızıyla bir bebeğini kız kardeşine verdi."

"Onları verdi yani? Nasıl yapabilir bunu?"

“O, aylarca ağladı, ağızına bir lokma koymadı, çok hasta-landı; fakat o iyi bir kız kardeşi.”

Sophie’nin cömert teklifi karşısında düştüğü dehşet anını bir kez daha yaşayan Emily, “Benim de öyle bir kız kardeşim var” dedi.

“Bugün sana benim köyüm olan Cumshewa’daki kahraman heykeli göstereceğim” dedi William, keyifli keyifli. Fakat onlar Cumshewa köyüne girdiklerinde William’ın, bir tül perde gibi asılı duran bulutların arasından baktığı sırada kaşları çatıldı.

“Gitmiş” dedi.

Kıyıda yere diz çöktü ve elini, maviye çalan yeşil renkli bir kuşkonmazın üstünde gezdirdi. “Buradaydı; babamın şefi Büyük Dalga Çarpması’nın anısına dikilmiş bir heykeldi o. Fırtınalar Estiren Deniz’in evinin önündeydi” dedi. Heykelin yerinin değiştirilmiş olabileceğini düşünerek, şaşkınlık içerisinde etrafına bakındı. “O evi inşa etmek için beş ayrı girişimde bulunulmuştu. Her seferinde de evin direklerini diktığında fırtına çıkıp yerle bir etmişti. Daha sonra Chicago’lu adamlar bir fuarda sergilemek için evi satın aldılar. Şimdi de adamın heykelini götürmüşler.” Yavaş yavaş tekrar yere çömeldi. Clara ellerini onun omzuna koydu. “Benim gözbebeğimdi o” dedi William.

Emily'nin boğazı düğümlendi. Çok geç kalmıştı. Henry Douse çok az zamanlarının kaldığını tahmin etmişti. Emily, William'ın kederli yüzünü karartan bir bulutun gölgesini izliyordu.

“Misyonerler bize, oyma suretlere hayranlık duyanların sonsuza deðin ateþe atılacaklarını söylemişlerdi” dedi William.

“O zaman onlar beni de atacaklardır” dedi Emily, yumuşak bir ses tonuyla.

William yüzünü başka tarafa çevirdi ve sesi güclükle çıkıştı. “Babam, battaniyeden kurtulmaya çalışan yeni tarz Kıızılderililerdendi. O, Yan ve Skidegate’te totem heykellerini toplayarak para kazanıyordu. Onları parçalara ayırarak müzelere gönderiyordu. Tanesi bir dolardan” dedi. Sesи etkisiz fakat yüksek perdeden geliyordu. “Belli bir yaşı geldiğimde misyonerler bana iş verdiler; ben de aynı işi yaptım” dedikten sonra deniz kuşkonmazını okşamaya başladı. Emily onu rahatlatacak bir söz bulamıyordu. Ona dokunup dokunamayacağını da bilmiyordu.

Onlar hiç konuşmadan yukarıya doğru yürüdüler, orada sedir ağacından yapılmış kocaman bir Kuzgun heykeliyle karşılaştılar; kanatlarını iki yana açmış ve gagasını yukarıya kaldırılmış halde, ön tarafındaki çayırın yukarıdan bakan, kalın ve alçak bir kütüğün üzerine oturtulmuştu. Bir heykel değildi bu; başından kuyruğuna kadar olan uzunluğu, üzerine oturtulduğu kütükten daha boylu ve tam anlamıyla görkemli bir oyma kuş figürüydü. Kafasını, sırtını, kanatlarının üstünü ve göz çukurlarını yosunlar kaplamıştı.

“Burada bir zamanlar Kuzgun’un Etkili Konuşmalar Yaptığı Yer denilen bir ev vardı. Bizim insanlarımız burada ölümler. Bir sürüsü. Gidenlerden hiçbir geri dönmedi” dedikten sonra o, Emily’ye, evin bir köşesindeki Kuzgun’un karşı köşede bir eşinin olduğunu ve sonra aralarına ölüm girdiğini anlattı. Şimdi ise biri perişan halde, diğeri yapayalnız” dedi.

“Çiçek hastalığı adaya nasıl yayılmış?” diye sordu Emily.

“Haida Gwaii’nin dört bir yanına yayılmış. Bizim insanlarımız bu hastalığı Victoria’da kapmışlar. Hastalığı, yollarда öle öle, ticaret kanolarıyla kendileri taşımışlar eve. Yirmi yılda on kişiden biri hayatta kalabilmiş sadece.”

Emily bunun aileye, çocuklara ve kız kardeşlere ne anlam ifade ettiğini çıkarmaya çalıştı. Kafası karmakarışıktı.

“Kuzgun hâlâ etkili konuşmaya devam ediyor. Gagasını nasıl yukarıya dikmiş, gördün mü? Benim resmini yapacağım kahraman totem bu.”

Duyduğu sempati ile yeteneği arasındaki uçurumun denizler kadar geniş olduğu hissediliyordu. Yerli oymacının, önce ana temayı (Kuzgun'un muazzam gücünü ve ruhsal yanını) kafasında oluşturduğu ve sonra düşüncesini oluşturan şekli gidim gidim oyarak ortaya çıkardığı anlaşıliyordu. Emily ona dışarıdan nasıl bakılacağı konusunda eğitim almıştı; fakat Dzunukwa ve *Totem Anne*'de olduğu gibi, içerisinde yatan özüne yaklaştığında, onun gerçek doğasına daha yakın olabiliyordu.

Duman önce sise dönüştü ve sonra çiseler gibi bir hal aldı. Kâğıdını yağmurluğa korumaya çalıştı. Boyalarının üstünde su damlıyordu. William bir parça resim bezî alarak onun üstüne bir örtü gerdi. Bez rüzgârda çırpınıyor ve sağa sola savruluyordu; William onu bütün öğleden sonra boyunca Emily'nin üstünde tuttu. Yüzüne gelen yağmurlara hiç aldırdığı yoktu. Kolları fena halde ağriyor olmalıydı.

Yağmur suyu, Kuzgun'un kâğıt üzerindeki gagasını kayganlaşmış, gözlerini kaplayan yosun artık su tutmaz oluncaya kadar ıslatmıştı onu; gözyaşları gibi düşüyordu aşağıya. Emily, daha saldırgan bir görüntü vermek için gaganın yönünü yukarıya doğru yapmıştı. Fırçaları, kâğıdı, elleri ve ensesi dahil her şey sırlısklam olmuştu. İslanmaktan kemiklerinin ağrısını hissediyordu. Gel şimdi şu ıslanmanın resmini yap. Çalışmaya dahil et bunu. Gösterilen çabayı, sert rüzgârların içine işleyişini ve tuzunu derinden hissettiğin denizin sert iyot kokusunu resmet. Mor-siyah gecelerin sessizliğini bozan ilginç kuzgunu, toprağın koyu renkli ıslaklı-

ğını, ölen insanların kokusunu; Tanrı kadar yalnız olan, Cumshewa'nın anılarının kalıntısı ve çürümeye terk edilmiş muhteşem bir kuştan başka bekçisi olmayan terk edilmiş köyü resmet.

Salal

Emily, şiddetli ve kararlı bir şekilde kapının çalındığını duydu. Onun West Broadway'deki bir atölye-daireye taşındığını Jessica'yla kız kardeşlerinden başka kim bilebilirdi? Joseph'ın kafesine doğru yürüdü; fakat Joseph onu bir "ouk" sesi çıkararak protesto etti. Emily, gri renkli bir elbise giymiş, saçlarına ve bıyıklarına ak düşmüş bir adama kapıyı açtı. En azından tutarlı bir görüntüsü vardı.

"Bayan Carr?" Ben Victoria'dan, Bölge Parlamentosu Temsilcisi Dr. Charles Newcombe."

"Evet."

"Size onlara yeni müze galerisiyle Bölge Parlamento-su'nun yasama kütüphanesi hakkında yazı yazdınız, değil mi?"

"Evet, onlara, yerlilere ait köyler ve totem heykellerinden oluşan resim koleksiyonumu sergilemeyi teklif etmiştüm" dedi Emily, kapı eşliğinde.

"Northwest Coast kültürleri konusunda uzman olarak sizin çalışmalarınızı değerlendirmek için görevlendirildim."

"Buyurun içeriye girin. Dağınıklık için kusura bakmayın" diyen Emily ayağıyla Billy'nin battaniyesini ağaç dalların-

dan örülümsüz bir sandalyenin altına itti ve yol açmak için Joseph'ın kafesini de lavabonun yanına götürdü. "Ben bu kadar kısa zamanda birilerinin geleceğini beklemiyordum. Gerçekten böyle bir şeye hazır değildim. Bir İlkbahar sergisine hazırlanıyorum" dedi.

Çalışma masasının altına depoladığı resimlerini çıkardı ve onları duvara dayadı. Boya bezlerini, paletleri ve içine fırça koyduğu kavanozları masanın bir köşesine iteledi ve çekmecelerin içindekileri ortaya koydu. Suluboya resimlerini yere serdi. "Yirmi tane yağlıboya ve altmış tane suluboya resimle döndüm eve. Bunları sergileyerek yer yok burada" dedi.

Adam tavandan aşağıya sarkan tellere asılı, henüz kurumamış olan yedi tane tuvale bakarak, "Şunu göremiyorum" dedi.

Emily, "Bunlardan başkaları da var" diyerek, banyo küvetinin içine yerleştirdiği resimleri göstermek için Billy'nin bulunduğu yere doğru yürüdü ve onları yapılmamış yatağın üstüne yaydı.

"Neden benim sergime gelmiyorsunuz? O Vancouver'ın şimdije deðin sahip olduğu en büyük sergi olacaktır. Bugüne deðin, büyük ya da küçük, Vancouver'da bir salon kiralayıp tek kişilik sergi açan hiç kimse olmadı. Bu çalışmaları tamamladığında, sayının yarısından fazlasının geniş yağlıboya resimler olmak üzere iki yüzden fazla olacağını gördüm" dedi.

"Sergi ne zaman açılıyor?"

"İki ay sonra, on sekiz martta, Dominion Hall'de."

Yakıttan kısıntı yaptığı için içeride iki kat kazakla dolaşıyordu; hafta ortasına kadar idare edecek balıklı sebze çorbası yapmak için, hafta sonlarında Sophie'yle birlikte deniz tarağı toplamaya gidiyordu; pirzolalardan, akşam çaylarından

ve reçellerden vazgeçilmişti ve kirasını ödeyebilmek için saçını kesmişti.

“Kurul'a buradan rapor sunmanın uygun olacağını sanmıyorum.”

“Kurul üyelerini buraya getirin.”

Adam gözlerini kısararak baktı, ak saçlı kafasını bir yana eğdi ve hemlock dalları gibi aşağıya sarkan bıyıklarını sıvazladı.

“Bunlar kesinlikle yeni heykelciliğin gizemini yansıtıyor.”

“Teşekkür ederim.”

“Şu bir tanesi inançla çizilmiş. Benim satın aldığım bir heykelin tipatıp aynısı.”

“Yağlıboya mı? Kim yapmış?” diye sorular soran Emily onun, Sitka'da karşılaştığı Amerikalının, yani Ted Richardson'un adını söyleyeceğini sandı.

“Hayır. Bir totem o.”

“Totem heykeli mi *satın aldınız*?”

“Chicago'daki Field Museum adına almıştım.”

Emily bir sandalyeye çökerek, Cumshewa'daki, gözyaşı döken ve sanki kaybolan bir elbise düğmesini arıyormuş gibi deniz kuşkonmazını okşayan William'ı gözünün önüne getirdi.

“Bunlar müze personeline, kabile destanlarına dair manografların açıklanmasında yarar sağlayabilir” dedi adam.; fakat sizin, ölçülerin birbiriyle uyumu konusunda bir standardınız yok. Herkesin kısa olarak bildiği şu sizin Kwakiutl kiş festivalinin karşılaşma figürü, daha uzun olan Haida heykeliyle aynı ölçüde çizilmiş.”

“Ama bunlar farklı resimler. Fotoğraf değil bunlar.”

“Kesinlikle. Renk karışımınız çok acemice yapılmış; buna dikkat etmeniz gereklidir.”

Adam, aklına gelen bir düşünce onu dalıp gittiği şeylerden kurtarınca deşin onların her ikisine de gözlerini dikeye baktı ve ötekileri incelemeye devam etti.

“Çok kötü, bunlar aşırı derecede parlak. Sahil köylerinin gerçeklerine uymuyor bunlar. Eğer renklerinin parlaklığını azaltır, uygun bir denetim altında hatalarını giderirseniz, o zaman belki müze bir duvar panosu kiralamanızı kabul edebilir.”

“Hataları düzeltmek! Kişisel bir izlenim bu” diyen Emily'nin kulaklarında Fanny'nin sözleri çınladı: *“İki tarza birden sahip olamazsun.* Dr. Newcombe'nin kurulunun denetimi altında resim yapmaktansa ölüüm daha iyi” diye geçiridi içinden.

“Sanatı bilimle karıştırıyorsunuz, çok yazık. Onlar bunu beğenmeyebilirler; bir rapor sunacağım, bakalım ne söyleyecekler” dedi adam.

Emily, onu kapıdan geçirmek için ayağa kalkarak, “Pekâlâ” dedi.

Adam, “Yine de, bunu ve şunu alıyorum” dedi.

“Fakat siz demiştiniz ki...”

“Önemi yok” diyerek gülümsedi adam. “Bunlar hoşuma gitti; kendim için alıyorum” dedi.

Onlardan biri, Kwakiutl'daki karşılama figürüyüdü. Emily şaşırıp kalmıştı.

“Bölgede yaşayan bütün insanların görebilmesi için koleksiyonu bozmadan tutmayı umuyordum. Bunlar birlikte görüldüğü zaman bir anlam ifade ediyorlar” dedi.

Emily adamın bir çek yazdığını gördü. Çekin üstündeki miktar çerçeveleri karşısındı ancak. Taslakları üzerinden bu konuları tekrar çalışabilirdi; fakat koleksiyonunu bozamazdı.

Adam Emily'nin duvarda asılı duran davulunu fark etti. “Çok güzel bir Tlingit el sanatı örneği. Keskin bir gözünüz var. Kaç para istiyorsunuz bunun için” diye sordu.

“Satılık değil o.”

Adam sanki Emily'ye inanmamış gibi, ayrılrken davulun yan taraflarına bir göz attı.

Billy, Emily'nin banka çeki bulunan elini yalıyordu.

“Ah, Allah aşkına, Billy. Bırak şimdi salyalarını saçmayı.”

Emily ne diyeceğini bilmiyordu. Yaptığı totem resimleri satın alınmıştı! Zor kazanılan parayı gözden çıkaracak kadar birinin hoşuna gitmişti onlar. Billy'yle boğuşmak için, “Oop” diye bağırarak, dört ayaklı konuma geçiverdi. Şimdi yüksek kurula nasıl bir rapor gönderecekti o adam? Yine de olası müşteriler onu keyifli bir çalışmaya zorluyordu.

Birkaç hafta sonra ona bir mektup geldi:

Çalışmalarınızı, yasama meclisi kütüphanesi ya da galeri için uygun görmediğimizden dolayı üzgünüz. Çalışmalarınızdaki serbestiler, antropologların onları kullanmasına engel olmaktadır. Çalışmalarınızın arka plandaki çabaları anlamakla birlikte, resimlerinizin, Northwest Coast yerli köylerinin doğru simgeleri olduğunu söylememiz mümkün olmamaktadır.

Emily mektubu fırlatıp attı. “Resimlerin bir tekini bile görmeyen, onların giderek artan etkisini hissetmeyen ve muhtemelen kendi ortamında tek bir heykel görmemiş bir kurulun imzaladığı mektup” dedi.

Kızmamak için kendini zor tutuyordu.

Fakat onlar Dzunukwa'yı, bataklıkları adımlayarak geçebilen ve kurulları paramparça eden Dzunukwa'yı da görmemişlerdi.

“Biz insanların ne düşündüğüne bakacağız, değil mi, Billy?”

Manavın dışında sergilediği elmalardan seçenek Emily, sokakta bir gürültü patırtı duydu. Manav ne olduğunu görebilmek için o tarafa koştu. Emily de Billy'nin tasmasından sıkıca tutarak adamın peşinden gitti.

Polis, Kitsilano Burnu'ndaki liman köyünde yaşayan Squamish'leri topluyor ve onları rıhtıma ve orada bulunan bir kayığa götürüyordu. Herkes elinde bir şeyler taşıyordu: sandıklar, çuvallar, sepetler, şişkin battaniye bohçaları... Polisler onlara, “Yürüyün!” diye bağırlıyorlardı. Erkekler kano larla benzinli teknelere doldurulmuşlardı.

Emily manava, “Sizce bu bir hastalık tehlikesine karşı tahliye işlemi midir?” diye sordu.

“Daha da kötüsü” diye karşılık verdi manav.

Onlar daha yakından bakmak için sahile koştular. Giderken artan bir izleyici kalabalığı oluşuyordu. İnsanlar iskele den kayıklara bindirildikleri sıradan bir adam isimlerini kaydederken diğerleri onlara para uzatıyordu. Erkeklerden kimileri parayı alıyordu. Ötekiler kafaları dik bir şekilde sessizce geçip gidiyorlardı. Görünüşe bakılırsa, Victoria'daki Inner Harbour'dan Songhees'lerin sürülmlesi olayına benziyordu o.

Emily duman ve gaz kokusu alırken, meşalelerle birlikte koşan beyaz adamları gördü. Billy'nin kulakları dikildi. Birkaç dakika içerisinde evlerden biri, sonra bir diğerı ateşe verildi. Billy geri çekilirken Emily'ye dengesini kaybettirdi. Derken alevler öteki evlere, ahırlara, meyve ağaçlarına, onlara ait ufak mezarlığa ve türbeye sıçradı. Emily öfkeyle döndü.

“Korkunç bir şey” dedi manav. “Yıllardır yapıyorlar bunu. Politikacıların söyleyip durduğu göze batan çirkinlikleri alıp atıyorlar. Yerli kalıntılarını temizleyerek Fairview'un zengin insanların görüntüsünü kurtaracaklar. Kızılderililerin liman bölgesinin şu yarım millik mesafesinden uzaklaştırılması çok önemli” diyerek başını salladı. “Çok erdemli komşuları onlar.”

Gariban ailelerin kayık üzerinde za vallı bir görünüm sahip kalabalıklar oluşturduğu görüldü: Çocuklar korku duluydu ve ağlıyorlardı; kadınlar yüzlerini kocalarının omuzlarına yaslamışlardı. Kimi yaşlılar gözyaşı döküyorlardı. Ötekiler ise, yüzlerinde hiçbir ifade olmadan, heykel gibi hareketsiz ve sessiz duruyorlardı.

Alev alev yanan ateşin ve yağıdırılan emirlerin gürültüsü arasında Emily, Billy'yi bir polisin olduğu yöne doğru çekerek ona, “Bunları nereye götürüyorsun?” diye sordu.

“Geri çekilin, bayan. Köpeğinizi uzaklaştırın buradan.”

“Nereye götürdüklərini...”

“Orman Alanı'na. Kuzey Vancouver'a.”

“Fakat hiçbir anlaşma sağlanamamış. Kim verdi bu emri?”

“McBride” diyerek elindeki sopayla Emily'yi oradan uzaklaştırdı.

Bölgeyle ilgili bakan. Muhafazakâr ve sömürgeci biri, diye aklından geçire Emily, Billy'nin tasmasından tutarak geri çekildi; dumandan boğulmak üzereyken kendi kendine, “Ah, onun yüzüne karşı, cehenneme kadar yolun var, demek için neler vermezdim” diye mırıldandı.

Emily bir aydır bir enerji patlamasıyla resim yapıyordu; bir başlayışta birkaç tuval bitiriyordu ve Jessica'ya şunları

söyledi: "Çok endişeliyim. Hükümete, Squamish'leri bölgeden attıranlar varlıklı Vancouver vatandaşlarıdır. Aynı insanlardan, benim yaptığım resimleri anlamalarını ve hatta onlara izin vermelerini nasıl bekleyebilirim?"

"Eğit o zaman onları. Sergi salonunda bir konuşma yap onlara."

"Çalışmalarımda açıkça görülmeli gereken şeyler hakkında açıklama mı yapayım onlara?"

"Bana anlattığın gibi deneyimlerini anlat onlara; Dzunukwa'yı ve Tillie'yi anlat; bu tür şeylerden bahset."

Emily kahkahalarla güldü. "Kendimi tatmin etmek için boş yere nutuk çekmeyi içine sindirecek biri değilim" dedi.

"İnsanlar senin bildiklerini bilmiyor, Emily. Totemler ve yerli kültürleri üzerine yapacağın bir konuşma işe yarayacaktır. Bunun sana yardım eden o insanlara karşı bir borcun olduğunu düşünmüyor musun?"

Emily kendisini kış festivaline götürüren Mac'la Beatrice'i, şef Wakias'ı ve Henry Douse'u gözünün önüne getirdi. Bayan Douse'a, istediği resmi gönderecekti. Onu beğenmesini umut ediyordu. Fakat bu yeterli değildi.

Emily içini çekti. "Evet, benim tatlı Bayan Vicdan Sahibi'üm, bu söylediğin şeyi yapacağım" dedi.

Kararını bildirmek için kız kardeşlerine bir mektup yazdı.

2 Mart 1913

Sevgili Alice ve Lizzie

Sizin için Vancouver'a gelmenin kolay olmadığını biliyorum; fakat ben, Hitats'uu'ya yaptığım ilk geziyle ilgili

Kızılderili konulu çalışmalarımı sergilenmek için Pender Street'teki Dominion Hall'ü kiraladım. Sanırım on dört yıl içerisinde pek çok şey öğrendiğimi göreceksiniz. Düşüncelerini miyavlayarak ifade eden o beyinsiz sokak kedilerinden boşlanmasam da, onlara bitaben, 18 Mart'ta akşam saat sekizde bir konuşma yapacağım. Eğer gelirseniz, kız kardeşinizin neden sizin söylediğiniz gibi puta tapanların sanat eserlerini resmetmekte ısrar ettiğini ya da onun neden hep resim yaptığıni anlarsınız.

*Yağmurun bardaktan boşanırcasına
yağdığını bu sabah vaktinde sevgiyle, Millie.*

Zarfın içine yazılı olmayan bir dua koydu ve yapıştırdı. Georgia Boğazı'nı aşağısına inanılan üç dolarlık bir umuttu o.

Mavi renkli, beli kuşaklı gabardin elbiselerini giydiğinde, mezbahaya götürülmek için giyindirilmiş bir kuzu gibi hissediyordu kendini. El yazısıyla yazdığı konuşma metnini, son dakika değişikliklerini yaparak çantasına koydu; Dominion Hall'ün merdivenlerine geldiğinde bir mola verdi: on beş blok yürümüştü; heyecanlanıp neşesini kaybetmek istemiyordu. Binanın görüntüsü, mahkeme binası gibi geliyordu ona. Trabzanlara sıkıca tutunarak kendini yukarıya taşıdı. Jessica içinde onu bekliyor ve yüzündeki gülümseme eksilmiyordu.

Mucize eseri, insanlar gelmişlerdi. Gazetede yer alan ilan işe yaramıştı. Emily'yle Jessica sessizce galeriye yayılıp insanların kendi aralarındaki konuşmalarını dinlemeye başladılar.

“Bunu bir sergide görmek çok güzel; fakat bu tür...her neyse, sergilenmiyor bunlar” diyordu kadınlardan biri, eldivenini, ölümle ilgili bir heykel (birinin evinin içinde) resmine doğru sallayarak.

Emily, “Hım” dedi kendi kendine. “Kutsal şeylere dudak bükiyor. Bir eldiven tekinden ne bekliyor bu kadın?”

“Grotesk ve kasvetli bir görünüm sahip” dedi bir başka kadın.

“Hiçbir şey hissetmemekten çok, rahatsızlık duymaya yol açmıyor mu bu?” dedi Jessica’ya, yüksek sesle.

“Bunlar aceleyle yapılmış” dedi adamlardan biri.

“Siz onlara aceleyle bakmış olabilirsiniz” dedi Emily ona.

Onlara gücencemekten boğazı düğümleniyordu. “Fosiller” dedi, fısıltıyla, sesini giderek yükseltip, “Nisga’a kabilelerinin kadın şeflerinden biri benden bir heykel resmi yapmamı o denli çok istedi ki, söz verinceye kadar bırakmadı beni” diye ekledi.

“Sakin ol” dedi Jessica, alçak sesle. “Bu insanlar buraya gelecek kadar iyi insanlar. Bundan destek alman gereklidir. Şimdi çıkış oraya ve onların doğru düşünmelerini sağla!”

Emily kürsüye doğru yürüdü. Konuşmasına başladığında sesi, sanki kulakları balmumuyla tıkanmış gibi ince ve uzaktan geliyordu ona.

“Totem heykelleri sergisinden oluşan bu koleksiyonu yapmactaki amacım, bu çarpıcı ve anıtsal kalıntıları kendi mekânlarında resmetmekti. Bölgenin ilk insanların sanatsal yaratıcılığını ve yaşam tarzlarının önemini övgüyle ortaya koymak istiyorum. Burada gördükleriniz, İngiliz Kolombiyası’nda yaşayan büyük yerli topluluğunun sadece bir parçasını göstermektedir...”

Emily, kimilerinin uzunluğu altmış feet’i bulan heykellerin hacmi ve onların bazen bir köyde iki düzineyi bulan ger-

çek sayılarını ortaya koydu. Ön sırada bulunan ve sevinçten yüzü ışıl ışıl parlayan Jessica dışında, izleyicilerden hiç kimseňin yüzünde bir ifade okunmuyordu. Emily'nin kuruyan boğazı acımäßigaya başlamıştı.

“Batılıların çoğu sanat hakkındaki düşüncelerini Avrupa'dan gelen göçmenlerden aldı ve onları hiç değiştirmedi; oysa bizim ortamımız yeni bir tarzı gerekli kılmaktadır. Sanat merkezlerinden uzak bulunmamız, bizim kendimiz olmamızı ve orada yaşamış ilk insanların topraklarından ve sanatından esinlenmemizi kolaylaştırmaktadır...”

Gibb'in düşüncesiydi bu. Ah, şimdi bir saat kadar onunla birlikte olmak vardı.

“Neyse ki izleyecek bir tarzım var” dedi kendi kendine.

Serginin düzenlendiği salonun arka kapısı gıcırtıyla açıldı. Alice'le Lizzie içeriye giriyor olabilirdi.

Sophie'ydı gelen! Sevgili Sophie, dimdik yürüyordu, üstünde güzel ve düz bir etek vardı ve başına sarı renkli bir örtüyle bağlamıştı. Ve ayağında ayakkabıları vardı. Arkasında ise, kendine aristokratik bir hava vermek için omzuna mor renkli bir şal atmış Sarah vardı. Herkes gözünü, onun içeri-deki faaliyete aldroş etmeden yürüyüşüne kilitlenmişti. Ve birkaç adım attıktan sonra tereddüt geçiren Margaret Dan da oradaydı. Emily gözlerine inanamıyordu. Nasıl edip de Sophie onu buraya getirmiştir?

Emily mutluluktan ne yapacağını şaşırmıştı. Onları, yüzünde beliren kocaman bir gülümsemeyle karşıladı ve Sophie'nin yer bulmasını izledi.

“Oraya ait olan bir tarz var; o da kabile oymacıları tarafından yapılmış olan, Kanada'daki West Coast'un özgün sanatıdır. Kanada'nın en eski sanatı ve karakter olarak en modern olanıdır. Yerli sanatçı açısından abartı ve biçimsel değişiklik ilkeleri, hayvan ve insan figürlerinin iç dünyalarını

yansıtmak ve bir şeyin ruhunu yakalamak için başvurulan yöntemlerdir. İşte benim mevcut çalışmalarım sırasında keşfettiğim ilkeler bu ilkelerdir.”

Kapının iç tarafında, sağ tarafta duran üç kadın vardı. Dudaklarını sımsıkı kapatıp omuzlarını kaldırarak oturan Sophie, burada bulunarak arkadaşlığını kanıtladığını gösteriyordu. Sarah sakin sakin oturuyor ve gözlemde bulunuyordu; fakat belli etmeden, resimlerin asılı olduğu salonun dört bir tarafına göz atan Margaret pek rahat görünmüyordu. Onların buraya gelebildiklerine şükretmek gerekiyordu.

Emily gezilerinde edindiği deneyimleri anlattı, totemlerin yansittığı karmaşık kültürden söz etti, bir hanedan armasından pek farklı olmayan ve destanların hatırlatıcısı olma görevi gören hayvan figürlü başlıkların ifade ettiği akrabalık ve soydaşlık olgusunu açıkladı.

Kavrayabildiği kadarıyla cenaze gömme uygulamalarını anlattı ve tabut ağaçlarının müthiş öneminden söz etti.

“Buraları, bu sanatı ve karşılaştığım bu güzel insanları bütün varlığımı seviyorum. Onlar bize pek çok şey öğretebilirler” dedi. O bu arada dinleyiciler arasında başka yöne çevrilen birkaç kafayla çatılan birkaç kaş gördü.

“Konudan birazcık uzaklaşırsak, resimlerde neden çok az sayıda insan olduğunu merak ediyor olabilirsiniz. Yıkıcı salgın hastalıklardan sonra bazı köylere kesinlikle tekrar yerlesilmedi ve bu trajediyi bize anlatmak için sadece enkazlar kaldı. Birçoğu da, köyler dışında geçirilen balık avlama sezonu nedeniyle geçici bir süre boş kaldı...

Emily devam edip etmeme konusunda karar vermek için konuşmasına ara verdi.

“...Avrupalılar gelmeden önce bu topraklar üzerinde onların ataları balık avlıyorlardı; Bu topraklar onların varlıklarını sürdürmeleri için gereklidir.”

Emily konuşmasına bir kez daha ara verdi ve tepkilerini göstermek için dikkatle izleyicilere baktı. Koltuk altlarından ter boşandığını hissediyordu.

Orada insanların bulunmaması, yerlilerin topraklarından uzaklaştırılması için polisle işbirliği yapmak şeklinde yorumlanmamalıdır.”

Böyle söylemekle o, Vancouver’da olası bir sanatsal kariyer yapmanın tabutuna son civiyi çakmış olabilirdi. Fısıltıyla konuşan birkaç kişi dışında salonda hiç kimse kalmamıştı.

“Üzerinde yaşadığımız muhteşem Batı’yla gurur duyuyorum, onu kutlamak ve ilk başlarda yüceliğinin sembolü olan anıtları korumak istiyorum. Çok anlamlı olan bu heykellerin Kanadalılar için, eski Kelt kalıntılarının İngilizler için olduğu kadar önemli olması gereklidir. Çok değil, önumüzdeki birkaç yıl içinde bunların hepsi sonsuza degen yok olup gidecektir; henüz biraz zaman varken koleksiyonumu tamamlamak istememin nedeni budur.”

Dinleyiciler nezaketen alkışladılar. İnsanlar resimleri görmek için ayağa kalktılar. Sadece sergi salonunun uç tarafında oturan Sophie’ye gözlerini dikerek bakmaktan aldığı güçle Emily ona bir mesaj vermeye çalıştı: *Totem Anne, Kitwancool'a bak. Sensin o!*

Emily başını bir yana eğerek resme doğru baktı. Sophie doğruca resmin olduğu yere gitti ve gülmeye başladı.

Emily'nin kuşağı bir piton gibi sıkıyordu belini. Çok sıkışılığı için kürsüden iner inmez tuvalete koştu; baygınlık geçirmekten ve daha da kötüsü rezil olmaktan korkuyordu.

Giderken, adamlardan birinin, “Onun Kızılderili sanatına bu denli düşkün olmasının nedenini anlamıyorum” dediğini duydu.

Güzelliklere karşı gözlerinin kör olduğunu ortaya koymuştu. Kendisi bunca süre konuşurken bu adam uyuyor

muydu yoksа? Tuvalet aynasının camına dayayarak alnını serinletti. Hiç kimsenin yüzünde, görüş birliğine vardığına dair bir ifade yoktu. Tek bir kişi bile başını eğerek ona katılıdığini göstermemiştir.

Emily yüzünü yıkayarak tuvaletten çıktı. Salona geçip soru soranlara totemlerle ilgili açıklama yaptı; daha çok da öyküler anlattı ve sonra Sophie, Sarah ve Margaret'i aradı. Beğenilerini en çok duymak istediği üç kişi kalkıp gitmişti.

Sıkıntılı geçen altı günün ardından Jessica sergi salonunun boşaltılmasında Emily'ye yardım etti. Emily'nin gözü *Cumshewa Kuzgunu*'na ilişti. Etkili konuşmalar yapan ve güçlü konuma sahip biriydi. Emily çenesini içine çekti ve boğuk bir sesle, "*Bayan Carr'ın vizyonunun başına ne geliyorsa, bu Kızılderili idollerini eşi benzeri bulunmaz bir şekilde göstermek için başvurduğu şekilsel değişikliklerden gelmektedir*" dedi. Resmi aşağıya indirirken, "İşte, eliniz altında; dünya âlem okusun diye *Provice*'te yer vermişler ona" diye ekledi.

"Hatırladınız mı onu?"

"Orada yer almıştı o" dedi, sanki mahkeme salonunda karar bildiriyormuş gibi resmi işaret ederek. "*Onun renklendirmesi, sıradan ölümlülere bahsedilen kavrama gücünün çok ötesindedir. Onun çok geçmeden bu neo-Empresyonim saldırularına maruz kalmaktan kurtulacağı beklenmektedir.*"

"Eğer birinin bir saldırısında bulunması gerekecekse, o kişinin, bu yazıyı yazan estetik anlayıştan yoksun kişinin gözlerini oyacak olan benim olmam gereklidir!"

"Vancouver henüz bunlara hazır değil. Onların bugüne degen görmediği şeyler konusunda fazla üstlerine vardin. Zaman tanı onlara."

“Onlar hiçbir zaman hazır olmayacaklardır. Benim onlardan bunu beklemem ahmaklık olur. Bütün bu Vancouver topraklarını işleyenler, insanların yerli kültürünün canlılığını ve değerini görmesini istemiyorlar. Onlar Kızılderilileri parçalamaktan yarar sağlıyorlar; ve ben ...Ben ne yapıyorum?”

“Sen onları onurlandırıyorsun” dedi Jessica, sert bir şekilde.

“Fakat beyazlardan hiçbir olumlu tepki almadan, Cums-hewa ve öteki harap edilmiş köylerin trajedisine karşı çıkmak için bu resimlerle hiçbir şey yapmış olmam. Burada sadece birkaç blok ötedeki köyün meşalelerle yakılmasına karşı çıkmak için hiçbir şey yapmış olmam. Sadece Sophie'nin bebeklerinin değil, kaybedilen her şeye ve bütün bu sahilde yaşananlara karşı çıkmak için hiçbir şey yapmış sayılmam.”

Jessica, şoka uğramış bir haldeki Emily'ye baktı; gözlerinde yaş vardı.

“Ben bu cüzdan sahibi adamların istedikleri şekilde resim yapamam, ihtaralarımı besleyemem ve ayrıca Kızılderililer için resim yapıp yaşamımı sağlayamam ya da bir farklılık yaratamam. Bu beni nereye kadar götürür?”

“Sabret biraz, Em. Düzeni bozulmuş bu dünya kendine gelecektir.”

Saflığı bazen sinirine dokunuyordu.

“Sorun bunun da ötesinde. Benim kim olduğumla ilgili” derken sesi çatallaşıyordu. “Görmüyor musun? Gitksan kabileinden bir adam bana, ellerimin ruh gücüne sahip olduğunu söylemişti, oysa ben müzeler adına heykel satın alan adadan para almak için de aynı eli açıyordu. Bunun benim überimde nasıl bir etki yaptığını sanıyorsun? Beni paramparça ediyor bu durum.”

“İkiniz de onları korumaya çalışıyorsunuz; o halde sorun nedir?”

“Sus artık, Jessica! Ben bildiklerimin farkındayım. Bu sergi, ölüm kalım meselesiymi; ve öldü. Aile, aşk ve şimdi de sanat; beni bitirdi bunlar. Fakat her şeye sahip olan senin elde edemeyeceğin bir şey bu.”

Emily çantasını kaptığı gibi kendini kapıdan dışarıya attı. Aceleyle Burrard Koyu'ndaki feribota doğru giderken yüzüne soğuk hava vuruyordu. Korkunç bir şeydi o, demişti Jessica'ya. O yüzden Sophie'nin evine giden yol boyunca nefret etmişti kendinden.

“Serginin herhangi bir değişikliğe yol açacağını sanmıyorum” dedi Sophie'ye.

“Kim açısından? Onlar onu beğenmediler mi? Kim onlar?” diye sordu Sophie, ikizlerden birini emzirirken, kimi heceleri yuta yuta. “Kim?” diye sordu.

“Müşteriler. Güç sahibi insanlar. Oy sahibi insanlar.”

“Ne hakkı var onların? Ben sepetlerden anlarım. Onların iyi ya da kötü olduğuna karar veririm. Sen resim yapmaktan anlarsın. Bu konuda karar verebilirsin.”

“Fakat keşke, ister hükümete mensup kimseler olsun ister öter öteki bireyler olsun, onları satın alan insanlar (Kızılderililer ya da beyazlar) senin o zarif Ata heykelinle ötekilerin hepsini *görseler*.”

Sophie konuşmasına ara verdi; fakat sadece bir an için. “Onları beğenmeyen birkaç göbekli adamdı, değil mi? Öyle oldu, değil mi? O resimler hâlâ senin elinde” diye devam etti.

“Sophie bunlar benim yıllarımı verdığım şeyler. Korkarım hiçbir anlam ifade etmeyecektir bu.”

“Korkuyor musun? Herkes korku içinde. İşte iki köy birden. İki köy birden. Sıra hangisinde? diyen Sophie'nin gözle-

ri Emily'ye bakarken öfke saçıyordu; sonra kucağındaki ikizlerin kundağını çözüğünde biraz sakinleşti. "Herkes korku içinde" dedi, belli belirsiz mırıldanarak.

Bebek zayıflamıştı; ateşi vardı ve hırıltıyla nefes alıyordu. Sophie'nin bulutlanan gözlerinden şaşkınlık okunuyordu.

Sepet-beşikte sallanan ikizlerin diğeri, mızmızlanmaya başlamıştı. Emily onları kaldırarak kucağına aldı. "Zavallı minik kuşum" diyerek omzuna aldı. "Minik kuş Molly" dedi.

"Molly değil, Emmie o" dedi Sophie, sert bir şekilde.

Emily bir kez daha baktı ona. Gözleri şaşıydı. Daha önce gördüğünde gözleri şaşı olan Molly'ydi. Sophie emzirdiği ikizleri kucağına alarak dik baklılarıyla kuşkulara son verdi. "Bu, Molly. Emmie, gürbüz olan bebek. Senin adını alan" dedi.

Neyapmış bu Sophie! Hayatta kalanın Emmie olması için isimleri değiştirmiş. Yaşayacak ama farklı bir düşünceyle, başkalarının standartlarına uymayan bir şekilde; fakat onun için gayet doğal olarak.

Ve Sophie sadece soldurmak için peş peşe bebek doğurma-ya devam edecekti. Kesinlikle, harcanıp gitme ya da başkaları tarafından değerinin anlaşılmaması sonucuyla karşılaşmak üzere peş peşe resim üretmekten daha kötüydü bu. Bir resim nedir ki? Bir resimden ne çıkar?

Emily dudaklarını ısırdı. "Vancouver'da kalmayacağım. Eve gitmem gerek" dedi.

"Pöh! Victoria'ya mı? Buraları terk mi ediyorsun?"

"Hayır. Sadece bir süre kız kardeşlerimle birlikte yaşamak için gideceğim. Kira ödeyecek param kalmadı. Yiyecek bol. Benim hiçbir yere ait olmayan tuhaf kız kardeşim. Bir balınatayı çay fincanına sokmaya çalışmak gibi bir şey oluyor benimkisi. Fakat orada Bölge idaresine yakın olacağız. Başka fırsatlar ortaya çıkabilir."

“Bizimle birlikte yaşayabilirsin.”

Sophie'nin yüzünde beliren saflık onun anlatmak istediği şeyi çok güzel ifade ediyordu. Emily onun cömertliğinden kuşku duymuyordu bu kez.

“Teşekkür ederim. Çok iyisin. Fakat, hayır, gitmem gerekiyor.”

Sophie ikizlerden hasta olanını Emily'ye verdi ve sağlıklı ve şası gözlü olanına öteki göğsünü verdi. O anda Sophie'nin yorgun yüzünde Kitwancool annenin canlılığından eser yoktu. “Sophie, Biz Molly için bir şey yapabiliriz. Onu doktora götürebilir ya da ilaç alabiliriz” dedi Emily.

Sophie'nin gözleri parladı. “Beyaz doktor mu?” diye sordu.

“Evet. Vancouver'da.”

“Senin doktorun mu? Tanıdığın biri mi?”

“Hayır. Tanıdığım bir doktor yok. Fakat iyi birini bulabileceğimizden eminim.”

Sophie burnundan soluyordu. “Uzun zaman önce çiçek hastalığının yayıldığı sırada, insanlarımıza iyileştirmek için bir şeyler yapacak bir beyaz doktor bulamamıştık hiçbir yerde. Ölümeye terk edildi onların hepsi: bebekler, büyükanneler, herkes” dedi.

Boğazının yandığını hissediyordu. Tanu'yla Cumshewa onun için eve gelmişlerdi. “Şimdi durum farklı” dedi.

“Beyaz doktor Molly'ye kötü bir şey yapabilir. Birazcık Kızılderili olması gerekir onun.”

“Sophie, hayır!”

Sophie, Emily'yi kucaklayarak bağıra bastı ve başını yavaş yavaş sağa sola hareket ettirdi.

“Pekâlâ. Fakat düşünceni değiştirirsen bana mektup yazarak bildir. Ben ertesi gün burada olurum.”

“Teyzecik de özleyecektir seni.”

“Gelişinden memnuniyet duyacağımı söyle ona. Margaret Dan'a da aynı şeyi söyle. Jimmy'ye de hoşça kal, demek isterdim ama onun işe gittiğini biliyorum.”

“O bazen çalışıyor, bazen de meyhanelerde vakit geçiriyor.”

“Emily, Sophie'nin, Emmie'yi bağırına basarak, gözlerini dikip açık olan kapının aralığından gecenin karanlığında, Annie Marie'nin, salal çalılarının altında tozun toprağın içine çekildiği noktaya ve parıldayan koyu renkli kocasını yutan şehre doğru bakışını izliyordu.

Dördüncü Bölüm

Kartal

Kapının öfkeli bir şekilde çalınması onu yerinden fırlattı. Bay Pixley dosdoğru içeriye dalarak eski bir ayakkabıyı ona doğru sallamaya başladı. “Ne demek oluyor bu? İçindeki iğrenç paçavrayla birlikte akçaağacın altın-da buldum bunu” dedi.

“Bodrumdaki çıra sandığının içine atmışsin bunu. Atılacak eşya olduğu anlamına geliyor bu.”

Bay Pixley oturmadan önce o, bir sandalyeyi tavana çekmeye yarayan, makaraya bağlı bir ipi çekmeye başladı.

“Hayır. Öyle değil. Onları yanlış bir yere koymuşum. Nerede onun teki?”

Bu yenilgiyi hazmedememe karşısında, zaman kazanma yöntemine başvurma konusunda uzman olduğunu aklına getirerek ikinci bir sandalyeyi çekti. “Leylak çalılarının altın-daydı. Fareler kendilerine barınak yapmıştı bunu. Çile çeken zavallı yaratıklar. Dışarıda kar ve dondurucu soğuk var; kendilerini soğuktan koruyacakları hiçbir sıcak yerleri yok” dedi.

“Sıcak!” derken Bay Pixley'in yüzü kıpkırmızı oldu. “Sıcak!” dedi. “Sıcak bir yer bulamayan haşereleri mi dert ediyorsun? Buranın soğuktan donan kiracıları konusunda kay-

gı duysan iyi edersin. Ya da savaş konusunda. Soğuktan do-nan askerler konusunda kaygı duymalısın. Fareler dışındaki şeýler konusunda kaygı duymalısın” diyerek devam etti.

“Kaygı duyarım; fakat fareler konusunda da bir şeýler ya-pabilirim.”

Bay Pixley bir resme göz attı. “Canavarlık” diye homur-dandı, dışarıya çıkarken.

“O benim annem” diye bağırdı Emily.

“Ethel Dzunukwa. Hoşuna gitmeyen insanları yer o. Onunla tanışmak ister misin?”

Pırıl pırıl genç insanların tamamı Fransa'daki siperde can veriyorlardı ve geriye oda kiralamak için sahte gözyaşı döken insanlar kalmıştı sadece. Aynı parayı ödeyip daha fazla ısnı-mak isteyen, kolaylıkla sağlanlaştıracakleri bir masadan şikayetçi olan ve ikinci ayın ortalarına geldiklerinde, önceki ayın kirاسını son kuruşuna kadar onun avcuna yavaş yavaş sayan çanak çömlekçiler. O, bir hisimla bodruma indi ve Bay Pixley'in apartmanını ısıtan tesisatin vanasını kıstı. Niyeti, onu korkutması için beyaz sıçanı Susie'nin hole gidip dolaş-masını sağlamaktı.

Yukarıya çıkarken posta kutusuna baktı; Ada Sanat Faali-yetleri ve El Sanatları Derneği'nden gelen bir mektup vardı. Şans eseri bir resim satılırlarda onun bedeli olarak bir çek gön-derilmiş olabilirdi. İçeriye girerek zarfı açtı. Bir bloknottan özensiz bir şekilde koparılmış kâğıda el yazısıyla, dilbilgisi kurallarından yoksun, çala kalem bir şeýler yazılmıştı.

16 Aralık 1916

Sayın Bayan Emily Carr.

Ada Sanat Faaliyetleri ve El Sanatları Sergisi'nde sergi-len-en resimlerinizi gördüm. Çok gerçekçi resimlerdi. O re-simler beni alıp illahee'me götürdü. Kitwanga'nın soğuk

rüzgârlarında keder vardı ancak ve Kispiox'un totem beykelleri konuşan uzun boylu insanlara benziyorlardı ve Kitsegukla gözler, gözler, gözler. Onların hepsini satın almak istiyorum. Sanırım siz bir Hailat'sınız. Bunlardan başka resimleriniz var mı. Varsa onları da görmek isterim. Onları görmeyi çok isterim. Gelebilir miyim. Siz neredesiniz. Victoria Hospital adresine mektup yazarak beni bilgilendirin lütfen.

*Sevgi ve saygılarımla Harold Cook
Son.*

Emily'nin boğazı düğümlendi. *Hailat*. Bu sözcüğü ilk kez dört yıl önce duymuştu: Kitwancool'da bu ismi vermişlerdi ona. Kimdi bu adam? Bir Gitskan mıydı? Victoria'da hastanede yatan biri, onun, resimlerinde yansıyan derin duygularını görmüştü. Harold Cook'un hastanedeki hangi koğusta kaldığını merak etmeye başladı. Mektubun arkasındaki, bir çocuğun kâğıdı kapkara ederek kurşun kalemlle çizdiği bir totem çizimine benzeyen resim dikkatini çekti. Gözleri muhteşem çizilmişti.

Emily resmi Billy'ye doğru sallayarak, "Sen ne düşünüyorsun bu resim hakkında?" diye sordu.

Billy, Emily'nin elindeki mektubu gözleriyle takip etti ve sonra halının üzerindeki konumunu değiştirmeye çalıştı; biraz çaba göster, der gibi bir hali vardı.

"Ben de bunu düşünüyordum. Onu görmezden gelemem bunu."

Harold Cook'un bir çocuk olma ihtimali olsa bile, onun mektubuna cevap yazdı ve totemlerin üzerindeki gözleri, gözleri, gözleri gördü. Kendini o vahşi ve etkileyici yerlerdeymiş gibi hissedebilmek için, gözlerini iyice kapanıncaya degen kisti. Yıllar ne çabuk geçip gitmişti?

“Kemirgenlere olan aşırı sevgisi” Anré’yi ve acındırarak miyavlayan bir sokak kedisini içeriye alma, alnına bağladığı siyah renkli kadife bantla birlikte kafasına geçirdiği saç filesi ve miras kalan topraklarla ilgili talepler üzerine yapılan yönetsel tartışmalarda yer alan Kızilderili topluluklarına yardım eden misyonerler hakkında Alice ve Lizzie’yle bitmek bilmez tartışmalara giriyyordu. Ve her zaman, Kanada’ya özgü ortak mirasları olan yerli sanatı üstüne ateşli bir tartışma ya giriyorlardı; Lizzie bu tartışmalarda alışıldığı üzere, “Pöh. Yok olup gitmekte olan bir halk o” diyerek geri çekiliyordu.

Emily'nin apartman dairesiyle onların arasında en azından iki komşuya ait avlular, dar bir sokak ve Alice'in okulu vardı; Alice'in bir bedel karşılığı tanıdığı hakla, babalarından kalan dokuz düğünden kendi payına düşen hisse üzerine inşa edilmişti bina. Kâğıt üzerinde plan kusursuzdu: üst katta atölye olarak kullanılacak bir salon, oturma odası ve mutfak. Onun üstünde de Billy'le kendisi için çatıda bir yatak odası. Ayrıca biri üst katta kendisininkiyle bitişik, ikisi ise, bodrum kat dairesiydi. Emily kira gelirleriyle geçimini sağlayıp resim çalışmalarını sürdürbiliyordu. Fakat ekonomik durgunluk baş gösterince kira gelirleri de düştü. Bölük pörçük kira gelirlerinin onu resim çalışmalarından geri koymasının ardından, Tığla Hali Örme Dönemi ve Çömlekçilik Dönemi başlamıştı. Evinin avlusunda iki tane tahta tabela vardı: *Her Amaca Uygun Mekân. Kiralık Daireler. Satılık Sebze, Tavuk ve Yumurta*. Tabelanın birinin en altında küçük harflerle, “*Ayrıca satılık resimler de var*” yazısı yer almıyordu.

André mektubun üzerine koşar adım geldi. Onun beyaz ve sarı-aşıboyası renkli postu, Colarossi'deki salonda bulunan yağlıboya resmin üzerindeki renkleri andırıyordu. Emily onunla oynamak için eline bir çizim kalemi aldı. Kalemin

ağır ve yabancı bir şey olduğunu sanıyordu o. Sanat bir kıtа uzaklığındaki başka bir yaşamdı onun için.

“Ve bu mektup onu bir kez daha harekete geçirmiştir.

Birkaç hafta sonra zil sesi duyuldu. Tantrum, sesinin yettiğince havlamaya başladı; bir griffon yavrusu havlamasıydı bu. Muhtemelen otuzlu yaşlarının başlarında bulunan, omuzları aşağıya düşmüş geniş yapılı bir adam, kapının eşiğinde ağırlığını bir ayağından ötekine aktardı. Sarı renkli seyrek favorilere sahip adamın solgun yüzünde kaygılı bir ifade vardı. Emily kibarlık adına onun, yara izi bulunan ve içine çökmiş soluk renkli alnına bakmamaya çalıştı. Adamın tepesinde, püskül gibi duran bir tutam saç vardı.

“Ben Harold Cook.”

Bir insan nasıl bu kadar ciddi görünerek gülümseyebilirdi? “Evet?”

“Siz sanatçı Bayan Emily Carr misiniz?”

Hayır, o değildi. Değildi artık. “Ben, Bayan Carr.”

“Ben Bay Cook.”

Adam elini ceketinin cebine sokarak bir zarf çıkardı. Zarfin içindeki bir gazete kupürüny yere düşürürken havlarcasına bir ses çıktı ve sonra onu yakalamak için bir hamle yaptı; o sırada bacağının aldığı çarpık hal ona beceriksiz bir görüntü verdi. Buruşmuş kâğıdı aldı ve boğazını temizleyerek okumaya başladı:

“Sayın Bay Cook. O ben oluyorum, yani Bay Harold Cook. Ada Sanat Faaliyetleri ve El Sanatları Sergisi’nde sergilenen çalışmalarımı öven mektubunuz için teşekkür ederim. Söz konusu yerler ve totem konularında bilgi sahibi olduğunuz anlaşılıyor. Evet, onların dışında başka resimlerim de var. Eğer ba-

na karşı sanatsal çalışmalarla ilgili laf olsun diye söylenen sözlerden birkaç söz söylemek niyetinde değilseniz, 646 Simcoe Street'teki atölyemde görebilirsiniz onları. Saygılarımla.” Sonra sesini bir oktav yükselterek, “Saygılarımla, Emily Carr. Son” diye ekledi.

“Siz Emily Carr’sınız. Ben, Harold Cook.”

Hayır, Gitksan değildi o. Ayrıca bir çocuk da değildi. “Buyurun, içeriye girin.”

Sallana sallana kapıdan içeriye girerken omuzları kapının yan pervazlarını zorluyordu. Totem resimlerini gördüğü anda adamın yüzünü heyecanlı bir ifade kapladı. “Oh! Oh!” dedi.

Emily birkaç resim daha çıkardı; fakat adam onlarla hiç ilgilenmeden anlaşılmaz birtakım sesler çıkartarak sendeleye sendeleye yürüdü. Kafasını anlamsız bir şekilde aşağı yukarı sallayıp duruyordu. Belli belirsiz, “Kitwanga” dedi ve bir resmi işaret etti. Gösterdiği resim Kitwanga’dandı. “Kitsegukla” diyerek resmi gösterdi. Som Balığının Canlandığı İlk Yer, dedi. Gene aynı şekilde, “Kispiox” dedi. İç çektiği sırada nefesi parmaklarının arasından sızıyordu.

?Siz oraya gittiniz mi?”

Adam ıslak gözleriyle Emily’ye bir bakış baktı. Emily, daha sonraki günlerde birinin resimlerine beğeniyle baktığının hatırlatıcısı olarak kafasına yerleştirmek üzere adamın görüntüsünü hafızasına kaydetti. Adam, *Kispiox Köyü*’nın resmi önünde yere çökerek bağıdaş kurup oturdu. “Kispiox’dan yaşadım ben” derken sesinden yansıyan acı ifadesi daha da belirginleşti. “*Benim ilabee’m*” dedi, çenesi titreyerek. “Onu bir daha göremeyeceğimi sanıyorum. Onun totem heykeli, Üzüntünün Ne olduğunu Bilen Kartal’dır” dedi. Düşüncele re dalmış halde ileriye doğru sallanıp, buruşuk çoraplar giydiği ayaklarının üzerine çekildi. “Köyun üstüne uzun bir

gölge düşürdü o. Onun altında oynardım ben. Çatlaklarının arasına kar dolmuş halde görmüştüm onu.”

“Bir Gitksan köyündeki beyaz bir geç adam mıydı o? Ne zamandı?”

“Onların beni göndermesinden önceydi.”

Adamın anılar nedeniyle buruşan yüzü Emily'nin daha fazla soru sormasına engel oldu.

“Kaldırır kaldırmaz çatlamıştı heykel. Büyük bir gürültü çıkmıştı” derken şiddetli bir titremeyle omuzları sarsıldı. Kollarını kaldırarak halka şekline getirdi. “Büyük kiş festivali. Gitmedim oraya. Büyük bir yenilgi yaşanmıştı” dedi.

“*Illabee* ne demektir?” diye sordu Emily.

Adam buruşuk giysilerini çekti. Bir tarafı içine çökmiş, yara izi bulunan biçimsiz alnı titreten, saman rengi bir tutam saçının altında daha da tuhaf görünüyordu. Gözlerini *Kispiox Köyü*'ne dikerek, “Huzur veren topraklar” diye yanıt verdi.

Sanki görüntü ona fazla gelmiş gibi ayaklarının üzerine sıçrayıvererek, “Gitmem gerek artık” dedi. Bakabildiği kadar uzun bir süre bakarak kapıdan dışarıya çıktı ve sonra dönüp, sallana sallana merdivenlerden aşağıya inmeye başladı.

Emily'nin içini bir duyguya yoğunluğu kapladı. Bu adam onun, sokaktan geçerken şöyle bir bakıp geçilecek türden resimlerini sevebilen tek insan türü müydü? Emily dönüp resimlere bir kez daha baktı. Enfes resimlerdi bunlar: Dr. Newcombe için ve şimdi de, dört yıl sonra bir başka kişi için. Onlar, adamın içinde derinlerde kalan ve kendisinin içinde uykuya yatan bir şeyi canlandırmışa benziyordu. Emily adamı, sanki kendisine hitaben konuşan totem heykelleri karşısında donup kalmış olarak gözünde canlandırdı; onlar kendisini eritmiş ve o etkili konuşmayı duyabilme isteği ulyanmıştı içinde.

Emily bodruma indi ve kadmiyum kırmızısı rengindeki oldukça kalın bir lifi, bir ten rengi duvar boyası artığının içine soktu ve bir başka kutunun içine de siyah renkli boyalı kolları kolu ağrıyıcaya degen karıştırdı. Çatı katındaki yatak odasında sırt üstü uzandı ve kanatlar nereye gitmeli, kafalar hangi yöne dönmemeli diye karar vermeye çalışarak çatının altındaki çiğrenklere kafa yormaya başladı. O bir İtalyan freski değil, onun gözlerden uzak tavanıydı sadece. Yillardır duymadığı bir arzuyla yaptığı resmin taslak çalışmalarını (onların geniş omuzlarını, kıvrılmış gagalarını, üst üste binmiş olan V şeklindeki tüylerin stilize doğal görüntüsünü) ve sonra eğimli ahşap tavan üzerinde karakalem çalışması yaptı. Yavaş ve nazik şekilde vurulan fırça darbeleriyle bütün gece boyunca çalıştı ve ahşap zemin üzerine, yüz yüze bakan iki büyük kartal resmi yaptı: *Üzüntünün Ne olduğunu Bilen Kartallar*.

Birkaç gün sonra Harold yine kapıya dikildi. Elinde bir kartal tüyü vardı. "Bu sizin için. Bayan Emily Carr" dedi.

Emily, onun hayranlıkla bakan uçuk mavi renkli gözlerinin kendine sabitlendiğini fark etti. Eğlenceli bir durumdu; fakat biraz da şaşırtıcıydı.

"Niye zahmet ettin, teşekkür ederim, Harold. Harika bir tüy bu" dedi Emily. Onun, kendisinin getirdiği şeyi degersiz bir şey olarak göreceğini aklına getirmemiş olması Emily'yi memnun etti.

"Resimleri görebilir miyim lütfen?"

"Elbette."

Harold öğle sonunun büyük bölümünü *Toten Anne, Kit-wanncool*'un önüne bağdaş kurup oturarak geçirdi; Anne'nin gülümsemesinde kaybolup giderek olduğu yerde sal-

lanıyor, dalıp gidiyor ve dalgın dalgın Andrée'yi okşuyordu. "Sen bir hailat'sın. Elleri ruh gücüne sahip birisin sen" dedi.

Emily'nin içini sevinç kapladı. Sonra bir fırça darbesi çabukluğuya ortaya çıkan suçluluk duygusu o sevinci boğdu. Ne işe yarayacaktı o güç?

Harold omuzlarını düzensiz bir şekilde kaldırarak gömleğinin cebinden bir kupür çıkardı ve yazıyı yüksek sesle okumaya başladı. Emily, Harold'un yaratığı bambaşka bir izlenimin etkisi altındaydı. Ada Sanat Faaliyetleri ve El Sanatları Sergisi çevresindeki bir gruba ait dergiden alınmadı elindeki kupür.

"Bayan Carr'in çalışması kesinlikle farklı bir karaktere sahiptir. En yurtsever İrlandalıların bile, çimleri onun Bretanya resimlerindeki kadar yeşil gördüklerinden kuşkuluyum. Alert Koyu'yla ilgili resimlerdeki mavi ve kırmızı renkler göz kamaştırıyor; fakat Fransa'daki bir kadın resmi, sanatçının en azından saldırgan biçimyle, post-Empresyonist tarzını göstermektedir. Onun sanat adına yükseltmek için ortaya koyduğu grotesklere gelince fazla söze gerek yok."

Empresyonist ve grotesk sözcüklerini telaffuz ederken dili sürücüyordu; *gro-tes-k* şeklinde üç heceli olarak söylüyordu. Fakat gururlu bir biçimde okumuştu onu. Sanki katıksız bir övgü metniydi o. Emily onu dinlerken gülümsemesine engel olamamıştı.

"Bu sergi bir yıl önce yapıldı. Neden daha önce gelmedi?"

"Gelemedim."

Adam müthiş bir sırt saklıyormuş gibi görünüyordu. Onu dile getirme korkusu, Emily'nin o sırrı öğrenme korkusuna

neden oldu. Yine de Emily adamı resimlerle ilgilenmeye iten nedeni öğrenmek istiyordu. Bu yüzden onu yemeğe davet etti. Emily daha ağızını açmadan adam onun çalışma masasının üstündeki kitap yiğinından bir kitap alarak okumaya başladı. Yemeği, sosyetenin hoşgörü sınırını aşacak şekilde elle riyle yiyordu; Emily dikkatini çekmiyormuş gibi görünmeye çalışıyordu.

“Kispiox’ta yaşamaya gelişin nasıl oldu?”

“Annem ve babam misyonerdi” dedi. Önündeki yemek kabına gözlerini dikip bakarken yüzünde hiçbir anlam kalmamıştı. “Gitmem gerekir artık” diyerek, sandalyesini arka ya yatırıp ayağa kalındı. “Kızarlar sonra bana” dedi.

“Annenle baban mı? dedi Emily, Lizzie’nin onları tanıayıp tanımadığını merak ederek.

“Hayır.”

“Önce yukarıya gel, Harold. Sana bir şey göstermek istiyorum.”

Emily yağı lambasını aldı ve Harold’u merdivenlerden çatı katına çıkardı. Titrek ışıkta, U şeklindeki dış tüyleriyle kanatlarını açmış halde üstlerinde duran Kartal’ları gördüğünde Harold’un ağızı açık kaldı. Harold, onun Alaska’dan satın aldığı ve duvarda asılı duran Kartal figürlü davulu fark etti.

“Bir Tamtam” dedi, fısıltıyla, ürkütücü bir görüntü sergileyerek.

Emily davulu onun ellerinin arasına yerleştirdi. Harold, sanki kırılıp parçalanacakmış gibi dikkatle tutuyordu onu. Alnındaki çukurluğa doğru uzanan damarın atışı uzaktan belli oluyordu. Kim bilir ne berbat bir şey gelmişti başına.

Emily onun elini, davulun açık olan arka tarafındaki ince köseleden yapılmış şeritlerin arasından geçirdi ve davulun tokmağını eline vererek, “Hadi git” dedi.

“Harold tokmağı yavaş yavaş vurmaya başladı. Sıcak ve zengin bir ses tonu yayıldı çatı kattaki odaya. Anılarla yüklü bir bakış bakarak davulu tekrar Emily’ye uzattı; davulun gücünden korkuyormuş gibi bir hali vardı âdetâ.

“Alabilirsin bunu. Al, götür.”

Harold'un mavi renkli gözleri fal taşı gibi açıldı; vahşi bir ateş yanıyordu içinde sanki.

Ot

*E*mily sabah tostunun yanında duran gazeteyi açtı; Belçika'nın siperlerindeki o yorgunluktan bitkin düşmüş değerli insanları görmek istemiyordu; tıraşsız bir yüzün görünüşünü hatırlamak istemiyor, onun Saskatchewan çiftliğinin o olmadan nasıl ayakta kaldığını merak etmiyor ve bir gün daha yaşayıp yaşamadığını ya da ciğerlerinin hardal gazıyla yanması sonucu leş gibi kokan bir siperde garip bir biçimde ölüp ölmeliğini merak etmiyordu. Verdon'da kuşlar da ölmüş müydü? Fanny nasıl geçiniyordu? Peki ya Gibb ne yapıyordu? Onlara yazdığı köşeleri kıvrılmış mektuplar alıcısına teslim edilemediğinden aylar sonra geri geliyordu. Ordular adım adım yaklaşırken sanat üretmek için kim yeteri kadar konsantre olabilirdi?

Ayağında terlikler ve üzerindeki uzun elbiseyle dışında duran Bayan Pixley engelleyici bir tavırla, Emily'nin elindeki gazeteyi kapıverdi; ne olduğunu bilmekten ya da bilmemekten korkuyordu sanki. Birkaç dakika sonra gelen Agnes Smythe de aynı şeyi yaptı. Derken apartmandaki bütün sesler kesildi. Hiçbir konuşma sesi duyulmuyordu; ne bir ayak sesi ne akan bir musluk sesi vardı. Apartman sakinleri sessiz bir

şekilde ortaya koyulan Avrupai bir gülüşle karşılaştılar. Emily, anıtsal bir görüntüye sahip tostunun üstüne bıçağıyla en uçuk renklisinden bir üzüm marmelatı sürdü.

Kahvaltı tabağını bir kenara koydu, ayaklarını karmakarışık haldeki siyah-beyaz bir kilim yığını gibi yere uzanan Billy'nin altına uzattı ve bir mektup yazmaya başladı.

20 Şubat 1917

Sevgili Jessica,

Seni fena halde özledim. Seni son görüşümden bu yana bir yıl mı geçti? Sanat konusunda konuşabileceğim bir tek kişi yok burada. Doğru düzgün bir tek resim bulmak bile mümkün değil. Pek çok şey açısından kendimi lanetlenmiş bir aptal gibi hissediyorum. Küçük bir apartmanda uzun süreli kalan bir tek apartman sakini var sadece: yalnızlık. Geçinebilmek için bitişliğimdeki daireyi mutfakları olmayan üç oda hale getirdim; dolayısıyla ben artık bir pansiyon aşçısıyım. Bir adım ileri, iki adım geri giderek durumu idare ediyorum. Yorgunluktan ölümüne zayıflaşmış haldeyim. Lütfen bir resim dersi, bir eleştiri ya da sadece, besapsız kitapsız, eski usulde güzel bir sobbet etmek için gel; fakat savaş haberlerinden bahsetmeyeceğimize söz vererek. Beacon Hill Park'ta resim yaparız. Tepesinde saç filesi bulunan bir fiçı görmeye hazır ol.

Eski arkadaşın, heyecanlı Emily

İki hafta sonra Jessica gülerek kapıya dikildi; kızıl saçlarının arasına ak düşmüş saçlar saçılmıştı ve gözlerinin rengi her zamanki gibi yeşildi. Elindeki fulya buketini uzatırken, "Az önce feribot iskelesinden aldım" dedi.

"Bir içim su. Seni kastediyorum. Çiçekler de bir harika" diyen Emily yemek ve çalışma masası olarak kullanılan uzun

masanın üstüne çay, Lizzie için bisküvi ve reçel getirip koydu. "Şu kitapları kenara it" dedi.

Jesica kenara kaydırırken onlara baktı: Northwest Coast köylerinin kültürel antropolojisi, İncil, Emily'nin gazeteleri, Whitman'ın *Ot Yaprakları* adlı hayatı Self-Reliance (Kendine Güven) marka bir resim fırçasıyla Emerson'un denemeleri... "Garip bir birleşim" dedi.

"Keşfedilecek güzel düşüncelerle dolu bir âlem yok mu?"

"Burada mutlu musun?" diye sordu Jessicsa.

Emily ağını bir yana eğdi. "Vahşi yerler ve oraların insanlarına karşı müthiş bir arzuyla doluyum. Onlar tipki benim gibi dışında yaşıyorlar; dolayısıyla onların bana anlatacak bir şeyi var. Onun ne olduğunu öğreninceye kadar doyasıya mutlu olmayacağım" dedi.

"Neden tekrar kuzeye gitmiyorsun?"

Oh, Jess, sırtındaki bu koca apartmanla kendimi salyangoz gibi hissediyorum. Boş ver bunları, sen bana kızlarından bahset."

"Şimdi görsen tanıyamazsan onları. Megan bir askerle nişanlandı" diyen Jessica'nın kusursuz tırnakları sınırlı ve yavaş bir ritimde masaya vuruyordu. "En son mektubunu alalı iki aydan fazla oldu" dedi.

"Uzun zamandır bekliyorsun" diyen Emily elini Jessica'nın elinin üstüne koydu ve onlar bir süre hiç konuşmadan öylece durdular. "Megan ne diyor?" diye sordu Emily.

"Zaman zaman ağlıyor, hiçbir şeye konsantre olamıyorum. Onlara düğün hediyesi olarak bir resim satın almak istiyorum."

"Almak zorunda değilsin."

"Almak istiyorum! Ama seninkilerden biri olursa bu daha çok anlam ifade edecektir ona."

“Eğer o senin düğün hediyesi olarak bir resim aldığıni görürse, bu onun nişanlısının eve doneceğine inandığını anlamasını sağlayacaktır.”

“Evet, güzel. En son çalışmanı göster bana. Islak olanını göster” derken sesi, gülümsemesi ve gözleri umutlu bir bekleyişi yansıyordu.

“Görülecek bir şey yok. Son zamanlarda ne bir resim başlığı ne de bir resim var.”

Emily, Jessica'nın yüzündeki ifadeden korktu; çok açık bir azarlama ifadesiydi bu. Emily anlamsız bir şekilde kavanozun içindeki fırçalarla oynuyordu. “Zaman zaman Ada Sanat Faaliyetleri ve El Sanatları Sergisi’nde sergi açıyorum. Mart kedileri gibi ses çikaran bir grup kız kurusu benim resimlerimi, ancak bir zürafanın bir totemle yüzyüze gelebileceği yüksekliğe ya da tuvaletlerin önündeki karanlık kordonlara asıyor. Basın benim çalışmalarımı, sanat adına yükseltmek için yöneldiğim groteskler şeklinde yorumlarken onlar çok şaşırıyorlar. Benim ruh hastası olduğumu söylüyorlar. Bu da beni mosmor ediyor.”

“Mosmor” diye mırıldanan Joseph bir “Auk” sesi çıkardı.

“Yani sen şimdi, benim seni, senin için en önemli şey olan kendini bırakmışlık hali içinde bulmak için mi boğazı geçip geldiğimi mi söylemek istiyorsun?”

“Benin planladığım bir şey değil bu. Yerlere, kendi kenderini temizlemesini öğretiyor görüntüsüne bürünemem; elimden bir şey gelmiyor.” Jessica'nın tırnaklarıyla resmi inceliğini gördü. Tırnaklarını resmin altına kıvırılmıştı. “Bu kadar sağlam görüntüsü verme” dedi.

“Kaç yıl oldu eğlenceli bir resim yapmayıalı? Bir yıl mı? İki yıl mı?”

“Daha da fazla. İyi bir şey yapıp yapmadığımı kafa yoran tek kişi ben olduktan sonra benden ne bekliyorsun?” derken

mahcubiyet hissetti. Peki, Harold ne güne duruyordu? "Çalışmadığım zaman kendimi eksik hissediyorum. Yanımda arkadaşlarım olmadığında, çalışırsam kendimi bütün hissediyorum ancak."

"İyi o zaman. Çözüm belli değil mi? Savaşın içinde miyiz sanki, Em?"

"Hayatın, resim yapmana engel olacak kadar seni kıskaca aldığı zamanlar olmuyor mu hiç?

"Hayır. Resim yapamaz olduğum fakat kendimi çok mutlu hissettiğim anlar oluyor. Ayrı kalacak zamanım olmuyor. Ayrıca bu önemli de değil. Resim yapmayı bırakıksam, bu kimsenin umrunda bile olmaz; fakat... Yetenek kendini kullanma zorunluluğu yüklemiyor mu insana? Kurutup yok etmek mi istiyorsun onu?"

O zaten kurutmuştu onu; kurak geçen yaz mevsimindeki bir ırmak gibi.

"Kim bilir belki de yaratıcılıkta çeşitli dönemler vardır. Örneğin, ayılar kış uykusuna yatarlar, denizler yükselme öncesinde çekilirler ve hatta ay bile bir süre ortadan kaybolur. Dzunukwa bile bir süreliğine ölüm uykusuna yatar."

"Fakat daha sonra kendiliğinden canlanır o."

"O kendini hazır hissettiği zaman başarıyor bunu. Ben hazır değilim henüz. Çözemediğim bir şey var."

"Nedir o?" diye soran Jessica'nm sesi daha yumuşak bir hal almıştı.

"Onu nasıl anlatacağımı bilmiyorum."

Jessica parmağını çay fincanının kenarında gezdirirken, "Çalışmalarını insanların gözlerinin önüne sermek zorunda değil misin?" diye sordu.

"Tanındıktan sonra çalakalem resim yapmaktan nefret ediyorum. Berbat bir şey bu."

“Kesinlikle doğru, bunun sonucu insanın yüzüne de yansıyor: tarif edilmez bir acı. Ve sen bunun nedenini biliyorsun? Çünkü sinirlerin alt üst olmuş durumdadır. Çünkü seni elden ayaktan etmesine ses çıkarmadığın acılarını dindirmeye çalışıyorsun. Koruyup kolladığın insanlar seni unuturken cahil insan sürülerinin sıkıp suyunu çıkarmalarına izin veriyorsun.”

“Sen buraya bana bunları anlatmak için mi geldin?”

“Hayır. Seninle birlikte resim yapmak için geldim buraya! Unut gitsin tanınmayı!”

“İşimin bana yüklediği sorumluluklardan biri, onun gereğini yerine getirmek değil mi?”

“Ah, Em, geçelim bu konuyu. İşini çok sevdiğin için resim yapmalısın; *kendin* heyecan verici bir işin olduğunu bildiğin için resim yapmalısın.”

Emily yorgunluğunu belli eder bir biçimde nefes aldı. “Bu kelimelerle olmasa da, aynı şeyi geçenlerde birisi söylemişti: İlginç ve tatlı bir adamdı o; fakat konuşması dış görünümüne uygun değildi” dedi. Elini şakağına götürdü. “Benim çalışmalarımı beğenmiş türden bir adamdı. Parlamento mebusu değil, benim gibi aykırı bir tipti” diye ekledi.

Jessica ona sempatik bir biçimde gülümseyerek, “Bundan bana ne?” dedi. “Sen şimdi benim bir resim seçmemeye izin verecek misin? Onu söyle.”

“Suluboya resimlerin yığılı olduğu yere gir; orada, duvara dayalı olanlar yağlıboya resimlerdir.”

Jessica odanın içinde yavaş yavaş yürümeye başladı; Tantrum'un yattığı yere, Joseph'in kafesine ve Susie'yle ispinozlar dahil her şeye dikkat ediyordu. “Gözlerimi dikip bir hayvanat bahçesine mi bakıyorum” dedi kendi kendine. Kıkır kıkrı gülerek seramikten yapılmış bir kurbağaya dokundu. “Buradaki kabilelerin çanak çömlek yaptıklarını bilmiyorum” dedi.

“Onlar yapmıyorlar; ben yapıyorum. Bir parçacık gelir getiyor. Eski kiracılardan biri onları Empress Hotel’de ve Banff’ta satıyordu. Turistik bir ticari faaliyyette bulunuyordu yani.”

“Bunlar harika şeyler.”

“Hayır, Jessica. Bir değeri yok onların. Sahte onlar.”

Jessica, Kuzgun şeklindeki bir vazo toteme baktı ve sonra Sophie’nin, bel kısmını som balığı şeklinde tasarladığı bir vazoyu eline aldı. Fakat vazo elinden kayarak yere düştü. Kırılan vazonun parçaları ve toz, toprak odanın dört bir yanına yayıldı. Jessica’nın nefesi kesilmişti. Tantrum havlamaya ve Joseph viyaklamaya başladı. André üst kata koştı. Billy ise gözlerini kırpıştıryordu sadece.

“Özür dilerim. Ağır olduğunu bilmiyordum” dedi Jessica. Som balığının başı tek parça halinde yerde duruyordu. Emily, “İçerisi toz, toprak oldu sadece” diyerek etrafa saçılan parçaları toplamaya başladı. “İlk olarak onu yaptığım için utanıyorum” dedi.

Jessica ona bakarak, “Neden?” diye sordu.

“Sen biliyorsun nedenini?”

Jessica başını salladı.

Emily eline saplı bir süpürge alarak gayretli bir şekilde etrafı süpürmeye başladı. “Onlar bana yanlış bir yerden gelmişti. Onlar, benim bir totem hırsızından başka bir şey olmadığımı duygusuna yol açıyordu.” dedi.

“Resim yapmamamın tek bahanesi bu.”

İçerinin dağınıklığından ve vazo parçalarının kulak tırmalayan seslerinden keyif alırcasına, onları metal bir çöp kovasına doldurdu.

“Hoşuna giden başka bir şey al. Megan'a benim hediyem olsun.”

“Birini kırdıktan sonra mı?”

“Unut gitsin onu. Beş para etmez bir şeydi o.”

Jessica odanın ortasında durdu ve bir şey arayarak olduğu yerde döndü.

Emily kahkahalarla güldü. "Sanki bir göle düşmüşsun de, nasıl çıkacağınızı bilmiyormuşsun gibi görünüyorsun" dedi.

"O iki koruyucu kuşla birlikte olan Haida'ya ait biri vardı, n'oldu ona?"

"Satıldı" dedi Emily, mahcup bir şekilde. "Dr. Newcombe'a satıldı ve onun dışında altı tane daha aldı."

"Niye homurdanıp duruyorsun o zaman?" dedi Jessica, bağırarak. Onun arkasından da Joseph aynı şekilde bağırdı.

"O adam bana yerli kültürleriyle ilgili pek çok şey öğretti" dedi Emily.

"Evet! O bir koleksiyoncuydu! Eğitimli bir adamdı. İnsan bazen çok aksi, sinirli ve geçimsiz oluyor."

"Huysuz oluyor. Unutma bunu. Ayrıca lanet bir şey oluyor" diyen Emily, yan yatmış resim yığını göstererek, "seç" dedi.

Jessica, "Üf!" diyerek kollarını iki yana açtı.

Kuzgun şeklindeki vazoya ön planında bir kano görülen Alert Koyu'nun, resim tahtası üzerine yapılmış çerçevesiz bir yağlıboya resmini aldı. "Megan beğenectir bunu. Çocukları kanoların resmini yaptırmak için götürmeye ne kadar istekli olduğunu unuttun mu? diyen Jessica kendi çantasını açtı ve suluboya resimlerini yere serdi. "Şimdi eleştirini alabilir miyim?" dedi.

Onlar, Emily fırçaları, suluboya resimleri ve ucuz kâğıtları toplayıncaya deðin, bir saat kadar süre her resim üzerine tek tek kafa yordular. Emily pansiyon müşterilerine soðuk ögle yemeði servisi yaptı ve gereksiz şeyleri ortadan kaldırdı. Topladığı eşyaları aşağıdaki bir bebek arabasının içine doldurdu; bu arada Tantrum'u da kaldırdı.

Jessica kahkahalarla gülerek, “Bebek arabası mı bu? diye sordu.

“Sahildeki kayalıktan toprak taşımak için kullanıyorum bunu. Kirasını ödeyemediği için ayrılip giden bir kiracı bıraktı bunu. Eski ayakkabı var, ister misin? Kızartma tavası? Kitap? İçlerinde biri var ki, tam bir hazine; Senin hemşerin bir yazara ait kitap: Ot Yaprakları. Bekle biraz.”

Emily kitabı alma ya gitti ve getirip arabanın içine koydu. Billy merdivenlerden aşağıya inmek için kendine güclükle yol buluyordu ve parka varıncaya kadar birkaç engel aşmayı başardı.

Onlar ormanla karşı karşıya bulunan çayırın üstüne resim sehpalarını kurdular. Bir arkadaşıyla birlikte fırça hisırtılarını duymak keyifli oluyordu; fakat eski sevgili Beacon Hill Park artık onun için bir şey ifade etmiyordu. Emily iki çalışmadan sonra fırçalarını yıkadı ve piknik malzemelerini ortaya yaydı.

Jessica fırçasının ucunu çiğneyerek, “Hoşuna gitmedi, değil mi?” dedi.

“Nereden biliyorsun?”

“Eğer senin gibi resim yapabilseydim bunlar hoşuma gitmezdi.”

“Yerli motiflere ihtiyacım var diye kendimi paralayamam. Totem varlıklarının yardımı olmadan, ormandan kendi adıma ruh gücü alamıyorum.”

“Bunun temelinde yatan, seni durdururan neden bu, değil mi?”

Emily, “Kısmen” diyerek iki suluboya resmini yüz yüze getirerek çat diye birbirine vurdu ve sonra onları tam ortadan yırttı.

“Em! Ben öyle yapmanız söylemek istememiştim!”

“Onu söyleyen sen değilsin, benim. Araştırmaya devam ediyorum; fakat...” diyerek sanki avcunu kaçındırılmış gibi otları okşamaya başladı.

“Bugünlerde şiir okuma nedenin bu mu?”

“Oh, şu Whitman’ın sahip olduğu türden bir ruh” diyerek işaretlediği sayfayı buldu.

“Gerçek sözcükler topraka ve denizdedir...

Bu sözcüklerin, arkadaşlarınızın ağzından zarif biçimde dökülen sözcükler olduğunu mu sanıydunuz?

Hayır, gerçek sözcükler onlardan daha zariftirler.”

“Gördün mü? İnsanların arasında değil, başka yerde aramak gerekiyor onu.”

“Üstatlar yeryüzünün kullandığı sözcükleri bilirler ve onları işitilebilir sözcüklerden daha sık kullanırlar...

Teryüzü tartışmaya girmez,....

Ayrılmaz ve mantıksal bir açıklaması olan başarısızlıklar yoktur,

Hiçbir şeyin üstünü örtmez, hiçbir şeyi reddetmez ve hiçbir şeyi dışlamazlar.”

Emily elindeki elmadan bir parça ısrırdı ve yosunlardan, ağaçlardan ve otlardan gelen mesajların nasıl daha fazla dilleğine kafa yordu. Kendi kendine bir sonraki işaretli bölümü okumaya başladı.

Çalış, daima çalış, hiçbir şey kaybetmezin.

Uzun süre beklemek gerekebilir; fakat kesinlikle işe yarıyacaktır.

Nereye kadar beklemek gerek?

-

Onlar sahil hattını görebilecekleri şekilde Dallas Yolu'nda yürüyerek eve gittiler.

Denizin ve martıların sesleri devamlı ve giderek artan bir gürültüye dönüşerek birbirine karışıyordu.

“Kim bilir belki de Songhee’ler burada kamp yapıyorlardır” dedi Emily.

Onlar merak ederek birbirlerine baktılar ve sahili görevbildikleri bir yer olan kaya kenarına yürüdüler. Bir ateşin etrafında dans eden uzun boylu bir figür girdap gibi dönüyor, düzensiz hamleler yapıyor, sakat bir bacak üzerinde tökezleyerek yürüyor ve davul çalıyordu. Emily'nin davuluydu bu. Adamın elindeydi şimdi. Adamın tek ihtiyaç duyduğu şey bir kartal tüyüydü; fakat o onu Emily'ye vermişti.

“Bir beyaz adam bu. Ne yapıyor bu adam sence? diye soru Jessica. Kızıldırılıleri mi eğlendiriyor?”

“Hayır. Güven vermeye çalışıyor. Benim resimlerimi çok beğenmiş adam bu.

Emily kendini toplayarak Jessica'nın kolundan tutup onu oradan uzaklaştırdı. Jessica tuhaf bir biçimde Emily'nin yüzüne baktı.

“Şu sallanan koca çalışılara bak” dedi Emily, konuyu değiştirmeye çalışarak. “Rüzgâr her şeyi harekete geçiriyor. Ağaçların altında dans eden şu yeşil ve mavi renkli gölgelerle, onların açık ve koyu renkli olanlarının düzensiz bir şekilde birbirlerini takip edişlerine bak. Hareketsiz bir nesne ölü demektir. Bak şimdil! diyerek Jessica'nın kolunu sımsıkı tutu.

Jessica gözlerini kısıp şeytanca bir bakış bakarak, “Rüzgârin resmini nasıl yaparsın?” diye sordu.

“Oh! Ağaçları kurşunlarcasına yere yatırıp sonra hop diye tekrar ayağa kaldırarak; kalın bir şekilde boyayarak ve gir-

dap gibi dönüşler yaparak” dedi, elini savurup havada kavisler çizdirerek. “Rüzgâr her şeyi bir hış sesiyle birbirine bağlar” diye ekledi.

Jessica'nın yüzünde hafiften ve zekice bir gülümseme belirdi. “Sen tekrar işinin başına doneceksin. Bunu biliyorum. İçim rahat bir şekilde eve gidebilirim şimdi” dedi.

Gamas

Gmily, Harold'un, elindeki kahverengi küçük çantayı sallaya sallaya yaya kaldırımı üzerinde hantal ve bicepsiz bir şekilde yürüyerek geldiği sırada, avlusunu mesken tutan bir çift kumrunun önüne ekmek kırıntıları serpiyordu.

"Merhaba Harold. Dinle" diyerek kumruları işaret etti. "Bunların yumuşak uçuslarını dinlerken sevinçten uçuyorum" dedi.

"*Cök hoşuma gidiyor: seyrediyorum, dans ediyorum, şarkı söylüyorum*" dedi Harold.

"Çok tanıdık geliyor bu."

"Senin kitaptan, yani *Ot Yaprakları*'ndan söz ediyorum" dedi Harold, Emily'yi şaşırtan keyifli bir tavır içerisinde. "'Amerikalı Walt Whitman' adında bir şair" diyerek çantasını gene sallamaya başladı. "Bahçelere tohum, tohumlara bahçe" dedi.

Üstünde çuval gibi duran bir pantolon; ayağında, yerde sürümekten aşınmış bir çift ayakkabı ve alnının üstünde dimdik duran bir tutam saçıyla hâlâ bir kovboy gibi görünüyordu. Arka tarafa geçtiler.

Emily, deneyim edinme amacıyla yaklaşan baharı izliyordu; orada burada yeşeren bir miktar yaprak ve güneşin solgun yüzünden parçalar görünüyordu. Aldatıcı bir sevince kapılmaktan korkar gibi bir hali vardı. Sonuçta bitkilerin elinden bir şey gelmezdi ve onlar dünyadaki başka eksikliklerin giderilmesi için yapabileceklerinin en iyisini yapıyorduları. Limon ağaçlarının parlak yeşil renkli sürgünleri saçak saçak olup çitlerin üstüne taşıyorlardı.

“Canlanırken “Yaşasın!” diye haykiran şu vahşi yeşil renkli Leylaklara bak.”

Harold onların rüzgârdı sallanışlarını taklit ediyor ve ayaklarını içeriye bükerek dans ediyordu. Onunla birlikte olmak, dünyanın kumrular gibi daha masum bir görüntüye kavuşmasını sağlıyordu. Emily, birlikte, toprağı gevşeten elleri ve dizlerinin üzerinde oldukları sırada, Harold'un ve kendisinin duyduğu memnuniyeti fark etti. Harold sık sık akçaağacın altına uzanan Billy'nin yanına giderek onu sevip okşuyordu.

“Güzel, ona değer veriyor” dedi Emily. Tırnaklarıyla toprağı kazıyarak çukurlar açıyor, Harold o çukurların içine tohum ekiyor ve kendisi toprakla o tohumların üstünü kapatıyordu. “Toprak huzur verecektir artık” dedi Emily.

Harold, acılı bir ifade okunan gözlerle bakıyordu. Yorgun hissettiği omuzlarının üstünde kendisini bitkin düşüren bir ağırlık taşırken, “İllahee” diyerek nefes aldı.

“Eğer inandığım bir şey varsa, Harold, o da her şeyin büyüp gelişeceğidir. Küçük bir fidenin gelişmesi için kayaları yaran gücü kimse ortadan kaldırıramaz” dedi Emily.

Harold hafifçe dokunarak toprağı tıpişladı. “Bu tohumların suya ihtiyacı var” dedi.

Emily ayağa kalkmak için Harold'la aynı anda hamle yaptı. Harold sendeleyerek Emily'nin üstüne devrildi ve

Emily dengesini kaybederek yere düştü. İkisi birlikte kendi-lerini yerdeki bitkilerin üstünde buldular.

“Özür dilerim Özür dilerim Özür dilerim” dedi Harold.

Emily, “Uuf” diyerek kendini toparladı. “Önemli değil. Zaten ben sık sık dengemi kaybederek düşüyorum” dedi.

“Senin de mi başına geliyor?”

“Ayakların acıyor mu?” diye sordu Emily.

Harold homurdanmakla yetindi.

“Sadece ayak bileğinde mi sorun var senin?” diye sordu Emily.

Harold dudaklarını büzerek ağını bir yana kaydırıldı. Eğer öyle yapması evet anlamına geliyorsa, onun üzerinde nasıl dans edebiliyordu?

“N’oldu ona?”

“Babam, beni gezdirmesi için kendisinin yılan ruhunu göndermişti.”

“Gerçekten nasıl oldu o, anlatır mısın bana?”

Harold başını eğerek, “Bir geyik tuzağına düşerek ayağı-mı kaptırdım; fakat tedavi ettirmek için doktor yoktu” dedi.

“Ne kadar zaman önce oldu bu?”

Harold omuzlarını silkti. Çocuk yaşıydim daha. Kispi-ox’taydım” dedi.

“Baban seni bir yere götürmedi mi? Fort Rubert’e götürmedi mi?”

Harold hayır anlamında kafasını salladı. “Peki sen denge-ni nasıl kaybediyorsun?” diye sordu.

Gayet doğal olarak sormuştı bu soruyu.

“Ben de bir araba kazası geçirdim Kesip biçmeyi çok seven Londralı bir cerrah ayak başparmağımın kesilmesine karar verdi” dedi Emily.

Ayakkabısını çıkartarak dört parmağını çorabının içinde hareket ettirdi. Harold onlara bakarken ağlamak üzereydi;

iki eliyle birden kendi ayak parmaklarını tutarak onları sallamaya başladı.

“Bir yanımız eksilirse bir şekilde o eksikliği telafi etmemiz gerekiyor, hepsi o kadar. Bir şekilde dengemizi sağlamak durumundayız.”

“Senin adına çok üzüldüm.”

“Peki alnına ne oldu?” diye sordu Emily, mümkün olduğu kadar kibar bir şekilde.

Harold sanki kendini demirleyecekmiş gibi iki elinin parmaklarını yerde hareket ettirmeye başladı ve belli belirsiz bir şekilde, yavaşça, başını salladı.

Emily bütün gece, yavaş yavaş tüylerini okşadığı Billy'yle birlikte ayaktaydı; Billy ona, birlikte gördükleri bütün köyleri, Tanu'daki yosunların verdiği duyguyu ve Kitwanco ol'daki mezar-evin kokusunu hatırlatıyordu. Bir güvenin rahatsız edip dikkatini çektiği ana kadar onun hareketlerini izledi. Yardım etmesine rağmen Billy, çatı kattaki yatak odasına çıkan merdivenleri tırmanamadı; Emily, Billy'ye, onu çok sevdiğini söyledi ve kendi kendine elinden gelenin bu kadar olduğunu söyleyerek alt kattaki atölyesinde kaldı. İkisi birlikte kare şeklindeki pencerenin gri renge dönüşmesini izlediler.

Vadesi gelmişti. Billy'nin ömür süresi dolmuştu. Emily ona bütün bir yaz mevsimini yaşatmak niyetindeydi; fakat haziranın son gününden öteye gidemiyordu.

Bir veterinerde yaptırılamazdı bu işi; çünkü pazar günü böyle birini bulmak mümkün değildi. Harold'dan yardım istemesi de uygun olmazdı. Korku, bir çene gibi içine hapsetmişti Emily'yi.

Yüce Tanrı sınıyordu onu. *Görelim bakalım dayanma gücü*, diyordu O Kendi Kendine, alaycı bir gülümsemeyle. Kendi Kendine söyleyordu elbette. Onun Tanrı hakkında kavrayabildiği tek şey bundan ibaretti: O'nun yalnızlığı.

Çantasını alarak komşularının arka taraftaki avlusundan sokağa çıktı, sokağın karşısına ve sonra Alice'in okulunu geçip arka kapıdan kız kardeşinin evine girdi. Üst kattaki, babasının bürosunda bulunan çekmeceli dolabı açtı. Mavi-siyah renkli silah, babasının mendillerinin arasındaydı hâlâ, yanında da bir kutu kurşun vardı; onların her ikisini de yanına aldı.

“Sen ne yapıyorsun Allah aşkına?”

Emily yarı kilise kıyafeti giymiş ve yüzü uğradığı şoktan bembeяз olmuş Lizzie'yi görmek için etrafına bakındı. Elindeki silahı çantasına koydu.

“Mesele, Billy meselesi. Başka bir gün olmaz. Yapmak zorundayım” dedi.

“Ciddi olamazsun.”

“Korkunç bir geceydi o.”

“Onu çocuk arabasıyla ormana götürüreceğim.”

“Peki sonra?”

Sonra n'olacaktı? Sonrasını bilmiyordu.

“Onu neden o Kızılderilinin kocasına götürmüyorsun?”

“Jimmy Frank! Tabii ya!”

Eğer oradaysa. Bir yılı aşkın bir zamandır görmüyordu Sophie'yi.

“Bebek arabasını feribotun merdivenlerden nasıl çıkarcaksın?”

“İte, kata, güvertenin altında durarak” dedi. Eğer elini çabuk tutarsa, dokuz feribotuya gidip, gece yarısı geri dönebilirdi.

“Sana yardım edeceğim. Ben de geliyorum.”

“Hayır, kahvaltı yapması için ona koyun eti vereceğim. Onun merdivenden çıkarırken kısa bir süre bana yardım edersin.”

Tekrar avluya döndü, bu kadar uzun süre beklediği için kendisinden nefret etti. Arka taraftaki avluya inen merdivenler ona sıkıntı yaşatacaktı. Billy yiyeceğini yedi. Emily bundan memnuniyet duydu. Arka tarafından kaldırarak onun yukarı çıkışına yardım etti; fakat Billy, ayakları titreyerek yere yiğildi. Lizzie'nin yanına gelmesini bekledi; kendisi arkadan, Lizzie ön taraftan kaldırarak, ikisi birlikte onu merdivenin üstüne koydular. Emily bebek arabasını onun yanına getirdi. “Yönü ters olduğu için kafasını sakınıyor” dedi. Billy topallaya topallaya gidiyordu, onlara uyum sağlamaya çalışıyordu sanki; ön ayakları bebek arabasının fren koluna takılarak arabanın harekete geçmesine neden oldu ve onlar arabanın peşinden koşturmak zorunda kaldılar. Eğlenceli bir durum olması gerekiirdi ama öyle değildi.

Lizzie şefkat duygusuyla ve yüzündeki kaygılı bir gülümsemeyle Emily'nin koluna dokunarak, “Tanrı işini rast getirsin” dedi.

Teşekkür ederim diye karşılık veren Emily, ilk kez Lizzie'nin inancına karşı hayranlık duydu.

Alice nefes nefese avluya girerek, “Lizzie bana söylediğinde ben üstümü giyinmemiştüm. Hâlâ burada olmanızı dileyerek geldim” dedi.

Bebek arabasının yanına geldiğinde adımlarını yavaşlattı, yüzünü Billy'nin boynuna bastırdı; yüzünü onun uzun tüylere hafifçe bastırdığında bir parça ağlamış olabilirdi. Başını kaldırarak doğruldu.

“Oraya vardığınızda, Billy her şeyin farkında olduğunu ifade eden üzünlü bir bakış bakacak sana. Benim de seninle birlikte gelmemi ister misin?”

“Hayır, Alice. Sen kiliseden geri kalırsın.”

“Ben de seninle birlikte geliyorum! Çantamı alıp geliyorum, bekle.”

“Hayır. Ben bir sorun yaşamam. İkinize de teşekkür ederim

Feribota bindikten sonra kendine gelen Billy, denizi kokluyor ve ağızını açarak rüzgârı içine çekiyordu. İkinci kez bindiği feribotta, daha fazla koku alabileceği orman alanına gittiklerini biliyor gibiydi. Emily kilisede kırıç kırıç kıpırdanan bir çocuk gibi lekeli camlardan gelen gökkuşağıının sihirli renklerine sahip olan zemine ve oturma sıralarına banyo yaptırlısını izliyordu. Cennet dedikleri, tipki böyle rengârenk ışıklar arasında bir yer olmalı, diye düşündü. Billy için ise, cennetin kokular içerisinde olması gerekiirdi: ölü balıklar, çam ağaçları, skunk cabbage'ler, deniz yosunları ve insanlar.

Emily arabayı, Sophie'nin açık duran kapısının önünde durdurdu.

“Oooh, Emily! Yine geldi” diyerek kapı eşiğinde şarkı söyleyen Sophie, “Beni unutmaman için dua ediyorum” dedi.

“Öyle bir şeyi bir an olsun akımdan geçirmedim.”

İkizler dışarıya çıktılar. “Gördün mü? Benim bebeklerim. Emmie” diyen Sophie omzunu dokundurarak, “Bu da Molly. Dört yaşında” dedi.

Emily onlarla konuşmak için yere çömeldi. Molly ufak görünüyordu. Emmie'nin gözleri hâlâ şaşıyordı. Bulanık mı görecek şimdi bu? Ressamlar gibi mi görecek? Emmie ayağa kalkarken, Sophie'nin yüzündeki yorgunluk ifadesini fark etti. Ağızının köşelerindeki kırışıklıkların arasında köpükler

vardı ve gözlerinin altındaki deride koyu renkli gölgeler meydana gelmişti.

Sophie kafası karışmış bir halde bebek arabasına baktı. Birkaç adım ilerlediğinde Billy'yi gördü. "Ah, aşk olsun sana, Emily. Aşk olsun" dedi. Billy'nin kafasını okşayarak, "Zavallı Billy köpek" dedi. Üzüntüden yüzü gerildi; parmaklarıyla bebek arabasının kestane rengi bezini okşamaya başladı ve arabanın tutma yerinden tutarak bir süre oyalandı.

"Jimmy burada mı?" diye sordu Emily.

"Hayır. Birazdan gelecek; Sammuel Dan'ın yeni aldığı benzinli tekneyi görmeye gitmişti o."

"Ben de işe gitmiş olabileceğini düşünerek kaygılanmıştım" dedi Emily.

"Atık eskisi gibi uzun süreli çalışmıyor, limandaki küçük çaplı işlere gidiyor sadece."

Emily, Billy'ye bir göz atarak, "Jimmy yapar mı sence?" diye sordu.

Sophie, evet anlamında başını salladı.

"Bayan Johnson'dan, ona, gelirken çayıra uğramasını, söylemesini isteyeceğim" dedi. Orası şimdi çok güzeldir; her taraf çiçeklerle doludur. Billy orayı sevecektir."

Emily kızların, arabayı, denizden itibaren uzanıp gelen kaldırıım üzerinde, yokuş yukarı itmelerine izin verdi. Tahta kaldırıımın sonuna geldiklerinde, arabanın tekerlekleri yumuşak toprağa saplandı. Emily dikkatli bir biçimde yan yattığında Billy arabadan aşağıya atladi. Burnuna gelen kokular onu, yaz mevsimine özgü kokuların girdabının içine çekiyordu; fakat o arka ayaklarını çimenlerin arasında sürüyüp duruyordu. Sonunda nefesi kesildi ve vazgeçerek yere uzandı.

Emily, o beni bu yeşil çayırın üstüne uzanmaya zorluyor, diye geçirdi aklından. Gelirken Lizzie ona bir şey vermişti.

Çayırı renklendiren menekşe mavisi rengindeki camas çiçekleri insana huzur veriyordu. Emily onlardan birini, sol kulağının arkasından Billy'nin postuna iliştirdi. İki kız kıkır kıkır güldüler ve daha fazla çiçek toplamaya gittiler; onun üzüntüden yapılan bir şey olduğunu bilmiyorlardı. Molly çiçeklerden bir zincir yaparak Billy'nin boynuna taktı. Emily çiçekleri, bir ponpon gibi görünecek şekilde, Billy'nin arka tarafındaki kaba tüylerin arasına yerleştirdi. Emily bunun, Billy'nin canını sıkıp sıkmadığına ya da eski bir kutsal töreni yeniden canlandırip canlandırmadığına karar veremiyordu. Billy kızların onu yapmasına sesini çıkarmadığına göre, keyfi yerinde demek, diye geçirirdi aklından.

“Frank’ın görmesi için onu neden buraya kadar getirdin?”

“Çünkü o Billy’yi çok seviyor” diye yanıt verdi Emily, Billy’nin en çok hoşuna giden yeri, yani çenesinin altını okşamaya başlayarak. “Ayrıca o, Billy’nin ölümyle ilgili sahibi” dedi.

“Belli bir yaşı gelen köpeklerin ölmesi yaşamاسından daha iyidir.”

Emily onu başıyla onayladı.

“Tommy’nin mezar taşını yaptırmaya yetecek param kadar var artık. Mezarcı, üstüne bir haç oyarak yapıyor onu. Tam bir Hıristiyan o. Sonra sıra Annie Marie’ninkine gelecek; o yüzden sepet yapmaya devam edeceğim.”

İyi bir arkadaşın, Jessica’nın onu yüreklandırdığı gibi, bu kadar çok şeye ihtiyacı olan bir kadını yüreklememesi gerekiyordu. Peki ya bu arkadaş bunca çabanın boşça gideceğini ya da ters tepeceğini düşünüyorsa, o zaman n’olacaktı?

“Bu güzel bir gelişme, Sophie.”

“Onlar için bugünlerde satış yapmak çok güç. Bir savaş çıkması olasılığı var ve bu korkunç bir şey. Evlatları savaşa gidecek olan buradaki kadınlar adına üzülüyorum. Marga-

ret Dan'ın erkek kardeşi Fransa'da. Kardeşinden haber bekliyor o."

"Beklemek. Bugünlerde hepimizin yaptığı tek şey bu."

"Resim yapmak için orman alanına gelmiyorsun artık."

"Oraya gelmeyi çok istiyorum; bugünlerde gelemesem de."

"Bütün totem heykellerinin resmini yapabildin mi?"

"Hayır. Bazlarını hiç görmedim bile."

"Vaz mı geçtin?" diyen Sophie'nin keskinleşen sesi daha da yükseldi. "Victoria'daki şişman adamlar onları da mı beğenmiyorlar?. Öyleyse sen de gel burada yaşa. Burada vazgeçmemeyi öğrenirsın" dedi.

Sophie'nin duyduğu tiksinti bir çivi gibi işlemiştir içine. Jessica'yı anlayabiliyordu; fakat öncelikle ona kafa yorduğu halde Sophie'yi anlamakta daha çok zorlanıyordu. Ya da o sırada kendisi öyle düşünüyordu.

"Frank'ın erkek kardeşi, odun olarak kullanmak için bir heykeli kestikleri kuzey bölgesinden söz etmişti. Diken gibi batıyordu onun sözleri."

"Hayır buna inanmıyorum."

Emily elini Billy'nin gövdesinin yan tarafına dayadı ve onun, bir kez daha alıp almamaya karar vermeye çalışıcısına aldığı nefesler, anlam veremediği duygular yaratıyordu içinde.

Jimmy geldi ve kızları, ellerine sarılmak için ona doğru koştular. Jimmy bakar bakmaz ne yapacağını anladı. "Sophie seni özlemiştir. Gördün mü? Kızlar büyüdüler" dedi, yüzündeki hafif bir gülümsemeyle.

"Onların mutlu olduklarını söyleyebilirim."

Sophi onların köye dönmelerine öncülük etti. Onlar seke seke bebek arabasının arkasında yürüyordu. Emily onu Sophie'ye bırakacaktı ve böylelikle o da çömlek yapmak için toprak taşımaktan kurtulacaktı artık. Som balığı şeklindeki

vazo, ölmek için ırmaktan dışarı fırlayan bir som balığı gibi Jessica'nın elinden fırlamıştı. Emily o olaydan sonra yapacak daha gerçek şeylere kavuşma olanağı bulmuştu.

Jimmy, Billy'yi sevgiyle okşadı, başını Billy'nin kulağına yaklaştırdı ve ona Squamish dilinde bir şeyler söyledi. O doğrulup tekrar ayağa kalkarken, Emily çantasını açtı ve Jimmy'ye baktı. Jimmy onu onaylar anlamda başını salladı. Silahı beline sokuverdi, şarjörü yanına aldı ve sırtı Billy'ye dönük halde on adım kadar yürüyerek ondan uzaklaştı.

Emily yüzükoyun yere uzandı ve yanağını Billy'nin başına dayayarak yüzünü yalamasına izin verdi. İki eliyle birden onun pençelerinin arkalarını kaçırdı, çenesinin altını, boynunu, sırtını ve kendisine yerinden fırlamış bir kaya parçası gibi görünen onun kalçasının arka tarafını okşadı. Ona bakmadan edemiyordu ve Billy de dönüp tam bir güven duygu-suyla ona bakıyordu. Islak ve kahverengi gözleriyle, artık merdivenlere tırmanamadığı için, Emily onu kaldırırken bebek arabasını sağa sola çarpmasına neden olduğu için, Kitwancool'daki mezar-evde hatalı davranışlığı için ve Emily toprağı kazarken oradan ayrılip dolaşmaya gittiği ve Emily'yi peşine düşürüp deliler gibi kendini arattığı için üzgün olduğunu söylüyordu âdetâ.

“Bugüne kadar sahip olduğum en iyi arkadaşımsın” dedi Emily.

“Billy gözlerini kırpıştırdı. Emily bunu, kendi sözlerinin onaylanması olarak kabul etti. Onun başını son kez okşadı ve geriye doğru birkaç adım attı.

“Teşekkürler, Jimmy. Sen iyi bir insansın” dedi.

Jimmy, Billy'yi kaldırıp kucağına aldı ve onu ormana doğru götürdü.

Emily dalgalar ve rüzgâr, gök gürültüsünü andıran bir ses çıkarıyor olabilir diye, dönüp aceleyle denizin halini görme-

ye gitti. Kızlar sahilde deniz yosunlarıyla oynuyorlardı. Emily sessice onların yanına doğru yürüdü. Uzaktan gelen bir silah sesi, herkesin dikkatinin birbirinin yüzüne yönelmesine neden oldu.

“Eve girin” dedi Sophie. “Balık çorbası yaptım, sizin ısınsun.”

İçeriye girdiklerinde Sophie odun sobasını tekrar yaktı ve Emily bir sandalyenin üzerine çöktü. Sophie onun önüne bir tabak çorba koydu ve karşısına geçip şefkatle, her seferinde Emily'nin ağzına götürdüğü çorba dolu kaşığı izledi. Emily müthiş bir ağlama duygusu hissediyordu fakat Sophie'nin önünde ağlamaktan utanıyordu. Bir köpek bir çocukla bir tutulamazdı; savaşta kaybedilen bir adamın yerine de koyalamazdı. “Bunun kaçınılmaz bir şey olduğunu biliyordum; fakat...” dedi.

Sophie şimdiye değin ilk defa olarak, beceriksiz bir biçimde kollarını Emily'nin boynuna doladı. Sophie'nin, Emily'nin omzuna yaslanan avcunun verdiği duyguları, Emily'nin üzerindeki zırhı bir kılıç darbesi gibi kırıp parçaladı ve o hıckıra hıckıra ağlamaya başladı.

“Biliyorum, biliyorum” diye mırıldanan Sophie, Emily'nin üzerine eğildi; eli heponun sırtındaydı ve daha da yaklaştığında, saçlarına sinen odun kokusu fark ediliyordu. Billy iyi bir çocuktu. Seni çok seviyordu o. Sen de onu seviyordun. Biliyorum” dedi.

Dzunukwa

Smily ertesi gün pansion işlerinin içine dalmadan, yıllar önce yaptığı Sophie'ye ait bir resim buldu. Güzel bir resimdi; aslında bir resim değildi o. Portredeki yüz ifadesinin güçlü ve gösterişli olmaması gerekiydi. Onların duyguları, temel özellikleri ve sevgi ifadesini yansıtması gerekiydi. Boya tüpleri iyice sıkılmış olsa da, elindeki boyalar bir tuvale yeterdi muhtemelen. Ancak ilginç renkler kullanması gerekiydi: onun geniş burnu için, kadmiyum sarısı, keskin kenarlı dolgun dudakları için menekşe rengi ve üst dudak biraz daha dolgun. Yanakları üzerinde, ham halde boz renkli toprak boyası ve kırmızı toprak rengiyle çalıştı ve sonra bu karışımı menekşe ve Prusya yeşili renkleriyle matlaştıracak gözlerin altında kullandı. Fakat Sophie, güçlü kuvvetli (çenesinin etrafını parlak kırmızı renkle çizdi) ve oldukça dayanıklıydı (şakak kemikleri viridian yeşili rengeindydi). Çığrenkler ona baş döndürücü bir görünüm kazandırmaya yetmişti.

Lizzie bir zamanlar totem heykellerinin yerine portre çalışmaları yapmak için yalvarmıştı ona. Çalışmasını bitirip fırçalarını temizlediği sırada içini bir şeyin yaktığını hissetti

ve elindeki resmi yan kapıdan sokağa doğru götürüp, "Bak, Lizzie. Bir portre" dedi.

"Neden bir Squamish kadının resmini yapma gereği duydu?" diye sordu Lizzie.

"Çünkü onu çok seviyorum" diyen Emily onun gözlerinin donukluğuna baktı. "Dün bana karşı çok iyiydi o. Jimmy de öyleydi" dedi.

Bu sırada Lizzie'nin yüzündeki ifade değişti; sanki kız kardeşinin yaşamının, daha önce düşünmeye kesinlikle cerset edemediği bir yanını görüyordu. "Beni bağışla" diyen sesi iyice yumuşadı. "Dün bütün gün senin için dua ettim" dedi. Sophie'nin yüzünü inceleyerek, "Dualarım karşılık bulmuş olabilir" diye ekledi.

Emily resimle birlikte eve döndüğünde, üzerinde zeytin yeşili renginde bir kıyafet bulunan, uzun saçlı genç bir yabancı adam duruyordu kapıda. Pantolonunun paçalarını, haber fotoğraflarında görülen askerlerin tozluklarını andıran uzun, bağcıklı botlarının içine sokmuştu.

"Affedersiniz, sanatçı Emily Carr siz misiniz?" diye sordu, çadır bezinden şapkasını çıkararak. Yeşil renkli kravatının üzerindeki noktalar tavşan izlerini andırıyordu.

"Emily Carr benim."

"Sanatçı misiniz?"

"Geldiğiniz güne bağlı bu. Bugün için, evet. Yarın, pansioncu, pansion açısı, tesisatçı, bahçıvan, tavuk çiftliği sahibi..."

Adam Sophie'nin portresine doğru dönerek başını salladı. "Doğru kişiyle karşı karşıya bulunduğumdan eminim. Ben Dr. Marius Barbeau; Ottawa'daki Victoria Memorial Meuseum'da

kültürel antropologum. Resimlerinizi görmem mümkün mü?” diye sordu.

“Onları, o resimlere karşı benimle aynı duyguları taşımayan insanlara göstermek istemiyorum; çünkü daha sonra kendimi tekrar toparlayacak gücüm kalmadı artık.”

“Sadece sizin elinizden çıkanları gördüğüm zaman aynı duygulara sahip olacağımdan eminim” derken adamın yüzündeki gülümseme sözlerine gerçeklik kazandırıyor gibiydi.

Emily kapıyı açarak, “Buyurun, içeriye girin” dedi.

Adam *Dzunukwa*'yı gördüğünde yanaklarını şişirerek, “Evet, gerçekten! Muhteşem” dedi.

“Benim hakkında nasıl bilgi sahibi oldunuz?”

“Luther Moody ismi size bir anlam ifade ediyor mu?”

“Evet. Sivrisinekler ve çamur anlamına geliyor.”

“O sizin Skeena'yı resmettiğinizi söyledi: artık orada bulunmayan bazı heykelleri.”

“Hangilerini?”

“Aa! Sizin ilgilendiğiniz bir parçayı görmüştüm bir ara. Dr. Newcombe'un koleksiyonunun içinde görmüştüm onu.”

“Onların hatalı yapıldığını düşünüyordu o.”

“Evet, şey, o onlara bilim adamı gözüyle bakıyor” dedi Barbeau.

“Peki ya siz?”

“Ben söyle düşünmek istiyorum... tam anlamıyla bir insan olarak” diyerek *Dzunukwa*'ya baktı. “Heykellerden anlıyor musunuz?” diye sordu.

“Çok derinlemesine değil. Ayrıca tarihçelerini de bilmiyorum.”

“Fakat onların duygularını yansıtıyorsunuz. Sizin yoruma güveniyorum. *Totem Anne*'yi fark ederek geriye doğru gidip oturacak bir yer bulmak için onun arka tarafına doğru bir göz attı. Orada bulunan tek sandalyenin üstünde,

müşterilerin odalarına ait yıkanacak perdeler yiğiliydi. Emily, makaralı bir ip aracılığıyla tavandan bir başka sandalye indirdi. Adam düzeneğe bakarak kıkır kıkır güldü. "Yaratıcı bir buluş" dedi.

"Çok pratik" diyen Emily, oda totemlerden oluşan bir ormana dönüşünceye deðin resimleri duvara dayadı. "Bazen bunları neden yaptığımı anlamıyorum" dedi.

Adam kaþlarını çatarak, "Neden?" diye sordu.

"Bir kayıt tutmak gereklidir, diye düşünmüştüm. Şimdi ise, bunun henüz anlayamadığım bir ruhla ilgili olabileceðini düşünüyorum. Onları yapan insanları onurlandırmak için. Ve bunun yanında Batıya olan sevgimi ifade etmek için."

Adam, "Bunu anlıyorum" diyerek onlara tek tek dikkatle baktı, Skeena'yla ilgili olanları yer ve tarih açısından sınıflandırdı ve daha önce hiç görmediği Kwakiutl'la Haida heykelleri hakkında sorular sordu.

"Skeena heykellerini ne yapıyorsunuz?" diye sordu Emily.

"Ben heykel, el sanatları ürünleri, eski resim ve yazıların koleksiyonunu yapıyorum."

"Yani, topluyorsunuz! Fincan ya da porselenden kedi gibi şeyleri toplar gibi. Onları gerçek sahiplerinin elinden alıp götürüyorsunuz. "Müze adına."

"Evet, ayrıca benim antropolojik ilgi alanımı girdiği için de topluyorum onları. İnsanların elliyle yaptığı şeylere önem veriyorum" derken gözlerini resimlerden ayırmıyordu. Siz, oyuncuların dışında kalan West Coast sanatçlarında görmediğim bir bireyselliðe ve güce sahipsiniz."

Emily, *Kispiox Köyü*, *Kurbaða Kadın* ve oldukça geniş olan üç ev kalıntısıyla onların ön cephe heykellerinden oluşan Tanu'yla ilgili yağlı boya resimlerini getirdi.

"Kurbaðaların yer aldığı bu resim olaðanüstü. Nereye ait bu?"

“Kitwancool'a”

“Kitwancool'a gittiniz mi? İnanılmaz bir şey!”

“Neden?”

“Onlar oraya dışarıdan hiç kimsenin girmesine izin vermezler. Bir zamanlar muhafizlardan biri onların şefini vurmuştu ve onlar İngiliz Kolombiyası Polis Teşkilatı ayaklamayı bastırıncaya deðin çıldırmışlardı. Oluk oluk kan akmıþtı. Onlar o günden beri düşmanlık beslerler.”

“Bunu bilmiyordum.”

“Ne kadar kaldınız orada?”

“Beþ gün.”

Emily daha baþka resimler getirdi ve duvarda asılı duran *Totem Anne* resmini gösterdi. “Bunların hepsi Kitwancool'dan” dedi.

Adam şaþkınlıktan çat diye alnına vurdu. “Affınıza sığınarak söyleyorum ama siz bir kadınsınız.”

“Belki de bu bir avantajdır. Onların yaşam tarzına yönelik tehditler genellikle erkeklerden geliyor.”

Adam onların tamamından müthiş bir zevk alarak ve ait oldukları yerler hakkında sohbet ederek bir saat geçirdi. Sonunda bir sandalyeye dayalı olan iki resmin üzerine eğildi: *Kispiox Köyü* ve *Kitsegukla*. “Satılıksa, bu iki resmi satın almak istiyorum. Satılık mı?” diye sordu.

Emily'nin bacakları buz saçaklarının hiç beklenmedik bir hava ısınması sonucu çözülmlesi gibi çözülüverdi ve perde yığınının üstüne oturuverdi. *Ben rub gücünə sahibim*, sözünü duydu, uzaktan ve kendinden emin bir şekilde; Dzunukwa kendini yeniden toparlıyordu.

“Evet” derken sesi, Dzunukwa'nın alçak sesle ötüþüyle değil, boğuk bir civiltıyla çıkyordu sanki.

Adam ellerini dizlerinin üzerine koymuş duruyordu. Yüzündeki gülümsemede, insana bir şefkat duygusu yansıtıyor-

du. "Bunlar muhteşem resimler. Yeni geliştirilen bir ilginçlik var bunlarda."

Emily burnunu çekerek gözlerini sildi. "Bağışlayın, kendimi uzun süre, hep öyle yamyassı kalacak bir çirkin ördek yavrusu gibi görmüştüm" dedi.

"Kaç para bu?" diye sordu adam, fısıltıyla.

"Yıllar oldu... fiyat konusunda ne diyeceğimi bilmiyorum."

Adam bir çek yazarak Emily'ye uzattı. Çek, Emily'nin elinde titreyip duruyordu. İki ayda eline geçen kira gelirinden daha fazla parası vardı. Emily seçtiği resimlerin karşısında duran Kitwancool yöresinden bir kuşla bir adamın resme dildiği tuvalin üstüne eğildi. "Buyurun, bunu da alın. Bakıp duruyorsunuz buna" dedi.

"Ya, teşekkür ederim! İzninizle onu yanına almak istiyorum. Sonunda, sanırım, çalışmalarınız ilgi görecektir. Şu anda sönüklü; fakat son zamanlarda Kanada'da, kimliğini, kendi peyzajı içinde, özellikle de daha az ayak basılmış yerlerde bulma yönünde giderek artan bir istek ulyanmaktadır. Bunun yerli halklarımızın yaşadığı bölgeleri kapsaması gereklidir. Ulusal Galeri sayesinde kimi toplulukları tanıyorum."

"O halde benim yaptıklarımla ilgili herhangi bir sorun görmüyorsunuz?"

Adam şaşırılmış bir görüntüye büründü.

"Kızıldırılı motiflerini kullanmak gereklidir demek istiyorum" diyen adam Emily'ye kolayca objektif yanıtlar verecek birine benzemiyordu.

"Bayan Carr, çalışmalarınız tarifsiz bir öneme sahip; yerli kültürler açısından olsun, Kanada'daki sanatsal çalışmalar açısından olsun ve gerekse Kanada'nın kedisi açısından olsun."

Emily uzun süre içinde tuttuğu nefesini püskürtürcesine dışarı verdi.

Adamla birlikte merdivenlerden aşağıya inerken onun, kendi resimlerini caddeye doğru taşımاسını izliyordu. “İşte onlar da gitti; *Kispiox* da gitti, Harold'un illahee'si de gitti. Bunlar olmadan o adam ne yapacaktı?

İki elini birden başının üstüne koyarak sağa sola sallanmaya başladı; haykirmak istiyordu; fakat Harold adına üzüülüyordu.

Barbeau tekrar Emily'ye doğru dönerek bağırdı: “Kendi nizi bulaşık yıkayarak meşgul etmeyin. Resim yapın!”

Akçaağaç

Kirli beyaz renkli bir gökyüzü pencereye yaslanmıştı. Emily avuçlarını soğuk cama dayayıp onu geriye doğru iterken, arka avludaki akçaağaç dallarını bürüyen ve kar tanelerinden benek benek olmuş sis, onu dış dünyadan ayıryordu. Eline katlanmış bir sayfa kâğıt aldı ve Jessica'ya Noel mesajı yazmaya başladı. Kâğıdın baş tarafına kendi resmini çizdi; tıknaz bir görünümde sahipti. Üstünde bir Hubbard Anne kıyafeti, ayağında uzun çizmeler ve tepebine kartal tüyü iliştirilmiş bir Santa Claus şapkayla eğilmiş, kömür sobasının ateşini karıştırıyordu. Şöyleden yazmıştı Jessica'ya:

Senin ziyaretinden bu yana altı ay süren bir savaş yaşadım. Hayat devam ediyor. Ben hâlâ Ottowa'daki antropologdan haber bekliyorum. Savaşın etkisi dışında her şeyin bir bitiş noktası var. Dünya uzun süre bu şekilde ayakta kalamaz. Megan'ın nişanı konusunda kaygı duyuyorum. Geçen yaz bir atölye tutabileceğimi düşünerek resimlerimi ve resim sehpalarımı zemin kata taşımıştım. Lizzie'yi dehşete düşürecek şekilde, arka avludaki çadırında yatı-

yorum şimdi; sevgi dolu circirböceklerinin söylediği ninnileri dinleyerek ve resim yapma ayrıcalığı tanımayan ay ışığı altında. Havalarda soğumaya yüz tuttuğu için atölyeme döndüm; bunun yanında Dzunukwa da duvar-daki yerini tekrar alarak güçlü sesiyle şarkısını söylemeye başladı. Onu sözcüklerle ifade etmeyi ne kadar isterdim. Whitman'ın ırmaklarını ezberledim artık. O beni ihtiyaç duyduğumda yeniden canlandırıyor ve “üzüntülerden, kayıplardan, tutkulardan, sıkıntılarından ve yoluma çıkan tüm engelleri nasıl aşacağım” söz ediyor. Ben hâlâ bedensel ihtiyaçlara eğilecek bir ruhsal yapıya kavuşacak zaman bulamadığım için kendime kızıp duruyorum. Vancouver'da boyacı bulmak mümkün mü? Burada bulmanın imkânı yok. Eğer Vancouver'da varsa, feribot ücreti ödemeye değer. Viridian ya da Hooker yeşili bulabilirsən canımı verebilirim. Amerika'yı yönetenlerin 1948 yılını berbat geçen en son yıl yapmaları için dua edelim.

Sana ve kızlara kucak dolusu sevgiler, Emily

Bir hafta sonra küçük bir posta paketi geldi. Çoğu kullanılmış, buruşık bir boyacı tüpünün üstünde söyle bir not vardı:

Senin tuval üzerinde benimkinden daha iyi durur. Vancouver'da boyacı satılmıyor.

Sevgiyle, Jessica

Emily boyacı tüpünü sıkınca, içinden çıkan koyu yeşil renkli boyanın parlak halkasını gördü; öylesine göz kamaştıriciydi ki, Emily'nin gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Fakat bir kat boyacı onun açlığını çeken bir kadının ne işini görürdü ki? Başka şeyleerde olduğu gibi onu da gıdım gıdım kullanması

ya da kendini çok tatlı bir yeşil renkle yapacağı bir resme vermesi mi gerekirdi? Yağlıboya kutusunu karıştırarak, yamyassı olmuş ve çatlamış birkaç boyan tüpü çıkardı ve bir fırça darbesine yetebileceği umuduyla tüplerden birini sıkıtı. İçinde boyan olabileceğini düşündüğü metal tüpleri çakısının ucuya kontrol ederek tüpün içine dikkatlice baktı. Bir resim, dünyalara değer; örneğin, Harold için Kispiox öyledir. Eksikliğini fark ettiğinde oturup ağlayacaktır o. Resim acısı bu, demişti ona. Başarının her zarresinde vedalaşma vardır.

Emily resim bezi topunu ararken, sonuncusunu evin penceresine gölgelik yapmak için kullandığını fark etti. Mukavva kullanmak zorundaydı.

Boyan tüpünü avcuna alındığında, onu alelade bir işte boş harcayacağı korkusuna kapılarak dondu kaldı. *Sen yeşil boyan istemiyor muydun? İşte sana bir fırçalık boyan. Ne yapacaksın bunu şimdi?* İzlemek için bulutların üstüne eğilen Tanrı onun dayanma gücünü sınıyordu. Gözlerini yumarak göz yaşlarını sildi.

İstediğin her şeyi yapamazsan, benim tatlı orman perim, derdi babası. Kumsala, ıslak kumlardan bir Songees köyü yaparken, bir yandan da, foş diye ses çıkararak gelen her dalgadan sonra ayrılan parçaları onarmaya çalışıyordu ve köyün yerle bir olmasını önlüyordu. Belki de babası onun hıçkıra hıçkıra ağlamasını izlerken, onun imkânsızı deneyerek kafasını duvarlara vurma noktasına geldiğini de görüyordu. Kim bilir belki de sanatsal eğilimleri konusunda onun cesaretini kırmasının nedeni de buydu. Böyle bir anlayışla yaklaşıyor olabilir miydi?

Dua edebilecegi düşüncesi geldi aklına. Sevgili Tanrı, bana anlayabileceğim netlikte bir işaret gönder. Ben bir pansioncu muyum, yoksa bir sanatçı mı? Eğer Barbeau'nun karmaşıma çıkması bir işaret anlamına geliyorsa, o zaman ben ne-

den hâlâ kendimi ıslak bir paçavra gibi hissediyorum? Lütfen bu olayın anlamsız kalmasına izin verme.

Hayır. Bu duasını geri almaliydi. Bu tür dayatmalarda bulunmak O’nu gücendirirdi. Onun kafa yorması gereken daha önemli işler vardı şimdi.

Harold topallamayı bırakarak, “Bana *Ot Yaprakları*’nı oku” diye yalvarmaya başladı.

Sobayı temizlemek, verandanın merdivenlerini boyamak ve kuşlara yemlik yapmak gibi garip işler yapmaya eğilimli biriydi. Emily onu okuyacaktı ona; fakat bunu, o kendi kendine okuyamayacağından yapmayacaktı. Harold onun samimi bir şekilde okunmasından çok memnun kalıyordu. Daha sonraları da her ziyarete gelişinde aynı isteğini yinelemiştir.

“Pansiyon müşterilerinin öğle yemeği servisini bitirdikten sonra” diye yanıt verdi ona.

Harold yere bağıdaş kurup oturdu ve Emily’nin kendisine kitabı okumasını bekledi. Pansiyondaki müşterilerin ayrılmasından sonra Harold kitabı ona uzattı ve şöyle söyledi: “‘Amerikalı Walt Whitman’la başla.’ Hani şu, *Bu günle bu geceyi bana bırak, tüm şiirlerin kaynağına sahip olacaksın*, diyen.”

Onlar tek sigarayı birlikte içerken Emily okumaya başladı ve şöyle devam etti:

*“Tanrı’nın uzattığı el bana verilmiş bir sözdür,
Ve ben biliyorum ki Tanrı’nın ruhu benin öz kardeşimdir
Ve dünyaya gelen bütün erkekler benim kardeşlerim; ve
bütün kadınlar da kız kardeşlerim ve sevgililerimdir.”*

Emily 12 Kasım 1918 sabahı kömür sobasını yakmak için dış merdivenlerden aşağıya indi, gazeteleri açtı ve “Ateşkes İmzalandı, Dünya Savaşı Sona Erdi” yazısını okudu. Hole doğru koşturarak müşterilerin kapılarını çaldı. Çok geçmeden dışında, tencere ve tavalarını birbirine vurarak gösteri yapan insanların seslerini duydu. Lizzie koştura koştura apartmandan içeriye girdi ve kollarını iki yana düşürerek ağlamağa başladı. Emily çay yapmak için su kaynattı ve makaralı düzenek aracılığıyla yukarıdaki bütün sandalyeleri aşağıya indirdi. Aylardır birbirleriyle tek kelime konuşmayan pansion müşterileri gazetelerin etrafında yer kapma yarışına girmişlerdi ve okuduklarına inanmakta güçlük çekiyorlardı. Alice gözleme getirmiştir. Saat on birde Bay Pixley, önceki gün Avrupa'da savaşın resmen sona erdiğini duyurmak için bir sandalyenin üzerine çıktı ve elindeki gazetededen şu haberi okudu:

“11 Kasım sabahı sabah saat 5:00'te Compiégne'deki Alman delegasyonu ateşkes imzalamıştır; bu anlaşmayla Alman ordusu geri çekilecek ve silahlarıyla uçaklarını teslim edecek, Alman donanmasına ait gemilere el konacak ve Müttefik kuvvetler Rhineland'ı işgal edecektir. Saat 11:00'de savaşın 1586'ncı gününde silah kullanımına son verilmiştir.”

Emily, Megan'ın nişanlığını, hayatı kalmanın şaşkınlığını yaşayarak, içinde bulunduğu sessizlik ortamı karşısında hayrete düşerek ve alışılmadık bir güvenle dimdik durmak için bir siperden dışarıya çıkarken hayal etti. Fanny'yle Gibb de kutlama yapıyorlar mıydı? Peki ya Héloïse'la Madam Bagot? Onlar da mı duyarsız kalıyorlardı?

Pazar günü yenen akşam yemeğinde Lizzie'nin şükran duası sıradan bir İncil dizesi oldu. "Her şeyin bir mevsimi var: öldürme zamanı ve iyileştirme zamanı." Lizzie, "Amin" sözlerinden sonra bakışlarını yukarıya çevirerek, "Tanrı'nın lütfeyla, misyonerlik çalışmasından daha önemli bir ihtiyaç alanı buldum" dedi, yavaşça. "İki aylık bir eğitimimin ardından askeri hastanede, bir fizik tedavisi kliniğinde yardımcı olarak çalışabilirim."

Emily, Lizzie'nin sözleri karşısında, daha önce hiç yaşamadığı bir onaylama isteği duydu. Ayağa kalkıp onu alkışlamak istedi; fakat böylesine belirgin bir onaylama Lizzie'nin çok önem verdiği eğilimlerine zarar verebilirdi.

"Güzel, yapılacak en güzel şey" dedi Emily, Lizzie'nin bileğini típişlayarak.

Bütün şehir huzur içinde yaşamayı arzu ediyordu. Yine park alanlarına karşı giderek artan bir ilgi vardı. Alice sadece sebze değil, lale, sümbül ve nergis soğanı da ekmişti ve ilk baharda açar açmaz çiçekleri saksı içerisinde askeri hastaneyeye götürdü.

Emily para kazanmak için yeni bir yol buldu. Hükümet savaştan dönen askerlere, koyun yetiştirmek için arsalar vermişti. Onların, Emily'nin bilgi sahibi olduğu çoban köpeklereine ihtiyacı olacaktı. Onların üretimi, anladığı bir işti. Bu iş için iki dişi köpek satın aldı ve bir tane de erkek köpek kiraladı, pansiyonun müşterilerini dağıttı ve tüm apartmanı kiraya verdi. Atölyede yiyp içen pansiyon müşterileri yoktu artık. Resim sehpalarını kurdu, tuvalleri gerdi ve boyalı siperi vererek beklemeye başladı. Bu arada peş peşe köpek yavruları geliyordu. Harold kendinden geçmiş haldeydi.

"Fazla bağlanma onlara" diye uyarıyordu Emily onu. "Satılık onlar" diyordu.

İlk elde ettiği yavruların reklamını yapmak için hayvan ve hayvanlarla ilgili ürünlerin satıldığı dükkan'a giderken Harold'u da yanında götürdü. Sidik ve yem kokan dükkan'da tam bir köpek havlamaları, cıvcıv sesleri ve tiz seslerin yükseldiği bir isyan hali vardı. Kafesten kafese giden Harold tüm sesleri taklit ediyordu. Tepesinde gri renkli bir tutam tüy bulunan, siyah renkli, buruşuk Kewpie yüzlü yavru bir Capuchin maymunu elini, kafesin içinden Harold'a doğru uzatıyordu.

Harold, "Ah!" diyerek Emily'ye doğru döndü.

Maymun, elma yeşili rengindeki gözlerini kırpıştırarak, "Vuu" diye ses çıkarıyordu.

"Alın üstündeki tüyleri yalamaktan nasıl hoşlandığımı biliyorsun?" dedi Emily, Harold'a, sırtarak. Fakat o daha çok kâr amacıyla ve aşırı şekilde kendi çıkarını düşünmekten çok, bir başka canlıyı beslemek niyetindeydi.

Sağduyulu olmak gerekiyordu. Savaş süresince sağduyusunu korumuştu. At kilindan ceza gömleği giyer gibi. sağduyulu görüntüsünü koruması gerekiyordu.

Emily, dükkan sahibine, "Bu maymunu bir çoban köpeği yavrusu karşılığında verir misiniz?" diye sordu; teklif cazip ti.

Onlar tasmalı Woo'yla eve doğru yürüdüler. Akşama doğru Woo, tuzluğu açıp içindeki bütün tuzu atölyenin mutfağına saçmış, arka verandada asılı duran şakrakkuşunun kafesi ne saldırmış ve kuyruğunu gövdesine sıkıca yapıştırarak kafesin uzak bir kösesine sinen Susie'yi korkutmuştu. Akıl yürütterek yerini bulduğu Tantrum'u da sıkıştırmıştı. Sonunda Harold, onları iki yavru kedi gibi oynasınlar diye dışarıya çıktı; Woo giderek, el uzatacak mesafede ilginç şeyleri sessizce karıştırdığı bölmesinin içinde zincirinin olanak tanıdığı alana aldı.

Ertesi sabah Lizzie bisküvilerden yapılmış bir kap yiyecekle geldi ve Woo görür görmez onun üzerine atladı. Lizzie çığlık atarak, "Yabani hayvan" diye bağırdı ve bisküvileri bir tarafa fırlattı. Woo yere düşen birini kapiverdi. "Doğru söyle, Millie, bu bir maymun mu? Nedir bu, bir fil mi yoksa?" dedi Lizzie.

"Bak. O ondan hoşlandı" dedi Emily. Woo bisküvileri yiyecek ve minik elliyle kırıntıları topluyordu. "Gördün mü? Akıllı bir maymun bu" diye ekledi Emily.

"Çiğrenkçilik ve şimdi de Darwinizm! Bu senin modernizmlerini daha ileriye taşıyor."

Onlar karşılıklı kahkahalar atarak güldüler. Bir yanma olayından sonra yenilenen deri gibi kendini yenileyen dünya, düşmanlıklar karşısında daha şefkatli oluyor; paramparça olmuş olsa bile.

Mayıs Çiçeği

Bir öğleden sonra Harold, kir pas içindeki iplerle sıyrılmış bir ayakkabı kutusunu sıkı sıkıya bağına basarak geldi. "Lütfen, lütfen sahile gel" dedi, telaşlı hali yüzünden kakülü titreyerek. "Hemen şimdi" diye ekledi.

"İşim biter bitmez gelirim" diyen Emily kabın içindeki karışımı son kez karıştırdı ve onu, en az iki yıl dayanacak ucuz bir yiyecek haline getirmek için sabunlukların içine dökerek sertleşmeye bıraktı.

Harold elindeki kutuyu şömine rafının üstüne koydu ve hayvanlarla oynamak için yere oturdu. En çok da, kendisi gibi ilginç ve gizemli bir yaratık olan Woo'yu seviyordu. Onun minicik elini kendi eline alıyor ve yavaşça konuşarak onun parmaklarıyla, 'şu tatlı domuzcuk' adlı oyunu oynuyordu. Sanki devamlı olarak garip bir şeyi izliyormuş gibi gözleriyle onun bütün hareketlerini izleyen Woo, Harold'a, muhtemelen, insanların ona şimdiye deðin gösterdiginden daha fazla bir dikkatle ve kendini kaptırılmış halde bakıyordu. Sonuç olarak Harold onu hem daha sık ziyaret ediyordu hem de onun gizemlerine hitap ediyordu; Emily'ye göre zaten onun beklentisi de buydu.

Bir tasmanın ucunda Tantrum, ötekinde Woo olmak üzere, zarif Mayıs çiçeklerinin çevrelediği Dallas Yolu kayalıkları boyunca yürüdüler. Sahile vardıklarında Harold sel sularının aşağıya indirdiği odunları toplamaya başladı. “Ateş yakmamız lazım” dedi.

“Ama daha temmuz ayındayız!”

Emily, Kızılderili özelliklerini sergilerken onun üstüne gitmemesi gerektiğini biliyordu. Harold'un yüzü asıldı; Emily ona karşı çıkışının onu bir uçuruma sürükleyeceğini fark etti.

“Pekâlâ, yakalım bir ateş” dedi.

Emily bir sigara yaktı ve sel sularının sürüklendiği bir kütüğe sırtını dayayarak oturdu; Mayıs çiçeği bitkisinin soyulup, ham haldeki safran ve limon yeşili renkli özünü ortaya koyan yer dışındaki, kâğıt inceliğindeki koyu kırmızı ve ley-lak rengindeki kabuklarına sevgiyle bakmaya başladı.

“Hazır mısın?” diye bağırınan Harold, “Ben de ha bire soru soruyorum” dedi.

Emily kafasındaki belirsiz düşüncelerle ona doğru döndü ve birdenbire, ateşin başına bağdaş kurup oturan Harold'un yüzündeki ciddi ifade karşısında irkildi. “Özür dilerim. Evet, şimdi hazırım” dedi.

Harold büyük bir törensellikle ayakkabı kutusunun iple-rini çözdü ve ipi bileğine doladı. Buruşuk bir kâğıt çıkardı ve onu bacağına batırarak düzeltti. Woo'nun onu elinden kapmak için hamle yapması üzerine Emily onun ipini, oraya ulaşamayacağı şekilde kısalttı.

Şakaçı seğirmeye başlayan Harold dimdik doğrularak elindeki kâğıdı okumaya başladı.

*“Kanadalı Harold Cook. Buyazıyı kendim yazdım. Benim
süratime ayak uydurun. Bu kitabın yazarı ben Harold*

Cook 14 Eylül 1885'te doğdum. Ebeveynlerim, Bay Luke Cook ve Bayan Martha Cook'tur. Şu an hayatımda değiller. Misyonerdi onlar. Ben Harold Cook'un Ruth Cook adında bir kız kardeşi var. Kızılderililerle birlikte köylerde yaşıyoruz. Kispiox Kitwanga Kitsegukla Hagwelget. Kartal, Ayı ve etkili konuşmalar yapan Kuzgun'la birlikte."

Harold'un hikâyesi sona ermişti. Emily dayanıklı olmaya çalışıyordu. Harold, altınrengi beneklere sahip mavi renkli gözleriyle, kendisini dinleyip dinlemediğini anlamak için Emily'ye bakıyordu. Harold, Emily'nin onu tanıdığı üç buçuk yıllık süre içerisinde, geçmişine ilişkin bu bilgi kırıntılarını sadece kendisine aktarmış, sonra yüzü bulutlanmış ve susmuştu. Onu konuşturmak için içinde kaynayan ya da eriyen şey neydi acaba? Ebeveynlerinin ölümü mü? Kispiox resminin kaybolması mı? Savaşın sona ermesi mi?

"Bu kitabın yazarı ben Harold Cook Gitksan çocuklarıyla oyunlar oynadım; fakat kız kardeşim Ruth Cook oynamazdım. Onu, halam Bayan Flora Cook'la birlikte yaşamak üzere Victoria'ya gönderdiler. Ben çocuklarla birlikte totem beykellerinin etrafında yarış oyunları, saklamaç ve avcılık oyunları oynadım. Kitwanga ve Kispiox'da, Skeena Irmağı'nda balık avladık. Kispiox ve Kitsegukla'da göllerde balık avladık ve gerdanlı dalgıçların seslerini dinledik. Ağaçlara tırmandık. Ateşler yaktık. Kuzgun sesleri çikardık ve baykuşların ötüşünü taklit ettik. Mağaralara indik. Kispiox'daki Tuuns, Muldo ve Haaydzims bana avlanmak için ok ve yay yapmayı öğrettiler."

Harold'un okuması, konuşmasından çok yürümesine benzıyordu; duruyor, tekrar başlıyor ve her nefes alışında

korkularının ortaya çıkmasına engel oluyordu. O, anlatımında daha çok Gitksan kabilesine mensup arkadaşlarıyla birlikte sincap avlamalarından söz ediyordu.

“Olduğu yerde duruyordu, bekliyordu sadece; yerinden biç kimildamıyor ve koşmuyordu. Gözler bedefteydi. Benim attığım ok gitti bedefe saplandı. Kürküni okşadım fakat o nefes almadı. Haaydizms bana daha önceden onun derisinin nasıl yüzüleceğini öğrettiğinden, derisini ve kuyruğunu yüzdüm. Sonra onu Bayan Martha Cook'a getirdim; o da onu Kızilderili geleneklerine göre ayak taraflarından bir ağacın dalına astı. Eğer o anda orada olsaydım, Kızilderili usulüne göre okun açtığı deliğin nasıl temizlendiğini gördürdün. Bayan Martha Cook çığlık atıyordu, Bay Luke Cook ise, beni Kızilderili özelliklerimden uzaklaştırmaya çalışıyordu.”

Onun garipliklerinin arkasında Emily'nin düşünebileceğiinden daha fazla sorun saklıydı.

Babasının vahşet ve cinayete karşı uyarılar içeren ayetler okuduğu bir İncil'in başına diz çökerek okuduğu gece dualarından söz ediyordu. Harold sincap derisini yatağıının altına saklıyor ve geceleri onu sevmek için dışarı çıkarıyordu. Annesi ortalağa yayılan kokudan hareketle onun yerini öğrendiğinde çığlığı basıyordu yine.

“Diz çöküp, öldürmemelisin, başlıklı bölümü tekrar tekrar okuyordum” dedi.

Başını kaldırıp Emily'ye baktı; umutlu bir bekłentisi vardı, bacakları titriyordu ve yüreğinin yaralı olduğu besbelliydi.

“Daha fazlasını duymak istiyorum” dedi Emily, fısıldayarak.

Harold kutuyu karıştırarak içinden bir başka kâğıt çıkardı ve okuması için onu Emily'ye uzattı. Kargacık burgacık yazısı kağıdın tamamını kaplamıştı.

“Hayır. Kendin okuyacaksın” dedi Emily.

Harold boğazını temizledi.

“Kanadalı Harold Cook. Benim süratime ayak uydurun. Bu kitabıń yazarı ben Harold Cook, Lejac Kızılderili Ta-tılı Okulu’ndaki tek beyaz gençtim. Çocuklar oraya tekme dayak getirilirlerdi. Annelerini babalarını, büyükanne lerini ve büyüğbabalarını, amcalarını ve halalarını öz ledikleri için çığlık atan küçük ve büyük çocukların fer yatları aylarca dinmezdi. Bayan Luke Cook ve Bayan Martha Cook bu okulda çalışıyordu. Onlar Tismis’den ge len çocuklara İngilizce ve dualar öğretiyorlardı. Muldo’yla Tuunus, Tismish dilinde sözcükler kullandıklarında Bay Luke onları kirbaçla dövüyordu. Hâlâ Tismish dilinde konuşmayı sürdürdükleri için bir yere götürülmüşlerdi. Günlerce görmemiştim onları. Tekrar dönüp geldiklerinde hiç konuşmuyorlardı. Vücutlarında, dövülmekten dolayı yara bere izleri vardı. Sıraya girip sayılmamız gerekiyordu; fakat onlar sayı saymasını bilmiyordular. Ben Muldo’ya yedi, Tuuns’a da on bir demesini söyledim. Sonra Muldo, Tuuns'u on bir diye çağırma ya başladı. O bunun, onun yeni adı olduğunu sanıyordu. Bayan Martha onların saçlarını kesti. Onlar kestirmemek için çığlık attılar ve onu tekmelediler. O sonra onların ellerini ayaklarını bir sandalyeye bağlayarak kesti onların saçlarını. Artık onlar da benim gibi görünmeye başladılar.”

Emily kendini kötü hissetmeye başladı.

Harold göğsünü şişirecek kadar derin bir nefes alarak kâğıdın arkasını çevirdi. Emily ona bir sigara verdi ve Harold sigaradan derin bir nefes alarak kendini sakinleştirdi.

“Bayan Martha Cook onlara Öncü Hristiyan Askerleri ve Bizim Tanrımız Sağlam Bir Kaledir’i öğretiyordu. Zil çaldığında yukarıya çıkmak için sıraya girerdik. Çatalı kaldırmadan önce şarkının söylenilmesi gerekiyordu. Söylemedikleri zaman Bayan Luke Cook onu önce bana söyledi. Sonra onlar bana yemek yedirirler ve daha sonra da çocukların şarkıyı söylelerlerdi. Bayan Martha Cook onlara yemek verirdi; fakat onlar elleriyle yerlerdi. Bayan Martha Cook’un bundan hiç hoşlanmadığını bilirlerdi. Bir gün ben şarkıyı söylememiştüm. Bay Luke Cook benden şarkıyı söylememi istediler. Ben söylemedim. Bir sandalyeyi parçalayarak onun bir bacağını eline aldım. Ben yine söylemedim. O, sandalye bacağıyla yüzüme yüzüme vurdu. Yüzümden kan akıyordu.”

Anılar Harold’ın yüzünün buruşmasına neden oldu. Ortaya koyduğu gerçeklerden duyduğu ürküntü, parıldayarak gözlerinden yansıyordu.

“Ah, Harold, hayır. Bunu yapan senin kendi baban mıydı?” diye sordu Emily.

Harold başını sallayarak onayladı onu.

“Ne berbat bir şey bağışla beni.”

O ebeveynlerini şaşırtacak kadar garip mizaçlı bir çocuktu. Normal birisi değildi; sevgiden yoksun, alıngan, isyankâr ve yürekli biriydi. Yara bereye aldırmış etmiyordu; görmezden geliyordu. Ateşin üstünden atlarken gözlerinde anlatılmaz bir parıltı oluşturuyordu. Emily onun gözlerine baktığında, kendinden bir parça görürdü. Alnında çizgiler oluşmuştu.

Eğer Emily bir şey yapmasaydı, Harold patlayacaktı. Emily, Woo'yu onun kucağına koydu ve ikisini birlikte kucaklayarak Harold'un başını bağırına bastı; Sophie'den duyduğu huzur verici sesleri çıkarıyordu o.

Harold'u kucağında sallarken şimdi daha iyi farkına varıyordu; açıkça görebiliyordu onu. Onun sanatı meselenin özüne dokunmuyordu, Harold'un arkadaşlarının ve onlar gibi yüzlercesinin acısını ifade edemiyordu. O hâlâ her şeyi masal kitaplarının gözüyle görüyordu. Yaptığı resimler, Harold'un hatırlamak istediği köylerin sadece parıltılı yanlarını yansıtıyordu. Harold'un onları böylesine beslemesinin nedeni buydu: kendini korumak. Ama bunlar gerçek miydi?

Emily orman alanına gidecek ve giderken resim malzemelerini de yanında götürürecekti. Onları orada görmekten korkmayacaktı. Harold'un gözleriyle bakacaktı onlara. Onun yüreğiyle yaklaşarak resmedecek onları. Aradığı işaret buradayken, onu görmeyi bekleyerek bunca zamanını boş harcamıştı. Harold'un kendisindeydi o işaret.

“Yazdıklarım konusunda haklı mıyım?” diye sordu Harold, başı Emily'nin bağırındayken.

“Evet, Harold. O çok cesurca ve çok da güzeldi. Etkileyici bir konuşmayıdı” dedi.

Som Balığı

Smily orman alanına giden tahta kaldırım üzerinde yürüken burnuna balık artıkları ve insan dışkılarından yayılan bir koku geldi. Gelgit olayının yaşandığı bu sahilde, bugünlerde, burada yaşayan Kitsilano Burnu'ndan gelen insanlarla birlikte etrafa saçılmış daha fazla çerçöp vardı. Burada bulunduğu yıllar içerisinde köyün koşullarında hiçbir düzelleme olmamıştı. Kapı önlerinde paslı kovalar, çalıların üzerindeki rüzgârin dalgalandırdığı paçavralar, çıplak ayaklı çocuklar, ortalıkta dolaşan bir deri bir kemik karışımı cüzamlı köpekler... Resim, aynı resimdi; şimdi daha çok dikkatini çekiyordu sadece.

Sophie'nin yan yatmış evine, sel sularının sürüklediği çürümüş bir ağaç gövdesiyle destek yapılmıştı. Emily kapıdan içeriye doğru bakarak, "Huu, huu. Sophie? Kimse yok mu burada" diye seslendi.

Kimseden bir yanıt yoktu. Sonra Bayan Johnson'un kapısını çaldı.

"O muhtemelen balık avına gitmiştir" dedi Bayan Johnson. Som Balığı Ayı'nın ilk günü bugün."

"Nerede olduğunu biliyor musunuz?"

Bayan Johnson bir an tereddüt ederek düşündü. "Mezarlığın ilerisindeki ırmak. Som balığı köpeği geldi" dedi.

"Teşekkür ederim."

Savaşın sona ermesi, Suratsızlık Kraliçesi'ni bile uysallaştırmıştı. Kanolar ve benzinli tekneler koylarda dolaşıyorlardı. Emily, Margaret Dan'ın kayınpederi sağır ve yaşı Charlie Dan'ı selamladı ve onun, çocukluğunda Squamish dilinde konuştuğu için dövülüp dövülmediğini merak etti. Balık ağı çeken insanların arasında çalışan Margaret Dan başıyla ona selam verdi.

Sophie ırmağın yukarısında kollarını sıvamış ve elinde bir zipkınla, etrafı kumlu bir alanla çevrili kaya parçasının üzerinde duruyordu. Emily ona doğru yürüdü. Vücutunda geniş ve dikey çizgiler bulunan uçuk renkli bir balık, suyun yüzeyine yaklaşıyor ya da tamamı görülebilecek şekilde dışarı fırlıyordu. Şansı yaver gitmeyenler kayaların arasına sıkışıp yaralanıyor ve içleri dışına çıkıyordu.

Sahilde bir kız çocuğu atlama ipini katlıyordu. Kızın, koyu renkli saçları yanıp sönercesine parlıyordu; Annie Marie'ye benziyordu o. Emily'nin gözleri onun ikizlerini aradı; fakat onlar ortada görünmüyordular.

"Merhaba" dedi Emily. Onun şaşı gözlerine baktı. "Sen Emmie'sin. Beni hatırladın mı, Emily'yim ben?" dedi.

"E-vet" dedi kız, sesini alçaltıp, sonra yükselterek.

"Burada senin kocaman bir som balığı var, Emmie."

"Annem getiriyor bunları."

"Çok güzel görünüyor bu balıklar."

Gerçekten de onlardan bazılarının görüntüleri çok güzeldi; üst dudakları, papağan gagası gibi aşağıya kıvrılmıştı, uzun ve sivri dişleri kapalı ağızlarının içinde kendilerini belli ediyorlardı.

Kız, elindeki bir tutam sazı havada sallayarak sinekleri kovuyordu. Emily, kendini çocuğa bağlayan görünmez bir bağın varlığını hissetti.

Sophie uzun bir zıpkını akıntıya doğru gönderdi ve bir an için kımıldamadan durdu. Onları ilginç kıلان, kollarının ip gibi olma özelliği daha da belirginleşmişti. Kancalı, geniş çengeline takılmış bir balık bulunan zıpkını kendine doğru çekiverdi, onu seri bir hareketle arka taraftaki kayanın üstüne fırlattı ve sonra dönüp Emily'ye baktı.

“Em’ly!” derken Sophie’nin yüzündeki gülümseme memnuniyet ifadesiyle dolup taşıyordu. “Gördün mü? Emmie sağlıklı bir şekilde büydü” dedi, hızla akan suyun sesini bastırmak için zafer kazanmış bir edayla sesini yükselterek. “Emmie, bizi görmeye gelen Em’ly bu.”

Emily sakin bir şekilde konuşabilmek için kaya parçasına doğru yürüdü. “Molly nerede?” diye sordu.

“Hayata veda etti. Bir yıl önce.”

“Neden bana mektup yazarak bildirmedin?”

Sophie yavaşça başını salladı. Bunu yapan bir ruh var. Ruhlardan biri beni sevmiyor” derken bir şaşkınlık ifadesi kaplamıştı yüzünü.

“Bir ruh mu dedin? Bir Katolik ruhu ya da bir hayvan ruhu mu?”

Bu soru karşısında Sophie’nin yüzünde kısa süreli bir gülümseme belirdi. “Squamish kabilesi pek çok şeye inanır” dedi.

“Bunun nasıl olduğunu anlat bana?

Sophie yüzmeye çalışan bir som balığına yardım etti.

“Molly hastalandığında gözüme uyku girmemişti. O gece fırtına yoktu. Rüzgâr da yoktu. Her şey sütlmandı derken fırtınada, ağaçtan bir dal kopar gibi büyük bir çatırtı koptu. Sabah olduğunda ölmüştü o.”

“Bunun ruhlarla ne ilgisi var?”

“Mezarlığa gitmiştim; Ata heykelinin kırılıp yere atıldığıni gördüm.”

Emily gürültülü bir şekilde nefesini dışarıya verdi. Sophie'nin öne sürdüğü gerekçenin mantığı yoktu; fakat kendisinin söyleyeceği herhangi bir şey, Sophie'nin kendi yarattığı ya da öyle kabul ettiği mantığı çürütecekti. Emily, bir kimse nin ata figürünün kaybolmasının o kişi için ne anlama geldiğini ya da böylesi durumlarda toplumun bütününe ne yaptığını merak etti. Yerli inancın katı kuralları içerisinde hapsedildiği hissine kapıldı.

Emily geriye dönüp çocuğa baktı; kahverengi bacakları, üç kısımları ıslak elbiselerinden dışarıya çıkıyor ve bir halkanın içine soktuğu ağaç kabuğundan şeritleri emiyordu. “Güzel bir kız. Senin küçüklüğünে benzediği konusunda bahse girerim. Annie Marie'yi hatırlatıyor o bana” dedi.

“Bana da” dedi Sophie. “İleride iyi bir sepetçi olacaktır o; fakat Annie kadar olamaz.”

Kafasında hep bu düşünce vardı: Kızların hepsine öğretecti onu; başlangıç üzücü de olsa, umutluydu o.

Sophie'nin teklif ettiği gibi Molly'yi, yani gerçek Emmi e'yi kendisiyle yaşamak üzere alıp götürseydi o şimdi hayatı olur muydu? Kendisi ona sepet örmeyi öğretemezdi; fakat önce Alice'in anaokuluna sonra da normal okula giderdi. Alice ve Lizzie dahil hep birlikte mutlu olurlardı. Evlerin ikisi de kahkahalar ve şarkı sesleriyle dolardı.

Fakat o onu kim olarak görecekti? Kanadalı bir beyaz olan Emily Carr olar mı, manastırda baş rahip mi, bir temizlikçi kadın mı, yoksa kötü sonuçları önleyecek daha dik katlı bir anne olar mı? Sonunda kendi düşüncelerinin sakatlığı bir tokat gibi indi yüzüne.

“Başka bir Billy köpek aldın mı? diye sordu Sophie.

“Satmak için yavru verecek iki dişi köpeğim var. Çok güzeller ama eski dost Billy'nin yerini tutamazlar. Ticari bir iş bu.”

“Ticari bir iş mi? Resim yapmıyor musun?”

“Çok az. Fakat resim yapmak için daha fazla yoğunlaşmam gereklidir. Yoksa başarılı olamam.”

“Başarılı olamamak mı? diyen Sophie'nin ağızından çıkan sözcükler havayı yarıyordu. “Benimle mezarlığa geliyorsun” dedi.

Emily'nin gözleri doldu ve içini bir korku kapladı. “Bağısla” dedi.

Mücadelelerle dolu bunca yıl Sophie'yi bitkin düşürmüştü. Gözlerindeki ak renkli bölgelerde kırmızı renkli çizgiler meydana gelmişti ve rengi mora çalan göz bebeklerini beyaz renkli nemli bir tabaka kaplamıştı.

Irmağın sığ yanlarındaki gençler kaya parçalarını kullanarak bir set örüyorlardı. Onlar aşağı yukarı, eğer yaşamış olsaydı, Tommy'nin şu an olacağı yaştaydalar. Oğlunu onların arasında görmek, Sophie için ne kadar gurur verici bir şey olacaktı.

“Ne yapıyor onlar?” diye sordu Emily.

“Gelgit olayıyla ilgili bir set örüyorlar; su kabardığında balıklar tekrar geri kaçamayacaklar ve dolayısıyla onları yakalamak kolay olacaktır.”

“Kolay mı olacak? Kaçma şansları olmayacak!”

Zavallı yaratıklardı onlar; arkalarında bir şey bırakma güdüsü, zamanı geldiğinde yumurtalarını ya da spermlerini dökmek için, her türlü zorluğa rağmen kendilerini ırmağın yukarı taraflarına gitmeye zorluyordu onları. Emily bu güdüyü anlıyordu. Fakat onlar mücadelelerle geçen bir hayatın sonunda yenik düşüp ölüyorlardı.

“Jimmy de mi balık avında?”

“Hayır. O gemilere odun yükliyor. Neden greve gitmiyorlar, anlamıyorum!” Saatte yirmi yedi sent: Kızılderililere özgü ücret. Onlar kimi günler on sekiz saat çalışıyorlar. Kimi günler de bütün gün bekleyip eli boş dönüyorlar” diyen Sophie, zıpkınını hedefleyip bir başka som balığına doğru gönderdi.

Emmie, “Anne bak!” diyerek elindeki halkayla onların yanına doğru koştu.

“Bu çok güzel, Emmie. İyi gidiyorsun. Saymayı unutma” diyen Sophie kıyıya doğru yürüdü. “Yeteri kadar balığımız oldu. Yarın gelip daha çok balık avlayacağız ve Emmie onların nasıl pişirileceğini öğrenecek” dedi.

Onlar balıkları Sophie'nin büyük sepetiyle Emmie'nin küçük sepetine koydular. Sophie sırtındaki sepetle denelemek için sedir ağacından örme halkayı alnına yerleştirdi. Emmie de annesini taklit ederek aynı şeyi yaptı.

Onlar eve giderken, çocukların mezarına saçmak için yol kenarındaki pembe renkli bataklık güllerinden topladılar. Kapının önüne geldikleri sırada Emmie, bir örümcek ağındaki örümcekle ilgilenedikten sonra oyalanmaya başladı. Sophie, Tommy'nin mezar taşını yavaşça tipişladı. Emily onu izliyordu. Güneşin altındaki parlak beyaz renkli taşın üzerinde, küçük küçük balık pullarını andıran ve ışığı yakalayan parlak benekler vardı. *Tommy Frank'ın aziz batırasına 1902 - 1908*, yazısı okunuyordu taşın üzerinde. Sophie yere diz çöktü ve parmaklarını haçın üzerinde gezdirmeye başladı.

“Param olduğu zaman çok mutluydum. Bu taşı alırken mezar taşı satıcısı bunun çok pahalı olduğunu söylemişti. Yine de bunu almak istedigimde, önce beyazlar için taş yapması gerektiğini söylemişti. Bunu sadece *sana* söylüyorum. Margaret Dan'a anlatmam” dedi Sophie. Topuklarının üstüne oturarak mezar taşını tipişladı ve elindeki gülün taç yaprak-

larının birazını mezarın üstüne saçtı. "Önemi yok. Şimdi Tommy'nin Hıristiyanlara özgü bir mezar taşı var ve ben artık daha rahat uyuyacağım" dedi.

"Önemli bir konuydu bu. Harold'un arkadaşlarının kendi dillerini konuşmaktan yarar sağladıkları kadar önemliydi. Eğer Sophie bugün rahat uykuya uyuyorsa bunun nedeni, hep içini kemiren ve kimselere açmadığı sorununu çözmüş olmasıydı.

Onlar neredeyse yarısından fazlasını bir sarmaşığın kapladığı, Annie Marie'nin mezarına uğradılar. Emily sarmaşığı çekip atarak elindeki taç yapraklarını mezarın üzerine saçtı.

"Şimdi de Molly'nin mezarını göstereceğim sana" dedi Sophie. "Bir daha ki sefere de ona mezar taşı alacağım."

Molly'nin kaba saba yapılmış tahtadan haçının üzerinde, *Molly Frank 1913-1919* yazısı vardı. Sophie sepetini mezarın yanına koyarak taç yapraklarının kalanlarını mezarın üzerine saçtı. Emily önündeki her şeye dikkatli bakıyordu: düzensiz bir şekilde kazınmış etkileyici tarihlerle, yan yatmış haça, Sophie'nin daha önceki ziyaretleri sırasında getirdiği titreşip duran lady fern'lere, kıvrık burunlu ve sıvri dişli balık kafalarına ve Sophie'nin sepetinden çıkan bataklık güllerinin taç yapraklarına. Eğer yerli yaşamının gerçeğini resmek istiyorsa, resmetmesi gereken şeyler bunlardı.

Eli, resim bezinden yapılma torbanın içindeki suluboya resim dosyasına gitti; fakat onu torbadan çıkaramadı. Sophie'nin acısını resmedemezdi çünkü.

"Artık Jimmy de çalıştığı için öteki taşları satın almak o kadar zor olmaz" diyen Emily, gerçekleşme olasılığı olmayan böyle bir şeyi böylesine rahat bir şekilde söylediğine için kendinden nefret etmeye başladı.

“Hayır. O parasını içkiye harcıyor. Bir gün mezar taşı satın almak için parasını aldığımda beni dövmüştü o. artık kendi paramla kendim satın alıyorum.”

Emily avcunu Molly'nin mezarındaki toprağının üzerine koyup, “Kadın olmak çok zor” dedi.

“Hıristiyan bir kadın” diyerek düzeltti Sophie onu.

“Squamish kabilesine mensup Hıristiyan bir kadın” dedi Emily.

Onlar artık geriye birkaç çürümüş tahta parçasından başka bir şeyi kalmayan ata heykelinin dikildiği çukurun yanına yürüdüler.

“Görüyor musun? Ata heykelini parçalayıp ortadan kaldırmışlar” diyen Sophie çitin yanına gitti ve gözlerini dikeye mezarların ötesinde bulunan denize doğru baktı. “Öteki Kıızılderili bebekler bazen yaşıyorlar. Beyaz kadınların çocukların neredeyse tamamı yaşıyor. Kötülük bende olmamalı” dedi.

“Hayır, Sophie sen kötü değilsin.”

Sophie dönüp acılı ve ıslak gözlerle ona baktı. “O zaman bana benim bebeklerimin neden olduğunu anlat.”

Ona çocukların, beyaz bir doktora götürmediği için öldüklerini söylemek çok zaimce bir şey olurdu. Emily, Sophie'yi, Kuzgun'dan, Tanrı'dan ya da şu çocuk hırsızı Kak-kadın'dan korktuğu için, umutsuzluk ve kafa karışıklığı içerisinde, Tanrı'ya, Ata heykeline, İsa'ya Meryem Ana'ya ya da özel bir şeye dua ederken canlandırdı gözünde.

“Bunu yapamam, Sophie.”

Dönüste sahil boyunca birlikte yürüdükleri sırada Emmie, fildişi rengindeki köpüğü etrafı sıçrattı. “Su ne kadar uzağa gideceğini nasıl biliyor?” diye sordu.

“Onlar tipki ağaçların boy vermeyi bırakacakları zamanı bildikleri gibi bilirler onu. Onu dalgaların her birine söyle-

yen bir ruh var; her ağaca, her şeye söyler o” diye yanıt verdi Sophie.

Sophie yürürken dikkatle yere bakıyordu.

Emily ona, “Ne arıyorsun?” diye sordu.

“Deniz kabuklarının güzel olanlarından arıyorum. Bana günahlardan söz etmesi için; dolayısıyla günah çıkartma sırasında Peder John'a tek tek anlatacağım onları. Eğer birini unutursam cehenneme gideceğimi söylüyor o.” dedi, kabuğun üzerindeki kum tanelerini temizleyerek. “Sonra bebeklerimi göremem” diye ekledi.

“Günbatımına gittikleri bir sırada Sarah anlatmıştı bana” dedi.

“Cennetten bahsetmiş ve kötü insanlar cehenneme gider” demişti. Dudaklarındaki hoş bir titremeyle, “Peder John da aynı şeyi söylüyor” dedi.

“Peder John ya da kilise sana huzur veriyor mu?”

Sophie sanki iyice konsantre oluyormuş gibi bir havaya bürünerek bir gözünü yumup diğerini açık bırakarak, “Bazen” diye yanıt verdi.

“Dzunukwa hakkında bilgin var mı?” diye sordu Emily. “Ormanlarda yaşayan ve çocukları çalan, Kitwancool masal kahramanı kadın?”

“Kaklaitl gibi mi?”

“Evet, ama bazen bir hazine getirdiği de olur onun. İyisiyle, kötüsüyle bir bütün o.”

“Tam bir Kızıldelerili hikâyesi bu.”

Dikkatli olması gerekiirdi onun. “Kilise de böyle bir şey olabilir: iyisiyle, kötüsüyle.”

Sophie omzunu silkeleyip ayağını sıç suya çarparak etrafı su sıçratan Emmie'yi izlemeye başladı.

“Sen ruhlardan söz ediyorsun. Sanırım, biz ruhların toplandığı yere gidiyoruz” dedi Emily. “İyisiyle, kötüsüyle, kili-

seyle ya da kilisesiz. Senin içindeki kendi ruhun seni doğal olarak bebeklerine götürürektir.”

Umutlanan Sophie'nin yanakları kalktı. “Sen kendi ruhun için ne düşünüyorsun? diye sordu.

“Ben henüz birini bulduğumdan emin değilim. Araştır Maya devam ediyorum. Umarım o bir sedir ağacıdır. Bir süre için Katil Balina'nın benim ruhum olduğunu düşünmüştüm; çünkü totem heykellerinin hepsini resmetmeye karar verdiğim sırada balinaları görmüştüm. Daha sonra onlar hakkında epeyce kafa yordum; çünkü bir kere dalıp uzun süre ortadan kayboluyorlar; fakat sahile vuran ölü bir balina görmüştüm ve o tipki öteki ölü balinalar gibi pis pis kokuyordu.”

“Som balığı gibi” dedi Sophie. “Doğururken ölürlər onlar.”

Woo

Emily arka tarafa bakan pencereyi açtığında Harold'u, topladığı odunları istif etmek için sallana sallana yürüken gördü. Harold'un gönüllü olarak yaptığı sadakat faaliyetleri her zaman için Emily'yi motive ediyordu. Harold'un sakat ayağıyla ayak bileği onu tökezletiyor, el arabasını yukarıya doğru iterken arabanın kollarının üstüne düşüveriyor ve odunlar üstüne yiğiliyordu.

“Teşekkürler, Harold. Çok naziksin. Gel içeriye gir.”

Harold doğum yapan griffon'ları besledi; onlar çoban köpeklerinden hem daha küçük hem de beslemesi daha ucuza geliyordu. Harold sonra yukarıya çıktı ve Emily'nin üzerinde çalıştığı çizimlere baktı.

“Sadece düş gücüne dayalı bir orman resmi. Bir yaşam içermiyor” diyen Emily, Lulu'nun daha önce yapılmış çizimi ve adet görme kulübesiyle ilgili bir resmi kitabı yığınına dayadı. Belki de, Lulu'nun, *her şey bir ve tek şeydir*, dediğini düşünmek, onun ormanları anlamsına yardım edebilirdi.

Harold, Joseph'ın repertuarını çabucak tekrarladı ve parmaklarının törensel bir şekilde hareket ettirmek için kendisine ayrılan bölümde bulunan woo'nun kısacık zincirini çöz-

dü. Ona, Emily'nin dokunmasını istemediği şeyleri uzaktan izlemesi konusunda söz verdirdi.

“Bugün kırk yaşımı bastım” dedi Harold.

“Doğum günün kutlu olsun, Harold. Bilmiyordum” dedi Emily. Harold'un yaşı yokmuş gibi geliyordu ona. Emily, Harold'un önüne, süt ve yumurtadan yapılmış bir kâse tatlı koyarken, “Bunu kek yerine yememiz gerekiyor” dedi.

“Sen kaç yaşındasın?” diye sordu Harold.

Bu soru Emily'yi bütünüyle kavradı. Üstüne yorgunluk çökmesine aldırit etmemeye çalıştı. Bir an için, muhtemelen şu anda kendi çocuklarına sahip olan Lulu'nun çizimine bir göz attı. “Hesaplayalım. 1925 doğumluyum. Elliyi biraz geçiyor, sanırım. Bazen kendimi, sel sularına kapılıp sağa sola çarpılarak yuvarlanan ve sonra sahile vurup orada kendini kurumaya ve çürümeye terk eden yaşlı bir kütük gibi hissediyorum. Ayrıca bir kütük gibi de iri görüneniyorum” dedi.

Harold başını bir yana eğerek bu konu üzerinde kafa yormaya başladı. “Sanırım sen Kızılderililere benzedin” dedi. Bunu söyleterken gözlerinde tam bir çocuk masumiyeti vardı.

Harold haklıydı. Aldığı kilolar onun bir Kızılderili bedenine sahip olmasına yol açmıştı.

“Ya, teşekkür ederim. Bundan daha güzel bir iltifat alındığımı hatırlamıyorum.”

Harold'un yüzünde memnuniyet ifade eden bir gülümseme belirdi ve keyifli bir şekilde kaşığındaki tatlıyı yedi. Burada söz konusu olan dış görünümüdü; fakat o işin iç yüzüne kafa yoruyordu. “Kızılderili olmak ne anlama geliyor sence?” diye sordu.

“Özgürce yaşamak anlamına geliyor; İstediğin zaman dans edersin, istediğin zaman yemek yersin ve istediğin zaman yatar, uyursun.”

“Bir ara ben de böyle düşünmüştüm; ama özgürlükten başka şeyler de var. Kış festivaline katıldığın için cezaevine girmek, özgürlük değildir. Kendi dillerini konuşukları için dayak yemeleri de özgürlük değildir. Başka bir anlamı yok mu bunun?”

“Kuşlarda ağaçlarda, rüzgârda ve hayvanlarda ruh görmek anlamına geliyor bu.”

“Nasıl yanı?”

“Şeylerin görünmesi, diyorum. Örneğin, Muldo ormanda birtakım gözler gördüğünü söylemişti.”

Emily üzerinde çalıştığı orman resimlerinde, ağaçlar arasında bir boşluk gördü ve onun içine, bir köşeye saklanmış siyah renkli, iri gözbebeklerine sahip, badem gözlü bir totem gözü çizdi. Bir başka yere, eğer boncuk şeklinde bir göz ekleyseydi ve gaganın iç kısmında yeşilliklerden oluşan bir şekil meydana getirseydi, halka halka yapraklardan bir kuzgun kafası ortaya çıkabilirdi. Emily resmi ona uzatarak, “Böyle mi?” diye sordu.

Harold kaşığındaki tatlıyı yere düşürerek “Evet” dedi.

Emily resmi bitirdi ve onu götürüp Lulu'nun resmine dayadı.

“Amerikalı Whitman n'oldu? diye sordu Harold.

Emily ikisinin de çok sevdiği bir bölüm açarak okumaya başladı.

“Dönüp, hayvanlarla birlikte yaşayabileceğimi düşünüyorum,

Öylesine sakin ve kendilerinden ibaretler ki.

Karşılara geçip bakmaya doyamıyorum...

Onlar uykusuz geceler geçirip günahlarına ağlamıyorlar.”

Kapının çalan zili onları şaşkınlığa uğrattı. Emily gidip kapıyı açtı.

Kapının önünde, üzerinde ev dokuması kumaştan gül rengi bir ceketle yün şal bulunan zayıf yapılı bir adam bekliyordu. Adam gülümseyerek, "Adım Marius Barbeau, umarım beni hatırlıyorsunuzdur?" dedi. Ellerinin arasına aldığı fötr şapkاسını çevirip dururken, "Sizi ziyaret etmek için gelmiştim..." dedi.

"Aradan yüz yıl geçti" diyen Emily için, Harold'un onu doğum günleri hakkında düşünmeye zorlamasından bu yana zaman durmuştu âdetâ.

Adam gülerek, "O kadar zaman olmadı!" dedi.

"Peki öyleyse, koca bir savaş sığdı araya, diyelim."

Adam yaşı varmış gibi görünmüyordu. Uzun saçları hâlâ kahverengiydi ve kulaklarının arka tarafları oldukça gürdü; al al ve sağlıklı bir görünümé sahip teni, iyice olgunlaşmış bir greyfurtun yüzeyini andırıyordu. Yüzünden hiç eksik olmayan gülümsemesi hâlâ varlığını koruyordu. Ve başındaki saç filesi ve ev dikimi belsiz bir elbiseyle Emily'nin hali de ortadaydı: Yaşılı Bayan Sarkık Çorap'lardan biri.

"Sizden birkaç resim satın almıştım" dedi adam.

"Evet birkaç resim satın almıştinız" diyen Emily'de, takvimlere aldırmış etmeden yaşamını sürdürmeye çalışma umudu bir zindeliğe yol açmıştı. Emily, ikinci kez aptallık yapma, diyerek kendi kendini uyardı. "Ve sen benim geliştirip büyütüğüm bir umudu canlandırmak için tekrar geldin" dedi içinden.

"Önceki gelişimde zaman yeterince uygun değildi. Savaş sırasında sergi düzenlenmiyordu. Parlamento Binası yandığında Meclis müzeye taşınmıştı. Müze personeli başıboş duruyordu. Siz resim yapmaya devam ediyor musunuz?"

Emily onu içeriye aldı. "Bu, Harold Cook" dedi. Sonra, "Bay Barbeau, Ottawa'daki müze adına çalışıyor" diye açıklama yaptı Harold'a.

“Şimdi Ulusal Müze adına” dedi Adam.

“Ve bu da Woo” dedi Emily. “Bay Barbeau daha önce Skeena’ya gitmiş, Harold” diye devam etti. Harold şapkasını kaldırarak bakışlarını Bay Barbeau’ya sabitledi. Emily, “Kispiox ve Kitsegukla resimlerini satın alan bu beyefendi” dediğinde Harold bir salyangoz gibi içine çekildi. “Harold, Kispiox’ta büyümüş; Misyon Evi’nde” dedi Emily.

“Cook mu?” diye sordu Barbeau. “Luke Cook mu? Sizin babanız mıydı o?”

Harold, evet anlamında başını sallayarak birden Woo’ya doğru dönüverdi.

“Tsimshian kabilesi arasında iyi bir şöhrete sahipti o” dedi Barbeau.

Harold, Woo’nun ayak parmaklarıyla oynayarak beceriksiz bir şekilde, “Bu minik domuzcuk” şarkısını söylemeye başladı.

Barbeau’nun dik bakışları duvarlarda dolaşırken yüzünü bir coşku seli kapladı. “Tıpkı hatırladığım gibi” dedi, kaşlarını kaldırarak. “Bu nedir? Yerli çömlekçiliği, değil mi?” diye sordu.

“Hayır onları ben yaptım.”

“Bu modeller...”

“Squamish’lerin yaptığı sepetlerle etnografik şekillerden aldım bu modelleri.”

Emily motiflerin birbirine uygun olmadığı şeklindeki bir eleştiriye karşı hazırlanıyordu.

“Bunlar çok canlı ve ustaca hazırlanmışlar. Bir Dzunukwa şenliği yemeği! Bunların daha önce neden dikkatimi çekmediğini anlamıyorum. Bu sizin resimlerinizin gücü, sanırım. Satıyor musunuz bunları?”

“Artık satmıyorum. Resim yapmayı bıraktım.”

“Neden?”

“Amaç kirliliği sorunuyla ilgili. Yerli motifler kullanıyorsunuz. Çömlek işi resim yapmaktan çok farklı bir şey. Çömlek gelir elde etmek amacıyla yapılır.”

“Harika! Resim olsun, çömlekçilik olsun, her ikisi de yerli temalardan kaynaklanır.”

“Kilimler de öyle. Benim açımdan” diyerek, adamın ayağının dibini işaret etti. İki perspektifli Kartal; kafası parçalı ve düz. Kilim örmeyi Squamish kabilesine mensup bir arkadaşından öğrendim” diye eklendi.

“Bunlardan başka var mı?”

“Evet.”

“Peki başka resimleriniz var mı?”

“Sadece kendim için resim yapıyorum. Cumartesi günleri zaman ayıriyorum. Birkaç saat çalışıyorum” diyen Emily adamın ifade tarzında bir azarlama belirtisi hissetti. “Sergi düzenlemeye konusunda içler acısı bir durum var. Victoria, sanatsal anlamda dünyanın diğer bölgelerinden yarılmış yüz yıl daha geride” dedi.

“Evet size tamamen katılıyorum. Sanat konusundaki düşünceler çağdaşı. Eğer izin verirseniz şunu söylemek istiyorum, siz Victoria halkı için sanat yapmıyorsunuz.”

“Ben bunu yıllar sonra anlayabildim.”

“Ben anlamış olduğunuzu sanmıyorum. Eğer anlamış olsaydınız resim yapmayı sürdürürdünüz.” Sesini alçaltarak, “Diğerlerini de görebilir miyim? Bunca zamandır hep onları görmeyi hayal ettim” dedi.

“Öyleyse neden bu kadar zaman beklediniz?”

Adam çenesini geriye doğru çekti.

Emily, “Bağışlayın” diyerek suçlayıcı tavşından vazgeçti. “Bodrum kat resimlerle dolu” dedi. Kaşık ve çatalların koyulduğu bir çekmeceden anahtarı alarak, “Onların hepsi yerli konulu değil. Kuzeye gidemiyorum artık” diye ekledi.

“Ama oraya gitmeniz gerekir; onların hepsi yok olup gitmeden.”

Birden kafasını kaldırınan Harold'un gözleri parladı ve kendini tutamayarak Barbeau'ya bir şeyle söylemeye başladı.

Barbeau arka taraftaki verandaya uzanan merdivenleri inerken Emily'nin peşinden gidiyordu. Emily'nin gözüne Bay Pixley'in, çamaşır ipine asılı iç çamaşırı ilişti. Şu işe bak! dedi kendi kendine.

Birkaç dakika içerisinde Harold aşağıya inerek Emily'nin resimleri çıkarmasına ve tuvallerin tozunu almasına yardım etti. Bir kişi festivali karşılama figürünün yer aldığı geniş bir resmi alarak merdivenleri güçlükle tırmandı ve götürüp onu Barbeau'un tam önüne koydu. “En iyisi bunları dışarıya çıkarıp bakmak” dedi Harold.

Düzenelere resmi tek tek alıp getirdi. Queen Charlotte Adaları'nda yapılmış resimleri getirip çalılara dayadı ve bir kısmını da, bir yağmur sonrasının berraklılığında parıl parlayan ve yeşilliklerin onları bir orman gibi kuşattığı sword fern'lerin arasına yerleştirdi. Skeena'yla ilgili olanları, çömlük yapımında kullanılan bir fırının üstüne dayadı. Çok sayıda gözün yer aldığı mitolojik bir yerden ibaret, kocaman ve sağlıklı bir köy manzarası meydana getirmek için, evlerin yer aldığı tüm resimleri (Tanu, Alert Koyu, Mimkwamlis ve Guyasdoms'la ilgili) çit boyunca yan yana sıraladı.

“Oh! Sergi salonundaki görüntüsüne bakın şunların” dedi Barbeau.

Emily, Harold'a göz kırptı ve Harold da ona aynı şekilde karşılık verdi; istem dışı olarak, olduğu yerde birkaç kez zıpladı ve enerjisini harcamaktan yüzü hercai menekşe rengini alarak mosmor oldu. “Köylerde her zaman için çamaşır iplerine çamaşır serili olduğu dikkatinizi çekmiş miydi? diye sordu Emily.

Barbeau kıkır kıkır güldü ve her resme uzaktan ve yakından olmak üzere tek tek bakarak şapkasıyla yüzünü yelpazelmeye başladı.

“Benim yansıtımak istedığım şey, hayvanın karakteridir: Bakışları tehditkâr mı, görüntüsü asil mi, yüzündeki ifade canlı mı yoksa sıkılgan mı? Ve bunun yanında onu oyan oymanın sanatçısının da karakterini yansıtımak istiyorum. Oymacının ortaya koyduğu doğal biçimin ruhunu anlamak için ağaç kabuğunun, kürküne ya da pulların ötesine gitmek istiyorum ben.”

“Gidiyorsunuz, gidiyorsunuz zaten. Yorumlarınız çok etkileyici.”

Baebeau onların arasından *Kispiox'u* seçti: *Ayı ve Ay tote-mi'*yle başka iki resim. Harold'un yüzündeki gülümseme kayboldu. Gözlerinden, rahatsız edici bir şaşkınlık okunu-yordu.

Emily'nin ne yapması gerekiydi. İki arada bir derede kalmıştı. Barbeau bir şeyler anlatıyordu; fakat sözleri anlaşılımaktan uzaktı. Harold, sırasıyla, tek tek üç resminde karşısına geçip bağdaş kurup oturdu ve otları yolarcasına kavrayıp, “Bunlara bakmaya doyamıyorum” dedi.

Barbeau bir an için merakla ona baktı ve sonra Emily'ye döndü. “İzninizle, çalışmanızı, Ottawa Ulusal Galerisi'nin müdürü Eric Brown'a göstermek istiyorum” dedi.

“Şimdiye kadar neden beklediniz?”

“Ulusal hareketin ivme kazanmasını bekledik”

“Ya öyle mi?”

“Evet, şu anda savaş sona erdi ve insanlarımız daha büyük bir dünyayla yüz yüze geldiler. Bölge, dünyadaki kendi eşsiz kimliğini tam anlamıyla şekillendirmeye ve anlamaya başlıyor ve peyzaj bunda büyük rol oynamaktadır. Sizin sanatınız buna güzel bir katkı sağlıyor.”

“Bölge parlamentosu böyle düşünmüyor ama.”

“Ottawa’da bir West Coast sanat eserleri sergisi düzenlemeye konusunda konuşmalar yapılıyor. Böyle bir etkinlik yerli ve Avrupalı-Kanadalı sanatçıları bir araya getirmek açısından hoşuma gidiyor.”

“İnsanların benim resimlerimi gerçek olarak göreceklerini mi düşünüyorsunuz? Illahee’yi temsil ettiğini göreceklerini mi düşünüyorsunuz?”

Yüzünde tekrar neşeli bir ifade beliren Harold, sözcüğün anlamını bilip bilmemiğini anlamak için dikkatle Barbeau’yu inceledi.

Barbeau babacan bir tavırla gülümseyerek, “Bu tartışma götürmez. Onların her biri bölgenin huzur veren bir yer olduğunu göstermektedir” dedi.

Emily’yle Harold birbirlerine baktılar ve Harold omuzlarını düşürdü.

“O halde sizden haber almak için bir on yıl daha mı bekleyeceğim?” diye sordu Emily.

“Ben size haber vereceğim.”

“Tutmayacağınız sözler vermeyin. Çok üzer sonra.”

Barbeau, “Eylül ayının ilk gününde size haber vereceğim” diyerek Emily’ye bir çek uzattı.

“Eylül ayının ilk gününde: ilkbaharda.”

Barbeau oradan ayrıldıktan sonra Emily’yle Harold sessiz bir şekilde etraflarını çeviren resimlere bakmaya başladılar. “Sanki evdeymişim gibi bir duygum hissediyorum” dedi Harold.

“Ben de öyle” dedi Emily.

Onları tekrar karanlığa ve kömür tozlarının içine gömmek zor geliyordu; fakat sonunda Emily onları kaldırma zamanının geldiğini söyledi.

Harold onları götürürken, “*Swanaskxw, swanaskxw*” diye mırıldanıyordu.

“Ne demek o?” diye sordu Emily.

Son sefere kadar hiç sesini çıkarmayan Harold, “Hailat’ın yardımıcısı” dedi, fısıltıyla.

Emily gülümsemi. Kendisini gururlu kıلان bir kimliği vardı Harold'un artık.

Birlikte, Emily'nin apartmanın merdivenlerine tırmandılar ve Harold kapıyı açtı. Bir anda Emily nefes alamaz oldu. Odanın dört bir yanına yırtılmış gazete parçaları saçılımış, içine fırçalarını koyduğu kavanozlar devrilmiş ve André'nin sütü yere dökülmüştü. Ayrıca toprak vazolardan biri kırılmış, mutfak dolabının çekmecelerinden biri, yerde bir tarafa atılmış ve gümüş çatal ve kaşık takımı yerlere saçılmıştı.

Harold homurdanarak, Emily'ye, ikisinin birlikte olanları hemen fark ettiklerini söyledi: resim bezinin üstünde, ıslak limon sarısı ve Prusya mavisi renkli lekeler, suluboyayla yapılmış bir köy resminin üstünde kökboyası kırmızısı renginde çizgiler ve Kartal desenli kilim üzerinde sarı renkli minik minik maymun eli izleri. Peki kim bütün bunları yapan suçlu? diyen Emily, sarı boyaya bulanan elini lavabonun içindeki melas kavanozunun içine daldırdı.

“Seni lanet adı yaratık!” diye bağırdı Emily.

Harold paniğe kapılarken, “Onu dövecek misin?” diye sordu, çığlık atarcasına.

Emily eline neft yağıyla bir parça bez alıp zemin tahtalarına basa basa giderken, ayağının altında çatır çatır eden tuzun sesi geliyordu. Temizlemek için Woo'nun ellerini tuttuğunda o, silkinerek tezgâh boyunca yürüyerek kaçtı. Emily onun kaskatı minik gövdesini yakaladığında her ikisi de öfke içinde göz göre geldi; Woo'nun yeşil renkli gözlerinin korkuyla parladığı görülmüyordu.

Gürültülü bir şekilde nefesini dışarıya veren Emily, "Hayır. Bu onun nefret etmeyi öğrenmesine yarar sadece. Vahşi ormanlarda iyi ve kötü davranış yoktur" dedi.

Şaşkın bir haldeki Harold, üzerine çöken felaketteki kendi rolünü kocaman ellerini sallayarak ve mırıldanarak ortaya koydu. "Onun yerine beni döv" dedi.

Emily örümcek bacakları gibi incecik elleri ovalarken, Woo'nun tepesinde bulunan kömür grisi rengindeki sorgucu, Emily'nin öfkesini çekecek kadar titreyip duruyordu. "O sadece benden gördüğü şeyleri yapmış. Başka birinin yaratıcılığının harekete geçmesini hissededen kim olduğunun ne önemi var."

Harold, Emily'nin son cümlesini tekrarladı. Emily bir an için ona baktı ve Woo'nun ellerini, ayaklarını ve mavi renkli boyalı lekeleri bulunan karnını temizledi. Sonra onun tasmasını taktı. "Bunu başıboş bırakamayız, Harold" dedi, mümkün olduğu kadar yavaş bir şekilde.

Birdenbire hıckıra hıckıra ağlamaya başlayan Harold'un bedeni sarsıldı ve döşemenin üstüne yiğildi kaldı. "Beni döv" diye mırıldanıyordu. "Beni döv."

Emily onun yanına diz çöktü ve çenesini kaldırarak kendi yanağını onun yanağına dokundurdu. Yaşamı boyunca hiçbir zaman bir erkeğin gözyaşlarını kendi yanağında hissetmemiştir.

Emily, "Hayır, Harold. Onun bana yardım ettiği resimlerin sayısı tahrip ettiklerinden daha fazla ve sen de öylesin" dedi. Etkileyici olsun diye yavaş bir biçimde, "Benim Swanaskxw'um" diye ekledi.

Emily sözcüğü yanlış telaffuz etti ve yanağına dokunduğu Harold'un gülümsemesini hissetti. "Sevdiğin zaman tam sevmelisin" dedi.

Emily çok kısa bir süre sonra, "Onu bu işi yapabileceğini görmeyi arzu etmez miyiz?" dedi.

Harold üzünlü bir biçimde güldü. Yerinden fırlayıp döne done, Woo'nun tuzu döküşünü, boyalı tüpünün kapağını çiğneyişini, tüpü sıkarak boyayı dışarıya çıkarışını, avuçlarını yere, sandalyenin üstüne ve düş gücüne dayalı resimlerin üzerine koyuşunu taklit ederken ve pençesiyle, maymunu andıran yanaklarını ve tüylü karnını tokatlarken Emily'nin gülümsemesi kıkıldamaya dönüştü. Woo'ya yönelik hiçbir yasaklama yoktu; Harold için de yoktu.

Sedir, İğaci

Harold, Emily'nin kesinlikle gelmemesini istediği, kız kardeşlerinin ziyaret günü olan cumartesi günü ayakkabı kutusunu alarak tekrar geldi.

“Dışarı çıkalım” dedi Harold, “Akçaağacın altına.”
“Pekâlâ.”

Yeşil renkli ve öylesine parlak bir şekildeki bir özsuyu içe-risinde yeşeren taze yapraklar Emily'yi şoka uğrattı. Yaz mevsimi bütün hızıyla koşarak geliyordu ve hâlâ Barbeau'dan gelen bir mektup yoktu. Emily onu düşünmemeye çalışarak, istemeye istemeye posta kutusuna bakmaya gitti. Her şeye rağmen Noel çamlarını şubat ayına kadar korumuştu. Alice'in ilkbahar sümbüllerini koklamayı hiç denememişti. Lizzie'nin, onun, İsa'nın kutsal Diriliş dönemiyle ilgili yorumlara aldıriş ettiği yoktu. O kendi dirilişinin derdine düşmüştü. Eğer Barbeau bir sergi davetiyesi gönderirse, bu onun resme yeniden dönmesi anlamına gelecekti. Nisan ayı çiçek vermeden gelip geçerse, bu onun resme dönmeyeceği anlamına gelecekti; artık kesinlikle başka boyaya tüpü almayacak ve sergi konusunu aklından geçirmeyecekti. Bu konuyu bir daha açmamak üzere kapatacaktı; kapanıp gitmesi daha

iyiydi. Acı çekilmezdi hiç değilse. Normal bir yaşama döncekti: normal, sıkıcı ve üretken olmayan bir yaşam.

Boyluca bir otu kökünden koparıp bir ağacın gövdesine doğru fırlattı. Saçmalıyordu. Kendi düşüncelerine dalıp gitmişti ve Pasifik fırtınasının gücüne eşit bir etkiye sahip sergi istiyordu.

Harold verandanın iki sandalye alıp getirdi. "Hazır mısın?" diye sorarken yanakları gözlerine baskı yapıyordu.

Emily düşüncelerinden sıyrılarak ona yönelp, "Evet" diye yanıt verdi.

"Kanadalı Harold Cook. Benim hızımıza yetişmek için acele edin. Bu kitabın yazarı olan ben Harold Cook, Kispiox yakınlarındaki Lejac Kızılderili Yatılı Okulu'nda yaşadım. Arkadaşlarım da orada yaşadılar. Misyoner Bay Luke Cook ve Bayan Martha Cook, onları isimlerini değiştirmeye zorladılar; Muldo yerine Moses, Tuuns yerine Thomas ve Haaydzims yerine Hosea dediler. Ben Muldo Haaydzims'le Tuuns, çocuk mezarlığının bitişindeki tarlada patates kazıp çıkarıyorduk. Yürüyüş yapmayı, sayı saymayı, okumayı ve yazmayı öğrendik. Şu anda Kanadalı Harold Cook olarak kendim yazıyorum."

"Tuuns'la Muldo pazar günü oyun oynadıkları için dayak yediklerinden, ağaç dallarından ve kabuklarından oluşan bir yiğinin arkasına oyun alanı düzenledik, ormada kimsenin bilmediği yerimize gitmeye ve sanki bir konağın bahçesinde oynar gibi oynamaya başladık. Oradayken ayakkabı giymiyorduk; çünkü Bay Luke Cook'la Bayan Martha Cook giymemizi istemezlerdi. Tuuns devamlı olarak Kitsegukla'ya kaçmaktan söz ederdi; fakat eve hangi yoldan gidileceğini bilen kimse yoktu. Gece olduğunda onlar Kispiox'ta düzenlenen kış festivalinden

gelen şarkıları duyuyorlardı; ben hiçbir şey duymazdım; fakat onlar duylardı ve hatta Tuuns yatağını parçalardı.”

Harold bir mola vererek olduğu yerde sallanmaya başladı. Onun bozuk ritmi giderek artarken Emily merakla onun devam etmesini bekliyordu.

“Muldo bir kütüğün üzerine, her biri vahşi bir görünümüne sahip uzun bir burun, kısık gözler ve koca koca dişleri olan Kurt figürüyü oydu. Ona bakmaya doyamıyordum. Ona, neden Kurt figürü oyduğunu sorduğumda, bana, Kurt’ın özgürlük demek olduğunu, içinden geleni yaptığı ve onun kendine güç veren naxnox olduğunu ve bu yüzden onun figürünü oyduğunu söyledi.”

Bir süre mola verdikten sonra sessiz bir şekilde tekrar okumaya başladı ve bir ara kafasını kaldırıldı; yüzünde, kaşlarının çatılmasına neden olan bir ifade vardı. “Bilmiyorum...” dedi.

“Devam et, Harold, duymak istiyorum onları” dedi Emily.

“Bir seferinde ölü bir sincap bulmuştuk, onu oyun alanımızın dışına götürdük, bir ateş yaktık, yüzümüze kül sürdüük, Muldo Kurt figürüne dans ettirdi; Muldo’nun gözleri parlıyordu, boğazından gelecek şekilde ulumak için başına arkaya eğerek sincabin etrafında zıplıyordu, ateşin alevleri gözlerinden yansıyordu, sincabı ağızıyla tutup başını salladı ve onu dansa dahil etti. O sincabin ne kadar güzel olduğunu anlatacak kelime bulamıyorum. Muldo ne kadar da vahşıydi; fakat sincabı yemedi o, yiyecek gibi yaptı sadece. Haaydzims’le Tuuns kurt gibi uludular. Sincabi

dişlerinin arasına alarak sallamaya başladılar. Onlarla birlikte ben de uludum, dans ettim ve sincabı salladım. Biz hep birlikte biç durmadan dans ettik, akşam yemeği için geç vakitte döndük ve Bay Luke Cook benden Öncü Hristiyan askerler şarkısını söylememi istediler. Ben şarkıyı söylemedim, o bana dik dik baktıktan sonra Muldo'yla ikimizin suratını morarttı. Bay Luke Cook teker teker çağırıp bizi dövdü, Bayan Martha Cook çığlık atıyordu. O ertesi gün benim elbiselerimi topladı, Bay Luke Cook beni vagona bindirdi, Bayan Martha Cook feryat ediyordu. Muldo, Haaydzims ve Tuuns tepiniyor ve kendi Tsimshian dilinde sözcüklerle çığlık atıyorlardı, ben de öyle yapıyordum. O beni bir vagona bağladı, çığlık atmam üzerine Muldo, Haaydzims ve Tuuns koşarak geldiler, Kitwanga'ya geldiğimizde Bay Luke Cook beni Victoria'ya giden rastgele bir adamlı birlikte ırmaktaki bir tekneye bindirdi ve böylesce ben Kanadalı Harold Cook Victoria Çocuk Rub sağlığı Hastanesi'nde altı yıl yaşadım.”

Harold'un sözleri Emily'nin yüreğini parçaladı. "Özür dilerim" dedi.

Emily, özgür oldukları birkaç saatlik zaman içerisinde kendilerini danslarına kaptırarak coşan ve kiş festivallerini canlandıran çocukların, bir şeyin parçası olma umudunu yitirmiş ve tüm masumiyetiyle, hiçbir zaman görmediği ve kendisinden daha fazla bilgi sahibi olmadığı halde bir kutsal dansı yapıyormuş gibi davranışları Harold'u canlandırdı gözünde.

Gözlerini ayakkabı kutusuna dikmiş ve artık Emily'yi görmez olmuş Harold şimdi daha da hızlı bir şekilde sallamaya başlamıştı.

"Nasıl kurtuldun oradan?"

“Artık orada kalamayacak kadar büyümüşü yaşam; o yüzden şimdi kız kardeşimle birlikte kalıyorum.”

“Güzel. Demek şimdi o eski günler geride kaldı, Harold ve şimdi yaşamının geri kalanını istedigin şeyleri yaparak geçireceksin.”

Harold kafasını kaldırarak Emily'ye, aptalca bir laf ettiğini ifade eden bir bakış baktı.

“Hayatta yapmayı en çok istedigin şey nedir?”

Harold işaret parmağını kullanarak ayakkabı kutusunun kapağına dokundu.

Emily Cumartesi sabahı yatağında yarı uyanık uzanırken, Harold'u ve onun birlikte dans ettiği arkadaşlarını gözünün önüne getirdi. Yerli davullarından çıkan büyülüyici seslerin kendine çektığı beyazların başına gelen buydu demek. Onlar sınırlandırılmışlardı. O ortama uyum sağlayamayan, normal olmayan ve çılgınlık yapan insanlar olarak yaftalanmışlardı. Onların, sesleri kesilmiş halde donecekleri bir yere götürülen yerliler adına attıkları çığlıklarını duymazdan gelmek gelenek halini almıştı. Ve sonra Emily gözlerindeki uykuya perdesinin ardından, Harold'un parmağının ayakkabı kutusunu işaret ettiğini gördü.

Üzerinde kanat çırpan kendi Kartal'ları etkili konuşmalar yapıyor, onu kanatlarında taşıyarak apartmanlarındaki dairelerinin, kız kardeşlerinin, Victoria'nın, misyoner topluluklarının ve psikiyatri kliniklerinin üzerinde uçuyorlardı.

Emily, dedi kendi kendine, ya da kartal öyle söyledi, hayatta yapmayı en çok istedigin şey nedir?

Emily gerçek bir resim yaratmak isti: bir arada bulunan yerlilerle beyazların çok seveceği, “Evet” diyeceği ve bu be-

nim, güzelliği, gücyordu ve parıltısı acıları dindiren illa-hee'mdir diyeceği bir resim.

“Sen kendin sevilmek istemez misin?”

Emily bütün gücüyle nefesini dışarıya verdi ve Harold'un, ifade edilmesi mümkün olmayan duyguları nasıl da olanca çıplaklııyla ortaya koyduğunu düşündü; ve şurası çok açıktı ki, Harold onun dışarıya açılabildiği tek yoldu. Emily, Alice'le Lizzie'yi gözünün önüne getirdi; ve onların pazar günleri saat tam ikide yenen yemek sırasında, kendisine gösterdikleri sevgiyi görmek ve ilgi çekmek için devamlı sıçrayıp duran köpeklerini gözünde canlandırdı. Ve bunun yanında sınırsız ve mantık içeren sevgisini, balık yağına bulanmış halde ve sıkılarak ifade eden Claude'u da gözünde canlandırdı. Bu sevgi denilen şey, onun yaşamında bir türlü tutunamayan kaygan bir balıktı sanki. Aslına bildiği bir şeydi: kayda değer bir getirişi değil, götürüsü olan bir şey.

Hayır. Onun istediği, saf ve neredeyse-gerçek bir resimdi; anlaşılması için neredeyse-gerçek olan yüz resme ihtiyaç duyulsa bile.

Üstüne bir iş elbisesi geçirdi ve bir dokunuş için çırpinan ve yüzlerinden beklenen içinde oldukları okunan köpek yavrularını okşamaya hiç ara vermeden, köpek kulübelerini geçti ve koştura koştura arka avluya gitti. Bunların hepsini sat gitsin. İşin kolayına kaç. Bir noktaya odaklan. İstediğin birini parmağıyla işaret et ve sat gitsin. Sergile ya da sergileme; sen resim yapmana bak!

Birden kız kardeşinin mutfağına daldı.

“Hiç bugüne deðin her şeyi kaldırıp atmaya ve yaşamını riske sokmaya deðecek bir şeyi, koparıp alırcasına almak istemiþ miydin?” diye sordu ona.

Dirseklerine kadar un içinde olan Lizzie hayır anlamında başını salladı.

“Hayatta, kaybetme korkusu yüzünden sımsıkı sarılma-nın ve harcamak istememenin, bir yaşam sunduğu için Tanrı'ya şükretme biçimini olmadığı hiç aklına gelmiş miydi?”

Lizzie ona, sanki parlak bir ışık karşısında gözü kamaşı-yormuş gibi baktı.

“Fakat bir insanın tüm varlığını Tanrı'nın yaratıcılığını yorumlama amacına teslim etmesi...”

“Bütün bunlar bizi nereye vardırır?”

“Ben bu akşam yemeğe gelmiyorum; Goldstream Konut-ları'na gidiyorum.”

“Bütün bir yaz mevsimi süresince” dedi, topuklarının üs-tünde dönerek.”

“Ama ben yumurtalı ekmek hazırlıyordu. Bugün cu-martesi.”

Emily kapıdan dışarıya çıktı ve sokağın karşı tarafına geç-ti.

Emily kız kardeşlerinden, kiracılardan ve apartmandan kurtulmak gerektiğini bilerek çarçabuk giyindi ve koşar adım Apartmandan uzaklaştı. Ömür kısaydı; yıllarının sayı-sı, insanın, ancak boş bir tuvali kaplamaya yeter, diyebilece-ği kadar kısaydı. Çalkantılı yaşamının özünü, damarlarında akan sıvı bir elektrik akımı gibi hissediyordu.

Komşulardan birinin avlusunda, üzerinde, *Çok uygun Fi-yata Satılık*, yazılı bulunan gri renkli eski bir karavan gör-müştü. Hâlâ orada duruyordu! Tekerlekleri üzerinde duran ve ahşaptan yapılmış boş bir kasaydı sadece. Enfes güzellikte bir şey olabilirdi o. Onu satın aldı ve komşusuna, kendi evi-nin arkasına taşıtti. Pencerelerinden kesmeye başlayarak işe koyuldu.

Pazartesi sabahı Lizzie'yi, elleri kalçalarının üzerinde ve ağızı açık bir şekilde karşısında gördüğü sırada o, raf yapmak için duvarlardan çıkardığı tahtayı kesiyordu. "Ne halt karıştırıyorsun sen?" dedi Lizzie.

"Sadece birkaç saatliğine resmi yapmak için gidemem; gidip geri dön, tekrar git, bir ileri, bir geri. Resim yapmak istedigim ve onu her zaman için kendi etrafımda hissettiğim yerde yaşamam gereklidir."

"Arsız bir göçebe gibi mi yaşayacaksın yani? Bu çingene vagonunun içinde mi?"

"Bak, Lizzie. Bunu söylememi istemeyebilirsin, eğer Dede istediği şeylerden bazılarını yapmış olsaydı, daha huzurlu bir şekilde ölebilirdi. Onun mektubunu okuduğunu sanıyorum. O, acılarını da kendisiyle birlikte mezara götürdü. Ben bunu yapmak istemiyorum."

Testereyi ileri doğru itti fakat tahta yerinden kaydığını için tahtanın arasına sıkıştı. "Şunu sıkıca tut tamam mı?" dedi.

"Fakat..." diyen Lizzie bir an için tereddüt etti ve ayaklarını geniş bir şekilde açarak tahtayı sıkıca tuttu.

"Kiymıklara dikkat et."

Emily testereyi kullanmaya devam ederken tahtanın Lizzie'den tarafı gevşemeye başlayınca, Lizzie geriye doğru çekilecek kesilecek parçayı kopardı.

"Onun, beni başarısızlığa götürüren yetenek eksikliği mi, yoksa yeterince dayanma gücüne sahip olamayışım mı olduğunu bilmeden; derinlemesine araştırma duygusu olmadan ve kendimi hiçbir zaman affedemeyeceğim ve acı verici bir durum olan, içimden gelerek yaptığım bir işin zevkini tatmadan mezara girmek."

Lizzie onun, testerenin çıkardığı talaşla beneklenen yüzüne sanki yabancı biriyle karşı karşıyaymış gibi bakıyordu.

“Eğer hayatımı tekrar sanata verirsem, vahşi bir dansa kafa yorar gibi her şeyi derinlemesine inceleyerek araştıracağım; işte o zaman ailemde hayatta tek kişi kalmasa bile, yaptığım işin sonuçlarından memnun kalacağım ve belki de dolu dolu yaşadığımı hissedeceğim. Fakat bu sonuca, kesinlikle, üst katta oturarak ve *hayali* ormanlar karalayarak ulaşamayacağım.

Salı günü, kendini, öldükten sonra tekrar toparlanan Dzunukwa gibi hissederek, ürettiği köpekleri sattı ve pence-re camı, resim tahtası ve bez aldı. Çarşamba günü Lizzie yüzünün en güzel görüntüsüyle kapıya geldiğinde Emily, kara-vanın içinde Woo, Tantrum ve André için bir köşeye yerleş-tirilen yatak-kutuların üzerinde çalışıyordu. Lizzie'nin elinde, katlanmış halde yeşil renkli ağır bir kumaş vardı.

“Nedir o?” diye sordu Emily.

Lizzie merdivenlere tırmanarak içeriye girdi ve elindeki kumaşı Emily'ye uzattı. Emily kumaşı açtı ve asılı tutarak baktı ona. “Perde! Ya!”

“Seni ormanda yaşarken ve bir Röntgenci Tom'un, üstün-de gecelikle dikizlemesini düşünmeye dayanamadım; bütün mesele bu.”

Emily yüzündeki şaşkınlık ifadesiyle elini kumaşın üzerrinde gezirdi. “Sen mi yaptın bunları?” diye sordu. “Üstelik de yeşil renkli” diyerek perdelerden birini pencereye tuttu. “Harika!” Ölçüyü nasıl tutturdun? diye sordu.

“Dün sen buradan ayrıldığında ölçmüştüm.”

Emily birdenbire sanki altlarındaki tahta döşeme kayı-yormuş gibi hissetti. Lizzie dışarıdan göründüğünün aksine iyi bir insandı.

“Teşekkür ederim.”

“File benziyor” dedi Harold, karavanı ilk defa gördüğünde. “Ne işe yarıyor bu?”

“İçinde yaşamaya.”

“Burada mı?”

“Hayır. Goldstream Konutları’nda. Ormana karşı şiddetli bir arzu duyuyorum.”

Harold tedbirli bir şekilde karavanın etrafında dolaşma-ya başladı, pencereden içeriye baktı, sonra içeriye girdi ve ol-duğu yerde birkaç kez zıpladı; yere devrilmekten son anda kurtuldu. Neşeli hali yerini endişeli bir havaya bırakırken, yaralı alnı gerildi.

“Gelebilir miyim? Gelebilir miyim? Gelebilir miyim?
Ben senin swanaskxw’num”

“Kız kardeşin izin verirse, belki kısa bir süre için gelebili-rim; fakat benim de orada yalnız kalmaya ihtiyacım olur.
Sen benim çadırımı kullanabilirsin, ona öyle söyle.”

Kendine gelemeden ellerini salladı. “Ondan izin isteyece-ğim. Hayır. Sen izin al.”

“Pekâlâ.”

Onlar daha sonraki birkaç gün içerisinde Susie fare, Jo-seph ve şakrakkuşları için kafes çubukları hazırladılar, geniş bir parça resim bezinden güneşlik yaptılar ve *La Renarde Rouge*dakinden hiç farkı olmayan bir odun sobası kurarak, bir tarafa atılmış bir kovayla soba borularını alıp getirdiler. Emily hayran hayran bakmak için tekrar ona doğru yürüdü. “*Formidable, Mademoiselle!*” dedi.

Karavanın içini bir ay yetecek kadar konserve yiyecekler ve pek çok boyacı malzemeleriyle doldurdu; bunların arasın-da, beyaz renkli ev boyası, iki galon benzin, top top ucuz Ma-

nila kâğıtları vardı. Kenarda kalan dar bir alanı temizleyerek karavanı oraya çekti; etrafını yosun kaplı sedir ağaçları, ağaçlar, likenlerin sardığı hemlock'lar, Douglas çamları ve yaban çiçeklerinin çeşnilendirdiği kızılıağaclar kuşatmıştı. Muhteşen bir yerdi.

Emily ilk sabah kahvaltılarını yaptıkları sıradı Harold'a, davulunu sık sık çalacağına dair söz verdirdi. "Fakat bu, etrafta kimsenin olmadığı zamanlarda olacak ve birini gördüğünde dans etmeyi bırakacaksan" dedi.

Emily sanat dünyasının kıyısında kalmış olsa bile, tamamen ve aralıksız olarak, işinin en uç noktalarında kalarak hayatını resim çalışmasına admak şeklinde bilinçli bir karar verdiğiin farkında olarak bir konu bulmaya koyuldu. Barbeau'nun sergisi onu sanatçı yapmaya yetmeyecekti; bunu yapacak olan, resim çalışmasına devam etmekti.

Uygun bir noktayı seçti, taburesini ve sehpasını kurdu, Manila kâğıdını tahtanın üstüne yerleştirdi ve yağlıboyalarını benzinle incelterek ev boyasıyla karıştırdı. Bu, serbestçe kullanabileceği ve vahşi darbeler vurabileceği ucuz bir boyaydı; fakat çok çabuk kuruduğundan süratlı çalışması gerekiyordu. Fazla emek istemiyordu. Şimdi hazırıldı.

Bir ağaç ya da totem heykelini resmetmek istediğiinde, o bir başka ağaç ya da totem heykeline benzemeyinceye deðin, uzun süre bakıyordu ona. Totem heykellerini resmederken epeyce uğraşıyordu. Gözünün önünde doğal ilgi odağı totem heykelleri olmadan, üst üste binen biçimlerin yarattığı karışıklığı netlestirmesi ve onları birbirinden ayırması gerekiyordu. İnsanların, Northwest'teki ormanların resmedilemez olduğunu düşünmelerinin nedeni, bu iç içe geçmişlik-

ti muhtemelen. Onun, bir konu ortaya çıkması için bunu bir kenara itmesi ve çok sakin olması gerekirdi.

Sakin bir biçimde oturdu, bir ırmağın çağlıtlısını, yukarıdaki ağaç dallarına doğru esen rüzgârin uğultusunu, kuzgunların *kluu klak* diye çıkardıkları ahenkli sesleri ve sıvacı kuşlarının *niip-niip*'lerini dinlemeye başladı; seslerin hepsi de harikuladeydi. Büyüyen şeylerin (her biri kendine uygun bir yer bulmuş eğreltiotu yaprakları, akçaağaç yaprakları, beyaz renkli trilyumların taç yaprakları, ağaç gövdeleri) serin ve berrak nefeslerini duyabileceği hissine kapıldı.

Kendini bir ölçüde çevresine kaptırmış halde, gövdesinin dip kısmı geniş fakat uzadıkça daralan bir sedir ağacı seçti. Eğer yapmaya degecek bir resim varsa, bu bir ağaç resmi olurdu. Fakat bu resmin bir karakter yansıtması gerekirdi. Bu sedir ağacının ham aşiboyası renkli gövdesindeki kanallar tamamen yukarıya doğru gidiyor ve ışığa doğru uzanıyordu. Bir ağaç olmanın ötesinde bir şeydi bu; soylu bir davranış söz konusuydu. Onu bu kadar uzaklara getiren bir davranış şeklinin ortaya koyulmasıydı bu: bir yöne doğru uzanmak. Sadece ağaçlarla ilgili bir şey değildi bu, onun konusu olan bir düşünce sekliydi. Bir resimde yer alan *seyler* bir gerceği fısıldayan sakin ve küçük bir sesin görülebilen kanıtının parçalarıydı sadece.

Resim yapmaya başladığında, ağaçlardaki şekillerin tekrarlanması sırasında meydana gelen ritimleri görüyordu (ağaç gövdesi üzerindeki kanallarda, aşağıya doğru sarkan çıplak söğüt dallarında ve öteki ağaçların dallarıyla iç içe geçmiş ladin ağacı dallarında). Bir el hareketiyle dalları, sedir ağaçlarının meydana getirdiği bir örtü içerisinde bir araya topladı. Sallanıp duran kolu, birbirine sokularak nefes alan, birbirine destek olan, tek vücut olmuş ve bitişik halde yaşayan dallarından meydana gelen yeşil bir pençe gibiydi.

Gördüğü her şeye karşı müthiş bir hayranlık duymaya başlamıştı, yarı şarkı söyleşekilde ve mırıldanarak, "Benim Soluk almam, Tanrı'yı Solumaktır" dedi, sanki kendisi O'nun varlığının bir kanıtiymiş gibi Yaratan'a karşı müthiş bir yakınlık hissetti. Bir gün kendi içindeki Tanrı-niteliği kendini kuşatan Tanrı'yla tam bir uyum içindeyken, gerçek resmi yapmayı başaracaktı o. Belki de bu, kendisiyle Yaratan arasında hiçbir fark görmediği ve kendini, korku içinde sahiplendiği bir şey haline gelen totem ruhunda yaşayan Kızıl-derili gibi hissettiği zaman başarılıacaktı. Gözlerinin önünde duran bir şey vardı: tıpkı bir nefes alışverişi, gelgit olayı ve kalp atışı gibi. Bir ağacın yaşamına ne kadar girerse, çalışması da o kadar canlı oluyordu. Ah, ondan alınan zevk yok mu!

Kurbağɑ

Smily karavanın merdivenlerine oturdu ve önceki haf-ta yaptığı çalışmalarını incelemeye başladı. Küçük çaplı ve çok özel mucizeler vardı: başarıyla yapılmış bir ağaç dalı, gerçek ve doğru bir açık alan bölgesi. Fakat resmin tamamına bakıldığında ormanı ifade etme tarzı kolay rastlanacak bir tarz değildi.

Kadınların sesi geliyordu kulağına. Lizzie'nin ve Alice'in sesi! Güzel Allah'ım! Harold ormanın iç kısımlarında bir yerde neşe içinde davulunu calmaya koyulmuştu. Emily kimden koruyacaktı?

Lizzie koşa koşa yanına gelmişti ve arkasından da, Alice kafasını yere eğip yolu inceleye inceleye gelmişti.

“Sürpriz! demişlerdi ikisi birlikte.

“Nasıl buldunuz beni?”

“Bölge bekçisi burayı işaret etti ve sonra biz senin şarkısı söylediğini duyduk” dedi Alice.

“Bu düzensizlik içinde hiç kimse yaşayamaz ve bundan bu kadar zevk alamaz” dedi Lizzie.

“Lizzie'nin sığır eti konservesinden yemek getirdik sana” diyen Alice çantasını piknik masasının üstüne koydu.

“Ayrıca bir de lahana getirdik. Eğer ezilmemişse, senin bahçeden domates getirdik” dedi Lizzie. “Tabaklarımız da var.”

“Ailenin geleneksel bir şekilde yenen pazar günü yemeği” dedi Emily.

“Sigaralarını unutuyordum” diyen Alice elini çantanın içine soktu ve madeni sigara sarma kutusunu ona verdi.

Emily, “Şükürler olsun!” Teşekkür ederim” dedi, başını hafifçe eğerek. “Bunu aramak için buranın altını üstüne getirmiştim.”

Lizzie çantalarını yere koydu ve sivrisinekleri kova kova etrafa bakındı. Onlar yemek hazırlamaya başladılar, çamaşır yıkaması ve yemek pişirilmesi gibi her konuyu ayrıntılı bir şekilde düşünerek onun nasıl yaşadığına kafa yordular. “İyi ama kendini nasıl huzurlu hissedebiliyorsun?” diye sordu Lizzie.

“Galile’ye ne yaptıklarını sanıyorsun?” dedi Emily, ormanın iç kısımlarına doğru yürüyerek.

“Canın sıkılmıyor mu burada?” diye soran Lizzie’nin sesi bir kurşunkalem çizgisi inceliğindeydi. “Çok kasvetli bir yer” dedi.

“Hayır. Buradaki her şey gelişim halinde. Yeteri kadar bir süre burada kalırsan, bunu sen de görürsün. Isaiah’ı hatırlıyor musun? ‘Vahşi ve ıssız yerler memnun olacaktır’ diye geceleri kurbağalar birbiriyle yarışarak koro halinde şarkılar söyler.”

“Korkmuyor musun? Ya da yalnızlık çekmiyor musun?”

“Evet, öyle oluyor; fakat burada dışında yaşayan tek kişi olmadığımı bilmek beni rahatlatıyor” diyerek onlara evde yaptığı, gözleri olan, düş gücü ürünü ormanı gösterdi.

“Bu benim tüylerimi diken diken ediyor” dedi Alice.

“Güzel. Benim üzerinde de aynı etkiyi yaratıyor. Ormanlar milyonlarca canının sığınağıdır.”

“Kesinlikle” dedi Lizzie, alaycı bir şekilde gülüp sonra da onun koluna hafifçe vurarak.

Emily ona yağlıboyayla yapılmış sivrisinek çalışmasını uzattı. Lizzie, “İstersen sana bir sigara sarabilirim. Çalışıyor bu” dedi, Emily’yi müthiş memnun eden bir tiksintiyle burnunu buruşturarak, “Doğanın paradokslarından biri olarak düşüneceksin bunu; tipki bir fısıltı gibi, böylesine, zarif bir yaratık nasıl kötü olabilir?” dedi.

“Resim çalışmaların ne âlemde? Nasıl gidiyor?”

Bu soruyu senden önce Alice sordu! Sen ona dua et. Senden önce Alice sordu, dedi kendi kendine.

“Her zamankinden daha iyi. Salt nesnelerle ilgilenmek yerine, anlatılmak istenen düşüncelere kafa yormaya başladım, sanırım.”

“Bu konuda gerçek bir ilgi kıvılcımının çakmasına yol açmış gibi görünüyor. Piknik masasının üzerindeki kâğıdın üstüne yirmi tane yeni yağlıboya çalışması serdi. Kız kardeşleri övgüler düzmeseler de, fazla olumsuz bir yorum da yapmadan baktılar onlara. Ne olmuştular onlara? Muhteşem Yumurtalı Ekmek Muhalifi onları bir şeye mi ikna etmişti?

“Artık Kıızılderililerle ilgili şeyler yapmaman çok güzel” dedi Lizzie.

“Evet. Güzel” diyerek Lizzie’nin böyle düşünmesine bir gerekçe sağladı. “Ben hayatın kendini ve gördüğüm şekliyle hayatın ruhunu resmediyorum.”

Gök gürledi, hava gerildi, şimşek çaktı ve ardından Harold'un davulu onu taklit etmeye başladı.

“Neydi o? diye sordu Lizzie.

Emily, Claude'un daha önce yaptığı gibi, casus arıyor göründüsüne bürünüp etrafına bakınarak bir sigara sardı. “Vahiy mi indi dersin?” dedi.

Baştankaralar, dalgacıklar şeklinde ıslık çalmayı bıraktılar ve bir sincap kütüklerin altına sıçradı. Köprücük kemiğini titretecek kadar yakınında gerçekleşmişti gök gürültüsü. Sakin ortam devam ederken kimi kurbağalar pes perdeden, kimileri de yüksek perdeden heyecanlarını dile getiriyorlardı. Ağaçların meydana getirdiği örtülere doğru koca koca yağmur damlaları düşüyordu. "Harika değil mi, ağaçlar canlanırken dallardan biri, altındaki dala içecek mi ikram ediyor acaba?"

"Ama biz piknik yapacaktık" diye sızlandı Alice.

"Birazdan durur. Bu bir yaz yağmuru sadece" dedi Emily.

Yağmurun daha fazla sürmesini umut ediyordu. Harold sıçınacak bir yer bulup ona davul sesleriyle durumunun iyi olduğuna dair bir mesaj gönderebilirdi.

Onlar resim bezinden yapılmış tentenin altından ormanın koyuluğunu ve canlanan yeşilliği izleyebiliyorlardı. Akçağaçın yapraklarının ucuna düşen elmas gibi damlalar, titreşip duruyordu. Eğreltiotlarının üstüne düşen yağmur onları sarsımasına neden oluyordu.

"Hava insanı tutkulu bir hale getiriyor" dedi Emily. Hiç kimse buradaki manzarayı insanın gözüne sokamaz; serinleyeceğini, ıslanacağını ya da arzu ettiğini kadar isteyeceksin ondan."

Lizzie, susturmak için elini ona doğru uzattı. Sadece gözleri hareket ediyordu. "Şu sesi duyuyor musun?" diye sordu, fısıltıyla.

Harold'un, bir haykırışın ardından yankılanan davul sesiydi bu. Emily gülmemek için kendini zor tutuyordu. Muhtemelen ona anlatacaktı fakat Lizzie'nin panik hali görülmeye değerdi; bu yüzden Emily onun zevkine biraz daha varmak istiyordu. Lizzie ormanı inclemek için yavaş yavaş başını çevirdi.

Harold'un haykiri bir kez daha duyuldu ve o davuluyla ayakkabı kutusunu kucaklamış halde, eğreltiotlarının üstünde tökezleye tökezleye ağaçların arasından dolaşarak geldi. Güneşliğin yanına yaklaşıp da kız kardeşleri gördüğü sırada, elindeki ayakkabı kutusunu kuru bir yere iterek sırtındaki davulu saklamaya çalıştı.

Çenesinden aşağıya sular akıyordu.

Emily, Lizzie'nin tepkisini ölçmekle meşguldü; kaşları çatılmış, ağızı bir karış açık, elleri göğsünün üstündeydi. Emily, Harold'u güneşliğin altına çekti ve ayakkabı kutusunu karavanın içine koydu.

"Harold, bunlar benim kız kardeşlerim, Alice ve Lizzie."

Emily onların, Harold'u bahçe ve apartman işlerine yardım ederken gördüklerinde, onun ücretli bir işçi olduğunu sandıklarını biliyor ve düzeltme yapmak için bir açıklama yapmıyordu. "Harold benim çok yakın arkadaşım. Annesi ve babası Skeena'da misyoner olarak görev yapmışlar, Lizzie. O bir süredir bana arkadaşlık ediyor" dedi.

"Lizzie'nin yüzü gerildi.

Sindire sindire zevkli bir anın tadını çikaran Emily ağaçların arasındaki kendi çadırını işaret ederek, "O orada kalıyor. Önemli bir proje üzerinde çalışıyor. Benim ciddi çalışmalarma yeniden yönelmem konusunda onun büyük etkisi oldu; bu yüzden ona minnettarım. Kurulan da içeriye gel, Harold. Biz de yemek yemek üzereydik" dedi.

Onlar karavanın içinde buharlı bir ortamda bir araya toplandılar ve Joseph, Alice'in tabağındaki yiyeceklerin üstüne yem saçmaya başladı. İncecik çatıya vurarak tok sesler çikaran yağmur, karavanın yanlarından aşağıya akıyor ve kamp alanının etrafında, yerde yarıklar meydana getiriyordu. "Nuh'un gemisine benzıyor, değil mi?" dedi Emily.

“Gerçekten çok huzurlu bir yer” dedi Lizzie, açık duran kapıdan dışarıya bakarak.

“Harold, sen de misyonerlik faaliyetleri sürdürmüş müydün?” diye sordu.

Kendince yoklama yapıyordu.

“Hayır.”

“Annenle baban yerlilere, kutsal kitapla ilgili bilgi sahibi olmalarını sağlayarak dünya kadar iyilik etmiş olmalılar. Bi-ze bundan, yani onların yaptıklarından bahset.”

“Dans etmekten vazgeçip onlara kilise şarkıları söyletiyorlardı.”

“Evet, başka ne yapıyorlardı?”

“Adice şeyler yapıyorlardı. Erkek çocukları ailelerin elinden alıp götürüyordu. Onların Kızılderili özelliklerini yok ediyorlardı. Bu konuda konuşmak istemiyorum” dedi. Sonra gözlerini dikerek ayakkabılarına baktı. “Bunları benden almayacaksın, değil mi?” diye sordu, mırıldanarak.

Lizzie çenesini geriye doğru çekti.

“O halde sen de sanatçısın?” dedi Alice, her zamanki uzlaşmacı tavriyla.

“Sanatçı. Zanatçı Emily” diye mırıldandı papağan. “Açılıktan ölürum daha iyi.”

“Herkes kendi adına konuşsun, Joseph” dedi Emily.

“Hayır. Ben yazarım” dedi Harold.

Emily süratle içini çekti; bir dürtü, bir hamle ve bir belirtiliye başlamıştı o.

“Güzel. Hangi konuda yazıyorsun?” diye sordu Alice.

Harold duvara doğru çekiliverdi. “Kendim ve Kızılderili arkadaşlarımla ilgili bir şarkısı: *Kanadalı Harold Cook*” dedi.

Alice, Harold'a doğru eğilip bir öğretmen edasıyla, “Kendin yazıp da bana anlatabileceğin bir şey var mı?” diye sordu.

Harold'un kafası karışmış göründü. Bugüne kadar hiç kimse ona soru sormamıştı. O insan yaşamıyla ilgili olayların yer aldığı sayfalarla ortaya çıkmak şeklindeki bir sonraki adım ona fazla gelmişti; o yüzden Emily'ye döndü: "Sen okumuştun. *Ot Yaprakları'nı oku*" dedi.

"Pekâlâ" diye karşılık veren Emily için bunun, Lizzie'nin pazar günleri Kutsal Kitap'tan yazılar okumasından bir farkı yoktu.

Harold, *Bugünü bırakın*" diyerek başlangıç yaptı.

"*Ve gece benimle ve biz tüm şiirlerin kaynağına sahip olacağız*" dedi Emily, öyle olması gerekliliğini umarak.

"*Teryüzünün ve güneşin lütfuna sahip olacağız*" diye devam etti Harold, ezberinden ve yağmurun tipirtisiyla kurbağaların viyaklamalarına uyum sağlayıp sallanarak.

"Artık bu sorunları ikinci ya da üçüncü ele götürmeyeceksin, dünyaya ölülerin gözünden de bakmayacaksın...

Benim gözlerimden de bakmayacaksın, yanıtlarını da benden almayacaksın,

Bütün tarafları dinleyeceksin ve onları kendi süzgeçinden geçireceksin."

Harold şaşkınlık halde ve gururla gülümsemişti.

Emily onun gururlu halini başını eğerek onayladı. Bunu, onların yüreğini de Whitman'ın şefkatli yüreğine dönüştürmesi gerekiyordı. Emily sayfaları çevirmeye başladı. Nereyi okumalıydı? *Vücut elektriği* şarkısını söylüyorum. Hayır, hayır, bedenler olmaz. *Her seyde Tanrı'yı görüp onun sesini duyuyorum*. Hayır. En iyisi hiç okumamak. "Tanrı ait olduğu yerde, Gök'tedir. O üçüncü günde sadece ağaçları yarattı. O onların içinde değildir" sözleri Lizzie'nin tepkisini çekerdi. Belki de insana yakın geldiğinden mantıklı görülebilirdi.

Emily, Whitman'ın, bir ot yaprağının, bir ustanın elinden çıkışmış yıldızlardan hiç farkı yoktur ve bir ağaç kurbağası üst düzeyde bir *chef d'oeuvre* dediği bölümü aradı; fakat yağmurla ilgili sözlerin bulunduğu bölüm dikkatini çekti ve onu sesli olarak okumaya başladı.

*“Gülümse ey gamsız kedersiz dünya!
Su yüklü, uykuya dalmış ağaçların dünyası!
Zamanını doldurmuş günbatımının dünyası; dumanlı
dağların dünyası!...
Benim için daba berrak daba parlak görünen gri renkli
bulutların dünyası!...
Gülümse, çünkü sevgililerin geliyor.”*

Lizzie yerinden fırlayarak, “Bakın yağmur durdu” dedi, ciddi bir ifadeyle. “İstasyona gitsek iyi olacak” diye ekledi, piknik masasının üstündeki eşyalarını toplayarak.

Emily parmaklarını çenesine götürerek, onları kaçmaya zorlayan Whitman'miydi yoksa Harold muydu? diye sordu kendi kendine.

“Ah, unutuyordum neredeyse” dedi Alice. “Sana gelen mektupları getirmiştim.”

Yığının ortasında duran, iade adresinin üst tarafında *Barbeau*'nun adı yazılı bir mektup Emily'nin dikkatini çekti. Bir gelgit dalgası yürüyordu Emily'nin yüzüne sanki.

Alice bu mektup Marius Barbeau'dan geliyor. Neden daha önce haber vermedin?”

“El yazısını okuyamamıştım.”

Emily zarfı açtı. Gözleri sesinin hızıyla yarışıyordu âdeten.

*“Kanada Ulusal Galerisi'yle bağlantılı çalışan Ulusal
Müze, sizin almış adet seçmenizden memnuniyet duya-*

caktır. Biz bu resimler arasından, 2 Aralık 1927 tarihinde Ottawa'daki Ulusal Galeri'de, Yerel ve Modern Kanada West Coast Sanatı, adıyla açılacak büyük çaplı bir sergi için seçme yapacağız. Bu sergi daha sonra Toronto Sanat Galerisi'yle Montreal Sanat Birliği'ne taşınacaktır.”

Emily bir çığlık atarak mektubu Harold'a doğru fırlattı ve sonra mektubun kalan kısmını okumak için titreyen elle-riyle onu geri aldı.

“Bir Kanada Ulusal sanatının geniş kapsamlı olması gerekir. Bu yüzden serginin amacının, birbirleriyle ilişkile-rini analiz edebilmek için, ilk defa olarak, Kanada West Coast kabilelerinin sanatıyla modern sanatçularınıninkini bir araya getirmek olmalıdır. Ayrıca tiğ ile örülümuş ki-limlerle çömleklerinizden numuneler gönderirseniz bun-dan mutluluk duyarız. Ulusal Galeri'nin temsilcisi Bay Eric Brown önumüzdeki ay ayrıntılar konusunda sizinle temas kuracaktır.”

Emily, Woo'yu tüylü kollarından tuttu ve piknik masasının üstünde sallayarak onunla dans etti. Seke seke davul çalarak Harold da onlara eşlik etti. Kendilerini vahşi diyarlara kaptırmış kurbağalar onların yanı başında neşe içinde sesler çıkarıyorlardı. Emily'nin kendisi biliyordu; kendi adına işin buraya varacağını biliyordu. Sanki yer yerinden oynamış gibi, gözleri fal taşı gibi açılan Lizzie'nin şaşkınlıktan ağızı açık kalmıştı. Alice çenesinin altında ellerini birbirine vurdu. Emily, Joseph'ı kafesten dışarıya çıkardı. “Sanatçı, sanatçı” diyerek onun konuşmasına ön ayak oldu.

“Zanatçı Eml’ly” dedi Joseph.

Papağan daha yüksek sesle bağırırken, Harold da eğilerek ona eşlik etti.

“Emily bir sanatçıdır.”

Kavak, İğaci

Emily elindeki domuztırnağı çekici, arka tarafındaki çit üzerinde bulunan dikey bir tahtanın arkasına geçirmiş, onu sökmeye çalışıyordu. İlk başlarda direnen tahta, sonunda uzun bir çatırtıyla düzgün bir şekilde kolayca yerinden çıktı. Emily tahtayı yan tarafındaki yiğinin üstüne koydu. Her gıcırtıda, sanki kendine çivilenmiş bir tahta yerinden sökülmeye gibi geliyordu ona.

Kapıdan, elinde bir sepet elmayla giren Lizzie, "Sen ne yaptığını sanıyorsun Allah aşkına? dedi.

"Merakla bakıyorum. Aynen senin gibi" diye yanıt verdi Emily.

Uzun bir çatırtıyla bir başka güzel tahta gevşedi.

"Bu çit olmasaydı, Tantrum yolun öteki tarafına geçip Alice'in bahçesini talan ederdi."

"Ben sadece yükseklerdekileri alıyorum. "Bir tür kapalı yerde kalma korkusu var" diyerek çekici yere attı. Altmış tane çerçeveye almak için ne kadar paraya ihtiyaç olduğundan haberin var mı senin? Başka seçeneğim yok, elmalar için çok teşekkür ederim; fakat izin ver de şimdi çalışayım."

İlk başlarda Lizzie'nin yüzünde, kendine özgü çekingen ifade vardı; fakat Emily ona bir göz attığı sırada ağızı gevşeyiverdi ve elindeki sepeti yere bıraktı. "Kız kardeşim ve onun sanatçı olma hayalleri hakkında her şeyi bildiğimi sanıyorum. Fakat yanlışmışım. Bu hayallerin seni nasıl iyip bitirdiğinin farkında değilmişim" dedi.

Bir saat sonrasında Alice'le Lizzie kendine doğru yürüdüğü sırada Emily, akçaağacın altındaki tahta parçalarını kumluyordu. Allah büyük, diye geçirdi içinden.

"Biz senin oraya gitmenin iyi olacağını düşündük" dedi Lizzie.

"Nereye gitmemin?"

"Ottawa'ya. Sergiye."

Yüzünde alaycı bir gülümseme beliren Emily, "Ben tekrar kullanmak için eski civileri düzeltiyorum, siz kalkmış, benim zevk almak için tatil gitmem gerektiğini düşünüyorsunuz" dedi.

Alice, "Evet, öyle düşünüyoruz" diyerek ona bir kâğıt uzattı.

Emily, Alice'in titrek bir biçimdede yazılmış, sıkı disiplinli kadın öğretmenlere özgü yazısını okumaya başladı.

Borç senedi İptali

Emily Carr'ın 1 Haziran 1913 tarihinde yükümlülük altına girdiği, ipotek karşılığı konut edinme nedeniyle doğan borcunun kalmadığını ve 3.138.80 dolarlık bakiye borcun tabsilinden feragat ettiğimi bildiririm.

Kağıdın en altında onun, titrek harflerle yazılmış, *Alice Carr* şeklindeki imzası vardı.

Emely yere çökmek zorunda kaldı. "Neden yapmıştı bunu?"

“Benim için ödemeden kurtulmak, senin her ay ödeme almaktan yoksun kalmanın, senin için ifade ettiğinden fazla bir şey ifade etmeyecektir.”

“Bu yalnızca sanatsal ürünlerin sergilendiği bir sergi değil” derken, sımsıkı duran dudakları düz bir çizgi meydana getiren Lizzie’nin yüzünde hoş bir gülümseme vardı.

Emily şaşkınlık içinde başını salladı. Onların geçmiş yıllarda, neredeyse en ufak bir övgü belirtisi göstermeden yöneltikleri ağır eleştiriler karşısında yaşadığı üzüntülerini hatırladı.

Lizzie’nin yüzündeki gülümsemeyi ciddi bir görüntü aldı. “Ben hayvanların bakımını üslenirim ve pansion kiracılarıyla ilgilenirim. Şimdi sen gidecek misin? bana onu söyle” dedi.

Emily, Alice bir sineği kovalayincaya kadar, gözlerini dikmiş, başka diyarlardan gelmiş ve hiç tanımadığı kadınlarla bakar gibi boş boş bakarken, bir anda kesilen parmağının yerini fark etti.

“Daha önce perdeler geldi, şimdi de bu konu çıktı. “Bu sözleri senin söylediğinden emin misin?” diye sordu.

Onların kendiliğinden ve enerjik bir biçimde başlarını sallaması Emily’yi güldürdü.

“Hiç kimsenin beğenmediği bu Kıızılderili resimlerine bakarak benim kafamın içinde neler olduğunu anlayabilecekler mi?” diye sordu Emily.

Lizzie, sanki kendisi de bu kaygıyı taşıyormuş gibi bir an tereddüt etti.

Alice, “Bunu oraya gitmeden bilemezsin” dedi.

Emily burnunu sildi. Onlar büyük bir içtenlik göstermişlerdi. “Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Kız kardeşlerim ve ben ne yapacağımızı bilemiyoruz” dedi kendi kendine.

“Sayemizde bu ağılı *kendi haline* bırakıp gidiyorsun!” dedi Lizzie.

Emily, daha sonraki altı ay boyunca hep diken üstünde kaldı, resim müsveddeleriyle yerlilerin yaşadığı bölgelere ilişkin suluboya resimleri üzerinde uzun uzun düşündü ve yeni yağlıboya resimler yaptı. Her sabah saat altıda resim sehpasının önündeki yerini alıyordu. Bu da, totem heykellerini resmetmeye yeniden dönüş yapması anlamına geliyordu; fakat oradaki ağaçlar asırlıktı. O yüzden bir yüz yıl da kendisi için bekleyebilirlerdi. Tuvaler yüzünden atölyede kırırdayacak yer kalmamıştı.

Bütün bir sabah, resimleri taşımak için, yeni boyanmış resimlerin de yolda kuruyabileceği şekilde bir sandık yapma faaliyetinden sonra içeriye giren Harold, “Bir Kızılderili köyünde yaşıyorsun” dedi. Hâlâ yapılması gereken pek çok şey olduğuna şşararak olduğu yerde yavaşça döndü ve yere çöktü; yapılması gereken işler boyunu aşıyordu. “Yapamıyorum” dedi.

“Evet yapabiliyorsun Harold; hem de çok güzel yapıyorsun. “Resim boyama işini bir maymun da yapabilir” dedi Emily ona; “fakat yaratılmak için onun üstün yeteneklere sahip olması gereklidir.”

Harold'un bedeni tarifsiz bir gururla ırkıldı. “Swanskxw.”

Ulusal Galeri'nin müdürü Eric Brown'un gönderdiği bilette, birinci mevkide oturmuş, trenin geniş penceresinden, rüzgârlı bir kiş恽ünde gökyüzünü izliyor ve kafasında

kuşkular yüzерken evden getirdiği fistık ezmesiyle elma yi-yordu. Kız kardeşlerinin verdiği çok anlamlı desteğin yüklediği sorumluluk tamamen yeni bir duyguya yaşamاسına yol açmıştı; evinin geçimini sağlayabilmek için ofisinde ya da dükkânında elinden geleni yapmak zorunda olan bir adamı gözünde canlandırdı. Feribotun hareket etmekte olduğu sırada limanda, Lizzie'yle Alice'in eşarplarını salladıkları anı hatırladı ve sevincini ifade etmek için birkaç kez oturduğu yerde zıplayan Harold çılgınca iki elini birden sallıyordu. Tren Kayalık Dağları'na tırmanırken kaygıları, dağların karlı doruklarının yarattığı heyecan içerisinde dağılp gitmişti; fakat uçsuz bucaksız çayırlardan geçerken sinirlerinin gerginliği midesine vuruyordu.

Barbeau'nun kendisine gönderdiği, sergi açan başka kimselerle ilgili kitapçığı okumaya başladı; ulusun, sanatçıların, Kanada'nın geniş ve çeşitli unsurlar barındıran peyzajına dahil olması sonucu doğan yeni bir sanatsal tarza gereksinim duyduğu şeklinde bir anlayışa sahip ve kendisinin daha önce adını hiç duymadığı Yediler Grubu adında bir gruptan söz ediliyordu kitapçıkta. Bu ressamlar vahşi ortamlarda birlikte dolaşmış, açık alanlarda yakılan ateşlerin etrafında görüş alışverişinde bulunmuş ve basın karşısında birbirlerini kardeşçe savunmuşlardı. Hepsi erkekti. Hepsi gençti. Hepsi doğuluydu. Hepsi başarılıydı. Bunların içinde kendisinin yeri neresiydi acaba?

Resepsiyonun verildiği akşam, kasvetli otel odasındaki aynada kendi görüntüsü ilişti gözüne. Kutsal tehlikeler! Saçları darmadağınıktı, vücutu orasından burasından dışarıya fırlıyor ve biçimsiz göğüsleri, Alice'in kendisi için diktigi si-

yah renkli bir krep kıyafetin içine sokuşturulmuştu. Kenarları şişkin bir soba gibi görünüyor ve kendini lanet olası bir pansioncu kadın gibi hissediyordu. Eğer içine düştüğü şu anki ruh halinden kurtulamazsa bütün cesareti yok olup gitmekteydi. Kapıyı üstüne kilitlerken elleri titriyordu.

Ulusal galeriye doğru yürüdü ve orada, davul çalıp ciğerinin yettiğice Tsimshian dilinde bir şarkısı söyleyen Marius Barbeau'yu buldu. Barbeau meşguliyetine ara verip onu selamladı ve dikkat çekmek için davulu calmaya başlayarak onun gelişini duyurdu. Heyecandan tir tir titriyordu, elbiselerini aşağıya doğru çekti ve insanlarla tokalaşmak için eldivenlerini çıkardı. Alnının üstüne bir tutam kahverengi saç düşürmüştü, genç ve ağırbaşlı bir görüntüye sahip Eric Brown onu, elini iki elinin arasına alarak selamladı.

“Gönderdiğiniz tren biletiniz için teşekkür ederim. Harika bir yolculuk yaptım” dedi. Eric Brown onu bir grup misafirine tanıttı. “Kanada’nın en ilginç ressamlarından biridir. Çalışmaları elimize geçtiğinde şaşkınlık içerisinde kaldık” dedi.

Onun konuşması Emily’yi çok şaşırttı; sersemce bir yanıt verecek kadar şaşkınlık içerisindeydi.

“Bu arada sandıklar da çok ilginçti” dedi Marius. “Söküp içine ulaşmamız bir günümüzü alacak kadar çok sayıda çivi çakılmış ve bir gemi kadar sağlam yapılmıştı.”

Emily sırtarak güldü. “Onları Harold Cook yaptı. Bodrumdaki bütün resimleri yukarı taşıyan adamı hatırlıyorsunuz” dedi.

Marius ona, *Ottawa Citizens*’tan alınan bir kupür uzattı. Bir paragraftaki satırların altı kırmızı renkli kalemlle çizilmişti.

Yerli sanatının korunmasına ilgi duyan herkesi müthiş derecede mutlu eden bir sergi bu. İngiliz Kolombiyası’nda

bulunan Victoria'da yaşayan Emily Carr, kendi bölgesinde tanınmadan geçirdiği on beş yılın ardından nihayet keşfedildi ve çalışmalarına hak ettiği ilgi gösterildi. Onun çalışmaları, Pasifik yamaçlarının tarıbsel sanatına tüm zamanların en büyük katkısıdır. Bayan Carr, sadece konu itibariyle değil, ona yaklaşımıyla da gerçek bir Batı Kanadalıdır.

“Gördünüz mü?” dedi Marius.

Emily kupürü bağına bastırarak salondan salona yürüyüp durdu. Resimlerini, Haida, Kwakiutl ve Tsimshian heykellerinin kesitleri, oyma festival tabakları, tören battaniyeleri, sepetler ve maskeler arasında görmek, üzerinde bir sevinç dalgası yarattı. Harold yerinde duramayacaktı.

Yerlilere ait bu sanat ürünleri nereden alınmıştı. Resimleri aldıkları gibi bunları da mı ödünç almışlardı? Yoksa? Yoksaya olmayacak bir şey mi olmuştu? Bir duvarın ortasına yonelen uzun bir gagaya sahip görkemli bir Kuzgun maskesinin Kwakiutl olduğu belirtilmişti. Yankılanan bir tek ses, Emily'nin bağında titreyiyordu. Mimkwamlis'te düzenlenen kış festivalindeki seslerden birine benzer şekilde rahatsız edici geliyordu. Tut dilini, dedi kendi kendine. Ortalığı bulandırarak her şeyi mahvetme. Ondan emin olmadığı konusunda kendini ikna etti.

Sepetlerde geleneksel modeller kullanılmıştı sadece. Sophie'nin çalışmalarından biri olsaydı daha güzel görünürdü. Onu Marius'a göstermediği için kızıyordu kendine. Sepet imalatçılarının adını görmeye çalıştı fakat bulamadı. İçlerinden birinin üzerinde, kabilenin özelliklerine ilişkin bir şey vardı sadece. Tek tek bireylere önem verilmediği çok açıktı. Elindeki eldiveni bir temizlik bezini sıkı sıkı sıktı.

Hoşuna giden birkaç resim bulamadığı için, onları tek tek sayılıncaya kadar canı çıktı. Kendisine ait yirmi altı tane resim vardı. Sergiye hâkim olan kendi çalışmasıydı. Onları saymasına gerek yoktu; çünkü konu, resimlerin kime ait olduğunu değil, görmekle ilgiliydi.

Oradan bir başka salona geçti ve bir başka dünyaya geçmiş gibi hissetti kendini. Donmuş göller, şelaleler, sarp kayalar ve dekore edilmemiş kocaman alanlar onu kuşatan duygularla doluydu. İşte, Lawren Harris, J. E. H. MacDonald, Frederick Varley ve Yediler Grubu'na ait ötekilere ayrılan salon. Rüzgârin dövdüğü bir göl kıyısı boyunca uzanan bir kayaya hayat veren sıvri tepeli tek bir çam ağacının koyu renkli silueti, eşи benzeri görülmedik müthiş bir yalnızlık simgesi olarak dikkatini çekti. Kayalık Dağları'nın peyzajı önünde durdu; öylesine berrak ve sadeydi ki, başını döndüren derin bir ruhsal derinlik vardı onda.

Marius, Emily'nin koluna dokunarak, "Hayalet görmüş gibi bir haliniz var" dedi.

"Hayalet değil, Tanrı'yı görmüş olabilirim. Bugüne deðin Fransa'da gördüğüm hiçbir şey beni bunlar kadar harekete geçirmemiþti. Gereksiz olan her şeyi kaldırıp atma tarzıyla bu Lawren Harris şækînlik verici. Şu dramatik ışıklandırmayla" diyerek, elleriyle yanaklarına vurdu. "O sanki vahşi ortamlarda parıldayan bir temel yaşam kaynağı görmüş gibi. Bu benim hissettiðim bir şey; fakat resmi yapan o!" dedi.

"Onunla tanışmak ister misin?" diyerek, neredeyse Emily'nin burnunun dibinde, erkek çocuklara özgü bir güllüle gülen ve orta kısmında oldukça fazla bir açıklık bulunan bıyığıyla şakaklarının etrafına akla düşmüþ bir adam işaret etti.

Çok eski bir galeri hilesidir o: kendi çalışmasının yakınına durup, sohbette yer aliyormuş görüntüsüne bürünен sa-

natçı, gelip geçenlerin kendi çalışması hakkındaki yorumlarını dinler. Emily'nin bunu bilmesi gerekiirdi.

“Sizin çalışmalarınız Kanada'nın ruhunu yansıtıyor; benim hep mücadelemini verdigim bir seydir bu. Sizin, dağlar ve kuzey doğunun vahşi bölgeleriyle ilgili yaptığınız şeyleri benim sevgili Batı'm için yapabilmeyi çok isterdim.”

“Siz bunu yapıyorsunuz ve yapmaya devam edeceksiniz” dedi Lawren Harris.

Onlar, birlikte resimler hakkında yavaş yavaş yorumlar yaparak salonda yürümeye başladılar. “Benim üzerinde o kadar çalıştığım serbest çalışma işini çok kolaylıkla yapıyorsunuz” dedi Emily. Onun resmettiği, kiş mevsimindeki çıplak kavak ağacı gövdeleriyle soluk renkli bulut tabakaları Emily'yi, geriye sadece sükûnetin kaldığı, telaştan uzak, sakin ve sade bir dünyaya taşıdı.

“Sanırım kavak ağacına yeteri kadar bakıp iyice havaya girseydim Tanrı'yı görebilirdim” dedi Emily.

“Onu resmederken ben de aynı duyguyu hissetmiştim. Kanada'nın vahşi ortamlarını yansitan resimlerin çögümüzda uyandırıldığı duygusu bu. Siz de bizden birisiniz. Fakat bunun farkında değilsiniz sadece.”

“Şimdi bana burada sadece ben varmışım gibi geliyor.”

“Düzelmem gereken bir şey olduğunu görürseniz bana söyleyin, olur mu?” dedi Lawren Harris, yumuşak bir üslupla.

“Ben? Ben mi?”

Şimdiye degein kendi resimleriyle ilgili söylenenlerin, yapılan çalışmaların çok ötesinde bir şeydi bu; olsa olsa, Lawren Harris'ten isteyeceği bir lütuf olabilirdi bu ancak.

“Şimdi çalışmalarımın benden çok yerli halka ait olduğunu daha iyi görebiliyorum” dedi Emily.

“Hiç de öyle değil. Sizin sanat çalışmanız sizin kendi hakkınızdır.”

“Bunlar benim yakın tarihlerde çalışmaya başladığımı göstermiyor. Sadece ormanla ilgili çalışmalar. Şekillerim daha çok heykel çalışmasını andırabilir. Renkler daha koyu olabilir. Yıllar önce Squamish kabilesinden bir kadın bana ormanları daha koyu yapmam gerektiğini söylemişti. Onun önerisini o gün yerine getirmem gerekiirdi.”

Onun amacı onlar gibi resim yapmak değildi aslında. O sadece ve sadece, onların kendilerininkini yaptığı gibi, kendi batısının peyzajını elde etmek istiyordu. Alanı kullanma konusunda onların resimlerinin gerisindeydi. Onlarındakiler, ritim, kapsam ve düş gücü açısından daha zengindi; fakat onların resimleri kendisinde bulunan, yerli insanların sevgisine sahip değildi.

“Siz kendi yolunuzu kendiniz buluyorsunuz. Bir teknik sorunu değil bu. Tek başına teknik, ruh içermeyen bir şeydir. Çizim yaparken yararlandığınız başka kaynaklarınız var: duygusal ve ruhsal. Çizmekten çok ifade etme tarzınızın öne çıktığı yerlerde görüyorum bunu.”

“Fakat sürekli anlamında yolumu tam olarak netleştirmiş değilim.”

“Önemli olan sürekli araştırmak ve bir şeyler hissetmektir. Tekrar kuzeye gidin. Farklı bir amaçla gidin bu kez.”

“Evet bunu yapacağımı inanıyorum.”

Eric Brown onların yanına geldi. Rahatsız ettiğim için özür dilerim. Fakat resimlerinizle ilgili bazı teklifler var, Bayan Carr. Satılık mı onlar? diye sordu.

“Sanki bütün bu olanlar yetmezmiş gibi! Evet satılık!”

“Yalnız bir şey daha var. Mevcut çalışmalarınızı önümüzdeki yıl bizim Ulusal Galeri’de sergilemeyi düşünür müsunuz? Eğer kabul ederseniz çok memnun oluruz.”

“Yirmi beş yıldır bunun için çalışmıyor muyum? Kabul etmemek gibi biraptallık yapmayacağım!”

Otel odasına girdiğinde ayakkablarını bir kenara fırlatarak kendini yatağa bıraktığı sırada, yanıp tutuştuğu sanat ve ülke aşkıyla birlikte takdir edilmiş olmanın yarattığı baş dönmesini yaşıyordu ve Lawren'in, *siz bizden birisiniz*, sözü dönüp duruyordu kafasının içinde. Lawren'in harikulade çalışması ve *bizden birisiniz* sözü. Aman Tanrı'm.

Emily, Alice'le Lizzie'ye alelace bir mektup yazdı.

*Oh, burada nelerle karşılaştım, bir bilseniz! Şimdiye de-
ğin olmadığım yeni bir ben oldum. Yapmam gereken ne
kadar çok şey var. Zaman su gibi akıp geçiyor. Elli altı
yaşına gelmişim. Ben neredeyim? Öncesinden bahsetmi-
yorum. Şu andan itibaren, berrak ve besapsız kitapsız se-
kilde dağlardan kopup gelen bir ırmak gibi beni önüne
katacak bir çalışma istiyorum. İkinize de milyonlarca te-
şekkürler. Ulusal Galeri'ye üç resim sattım ve daha çok da
başka insanların ilgisi var. Yediler Grubu beni önumüz-
deki yıl düzenlenecek sergiye davet etti; bunun yanında,
Ulusal Galeri de çağrıyor. Burada olsaydınız, sanırım,
siz de bir parça gururlanırdınız.*

Sergi kataloguna baktı ve son sayfaya şunları yazdı: *Somut
gerçeklerden daha güçlü bir şey var: her şeyin altında yatan ve
anlam kazandıran bir rub, bir rub hali ve onun içinde yer aldı-
ğı bir genişlik ve ezeli ve ebedi olan uçsuz bucaksız bir boşluk.
Ah Batı, büyülükle ezme beni. Beni ayakta tut ve mücadele
etmek için güçlü kil.*

Beşinci Bölüm

Kuzgun

Emily tekrar kuzeye gideceğini söylediğinde Harold, “Beni de götür” dedi. “Resim malzemelerini taşıyabiliyorum. Çadırını kurabilirim. Senin swanaskxw'unum ben.”

Emily bir seferinde yerli kültürüne hayranlık duyan bir turiste yardımcı olmuştı. Kaçırılacak bir adam değildi, kendisine çok yardımı dokunmuştu, şimdi de yardımı olurdu ve özellikle de gezinin güçleştiği zamanlarda. Kendini çabuk toparlayamayacağından kaygı duyuyordu.

“Beni de götür beni de götür” diye tutturan Harold, akça-ağacın altında yere çöktü ve iki elinin arasına aldığı sakat ayağını ovalayarak sallanmaya başladı.

Babası Vancouver Adası üzerinde bir tura çıkacağı sırada Emily de ona, buna benzer şekilde yalvarmıştı. Aradan buncu zaman geçmesine rağmen olumsuz yanıt vermekle, babasının kendisine kötü davranışın bencillik yaptığı düşünüyordu. Kendi çocukluğundan, yanlış bir davranışın umutsuzluğa düşmek gibi tehlikeli bir sonuç doğuracağını biliyordu.

Harold, “Benim illahee'm” derken hıckıra hıckıra ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Gözlerini bacaklarının

arasında üçgen şeklini alan oy yiğinından ayırmadan, “*Yer-yüzünün ve güneşin sunduğu tüm nimetlere sahip olacaksın*” diye mırıldandı.

Emily onun yanına çömelerek, “Sen benim gözbebeğim-sin, Harold. Ve sen bunun biliyorsun. Seni yanımda götürüremem. Ben orada *senin* için resim yapacağım; seni yanımda götürüremem. Gördüğüm yerlerin benim için ifade ettiklerini yansıtabilmem için sakin bir kafaya sahip ve tek başıma ol-mam gereklidir.”

“Kispiox'a gidecek misin?”

“Bilmiyorum. Nas Irmağı'yla Haida Gwaii'ye kesinlikle gideceğim.”

“Muldo, Tuuns ve Haaydzims'i bulabilirsin orada.”

“Hayır, Harold. Benim amacım bu değil. Kispiox'a gitme-yebilirim. Yerli temalı resim de yapmayabilirim.”

“Bu benim tek şansım.”

Harold dünyanın başına yıkıldığını hissediyordu.

“Orada gördüğüm her şeyi anlatacağım sana. Yaptığım bütün resimleri göreceksin” dedi Emily.

Burnundan solumasına bakılırsa, Harold'un hâlâ pes etmediği anlaşılıyordu. Emily tabakasını koyduğu cebine uzanarak bir sigara sardı ve onu Harold'a uzattı. Harold sigarayı yakarak bir nefes çekip dışarıya üfledi. Emily bu törenin onu oyalamaya yarayacağıının farkındaydı. Kendisi, ıstırap veren aşk acısı çektiği zamanlarda yapardı bunu sadece. Bundan sonra onu da yapmazdı artık.

“Önemli geziler tek olarak yapılır. Sen bunun böyle olduğunu biliyorsun. Sen yaptın bunu. Şimdi de yazı yazarak ya-pıyorsun. Döndüğümde bana ne kadar çok yazı okuyacağını bir düşününsene.”

Harold kafasını yere eğdi ve otları yolmaya başladı.

“Bana bak” dedi Emily.

Harold başını kaldırdı. Ağzının kenarları aşağıya sarkmıştı. Elini Emily'ye doğru uzatıp avcunu açarak, "Ot yaprakları" dedi.

Emily onun ellerini ellerinin arasına aldı. "Ben dönünceye kadar kitabı almak ister misin?"

Harold'un gözleri fal taşı gibi açıldı ve gülmemek için kendini zor tutarak, evet anlamında başını salladı sadece.

"Bir şey daha var. Kumsalda uluorta dans etmen doğru olmaz."

"Neden olmaz?"

"İnsanlar bunu anlayamazlar. Çenelerini tutamayıp yanlış insanlara anlatırlar ve bunu da senin problem oluşturduğun şeklinde yorumlayabilirler."

"Kime karşı? Ben kimseye karşı problem oluşturmuyorum."

"Söz ver bana. Evinizin arka tarafındaki ayluda dans edecekisin."

"Kız kardeşim buna izin vermez."

"O halde döndüğümde benim ayluda dans edersin."

Emily, Skeena'yla Nas Irmağı'nın kıyısındaki köylerde epeyce bir süre yağmurla boğuşuktan sonra Queen Charlotte Adaları'na gitti. Skidegate'te, William'la Clara, camlı penceleri ve elektriği olan yeni evlerinde kalması için ona çok ısrar ettiler. William yeni açılan bir konserve imalathanesinde usta olarak çalışıyordu, bu yüzden kendisini köylere götürüremezdi; dolayısıyla o dört günlüğüne 50 dolar ücret ödeyecek başka bir adam buldu. Yola çıkmadan önceki gece onlar hep birlikte, Clara'nın şirkete ait mağazadan satın aldığı İngiliz porselen tabaklarında servis yapılan balıktan yediler.

“Nass Irmağı üzerindeki Angida köyünün tamamının, heykellerini geride bırakarak ırmağın aşağı taraflarına indiğinden haberiniz var mıydı? dedi Emily. Onları hedef tahtası olarak kullanan avcıların açtıkları delikler yüzünden kalbu-ra dönmüştü hepsi.”

“Korkunç şeyler oluyor” dedi Clara.

“Ayrıca Kitwanga şu anda bir demiryolu istasyonu oldu. Eskiden ırmakla karşı karşıya bulunan heykeller, demiryolu istasyonunun beton duvarları arasında kaybolup gitti; hayvanca duygulara sahip turistlerin hatırlı için. Onların hepsini kat kat gri renkli boyaya boyadılar. Oyma figürlerin bütün ayrıntıları ve tüm açık renkler kaybolup gitti.”

“Tanu’nun şimdiki halini gör” dedi Clara. “Bu sefer Kartal kabilesinin yaşadığı tarafa git ve onların Ağlayan Totem’ini gör. Gözler yuvalarından çıkarıldığından, ölen evlatları için ağlayamaz olmuş artık. Yiyecek bir şeyler görebilsin diye arkadaşlar onları tekrar yerine koydular.”

“Neden öldürdü onlar?”

“Ticari bir gemiyle gelen Boston’lu adamlar tarafından öldürüldüler.”

“Görmeye çalışacağım onları” dedi Emily.

Kiraladığı tekne, Skidegate’ten Tanu’ya giden güney yolunda şiddetli bir fırtınaya yakalandı ve onlar William’ın daha önce, yağmur altında Kuzgun heykelinin resmini yapabilmesi için Emily’nin üstüne yelken bezini tuttuğu yer olan Cumshewa’daki tekneyi karaya oturtmadıkları için şanslıydılar. Heykel şimdi daha çok uğursuzluk simgesi gibi görünyordu. Onun buraya ilk gelişinden bu yana geçen on altı yıl içerisinde yeşilliklerin her şeyi silip süpurecek kadar büyü-

yüp gelişen dilleri, gövdesi üzerinde yalanıp duruyordu ve neredeyse derin düşüncelere dalmış kuşu sarıverecekti; Kuzgun'u evcilleştiren Doğa bağına basıyordu onu. Bu onun sadece bir totemi değil, totemle toprak arasındaki ilişkiyi de resmettiğini görmesini sağlıyordu. O şimdi manzarayı daha farklı olarak resmedecek ve Lawren'in dağlarını kolladığı gibi, ona daha pürüzsüz bir şeke verecekti.

Koyu mavi-gri renkli bir bulut tabakasının ardından gelen güneş ışınları, kat kat koyulan gözenekli perdelerin arasından süzülerek yeryüzüne ulaşmış gibi parlıyordu. Emily, Yüce Tanrı'nın, kendisinin gösterdiği dayanma gücünü ve yeniden yaşama dönüşünü onayladığını gösteriyormuş gibi bir duyguya sahip oldu. On altı yıl önce yaptığı ilk resimlerini, bugün ayrıntılara yeterince inebilmek için yapma ihtiyacı duyduğunu fark etti. Kendi tarzını yakalayabilmek ve her şeye rağmen ayakta kalan Doğa'yı daha özgün ve kendine has bir anlayışla ifade edebilmek için kendi dışındaki geleneksel yöntemleri uygulamak zorunda kalmıştı.

Emily, Tanu'nun, Kartal kabilesinin yaşadığı kıyıdaki Ağlayan Totem'i buldu. Onun, güçlü ve çarpıcı bir görünüm sahip burnıyla sadece dümdüz bir yarıktan ibaret dudakları anlamlı bir ifade yansıtıyordu. En çok şaşırtan yanı, gözleriymi; gözbebekleri, onun elinde tuttuğu ölü bir kurbağanın önüne uzanan tahtadan desteklere dayanan beline kadar sarkıyordu. Hayır bunlar destek değildi, kapatılmış göz çukurlarından sel olup akan gözyaşlarının meydana getirdiği ırmaklardı. Irmağın kıyısındaki gözbebekleri, yüzler üzerine oyulmuştu.

Kitwancool'un mutlu ve gururlu Totem Annesi'nin tersine bu Tanu baba, acı içinde talihsiz evlatlarına ağlıyordu. Onun Haida'ya ve Emily'ye bir anlam ifade ettiği gibi, bu Kartal baba da Cumshewa'da Kuzgun Evi'ndeki çiçek hastalığından ölmüş kimseler için ağlıyordu; Skeena'da, kızamık hastalığından ölen Tsimshian'lar için ağlıyordu. Babaların savaşa gönderilen evlatları için ağlıyordu; Sophie'nin çocukları için ve Sophie'nin kendisi için ağlıyordu. Haaydzims, Muldo ve Tuuns için; bir Gitksan babaların evlatları için, Harold için; ve tüm dövülüp sakat bırakılanlarla yaşamını yitirenler için ağlıyordu. Ağlamaktan göz pınarları kurumuştu.

Ağlayan figürü resmetmeye başladığında Emily'nin üzererine bir ağırlık çöktü. Onun sel olup akan gözyaşları, ölüm rengi olan mavi-gri renk teydi ve ona, henüz dökülmemiş gözyaşlarıyla yüklü olarak yeryüzüne çöken şaşırtıcı bir görünüm sahip bulutların geriden aydınlatıldığı, belli belirsiz ortamdaki koyu renkli ve konik biçimdeki ağaçlardan meydana gelen bir ordunun ilerleyişi eşlik ediyordu; bütün bunlar onu geri eve dönmeye zorlayan bir kehanetti sanki.

Deniz Gulluğu

Emily, elindeki çantası ve ceketiyle birlikte kapıyı açtı-
ğı sırada orada bekleyen Harold, “Evdesin!” dedi. “Ben
de seni bekleyip duruyordum.”

“Sevgili Harold. Beni dehşetli bir şekilde kucaklamamı is-
tiyorum.”

Harold, Emily gelip arasında girinceye kadar kollarını be-
ceriksiz bir şekilde açıp bekledi.

“Sana anlatacak bir yiğin şeyim var; fakat şu anda feribo-
ta gitmem gerek. Gel şimdi birazcık içeride kal.”

Harold doğruca bir köşede bulunan Woo'nun yanına gitti
ve onu omzuna aldı.

“Hey sen onu mu görmeye geldin, yoksa beni mi?”

Emily onun mahcup bir şekilde gülmesine bayılıyordu.

“Kispiox'a gittin mi?” diye sordu Harold.

“İki hafta Skeena'da kaldım ve sadece bir gün hava güzel
gitti; onu da Kispiox'ta geçirdim. Sanki sen yanı başında da-
vul çalışormuşsun gibi geliyordu bana” dedi. Emily orada su-
luboya peşine düşmüş ve Kispiox'un yan yatmış heykellerin
yer aldığı bir resmini yapmıştı. “Sanıyorum hâlâ ayakta ka-
labilmiş iki düzine heykel vardı. Daha önce yapma fırsatı bu-

lamadığım Kurbağa Kadın figürünün çok hoş bir resmini yaptım. Hatırlıyor musun bu heykeli?”

Harold evet anlamında başını salladı.

Onları da gördün mü? Muldo'yla...”

“Hayır. Onlar senin gibi erkek kişiler; büyük olasılıkla yeni kurulan bir hizada çalışiyorlardı.”

En iyisi bu konuyu bir kenara bırakmaktı. Emily ona Kitwanga'da gördüğü, havadan etkilenmeyen boyadan ve çürüyen, kaybolan heykellerden söz etti. Harold'un çatılan alnıylala, nadiren yaşanan gözleri Emily'yi dehşete düşürdü. Yönü nü başka tarafa dönmek zorunda kaldı.

“Sivrisineklere karşı kendime bir zırh yaptım: paçaları ayaklarının altına kıvrılan, oldukça ağır yelken bezinden bir pantolon ve görebilmek için ön tarafına bir parça cam yerleştirilmiş, başa geçirilen bir torba. Bunun yanında, biri deriden olmak üzere iki çift de eldiven giyiyordum. Adı yaratıklar buna rağmen ısrıyorlardı!”

Harold'un içten gülüşü Emily'ye cesaret veriyordu.

“Haida Gwaii'de fırtınaya yakalandım; çılgına dönmiş denizde Norveçli bir balıkçı teknesi tarafından kurtarıldım. Uuu, bir de deniz tuttu! Yine de fazladan otuz tane suluboya resim çizimi yaptım. Titremekten mosmor kesildim. Bunlardan bazıları benim en sağlam ve en temiz çalışmam oldu. Goldstream'de yaptığım, kâğıt üzerindeki o rahat çalışma bana serbestlik kazandırdı.”

“Bizim kampta mı?”

“Senin ormanda çaldığın davulun bana da çok faydası oldu. Kendimi bütünüyle resim çalışmasına verdim.”

Harold, bir konağın karşısına sağlam bir şekilde yerleştirilmiş, resimde de resim alanının çoğunu kaplayan ve orta kısmında Kurt figürünün yer aldığı bir heykelin Kitwanga'da yapılmış suluboya çalışmasının kenarına dokundu. Bu

yakın çekim tarzındaki resmin yansittığı belirginlik Emily'nin hoşuna gidiyordu. Harold işaret parmağıyla Kuzgun'un uzun burnuna dokundu.

“Bunu bana mı vereceksin?” diye sordu.

Neye yarayacaktı o; Kurt'u ona dik dik baktırarak bütün o anıların canlı tutulmasını sağlamaya mı?

“Üzgünüm, şu anda veremem. Onu büyük bir yağlıboya resim için referans olarak kullanacağım; fakat sen onu istedigin zaman görebilirsin? Bir tane de senin için yapacağım” diyen Emily ceketini giydi; iki arada bir derede kalmışlık duygusuna kapılmıştı. “Sana yeterince zaman ayıramadığım için bağışla beni. Resimlerin tamamını görmek için kısa süre sonra tekrar gel. Uzun uzun ve güzelce sohbet ederiz.”

Harold koştura koştura Emilyyle birlikte feribota kadar gitti. Emily onu samimi bir şekilde kucaklıdı. “Çok bekletmeden gelecek misin?” dedi. Harold evet anlamında başını salladı ve iskeleyeden ona el sallamak için orada kaldı; sanki elini havada tutuyormuş gibi hafifçe sallıyordu.

Sophie'nin evinin dış kapısı çivilenerek kapatılmıştı. Evin kapısı da kapalıydı. Avludaki sepet malzemelerinden oluşan yığın da yerinde yoktu.

Emily, Bayan Johnson'un kapısını çaldı. “Onlar gittiler” dedi Bayan Johnson. “Eşyalarını toplayıp gittiler.”

“Nereye gittiler?”

“Çek git buradan. Bırak onun peşini. Her ikinizin de iyiliği için” derken, aşağıya yönelen bakışlarında titreşip duran saklı bir şey vardı. “Sana daha önce söylemiştim; senin sandığından farklı biri o.” Kapı yüzüne kapandığı için başka soru sorma olanağı kalmamıştı.

Onun nereye gitmiş olabileceğini merak ederek çamur deryasına dönmüş kumsalda yürümeye başladı. Su kıyısına inmiş bir deniz çulluğu sürüsü vardı; hepsi de, çamurlu suyun yüzeyinde birer leke gibi duran titrek yansımalarının üst tarafındaydı. Dalgalar çekildiğinde, kum tekrar üzerlerini kapatmadan mollusk'ları kapmak için hepsi birden çullanıyordı ve sonra ince uzun bacakları üzerinde ikinci bir şiddetli hücumu geçerek geri çekiliyorlardı. Emily onların amansız okyanuslara karşı meydan okumalarına ve dinmek bilmeyen aaklılarını bastırmak için harcadıkları bitmek tükenmek bilmez çabalarına hayran kalıyordu.

Gevşemiş bir deniz tarağını izlemek için birkaç adım ile risindeki suya eğilen bir kadın gördü. Kadının eteği dalgalandıyordu. İri yarı birisi olduğu için Sophie olması söz konusu olamazdı. Margaret Dan'dı bu.

Emily yaklaşırken Margaret yanındaki iki çocuğu kovalamakla meşguldü. "Sophie'yi görmeye geldin, değil mi?" diye sordu.

"Epeydir ondan haber alamıyorum. İki kez mektup yazdım, ikisine de yanıt alamadım."

"Sophie seninle görüşmek istemiyor."

"Neden? N'oldu?"

Margaret dar bir tahtanın üstünde ilerleyerek, kürekle kazdığı çamurlu alandan bir parça yeri gevşetti. "Geçmişini unuttu o. Hep beyazlara hayranlık duyuyordu ve sonunda Cordova Street'e gitti. Şimdi o sokağın kadınlarından biri oldu."

"Sen bana ne anlatmaya çalışıyorsun?"

Margaret çıplak ayağıyla çamur yiğinını kürdü ve ardından Emily'ye soğuk bir bakış baktı. "O da yoldan çıktı. Devamlı içiyordu" derken Margaret'in siyah renkli gözlerinde suçlayıcı bir ifade vardı; fakat Sophie'yle ilgili bilgi vere-

bilecek tek kişi olduğunun farkında olduğu için ağızının etrafından da memnuniyet ifadesi okunuyordu.

“Emmie n’oldu?”

Margaret sanki sözlerinin etkisini daha iyi görebilmek istiyormuş gibi geriye doğru eğildi.

“Sence n’olmuştur?” diye sordu, elindeki sopayı çamura saplarken.

Emily, benzinle çalışan bir teknenin geçişi sırasında meydana getirdiği küçük dalgalar karşısında çaresiz kalan ve flüt sesine benzer sesler çıkaran, ürkmüş deniz çulluklarının arasına doğru çekildi. Gerçek olması mümkün mü: Sophie, kirli ayaklarıyla yalın ayak dolaşarak Cordova street’teki Cigar Store ya da Davson’s Tavern’ın önünde, gelip geçen erkeklerden bir işaret almak için tedirgin bir şekilde bekliyor olacak? Margaret, Sophie’yi kıskandığı için onun hakkında haksız suçlamalarda bulunuyor olmalı. Sophie’nin teyzesi Sarah gerçeği söyleyecektir.

Emily, Sarah’ın kapısının önüne gelerek, “Sophie’ye n’oldu?” diye sordu.

Sarah’ın sarkık kulağındaki küpeler titremeye başladı. “İçeriye gel” dedi. Açı çekte çekte yavaş bir şekilde hareket ederek odun sobasına odun attı ve çaydanlığı sobanın üzerine koydu. “Yolunu kaybetti o” dedi, alnındaki kırışıklıklar dalganarak. Üzerine yorgan yiğilmiş ahşap sedirin üstüne oturarak rahatladi ve Emily’yi yanında oturmaya davet etti. “Çekip gidiyor; bazen üç gün, bazen dört gün ortada görünmüyorum.”

“Nereye gidiyor?”

Sarah bir an için Emily’ye bakarak, “Vancouver’a” dedi.

“Margaret Dan’ın söyledikleri doğru demek? Ne söylemişti Margaret Dan?”

“Kendi kız kardeşimin kızı. Bebekler dünyaya gelirken de ölüken de onun yanında bulundum. Şimdi ise, onun için hiçbir şey yapamıyorum.

Sarah elini şakağına götürerek parmaklarını yüzündeki oluk olmuş kırışıklıkların arasına koydu.

“Neden?”

“Yoldan çıkanlar için elden bir şey gelmez. Bu, köy için de kötü bir durum. İyi kadınların yoldan çıkışını görmek genç kızlar için de kötü bir şey. Sophie karnından da hastaydı.”

“Hastalığa yakalanmışsa birinin ona yardım etmesi gerekiirdi.”

“Kim yardım edecek?” Bayan Johnson onunla konuşmuyor. Beyaz kocası yüzünden Bayan Johnson'un kendine güveni kalmamış artık.

“Fakat onun kocası öleli yıllar oldu.”

“Onu bu hale getirmek için Bayan Johnson çok garip şeyler sokoju onun kafasına. Bazen Margaret onun yanına gidiyor; fakat Sophie genellikle tek başına kalıyor.”

“Onu göstermek için bir doktor çağırısam nasıl olur?”

Sarah başını salladı. “Beyaz doktordan korkar o. Onun kendisine dokunmasını istemez.” dedi.

“Fakat” dedi. Gerisini bir türlü getiremedi: Beyaz adam zaten dokunacağı kadar dokunmuştu ona.

Emily içinden parçalandığını hissetti.

“Kim bilir bu durum ne zamandır böyle devam ediyor? Belki ikizler de Jimmy'den değildir.”

“Hayır. Jimmy'den onlar.”

“Emmie öldü mü?”

Sarah evet anlamında başını eğdi.

“O bana bundan hiç bahsetmedi” dedi Emily. Sarah'ın bakışı, nasıl olduğunu anlatacağı beklentisine girmek gibi apatalca bir duyguya kapılmasına yol açtı. Emily gözlerini dikeye

rek, odun sobasının kapağının etrafındaki, bulunduğu yere hiç de uygun olmayan ve parıl parıl parıldayan turuncu renkli çizgiye bakiyordu. "Bir kadının anlam veremeyeceği kadar ölüm olayı yaşamıştı o" dedi.

"Sorunun sadece bir parçası bu. Sepet yapmaktan bitkin düşmüştü ve insanlar sepet almaz olmuşlardı. Ah, o Hıristiyan usulü mezar taşlarından istiyordu. Bana, duymaktan bikkinlik gelinceye kadar onlardan bahsederdi" dedi Sarah.

"Bu yüzden mi o...?" derken Emily'nin duyguları alt üst oldu.

"Cordova Street'e gitti. Para için gitti" dedi, sesi çatallanarak.

"Nasıl yapar bunu? Margaret'in mezar taşlarını kıskandığı için mi yaptı?"

Sarah, "Hayır. O Tanrı'nın böyle istediğini düşünüyordu" diyerek ileriye doğru kayıp sobanın yanına gitti. "Sen onu yüceltiyorsun. O bir insan sadece; hepimiz gibi" dedi.

Onun, acılara ve kayıplara teslim olmayacak ve bir sedir ağacı kadar sağlam biri olduğunu düşündüğü Sophi, parçalanıp dağılan bir totem heykeli gibi çatırdıyordu.

Sarah iki tane fincanın içine kurutulmuş bitki çayı koydu ve üstüne sıcak su döktü. "Eskiden öyle olabilir; ama şimdi farklı" dedi.

Sarah, Emily'ye uzattığı sırada, fincanla altlığı birbirine vurarak çat çat diye ses çıkarıyordu. Emily, fincanın içindeki, dönüp duran ve suyun rengini koyulaştıran parçacıklarla kahverengi şekilleri izliyordu. Minik minik kahverengi bacaklarla kollar görünüyordu.

"Eskiden aileler konaklarda hep bir arada yaşarlardı. Her şey gizli kapaklı yapılmıştı. Eski hikâyeler her şeyi anlatırdı. Şimdi her şey çığırından çıkışmış" dedi Sarah.

Çayın tadı acıyordu ve Emily'nin boğazını yakıyordu; yine de Emily onun hepsini içip bitirdi. Merak ederek, "Bu nedir?" diye sordu.

"Atkuyruğu. Yaşılı kadınlarla iyi geliyor" dedi Sarah. "Şimdi Kızılderili kadınlar benim gibi çok uzun yaşamıyorlar."

"Nasıl başardın bunu?"

Sarah'ın gözleri yaşarmıştı ve küpeleri sallanıyordu. "Eski usullerle" dedi, yumuşacık bir ses tonuyla.

Emily onun elini tutmak için elini uzattı. Sarah sanki bu davranıştan bir şey anlamamış gibi bir an için hareketsiz kaldı. Sonra yavaş bir şekilde, derisi bir ceviz kabuğunu andıran elini Emily'nin avcuna bıraktı.

Emily, Sarah'ın evinden sendeleyerek çıktı ve mezar taşlarından başka bir şeyin görülmemiği mezarlığa giden çamurlu yola koyuldu. Her mezarin önünde durup mola veriyordu. Maisie'nin mezar taşı, mat kahverengi ayakkabı bağlarını andıran likenlerle kaplıydı. Tommy'nin mezarındaki haçın yüzeyinde yeşil renkli bir kir tabakası vardı. Dik duran tek şey, Casamin'in mezarındaki haç figürünü taşıyan despekti; haç yere düşmüştü. Anılar, Sophie'ye ilk çocuğunu unutturacak kadar mı geride kalmıştı? Molly'nin mezarında muhtemelen, korunaksız olması nedeniyle Sophie'ye acı veren aynı tahta haç vardı. Emily tanımadığı için Annie Marie'nin mezarını geçti ve sonra geri döndü. Bembeyaz renkli yeni bir taşın üstünde, bir haçla birlikte şöyle bir yazı vardı: *Annie Marie Frank'in Aziz Hatrasına 1913-1911.* Sophie'nin arzusu gerçekleşmişti. Emily yere çömelerek mezarın üstündeki yaprakları topladı.

Emily, Sophie'nin haçı okşayan kısa ve güçlü parmaklarını gözüne önüne getirdi. Düğüm atarken, bıçak gibi keskin sıçankuyruklarının sertlestirdiği o parmakları Annie Marie de izlemişi bir zamanlar. Annie Marie'ninkini çıkardığı gibi, o aynı parmakları kullanarak mı çıkarıyordu şimdi erkeklerin elbiselerini? Erkeklerin elli kaba ve ısrarcı mı, yoksa Claude'unki gibi beklenenden fazla mı şefkatliydi? Yoksa babasının, sımsıkı kapattığı bacaklarının arasına uzanan eli gibi miydi? Birdenbire tüm duygularını baskın altında tutan, bedenini davul gibi geren ve kanını dondurulan bir şok dalgasının etkisi altında girmişti. Sophie de böyle bir şey yaşamış mıydı? Yoksa beraber olduğu her adamlı aynı duyguları mı yaşıyordu? Aşk duygusu Sophie'den uzaktı; neyi arzuladığını bilmezdi o.

Sophie onu da çok seviyordu, bundan emindi o; fakat sanki Beyaz Kadınlar Sophie'nin heyecan verici sapıntılarını yoğunlaştırıyormuş gibi, Margaret Dan'ın, Sophie'yi beyaz hayranı olarak adlandırırken kastettiği şeyden farklı bir biçimde seviyordu o. Emily derin bir nefes aldı. Hayır! Sophie'nin Hıristiyanlığını kanıtlama ihtiyacı başkalarına kaçı değil, kendisine yönelikti. Sophie'ye yön veren onlara duyduğu sevgi değil, kendi çarpık dinsel inancıydı.

Kiliseydi; suçlanması gereken kiliseydi. Ve orada vaaz veren *nipniit*'ti.

Emily tek başına iki kat Hıristiyan olan, ikiz canlı St. Paul Kilisesine doğru koşar adım gitti. İstemeye istemeye kapıdan içeriye girdi ve orada biçimsiz bir parça şeklinde yapılmış, kır pas içindeki kıpkırmızı renkli Kutsal Kalp figürünü gördü. On adım ilerledikten sonra, Sophie'nin orada olabileceğini aklına getirerek olduğu yerde durdu. Sophie'yi İyi ve Doğru insan olarak mihrabın önünde diz çökerken hayal etti. Arkasını döndü. O içeriye girerken ağır kapı gıcırtıyla açıldı.

İçeride kimse yoktu. Mihrabın üstündeki cam kavanozun içinde solmuş birkaç çiçek vardı. Gözlerini oradan ayırip duvardaki resimlere bile bakmıyordu; bir direğin üzerine tutturulmuş, kucağında İsa bebek bulunan Meryem Ana figürüne bakıyordu sadece. Meryem'in yüzünde, Kitwancool'a özgü o kocaman gülümseme yoktu; belli belirsiz bir ifade vardı yalnızca. Sophie'nin dini inancı vardı: anneliğe tapınma.

Emily kulaklarını tırmalayan bir gürültü duydu. Sıksa bir sıçan duvarın karşısında saklanacak yer arıyordu. Heyecan verici her yerden nefret ettiği için oradan ayrılmak istediler ve kapıdan çıkışken omzunu kapıya çarptı.

Bölge papazının bitişikteki evi, verandasının tahtaları gevşemiş ve çarpık duruyor olmasına rağmen öteki binalardan biraz daha iyi görünüyordu. Evin kapısını çaldı. Kel kafasında kırmızıya çalan kahverengi lekeler bulunan ve sırtındaki ceketi omzundan aşağıya kayan Peder John, elinde bir kalemlle görünüp cevap verdi.

“Sophie Frank’ı tanıyorsunuz” dedi Emily.

“Evet.”

“Ona n’olduğunu biliyor musunuz?”

Peder John, “Buyurun, içeriye girin” dedikten sonra çalışma masasının arkasına geçti ve yorgun bir yüz ifadesiyle yeri-ne oturdu. Onun sakin tavrı Emily’yi çileden çıkarıyordu. “Yeni bir şey olmamakla birlikte üzücü bir durum tabii. Bugüne kadar Frank ailesine ait altı bebeği toprağa verdim” dedi.

Emily, “Altı mı? Altı mı diyorsunuz? Sayı ikiye katlanmış” dedi.

“Kutsal Ruh açısından kutsallığı yoktu onların” dedi Peder John.

“Dolayısıyla onlar sayılmıyorlar mı? Onlar onun kanından gelip onun memelerinden beslenmediler ve onun göz-

yaşları eşliğinde gömülümediler mi? Onlar bir anlam ifade etmiyorlar, öyle mi?”

“Vaftiz edilmeyenler Tanrı katına kabul edilmezler.”

Emily, “Tanrı katına mı?” diyerek etekliğinin kumasını avcuna alıp sıkımağa başladı. “Tanrı katına kabul edilmek için, üzerine o sizin çok değer verdığınız haç figürünün oyulduğu iri taş parçası çok mu gerekli?” diye sordu.

Peder John ürkmüş bir halde, “Hayır” dedi.

“Tanrı gibi harikulade bir değerin böylesine çarptılmasına nasıl izin verebilirsiniz? İncil, insan elinden çıkışmış bir şeyler olmadan Tanrı’ya tapınılamayacağınızı mı söylüyor?”

Peder John elindeki kalemlle başparmağına hafifçe vurarak, “Ben ona kesinlikle mezarlara mezar taşı dikmesini söylemedim” dedi, “Bu onun kendi düşüncesiydi.”

“Fakat nasıl olur da siz onun böyle çarpık bir Hıristiyanlık anlayışına sahip olmasına izin verebilirsiniz?”

Peder John, “Gözlüklerinin üstünden Emily’ye bakarak, “İzin vermek mi?” dedi. “İzin vermek mi?” derken, pöf diye nefesini dışarı vermişti.

“Sophie çocukların mezarlara mezar taşı alabilmek için elleri hamlayıncaya degen sepette yaptı ve sepetler satılmayınca da kendini satmaya başladı. Siz vaazlarınızda bunları mı anlatıyorsunuz?”

Peder John, Emily’ye yiyecekmiş gibi bakarak, “Bu kıyıda fahişeliğin tarihi Hıristiyanlıktan çok daha eskilere dayanmaktadır. Onlar için onur kırcı şey, bir kadının işsiz kalmasıdır” dedi.

Emily nefesinin kesildiğini hissediyordu. Sophie gerçekten böyle mi düşünüyordu? Sophie’yle kendisi arasındaki bir fark olabilir miydi bu? Bayan Johnson’un söylediği gibi miydi?

“Para konusundaki umutsuzluğu da bir başka nedendi” dedi Peder John. “Jimmy Frank çalışmıyordu. İkisi de kendini içkiye vermişti” diye ekledi.

“Geçinme umudu kalmadığı için içiyordu Sophie. Onu ne hale soktuğunuza bile bile ve ona kendini satmayı düşündürdüğünüz halde her pazar onun yüzüne nasıl bakabiliyorsunuz? Kilise teşkilatının bir rahibi olarak değil, onunla yüz yüze gelen bir erkek olarak, Jimmy Frank’ın gözlerinin içine nasıl bakabiliyorsunuz?”

Peder John canından bezmiş olduğunu gösteren bir yüz ifadesiyle ve ayağını, masanın altından terliklerinin ucu Emily’nin ayak bileğine delegecek kadar uzatarak, “Jimmy Frank biliyor” dedi.

“Biliyor mu?”

“Bilmenin de ötesinde, Jimmy Frank ona erkek buluyor ve onun yolunu bekliyor.”

Emily’nin kalbine hançer saplanmıştı sanki. “İnanmıyorum, inanmiyorum buna.”

“Bu kadar şaşırmanıza gerek yok. Kuzeydeki Kwakiutl kadınları, kendi erkeklerinin kiş festivali düzenlemeye imkânı olmadığından nesillerdir fahişelik yaparlar.”

“Kuzeydekilerin ne yaptığı umrumda bile değil. Jimmy Frank ahlaklı bir adam.”

Peder John ona lütfedercesine bir bakış bakarak, “Olan, bu. Kişi festivallerinin yasadışı olması da bir başka neden” dedi.

Emily ellerini onun masasının üzerine koyarak ona doğru eğildi. “O halde haçlarla mezar taşlarını da yasadışı ilan etmeniz gereklidir. Siz...siz masum insanları...sürüklüyorsunuz ve onları, elde etme imkânlarının olmadığı kimi şeyle ilgili bekłentilerinin esiri haline getiriyorsunuz. Onların geçmişlerini yitirmelerinin sizin için hiçbir önemi yok.”

“Masum mu dediniz?” İnanmak için kafanızda ne tür bir Kızılderili canlandırıyorsunuz?”

Emily arkasını dönüp kapıya doğru yöneldi. Peder John ellerini kavuşturdu. “İnsanların kolayca günah işleyebilme eğilimi evrenseldir. Bu kadar fazla beklenkiye girmeyin ve hayal kırıklığına uğramayın.”

“Hristiyan olarak değil, önyargılı olarak konuşuyorsunuz.”

Dogwood

*E*mily birkaç gün sonra üçe katlanmış bir mektup aldı.

Eylül'ün ilk günü, 1927

Sayın Bayan Emily Carr, Hailat.

Ben şu anda Saanich yakınlarında bulunan Royal Oak'taki Wilkinson Royal Road Akıl ve Rub Sağlığı Hastanesi'ndeyim. Eğer resim çalışmalarını aksatmayacaksı, lütfen buraya gel. Ben bekleyebilirim. Buraya daba önce de gelmiştim.

Sevgilerimle. Swanaskxw Bay Harold Cook. Son.

Mektubun alt tarafına birbiriyle orantılı olmayan birtakım şekiller çizilmişti; bir deri bir kemik kalmış kollar ve bacaklar, bir tutam saç ve kıvrılmış bir kuyruk: Woo.

Oraya kapatılmasına neden olacak ne yapmış olabilirdiği? Başka zamanlardaki hastane günlerinde birden ortadan kaybolup, sonra hiçbir neden göstermeden tekrar ortaya çıkyordu. Kesinlikle bir mektup bırakmıyordu. Eğer ona zarar gören heykellerden söz etmemiş olsaydı, bu olay yine ba-

şına gelir miydi? Ya da onu kuzeye götürmüştür olsaydı? Ya da ona istediği Kurt resmini vermiş olsaydı?

Emily mektuptaki çizimde Woo'nun elini limon sarısıyla boyayarak onu küçük boy not defterinin üstüne koydu. Kalemlerini, çikolatasını ve sigarasını yanına aldı ve gidip tramvaya bindi.

Wilkinson Road Akıl ve Ruh Sağlığı Hastanesi, küçük küçük çiftlikler bulunan bir bölgenin kıyısında ve dağ yamacındaydı. Dört tane sekiz kenarlı kuleyle, onu bir İngiliz şatosu kadar görkemli kıyan, tuğladan duvarlar üzerindeki taştan yapılmış mazgallar dikkat çekiyordu. Bölgeye yayılmış halde bulunan bina, dairesel olarak devam eden ve etrafına Garry meşeleri, akçaağaçlar, çam ve dogwood'lar sıralanmış bir yol ile demirden çitlerin arasında yer alıyordu.

Emily üniformalı bir görevliye, "Bir hastayı ziyaret etmek istiyorum" dedi. Görevli onun içeriye girmesi için demir kapıyı açtı.

Resepsiyon görevlisine Harold'u görmek istediğini söyledi. Kadın, belinde bir demet anahtar asılı bulunan iri yapılı bir adama başını sallayarak işaret etti. Adam, etrafına tahta sandalyeler dizilmiş kasvetli bir bekleme odasına açılan kapının asma kilidini açarken, "Harold iyi bir insan" dedi. "Bekleyin burada" derken dolgun yüzü gülmüyordu; fakat şefkatsız bir ifade de taşımıyordu. Oradan bir başka asma kilitli kapıya doğru yöneldi.

Birkaç dakika içerisinde Harold kollarını iki yana açmış, haç üzerindeki İsa figürünü andıran bir şekilde içeriye daldı. Emily onu kucaklayarak bağıra bastı. "İyi misin?" diye sordu. Harold her zamanki doğal davranışını sergileyerek çabuk evet anlamında başını salladı.

Sallana sallana görevlinin yanına gitti ve ona, "Etrafı gezdirebilir miyim? Bu benim arkadaşım" dedi. Görevli onları,

üzerinde birbirinin aynısı külrengi battaniyelerle dümdüz yastıklar bulunan demir ranzalı on tane dar yatağın sıralanlığı bir koğuşa çıkan kafesli merdivenlerden geçirdi. Parmaklıklı yüksek pencereler içeriye fazla ışık girmesine izin vermiyordu. Oda çok temizdi. Emily'nin burası için söyleyebileceği tek şey buydu.

Yatakların arasına çekilen Harold, elini yastığın altına uzattı ve oradan *Ot Yaprakları*'nı çıkararak Emily'ye uzattı; yüzünde üzgün bir ifade vardı.

“Hayır, canım. Sen de kalsın bu. Ben başkasını alırım.”

“Ama bunda senin işaretlediğin yerler var.”

“Daha iyi ya. Benim çok beğendiğim yerleri görürsun.”

“Teşekkür ederim teşekkür ederim” dedi Harold, kitabı başına basarak. İkisi birlikte yatağın üstüne oturdular ve Emily ona getirdiği şeyleri verdi. Harold onların hepsini yastığının altına sakladı. Not defterinin üzerinde bulunan Wo'o'nun el resmini gördüğünde, onun çıkardığı sesleri taklit etmeye başladı.

Görevli sorgulayan bakişlarla Emily'ye bakıyordu. Emily ona açıklama yaparak, “Dışarıya çıkmamız mümkün mü?” diye sordu.

Adam, “Kısa bir süre için” diye yanıt verdi.

Kavak ağaçlarının yaprakları titreyip duruyor ve gümüşrengi alt taraflarını ortaya koyuyorlar ve akçaağaç yaprakları rüzgârda hissiztili sesler çıkıyorlardı. “Muhteşem, değil mi?” dedi Emily, Harold'un elinden tutup şu dogwood içeklerine bak!” dedi.

Harold'un ağızı, sanki konuşmaya hazırlanmış gibi açık kaldı.

“Bunlar insana huzur veriyor, değil mi?” Yaşamı bize zindan eden şeylerin bu güzellikleri görmemizi engellemesi mümkün mü?” dedi Emily.

“Bir seferinde yaprakların rengi kızıla dönmüştü” dedi Harold. Güneş onlara doğru yönelmiş parıl parıl parıldıyordu. Damarlarını görebiliyordum onların. Kispiox’ta gördüğüm, asılı duran som balığı ağlarını hatırlatıyordu onlar bana.”

“İyi şeyler düşünmek her derdin çaresidir, sanırım.”

Harold umutlu bir şekilde, evet anlamında başını salladı.

Görevli yanlarından biraz uzaklaştığı bir sırada Emily ona, “Neden buradasın?” diye sordu.

Harold’un yüzünde belli belirsiz bir gülümseme belirdi. “Muldo, Haaydzims ve Tuuns’la birlikte dans etmiştik” dedi.

“Oh, Harold” diyen Emily gözlerini kapadı, içinde bir acı hissetti ve Harold’u çılgınca davul çalıp sekerken ve kafasında canlandırdığı Kızılderililerle birlikte coşkuyla havalara sıçrayıp dans ederken hayal etti.

Peder John’un çokça bahsettiği, kendisininkileri de canlandırdı gözünde.

“Şimdi neredeler?” diye sordu.

“Kumsala gitmiş olabilirlerdi. Dün gece bunun hiç önenmin olmadığını düşündüm.”

“Ateş de yakmış mıydınız?”

Harold boynunu bükerek, “Duman göndererek sana işaret vermeye çalışmıştım” dedi.

“Sonra n’oldu?”

“Kız kardeşim Ruth geldi. Çevredeki insanlar ona beni gördüklerini söylemişler. Kendime zarar verebilirmişim.”

Emily onun ellerini ellerinin arasına alarak, “Nasıl burası?” diye sordu.

“Kızılderili okuluna benzıyor” dedi, ayaklarının ucuna bakarak.

“Senin için yapabileceğim bir şey var mı?”

“Onlar senin tamamlarını aldılar” dedi Harold, anlaşılmaz derecede yavaş bir şekilde.

“O artık senin Harold, onu geri almaya çalışacağım.”

“Alamazlar onu.”

“Hayır, alamazlar.”

Neden almış olabilecekleri sorusuna cevap ararken Harold'un yüzü gerildi.

“İnsanlar kimi zaman korktukları ya da anlamadıkları şeyleri yanlarına alıp götürürler. Hatırlasana; sana, onların kiş festivalinde Kuzgun maskesini alıp götürmelerinden söz etmiştim. Bu da aynen öyle.”

“Buradaki adamlar çok adı. *Kanadalı Harold Cook*'un bazı böülümlerini alıp tuvalete attılar. Artık saklıyorum onları.”

“Tekrar yazmayı dene. Burada yazı yazmana izin veriyorlar mı?”

“Evet.”

Harold, Emily'yi temizlik görevlisinin odasına götürdü ve bir tahta sandalyenin önüne diz çöküp kocaman ayaklarını arkaya uzatıp dua eder gibi bir konum alarak kafasını aşağıya eğdi. “Adam burada yapmama izin veriyor” diyerek, temizlik malzemelerinin koyulduğu sandığın içinden yıpranmış ayakkabı kutusunu çıkardı.

“Senin yazdıklarını yazmak yürekli olmayı gerektirir ve çok da önemli bir şey yapıyorsun. Bundan asla vazgeçme.”

Harold uzunca bir ipi çözdü ve içindeki yıpranmış kâğıt parçalarını göstermek için kutunun kapağını kaldırdı. Onun el yazılarını okumak neredeyse imkânsızdı.

“Bunu buradan götürebilir misin? Kitap yapılan bir yere? Böylelikle insanlar Muldo, Haaydzims ve Tuuns hakkında bilgi sahibi olacaklardır, değil mi?” diyerek dizlerini kollarının arasına aldı. “Ve ayrıca bunlar Kispiox ve Kıızıldırlı ya-tılı okullarında da okunacaktır, öyle değil mi?”

“Sen şimdi bunu sakla. Sonra okursun. Ben senin içini rahatlatırım.”

“Onun resmini yapacak mısın? Kirpiox’unkini? Benim için yapar mısın?”

“Elbette yaparım. Bir dahaki gelişimde getiririm onu sana.”

“Bir Kurt maskesi yapmaya başlamıştım. Muldo’nun yaptığı gibi oyuyordum onu.”

“Hani, nerede? Burada mı?”

“Goldstream’de. Devrilen bir ağaçın iri dalı üzerine yapıyordum onu. Yağmur yağmaya başladı ve ben tamtamın ıslanmasını istemediğimden koşarak kampa döndüm; kız kardeşlerin orada değildi. O günden sonra her gün aradım onu. Bitirip almak istiyordum; fakat çok zaman kaybettim.”

“Neden bana söylemedin?”

“Sana sürpriz yapmak istedim” derken sesi çatallandı. Bir den ellerini savurdu. Adı herifleri korkutmak için çok istiyorum onu.”

Görevli sürenin dolduğunu işaret etti; adam Harold'un davranışlarının tehlikeli bir hal aldığıni düşünmüşt de olabildi. Harold, dış kapıya varincaya kadar Emily'nin elbiselerinin kollarına yapışarak gitti. Emily onun parmaklarını gevşetmeye çalıştı. Fakat bunu yaparken berbat bir duyguya içeriinden dileydi; kanının çekildiğini hissediyordu âdetâ.

Emily akşam yemeği yemeden çatı katın merdivenlerine tırmandı ve Kartal'ların altındaki yatağına uzandı. Harold masumdur, diye bir çığlık attı. Dans etmiş olsa bile onun doğası masumdur. Sophie de masum muydu? Bunu doğrulayacak bir yol bulmaya çalışarak yorganı kafasına çekti.

Uyumaya çalışırken, kapanan gözkapaklarının arasında girdap gibi dönen birtakım şekiller görüyordu. Gri renkli

dikdörtgen, Harold'un yatağıydı. Üstünde küçük bir tanesi daha bulunan ve dik duran dikdörtgen şekil, Harold'du; omzundan aşağıya doğru etkili konuşmalar yapan Kartal'la birlikte oyma Kurt'unu aramak için ormana doğru gidiyordu. Kahverengi ve yüzeyi pürüzlü bir dikdörtgen, kuzeye doğru, Skeena'dan Kispiox'a kadar bütün yolu takip ederek gelen ve bir iple bağlanmış ayakkabı kutusuydu. Kırmızı renkli dikdörtgen, yeni bir Packard Roadster marka otomobildi. Arabanın arkasındaki Harold, tuğladan bir binaya gitmek için dairesel yolu takip ediyordu. Öne doğru eğilmiş Ata figürü, süslü bir motor kapağı şeklindeydi. Gümüşrengi dikdörtgen, mezar taşı şeklinde süslü bir parmaklıklı. Üzerinde, krom rengi süslü harflerle *Aziz Hatırasına* yazıyordu.

İç kısmı gece mavisi rengindeki bir arabadan bir kadın iniyordu; üzerinde, incecik hayalet elbiselerini andıran, Burgonya şarabı renginde Kutsal Kalpler bulunan şifon kıyafet vardı. Ayağında yüksek topuklu ayakkabılar olsa da, Sophie'ye bu; siyah saçları kısa kesilmişti, elbiselerine bir demet dogwood çiçeği iliştirilmişti ve ellerinde üzeri bir örtüyle örtülü, dikdörtgen şeklinde kulplu sepetler vardı.

Lizzie kapıda durmuş cevap veriyordu. Em'ly'yi sorarken Sophie'nin şapkasındaki kartal tüyleri titréşiyordu. Lizzie hayır, burada yok anlamında başını sallıyordu. Bekleyeceğini söylüyordu Sophie. Alice onun içeri girmesine izin veriyordu.

“Demek sen Em'ly'nin Kızılderili arkadaşın” diyordu Lizzie, tipik bir kadınca ses tonuyla. “Em'ly'nin arkadaşım ben” derken, her birinin üzerinde birer haç figürü bulunan, kemikten yapılmış bembeğaz renkli küpeleri kavak yaprakları gibi sallanıyordu.

Annesinin çay takımlarıyla birlikte içeriye giren Dede ona ekmek ya da kek isteyip istemediğini soruyordu.

Dede, Lizzie'ye tatlı ikram etmek için tepsiyi geri çektiği sırada, Sophie bir tane almak için uzandı. "Neden kimse- nin almadığı sepetlerden yapmakta ısrar ediyorsun?" diye sordu.

"Kendime göre nedenlerim var" dedi Sophie, sepetin kulpunu okşayarak.

"Bu şekilde nasıl doğru düzgün bir yaşam şekline kavuşa- bilirsin anlamıyorum?"

"Evet anlamazsınız" dedi Sophie, omuzlarını geriye çeke- rek. "Em'ly'ye bir şey bırakmak istiyorum" diyerek sepeti bü- fenin yanına koydu. Üstündeki örtüsü, tombul ve kahveren- gi somun ekmeğin birazcık görülebileceği şekilde kaymıştı. "Eğer Bay Carr beni görmek isterse, ben Cordova Street'te olacağım; fakat ödeme yerine kuru üzüm almayacağımı söy- leyin ona."

Sophie ayaklarını vura vura kapıdan çıktı. Kız kardeşler sepetin etrafında toplanmışlardı. Alice'in parmakları eksik- siz olan sol eli sepetin üzerindeydi. Öteki eliyle, kılıcı andı- ran bir ekmek bıçağını kaldırıyordu. Dede örtüyü kaldırdı- gında, kahverengi tenli çıplak bir kız-bebek, sepetin içinden onlara çağlarcasına sesler çıkarıyordu. İncil'ini açan Lizzie, Bay Luke Cook'la Bayan Martha Cook'un tek evlatlarını kur- ban etmeye götürdüklerini ve Tanrı'nın geniş kucağını gör- mezden gelerek onu kestiklerini anlatan bölümü okudu. Kurban taşının üzerine diz çöken Harold sayfaları açık hal- deki *Ot Yaprakları*'nın karşısına geçmiş, dizeleri acı yüklü bir şıiri katlederek Kurt maskesini nasıl kaybettiğini yazıyordu. Bir tarafta adam, çocuk, hizmetçi, erkek evlat ve bir sınır bölgesinden geçen sevgili, diğer tarafta ise, elindeki mezar taşıyla Cordova Street'ten gelip oradan geçen Sophie'yi görüp- yordu.

Kendisi, gırtlaktan gelen sesiyle şöyle söylüyordu: Benim en iyi dostlarım, bir beyaz-âşığıyla bir Kıızılderili-âşığıdır: bir fahişeyle bir mecnun. Ne saf bir ilişki bu!

Hemlock

Emily, resim bezinden yapılmış büyük bir torbanın içine koyduğu testereyle, bir ucu çamur deryasına dönmuş yosunlu bir bataklığa uzanan, devrilmiş bir ağaç gövdesinin dallarına tırmandı. Bir kuzgunun boğuk bir sesle kahkahaya atarcasına öttüğü duyuldu. Emily yanağındaki çamur lekelerini sildi ve ağaçın dallarını tek tek incelemeye başladı; bir Kurt figürü oyulmaya başlanmış dalı arıyordu fakat bulamadı.

Saatlerdir uğraştığından, araştırma yapmaktan başı dönmuş ve bitkin düşmüştü; fakat isteksiz bir şekilde yürüken Harold'un kendisiyle birlikte yürüdüğü duygusuna kapıldı; aradığı dalı bulmaktan umudunu kesmişti. Kamp alanından gelen bir arabanın tekerleginin parmaklarını kafasında canlandırip adımlarını onlara uydurarak, dallardan birinin üzererine bir figür oyulmuş olabileceği düşüncesiyle, devrilen her ağacı inceleye inceleye yürüseydi onu bulacaktı sonunda. Fakat Harold kamp alanından ne kadar uzağa gitmiş olabilirdi? Bunu bilse, işi kolaylaşacaktı.

Goldstream, Harold'un illahee'si olamazdı; kesinlikle olamazdı. Hiçbir bakır alan Kispiox ve Skeena kadar yararlı

olmayacaktı ona. Fakat şimdi meydan Emily'ye kalmıştı: onun huzur bulduğu topraklar. Sözcüğün telaffuzu çok hoşuna gidiyordu. Illahee, rüzgârnın yüksekteki dallara doğru eserken çıkardığı uğultu gibi seslendirilen hoş bir şarkıydı sanki: *İl-ab-ba-be-ye*. Yükseklerde gerçekleştirilen *tatlı* seslenişlerde huzur vardı ve sonra serçeler titrek sesleriyle şarkılar söylüyorlardı. Burada bir sedir ağacının kokusunu çıkarıp içine çekebiliyor ve ciğerlerini onunla doldurabiliyordu.

Hangi yöne baksa, resme olan açlığı depreşıyordu. Bütün engelleri aşma noktasına gelmişti. Resimlerinde yansımak istediği ormanlar hakkındaki pek çok şeyi artık çok açık bir şekilde görebiliyordu; peki ya bulmasına ramak kalmışken Harold'un Kurt'unu aramaktan vazgeçerse? Kendini müthiş bir baskın altında hissediyordu.

Tüylü likenlerin meydana getirdiği kemerler, saçma sapan hayali şekillerle onu rahatsız eden, lime lime olmuş bir örtü gibi hemlock'lardan aşağıya sarkıyordu. Bir hisirti hissetti ve donup kaldı. Muhtemelen dört bacaklı belli belirsiz bir şekil, üst üste binen örtülerin arasında kaybolup gitti. Bir kurt muydu yoksa bu? Ya da yeşil yapraklı dalların hareket etmesi sonucu mu meydana geliyordu? Sanki derin düşüncelere dalmış gibi bir görüntü sergileyen orman, insanı böyle şeylerle karşı karşıya bırakıyor, çeşitli şekiller görmeye ve birçok şey hayal etmeye neden oluyor; hele de bugünkü gibi bulutlu bir günde. Hâlâ onun, sivrisinekleri yiyan kara kurbağalarını yutan bir raccoon'u yutabilen kurtla karşılaşması mümkünündü. Dürtüler şahlanışa geçmişti burada. Sanki hiç el değimemiş gibi, böyle bir ormana neden bakır deniliyordu ki? Burada el değimemiş hiçbir şey yoktu.

Yeşilliklerden meydana gelen şehvetli kavisler onu daha derinlere girmeye zorluyordu. Viridian rengin baştan çıkarıcılığı onu kendine çekiyordu. Yapraklardan meydana gelen,

katlanmış halde ve dengeli bir görüntü sergileyen örtünün kenarları onu, mor renkli açıklıkların uzandığı saklı yerlere, yani kabukları arasında bir böcek sürüsüne ev sahipliği yapan, yere devrilmiş bir hemlock bulunan ormandaki rahme götürüyordu. Çiftleşme şarkıları söyleyen böcekler, verimliklerini kutlayan larvalar, pupalar ve tohumlar, açılan kozałaklar, dışarıya sızan bitki özleri, yerle gök arasında bağ kuran ağaç gövdelerinden etrafa yayılan örtülere bürünmüş dallar, kısacası yaşam bulunan her şey ama her şey kutsal bir Ruh'un, bütün bir boşluğu dolduran Tanrı'nın varlığını işaret ediyordu.

Ölüm, gelişim, beslenme, doğurma ve çürüme tek bir enerji girdabı içinde yer almaktadır ve bunların hepsi, onun kendisinin de bir parçası olduğu gizem dolu ve devamlı bir Hayat'ın içinde gerçekleşmektedir. O, bir an içinde, ilk defa gördüğü bir şeyle karşılaştığını, önüne yeni bir şeyin serildiğini hissetti, uzun süredir beklenen bir birleşmenin, sessizlik içinde gerçekleşen enfes bir tek vücut oluşun gerçekleştiğini hissetti; anlatılmaz bir huzur içerisindeydi.

Harold'un buralarda bir yererde olan ve Emily'nin beslediği dürtüler sayesinde ortaya çıkan, henüz tamamlanmamış sanat ürünü maskesi, çürüyüp gidecek ve toprağa karışacaktır. Oraya yerleşen bir kozalak bir tohum düşürecek, onda narin bir fidanın nabzı atacak ve Harold'la kendisi ölüp gittikten on yıllar sonra o bitki gökyüzüne doğru dal budak salaarak olanca canlılığıyla gelişecekti.

Emily sırtını bir sedir ağaçına dayadığında, Tanrı'nın bağına yaslanılmış gibi bir duyguya kapıldı. Yeryüzünün daha derinlerine çekilmek, kendisi dahil her şeye, Tanrı'nın kendini ne denli kusursuz bir şekilde ifade ettiğini kendi gözleriyle görmeye çalışmak ve temasa geçtiği duygusunu yaşayabilmek için buraya tekrar gelecekti. Bunu başar-

dığında, resme yeniden başlaması mümkün olabilirdi belki. Resim yapmayı mı yoksa Tanrı'yla temas duygusunu yaşamayı mı daha çok seviyorsun? Bence ikisi de aynı. Sanat, Doğa ve Tanrı birbirinden ayrılmaz tek bir bütündür.

Kispiox'la ilgili büyük bir yağlıboya resmi bitirdiğinde, mukavva üzerinde çalıştığı bir suluboya resmin çerçevesini sökerek buna monte etti. Harold'un ayakkabı kutusundan biraz daha büyükçe, kahverengi ve düzgün yüzeyle, kapaklı bir karton kutu buldu ve onun üzerine, aynen kendi yatağıının üzerindeki gibi, kanatlarını açmış haldeki Kartal figürüünü resmetti. Sonra içinde kendisinin sanatçı çekiciyle civi bulunan çantasını da yanına alarak, yaptığı resimle üzeri resimli kutuyu Wilkinson Road Akıl Hastanesi'ne götürdü; yolda giderken onun oyma figürünü bulduğu haberini verebilme isteğiyle dolup taşıyordu.

“Bu resmi Harold Cook'a vermek istiyorum” dedi Müdür'e, “ve bunu onun sık sık bakabileceği bir yere asmak istiyorum.”

Müdür'ün incecik üst dudağı seğirmeye başladı. “Bakarız” şeklinde oldu yanımı. “O şimdi öğle yemeğinden kalan bulaşıklarını yıkıyor. Beklemeniz gerek” diyerek, ona ziyaretçi odasının kapısını açtı.

“Resme bakmak sağlığa iyi gelir biliyorsunuz” dedi.

Müdür ona boş boş baktı; yanıt vermeye istekli olmadığı çok açıkçı.

“Durumu nasıl şu anda?” diye sordu Emily.

“Demir parmaklıklarla kavga ediyor; pek alışılmadık bir şey değil” diye yanıt verdi müdür.

“O bana öteki hastaların kendisini Cookie (midye ve istiridyeeye benzer eti yenir bir deniz hayvanı. ç.n.) diye çağrırdıklarını ve ısrardıklarını yazdı.”

“Biz onu diğerlerinden ayrı bir yere yerleştirdik; fakat geçici bir süre için bu.”

“Dışarıya çıkışına izin veriyor musunuz?”

“denetimli olarak.”

“Peki onun yazı yazmasına ne diyorsunuz?”

“O da izne tabi; fakat ben onu yazı yazmak olarak nitelendirmiyorum. Anlamsız bazı şeylelerden ibaret sadece.”

“Anlamaktan korkanlar için öyledir belki. Buradan ayrılmasına izin vermiyor musunuz?”

“Kızılderililerle ilişki kurmaması koşuluyla.”

“Anlıyorum.”

Burası aynen Harold'un anlattığı Kızılderili Yatılı Okulu gibiydi. Emily bu durumu bir türlü kabullenemiyordu. Kızılderilileri hapishanelere doldurmaları mümkün olmayınca Kızılderililiği kilit altına almayı çalışıyordu.

Ziyaretçi odasında resmi, Müdür'ün göremeyeceği bir açıyla duvara dayadı ve sandalyeye oturdu. İçeriye giren Harold resmi görünce diz çöktü; koğusta birlikte oldukları zamanki gibi ıslaktı gözleri.

“Bu senin, Harold. Bu kutu da.”

Harold'un bakişları resimden kutuya kaydı, sonra tekrar geri döndü ve heyecanını asla gizlemeyen yaralı yüzünde beliren, hediyenin büyülüüğünü karşısında yaşadığı şaşkınlık ifadesinin yerini sevinç ifadesi aldı. Başını Emily'nin kucağına düşürdü ve onun bacaklarına sarıldı. “Hep bu resimlere bakacağım” dedi.

Emily parmaklarını onun sarı saçlarının arasına geçirdi ve onlar uzunca bir süre öylece kaldılar.

Müdür resmin Harold'un yatağının üst tarafına asılması na izin verdi. Yüz ifadesine bakılırsa, bir resmi görevlinin ciddi gülümsemesinin ötesinde, sergilediği davranıştan keyif almaktan çok, cömertlik yaptığı düşüncesinden duyduğu gururu yaşıyor gibi bir hali vardı onun. Harold yatağını, hemen içine girip resmi görebileceği bir şekilde geriye doğru çekti. Müdür buna karşı çıktı.

“Belki buna geçici olarak izin verebilirsiniz” dedi Emily.

Onlar anahtarları taşıyan görevliyle birlikte oradan ayrılırken Harold, Emily'nin kendisine yazdığı mektupları çikardı ve yüksek sesle okumaya başladı. Emily bu sırada, kendisi adına, bu kadar sözü bitmez bir kişi olmama dileğinde bulundu. Harold, Woo'nun, Lizzie'nin ayakkabısının içine nasıl işediğini anlatıyordu, sanki Woo'yla bir daha neşeli bir şekilde oyun oynama imkânı bulamayacakmış gibi içinden gelerek kahkahalar atıyordu.

Harold, Emily'yi, temizlik görevlisinin odasına götürdü ve görevli kapıyı açtı. Harold paspasları ve kovaları kenara çekerek kendine yol açtı ve beton zemin üzerindeki sandalyenin önüne diz çöktü ve ayakkabı kutusunu almak için temizlik malzemelerinin arkasına uzandı.

“Ne kadar olmuş görüyor musun?” dedi. Sayfalar dolusuysu. İçinden, küçük bir sayfayı Emily'ye uzattı. Onun daha önce kendisine yazdığı yazıldan çok farklıydı bu; çalakalem yazılmış yazının içinden tek bir harf bile okuyamıyordu. Emily, Harold'u kaybediyordu. Daha önce onun sayesinde kendini tam anlamıyla bulabiliyordu; şimdi ise, Harold kendisinin takip edemediği yerlere kayıp gidiyordu.

“Bunlardan birini oku bana” dedi Emily, fısıltıyla.

“Kanadalı Harold Cook. Benim bızıma yetişmek için acele edin. Bu kitabıń yazarı olan ben Harold Cook, Skeena'da

dört mevsimi de yaşadım. Sonbaharda ırmak incelir. Ben, Muldo, Haaydzims ve Tuuns hep birlikte, kıyıda vicik vicik olmuş çamurun içine ellerimizi soktuk, sonra ayaklarımıza ve bacaklarımızi sokarak öne arkaya eğilip hareket etmeye başladık ve kollarımızı ağaçlar gibi salladık. İzin verilmemiği için kış günlerine oyun yerlerimize gitmezdi, toplama işlemi ve ezber yapmak zorunda kalındı. Çocuk mezarlarının üstündeki yarı� ayları andıran bembeyaz tepelere bakar dururduk. İlkbaharda dışarıya çıkma günlerimizde kabkahalar atarak dans eder şarkılar söylerdik. Dokunmak için tırmanmaya çalıştığımız yeşil yapraklı ağaç dallarını gözetleyen altınsarısı renindeki güneşin bir miktari elimize gelirdi. Yaz aylarında som balıkları gümüşrengi parıltılarla ortaya çıkar ve kayalara çarparlardı. Çok yorulurlar fakat durmak nedir bilmezlerdi. Ellerimizi göletlerdeki durgun sulara sokardık ve eğer şansımız varsa onları ellerimizle yakalardık. Haaydzims, Mudo'ya, som balıklarının yapraklar için ne ifade ettiğini sorardı; Mudo ise ona, biz som balıkları için ne ifade ediyorsak onu, diye yanıt verirdi; fakat Tuuns onların gümüşrengi rublar olduğunu söylerdi.”

Harold kendi kurduğu dünyasına gitti ve illahee'sini buldu. Ona göre, diz çöktüğü yer kutsal bir yerdi.

“Güzel, Harold. Sen bir şairsin.”

“Lütfen al bunu. Sakla bunu” diyerek, ayakkabı kutusunu Emily'ye uzattı.

“Pekâlâ. İstediğin zaman geri veririm sana. Bir gün, bir şekilde, senin ve benim anılarımız işe yarayacaktır. Nasıl olduğunu bilmek bizim işimiz değildir. Bu arada aklıma gelmişken söyleyeyim; daha büyük bir kutu kullanabilirsin.”

Harold bütün varlığını Emily'ye vermiş ve onda kayboldu. Gözlerinde kutsal bir yabanilik belirtisi vardı. Emily bir ara o parıldığının sönmemesi için dua etti.

20

Kurt

S mily, Ulusal Galeri'nin düzenleyeceği sergi için bol bol resim yaparak geçirdiği yoğun bir haftanın ardından kendini bitmemiş iki tuvalden zar zor kopardı ve Vancouver'a gitmek üzere o akşam kalkan feribota bindi. Oraya ancak sabahleyin varabildi, yürüye yürüye Gastown'a gitti; Sophie'yi aramak için Cordova ve Water Street'te dolaşmaya başladı. Buralarda olmak hoşuna gitmiyordu; fakat bir şekilde ona yardım etmesi gerekiyordu. Meyhane meyhane dolasıp onu aradı; onun olabileceğini düşündüğü Gassy Jack's, The Seven Seas ve Chinaboy's'a girip baktı. Bu mekânlar büyük depolar, hırdavatçilar, sigara ve içki satış yerleri ve gün ortasında pencerelerinin perdeleri kapalı ve altına hücum günlerinden kalma köhne oteller árasına sıkışmışlardı.

Kimileri çocuk yaþta olan yerli kadınlar kapı önlerinde sırtlarını duvara dayayarak, ağaç kesen işçiler, denizciler ya da gelip geçen liman işçileriyle sohbet ediyorlardı. Sophie bu kadınları tanıyor muydu acaba? Bunlarla rekabet etmesi mi gerekiyordu? Üstünde parýl parýl parıldayan kırmızı renkli bir bluz bulunan ve saçları örgülü bir kadın, ne bakıp duruyorsun? dercesine bakıyordu ona.

Emily ona, "Sophie Frank'ın nerede olabileceğini biliyor musunuz?" diye sordu.

Kadın arkasını dönerek tek tek odalardan meydana gelen evin içine girdi.

Emily'nin gözüne, bir an için, aynen Sophie'ninki gibi alt kısmında siyah renkli bir şerit bulunan, ekose kumaştan bir etek iliştı. Kadın, bir adamın arkasından gidip köşeyi dolanarak dar bir sokağa girdi. Emily koştura koştura onların arkasından gitti; Fakat sokağa baktığında kimseyi göremedi. O buraya, bir kız kardeşi olarak ona, bunu yapmamasını ve kendini bu işten uzak tutmasını söylemek için gelmişti ve cebine para koyarak onu mezar taşı imalatçısına götürürecekti. Bir erkekle birlikte genelevden çıkarken ya da kumarhanelerin kapısında, gelip geçen erkeklerle bir umutla ve yalvaran gözlerle bakıp, sakin bir şekilde kendini sunarken görülmek Sophie üzerinde nasıl bir etki yaratırdı acaba?

Emily, dar sokağın Cordova Street'e açıldığı ve tek giriş çıkış yeri olan yerdeki köşede onu yakalayacağını sandığı âna kadar bekledi. Ne yapmak istiyordu! Hoş bir davranış olmayacağından emindi. Doğruca içeriye girip onu oradan alma eylemini ancak bir kan kardeşi gerçekleştirebilirdi; fakat kendisi onun kan kardeşi değildi. Aralarındaki yakınlık derecesi konusunda Sophie'nin ne düşüneceğinin hiç önemi yoktu; çıkmaz bir yola girmişi ve yanlış bir şey yapılıyordu. Emily eve dönmek için bir sonraki feribotu beklemek üzere tekrar iskeleye gitti.

Güzel havalarda hep yaptığı gibi güverteye oturdu. Sonbaharın ilk günleriyydi; hava serindi ve deniz çok hareketliydi. Yeleğinin düğmelerini ilikledi.

Sonbahar mevsimi Sophie'nin ölü sezonuydu. Sepet sezonunu başlamak üzereydi. Sophie sepet yapmaya devam edecek miydi acaba? Yapmasını isteseydi, nasıl karşıladı? Sadece bir tane değil, çok sayıda yapmasını isteseydi? Onlar eskiden muhteşem hediyelikler yaparlardı. Çilek, deniz tarağı ya da su gibi kutsal bir şeyi taşıyacak kap meydana getirmek için toprak, yağmur, bitki ve onun gözyaşlarıyla ilmik atılan ağaç köklerinin ürünüydü onlar; Sophie'nin ölen çocuklarına kurtuluş umudu satın almayı sağlayacak sepetlerdi. Harold, Alice, Lizzie ve Jessica kesinlikle birer tane alındı bu sepetlerden. Marius da alındı. Ulusal Müze'de birinin Sophie'nin bir çalışmasını aldığı düşününsene. Dr. Newcombe, Marius, Lawren ve Eric Brown onun sepetlerini beğeneyecektir. Hatta onlar daha fazla satın almak isteyeceklerdir. Her gün çalışsa, önumüzdeki iki ay içerisinde kaç tane yapabilir acaba? Kendini Cordova Street'ten kurtaracak kadar yapabilir mi?

Akşama doğru atölyenin kapısını açtığında Joseph terk edilmiş olmasından duyduğu öfkeyi, keskin bir ses çıkararak dile getirdi; yem vermek için yaklaştığı sırada Woo üstüne atladi ve üstünü toz, toprak kapladığı için tanınmaz hale gelen *Totem Anne*, *Kitwancool* duvardaki yerinden ona öfkeyle bakıyordu. Daha önce onu resmederken hiç de böyle öfkeli bir bakışı yoktu. Sophie'nin gülüşünü andıran çok tatlı bir gülümsemesi vardı onun. Şimdi ise *Totem Anne*'nin yüzündeki sevgi ifadesi azalmış görünüyordu.

Emily oturup Sophie'ye bir mektup yazdı; ondan, yapanıldığı kadar çok sepet yapmasını istedi, onların hepsini Noel hediyesi olarak almak istediğini ve onları almak için de arlık aynın ikinci pazar gününde geleceğini bildirdi.

Aralık ayında tatlı tatlı yağan ilk karlar, alışılmadık bir şekilde iğrenç bir hal aldı. Burrard Koyu geçidinde ıslık çalarak Sophie'nin farklı bir insana dönüşmiş olabileceği şeklinde içini kemiren korkulara neden olan haberleri bildiren Kuzey Kutbu'nun rüzgârları, done done kulağına işliyordu. Onu sarhoş bir halde bulacaktı. Mesafeli, soğuk ve katı davranışacaktı kendisine. Gastown, toyluğunu alıp kendi damgasını vuracaktı ona. Kuzey Vancouver'da havada uçuşan kar taneleri yanaklarına yapışıyordu. Dalgaların sağa sola savurması ve umutları konusunda zaman zaman düştüğü karamsarlık karşısında kendine sahip olmaya çalışıyordu.

Kar tanelerinin ardından görülen evlerle terk edilmiş teknelerin görüntüsü kirli beyaz ve gri renkli gölgelerin içinde kaybolup gidiyordu. Buradaki bütün yaşam kış uykusuna yattı gibiydi; kuşlar yoktu, köpekler yoktu, Sophie'nin avlusundaki üzeri battaniyeyle örtülmüş malzemeler yoktu... Bomboştu ortalık. Sophie'yi, kendisini beklemek için çizgili pamuklu kumaştan yapılmış perdenin arkasına sokulmuş halde otururken gördü. Emily içeriye girerek kapıyı kapadı. Sophie, Jimmy'nin çam ağacından yaptığı bir koltukta otuyordu; sırtında eski bir yünlü Cowchan kazak, dizlerinin üstünde bir battaniye ve elinde yeni başlanmış bir sepet vardı.

“Oh, Em’ly. Ben yıkılmadım daha” dedi, helezon şeklinde örülülmüş sepet kulpunun açık uçlarını kaldırarak. “Şimdi senin için bir tane daha yapıyorum” diye ekledi.

“Biz kesinlikle yıkılmayız.”

Sophie, Emily'ye oturacak yer açmak için hareketlendi ve bacaklarını toplayarak kalkmaya çalıştı. Kıkır kıkrı gülerek, “Bazen bacaklarım uyuşuyor” dedi. Duvardaki, aralık ayının ikinci pazar günü, üzerine E harfi yazılarak işaretlenmişti; ağaç kesim işleri yapan bir şirkete ait takvimi işaret ederek, “Görüyor musun? Bugün geleceğini biliyordum” dedi.

Yüzündeki gülümseme hâlâ Kitwancool'lu totem anneninki kadar geniş, her zaman olduğu kadar sevecen ve saftı; fakat rengi değişmişti. Teni aşılıbosu sarısı bir renk almıştı: kırmızıya çalan, kalın bir balgam tabakasını, idrar rengini ya da sarılık hatalığına yakalanan birinin aldığı renk. Gözleri bile sararmıştı. Gözbebekleri, sarı renkli safra içinde yüzüyordu.

“İyi misin, Sophie? Hasta misin yoksa?”

Omuzlarını silkerek başını bir yana egen Sophie, sepet şeklinde yapılmış küpelerini titretti; sanatını basit süs eşyaları yapmaya indirgemisti. “Hayat her zaman aynı gitmiyor, biliyorsun” dedi.

“Seni doktora götürebilirim. Seninle birlikte kalırım ve kendini güvenli hissetmen için...”

Sophie yanaklarını kımıldatacak kadar kuvvetli bir şekilde başına salladı. Odun sobasına biraz daha odun koydu ve çaydanlığı doldurdu. “Senin istediği sepetleri yaptım” dedi, kolunu, içi sepet dolu, kestane renkli bebek arabasına doğru açarak.

Birkaç tane sepet vardı sadece; yılın bu mevsiminde eskiyen olduğu kadar yapılmış sepet yoktu. Emily düş kırıklığına uğradı. Topu topu beş tane sepet vardı. Beş sepetin Sophie'ye bir hayatı olmazdı. İç içe koyulmuş olabilirler diye, kapaklarını kaldırıp büyük olanların içine baktı. Sophie ne zaman karnında bebek taşısa, böyle yapardı; sepetleri kendine benzeterek iç içe koyardı. İçleri boştu. Bu kadar az sepet yapmasının nedeni, hastalığı olabilirdi. Emily bir tanesini eline aldı. Her zaman yaptıklarından daha küçüktü; sepetin çapı, üç karış yerine iki karış yapılmıştı.

“Her zamanki gibi çok hoş ve zarif” dedi Emily.

Kartal desenli olan Harold içindi: uzağı, hatta geleceği ve hatta insanların *Kanadalı Harold Cook*'tan bir şeyler öğreneceği zamanı bile görebilen Kartal.

“Yeni modeller tasarlamışsun.”

“Margaret bunların benim tarzıma uymadığını ve eskilere benzemediğini söylüyor.”

“Öyle bir kural yok, Sophie. İstediğin gibi yaparsın. Dur, şunun ne olduğunu tahmin edeyim” dedi Emily. Gagalı bir baş ve kabarık tüyler şeklinde tasarlanmış geometrik bir tarzdı. Emily, “Kuzgun bu” diyerek sepetin arkasını işaret etti. “Burası neden farklı” diye sordu. Arka tarafta aynı gagalı baş, farklı biçimdeki bir gövde üzerindeydi.

“Kuzgun’u bilirsin; sürekli değişime uğrayarak insanlara ait şeyleri çalarlar.”

Emily, “Oh” diyerek şaşkınlığını belirtti. Karmaşık yapısı onu daha çekici kılmıştı. Marius için olacaktı bu. “Çok farklı bir şey olmalı bu. İki farklı biçim tasarlayıp onları halkalarla birbirine bağlamış olmalısın” dedi, elini, eğlenmek amacıyla hırsızlık yapan kuş figürünün üstünde gezdirerek. “Neyden yapılmış bu? Yerli sanatı üzerine çalışmalar yapan bir adama vereceğim bunu. Bunlarla yakından ilgileniyor o.”

“Çalışma yapmak mı? Hıh. Neyin çalışmasını yapıyormuş o? Benim bildiğim, bir tek sen yapıyorsun bu çalışmayı.”

“Sophie, Ottawa’daki sergide sepetler vardı ve onların hiçbiri de seninkiler kadar güzel değildi. O adamların senin sepetlerini görmesini istiyorum.”

Sophie kaşlarını çatarak, üzerinde Kuzgun figürü bulunan sepete baktı ve sanki bu düşünceden rahatsız olmuş gibi omuzlarını büktü.

“Sen bir sanatçısın, Sophie. Bugüne kadar böyle oldun, bundan sonra da böyle olacaksın.”

Sophie’nin yüzündeki çizgilerin sayısı iki katına çıktı. Üzüm rengi ağızının titremesine engel olamıyordu.

“Vancouver’dan başka sepet satacak yer yok değil ya” dedi Emily.

Sophie'nin bakışları sepetten sepete dolaşmaya başladı.

"O adama, sedir ağacı kökü üzerine sıçankuyruğu ve kiraz kabuğu işlenerek yapılmış sepetlerden bahset. Gömdüğüm yerde bir yıldan fazla bir süre unuttuğum için sıçankuyruğunun tamamı siyah renklidir" diyerek güldü. "Hâlâ koyduğum yerde duruyor" diye ekledi.

Yaşlı Sophie kendi hatasına gülüyordu.

Emily bir başka sepeti eline aldı. Sepetin yüzeyinde, birbirini takip eden sivri burunlu ve kuyruklu hayvanlardan meydana gelen figürler vardı. "Nedir bu?" diye sordu.

"Kurt. Atkuyruğu kökünden yapılmış. Dağlardan orman alanına inen kurtlarımıza vardı bir zamanlar."

"Öyleyse ben bunu, kuzeyi resmeden Toronto'lu bir sanatçıya vereyim. Lawren Harris onun adı. Bunu çok beğenecetir o."

Etrafında, belli aralıklarla yerleştirilmiş yarım halkalarla tutturulmuş kızıl renkli bir kuşak bulunan bir sepet vardı. Emily onu eline aldı. Ve bir açıklama yapması için Sophie'ye baktı.

"Bebeklerin gittiği yerler olan günbatımları bunlar. Tabii ki, eğer iyi insanlarsa, annelerin de gittikleri yerler. Bir tür cennet yani" dedi Sophie.

Eğer Sophie hâlâ cennete gitme hayalini koruyorsa, bu demektir ki o, Peder John'un dediği gibi işlediği günahlarından utanç duymuyor. Eğer öyleyse, onun fahişelik yapmasını dert etmemesi çok üzücüydü ve bu durum Emily'nin, araslarında çok acı verecek kadar büyük bir uçuruma sahip oldukları şeklinde bir duyguya kapılmasına yol açtı.

Sophie, Emmie'den hiç söz etmemişi. Kim bilir, belki de yas tutmaktan bitip tükenmişti. Emily sepeti elinde çevirerek, dokuzu bebek, biri de kendisi için olmak üzere on tane günbatımı figürü saydı; sepet yeniden birleşme umudunu

simgeliyordu. Her bebek ölümünden sonra derin bir kaynaktan toplanıp biriktirilen umut, Sophie için şaşırtıcı bir şey meydana getiriyordu. Umut hâlâ varlığını koruyordu. Sophie'nin yüzünde altın parıltısı vardı; yüzünde zaman zaman gençlik ifadesi olan gülümsemeler beliriyordu.

“Bunlardan birini sana veriyorum” dedi Sophie.

“Hangisini?”

Sophie ağızını bir yana eğerek düşündü ve sonra tamamlanmamış birini eline aldı. “İşte bu. Ama tekrar gelmen gerekecek” dedi.

Onlar bir boşluktan gelip havayı yaran ve sanki bir an için dünyayı durdurmuş bir kurt uluması karşısında sessizliğe büründüler.

“Artık bu sesleri her zaman duyuyoruz. Bugünkü kar yağışına kadar bu sonbaharda bu kadar yağmur yağmadı. Gezikler bizim musluksularının meydana getirdiği kirli su birikintilerinden su içmek için dağlardan inip ta buralara geliyorlar. Bugünlerde kurtlar da inmeye başladı” dedi Sophie.

Uluma sesi havayı bir kez daha yardı ve buz gibi hava, yabanı ortamı çok yakına, hemen kapının eşiğine getirdi.

“Geçen hafta Margaret Dan'ın kızı Shaula'nın bir bebeği oldu ve bir ağaçtan aşağıya düşen plasentayı kurt yedi” dedi Sophie.

Emily, Shaula'yı, Annie Marie'yle oyun oynayan küçük bir kız çocuğu olarak hatırlıyordu. Bir an için Annie Marie'yi genç bir kadın, kendini de bir anne olarak düşündü.

“Bu çok berbat bir şey, Sophie.”

“Onları artık kurtlar da yemeye başladı.”

“Onun bir kurt olduğundan nasıl emin oldunuz?”

“Frank görmüş onu; ayrıca elbiseler de yırtık ve ıslaklı.”

“Senin bebeklerinin başına da geldi mi? Sen de ağaçların üstüne koyuyordun.”

“Bazılarınıninkini koymuştum. Casamin, Maisie ve Tommy'ninkini koymuştum. Sonrakileri bilmiyorum.”

Bu soruyu sormasa iyi olacaktı. Sophie'nin yüzü durgun bir hal almıştı.

“Bir bebeğin büyümesi típkı bir ağacın büyümésine benzer; sağlıklı ve düzgün bir şekilde” diyen Sophie, bir şey düşünmek için konuşmasına ara verdi ve Emily'ye bir bakış baktı. “Onların ölüm sebebi bu değil, her bebeğe yapmazlar onu” diye devam etti.

Emily bu konuda giderek artan bir tehlikenin olduğunu hissetti.

“Kızılderililerle ilgili bir şey değil bu. Ben bugüne deðin taþadığım hiçbir hastanın yüzüne bakmadım. Ölü bir kimseye ya da tavşana bakılmaz. Bir bebek doğururken de asla çiglik atmadım ben.”

Sophie bu konuya kafa yormaktan huzursuz olmuştu. Bu sepetler için yaptığı her kulp çalışmasıyla ona bir şeyler anlatmaya çalışıyordu olmaliydi.

“Kızılderililerle ilgili bir şey değil onun nedeni” dedi.

Sophie, sanki söylemesi gereken şeyleri söylemek için temiz ellerini yıkamak bir zorunlulukmuş gibi, ellerini yıkamak için çaydanlığın sapını bir bez parçasıyla tutarak leğenin içine sıcak su doldurdu. Dudakları nemlenmişti.

“Onların ölüm nedeni, ilk ikizlerin, biz bir kilisede evlenmeden önce dünyaya gelmiş olmalarıdır” diyen Sophie'nin yüzü, Emily'nin daha önce hiç görümediği bir biçimde, ağızından çıkan sözler nedeniyle yapılacak bir değerlendirme korkusıyla, acı dolu bir ifadeyle gerildi.

Sophie ellerini eteğine silerek kuruladı ve pencere çıkışını üzerindeki kabuk yığınına bir göz attı. Gözleri arsenik sarısına batırılmıştı sanki ve arzulanan parlak siyah taşlar gibi parlıyordu.

“Peder John günahlarımız nedeniyle cezalandırılacağı-mızı söylüyor. Biz Squamish geleneklerine göre evlenmiştik; fakat Peder John, Tanrı orada olamayacağı için bu evliliği onaylamıyor.”

Margaret Dan, Sophie’yi suçlamış ve herkesin içinde rezil etmişti. Sarah Teyze bile onu suçlayıp dışlamıştı.

Eğer Emily’den kendisini yadırgayan bir davranış görseydi, o anda aralarındaki bağı rahatlıkla koparabilirdi. Sophie için onun gözlerinde bir suçlama belirtisi görmemesi, onun kalbinde en ufak bir kötülük olmaması demekti. Yaptığı onca araştırma sonunda bulabildiği tek şey, içindeki acı olmuştu.

“Senin yaptığın evlilik tamamen senin ihtiyaç duyduğun bir şeydir. Peder John’un lütufları senin bebeklerini ne yaşatabilir ne de öldürebilir.”

Uluyan bir kurdun uzayıp giden bir ip gibi gelen sesi duyuldu yine.

Emily aniden gelişen bir sancı hissetti içinde; Sophie’nin, çocukların ölümüyle ilgili olarak öne sürdüğü gerekçeyi silip attı. O halde neden? sorusu, her ikisi içinde de kocaman bir boşluk oluşturuyordu. Odun sobasının içinde hareketlenen bir odun parçasının çıkardığı gürültü, onları yerlerinden havaya sıçrattı.

“Margaret Dan, senin, ben yokken buraya geldiğini, söyledi” dedi Sophie.

Emily’nin konuya girme niyeti yoktu. Sophie’nin o zaman nerede olduğu konusunda anlatacaklarını duymak istemiyordu. Sophie’nin kendisine yalan söyleyecek hali yoktu, herhalde? Sophie’ye yalan söylemek istemiyordu; fakat işin gerçeğini de söylemek istemiyordu.

“Seni çok özlemiştim” dedi Emily.

Sophie, “Ben de seni çok özlemiştim” diyerek, yere çömeldi ve sobanın kapağını açıp içini karıştırmaya başladı.

Sophie dizlerinin üzerinde ona doğru dönerek, "Benim yaptıklarımın haberin olduğunu biliyorum. Margaret Dan bana, sana her şeyi anlattığını söylemişti" dedi. Emily başını salladı ve Sophie rahatsız ve rengi sararmış elini susturmak için uzattı. "Yapmaya değil o, bebeklerim için yaptım o işi, Em'ly" dedi.

Ateşin turuncu renkli parıltısı Sophie'nin yüzünde yanırken Emily onun ıslak gözlerinde, çocukları için sevgisinin son kalan parçasını verirken nasıl acı çektiğini ve çocukların için ruhunu nasıl kurban ettiğini görüyordu. Sıradan bir karar olmamıştı o kuşkusuz. Emily sobanın dibinde onun yanına diz çöktü ve onu konuşturtmaya çalıştı; Sophie uzak durmadı bu kez. Emily çözülen bir kramp gibi, midesindeki gerginliğin kaybolmaya başladığını hissetti. Kafasını meşgul eden sorunun ne olduğunu anladı ve nedenlerini buldu.

Birlikte nane çayı içtiler ve Emily ona, kendisinin Goldstream'deki karavaniyla, şimdi daha koyu gölgelendirerek yaptığı tek resim türü olan orman resimlerinden bahsetti. "Aynen bana ilk karşılaştığımızda söylediğin gibi. Senin sözünü o zaman dinlemem gerekiirdi; bazı şeyler öğrenmem epeyce zaman alıyor" dedi.

"Benim de öyle" dedi Sophie.

Emily sepet sayısının sadece beş olmasına aldırit etmeden, getirdiği bütün parayı ona vermesinin Sophie'yi yaralayacağını bildiği için sepetleri yerde yan yana dizdi ve bunlar kaç para, diye sordu.

Sophie sepetleri ayağıyla sağdan sola doğru kaydırıp kafasından bir hesap yaparak, "On dört dolar" dedi. Emily kâğıt paraları sayarken Sophie, sanki onun daha fazla para vermek niyetinde olduğunu biliyormuş gibi izliyordu onu.

Emily hâlâ elindeki kâğıt paralara bakıyordu. "Emmie'nin mezar taşının parasını ben ödeyebilir miyim" diye

sordu. Sormadan edemeyeceği nazik bir soruydu bu. “Ben kendimi onun teyzesi gibi hissediyorum” diye ekledi.

Sophie susturmak için iki eliyle birden onun ağızına doğru uzandı ve yüksek tonda tatlı bir çığlık atarak, “Emmie’nin Sevgi Anası” dedi.

Emily getirdiği paranın kalan kısmını, masanın üstüne koyduğu kâğıt paraların altına kaydırıldı.

“Birazcık salmonbery’li kek ister misin? Kız kardeşlerine götürürsün diye senin için biraz yapmıştım. Onların daha önce bundan hiç yemediklerine bahse girerim” dedi Sophie.

Emily bu düşünce karşısında gülümsedi. Sophie’yle daha önce birçok kez yediği, pestil gibi sakızlı bir şeyin tadından çok hoşlanmıştı. “Hayır. Onların yediklerini sanmıyorum” dedi

“Salmonberry’ler bu sene çok iyi; hiç kurt yok.”

“Teşekkür ederim, Sophie. Noel’de alırız onu. Kızilderili keki. Güzel bir paylaşım nesnesi.”

Emily yerde duran, köklerden yapılmış fakat bitirilmemiş sepet kulplarına dikkatle bakarak, “Bunları bitir, Sophie. Ben tekrar geleceğim” dedi.

Kızılağaç

*E*ğer onların bu şehirdeki kız kardeşiniz hakkında neler düşündüğünü görmek isterseniz, Kanadalı Kadınlar Derneği'nin düzenlediği sergiye ilişkin bir sömürgeci eleştirisini var" dedi Emily, onu patates soyarken kullandığı bıçakla işaret ederek. O gün Lizzie'nin doğum günüydü ve Emily atölyesinde onun için yemek hazırlıyordu.

Alice kupürü kapıverdi. "Sen oku, Lizzie. Bu yazılar benim okuyamayacağım kadar küçük harflerle yazılmış" dedi.

"*Ulusal Kabul Gören Yerel Sanatçıların Çalışmaları Şaşkınlık Yaratıyor*" dedi Lizzie. "Aynı terane" diye ekledi ardından da.

"Orada yazılı her sözcüğü okumanı istiyorum" dedi Alice.

Emily, Lizzie'nin, çeşmeden akan suyun çıkardığı sesi bastırın nefes alışını hissedebiliyordu.

"Emily Carr'in, geçen ay Ottawa'daki Ulusal Galeri'de sergilenen çalışmaları, Müdür Erik Brown'u, onun, Kanada'nın kendisi kadar büyük sanat anlayışını gözler önüne sermeye sevk etti. Bunun yanında, eğer o Avrupa'da yaşasayıdı, bugün, günümüzün en büyük sanatçılardan biri sayılacaktı."

“Harika, Millie. Ne şanslısun!” dedi Alice.

Emily, “Şanslı mı? Şanslı mı?” diye bağırarak, önündeki patatesleri bir tarafa savurdu. “Güldürme beni, ne kadar çok çalışırsam şansım o kadar çok olur” dedi Emily.

“Ne var ki, Kanadalı Kadınlar Derneği’nin burada düzenlediği sergide yer alan birkaç resminde görüldüğü gibi, Bayan Carr’ın yerlilerin vahşi çabalarıyla doymuş olması, bizde, onun doğduğu yer İngiltere’de bıraktığı sivil natsal kariyerinin ne olduğu konusunda merak uyandırmaktadır.”

Alice öfkeli bir şekilde homurdandı. “Sen de gerçekleri doğru düzgün kavrayamayan bir eleştirmene güven duymazsan olur biter” dedi.

Lizie okumaya devam etti.

“Gerek Afrika’da, gerek Hindistan’da, gerekse Avustralya’da olsun, yerli ırktan insanlar arasında bulunmak, İngilizleri, ilişki halinde bulundukları insanlara benzemeYE yöneltmektedir.”

“Ya, iğrenç bir şey bu” dedi Alice. “Kızımıyor musun sen buna?”

“Hayır! Şu bir tanesi ondan daha akıllıca şeyler söylüyor.”

Emily onun tepkisini görmek için bekledi fakat hiçbir tepki göremedi. “Şömine rafının üstündeki kâğıt yığınının en üstünde, Ottawa Citizen’den alınma, yeni Ulusal Galeri sergisıyla ilgili bir eleştiri yazısı var. Oradaki dördüncü paragrafı oku” dedi.

Alice, makalenin içinde yer alan *Kızılderili Kilisesi*’nin fotoğrafına baktı ve onu Lizzie’ye uzattı. Emily yönünü dö-

nerek onun yüzüne bakmaya başladı; onun bir tepki vereceğini biliyordu ve yüzünde belirecek tek bir seğirmeyi bile kaçırınmak istemiyordu.

“İngiliz Kolombiyası’ndan Emily Carr, üst düzeye sürüldüğü çalışmalarının en iyi örneklerini vermektedir. Onun esin kaynağını, derinliklerine girerek keşfettiği iç dünyasını bize, bir aşığın simsıçak duygularıyla açtığı ormanlar oluşturmaktadır. Onun ağaçları, tehditkâr bir görünüm sergileyen erkeklik uzuvunu andıran devasa şekiller; yeşillikleri ise, kadına özgü koyu renkli oyuklardır.”

“Millie saçmalık bu... nasıl olur da sen bizden bunu okumamızı isteyebilirsin?” derken Lizzie sanki ciyak ciyak bağıriyordu. Lizzie’nin ahlaklı kahverengi gözleri Alice’ten Emily’ye kaydı ve onların altındaki incecik deri iyice gerilmişti. Emily içinden, zavallı sevgili Lizzie, diye geçirdi. Eğer o bir açıklama yapsaydı bile, Lizzie kesinlikle onun vahşi ortamlarda nasıl bir bütünenme deneyimi yaşadığını ya da resmederek evrenle aşk yapabildiğini anlayamazdı. Bu onun kafasını daha da karıştıracaktı; çünkü onun Tanrı’sı ona yaratıcı bir beyin bahsetmemiştir.

Frubbish. Bir adamın düşüncesi bu sadece. Benim ağaçlarım tehditkâr değildir. Sen okumaya devam et” derken ona sırtını döndü ve lavabo küvetine eğilerek güldüğünü belli etmemeye çalıştı.

“Onun totemleri, yerlilerin rubsal yanını ortaya koymaktadır ve onun oldukça çarpıcı Kızılderili Kilisesi, sergide yer alan en ilginç resimlerden biridir. Geçtiğimiz yüzyılın güçlü ve trajik figürü Vincent Van Gogh kadar yaratıcı bir güdüye sahiptir o.”

Emily, "Zavallı van Gogh" dedi, oflayıp puflayarak.

"Umarım bu seni çekilmez hale getirmez" dedi Lizzie.

Emily patatesleri daha huzursuz bir şekilde soymaya başladı. "Lavaboyu tamir etmek için gelen tesisatçı resimleri gördüğünde, bunların Kanada'yı daha çok sevmesini sağladığını ve bunun da bir eleştiri yazısından daha etkili olduğu anlamına geldiğini, söyledi" dedi.

"Ben *Kızılderili Kilisesi*'ni çok beğendim" dedi Alice. "Orada, ağaçların altında öylesine ilgiye muhtaç ve yapayalnız görüneniyor ki."

"Yediler grubundan Lawren Harris satın aldı onu. Benim başımı döndürmüyor artık."

Lawren'in övgüleri arzulayıp arzulamadığını merak ediyordu. Övgüleri arzulamak, sanatçıların doğasından kaynaklanabilirdi. Bir insana, çalışmasını olgunlaştırabilmesi için gerekli olan bir ömürlük çabayı sağlayacak *bir şey* olması gerekiyordu. Ustalık, övgünün çalışmaya zarar vermesine engel olmak ve araştırmaya devam etmektir.

"Yaygara koparmaktan başka bir şey değil. Asıl olan, yastığa kafanı koyduğunda yapılan hesaptır. Eleştiri yazılarını kendine kefen yapamazsun."

Emily, Toronto Sanatçılar Birliği Yıllık Sergisi için sekiz tane tuval hazırladı. Açılmış gününe sadece bir ay kalmıştı. Her gün tekrar sayıyordu. Yıkamak için alt kattaki banyo bezlerini çıkardığı sırada postacının sesi duyuldu.

"Bugün sadece bir tane mektubunuz var" diyerek ona bir mektup uzattı.

Zarfı açarken elleri titriyordu Emily'nin. Jimmy Frank'tan geliyordu mektup.

Sevgili Emily

Kötü haberini üzülerek bildirmem gerekiyor; Sophie birkaç gün önce öldü. Margaret'le Sarah ömrünün son günlerinde ona ellerinden gelen yardımı yaptılar; fakat o giderek kötüleşti, sürekli öksürüyordu ve hep midesi bulanlığı için yemek yemiyordu. Bana gelince, kardeşlerimle birlikte yaşamak için Squamish'e gidiyorum. Burada olmaya katlanamıyorum. Anılarımdan başka bir şeyim kalmadı ve içkiden uzak durmak zorlaştı. Umarım sen iyisin. Sophie seni bir kız kardeşi gibi severdi.

Jimmy Frank

O gergin haliyle çığlık atma noktasına gelmişti, boğazı yanıyordu ve olduğu yere yığılıp kaldı. Merdivenlere güclükle tırmanarak üst kata çıktı ve orada Sophie'nin portresine baktı; Çığrenk tarzıyla yapılmış ve teni, işlenmemiş boz renkli toprakboya, kırmızı toprak rengi, Prusya yeşili ve menekşe rengiyle boyanmıştı; son gördüğünde yüzünün aldığı sarılık hastalığı renginin dışında her renk vardı. Sophie'yi, solmaka olan günbatımı içinde dönerken canlandırdı gözünde; gözlerden uzakta çocukların tarafından karşılanıyordu ve müthiş bir sessizlik ortamı vardı.

Elinden ne gelirdi? Mezar taşı için para mı gönderseydi? Üstüne ne yazdıracaktı? Sophie Frank'ın Aziz hatirasına (Bir Anne, Sepet İmalatçısı ve Hıristiyan) Dogmalar Tarafından Yok Edildi mi yazdırsayıdı?

Evet, bir kız kardeş gibiydi; fakat o son gününde kendisiyle birlikte olma isteğini bildirmek için bir mektup yazmamıştı.

Alice elindeki piknik sepetiyle Emily'nin kapısının önünde durdu. "Sen o mektubu aldıktan bu yana geçen iki haftada resme elini sürmedin" dedi, bir yergi ifadesiyle. Bugün cumartesi. Seninle istediğin yere gidebilirim, yeter ki sen resim yap" dedi.

Emily isteksiz isteksiz fırçalara ve gözüne yabancı görünen öteki malzemelere baktı ve sonra kararlı bir tavır takınarak Alice'e döndü. "Benim resim yapıp yapmamam senin için bir anlam ifade ediyor mu?" diye sordu.

"Elbette ediyor. Tramway parasını ben öderim. Sen boyalarını yanına al."

Emily, Langford yakınlarındaki dağın eteğine doğru yol almayı seçti. Onlar koyu pembe renkli yakıotlarının arasında durdular; tohum kesecikleri, onların havada uçuşmalarını sağlayan tüyleriyle birlikte tohumları dışarı salıyordu. Emily onları üfleyerek yüzünden uzaklaştırdı, kamp taburesini açtı ve sakin bir şekilde oturarak beklemeye başladı. Alice onun biraz ilerisine oturmuş dantel örülüyordu.

Dağ eteğinde, ağaçlar kesilerek çevrenin şekli bozulmuştu. Bir gün içerisinde bakır orman tecavüze uğramış, ahlaksızca beş, altı yüz yıllık ağaçlara kıydılmıştı ve geride kalan parçalar türkütücü bir görünüm sahip mezar taşlarını andırıyordu. Kesilen gövdelerden geriye kalan bazı parçalar dimdik duruyordu. Emily onların çığlık attığını söylüyordu; görkemli ağaçları, son bir sallanmanın ardından, gök gürültüsünü andıran şiddetli bir çatırtıyla yere devrilirken; ve ellerinde testere ve balta bulunan infazcılar, yerin sarsıntı şeklinde verdiği yanıt karşısında kendilerini korumak için geriye çekilirken hayal etti. Burası, hayat bulmak için kendini tohumların, rüzgârin, yağmurun ve zamanın kollarına bırakın ve belki de bilinmeyen bir gelecekte tekrar mahva uğramayı göze alarak gelişmeye cesaret edebilen bir mezar-

liktigâdetâ. Yeniden canlanan ilk ağaçlar olan kısa boylu ve gencecik kızılağaçlar kenarları dişli yapraklarını june-berry'lerin üstüne yaymışlardı ve peşlerinden gidecekleri sedir ağaçlarına yol açmak için kesilen ağaçların kalıntılarını sağa sola itiyorlardı. Emily'nin kulaklarında Whitman'ın sözleri çinliyordu: *Küçük bir filiz ölümün daha sabmeye çıkmadığını gösterir.*

Yeni kök salmaya başlamış birinden yüz kat daha uzun olan, çoğu yerinde dal bulunmayan ve hızla boy veren bakır bir çam ağacı varlığını korumuştu, daha doğrusu kendi haline bırakılmıştı; çünkü getirisinin daha az olacağı düşünülmüştü. Orada tek başına duruyordu ve erkek kardeşleriyle kız kardeşleri sakat bırakılmış ve kesilmişti. Püsküllü tepesi rüzgârda, Harold'un danslardan aldığı zevk ve çılgınca coşkuyu duyarak dans ediyordu.

Onun resmedeceği şey buydu işte: rüzgârların söyledişi şarkılarda tek başına coşan saf Ruh; sağa sola yayılan dallar, bulutlar, kendisinin boya yüklü fırçası ve bir bütün olarak hareket eden kolu; ve asıl hayat verici şey olan, devinim.

Emily bütün öğleden sonra boyunca, Alice'le neredeyse tek kelime konuşmadan resim yaptı; fakat içini kemiren bir şey vardı. İyice yorulduğu bir sırada ona resmini gösterdi. "Ben buna, *Kereste diye küçümsendi fakat gökyüzünü sevgilisi oldu* ismini vereceğim" dedi.

Alice'in gözleri parlâdi. "Harika" dedi.

Onlar pikniklerini bitirdikleri zaman Emily, "Eve dönerken Ross Körfezi'nde duralım" dedi.

Alice birden gerginleşti. "Mezarlığa mı?" diye sordu.

Onlar iki tarafına çam ağaçları sıralanmış geniş caddeden aşağıya doğru yürüdüler ve dikili taşları, mezar taşlarını ve levhalarını geçerek dikdörtgen şeklinde bir alan olan Carr ailesine ait mezarlığa geldiler. Mezarlıktaki tek levhayı saran sarmaşıklar yoktu; ne yolunu şaşırılmış eğreltiotları ne de yaban cama'ları vardı. Çam ağacı yapraklarıyla birkaç kozalak dışında başka hiçbir şey yoktu.

“Bunca yıldan sonra buraya neden gelmek istedin?” diye sordu Alice.

“Bir kız kardeşin mezarı karşısında nasıl bir duygusu hissettiğini görmek için. Sanırım şimdi senin Fransa’dayken nasıl bir duygusu hissettiğini anlıyorum: çaresiz ve şaşkın. Burada bulunup bir şeylerle meşgul olurken böyle şeyler yaşamıyorsun.”

“Sophie’nin ölümü mü seni bu sonuca vardırdı?”

Emily, “Evet” diyerek resim malzemelerini yere koydu. “Bu gerçeği görmek Dede’in hoşuna gitmezdi; fakat onun Kızılderililerle ortak bir şeyi vardı. Sophie de, o da, farklı yönlerden, son nefeslerini verinceye değin annelik rolünü yerine getirdiler. Her ikisi de sonunda müthiş bir yalnızlık çekti: ömrün son anına varmadan bile hissedilen öldürücü bir ölüm yalnızlığını.

“Son mu dedin? Bunu söyleyen sen misin?”

“Hayır. Bu dünyada yaşanacak son ânı kastediyorum.”

“Sophie’nin ölümüne kendi kız kardeşinin ölümünden daha çok üzülüyorsun.”

Emily, “Dede’le aramızda, sevgi ve amaç açısından, Sophie’yle ikimiz arasındaki gibi ortak noktalar yoktu” diyerek içini çekti. “*İyi bir paylaşım*, diye bir söz kullanırdı Sophie” dedi.

“Bize verilenle idare etmesini bilmeliyiz” dedi Alice, keskin bir ifadeyle.

“Evet, sen bugüne deðin hep böyle yaptın ve yapmaya da devam ediyorsun; küçük kız kardeşin ve onun adilikleri karşısında bile aynı şeyi yapıyorsun.”

“Sen istediðin şeyleri yaparken ne kadar adileşirsen, Dede de o kadar çok doğruluk örneði sergiliyordu.”

“Dürüslük demek istiyorsun sanırım; dürüslük taslamaktan başı dönmemiþti onun.”

“Bu senin acımasızlığını gösteriyor. Onu bir türlü baþışlamayacak mısın?

“Sanırım öyle.” Bunun aksi bir davranış olduğunu biliyorum; fakat zaman zaman acıma duygusu da hissetmiyor değilim.”

“Bu bir başlangıç sayılır. İnatçılık çok etkili bir şifalı bitki gibidir, Millie.”

“Biliyorum” dedi Emily, yumuşak bir ses tonuyla. “Ben eskiden bizim hepimizin aynı ailede dünyaya gelmemizin rastlantısal bir şey olduğunu sanırdım; fakat öyle değil. Rastlantısal olan bir şey yoktur. Birer zımpara kâğıdını andıran kendi benliğimizi birbirine sürtmek iyi gelebilir ve kendimizi düzeltmek için pürüzlerimizi gidermemizi sağlayabilir.”

“Öyle olmasını umanlar çıkabilir.”

“Belki yaşamımızın sonraki bölümlerinde fiziksel aile yapısı içinde ayrı düşebiliriz; fakat ruhsal aile içinde aynı şey olmaz” dedi Emily.

Çam ağacı yapraklarıyla kozalakları düştükleri yerde bırakarak oradan ayrıldı.

Birkaç gün sonrasında hâlâ huzura ihtiyaç duyarak kızılaðaç, cottonwood ve sedir ağaçlarının arasında kütüklere

dokuna dokuna ve onların hoş kokulu liflerini koklaya koklaya dolaşıp duruyordu. Bütün ormanlık alan boyunca Goldstream Irmağı'nı takip ederek denizin oldukça derin koyunun kıyısındaki dar bir bataklık alana kadar gitti. Çamur içindeki sivri uçlu otlar kavis oluşturarak eğilmişti; Whitman'ın sözünü ettiği, *mezarlıkların makas yüzü görmemiş harika saçları*'ydı bunlar. Sophie çok iyi anlıyordu onu.

Emily ayakkabalarını çıkardı ve ayağını suyun kıyısındaki yumuşak çamurun içine soktu. Ayak parmaklarıyla, parıl parıl parlayan işlenmemiş toprak boyası rengindeki sulu, serin ve yumuşacık çamuru, ayakları iyice gömülünceye kadar kazdı. Sophie'nin *tamalıtb'*ı gibi bir tür toprak salayı andırıyordu o. Havanın sakinliği Emily'yi iyiden iyiye kuşatmıştı.

Ayağını, kımıldata kımıldata daha da ileriye götürdü; ayak bileğinin üzerinde dalgalanan eteğinin uç kısımlarını izlerken kendini, Longford'da gördüğü o boylu ve yalnız başına duran ağaç gibi oraya demirlemiş hissediyordu.

Geriye dönüp ormanın kıyısına bakarken, sanki ayak parmaklarının üzerinde duruyormuş gibi, havadan başka köklerini saracak bir şey bulamayan bir sedir ağacının boy verdiğini fark etti. Yüz yıl önce devrilen bir kütüğün üzerine düşerek kendine yer bulan bir tohum, burada filizlenmiş olmalı. Ağacın, yerdeki kütük tarafından beslenen kökleri, şimdi çürüyüp gitmiş bulunan besleyici kütüğün etrafında gelişmiş. Ormanlar hikâyelerini ne kadar da sessizce anlatıyorlar. Sophie'nin sağladığı gıdalar Emily'yi ne kadar geliştirmiştir böyle.

Yok olup gidenler, hastalıklara maruz kalıp ölen Kızıldırılı çocuklar değildi sadece. Birilerinin, başka birilerinin tasarladığı şeyi uyguladığı yerde, kesim işinin keskin baltasından kurtulabileni yoktu. Yetenek ve akılın geç geleceği şeklindeki eski korku, bir tokat gibi indi suratına. Zamanı tü-

kenmekteydi. Ruhunun şarkısını söylemeyi öğrenmekte geç kalmış olabilirdi.

Kulağına ne zaman gelirse o zaman resimleri aracılığıyla söyleyecekti o şarkıyı. Dalga dalga yükselen yeni gelişmelere nispet, Sophie'nin hayatını, kırmızıya çalan kahverengi ağaç çotukları gibi resmedecekti. Boy veren koyu zümrüt yeşili rengindeki ağaçlara nispet, onu, beyaz renkli Kızılderili bir kilise olarak resmedecekti. Harold'u, süzüle süzüle uçan bir kartal olarak resmedecekti. Dede'in görev duygusunu, gak gak diye öten bir karga olarak, Lizzie'nin ahlaka uygun yaşamını, tek başına ve dümdüz yükselen bir çam ağacı olarak; ve Alice'in anlamaya yönelik çabasını, bildik bir örtü olan li-ken örtüsüne sarılmış ve şefkatle kucaklamaya hazır bir hemlock dalı olarak resmedecekti. Kendisini ise, denizdeki dalgaların sağa sola savurup sonra da adı sanı bilinmeyen bir koya fırlatıp attığı bir kütük, kuşaksız bir sıradağ ve çilginca dans eden tek başına bir ağaç olarak resmedecekti.

Eteğini yukarı çekti ve kımıldaya kımıldaya biraz daha ileriye gitti; yükselen su kendinden taraftaki toprağı gevşetiyordu. Baldırına kadar saplandığı çamurun içinde ileri geri sallanmaya başladı; her zaman olduğu gibi kendini yine toprağa emanet ediyordu. Eteğini kalçalarının üstüne toplayarak öne doğru eğildi, hareket ettikçe daha derine batıyordu, tehlikeye davetiye çıkarıyor ve bedeni, rüzgâra kapılmış bir bitki sapı gibi sallanıyordu. Kollarını kaldırdı ve onları tüylere kaplı dallar gibi sallanmaya bıraktı.

Bir ardıç kuşu, kristal berraklılığında uzun bir ses çıkarak bütün toprağı kendini dinlemeye durdurdu ve sona doğru incecik bir flüt sesiyle şarkısı söylemeye başladı. Emily gözlerini kapayarak bekledi. Bir kez daha, insanı uzun süre etkisi altına alan, ürperten bir güzelliğe sahip ve en saf tonların yer aldığı o ses duyuldu ve sonra melodi, atlaya sıçraya gelen

bir akarsuyun oluşturduğu şelaleler gibi çığlamaya başladı. Bir ruh şarkısıydı bu; Emily içindi.

O ardışık kuşu gibi şarkı söyleyebilseydi hangi şarkıyı söylerdi?

Ezeli ve ebedi ormanın şarkısını söylerdi. Kendi bedenini ağaçların rahmine yerleştirdi. Kanını toprağa akitirdi. Çıplak ayaklarını yosunların, çeşit çeşit çam ağacı yapraklarının, turba ve çamurların arasına yerleştirir, onları ayak parmaklarının arasından yukarıya sıçratır; Toprak Ana'nın zengin ve koyu renkli sıvısını gözeneklerinden içeriye alır, minicik sineklerin ayak bileklerinin üzerinde kaynaşmasına fırsat verir ve omuzlarının üzerindeki, yeşil renkli hemlock'tan örülme zarif şalı dalgalanmaya bırakır. Yaşlı kadınların, akkor halini almış görünen saçları gibi, ormanlardan süzülüp gelen gümüşrengi ışık demetinden yudumlar alındı. Dayanıklı beyaz çam ağaçları, öncülük eden kahraman kızılağaçlar, serinlik veren Sitka ladinleri, görkemli Douglas çamları, kederli hemlock'lar, sığınak oluşturan akçaağaçlar ve kendisinin sevgili sedir ağacının karşısına geçip başını eğerek selam verirdi. Ormanlarda ikâmet eden Vahşi Sedir Ağacı Kadın'ın karşısında selama dururdu. Onun ağaçtan elini tutar, ona vahşi *buu, buu* şarkısını söylerdi ve kendini tekrar tekrar toparlayıp yenilerdi. Ormanın sağladığı sıvılardan içер ve kendini imkânlar deryasına bırakırı.

Yazarın Son Sözü

Emily Carr resimlerinde ve sözlü ifadelerinde, 1981 yılında, kendisini Victoria'da bir zamanlar babasına ait bir depo olan bugünkü Emily Carr Galerisi'nde tanıdığım günden beri, batının ormanlarında bana eşlik eden uzun bir yansımaktadır. Yıllarca süren araştırmalarım ve kafa yormalarım sonucunda, o artık benim için onun hakkında okuduklarım, onun özel ve kamuya açık kendi yazıları ve benim onun hakkında yazdıklarımın bir karışımıdır. Onun resim konularının temalarını araştırırken, şöyle yazdığını gördüm: "Somut gerçeklerden daha büyük bir şey var: her şeyin altında yatan ve ona anlam kazandıran bir ruh." O hep bir şeyin ruhunu resmetmek istemiş; dolayısıyla ben de onun yürekli ve olağanüstü yaşamının ruhunu ortaya koymak istedim.

Gerçek yaşamı konu alan bir romanı okurken onu, yaşanmış olayları ele alan bir kurgu roman olarak düşünmek akıl-lıca bir yaklaşım olur. Emily'nin somut gerçekleri ve kendi yaşamına ilişkin kronolojisi bir öykü konusu haline getirilecek ve kendini efsaneleştirecek şekilde değiştirmesi, anlatım konusunda bana belli özgürlükler tanıdı.

Karakterlerden bazıları tamamen hayal ürünü ya da gerçek hayatı insanlardan esinlenerek yaratılmıştır. Fakat Sophie Frank böyle bir karakter değildir. Bununla birlikte o gerçek yaşamda dokuz çocuğunu kaybetmiştir. Çocukların Frank soyadını taşıyan mezarları hâlâ Kuzey Vancouver'da yer alan Orman Alanı'ndaki mezarlığın değişik yerlerinde bulunmaktadır. Onları bulmak için çiseleyerek yanın yağmur altında böğürtlen çalılarının arasında dolaşıp durdum. İlk çoochu, Sophie daha on dört yaşındayken, 1892'de doğmuş. Casimir adındaki en uzun yaşayan erkek çocuğu on yaşına kadar yaşamış. Emily adındaki bir bebek 1914 yılında doğmuş ve aynı yıl içinde ölmüş. Sophie'nin mezarında 1879-1939 tarihleri görülmektedir. Jimmy'ninkinde ise, 1873-1952 tarihleri var.

Emily'nin, benim, kafamda Claude de Bois karakteriyle birlikte tasarladığım türden bir deneyim yaşamış olmasını arzu edenler olsa da, böyle bir kişinin varlığına dair hiçbir kanıt yoktur. O sık sık yalnızlıktan şikayet edip dursa da, Jessica karakteri, Emily'nin kadınlarla sürdürdüğünden kuşku duyulmayan bir dostluk örneğini sunmaktadır bize. Gerçek yaşamda var olan Yeni Zelandlı ressam Frances Hodgkins, Carr'ın günlüklerinde yer almamaktadır. Yaşamöyküsü yazarları, Emily'nin, Concarneau'da birlikte çalıştığı isimsiz bir kadından, milliyetini yanlış bir şekilde, Avustralyalı olarak vererek söz ettiğini bildirmektedirler. Hodgkins akrabalarıyla arası bir haftayı bulmayan sıklıkla mektuplaştığı halde, Emily'yle birlikte çalıştıkları altı haftalık döneme ilişkin bir tek mektup görülmemektedir. André Laffont karakteri hayal ürünüdür; Harry Phelon Gibb ve John Duncan Ferguson onun Fransa'da ders aldığı gerçek hocalardır. Emily'nin, Kispiox'ta karşılaştığı ve akıl hastanesinde ziyaret ettiği Harold Cook hakkında fazla bir bilgi bulunmamakta-

dir. Onun varlığını belgeleyen kayıtlara rastlanamamıştır. Emily'nin gezileri, resimleri, görüşleri ve Dede'le Sophie'nin ölümüne ilişkin kronoloji, anlatıma uygunluk sağlamak amacıyla yaklaşık olarak verilmiştir.

Günümüzde benim bazı yerlerde kullandığım isimlerden farklı isimler kullanılmaktadır: Bölgede Yaşayan İlk İnsan Toplulukları yerine, Kızilderililer; Kwakw̓a̓kwa̓kwa̓ yerine, Kwakiutl; Uu'chah'nult yerine, Nootka. Buna karşı çıkabileceğini düşündüğüm kimselere, bağışlamalarını dileyerek şunu belirtmek istiyorum; ben bu isimleri, bir göçmen olan Emily'nin dilini, yaşadığı zamanı ve bakış açısını göz önünde bulundurarak kullandım. Emily, takdir edilmeyle sahip-lenilme arasındaki ince çizgiyi acı deneyimler yaşayarak görevbilmiş bir kimseydi. Ben de kendimi tipki onun gibi, bu çizginin tam dibinde hissediyorum.

Bu kitap gerçek bir yaşamöyküsünün anlatımını içermektedir; kurmaca bir öyküdür. Gerçek Emily Carr'ı, yeşiliklerin arasından bize bakıp, aklımıza geldiği gibi anlattığımız bu öyküleri dinlerken, eğlenip içten içe keyif alırken hatalım etmek hoşuma gidiyor.

Benim Emily Carr konusundaki deneyimlerim, o Victoria'daki Wharf Street üzerinde bulunan, depodan dönüştürülen galeride başlamakla birlikte, onun tarafından büyülenmiş olmak beni çabucak, Government Street'teki doğduğu Emily Carr Evi'ne ve onun çok sevdiği Beacon Hill Park'a yöneltti. Onun çalışmaları ve kendisiyle ilgili yazıları okuyarak geçirdiğim onca yıldan sonra, onunla ilgili duygularımın derinlere dayandığını ve dile getirilmesinin mümkün olmadığını anladım; böylelikle kocamla, bir roman yazma hazırl-

lığı çerçevesi içerisinde onun ayak izlerini takip etmek için birlikte yola koyulduk.

1989 yılında onun, Vancouver Sanat Galerisi'ndeki baş döndürücü resimlerini gördükten sonra, doğruca, Queen Charlotte Adaları'na gittik ve orada, kimileri dik duran, kimileri yan yatmış, kimileri de devrilmiş iki düzine heykelin bulunduğu UNESCO Dünya Kültürel Miras Alanı olan bölgede yer alan Tanu, Skeedans, Cumshewa ve Ninstiints'teki harabeler arasında yürüdük. Bunlar, Takımadalalar'ın güneydeki en uç noktasında bulunan Ninstiints'e gitmeyi başarıyan Emily'yi çok heyecanlandırmış olmalıydı. Tanu'da karşılaşlığımız anne, kız iki Haida kadın, tek bir tane kalmış, likenlerle kaplı ve devrilmiş haldeki totem heykellerini izliyorlardı. Onlar bize çay ve reçelli arpa ekmeği ikram ettiler ve atadan, dededen kalma yurtlarının yürek parçalayan yok oluş hikâyelerini anlattılar.

1992 yılında bir kayıkla, çok güzel kış festivallerinin düzenlendiği söylenen bir mekânın birkaç kalıntısının bulunduğu Village Adası üzerindeki Mimkwamlis'e doğru yol aldık. Emily'nin gördüğü heykellerden ikisinin, yosunlarla kaplı çürümüş parçaları kalmıştı geriye sadece. Mamalilika-la'lı bekçi Thomas Sewid bizden, büyükannesi, Kwakwaka'wakw şefi Jimmy Sewid'in yaşlı karısı Flora Sewid'i ziyaret etmemizi istedi. O bize gayet sıcakkanlı bir şekilde, kış festivaline katılan Emily'ye ilişkin anılarını (davul çalıp şarkı söylemesi gibi) anlattı. Alert Koyu'ndaki U'mista Kültür Merkezi'nde genç bir Kwakwaka'wakw kızın anlattığı Dzunukwa öyküsünü dinledik.

İngiliz Kolombiyası Arşivleri'nde, onun, bazı satırların altını kurşunkalemle çizdiği *Ot Yaprakları*'nın bir kopyasını elime aldım ve kendimi anlatılmaz derecede ona yakın hissettim. Yirmi Birinci Yüzyıldaki şüpheciler kafalara onun kimi

düşünceleri heyecan verici bir şekilde romantik gelebilir ve onun panteizmi, Transentalizmin on dokuzuncu yüzyıl ağacından gelen varlığını bugüne deðin korumuþ bir çiçek olarak görülebilir. Ne var ki, her ikisi de bana çekici gelmekte ve beni onun ruhsal uyanışını gerçekleştirdiği ormanlara götürmektedir. Şimdi bile, onun hakkında yeni birtakım gerçekleri keşfediyoruz ya da onu, geçirdiği iki kalp krizi ve bir inme olayından sonra, resimlerini taþımak için kendi yaptığı, sandık şeklinde derme çatma bir arabayı iterken canlandırıyoruz gözümüzde.

1945 yılında yetmiş dört yaþındayken ölmesinden birkaçıý yıl önce ona, yaşamındaki en önemli olayların hangileri olduðu sorulduğunda o şöyle yanıt vermiþti: “Çalışmak ve da-ha çok çalışmak!...her şeye müthiş bir şekilde hayranlık duymak... Benim için önemli olay demek, sürekli bir şeyler yapmak demektir; ve ben bunu hep yapıyorum. Yaþı yetmiş işi bitmiş olarak görmeyin beni.”

Başvuru Kaynakları

I. Bölüm

Emily Carr, *Indian Village* (Kızılderili Köyü), Sechelt, İngiliz Kolombiyası, suluboya, İngiliz Kolombiyası Arşivleri, PDP 00648

II. Bölüm

Emily Carr, *Crécy-en-Brie*, suluboya, 1911, İngiliz Kolombiyası Arşivleri, Pdp 04682

III. Bölüm

Emily Carr, *Totem Anne, Kitwancool*, tuval üzerine yağlıboya, 1928, 109,5 X 60,0 cm, Vancouver Sanat Galerisi, Emily Carr Emaneti, VAG 42,3,20 (Foto: Trevor Mills)

IV. Bölüm

Emily Carr, *Büyük Kuzgun*, tuval üzerine yağlıboya, 1931, 87,0 x 114,0 cm, Vancouver Sanat Galerisi, Emily Carr Emaneti, VAG 42,3,11 (Foto: Trevor Mills)

V. Bölüm

Emily Carr, *Ağaç Gövdesi*, tuval üzerine yağlıboya, 1930, 129,1 x 56,3 cm, Vancouver Sanat Galerisi, Emily Carr Emaneti, VAG 42,3,2 (Foto: Trevor Mills)

© LİTERATÜR MART 2012

Georgia O'Keeffe New Mexico'nun çöl manzaralarını ve Frida Kahlo otoportre sanatında devrim yapmadan çok önce Emily Carr, kendine has cesur modernliği ve yaratıcı yorumuyla British Columbia'nın doğal manzaraları için benzer bir yol açtı. Orman Sevdalısı'nda Susan Vreeland bağımsız ve maceracı ressam Emily Carr'in şaşırıcı kariyerini ele alıyor.

Carr, Viktorya kültürünün sınırları aşmak adına, Columbia'nın çetin sınırlarını ve yerli halkı, tarihin karşı karşıya konulamaz gücü onları tamamıyla değiştirmeden önce resmedebilmek için kendini ortaya koyar. Kuzeybatı Pasifik'in kabile köylerinden Birinci Dünya Savaşı öncesi Paris'inin ressam atölyelerine uzanan Vreeland, hikâyesini büyük bir beceri ve merak uyandıracak biçimde anlatarak, tüm yıldırıcı olumsuzluklara rağmen bize cesaret, deha ve "görme"nin peşinde görkemli bir roman sunuyor.

TARİH
İçinde
ROMAN
İçinde
TARİH

LİTERATÜR
TARİHSEL
ROMANLAR
DİZİSİ

ISBN 978-975-04-0605-8